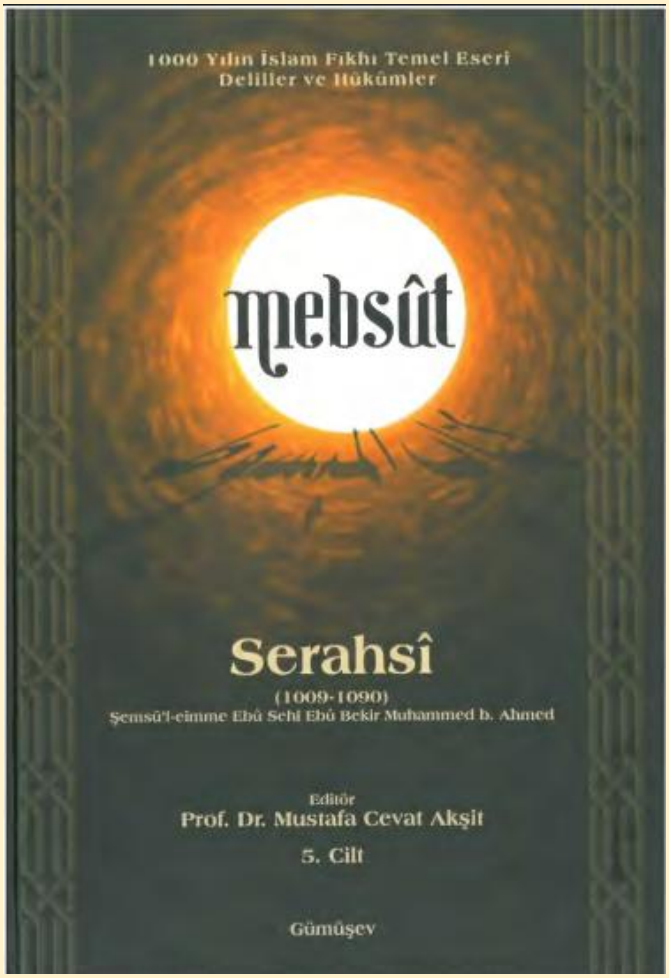

Peti (-V-) tom knjige

El-Mebsût

NIKAH-BRAK

Prevodioc: Samir B.

Dana: 26.03.2026.

DEUTSCHLAND

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَـٰنِ ٱلرَّحِيمِ

BRAK DEVICE

Tinejdžerku je udao njen otac

[5/2]

Ako otac uda svoju ćerku devicu koja je dostigla pubertet, a ćerka ćuti kada čuje vest, to se smatra njenim pristankom. Bračni ugovor je tada važeći. Međutim, ako ćerka ne želi brak i odbije ga, prema hanefijskoj školi mišljenja, brak nije dozvoljen.

Prema Ibn Ebû Leylâ i Šâfiîi, ovaj brak je validan čak i ako devojka ne pristane. Njihov dokaz je sledeći hadis Hz:Poslanika (s.a.v.s.):

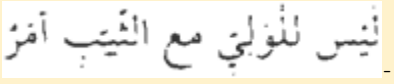
- "Staratelj nema vlast nad udovicom".[1]

(1. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/334; Ebû Dâvûd, Nikâh 24; Nesâî, Nikâh 31; Ibn Hibbân, Sahih, IX/399.).

Činjenica ta da hadis kaže da staratelj nema ovlašćenje da samostalno donosi odluke, posebno u vezi sa svojom udovicom ćerkom, dokaz je da on može sam da organizuje brak svoje devstvene ćerke.

Štaviše, ova devojka je devica. Kao što otac može da veri svoju mladu ćerku, tako je može i udati. To je zato što, kao što smo već pomenuli, devojčino dostignuće zrelosti nije dovoljno da bi imala mišlenje o braku. Jer, način da se stekne znanje o ovoj stvari jeste iskustvo. Zato, devojka koja dostiže zrelost dok je devica je kao da dostiže zrelost dok je mentalno bolesna. Međutim, to nije slučaj sa njenom imovinom i robovima. Jer, osoba koja je dostigla zrelost sama po sebi ima pravo da iznese svoje mišlenje o ovoj stvari. Činjenica ta da otac može uzeti miraz bez devojčine dozvole, čak i ako je devica, dokaz je za to. Kao što može da je tretira kao mladu devojku i uzme miraz bez konsultacija sa njom, može slično postupiti i u vezi sa njenim brakom.

Dokaz za nas hanefije je sledeći hadis koji prenose Ebû Hurejre i Ebû Musa el-Aš'arie (r.a.h.):

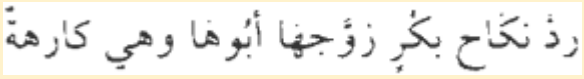

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije prihvatio brak device koju je otac prisilio na brak".[2]

(2. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/355; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/117; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/182.).

U drugom hadisu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao o devici koju je udao njen staratelj:

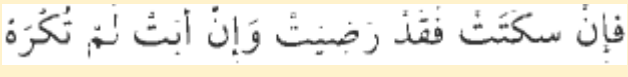

"Ako ona ćuti, to znači da pristaje. Ako ne odobri ugovor, nije primorana".[3]

(3. Buhârî, Nikâh 42; Muslim, Nikâh 64; Tirmizî, Nikâh 19; Nesaî, Nikâh 34.).

Još jedan rivâjet je poslednji deo hadisa:

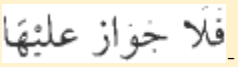
- “Nije dozvoljeno ženiti se“.[4]

(4. Ebû Dâvûd, Nikâh 22; Tirmizî, Nikâh 19; Nesâî, Nikâh 36.).

Dokaz da ovaj brak nije dozvoljen je hadis Hansâ'e. Hansâ'a (r.a.h.) je došla kod Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i rekla: “Moj otac me je udao svojim nećakom protiv moje volje“. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: “Odobri ono što je tvoj otac uradio“! Na to je Hansâ'e (r.a.h.) rekla:

“Uopšte ne želim ono što je moj otac uradio“.

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) joj reče:

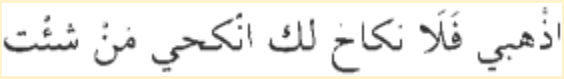

“Idi! Nisi udata za njega. Udaj se za koga god želiš“![5] Tada Hansâ'a (r.a.h.) reče: “Odobravam ono što je moj otac uradio. Međutim, želela sam da žene znaju da očevi nemaju ovlašćenje da udaju svoje ćerke“.[PS: Samir B]

(PS: Samir B: Ovde se pod ovom izjavom Hansâ'ae (r.a.h.) verovatno podrazumeva: Bez prethodnog pristanka kćerke, očevi nemaju ovlašćenje da udaju svoje ćerke“.).

(5. Abdurrezzak, Musannef, Vl/146; Buhârî, Nikâh 43; Ebû Dâvûd, Nikâh 24; Nesâî, Nikâh 35.).

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) nije ništa odgovorio na njenu izjavu, niti je pitao da li je ona devica ili udovica. Zato je ovaj hadis dokaz da je odluka u vezi sa udovicama i devicama ista.

Jedan dobro poznati (čuveni)- (mešhur) hadis kaže sledeće:

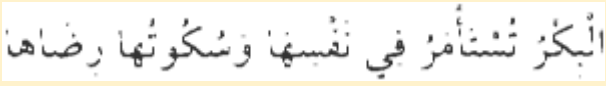

“Dozvola se traži od device. Njena tišina je njen pristanak“.[6] Ovaj hadis je dokaz da pristanak device treba poštovati.

(6. Buhârî, lkrah 3; Muslim, Nikâh 67; Ebû Dâvûd, Nikâh 24; lbn Mâce, Nikâh 11.).

Šâfiiîa (r.a.h.) nikada nije postupio po gorepomenutom hadisu. To je zato što mu nije potreban pristanak device kada brak organizuje njen otac ili deda. Međutim, ako brak organizuje neko drugi osim njenog oca ili dede, njena ćutnja se ne smatra dovoljnom.

[5/3]

U drugom hadisu, razlog zašto su prava devojke povezana sa njenim statusom udovice je pravo staratelja da je primi i živi samostalno. To jest, staratelj ima pravo da primi devicu jer postoji strah da će biti prevarena, pošto nije bila sa muškarcima i nije svesna njihove prevare. Pošto to nije slučaj sa udovicom, ona može živeti samostalno.

To znači da je devica slobodna i odgovorna (obavezna – mukel-lifin). Zato, kao ni udovici, devicu nije dozvoljeno udavati bez njenog pristanka. Sloboda i odgovornost su dva kvaliteta koja utiču na ovlašćenje staratelja da deluje samostalno, kao u pitanjima imovine i robova. Efekat devičanstva je da, pošto nema iskustva ili suđenja, devica ne može mudro da deluje. Zato, kao i kod imovine, ni ovde nije utvrđeno ovlašćenje staratelja da deluje samostalno bez konsultacija sa ćerkom.

Jasno je da osoba koja je dostigla pubertet ne može mudro postupati u svojim odlukama pre iskušenja i testiranja. Međutim, da li postupaju mudro ili ne, nešto je što se ne može znati u istini i koja varira u zavisnosti od okolnosti ljudi. Zato je religija, da bi ljudima olakšala stvari, postavila pubertet, a ne razum, kao osnovu za istinsko mudro delovanje. Sposobnost mudrog delovanja zbog iskustva pre puberteta i neznanje koje opstaje zbog neiskustva nakon puberteta, ne smatraju se validnim. Slično tome, ne može se reći da devojka devica bez oca postupa mudro u pitanjima braka, baš kao što to čini devojka sa ocem. Ipak, postoji konsenzus da se njen pristanak smatra validnim u pitanjima braka. Isto tako, njena izjava o braku je validna. Ako bi se nastavak njene devstvenosti smatrao istim kao nastavak njenog detinjstva, onda izjava o braku ne bi bila dozvoljena.

Otac prima miraz svoje ćerke

Što se tiče očevog prava da prihvati miraz svoje ćerke, prema hanefijskoj školi mišlenja, otac ga ne može prihvatiti ako ćerka ne da pristanak. Međutim, ako ona to nije zabranila, to ukazuje na pristanak ćerke i otac ga može prihvatiti. To je zato što se ćerka generalno stidi da prihvati svoj miraz. Otac, zauzvrat, priprema miraz ćerki zajedno sa svojom imovinom. Zato, može prihvatiti miraz devstvene ćerke. Međutim, ovaj običaj ne postoji za udovicu ćerku. To je zato što je očeva priprema miraza jednokratni čin velikodušnosti. U drugoj prilici, otac postupa kao i svaki drugi staratelj.

Ćutanje device nakon što je čula vest da ju je otac udao

Ako devojka ćuti nakon što čuje vest o bračnom ugovoru svog oca, takav brak je dozvoljen. Islam smatra njenu ćutnju pristankom zbog stidljivosti. Stidljivost je prepreka njenom govoru; u ovom slučaju, ona se smatra nemom. Baš kao što gestovi neme osobe zamenjuju govor, tako se i ćutanje device smatra njenim pristankom.

Muhammed Ibn Mukatil (r.a.h.) je rekao: Dokazima (hadisom) je utvrđeno da ako devojka ćuti kada njen staratelj zatraži dozvolu pre bračnog ugovora, smatra se da je dala pristanak. Međutim, ako ćuti nakon što primi vest da je bračni ugovor zaključen, ugovor nije potpun. To je zato što je u ovom slučaju potrebno njeno odobrenje (dozvola). Ćutanje devojke ne predstavlja pristanak, jer je to odvojeno od pitanja za koje postoje dokazi. Njena ćutnja u trenutku kada se traži dozvola nije obavezujuća, ali njen pristanak po prijemu vesti o bračnom ugovoru jeste obavezujući, i to se ne utvrđuje isključivo njenom ćutnjom.

[5/4]

Mi, hanefije, kažemo sledeće po ovom pitanju: Ovo se pitanje tiče pitanja traženja dozvole za udaju. Jer, kada se od devojke traži dozvola za udaju, ona mora odgovoriti ili “Da“ ili “Ne“. Zato je njeno ćutnje dokaz odgovora “Da“ koji nije mogla dati zbog stidljivosti. Jer bi izgovaranje “da“ ukazalo njenu privlačnost prema muškarcima (stoga je stidljiva). Kada vest o bračnom ugovoru stigne do nje, ona takođe mora dati odgovor prihvatanja ili odbijanja. U ovom slučaju, njena ćutnja ukazuje na njeno odobrenje koje nije mogla dati zbog stidljivosti.

Kada se devstvena devojka pita za dozvolu, njen osmeh je takođe dokaz njenog pristanka. Jer je njen osmeh superiorniji od njenog ćutanja u pokazivanju spremnosti za udaju. Suprotno je ako plače, jer je plač dokaz besa i zle namere.

Jedan od kasnijih učenjaka (Muta'ahirân) je rekao sledeće: Plač devojke koji ukazuje na njen nepristanak je čujan plač koji izražava njenu tugu. Ako plače tiho i suze joj teku iz očiju, to se ne smatra odbacivanjem. Naprotiv, to je zbog tuge koju oseća zbog odvajanja od roditelja. To je znak da ona prihvata brak.

Ako se devojka podsmehuje kada čuje vest, to znači da je ne prihvata. Ova vrsta smeha je dobro poznata među ljudima.

Ako, pre nego što uda ćerku, otac kaže: "Taj i taj želi da te oženi, i ja ću te udati za njega", a ćerka ćuti, a otac je zatim uda, taj brak je dozvoljen. Dokaz za to je sledeći rivâyet.

Kada bi jedna od Hz.Pejgambera (a.s.) kćeri bila zamoljena za brak, on bi prišao delu gde je u velu bila i rekao: "Taj i taj želi da se oženi tobom". Ako bi ona ćutala, on bi nastavio sa venčanjem. Međutim, ako bi dodirnula veo prstom, ne bi dozvolio brak. Prema jednom rivâyetu, navodi se da je Hz.Pejgamber (a.s.) rekao sledeće:

"Taj i ta želi da se oženi/uda tobom. Ako ti ne želiš da se oženiš njome / udaš za njim, reci "ne"".[7]

(7. Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Vl/285.).

Hz.Pejgamber (a.s.) je od svoje ćerke tražio samo negativan odgovor, a ne potvrdan. To je dokaz da je njena ćutnja bila dovoljna da pokaže njen pristanak.

Muhammed (r.a.h.) je u Kitabul-Asl izjavio sledeće u vezi sa ovim pitanjem: Kada se od devojke traži dozvola za brak, navođenje iznosa miraza nije uslov. Navođenje potencijalnog muža je uslov. Jer je jasno da će se devojčine preferencije promeniti ako se potencijalni muž promeni. Štaviše, otac ne može znati šta ćerka misli o potencijalnom mužu. Međutim, može znati njene misli o mirazu. Ovo je uobičajeni miraz (mehr-i misil).[8] Nema potrebe da se to navodi. Sa druge strane, ono što je zapravo uslov za brak nije miraz, već navođenje muža i žene. Kada se traži dozvola za brak, važnije je da navođenje miraza nije uslov.

Neki kasniji učenjaci (Muteahhiruni), smatrajući da bi se mišljenje devojke moglo promeniti u zavisnosti od visine miraza, izjavili su da je navođenje miraza bio uslov.

(8. Mehr-i misil: Miraz koji se daje ženama sličnih godina, lepote i devstvenosti u vreme udaje, od rođaka oca žene ili, ako ih nema, od ljudi u njenom rodnom gradu.).

Stranac traži dozvolu da se oženi devojkom

Presuda koju smo objasnili u vezi sa ocem važi i za druge staratelje. Ovo je dokaz da validnu dozvolu mogu tražiti samo staratelji koji su ovlašćeni da lično vode ceremoniju venčanja. Ako devojka ćuti kada stranac traži dozvolu, to će se protumačiti kao da ona ne svata postupak stranca ozbiljno, i zato njen brak neće biti dozvoljen. Kao da ovim ponašanjem govori strancu: "Zašto me tražiš za dozvolu u ovoj stvari kada nemaš razloga da sklopiš takav ugovor"? Međutim, ako je osoba koja traži dozvolu izaslanik staratelja, onda izaslanik deluje umesto staratelja koji ga je poslao.

U rivâjetu od Kerhî'a (r.a.h.) se navodi da "ako devojka ćuti kada stranac traži dozvolu, to ukazuje na njen pristanak". Razlog za to je taj da je devojka stidljivija u blizini stranca nego u blizini svog staratelja.

Ako devojka devica kaže: "Kada je do mene stigla vest o braku, nisam pristala", a potencijalni mladoženja tvrdi da jeste pristala, prema hanefijskoj školi mišlenja, reč device je validna. Zufer (r.a.h.) je, međutim, naveo da je reč potencijalnog mladoženje validna jer se on oslanjao na osnovni princip, a to je ćutanje. Žena se, sa druge strane, pridržavala sporednog principa, a to je odbijanje. U ovom slučaju, reč onoga ko se pridržava osnovnog principa je validna. Ova situacija je slična sledećoj:

[5/5]

Osobi kojoj je priznata izborna (opciona) prava, ako nakon isteka roka za izbor osporava ugovor sa drugom stranom, i ako osoba za koju je uslovljen izbor tvrdi da odbija ugovor, dok druga strana to negira, pošto se u osnovi postupalo tišinom, važi reč onoga koji negira. Slično tome, ako lice (şüf'a)- koje ima pravo preče kupovine (ön alım) ospori kupca, a posrednik (šefi') kaže: "Juče sam saznao za prodaju i odmah sam iskoristio svoje pravo preče kupovine", a kupac kaže: "Ne, nije ništa rekao, ćutao je", reč kupca preovladava. To je zato što se pridržavao principa ćutanja.

Ali mi kažemo ovo: Ovde, budući muž tvrdi da je žena njegova žena. To je pravo koje je nastalo kasnije. Žena ga poriče. U ovom slučaju, žena se drži prvobitnog zahteva. Zato, baš kao u slučaju kada budući muž zahteva prvobitni osnov bračnog ugovora, a žena ga poriče, reč žene važi i ovde. Razlog za to je taj što ono što Zufer kaže zasniva se na izgledu. Ovo je dovoljno da se odbaci zahtev za pravom, ali nije dovoljno da se dokaže pravo. Potreba muža ovde je da dokaže da ima pravo.

U stvarnosti, ovo se pitanje zasniva na drugom pitanju. To je sledeće: Ako gospodar kaže svom robu: "Ako danas ne uđeš u tu kuću, slobodan si", i posle tog dana rob kaže: "Nisam ušao", a gospodar kaže: "Jesi", prema Zuferu, reč roba je validna jer se on pridržava osnovnog principa. Međutim, prema nama, reč gospodara je validna jer rob treba da dokaže svoju tvrdnju. Spoljašnji izgled nije dovoljan dokaz. Štaviše, neulazak roba u kuću je uslov za njegovu slobodu. Postojanje ovog uslova zasnovanog isključivo na spoljašnjem izgledu nije dovoljno. Slično tome, pristanak žene je uslov da brak bude validan. Spoljašnji izgled nije dovoljan dokaz za to.

Što se tiče položaja nosioca prava preče kupovine (şüf'a), ako kaže: "Zatražio sam pravo preče kupovine kada sam za to saznao", njegova izjava je validna. Ali ako kaže: "Saznao sam za to juče, a sada zahtevam svoje pravo preče kupovine", izjava kupca je validna. To je zato što kupac treba da se brani od zahteva nosioca prava preče kupovine. Spoljašnji izgled je dovoljan da se odbrani od ovoga. Isto važi i za kupovinu i prodaju. Jer je jasno da je period opcije, koji je razlog obavezujuće prirode ugovora, prošao. Potreba druge strane je da se brani od zahteva lica koji zahteva pravo na poništenje. Spoljašnji izgled je dovoljan za ovo.

Ako potencijalni muž može da pruži dokaze da je devojka devica ćutala kada su je pitali o braku, bračni ugovor se smatra važećim. Ako ne može da pruži takve dokaze, presuđuje se da između njih ne postoji bračna veza. Prema Ebû Hanîfi(r.a.h.), devica nije obavezna da položi zakletvu. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ona je obavezna da položi zakletvu. Ako odbije, brak se smatra važećim.

Šest pitanja o kojima poricatelj nije dužan da položi zakletvu

Ova stvar se zasniva na sledećem pravilu: Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), zakletva nije potrebna u šest stvari: brak, ric'at[9], iladan dönmek![10], ropstvo, poreklo i velâdır[11] (staratelјstvo). Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), zakletva je potrebna u svim ovim mestima. Presuda se zasniva na odsustvu zakletve (nukul).

(9. Ridž'at الرجعة / U rečniku znači vratiti se (povlaćenje). Kao verski termin; to je kada se čovek koji se razvede od svoje žene sa jednim ili dva talaka vrati svojoj ženi pre isteka potrebnog perioda ide, čime se nastavlja bračna veza.).

(10. Îlâ الايلاء/ Ovo je kada muž položi zakletvu da neće prilaziti svojoj ženi. Muž koji položi takvu zakletvu naziva se „muli“, a žena kojoj se zakletva daje naziva se „mula minha“. Ila je podeljena na tri dela:

a. Îlâ Privremeni Îlâ; Il aograničena na određeno vreme, kao što su četiri meseca, osam meseci itd.

b. Îlâ Trajni Îlâ; Îlâ predvidžen sa namerom da se nikada ne približe jedno drugom.

c. Îlâ Nepoznati Îlâ; Îlâ predvidžen bez navođenja perioda ili bez uslova trajnosti. Ako muž uopšte ne priđe svojoj ženi tokom perioda Îlâ'e, dolazi do bain talaka (neopozivog razvoda). Ako priđe svojoj ženi tokom ovog perioda, potreban je kefâret.).

(11. Velâ الولاء: To je pravni odnos koji omogućava jednoj osobi da nasleđuje drugu. Ugovor o velâi je podeljen na dva dela: velâ-i atâka i velâ-i muvâlât: Velâ-i atâka je sporazum o velâi i uzajamnoj pomoći koji nastaje između gospodara (mevlâ) i roba (mamluku) kao rezultat emancipacije. U ovom slučaju, ako oslobođeni rob počini bilo kakav delikt ubistva, gospodar plaća krvninu, a ako umre i nema naslednika sa višim rangom, gospodar preuzima njegovo nasledstvo. Ovaj ugovor o velâi je takođe poznat kao „velâ-i nimet“. Gospodar koji oslobađa svog roba naziva se „mevlâ'l-ataka“ ili „mevlâ'l-atik“. Velâ-i muvlâât, sa druge strane, je sporazum o solidarnosti koji osoba nepoznatog porekla sklapa sa drugom osobom pod određenim uslovima. U ovom ugovoru o velâi, osoba nepoznatog porekla se naziva “mevlâ-i esfel”, (Osoba koja prihvati ovaj ugovor naziva se „esfel“, dok se osoba koja pristane da sklopi ovaj ugovor naziva “mevlâ-i a'lâ”.).

[5/6]

U kontekstu tužbe, pomenuto je sledeće uobičajeno pitanje: Ako robinja tvrdi svom gospodaru da je pobacila dete sa razvijenim organima, ona postaje majka deteta.[12]

(12. Ummuveled ام الولد: Ona je konkubina koja rađa decu svom gospodaru.).

Dokazi Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) (dva imama) po ovom pitanju su sledeći: Takva prava se uspostavljaju sumnjom. Baš kao i u pitanjima vezanim za imovinu, presuda se u ovom slučaju može doneti odbijanjem polaganja zakletve. Jer, odbijanje polaganja zakletve je ekvivalentno priznanju. Međutim, pošto se odbijanje polaganja zakletve smatra oblikom ćutanja, što je stanje mogućnosti, sumnja ulazi u stvar. Zato se samo prava koja se mogu uspostaviti sumnjom mogu uspostaviti odbijanjem polaganja zakletve. Iz tog razloga, odbijanje polaganja zakletve ne uspostavlja odmazdu (kisas) jer je ona poništena sumnjom. Samo prava utvrđena sekundarnim dokazima, kao što je pismo sudije sudiji i svedočenje na svedočenje, mogu se uspostaviti odbijanjem polaganja zakletve. Jer je odbijanje polaganja zakletve vrsta "zamene" koja zamenjuje priznanje.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), nadoknada štete (sekundarni dokaz) nije dovoljna za utvrđivanje takvih prava. Baš kao i kod odmazde za ubistvo, odbijanje polaganja zakletve ne predstavlja presudu u ovim slučajevima.

Objašnjenje za ovu stvar je jasna. Ako žena kaže: "Nema bračne veze između nas, ali sam ti se dala", to nije validno. Slično tome, ako jedna osoba kaže drugoj: "Nisam tvoj sin niti rođak, ali sam ti se dao", ili "Ja zapravo nisam rob, ali sam ti se dala da me učiniš robom", ovo davanje je apsolutno nevažeće. Međutim, situacija je suprotna u vezi sa imovinom. Jer, ako jedna osoba kaže drugoj: "Ova imovina nije tvoja, ali ti je dajem da bih izbegao svađu sa tobom", ovo davanje je validno.

Efekat ove razlike je sledeći: Odbijanje polaganja zakletve ne smatra se priznanjem, već oblikom davanja (zavete). Ako odbijanje polaganja zakletve smatramo davanjem (zavete), onda tužilac stiče svoje pravo, čak i ako je optuženi opravdan u svom poricanju. Ako to smatramo priznanjem, onda se optuženi smatra neopravdanim u svom poricanju. Ovo je dozvoljeno samo uz dokaze. Štaviše, odbijanje polaganja zakletve je ćutanje. Ćutanje je bliže napuštanju argumenta nego priznanju. Zato, odbijanje polaganja zakletve uspostavlja samo najniži nivo onoga što se utvrđuje napuštanjem argumenta (spora), a to je davanje (zaveta).

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je učinio razliku između presuda koje se mogu uspostaviti sumnjom i odmazde za život. Iako se odmazda ne procenjuje odbijanjem zakletve, pošto je ljudski život vitalna stvar, potrebna je direktna zakletva. Zaista, ponavljanje zakletvi u kasâmedi[13] je dozvoljeno. U drugim stvarima, ono što se zapravo zahteva nije zaklinjanje, već odbijanje zakletve. Pošto nije dozvoljeno suditi odbijanjem zakletve, nema potrebe za polaganjem zakletve, jer je to besmisleno.

(13. Kasâme / القسامة: Zakletva vernosti. To je čin kojim se određeni broj ljudi iz plemena ili sela gde je pronađeno telo čiji je ubica nepoznat, primoravaju se da se zakunu "da ga nisu ubili i da ne znaju ko ga je ubio". Na ovaj način, kako bi se zaštitila krv preminulog od rasipanja i kao vrsta kazne za nemar i nepažnju ljudi tog mesta, ovim se ljudima nameće obaveza plaćanja krvnine.)

Činjenica ta da se ove odredbe mogu utvrditi sekundarnim dokazima ne znači da se zakletva može položiti o ovim stvarima. Na primer, ako osoba optužena za preljubu (optuženi) potvrdi tužioca (onog koji iznosi optužbu). Čak i ako je stvar utvrđena sekundarnim dokazima, zakletva se ne može zahtevati.

Ako muž ima seksualni odnos sa ženom, a zatim žena kaže: "Nisam pristala na brak", ova se izjava ne prihvata. Jer je dozvolavanje mužu da ima seksualni odnos efikasniji način pokazivanja saglasnosti nego ćutanje. Međutim, ako je muž prisilio ženu na seksualni odnos, njena izjava je validna jer je dokaz jasno bes, a ne saglasnost.

Izjava staratelja da je žena dala pristanak, nevažeća je. To je zato što staratelj priznaje da bračna imovina, koja je štetna za ženu, pripada mužu. Štaviše, priznanje braka od strane staratelja nakon što je žena dostigla pubertet jednoglasno se smatra nevažećim. To je zato što staratelj nema pravo da joj nametne ugovor. Zato, u pogledu obavezujuće prirode bračnog ugovora, priznanje bi takođe trebalo da bude nevažeće.

Otac ženi svoga sina

Ako otac oženi svog odraslog sina i ćuti nakon što čuje vest, to ne mora nužno da ukazuje na njegov pristanak. On mora da izrazi svoj pristanak usmeno ili kroz radnju koja ga predstavlja. Ćutanje u vezi sa ženom smatra se pristankom samo iz stida. Ovo se opravdanje ne odnosi na muškarce, jer se oni ne stide da pokažu interesovanje za žene. Štaviše, ćutanje device se među ljudima povoljno gleda, dok se ćutanje dečaka smatra lošim jer se smatra znakom ženstvenog ponašanja. Zato, njegovo ćutanje ne zamenjuje pristanak.

Nakon udaje, udavanje devojke čiji je muž umro bez seksualnog odnosa

Ako muž device umre nakon što je bio sam sa njom (halvet)[14] bez seksualnog odnosa sa njom, i njen otac je ponovo uda nakon što joj je idda završena, treba da je ponovo uda na isti način na koji se udala kao devica. To je zato što kvalitet devstvenosti i dalje postoji. Stid koja opravdava devojčinu tišinu je i dalje prisutna. To je zato što stid ne nestaje sa nužnošću idde i miraza. Zato se njena tišina smatra dovoljnom.

[5/7]

Ako se pojavi sumnja u seksualni odnos žene ili sa fâsit nikâh[15], može se udati samo uz svoj pristanak. Njeno ćutnje nije dovoljno. Zato što je udovica. Zato što je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) rekao;

- “Udovica se konsultuje“.[16]

(14. Halvet 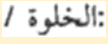

Izolacija- U rečniku; znači biti sam sa nekim na nekom mestu. Takođe se koristi za mesto gde je neko sam. Kao verski termin, to je kada su muškarac i žena sami zajedno na mestu gde nijedno od njih ne može ući bez dozvole.).

(15. fâsit nikâh- Nevažeći brak: Brak koji ne ispunjava uslove za punovažnost. Kao što je venčanje bez svedoka.)

(16. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/229; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/185; za slične formulacije vidi Buhârî, Nikâh 42; Muslim, Nikâh 64; Ebû Dâvûd, Nikâh 22; Tirmizî, Nikâh 18.).

Brak device koja je počinila preljubu sa svojim starateljem

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako devica počini preljubu, njena tišina tokom ceremonije venčanja je dovoljna da pokaže njen pristanak. Međutim, prema Ebû Yusûfu, Muhammedu i Šâfiîîa (r.a.h.), njena tišina nije dovoljna zato što je udovica. To je zato što je reč "udovica" (الثَّيِّب) ime koje se daje ženi sa kojom je ponovljen seksualni odnos. Ova je reč izvedena iz arapske reči ثَابَ, što znači vratiti se. Reč "devica" (bikr) je ime koje se daje ženi sa kojom je osoba koja ima odnos imala seksualni odnos prvi put. Jer je devstvenost prvi deo nečega. Zato se početak dana naziva "bukra", a prvi plod "bâkura".

Dokaz da se devojka koja počini preljubu smatra udovicom jeste taj da ima pravo na nasledstvo koje je dodeljeno udovici, a ne na ono koje je dodeljeno devici. Potreba da se konsultuje sa njom (kada će se udati) zato što je udovica, utvrđena je dokazima (hadisom). Nije dozvoljeno tražiti opravdanja kada dokazi postoje, jer bi to značilo pružanje opravdanja za poništavanje odluke utvrđene dokazima.

Štaviše, njen osećaj stida nakon takvog događaja ukazuje njenu neozbiljnost. Jer, ako se ne stidi što pokazuje svoju privlačnost prema muškarcima na najvulgarniji način, zašto bi se stidela što je pokazuje na najlepši način? Stid device, međutim, je suprotan. Jer, njen stid je lepa stvar svojstvena njenoj prirodi i zaslužuje pohvalu. Ako devica koja počini preljubu oseća stid, to je samo stid zbog otkrivanja njene preljube. Takva situacija je van okvira dokaza (hadisa).

Ebû Hanîfe (r.a.h.), kao odgovor, kaže: Zakonodavac (šerijat) je prihvatio ćutanje device kao njen pristanak, ne zbog njene devstvenosti, već zbog stida. Jer, kada je Hz.Aiša (r.a.h.) obaveštena da se devica stidi, rekla je: "Njeno ćutanje je njen pristanak". Devica koja počini preljubu generalno takođe oseća stid. Jer, čak i ako je počinila preljubu pod prisilom ili pohotom, njen stid se ne gubi. Naprotiv, on se povećava. Jer, tražiti od nje da govori znači otkrivanje njene preljube. Međutim, ona oseća stid. To je pohvalno jer pokriva zlo u njoj. Naređeno joj je da to učini. Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je rekao:

مَنْ أَصَابَ مِنْ هذه الْقَاذُورات شَيْئًا فَلْيَسْتَتِرْ بِسِتْرِ اللهِ

"Ko god se umeša u bilo koje od ovih sramotnih dela, neka se pokrije Allahovim plaštom".[17]

(17. Muvetta, Hudûd 2; Abdurrezzak, Musannef, Vll/369; Hâkim, Mustedrek, IV/272; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vlll/326; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/323.).

Pre nego što se upustila u ovaj čin, bilo joj je zabranjeno da govori, jer bi to otkrilo njenu privlačnost muškarcima. Ako bi devica govorila o nečemu što bi najbolje ukazalo na njenu privlačnost muškarcima, onda bi se njeno govorenje o nečemu što bi je otkrilo na najgori mogući način smatralo prioritetom.

[5/8]

Situacija device koja je imala seksualni odnos kroz sumnjiv ili nevažeći brak je suprotna. To je zato što je islam, čineći miraz i period čekanja obaveznim i time uspostavljajući poreklo, otkrio ovaj čin počinjen protiv žene. Međutim, u slučaju preljube, on je ne otkriva tako što joj ne pripisuje nikakve pravne posledice. Takođe naređuje ženi da sakrije ovaj čin.

Ako se kazna za preljubu (had) primeni na ženu koja počini preljubu, prema ispravnom gledištu, njena ćutnja nije dovoljna da se dobije dozvola za udaju. To je takođe slučaj ako je preljuba postala redovna pojava. Neki su hanefijski učenjaci rekli da, pošto se žena koja počini preljubu smatra devicom u verskom smislu, "U oba ova slučaja, njena ćutnja je dovoljna". Zaista, žena u ovoj situaciji potpada pod delokrug Hz.Poslanikovih (s.a.v.s.) reči:

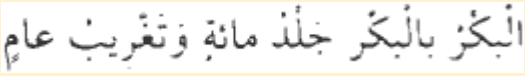

"Kada devica počini preljubu sa neoženjenim muškarcem, njena kazna je sto udaraca bičem i jedna godina izgnanstva".[18]

(18. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/476; Muslim, Hudûd 12; lbn Mâce, Hudûd 7; Ebû Dâvûd, Hudûd 23; Tirmizî, Hudûd 8.).

Međutim, ovo mišlenje je slabo. Jer se isto odnosi i na ženu sa kojom je spolni odnos imao pod sumnjom i u slučaju manjkavog braka. Međutim, nije dovoljno da ona ćuti. Jer mi znamo da je važno da svojstvo stida ostane.

Ako devojčino devojaštvo bude izgubljeno skakanjem ili preskakanjem ili dugim ostajanjem neudatom, po mišljenju nas Hanefija, dovoljno je da ona ćuti.***

(***PS: Samir B: Ovde moram da intervenišem jer nam ovaj prevod ne daje pravi smisao onako kako je taj smisao sažet u turskom jeziku:

Izraz "skočiti, preskočiti ili ostati sam/sama dugo vremena" često je metafora za neodlučnost, nemogućnost smirivanja, nezrelost ili izbegavanje odgovornosti u toku života.

Osnovna značenja koja stoje iza ovog izraza su sledeća:

Stalne promene i nestabilnost: Ovo opisuje pojedince koji skaču sa jedne stvari na drugu, sa jednog posla na drugi, drugim rečima, one koji ne mogu da uspostave trajnu stabilnost u svom životu.

Neuspeh u smirivanju: To znači "ostati samac dugo vremena", birati da se život stalno živi "u trenutku" umesto preuzimanja odgovornosti, osnivati porodicu (ženiti se/venčati se) ili se smiriti (posedovati kuću/porodicu).

Neodgovornost ili težnja ka slobodi: Stanje stalnog "kretanja" i "skakanja", izbegavanja odgovornosti.

Rezime:

Ovaj izraz je metafora koja se uglavnom koristi za ljude koji ne biraju ustaljen i redovan život, koji su nezreli, nestabilni ili koji žive svoje živote ne shvatajući ih ozbiljno.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Prema jednom od dva Šâfiiîina (r.a.h.) mišlenja, ova se devojka smatra udovicom. Šâfiîi (r.a.h.) opravdava ovaj stav navodeći sledeći zakon u kupoprodajnim ugovorima: Ako prodavac proda robinju pod uslovom da je devstvenica, a kupac utvrdi da je robinja izgubila devstvenost na jedan od gore pomenutih načina, može je vratiti. To je dokaz da ona više nije devstvenica nakon onoga što joj se dogodilo.

Mi, hanefije, kažemo da je robinja u ovoj situaciji devica. To je zato što je osoba koja je imala odnos sa njom bila prva osoba koja je imala seksualni odnos sa njom. Međutim, ona nije devica u pravom smislu. Uobičajena praksa među ljudima, kada ugovaraju devičanstvo, jeste da se pozivaju na istinsko devičanstvo. Zato, u gore navedenoj situaciji, proizilazi pravo na vraćanje robinje. Presuda da je ćutanje device dovoljno kada se traži dozvola za bračni ugovor povezana je sa skromnošću ili kvalitetom devičanstva. I ova devojka poseduje ove osobine. Zaista, Hz.Aiša (r.a.h.), kada se hvalila svojim devičanstvom u prisustvu Resûlullaha (s.a.v.s.), aludirala je na ovo značenje rekavši: "Kada biste došli u dve doline, jednu gde niko pre vas nije svoje životinje dao da na njoj pasu, a drugu gde je neko drugi osim vas dao svojim životinjama da na njoj pasu, koju biste izabrali"?

Tada je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) kada je odgovorio:

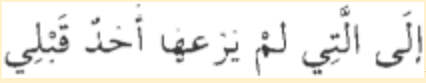
- "Otići ću na mesto gde niko ne pase",

Hz.Aiša (r.a.h.) je rekla: "To sam ja".[19] Tako se saznalo da će devojka biti smatrana devicom sve dok nije imala seksualni odnos sa njim.

(19. Videti Buhârî, Menâkıb 44; Muslim, Nikâh 69; Ibn Mâce, Nikâh 13.

Da devojku udaju drugi muškarci, njeni bliski i daleki staratelji

Ako otac uda devstvenu ćerku za jednu osobu, a kasnije je brat uda za drugu, i ćerka odobri (dozvoli) brak svog brata, onda je bratov brak validan, dok je očev nevažeći.

Ova presuda se zasniva na principu da "bez obzira da li je bračni ugovor sklopio otac ili brat, **ugovor je validan uz devojčin pristanak**". Ovde je devojčin pristanak, uslov za validnost braka, prisutan u braku koji je sklopio brat. Smatranje bratovog braka validnim nužno zahteva odbacivanje braka koji je sklopio otac. Zato je brak koji je sklopio otac nevažeći, (bâtıl-ništavan).

Devica koju je udao njen staratelj umire pre nego što vest stigne do nje

Ako devojku koja nije devica uda njen staratelj bez njenog pristanka, i ako ona ili njen potencijalni muž umre pre nego što je ona obaveštena, ne mogu naslediti jedno od drugog. To je zato što je bračni ugovor važeći samo uz devojčin pristanak. Nasleđivanje je pravilo specifično za važeći brak koji se završava smrću. Pošto takav brak ne postoji, sklopljeni brak se smatra ništavim. U ništavnom braku, ako jedan od supružnika umre, ne mogu naslediti jedno od drugog.

Rob ili otac nevernik (kâfir) udaje svoju ćerku

Ako rob ili otac nevernik uda svoju ćerku i ćerka pristane, brak je dozvoljen. To je zato što bračni ugovor zavisi od njenog pristanka (İcâzet-dozvole, odobrenje). Kao što je bračni ugovor validan ako ćerka prvobitno da dozvolu, tako je validan i ako ona kasnije odobri. Međutim, pošto se osoba koja izvršava ugovor ne smatra njenim starateljem (velî), njena ćutnja ne predstavlja pristanak.

Ženiti se devicom od strane bilo koga osim staratelja (velî)

U ugovorima koje sklapaju osobe koje nisu staratelj, nije potreban pristanak devojke; nego je potrebno davanje ovlašćenje (punomoćje). Ovlašćenje i pristanak su različiti pojmovi. Ovlašćenje znači imenovanje nekoga da zauzme nečije mesto, dok pristanak oslobađa pravo na odbijanje. Zato se ovlašćenje ne može uspostaviti samo ćutanjem. Sledeća izjava pojašnjava našu poentu: Kada stranac traži dozvolu da se oženi devicom, prema ispravnom gledištu, samo ćutanje devojke nije dovoljno.

[5/9]

Venčanje dve osobe sa zakonskim starateljima ili devojke sa starateljem

Ako staratelj oženi devicu nakon što dobije njenu dozvolu, a u međuvremenu se devojka uda za nekog drugog, i ako devojka kaže da je stareteljev brak bio prvi, njena reč je validna. Pošto je ona priznala brak i ovo priznanje se smatra potpunim dokazom, ta osoba je njen muž. Međutim, ako on kaže: "Ne znam šta je prvo bilo", a to se ne može utvrditi ni iz jednog drugog izvora, onda su razdvojeni. Jer, nije moguće da oba braka budu validna. To je zato što žena ne postaje dozvoljena dvojici muškaraca kroz brak. Pošto nijedan muškarac ne može biti poželniji od drugog, žena je razdvojena od njih.

Isto važi i kada dva staratelja venčaju devojku uz njenu dozvolu. Iz razloga objašnjenih gore, u tom pogledu nema razlike između udovice i device.***

(***PS: Samir B: I ovde moram intervenisati radi njene složenosti: Ova izjava ukazuje da u islamskoj jurisprudenciji (pravu) ne postoji razlika između udovice (ranije udate) i device (nikada udate) u pogledu uloge i saglasnosti njihovog staratelja (oca, brata itd.) u braku žene.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama Predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Devica je u početku odbila, ali je kasnije pristala kada je čula da njen staratelj želi da je uda.

Ako staratelj obavesti devojku devicu da će se udati, a ona u početku odbije, ali kasnije pristane, bračni ugovor je nevažeći. Pošto njeno početno odbijanje čini ugovor ništavnim, njen naknadni pristanak na raskinuti ugovor je takođe nevažeći***. Zato je postalo uobičajeno da se bračni ugovor obnavlja u vreme konzumacije***. To je zato što je devojka prvobitno izjavila svoje odbijanje i sve drugo nije prihvatljivo. To znači da je pristala tek nakon što su je staratelji ohrabrili. Ako ugovor ne bi bio obnovljen, devojka bi bila primorana na konzumaciju sa strancem. Iz tog razloga, smatramo da je obnavljanje bračnog ugovora u vreme konzumacije dobra praksa.

(***PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava uslove "saglasnosti" i "vremenskog ograničenja" u islamskom pravu (fikhu) kada staratelj (otac ili bliski rođak sa očeve strane) uda devicu bez njenog pristanka. Značenje ove odluke, koja se nalazi u knjigama hanefijske škole pravne nauke, je sledeće:

1. Osnovno pravilo: Zahtev za dozvolu

Staratelj može prisiliti svoju devstvenu ćerku na brak bez njenog pristanka (prinuda), ali da bi ovaj brak bio validan, ćerka mora dati pristanak kada je obaveštena (pristanak se smatra validnim čak i ako ona ćuti). Ako ćerka od početka kaže „ne, ne želim", taj bračni ugovor postaje nevažeći.

2. Situacija “Prvo odbij, pa onda prihvati“

“Početno odbijanje“: Kada je staratelj rekao devojci: “Udao sam te“, devojka je odbila brak, rekavši: “Ne pristajem, ne prihvatam ga“.

“Ugovor je nevažeći“: Odbijanjem devojke (u trenutku odbijanja), bračni ugovor je već bio pravno neispravan ili ništavan. Jer, ona nije dala pristanak.

“Kasniji pristanak“: Ako devojka, nakon što je odbila brak i učinila ugovor nevažećim (brak je postao ništavan), pa zatim promeni mišlenje nakon nekog vremena i kaže “Slažem se“, ovo prihvatanje je nevažeće.

Ukratko:

Ako devojka odbije (kaže ne) brak koji je dogovorio njen staratelj, čim za to sazna, brak se nepovratno poništava. Njen kasniji pristanak, u kojem se navodi “Predomislila sam se“, ne obnavlja poništeni brak. Ako žele da se venčaju, neophodna je nova ceremonija venčanja.

Važna napomena: Ovi uslovi važe samo ako je devojka zdravog razuma i devstvenica.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

(*** PS: Samir B: Izjava: “Zato je postalo uobičajeno da se bračni ugovor obnavlja u vreme konzumacije“ odnosi se na tradiciju u islamskim tradicijama i nekim sudskim mišlenjima da strane usmeno obnavljaju ili potvrđuju svoj bračni ugovor u prisustvu svedoka neposredno pre seksualnog odnosa (konzumacije/izolacije), što je najvažnija faza procesa sklapanja braka.

Osnovni razlozi i značenja ove izjave su sledeći:

Tecdid-i Nikâh (Obnavljanje braka): Ovo je mera predostrožnosti koja se preduzima kako bi se sprečilo slablenje ili poništenje braka zbog dužeg trajanja veridbe ili izjava (propozicija, šala itd.) koje bi mogle izazvati sumnju na razvod.

Uklanjanje sumnje: Posebno, ako su strane koristile reči koje bi se mogle protumačiti kao “razvod“ u međusobnim razgovorima tokom perioda veridbe ili dok su bile u braku, obnavlanje bračnih zaveta pre konzumacije ima za cilj da otkloni sumnju i finalizuje brak.

Duhovna priprema i poverenje: Trenutak konzumacije, najvažniji korak u braku, smatra se duhovnom pripremom i obnovom poverenja, gde par usmeno potvrđuje svoju posvećenost jedno drugom.

Običaj/Tradicija: Ova praksa je "tecdid-i nikâh" (obnova braka), preporučuje se u knjigama islamske jurisprudencije (na primer, Ibn Abidin) te je postala duboko ukorenjen običaj u nekim regionima.

Ukratko: "Obnavljanje bračnih zaveta u trenutku konzumacije“ je tradicija usmenog potvrđivanja bračnog ugovora u najintimnijem i definitivnom trenutku braka, sa namerom da se ne ostavi prostora za sumnju.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Devojka, od koje je tražena dozvola, odbila je, a njen staratelj ju je udao

Ako devojka devica odbije da se uda za nekoga ko želi da je oženi, ali ćuti kada njen staratelj kasnije dogovori brak, to ukazuje na njen pristanak. Jer, njeno odbijanje čini traženu dozvolu ništavnom. Zato se staratelj ponaša kao da nikada nije ni dobio njenu dozvolu. U ovom slučaju, ćutanje devojke takođe ukazuje na njen pristanak.

Muhamed b. Mukatil kaže: Ćutanje devojke ovde ne ukazuje na njen pristanak. Jer, njeno ćutanje nakon što je jasno izrazila svoje nezadovoljstvo ne može biti predstavljeno kao dokaz njenog pristanka. Mi, hanefije, kažemo: Osoba može biti nezadovoljna nečim u jednom trenutku, a pristati na to u drugom. Zato, nezadovoljstvo devojke pre ugovora ne sprečava njeno ćutanje nakon ugovora da ukazuje na njen pristanak.

Allah Teâlâ najbolje zna.

UDOVIČIN BRAK

Otac koji udaje svoju ćerku udovicu protiv njene volje

Do nas je stiglo da je čovek udao svoju ćerku za čoveka koga ona nije želela, iako je ona želela da se uda za amidžu svoje dece (devera). Nakon toga, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je razdvojio ženu od muža koga joj je otac odredio, a zatim je udao za amidžu njene dece. Ova je žena bila udovica, jer je prepričalac hadisa rekao: “Žena je želela da se uda za ujaka svoje dece“.

Ovaj hadis ukazuje da otac ne može da uda svoju ćerku udovicu osim ako ona ne da svoj pristanak. O tome postoji konsenzus.

[5/10]

Ovaj hadis ne sadrži nijedan aspekt koji bi Šâfiiîa (r.a.h.) mogao da koristi kao dokaz protiv nas u vezi sa devicama. Zato što je suprotno od presude u hadisu utvrđeno u vezi sa devicama metodom implicitnog suprotstavljanja. Međutim, prema nama hanefijama, implicitno suprotstavljanje nije dokaz. Štaviše, hadis pominje samo udovice. Činjenica ta da pominje samo udovice ne znači da se suprotno od ove presude odnosi i na druge žene.

Šef države ima ovlašćenje da venča ženu

Štaviše, hadis je dokaz da ako staratelj žene ne organizuje njen brak, to treba da uradi šef države. U ovom konkretnom slučaju, otac je odbio da dozvoli svojoj ćerki da se uda za osobu koju je želela, nakon čega je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.), oslanjajući se na svoj autoritet kao šef države (starateljstvo), organizovao brak.

Pravo izbora supružnika pripada ženi

Ovaj hadis takođe ukazuje da ženin izbor muža pripada njoj, a ne njenom staratelju. Jer je sama žena ta koja će živeti sa svojim mužem. Zato žena može imati miran život sa mužem koga sama izabere, a ne sa svojim starateljem.

Udovičino ćutanje znači da ona pristaje

"Ako udovičin otac organizuje njen brak, a ona ćuti kada čuje vest o braku, njeno ćutanje ne znači da ona pristaje na brak".

Pošto ćutanje može imati višestruka značenja, ono se fundamentalno ne smatra pristankom. Ćutanje device se prihvata kao neophodan (neophodan) pristanak zbog njenog stida u otkrivanju svoje želje za udajom. Ono što je nužno utvrđeno ne proteže se izvan oblasti nužnosti. Ne postoji takva nužnost za udovicu. Zato njeno ćutanje nije dovoljno kada je pitaju za mišlenje ili kada primi vesti o bračnom ugovoru.

Allah Teâlâ najbolje zna, i Njemu Teâlâ je povratak.

BRAK BEZ STARATELJA

Dobili smo izveštaj od Hz.Alije (r.a.h.) da je žena udala svoju ćerku uz njen pristanak. Staratelji ćerke su došli i požalili se Hz.Aliji (r.a.h.) na ženu. Hz.Ali (r.a.h.) je odobrio brak.

Ova vest je dokaz da je brak validan ako se žena sama uda ili ako naredi nekome ko nije njen staratelj da je oženi, i ta osoba izvrši brak. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je takođe usvojio ovaj stav. Prema snažnom rivâjetu (Zahiru'r-Rivaja), brak je validan bez obzira da li je žena devica, udovica ili da li je njen muž ravnopravnog položaja (kûfu) ili ne, ako se sama uda.

Ravnopravnost muža kada se žena uda bez staratelja

Međutim, staratelji žene imaju pravo da se usprotive ako muž nije jednak njoj. Prema rivâjetu Hasana (b. Zijada) (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.), brak je validan ako je muž jednak ženi, a nevažeći ako nisu.

Ebû Yusûf (r.a.h.) je prvobitno rekao: "Ako žena ima staratelja, njen brak sa samom sobom je nevažeći, bez obzira da li joj je muž jednak ili ne". Kasnije je napustio ovaj stav i rekao: "Ako joj je muž jednak, brak je validan; ako nije, onda je nevažeći". Konačno, povukao je i ovaj stav, navodeći: "Brak je validan bez obzira da li joj je muž jednak ili ne".

Prema Tahâvî'u (r.a.h.), stav Ebû Yusûfa (r.a.h.) je sledeći: "Ako je muž ravnopravan ženi, sudija naređuje staratelju da odobri brak. Ako staratelj odobri brak, brak je važeći. Ako odbije da odobri, on ne postaje nevažeći; sudija odobrava brak, i time brak postaje važeći".

Prema Muhammedu (r.a.h.), ako se žena uda za nekoga ravnopravnog ili neravnopravnog položaja, brak podleže odobrenju staratelja. Ako staratelj odobri, brak je važeći. Ako ga staratelj poništi, brak postaje nevažeći. Međutim, ako je muž ravnopravnog položaja sa ženom, a staratelj ne želi da se žena uda za njega, sudija mora obnoviti bračni ugovor.

Prema Mâliku i Şâfiî'u (r.a.h.), brak žene sklopljen samostalno je nevažeći ni pod kojim okolnostima. Bez obzira da li se žena udaje sama, udaje svoju ćerku ili robinju, ili imenuje nekog drugog za svog zastupnika, bračni ugovor se nikada ne utvrđuje usmenim pristankom žene.

Neki su učenjaci rekli: Ako je žena bogata i visokog položaja, njen brak nije validan ako se uda sama bez saglasnosti svog staratelja. Međutim, ako je siromašna i iz niže klase, može se udati sama bez saglasnosti svog staratelja.

Neki su pravili razliku između devica i udovica po ovom pitanju. Oni koji zastupaju ovaj stav su Zahirije.

Dokazi onih koji veruju da se žena ne može udati bez staratelja

Oni koji insistiraju na prisustvu staratelja u braku naveli su sledeći ajet kao dokaz:

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَٰجَهُنَّ إِذَا تَرَٰضَوْا۟ بَيْنَهُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ ذَٰلِكَ
يُوعَظُ بِهِۦ مَن كَانَ مِنكُمْ يُؤْمِنُ بِٱللَّهِ وَٱلْيَوْمِ ٱلْـَٔاخِرِ ۗ ذَٰلِكُمْ أَزْكَىٰ لَكُمْ وَأَطْهَرُ ۚ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

232. **A kada pustite žene i one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe**, kada se slože da lijepo žive. Ovim se savjetuju oni među vama koji vjeruju u Allaha i u onaj svijet. To vam je bolje i ljepše. A Allah sve zna, a vi ne znate. [el-Bekare, 2/232].

[5/11]

Šâfiîîa (r.a.h.) je rekao: "Ovo je najjasniji ajet u knjizi Allaha Teâlâ koji ukazuje da je brak sklopljen bez staratelja nevažeći. Jer je Allah Teâlâ zabranio staratelju da ga spreči. Staratelj ga može sprečiti samo ako ima ovlašćenje za to".

U hadisu koji je prenela Hz.Aiša (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

أيُّما امرأةٍ نكحتْ بغير إذْن وليِّها فنكاحُها باطِلٌ باطِلٌ باطِلٌ وَإذا دَخَل بها فلها المهرُ بما
استحلّ مِنْ فرجِها لا وكْس ، ولا شطط فإنْ تشاجروا فالسُّلْطانُ وَلِيُّ من لَا وليَّ لَهُ

"Brak žene koja se uda bez dozvole svog staratelja je ništavan (neispravan). Ako je njen muž imao seksualni odnos sa njom, ona ima pravo na miraz – ni više ni manje – u zamenu za to što on smatra seksualni odnos sa njom zakonitim. Ako se ne slažu, poglavar države je staratelj one koja nema staratelja".[20]

(20. Ibn Mâce, Nikâh 15; Tirmizî, Nikâh 14; Ibn Hibbân, Sahih, IX/384; Hâkim, Mustedrek, 11/182.).

U ovom čuvenom (mešhur) hadisu, Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je rekao:

لا نكاح إلا بولي - "Nema braka bez staratelja".[21]

(21. Buhârî, Nikâh 37; Ibn Mâce, Nikâh 15; Ebû Dâvûd, Nikâh 18; Tirmizî, Nikâh 14.).

U hadisu koji je preneo İbn Abbâs (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

كُلُّ نكاحٍ لَم يحضُرهُ أربعةٌ فَهُو سفاحٌ خاطِبٌ وولِيٌّ وشاهدَا عدْلٍ

"Svaki brak koji ne uključuje četiri osobe je preljuba; (Ove četiri osobe su) čovek koji traži brak, staratelj i dva pravedna svedoka".[22]

(22. Abdurrezzak, Musannef, VI/197; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/250; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, VII/143.).

U hadisu koji je preneo Ebû Hurejra (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

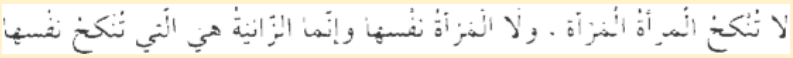

“Žena se ne može udati za drugu ženu, niti se može udati za sebe. Samo žena koja je učinila preljubu može se udati za sebe“.***[23]

(23. Dârekutnî, Sunen, lll/228; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/110; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummal, XVl/360.).

(*** PS: Samir B: Ovaj hadis naglašava da, prema islamskom pravu (fikhu), da bi bračni ugovor bio validan, žena mora biti udata preko staratelja (oca, brata itd.) i da se ne može udati sama ili u prisustvu druge žene kao svedoka. Izraz “preljubnica“ je metafora koja se koristi za one koji ne štite svoju čednost, koji se tajno i nemoralno udaju bez traženja dozvole legitimnog staratelja.

Osnovna značenja:

Zahtev za staratelja (Velî): U islamu, da bi brak bio validan, potrebna je dozvola staratelja žene i prisustvo svedoka. Žena ne može biti svoj staratelj i sama sklopiti brak.

Autoritet i pristojnost: Brakovi između žena ili žena koja sama obavlja ceremoniju venčanja, ne smatraju se važećim.

Naglasak na preljubnici: Izraz “preljubnica se udaje za sebe“ u hadisu je snažan književni opis koji se koristi da objasni da se brakovi (ili zajednice) sklopljeni bez staratelja, svedoka i na nezakonit način smatraju preljubom ili nezakonitim brakom.

Ukratko, ova izjava izražava sudsko pravilo u vezi sa neophodnošću pravilnog obavlanja ceremonije venčanja (sa starateljem i svedocima).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Hz.Ajša (r.a.h.) bi išla na venčanja, tražila ruku devojke, a onda (kada bi došlo vreme za obavlanje venčanja) bi govorila muškarcima: “Vi obavite ceremoniju. Jer žene ne mogu obavljati venčanja“. Racionalni razlog zašto žena ne može da sklopi bračni ugovor je sledeći: Žena poseduje nedostatak koji proizilazi iz njene ženstvenosti. Zato, baš kao mlada devojka ili mentalno bolesna žena, ona nema ovlašćenje da sama sklopi bračni ugovor. Jer je brak sveti ugovor, izuzetno važan i sklopljen radi postizanja plemenitih ciljeva. Iz tog razloga, islam je, između ostalih ugovora koji uključuju naknadu (ivaz), učinio prisustvo dva svedoka uslovom za bračni ugovor, ističući tako njegov značaj. Da bi pokazao ovaj značaj, ostavio je sklapanje bračnog ugovora onima koji poseduju sposobnost zrelog razmišlanja, odnosno muškarcima. To je zato što žene imaju nedostatak intelekta i verskog razumevanja. Njihov nedostatak zbog ženstvenosti i njihov intelektualni nedostatak zbog mladosti su opravdani. Zato je Muhammed (r.a.h.) rekao: “Kao što brak mlade devojke koja je dostigla razumne godine zavisi od odobrenja njenog staratelja, tako i brak žene (koja je dostigla pubertet) zavisi od odobrenja njenog staratelja“.Prema Šâfiiînom (r.a.h.) mišlenju, bračni ugovor nije validan usmenim pristankom maloletne devojčice, niti je validan usmenim pristankom žene. Činjenica ta da staratelji imaju pravo da se usprotive kada se žena uda za nekoga ko joj nije ravnopravan je dokaz za to.Ako bi žena imala zakonski kapacitet da se sama uda, onda, baš kao i muškarci, staratelji ne bi imali pravo da se usprotive.

Slično tome, žena ima pravo da zamoli svog staratelja da joj dogovori brak. Ako bi žena imala zakonski kapacitet da sama sklopi bračni ugovor, ne bi morala da traži brak od svog staratelja.

Dokazi koje su izneli oni koji tvrde da žena može zaključiti bračni ugovor bez staratelja

Činjenica ta da su u ovom slučaju uzeta u obzir intelektualna ograničenja žene dokazuje se činjenicom tom da joj nije dato ovlašćenje da poništi bračni ugovor. Kao što je poznato, moć razvoda u potpunosti pripada mužu.

Argumenti onih koji podržavaju stav da je brak sklopljen bez staratelja validan su sledeći:

Allah Teâlâ kaže:

وَٱلَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَٰجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا ۖ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا فَعَلْنَ فِىٓ أَنفُسِهِنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

234. Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa. **I kada one ispune njima propisano vrijeme za čekanje, vi niste odgovorni za ono što one, po zakonu, sa sobom urade** – a Allah dobro zna ono što vi radite. [el-Bekare, 2/234].

Dalje, Uzvišeni Allah kaže:

فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنۢ بَعْدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُۥ ۗ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ أَن يَتَرَاجَعَآ إِن ظَنَّآ أَن يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ ۗ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

230. **A ako je ponovo pusti, onda mu se ne može vratiti što se neće za drugoga muža udati**. Pa ako je ovaj pusti, onda njima dvoma nije grijeh da se jedno drugome vrate, ako misle da će Allahove propise izvršavati; to su Allahove odredbe, On ih objašnjava ljudima koji žele znati. [el-Bekare, 2/230]. [Samir B. Ispravljeno].

[5/12]

PS: Samir B: Pošto nam prevod na našem jeziku ne daje jasnije značenje onako kako ga daje prevod turskog jezika, primoran sam da uz ovaj naš prevod ovde dodam i prevod ovog ajeta sa turskog jezika. Hvala:

"**Ako se čovek razvede od svoje žene** (tri puta), **nije mu dozvoljeno da je ponovo primi dok se ona ne uda za drugog muškarca.** ..." (el-Bekara, 2:230).

" ... فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَن يَنكِحْنَ أَزْوَٰجَهُنَّ ..." - "**... ne smetajte im da se ponovo udaju za svoje muževe, ...**", [el-Bekare, 2/232].

U svim ovim ajetima, Allah Teâlâ je brak stavio u nadležnost žena. Zato je ovo dokaz da sama žena ima ovlašćenje da sklopi bračni ugovor. Reč "adl" (pravda) u ajetu se odnosi na vidljivu prepreku, kao što je ograničavanje žene na njen dom i sprečavanje njene udaja. Ovo je obraćanje muževima. Jer, na početku ajeta, Allah Teâlâ kaže: "Kada se razvedete od žena..." Na osnovu ovoga, kažemo sledeće:

Ako se muškarac razvede od svoje žene i ona završi svoj period čekanja (idu), muž je ne može sprečiti da se uda za drugog muškarca.

Što se tiče hadisa na ovu temu;

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

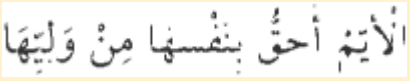

“Neudata žena ima više prava nego njen staratelj u organizovanju svog braka“.[24]

(24. Muvetta, Nikâh 2; Muslim, Nikâh 66; Ebû Dâvûd 24; Tirmizî, Nikâh 18; Nesâî, Nikâh 31.).

Reč “eyyim” u ajetu se odnosi na ženu koja nema muža, bilo da je devica ili udovica. Prema lingvistima, ovo je ispravno tumačenje. Ovo je takođe stav koji preferira el-Karhi, koji je rekao: “Žene koje su 'ejim' (neudate) su kao muškarci koji su neoženjeni“. Međutim, prema onome što se prenosi od Muhammeda (r.a.h.), “ejim“ je ime dato udovici. Ovo smo pitanje objasnili u komentaru knjige el-“Džami“ (“el-Câmi”).

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je takođe rekao:

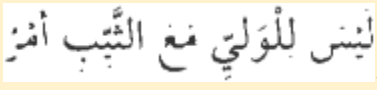

- “Staratelj nema vlast nad udovicom“.[25]

(25. Ahmed b. Hanbel, Musned, l / 334; Ebû Dâvûd, Nikâh 24; Nesâî, Nikâh 31; lbn Hibbân, Sahih, IX/399.).

Prema hadisu Hansâe, ova žena je rekla u prisustvu Resûlüllah (s.a.v.s.): “...ali želela sam da žene znaju da očevi nemaju autoritet nad svojim kćerkama u vezi sa udajom“.

Kada je Resûlüllah (s.a.v.s.) predložio brak Ummu Selemi (r.a.h.), ona je odbila sa nekoliko izgovora. Jedan od njih je odsustvo bio njenih staratelja. Nakon toga, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

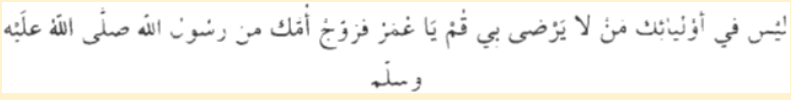

“Nema nikoga među tvojim starateljima koji ne bi bio zadovoljan sa mnom. O Umere, ustani i udaj svoju majku za Resûlüllaha“.[26]

(26. Nesâî, Nikâh 28; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/295; lbn Hibbân, Sahih, Vll/212; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/183.).

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je ovo rekao Umer b. Ebû Selemi (r.a.h.), koji je tada imao sedam godina.

Od Umera, Hz.Alije i Abdulaha b. Umera (r.a.h.) se prenosi da je brak sklopljen bez staratelja validan.

Hz.Aiša (s.a.v.s.) je udala ćerku svog brata Abdurahmana (r.a.h.), Hafsu, za Munzira b. Zubejra (r.a.h.) u Abdurahmanovom odsustvu. Po Abdurahmanovom povratku, upitao je Hz.Aišu (r.a.h.): "Kada je neko odsutan, da li treba da se prema meni postupa isto kao što sam se prema njegovim ćerkama postupalo?" Hz.Aiša (r.a.h.) je odgovorila: "Zar ne odobravaš Munzira? Tako mi Allaha, daćeš mu ovlašćenje da se oženi tvojom ćerkom". Ovo ukazuje da hadis koji se pripisuje Hz.Aiši (r.a.h.), za koji oni sa suprotnim stavovima tvrde da je nevažeći za brak bez staratelja, nije autentičan.

Činjenica ta da je pripovedać hadisa dao kontradiktornu presudu ukazuje na slabost hadisa. Hadis koji se pripisuje Hz.Aiši (r.a.h.) zasniva se na Zuhriju, koji ga je porekao i smatrao brak bez staratelja dozvoljenim. Ako se ovaj hadis prihvati kao autentičan, onda bi se razumelo da se odnosi na robinje koje se udaju bez dozvole svog gospodara, mlade devojke i mentalno bolesne žene.

Druga kazivanja (rivâjeti) o nevaženju brakova sklopljenih bez staratelja tumače se na ovaj način. Ili ukazuju na to da je poželjnije da staratelj ispuni ugovor, a ne sama žena.

Racionalni argument u ovom pitanju je sledeći: Sklapanjem braka bez staratelja, žena se rešila prava koje je u potpunosti njeno, te time nije nanela nikakvu štetu nikome drugom. Zato, baš kao što je njeno raspolaganje sopstvenom imovinom validno, tako je validan i njen brak.

Ovo možemo objasniti na sledeći način: Žena ima potpuno pravo da se uda za muškarca ravnopravnog statusa u zamenu za miraz. Činjenica ta da ona ima pravo da to zahteva od svog staratelja i da je staratelj obavezan da to učini ako žena to zahteva, na to se ukazuje. Žena je sposobna da zahteva svoja prava. Kada se sama uda, ona direktno ostvaruje svoje pravo, sprečavajući staratelja da snosi teret davanja onoga što joj pripada. Ovo je slično poveriocu koji, kada pronađe nešto iste vrste kao dug kod dužnika, naplati njegov dug. Ista situacija važi i za brak. Dokaz za to je da, prema konsenzusu svih učenjaka, pravo da izabere muža pripada ženi. Razlika između svrhe i ciljeva ne leži u izvršenju bračnog ugovora, već u izboru muža. Ako bi intelektualni nedostatak žene imao bilo kakav uticaj na ovu stvar, ona ne bi imala pravo da izabere muža. Slično tome, izjava žene o braku je validna. Ako bi se žena smatrala maloletnom, njena izjava o braku ne bi bila validna. Ženin pristanak se i dalje smatra važećim da njen staratelj obavi ceremoniju venčanja. Međutim, ako je žena maloletna, njen pristanak se ne bi smatrao važećim. Kada žena zatraži brak, njen staratelj je dužan da je uda. Ako je žena maloletna, ne bi bilo potrebno da se uda na njen sopstveni zahtev.

Ženin zahtev za brak od strane njenog staratelja je posledica karaktera (muruet). To jest, može se stideti da ide na mesta gde su prisutni muškarci radi sklapanja bračnog ugovora. Za nju bi se smatralo glupim i bestidnim da na ovaj način organizuje brak. Međutim, ovo ne poništava bračni ugovor koji je zaključila. Zaista, islam zabranjuje prositi brak ženi koja je već dobila prosidbu od nekog drugog. Čak i ako osoba to učini, brak je i dalje važeći. Ova zabrana ima za cilj da podstakne vrstu dostojanstvenog ponašanja. Ovo ne sprečava validnost zabranjenog čina.

Žena koja se udaje za muškarca koji joj nije ravan

Ako se žena uda za nekoga ko joj nije jednak, ona šteti svojim starateljima. Zato, oni imaju pravo da se usprotive kako bi otklonili štetu. Zaista, osobi koja ima pravo preče kupovine dato je pravo da kupi prodatu stvar putem preče kupovine kako bi otklonila štetu. Štaviše, uslov da je muž jednak ženi (kefaet) je posledica prava staratelja žene. Žena nema ovlašćenje da se odrekne ovog prava. Međutim, nedostatak jednakosti ne sprečava da bračni ugovor bude validan iz perspektive žene. Baš kao kada jedan od dva partnera sklopi pisani ugovor[27] sa robom, drugi partner ima pravo da poništi taj ugovor kako bi otklonio sopstvenu štetu.

Prema rivâyetu Hasen b. Ziyâd'a (r.a.h.), Muhammed (r.a.h.) je rekao:

“Kada se žena uda za nekoga ko joj nije ravan, brak nije ni na koji način validan“. Ovo gledište je opreznije, jer ne svaki staratelj ima sredstava da stvar iznese pred sudiju. Sa druge strane, ne svaki sudija može postupati pravedno. U ovom slučaju, najoprezniji način delovanja je sprečiti ženu da se uda za muškarca koji joj nije ravan.

(27. Kitâbet/الكتابة (Mükâtebe / المكاتبة) - (Ovo je ugovor između gospodara i roba o prekidu ropstva u zamenu za plaćanje. Rob stiče slobodu plaćanjem dogovorene cene. Od trenutka zaključenja ugovora, rob stiče pravo da raspolaga svojom imovinom i poseduje robu i može da radi za sebe. Rob koji sklopi takav ugovor naziva se “mukâteb”, sporazum se naziva “mukâtebe” ili “kitâbet”, a dogovorena cena se naziva “kitâbet cena“.).

Ebû Yusûf (r.a.h.) je takođe rekao sledeće u vezi sa ovim pitanjem: “Razborit pristup je da ugovor bude uslovljen odobrenjem staratelja kako bi se otklonila šteta po staratelja. Međutim, ako staratelj želi da otkloni sopstvenu štetu poništenjem braka zato što muž nije ravnopravan, ovo poništenje je validno. Ako je muž ravnopravan i staratelj želi da naudi ženi poništenjem braka, ovo poništenje nije validno. U ovom slučaju, sudija zauzima mesto staratelja u odobravanju ugovora. Slično, ako staratelj spreči ženu da se uda, sudija zauzima mesto staratelja u sklapanju ugovora“.

[5/13]

Muhammed (r.a.h.) je izjavio: “Radi opreza, kada valjanost bračnog ugovora postane zavisna od odobrenja staratelja, brak se uspostavlja po odobrenju, a poništava poništenjem. Nakon što staratelj poništi brak, sudija više ne može odobriti ugovor. Međutim, ako se razume da je staratelj sprečio brak, sudija će ponovo izvršiti bračni ugovor“.

U braku sklopljenom bez staratelja žene, supružnici nasleđuju jedan od drugog.

Muhammed (r.a.h.), ponovo postupajući po ovom principu, izjavio je: “Ako se žena uda za nekoga ravnopravnog, a zatim jedan od supružnika umre pre nego što stvar dođe na sud, supružnici nasleđuju jedan od drugog“. Ova je presuda već jasna iz perspektive Ebû Hanîfe (r.a.h.). Isto važi i iz perspektive Ebû Yusûfa (r.a.h.). Zato što je ženino sopstveno raspolaganje validno. Brak se smatra suspendovanim (mevkuf) kako bi se otklonila šteta staratelja. Zato, ugovor ne postaje nevažeći poništenjem staratelja. U ovom slučaju, validan brak je završen smrću. Zato se između supružnika primenjuju zakoni o nasleđivanju. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), supružnici ne mogu nasleđivati jedno od drugog. Zato što je suština braka bila suspendovana. Zakoni o nasleđivanju se ne primenjuju na suspendovani ugovor. S'hodno tome, ako muž da zavet zihara ili ile (nedozvoljenog kontakta) svojoj ženi, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), oni su validni, ali prema Muhammedu (r.a.h.), nisu.

Žena koja se udaje za manje od uobičajenog miraza

Ako se žena uda za manje od uobičajenog miraza određivanjem niskog iznosa miraza, prema rečima Ebû Hanîfi (r.a.h.), staratelji imaju pravo da se usprotive, bilo zahtevom da se miraz poveća na uobičajeni iznos ili zahtevom za razdvajanje supružnika. Međutim, prema rečima Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.), staratelji nemaju pravo da se usprotive.

Međutim, Muhammedov (r.a.h.) stav se ne odnosi na ženu koja se sama udaje. Ne odnosi se na sledeću situaciju koju je pomenuo u vezi sa "prisilom/silom": Ako žena primora svog staratelja da je uda za manje od uobičajenog miraza, i staratelj je uda, i nakon što je prisila uklonjena, žena pristane na brak, ali staratelj odbije, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), staratelj nema pravo da se protivi. To je zato što je miraz u potpunosti pravo žene. To je cena za nešto što joj pripada (korist od njene seksualnosti). Zaista, pravo da prikupi ili se odrekne miraza, ili da njime raspolaže kako želi, pripada ženi. Njeno raspolaganje je validno u vezi sa pravom koje joj u potpunosti pripada. Zato staratelji nemaju pravo da se protive.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže:

"Žena šteti svojim starateljima udajom za manje od uobičajenog miraza; zato oni imaju pravo da se usprotive, baš kao što bi to učinili da se uda za nekoga ko joj nije ravan". To možemo objasniti na sledeći način: Staratelji se ponose time što je ženin miraz potpun i smatraju ga sramotnim ako je nedovoljan. Jer, žene koje počine preljubu uglavnom dobijaju nizak miraz.

U vezi sa ovim pitanjem, pesnik je rekao sledeće:[28]

28. 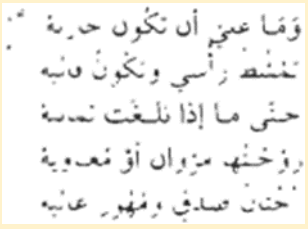

Da imam ćerku, ona bi mi češljala kosu i ubijala vaške.

Kad napuni osam godina, udaću je ili za Marvana ili za Muaviju.

Oni su poštene mladoženje i plaćaju velikodušne miraze.

Kada se žena uda za miraz niži od uobičajenog iznosa, njeni staratelji se suočavaju sa neugodnom situacijom, a to je štetno i za druge žene u njenoj porodici. Jer, muškarci koji se ožene ovim ženama bez navođenja miraza, morat će naknadno da plate miraz na osnovu miraza te žene. To ukazuje da je ova situacija štetna i za druge žene. Pošto muškarci štite i podržavaju žene u porodici, pravo na prigovor pripada muškarcima. Kada se miraz u potpunosti utvrdi, porodica žene je stekla svoja prava. Nakon toga, da li će prihvatiti miraz ili ne, isključivo je pravo žene; ona ga može prihvatiti ili osloboditi svog muža. Dok je prihvatanje miraza pravo žene, određivanje stvarnog iznosa miraza tokom bračnog ugovora slično je verskom pravu da se to učini.

Miraz koji se plaća ako se muž razvede od žene bez seksualnog odnosa

Ako se muž razvede od žene pre nego što ima seksualni odnos sa njom, žena dobija polovinu dogovorenog miraza. To je zato što, prema analogiji (kijas), razvod bez seksualnog odnosa smanjuje miraz. Stvar oko koje je ugovorena (ženska seksualnost) vratila joj se bez ikakve promene. To je razlog za smanjenje miraza. Iako kijas to zahteva, mi smo na osnovu teksta (ajeta) presudili da žena treba da dobije polovinu dogovorenog miraza. Relevantni ajet kaže:

وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآ أَن يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَا۟ ٱلَّذِي بِيَدِهِۦ عُقْدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ وَأَن تَعْفُوٓا۟ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُا۟ ٱلْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

237. **A ako ih pustite prije nego što ste u odnos sa njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili**, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete, to je bliže čestitosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allah zaista vidi šta radite. [el-Bekare, 2/237].

Više od ovoga nije potrebno.

Miraz koji se plaća ako sudija razdvoji supružnike

Ako sudija razdvoji par bez konzumacije braka, muž nije dužan da plati ništa. To je zato što se brak efikasno raskida ovim razdvajanjem te zato žena nije obavezna da bilo šta preduzme.

[5/14]

Žena koja daje muškarcu ovlašćenje da joj organizuje brak

Ako žena poveri stvar svog braka muškarcu, a taj muškarac je uda za nekoga ravnopravnog položaja, to se smatra kao da se žena udala za sebe. Prema Muhammedu (r.a.h.), kao što nije validno da se žena uda za sebe, ni ovo nije validno. Verzija Ebû Hafsa (r.a.h.) uključuje sledeću dodatnu izjavu: “Muhammed (r.a.h.) je rekao: Međutim, ako žena nema staratelja, ovaj brak je validan“. Ovo je mišlenje koje je Recâ b. Ebû Recâ (r.a.h.) preneo od Muhammeda (r.a.h.). On je rekao: “Pitao sam Muhammeda (r.a.h.) o braku bez staratelja, a on je rekao: 'Nije dozvoljeno.' Rekao sam: 'Ako žena nema staratelja', rekao je, 'treba da se obrati sudiji da sredi njen brak.' Rekao sam: 'Šta ako je u regionu gde nema sudije?' Rekao je: 'Treba da uradi ono što je Sufjan uradio.' Pitao sam: 'Šta je Sufjan uradio?' Rekao je: 'Poverio je stvar svog braka muškarcu'“. Istina je da se Muhammed (r.a.h.) kasnije vratio stavu Ebû Hanîfe (r.a.h.) o brakovima sklopljenim bez staratelja. Pitanja u delu “el-Câmiu's-Sağir” takođe su zasnovana na ovom stavu.

Presuda o razvodu muža od žene nakon braka sklopljenog bez staratelja

Muhammed (r.a.h.) u Mabsûtu kaže: "Ako se muž razvede od svoje žene tri puta*** pre nego što sudija ili staratelj odobri bračni ugovor, to predstavlja odbijanje braka". Ovo je Muhammedov (r.a.h.) stav. Međutim, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), tri razvoda su validna. Žena se ne može ponovo udati za njega osim ako se ne uda za drugog muškarca. Prema Muhammedu, razvod je nevažeći jer predstavlja odbijanje braka. Međutim, nije poželjno da se muškarac ponovo oženi ženom pre nego što se ona uda za drugog muškarca, jer su se učenjaci razlikovali po ovom pitanju, a postoje i suprotstavljena mišlenja u vezi sa validnošću braka sklopljenog bez staratelja. Takođe, nečija neuspeh da se oženi ženom koja mu je zakonita, bolje je to za njega nego da se oženi ženom koja mu nije dozvoljena. Ipak, ako bi se ovaj muškarac oženio dotičnom ženom, prema Muhammedu (r.a.h.), sudija ih ne bi razdvojio jer je muževljev razvod bio nevažeći.

(PS: Samir B: "Ako se muž razvede od svoje žene tri puta*** – Tjs. Razvod sa tri talâka (**Razvod sa tri izjave**)" u islamskom pravu (fikhu) znači da muž može da se razvede od svoje žene tri puta, istovremeno ili u različito vreme, čime se potpuno i nepovratno okončava brak. To se naziva "bâin-i kübrâ" (veliki, definitivni razvod).

Detalji i pravne posledice ove izjave su sledeći:

Konačno razdvajanje (Bâin Talak): Muž nema pravo da se ponovo oženi svojom razvedenom ženom, ni tokom ni nakon perioda čekanja (idde), bez ponovnog braka sa njom (ili pod određenim uslovima).

Uslov za ponovni brak (hula): Da bi se supružnici razvedeni sa tri proglašene (sa tri talaka (izjave)) razvodne odluke ponovo venčali, žena mora da stupi u istinski i ozbiljan brak (hula) sa drugim muškarcem, ovaj brak mora zaista da se održi, a zatim se mora razvesti od muža, ili tada kad i ako muž umre.

Postupak: Ovo se dešava kada muž koristi fraze poput "Razvodim se od tebe sa tri izjave o razvodu", "Razvodim se, razvodim se, razvodim se od tebe" ili "Definitivno sam se razveo od tebe".

Pravne škole: Prema većini hanefijskih, šafijskih i malikijskih škola mišlenja, tri izjave o razvodu iznete u jednoj sednici ili istovremeno, validne su te se smatraju konačnim razvodima. Međutim, neki učenjaci i mišlenja, poput onih Ibn Tejmije (r.a.h.), tvrde da se to računa kao samo jedan razvod.

Ukratko, tri izjave o razvodu (trostruki talak) su poslednji čin kojim se okončava brak i predstavljaju definitivan razvod koji izuzetno otežava pomirenje, što je moguće samo kroz privremeno rešenje (hulle).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

PUNOMOĆJE ZA VENČANJE

Neovlašćeni bračni ugovor (Fuzûlinin evlendirmesi)

Ako neko predloži brak ženi u ime nekoga ko nije ovlašćen da obavi brak i nije prisutan na okuplanju, i žena se uda za njega, ili njen otac dogovori brak uz njen pristanak, a kasnije osoba koja nije bila prisutna stigne ili je obaveštena o braku i odobri ga, ovaj brak je dozvoljen prema hanefijskoj školi mišlenja.

Prema Šâfiiîinom (r.a.h.) mišlenju, takav brak je nevažeći. Šâfiiîev (r.a.h.) stav se zasniva na principu koji je on prihvatio: "Ugovori ne mogu biti podložni odobrenju druge strane".

Ovo pravilo je dobro poznata stvar u pravu kupovine i prodaje (bej). Prema hanefijskoj školi mišlenja, ugovori mogu biti predmet odobrenja. Svaki ugovor koji je važeći samo kada ga je prethodno odobrila osoba sa pravnim kapacitetom da zaključi ugovor takođe je važeći pod uslovom odobrenja treće strane u čije ime je ugovor zaključen. Naknadno odobrenje se smatra ekvivalent početnom odobrenju.

Činjenica je ta da bi ovaj ugovor bio važeći da je prvobitno sklopljen uz njegovu/njenu dozvolu. Njegova/njena naknadna saglasnost i odobrenje takođe čine ugovor važećim. Jer su bitni elementi ugovora ponuda i prihvatanje, što je pravo obe strane ugovora. Lice (koje je sklopilo ugovor u ime nekoga ko nije bio prisutan na sastanku) zasnivalo je (pripisalo) ovaj ugovor pogodnom mestu za sklapanje ugovora. Ovim je ugovor završen. Ovo lice, koje nije bilo prisutno na mestu gde je ugovor zaključen, ne trpi nikakvu štetu od zaključenja takvog ugovora. Šteta može nastati samo kada se ugovor prihvati. Prihvatanje ugovora nastaje nakon samog ugovora. Zato ugovor stiče kvalitet zaključenja. Jer je ugovor pravo obe strane ugovora. Njegovo zaključenje i validnost zavise od odobrenja lica u čije je ime ugovor zaključen, kako bi se sprečila potencijalna šteta.

Da se ovlasti brak pismom

Ako lice koje nije prisutno na ugovornom medžlisu pismenim putem imenovanjem osobe koja je prisutna za svog predstavnika, a ta osoba potom na osnovu tog imenovanja organizuje brak sa drugom osobom, ugovor će biti važeći.

[5/15]

Slično tome, ako muškarac napiše pismo ženi u kojem joj predloži brak, a ona prihvati, brak je validan.

Dokaz za ovu stvar je da je Resûlüllah (s.a.v.s.) napisao pismo Negusu u kojem je predložio brak sa Ummu Habibom (r.a.h.). Negus je udao Ummu Habibu (r.a.h.) za Hz.Poslanika (s.a.v.s.). On je kao sultan bio staratelj Ummu Habibe (r.a.h.), koja je živela u njegovom kraljevstvu.

Priča se da je Negus obavio ceremoniju venčanja Ummu Habibe u odsustvu (dok Poslanik nije bio prisutan i pre nego što su do njega stigle detaljnije informacije) pre nego što mu je Resûlullah (s.a.v.s.) pisao, a Poslanik je potvrdio ovaj brak pismom koje je poslao.***

(*** PS: Samir B: Ovaj rivâjet opisuje način na koji se odigrao brak Hz.Pejgambera Muhammeda (s.a.v.s.) i Ummu Habibe (r.a.h.), jedan od najdelikatnijih i najdiplomatskijih brakova u historiji islama.

Glavna značenja ovde su:

Brak preko punomoćnika: Kralj Negus od Abisinije bio je vladar koji je prihvatio islam. Uzeo je pod svoju zaštitu Ummu Habibu (r.a.h.), koja je emigrirala iz Mekke i potražila utočište u Abisiniji, ali čiji je muž, Ubejdullah b. Džahš, otpadničio od vere i umro.

Vera i poverenje: Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je želeo da zaštiti Ummu Habibu (r.a.h.) i spreči je da se nađe u teškoj situaciji jer je njen otac, Ebû Sufjan, u to vreme bio vođa Mekke i još uvek nije bio musliman, i koji je neprijateljski nastrojen prema islamu bio.

Potvrda pismom: Hz.Pejgamber Muhammed (s.a.v.s.) je poslao pismo Negusu obaveštavajući ga o svojoj želji da se oženi Ummu Habibom (r.a.h.). Negus, razumevši situaciju čak i pre nego što je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) odgovorio detaljima miraza, obavio je ceremoniju venčanja u ime Hz.Pejgambera (s.a.v.s.) (kao njegov predstavnik). Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je kasnije formalizovao brak (i dogovoreni miraz) slanjem pisma i delegacije.

Ukratko: Negus je obavio ceremoniju venčanja između Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i Ummu Habibe (r.a.h.) u odsustvu (dok Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije bio prisutan i pre nego što su do njega stigle detalnije informacije), a Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je kasnije pismeno potvrdio ovaj brak. Ovaj događaj je diplomatski uspeh bio u smislu zaštite muslimana u Abisiniji i zato što je uključivao brak sa ćerkom Ebû Sufjana, istaknute ličnosti Kurejšija.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama Predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha).

Oba rivâjeta su dokaz u našu korist u pogledu dozvoljenosti bračnog ugovora, mogućnosti naknadnog odobrenja i zakonitosti predlaganja braka putem pisma. To je zato što je pismo od nekoga daleko poput poruke od nekoga blizu. Pismo se sastoji od slova (harfova) i fraza koje prenose poznata značenja; zato je poput govora nekoga ko je prisutan.

Hasan b. Haj (r.a.h.) je govorio: Pošto je bračni ugovor toliko važan, ne može se sklopiti pismenim putem.

Ovo mišlenje je pogrešno. Zato što je Resûlüllah (s.a.v.s.) bio opunomoćen od strane Svemogućeg Alaha naredbom:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَۖ وَإِن لَّمۡ تَفۡعَلۡ فَمَا بَلَّغۡتَ رِسَالَتَهُۥۚ وَٱللَّهُ يَعۡصِمُكَ مِنَ ٱلنَّاسِۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ۝

67. O Poslaniče, kazuj ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga – ako ne učiniš, onda nisi dostavio poslanicu Njegovu – a Allah će te od ljudi štititi. Allah doista neće ukazati na Pravi put narodu koji neće da vjeruje. [el-Maide, 5/67].

On (s.a.v.s.) je ispunio ovu dužnost prenošenja poruke ponekad putem pisama, a ponekad putem govora. Zaista, pisao je pisma kraljevima u dalekim zemljama, pozivajući ih u islam. Ovo je potpun oblik prenošenja poruke. U bračnim ugovorima, pismo se takođe smatra ekvivalent usmenom obraćanju drugoj strani.

Međutim, ako neko zaprosi ženu tako što joj napiše pismo, i kada primi pismo, ona kaže: “Udajem se za ovu osobu“, ali nema svedoka, bračni ugovor nije važeći. Isto važi i za nekoga ko je prisutan. Resûlüllah (s.a.v.s.) je rekao:

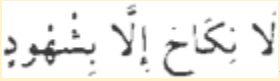
-“Bračni ugovor je važeći samo uz svedoke“.[29]

(29. lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/455; Tirmizî, Nikâh 15; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/111; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/169.).

Ako žena kaže: “Udajem se za ovu osobu“, u prisustvu svedoka, brak i dalje nije validan. To je zato što je čuvanje reči obe strane uslov za validnost braka. U ovom slučaju, čuli su reči žene, a ne muškarca.

Međutim, ako žena pročita pismo svedocima i kaže: “Taj i taj mi je napisao pismo sa predlogom za brak; posvedočite da se udajem za ovu osobu“, onda je brak validan. To je zato što su svedoci čuli muškarčevu prosidbu ili čitajući pismo ili tako što je žena navela njegov sadržaj. Takođe su direktno čuli i ženin odgovor. Pošto je žena dala prvu ponudu (obećanje) za bračni ugovor u njihovom prisustvu, brak je time zaključen.

Kupovina i prodaja putem pošte

Ovo je suprotno od ugovora o kupoprodaji. Ako osoba kojoj je pismo upućeno kaže: “Prodao sam ovu stvar tom i tom za toliko i toliko“, ovaj ugovor je važeći čak i ako nema prisutnih svedoka, ili čak i ako postoje svedoci, ali im pismo nije pročitano. To je zato što je ugovor o kupoprodaji važeći čak i bez svedoka. Slično tome, čak i kada je osoba prisutna na sastanku povodom ugovora, nema potrebe za svedocima.

Međutim, u svom delu "el-Mebsût”, Muhammed (r.a.h.) kaže sledeće u vezi sa kupovinom i prodajom: Ako jedna osoba napiše drugoj osobi: "Prodaj mi ovo po ovoj ceni“, a druga osoba odgovori: "Prodato“, transakcija je završena.

Neki su učenjaci kritikovali ovaj stav, rekavši: "Transakcija se ne može završiti takvim rečima, čak ni u vezi sa nekim ko je prisutan u medžlisu“. Jer, ako neko kaže drugom: "Prodaj mi svog roba za ovu cenu“, a drugi odgovori: "Ja sam ga prodao“, ugovor nije završen dok druga strana ne kaže: "Ja sam ga kupio“. To je zato što transakcija mora da sadrži dve reči, obe u prošlom vremenu. Međutim, brak je drugačiji. Bračni ugovor se završava sa dve reči, jednom u prošlom, a drugom u budućem vremenu.

Şâfiîîa i Muhammed (r.a.h.) ne vide razliku između ugovora o kupovini i bračnog ugovora; smatraju ih jednakim.

Razlika između zaključenja braka i zaključenja kupoprodaje

Prema našim učenjacima, razlika između njih dvoje je sledeća: ugovor o kupovini se sklapa odmah. Kada jedna osoba kaže drugoj: “Prodaj mi to“, to je obično ponuda kojom se izražava želja za kupovinom. Nakon toga, moraju biti prisutni bitni elementi ugovora, naime ponuda i prihvatanje. Što se tiče bračnog ugovora, prvo se želja i prosidba saopštavaju drugoj strani. Nije uobičajeno da se brak dogodi odmah nakon ove prosidbe. Kada neko kaže: „Udaj se za mene“, to je jedna od dve strane u ugovoru.

[5/16]

Razliku možemo dalje objasniti na sledeći način: Ako neko kaže ženi: “Udaj se za mene“, to znači da joj prepušta ugovor. Ako su u bračnom ugovoru obe strane poverile zadatak braka nekoj osobi, onda je reč te osobe validna za ispunjenje ugovora. Zato je ugovor završen kada žena kaže: “Udala sam se sama“.

U transakciji, ako obe strane povere sklapanje ugovora jednoj osobi, izjava te osobe da će završiti ugovor u ime obe strane nije validna. Izjava osobe “Ja sam ti ga prodao/la“ jedan je od dva uslova da bi ugovor bio validan. Da bi ugovor bio validan, mora se dodati i drugi uslov.

Nakon što smo ovo saznali, možemo reći da je Muhammedova (r.a.h.) namera ovde da razjasni razliku između bračnog ugovora i trgovačkog ugovora u smislu da li su svedoci uslov ili ne. To nije tvrdnja da trgovački ugovor nastaje isključivo samim činom braka. Možemo reći i ovo: Kada neko prisutan na sastanku kaže “Prodaj mi to“, to obično ukazuje na želju za kupovinom. Ali kada neko ko nije prisutan u pismu kaže “Prodaj mi to“ to predstavlja jedan od dva dela ugovora. Kada se doda drugi deo, transakcija je završena. Ako čovek koji nudi brak donese zapečaćeno pismo svedocima i kaže: “Ovo je moje pismo toj i toj ženi; budite svedoci toga“, prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), brak nije dozvoljen osim ako svedoci ne znaju šta je napisano u pismu. Ovo je takođe bilo Ebû Yusûfovo (r.a.h.) početno mišlenje. Kasnije se Ebû Yusûf (r.a.h.) predomislio i rekao: “Brak je dozvoljen; nije uslov obavestiti svedoke šta je napisano u pismu“.

Osnova ove razlike u mišlenju je neslaganje u vezi sa pismom koje je jedan sudija napisao drugom.

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), dozvoljeno je svedocima da svedoče o pismu i pečatu na njemu, čak i ako ne znaju šta je napisano u pismu.

Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), to nije dozvoljeno. Jer se svedoči o onome o čemu je napisano u pismu, a ne o samom pismu.

Međutim, Ebû Yusûf (r.a.h.) je krenuo putem “istihsana“ (pravne preferencije), rekavši: “Pismo može da sadrži uslov koji svedoci ne žele da čuju. Pošto je zapečaćeno, bezbedno je od bilo kakvih dodavanja ili izostavljanja. Zato je svedočenje dato o ovom pismu validno“.

Muhammed (r.a.h.), ponovo u el-Mabsûtu, kaže: Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), dozvoljeno je svedočiti o pismu bez obzira da li je zapečaćeno ili ne.

U delu "Emâlî" se navodi da je “Prema Ebû Hanîfi i Muhammedu (r.a.h.), ako pismo nije zapečaćeno, apsolutno je nedozvoljeno. Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), dozvoljeno je samo ako svedoci znaju šta je napisano u pismu“.

Ako se postavi pitanje: "Ako je pismo zapečaćeno, da li je uslov da se svedoci obaveste o tome šta je u pismu?“, odgovor je: Postoje dva rivâjeta od Ebû Yusûfa (r.a.h.) po ovom pitanju.

Kao što se bračni ugovor može uspostaviti pismom, tako se i kupoprodaja i druge pravne transakcije mogu obaviti pismom. Ono što smo pomenuli je uključeno u ovo.

[5/17]

Da li staratelj dečaka i devojčice može da organizuje njihov brak?

Lice koje je staratelj obe strane ili koje deluje kao zastupnik obe strane može samostalno zaključiti ugovor u prisustvu svedoka.

Prema Zuferovom (r.a.h.) stavu, dozvoljeno je da ako je ta osoba staratelj oboje, ali ne i ako je njihov predstavnik.

Zufer (r.a..h.) kaže da je brak, kao i kupoprodajni ugovor, ugovor u kojem obe strane daju nešto zauzvrat (naknadu). Zato ga ne može sklopiti jedna osoba u ime obe strane kao kupovinu ili prodaju. Ovo je analogija (kijas); takođe je u skladu sa tekstom (Nassom). Tekst (Nass) je sledeći hadis prenet od Resûlullaha (s.a.v.s.):

كُلُّ نكاح لم يحضره أربعة فهو سفاح خاطبٌ وولِيٌّ وشاهدا عدْلٍ

"Brak bez prisutnih četiri osobe je preljuba. To su: muškarac koji traži brak, staratelj žene i dva pravedna svedoka“.[30]

(30. Abdurrezzak, Musannef, Vl/197; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/250; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/143.).

Šafija (r.a.h.), koristeći slični rivâjet kao dokaz, navodi da ako osoba deluje kao zastupnik obe strane, ugovor nije validan samo po njenoj reči. To je zato što ne postoji obaveza (neophodnost) da obe strane imenuju osobu za svog zastupnika. Međutim, to nije slučaj kada je osoba staratelj obe strane. Da bi ugovor bio validan, reč se staratelja mora smatrati nužnošću. U ovom slučaju, najviše što mogu učiniti jeste to da imenuju nekoga kao zastupnika u ime jedne od strana, i da ta osoba deluje u njihovo ime. Prema verskom zakonu, ta osoba je staratelj obe strane. Ona može lično da zaključi ugovor.

Ovo je slično hanefijskom stavu da je ocu dozvoljeno da sebi kupi imovinu svog sina po njenoj tržišnoj vrednosti. Prema našem stavu, ovaj ugovor je dozvoljen. Međutim, prodaja nekom drugom nije dozvoljena.

Dokaz naših učenjaka po ovom pitanju je sledeći ajet:

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا۟ فِى ٱلْيَتَـٰمَىٰ فَٱنكِحُوا۟ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثْنَىٰ وَثُلَـٰثَ وَرُبَـٰعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا۟ فَوَٰحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُوا۟

3. **Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni**, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. [en-Nisâ, 4/3].

Čovek se ženi devojkom koja je pod njegovim starateljstvom

Izraz 'u vezi sa **ženama sirotama**' ovde se odnosi na '**u vezi sa brakom siročadi**'.

Ovaj je ajet dokaz da staratelj može da oženi devojku pod svojim starateljstvom.

Slično tome, ajet iz Časnog Kurana:

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي ٱلنِّسَآءِ ۖ قُلِ ٱللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي ٱلْكِتَٰبِ فِي يَتَٰمَى ٱلنِّسَآءِ ٱلَّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَنكِحُوهُنَّ وَٱلْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ ٱلْوِلْدَٰنِ وَأَن تَقُومُوا۟ لِلْيَتَٰمَىٰ بِٱلْقِسْطِ ۚ وَمَا تَفْعَلُوا۟ مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِهِۦ عَلِيمًا

127. Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: "Allah će vam objasniti propise o njima – nešto vam je već kazano u Knjizi o ženama sirotama, kojima uskraćujete ono što im je propisano a ne želite se njima oženiti, i o nejakoj djeci, i o tome da sa siročadi trebate pravedno postupati. A Allah, sigurno, zna za dobro koje učinite. [en-Nisâ, 4/127].

je takođe dokaz da staratelj može da oženi devojku pod svojim starateljstvom.

Prema jednom rivâjetu, od Hz.Alije (r.a.h.) je zatraženo da donese odluku o starijem čoveku i mladoj devojci koji su dovedeni pred njega. Pitao je: “Kakva je priča o ovoj devojci?“ Čovek je odgovorio: “Ona je ćerka mog amidže; plašio sam se da će se okrenuti od mene kada dostigne pubertet, pa sam je oženio“. Na to je Hz.Ali (r.a.h.) rekao: “Uzmi svoju ženu za ruku i idi“.Racionalni argument za ovo je sledeći: Osoba koja sklapa ugovor je posrednik u bračnim pitanjima i govori u ime nekoga. Ako osoba ima ovlašćenje da govori u ime jedne osobe, može imati i ovlašćenje da govori u ime dve osobe.Što se tiče dokaza analogije (kijas), osoba koja sklapa ugovor je obavezna da bračni ugovor zasniva (pripisuje) na dva supružnika. Razlika između bračnog i kupoprodajnog ugovora postaje jasna u ovom trenutku. Kod kupovine, osoba koja sklapa ugovor nije obavezna da ga zasniva na nekom drugom. Zato je osoba koja sklapa ugovor sama ugovorna strana, a ne ona koja samo izražava reči drugog.

Ovo se pitanje može dalje razjasniti na sledeći način: kod kupovine i prodaje, prava i obaveze (zakon) vezane za ugovor usmerene su ka osobi koja sklapa ugovor. Ako neko lično sklopi ugovor u ime obe strane, to može dovesti do kontradikcija u zakonskim odredbama. To je zato što strana koja traži cenu, strana koja prima cenu, strana koja isporučuje robu, strana koja prima robu, strana koja podnosi tužbu i strana koja je tužena mogu biti uključene. Međutim, u braku, zakonske odredbe u vezi sa ugovorom nisu usmerene na osobu koja sklapa ugovor. Zato to ne dovodi do protivrečnosti u zakonskim odredbama.

Zato otac može kupiti imovinu svog deteta samom sebi. Jer, zbog svog prava starateljstva nad detetom, zakonske odredbe ugovora obavezuju dete. Zaista, kada dete dostigne pubertet, pravo tužbe u vezi sa ugovorom pripada detetu, a ne ocu. Prodaja imovine nekom drugom od strane oca je suprotna, jer to na kraju ne dovodi do protivrečnosti u zakonskim odredbama.

Objašnjenje je sledeće: ugovor o kupovini i prodaji je važeći samo ako je cena (naknada) koja se plaća za robu, određena. Ako osoba preuzme ugovor u ime obe strane, ona je u poziciji da poveća i smanji cenu. Ovo je takođe nedopustivo. Bračni je ugovor važeći čak i bez navođenja miraza. Čak i ako jedna osoba ispuni ovaj ugovor u ime obe strane, to ne dovodi do gore pomenutog problema.

Na osnovu ovoga, Ibn Semâ'a, u odeljku “Pisanje“, prenosi od Muhammeda (r.a.h.) da osoba ne može lično ispuniti ovaj ugovor u ime obe strane, jer je ovaj ugovor dozvoljen samo ako je cena određena.

Međutim, prema snažnom rivâjetu (Zâhirü'r-Rivâye), to je dozvoljeno. Jer u ugovoru “mukâtebe“, zakonska prava vezana za ugovor ne obavezuju osobu koja ga zapravo ispunjava. Naprotiv, kao i u braku, osobom se smatra nekim ko izražava saglasnost prvobitne strane.

U gore pomenutom hadisu nema dokaza u njihovu korist. Jer u takvom braku, četiri osobe su prisutne u smislu značenja. Ako su dve karakteristike kombinovane u jednoj osobi, pošto se svaka karakteristika razmatra zasebno, ta se osoba razmatra umesto dve osobe u smislu značenja.

Ako osoba deluje kao staratelj ili predstavnik samo jedne od strana te izvrši ugovor u ime druge strane bez njihove dozvole (ako je to nezakonito), ili ako osoba nije ni staratelj ni predstavnik bilo koje strane i izvrši ceremoniju venčanja između dve strane u prisustvu svedoka, i supružnici odobre ugovor nakon što čuju ovu vest, onda, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), ovaj ugovor nije dozvoljen.

Prvo mišlenje Ebû Yusûfa (r.a.h.) je isto. Međutim, prema drugom mišlenju, on je dozvoljen.

[5/18]

Slično tome, ako bi muškarac, bez da je ikoj drugoj predložio brak, rekao ženi pred svedocima: “Posvedočite da sam oženio tu i tu“, a žena bi potvrdila ovu vest kada bi je čula; ili ako bi žena, bez da je ikom drugom muškarcu predložila brak, rekla: “Posvedočite da sam se udala za tog i tog“, a muškarac bi potvrdio ovu vest kada bi je čuo, postoje iste razlike u mišlenjima po ovom pitanju kao i u prethodnom. Ako neko ko nije agent ili staratelj, već "Fuzûli" (neovlašćena osoba), prihvati ponudu u ime druge osobe koja je daleko, ovaj ugovor se uspostavlja uz odobrenje prvobitne osobe. Postaje važeći samo kada ta osoba odobri. Naši učenjaci se slažu oko toga. Ebû Yusûf (r.a.h.) kaže: "Naknadno odobrenje je kao početna dozvola“.Ako reč osobe, zasnovana na početnoj dozvoli, može predstavljati potpuni ugovor u pitanjima braka, onda i naknadno odobrenje predstavlja ugovor. Ovo je analogno razvodu u zamenu za imovinu ili oslobađanju roba u zamenu za imovinu. U ovoj oblasti, ako reč osobe, zasnovana na dozvoli, može predstavljati potpuni ugovor, onda čak i bez dozvole, ugovor postaje važeći uz odobrenje osobe koja nije bila prisutna, ali u čije ime je ugovor sklopljen.

Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) kažu: Brak je ugovor sa naknadom (uzajamnim plaćanjem) kojii nosi mogućnost poništenja. Zato u takvom ugovoru, reč osobe predstavlja polovinu ugovora. Druga polovina ugovora ne zavisi od onoga što se dešava izvan ugovornog medžlisa. Zapravo, to je slučaj i sa trgovinskim ugovorima. Međutim, razvod i oslobađanje roba, različiti su. Kada se to desi, ne postoji mogućnost poništenja. Jasnije rečeno, može se izraziti na sledeći način: Ako čovek kaže: "Razveo sam se od te i te žene u zamenu za ovo“, ili ako neko kaže: "Oslobodio sam tog i tog roba u zamenu za ovu imovinu“, to je usmena raspodela podložna prihvatanju druge strane. Za ove strane je validno da uslove ove ugovore. Ako ga prihvate po prijemu, uslov je ispunjen te razvod ili oslobađanje se dešava. Međutim, u braku, čovek koji kaže: "Ženim se tom i tom ženom“, nije uslovan. Jer brak ne prihvata da bude uslovljen. Zato ova rečenica predstavlja polovinu ugovora. Muž, u prisustvu svoje žene... Ako čovek kaže svojoj ženi: "Razvodim se od tebe u zamenu za ovoliko imovine“, a žena napusti medžlis (skup) bez odgovora, muževa reč postaje nevažeća. Takav incident ne spada u ovaj okvir. Odlazak žene bez odgovora čini ugovor nevažećim. Ako bi uslovan bio, odlazak žene sa medžlisa ne bi ga učinio nevažećim. Jer, među uslovnim stvarima postoje one gde uslov zavisi od ispunjenja uslova na medžlisu. Ako muškarac kaže svojoj ženi: "Razvedena si ako želiš“, razvod žene zavisi od toga da li je ta želja izražena u medžlisu. Prethodni slučaj je sličan ovom. Suprotno je ako neko deluje u ime obe strane. Jer, u ovom slučaju, reči koje govori prenose se ljudima u čije ime govori. Njegove reči zamenjuju njihove reči. Ugovor je tako duhovno završen sa dve osobe.

Međutim, u slučaju koji razmatramo, njegove se reči ne prenose nikome drugom. Jer on nije naručen od njih. Ako mu njegove reči ne prethode, samo polovina ugovora je validna. Dokaz za to je: Čovek kaže ženi koja je sa njim; Ako kaže: "Ženim te“, to čini polovinu ugovora. Ako žena napusti skup (medžlis) bez odgovora, ugovor više ne podleže njenom odobrenju. Slično tome, ako muškarac kaže iste reči kada žena nije prisutna, te reči čine polovinu ugovora.

Neovlašćeno venćanje (Fuzûlînin evlendirmesi)

Ako je bračni ugovor zaključen između dve neovlašćene strane, pri čemu jedna predlaže u ime muškarca, a druga prihvata u ime žene, i ako i muškarac i žena pristanu i odobre nakon prijema ove vesti, onda je takav ugovor važeći.

To je zato što je ugovor zaključen između dve osobe. Ako bi ove dve osobe bile agenti, njihove reči bi predstavljale potpun ugovor. Čak i kada su osobe neovlašćene, njihove reči su važeće samo uz saglasnost uključenih strana.

Pravo na primanje miraza (Mehri alma hakkı)

Osoba koja sklapa bračni ugovor (Nikâh), bilo kao staratelj (velî) ili predstavnik (vekîl) osobe za koju je ugovor sklopljen, ne može uzeti ženin miraz bez njene dozvole. To je zato što, kao što smo prethodno objasnili, on je samo neko ko zastupa drugu stranu u stvari. Nijedna od zakonskih odredbi koje se odnose na ugovor nije povezana sa njim. On nema ovlašćenje da zahteva plaćanje za predmetni ugovor (ma'kudun alejh), niti može dobiti njegovu cenu.

[5/19]

Muževljev predstavnik nije obavezan da plati bilo šta iz miraza. Slično tome, nema pravo da ga zahteva od žene. Ali je to naznačio rekavši: “Miraz pripada onome ko ima pravo da spava sa ženom“.

Međutim, otac može zahtevati miraz svoje ćerke koja je dostigla punoletstvo. Kao što smo ranije naveli, ovo je dozvoljeno metodom “istihsan“ (pravna preferencija).

Slanje izaslanika za brak

Ako neko pošalje izaslanika ženi, nema razlike da li je taj izaslanik slobodan ili rob, mlad ili star.

Jer je misija izaslanika da prenese reči pošiljaoca primaocu. Svaka od ovih osoba može razumljivo govoriti; Zato mogu biti izaslanici. Zaista, Hz.Poslanik Sulejman (a.s.) je imenovao pupavca za izaslanika da dostavi njegovo pismo Hz.Belkisi (r.a.h.). Osoba sa sposobnošću rasuđivanja je svakako pogodnija za ovaj zadatak.

Kada izaslanik dostavi poruku, kaže ženi: “Taj i taj želi da se udaš za njega“. Ako žena odgovori: “Prihvatam brak“, i to je posvedočeno, a muškarac potvrdi izjavu izaslanika, ili žena dokaže njenu istinitost, onda je brak dozvoljen. Jer je izaslanik preneo ženi poruku onoga ko ga je poslao. Kao da je on sam došao i izrazio svoju želju pred svedocima. Svedoci su čuli odgovor žene. Brak se utvrđuje slušanjem reči strana u ugovoru.

Međutim, ako muškarac porekne da je poslao izaslanika, a žena to ne može dokazati, izjava muškarca preovladava. Nema braka između njih. Pošto se legitimitet glasnika nije mogao dokazati, osoba koja je donela vest ženi postala je “neovlašćena“ (bez legitimiteta). Muž nije dao saglasnost za njegove postupke, i zato, brak između njih nije sklopljen.

Posrednik (kefîl) garantuje miraz (mehr)

Ako glasnik uda ženu za muškarca garantujući miraz (delujući kao garant (kefîl) za miraz) i kaže: "Naredio mi je da to uradim", i muškarac to potvrdi, ili ako žena dokaže da je njen muž ovlastio tu osobu da deluje u njeno ime, onda je bračni ugovor obavezujući za muža. Ako ne postoji prepreka za nadležnost glasnika da deluje kao garant (kefîl), onda je garancija obavezujuća za njega jer je garantovao isplatu miraza. Garant (kefîl) je dužan da ispuni svoju dužnost.

Ako muškarac to porekne, a nema dokaza o ovlašćenju, onda se, iz ranije pomenutih razloga, brak između njih smatra ništavnim. U ovom slučaju, žena dobija polovinu miraza od glasnika (kefîl) jer je priznala da ju je muškarac ovlastio da deluje u njegovo ime za brak. Ovaj brak je važeći te je potrebna isplata. Priznanje dato protiv sopstvenih interesa je važeće.

U "Kitabu'l-Vekâle" se navodi: U ovom slučaju, poslanik je obavezan da plati ceo miraz prema odluci o jemstvu.

Rečeno je: Ono što smo ovde naveli je stav Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ebû Yusûf (r.a.h.) je takođe u početku imao ovaj stav. Međutim, ono što je navedeno u "Kitabu'l-Vekâle" je kasniji stav Ebû Yusûfa (r.a.h.). Muhammed (r.a.h.) takođe ima ovaj stav. Ova različita mišlenja proizilaze iz razlike u mišlenju o sledećoj tački:

Prema prvom stavu Ebû Hanîfe i Ebû Yusûfa (r.a.h.), presuda sudije je validna i spolja (zahir) i iznutra (batin). U ovom slučaju, presuda o razdvajanju doneta bez seksualnog odnosa je validna. U ovoj situaciji, pošto se muž odriče polovine miraza, odriče ga se i jemac.

Prema kasnijem stavu Ebû Yusûfa (r.a.h.)- koji je takođe Muhammedov (r.a.h.) stav – presuda sudije nije iznutra validna. Zato ceo miraz postaje odgovornost muža. Jemac je takođe dužan da plati miraz zbog svog priznanja.

Kaže se da postoje dva rivâjeta po ovom pitanju. Dokaz za rivâjet u Kitabu'l-Vekâle je sledeći: Muž direktno poriče brak. Direktno poricanje braka nije razvod. Zato se ništa ne odbija od miraza zbog pretpostavke jemca.

[5/20]

Dokaz za rivâjet je ovde sledeći: Muž je porekao da je miraz njegova odgovornost. On ima pravo da odbije polovinu miraza od sebe zbog nečega što bi mogao da uradi. Zato on odbija ono što može da odbije. Kada se polovina miraza odbije od muža, nužno se odbija i od jemca. Zato jemac plaća polovinu miraza.

Ako je glasnik rekao; Ako posrednik kaže: "Nije mi dala garanciju, ali je udajem. Ja sam takođe garant za miraz koji će ona dati", te ugovor biva sklopljen, a zatim muž odobri ugovor, ugovor je važeći. Miraz je obaveza muža.

Jer je kasnije odobrenje ekvivalentno početnoj dozvoli.

Ako muž odbije da odobri brak, posrednik nije dužan da plati bilo šta zbog svoje garancije.

Jer se odbijanjem od strane muža da odobri brak, prvobitni razlog (brak) se eliminiše. S'hodno tome, njegova je validnost takođe poništena. Ova validnost zahteva miraz. Istinsko oslobađanje od strane muža čini i jemčevo oslobađanje neophodnim.

Miraz koji je odredio muž povećava glasnik

Ako neko pošalje izaslanika određenoj ženi, tražeći od nje da mu dogovori brak sa unapred određenim mirazom, a izaslanik poveća miraz i dogovori brak, muž može ili odobriti ili odbiti brak.

Zato što je glasnik postupio suprotno onome što mu je naređeno. Kao da je sklopio ugovor bez ovlašćenja. Zato ovaj ugovor podleže odobrenju muža.

Ako muž konzumira brak sa svojom ženom, a da nije znao za ovu novu nastalu situaciju, on i dalje ima izbor. To je zato što je njegova konzumacija sa ženom zasnovana na verovanju da osoba koju je poslao kao svog predstavnika poštuje njegova naređenja. Radnje predstavnika ne podrazumevaju pristanak na konzumaciju. Saglasnost za nešto ne može se dogoditi pre nego što se za to sazna. Zato muž ima izbor. Može da izabere da nastavi brak sa ženom u zamenu za dogovoreni miraz. Ili se može razdvojiti od nje. U tom slučaju, daje joj manje od dogovorenog miraza, miraza sličnih brakova. To je zato što je polni odnos uspostavljen zbog braka zasnovanog na pristanku (mevkuf) ekvivalentan odnosu u neispravnom braku.

Pošto nosi značenje braka, kazna se obustavlja zbog sumnje koja se javlja. Ženi se daje manje od dogovorenog miraza, miraza sličnih brakova. Seksualni odnos koji nije zasnovan na braku ili njenom položaju roba kažnjiv je ili kaznom ili nadoknadom.

Ako glasnik garantuje miraz za ženu, a muž ne konzumira brak sa njom, i glasnik (ženi i svedocima) kaže da mu je budući muž naredio da to učini, a kasnije muž odbije brak zbog viška miraza, glasnik je dužan da plati polovinu dogovorenog miraza. To je zato što je priznao protiv sebe rekavši: "Ona mi je naredila da to učinim".

Jer, muževljevo odbijanje viška miraza jednako je potpunom odbijanju ugovora. Kao što smo ranije objasnili.

Ako glasnik kaže: "**Ja garantujem miraz i definitivno ću ispuniti bračni ugovor, obavezujući vas**", **on nema ovlašćenje da to učini osim ako muž to ne zatraži**.

Jer nije ispunio ugovor prema naređenjima osobe koja ga je naručila. On je u neovlašćenom položaju. Neovlašćena osoba nema ovlašćenje da obaveže osobu za koju je sklopila ugovor bez njenog pristanka. Čak i ako žena da više od miraza kao donaciju, to prvo mora biti neophodno za muža. Pošto je miraz naveden u ugovoru, a miraz je uvek muževa odgovornost. Nije moguće nametnuti ovaj miraz mužu. Saglasnost žene je takođe nevažeća bez miraza.

Osoba koja deluje kao punomoćnik za brak plaća miraz bez ovlašćenja

Ako neko odredi drugu osobu kao posrednika da sklopi brak između njega i žene, i ta osoba se oženi ženom, garantuje i plati miraz, to je dozvoljeno. Posrednik ne može zahtevati miraz nazad od muža.

Zato što je delovao kao garant i platio dug bez muževljeve dozvole. Njegovo zastupanje u braku ne znači da mu je dao i moć da preuzme odgovornost za miraz. U braku, agent je taj koji skreće pažnju muža na stvar. On nije taj koji preuzima pravne obaveze ugovora. Slično tome, ako neko deluje kao garant za tuđi dug bez njegove dozvole, a zatim plati dug, nema pravo da zahteva otplatu od dužnika. Jer, delovanje kao garant kao donacija je kao plaćanje kao donacija. Međutim, ako je muž dao dozvolu agentu da deluje kao garant, agent se može obratiti mužu, baš kao u slučaju davanja garancije za plaćanje.

[5/21]

Svedočenje svedoka nije potrebno prilikom davanja punomoćja za sklapanje braka

Ako je ugovor o zastupniku sastavljen u prisustvu svedoka, ugovor je važeći čak i ako imenovanje zastupnika nije izvršeno u prisustvu svedoka.

Jer, imenovanje punomoćnika za brak nije sam brak. Prisustvo svedoka je uslov bračnog ugovora. Prisustvo svedoka je zahtev u bračnom ugovoru jer, kroz ovaj ugovor, muž stiče pravo na polni odnos sa ženom. Da bi se naglasio njegov značaj, prisustvo svedoka je uslov samo u bračnim ugovorima. To nije slučaj sa imenovanjem punomoćnika. Ne stiče se seksualni odnos samo imenovanjem punomoćnika. Punomoćnik u bračnom ugovoru je sličan punomoćniku u drugim ugovorima.

Muškarac koji slučajno ima seksualni odnos sa ženom koja nije njegova supruga

Ako žena koja nije žena muškarca uđe u bračnu sobu i ima odnos sa muškarcem, muškarac je i dalje obavezan da joj plati miraz.

Jer, na osnovu vesti od glasnika koji je rekao: “Ovo je tvoja žena“, on je prišao ženi sa sumnjom u brak. U transakcionom pravu, vest o samcu predstavlja dokaz. Zato je nastala sumnja koja smanjuje propisanu kaznu. Kada se od propisane kazne odustane, miraz postaje obavezan. Žena je dužna da poštuje period čekanja (iddu). Ako se dete rodi kao rezultat ove veze, očinstvo deteta se utvrđuje preko muškarca. Tokom perioda čekanja u ovoj stvari, žena nije dužna da se uzdržava od stvari od kojih se uzdržavaju druge žene koje poštuju period čekanja.

Nakon veze zasnovane na sumnji, žena tuguje (hidâd)

Hz.Ali (r.a.h.) je presudio o sličnom pitanju u vezi sa vezom koja je sklopljena pod sumnjom da je u pitanju brak. "Hidâd" izražava tugu zbog gubitka blagoslova braka. Ovo značenje je odsutno u kontekstu sumnje.

Izdržavanje žene tokom perioda čekanja nakon veze uspostavljene na osnovu sumnje

Tokom ovog perioda čekanja (idda), muškarac nije obavezan da obezbeđuje izdržavanje žene. Izdržavanje je potrebno samo zbog vlasništva utvrđenog bračnim ugovorom, što nije slučaj u slučajevima seksualnog odnosa zasnovanog na sumnji. Tokom perioda čekanja, izdržavanje ostaje zasnovano na osnovnom principu bračnog ugovora. U ovom slučaju, žena nije stekla pravo na izdržavanje, tako da ono ne bi trebalo da ostane važeće tokom perioda čekanja. Muškarac ne može da povrati miraz koji duguje od onoga ko je dozvolio ženi da uđe u njegove odaje. Miraz se traži samo u zamenu za ono što je dobio od žene; on je taj koji iz nje izvlači zadovoljstvo. Zato ne može da povrati cenu tog zadovoljstva od nekog drugog. Glasnik koji daje lažne informacije nije ništa garantovao. Ovaj ugovor je jedan od onih ugovora o obmani. Prevarena strana nema pravo da se sveti prevari. Ovo je slično kao kada neko ide putem verujući u vest da je put siguran, a na kraju biva opljačkan od strane razbojnika.

Ako je žena sa kojom muškarac ima odnos majka njegove žene, onda, pošto se između njih uspostavlja bračna veza (afinitet), njegova prethodna žena postaje mu zabranjena.

Ako se razdvoje bez seksualnog odnosa iz razloga koji je prouzrokovao muž, muž je dužan da vrati polovinu miraza. Kao što smo već pomenuli, on ne može da povrati miraz koji je dao ni od koga drugog. Jer, sam bračni ugovor sa majkom ne čini njegovu pastorku zabranjenom za njega. Međutim, on ne može da se oženi majkom žene sa kojom je imao odnos. Jer odnos sa ćerkom čini majku zabranjenom za njega zauvek. Ovo je suprotno onome što je rečeno u prvom pitanju. Pošto je važeći ugovor u tom slučaju sklopljen sa ćerkom, a seksualni odnos je uspostavljen sa njenom majkom, on ne može da se oženi nijednom od tih žena. Ako je žena sa kojom muškarac ima odnos sestra njegove žene ili je u krvnom srodstvu, on ne može prići svojoj ženi dok ona ne završi svoj period čekanja (idu). To je zato što sestra poštuje period čekanja zbog seksualnog odnosa sa muškarcem. Ako bi prišao svojoj ženi, bio bi u situaciji da ima odnose sa dve sestre istovremeno, što je nedopustivo.

Nesumnjivo, Svemogući Allah najbolje zna.

RAVNOPRAVNOST SUPRUŽNIKA

Oni koji ne prihvataju jednakost porekla u braku i njihove dokaze

U braku, jednakost (slićnost) se smatra validnom u smislu porekla (roda). Međutim, Sufjan es-Sevri (r.a.h.) nije zastupao ovaj stav. Rekao je: “Jednakost u smislu porekla ne uzima se u obzir“.

Kaže se da je Sufjan es-Sevri (r.a.h.), budući da je arapskog porekla, pokazao je skromnost te je smatrao nearapske muslimane sebi ravnima.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) nije bio arapskog porekla. Takođe je pokazao skromnost i nije sebe smatrao jednakim (kufuv) u smislu porekla onima arapskog porekla.

[5/22]

Sufjanov dokaz po ovom pitanju je sledeći hadis Resûlüllaha:

اَلنَّاسُ سوَاسِيَةٌ كَأَسْنَانِ الْمُشْطِ لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ إِنَّمَا الْفَضْلُ بِالتَّقْوَى

“Ljudi su jednaki kao zubi češlja. Arapin nema superiornost nad nearapinom. Superiornost je samo kroz pobožnost“.[31]

(31. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/411; Heysemi, Mecmau'z-Zevâid, lll/266; Ali el-Muttaki, Kenzu'l-Ummâl, IX/66.).

Ovaj hadis potvrđuje sledeći ajet:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن ذَكَرٖ وَأُنثَىٰ وَجَعَلۡنَٰكُمۡ شُعُوبٗا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ

O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. **Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji**, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa. [el-Hudžurat, 49/13].

Ponovo je naš Prorok rekao:

كُلُّكُمْ بَنُو آدَمَ طَفَّ لِلصَاعِ لَمْ يَمْلَأْ

“Svi ste vi Ademova deca. Svako od vas je skoro napunio meru, ali niste uspeli da je napunite. (Veoma ste bliski jedni drugima)“.[32]

(32. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/158; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XVll/295; Heysemî, Mecmau'z-Zevaid, Vlll/163; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl. l/454.).

Isto tako, Prorok je rekao:

النَّاسُ كَإِبِلٍ مِائَةٍ لَا تَكَادُ تَجِدُ فِيهَا رَاحِلَةً وَاحِدَةً

“Ljudi su kao krdo od stotinu kamila; teško će vam biti da među njima nađete konja“.[33]

(33. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/7; Muslim, Fedailu's-Sahâbe 60; lbn Mâce, Fiten 16; Tirmizî, Emsal 7.).

Ovi ajeti su dokaz jednakosti.

Nesumnjivo, superiornost se zasniva na delima. Resûlüllah (s.a.v.s.) je rekao:

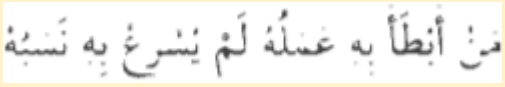

“Osoba čija dela ga usporavaju ne može biti ubrzana svojim poreklom“.[34]

(34. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/252; lbn Mâce, lftitâhu'l-Kitab 17; Ebû Dâvûd, Îlim l; Tirmizî, Kıraât 10.).

Ebû Tayyibe (r.a.h.) je zatražio ruku žene od Bajadinovih sinova. Kada su joj staratelji odbili da se uda za njega, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

Oženite Ebû Tayyibu. Ako to ne učinite, na zemlji će zavladati veliki nemir i korupcija“. Odgovorili su: “Da, sa čašću i poštovanjem“.[35]

(35. lbn Mâce, Nikâh 46; Tirmizî, Nikâh 3; Hâkim. Mustedrek, ll/179; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ. Vll/82.).

Kada je Bilall (r.a.h.) hteo da zamoli devojku iz jednog arapskog plemena, Resûlullah (s.a.v.s.) mu je rekao:

“Reci im da vam Resûlullah (s.a.v.s.) naređuje da me oženite“.[36]

(36. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/58; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, V/59; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/470.).

Selman (r.a.h.) je takođe tražio ruku Umerove (r.a.h.) ćerke, a Umer (r.a.h.) je pristao da mu je da. Međutim, to se kasnije nije dogodilo.

Dokaz za nas hanefije po ovom pitanju je sledeći hadis Resûlullah (s.a.v.s.):

“Kurejšije su jednaki jedni drugima. Svaki klan je jednak drugom klanu. Arapi su jednaki jedni drugima. Svako pleme je jednako drugom plemenu. Nearapi su takođe jednaki jedni drugima. Čovek je jednak čoveku“.[37]

(37. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/134; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/190; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/504.).

U hadisu koji je preneo Džabir, Resûlüllah (s.a.v.s.) je rekao:

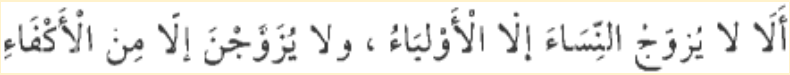

“Pazite! Neka samo staratelji udaju svoje žene, i neka se žene samo onima koje su im ravne“.[38]

(38. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, l/6; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/133.).

Jednakost je ostala cenjeni princip među Arapima, čak i u ratu. Da bismo to ilustrovali, možemo se setiti incidenta u bici kod Bedra gde su trojica muškaraca- Utba, Šejba i Valid- istupili da se bore. Kada su im se suočila tri mladića od Ensarija, rekli su: “Prijavite svoje poreklo“. Kada su to učinili, odgovorili su: “Mi smo deca plemenitog plemena. Ali želimo sebi ravne iz Kurejša“. Mladići su se vratili i obavestili Hz.Poslanika (s.a.v.s.) o ovom zahtevu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: “Oni govore istinu“. Naredio je Hz.Hamzi, Hz.Aliju i Hz.Ubejdi b. Haritu (r.a.h.) da im se suoče. Ako zahtev za jednakošću nije odbijen ili doveden u pitanje u ratu, onda ga uopšte ne treba dovoditi u pitanje ni u braku.***

(*** Samir B: Ova izjava je pravna analogija u islamskoj jurisprudenciji koja objašnjava temelje koncepta "kefâet" (ekvivalencije/jednakosti) i zasnovana je na istorijskom događaju iz bitke kod Bedra.

Činjenica ta da su mnogobošci kod Bedra tražili Kurejšije (Hz.Hamzu, Hz.Aliju, Hz.Ubajdu (r.a.h.)), koji su bili njihovog porekla, umesto trojice mladića iz ensarijskih (muslimana Medine), i da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) to odobrio rekavši: “Oni govore istinu“, znači sledeće:

1. Jednakost u ratovanju (Primer Bedra)

U arapskom društvu, posebno u borbama na bojnom polju (mubareze), bilo je poželjno da oni koji se bore budu jednakog porekla, snage i plemenskog statusa. Mnogobošci, želeći da izbegnu poniženje i zaštite svoju čast, radije su se borili protiv nekoga iz sopstvenog porekla (Kurejšija), a ne protiv nekoga iz plemena koje su smatrali inferiornim.

Hz.Pejgamber Muhammed (s.a.v.s.) je smatrao ovaj zahtev "ispravnim“. To znači da je prihvatio da se "borba protiv nejednakog može smatrati pitanjem časti“.

2. Šta znači "Onaj ko ne nalazi zlo u ratu, neće naći zlo ni u braku“?

Rat je najbrutalnija i najživotnija situacija, gde je nečiji život u opasnosti. Ako, čak i u tako surovoj situaciji gde je život u opasnosti, strane prirodno prihvate zahtev za "jednakost“- "kefâet" te time i naš Hz.Poslanik (s.a.v.s.) to odobrava;

U zajednici poput braka, koja uspostavlja porodičnu strukturu, traje ceo život i fokusira se na mir i nastavak loze, težnja ka jednakosti treba da se smatra sasvim prirodnim.

Ukratko: Baš kao što neko želi da sretne "plemenitu/ravnu“ osobu na bojnom polju kada je njegov život u pitanju, u braku, zbog mira porodice i društvene harmonije, legitimno je pravo u islamskom pravu (posebno u hanefijskoj školi mišlenja) da supružnici budu jednaki (kufuv) u pogledu plemena, religije, bogatstva ili morala.

Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) stav po ovom pitanju je prihvaćen kao praktičan primer koji ističe važnost jednakosti u braku unutar društvene strukture.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Jer brak je doživotni ugovor. On nosi ciljeve i zadatke kao što su druženje, vezivanje, ljubav i poštovanje, uspostavljanje srodstva... To se može dogoditi samo između jednakih. Vlasništvo uspostavljeno nad ženom kroz ovaj ugovor je zapravo vrsta gubitka statusa***. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je na ovo ukazao rekavši:

اَلنِّكَاحُ رِقٌّ فَلْيَنْظُرْ أَحَدُكُمْ أَيْنَ يَضَعُ كَرِيمَتَهُ

“Brak je vrsta ropstva. Neka jedno od vas pazi gde daje svoju ćerku“.[39]

(39. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/82; Saîd b. Mensûr, Sunen, l/191.).

(*** PS: Samir B: Tekst koji ste podelili odražava islamsku/fikhsku perspektivu koja definiše prirodu, svrhu i odnos između strana u bračnom ugovoru (nikahu) u okviru islamskog prava i tradicije. Značenje ovih izjava možemo objasniti pod sledećim naslovima:

1. Brak je doživotni ugovor.

Brak nije privremena veza, već svečani ugovor koji treba da traje dok smrt ne razdvoji par. Ovaj ugovor ne spaja samo dve osobe već i dve porodice kroz srodničke veze i čini temelj društvene strukture.

2. Svrha harmonije, ljubavi i poštovanja (par)

Cilj braka nije samo zadovoljenje bioloških potreba, već, kako je navedeno u Kur'anu, da supružnici nalaze mir jedni u drugima (sekine), da među njima postoji ljubav (meveddet) i milost (rahmet).

3. Mora se dogoditi između jednakih osoba (Kefâet)

U islamskom pravu, princip da strane moraju biti “jednake“ (Kefâet) da bi brak bio zdrav i održiv je od najveće važnosti. Ova jednakost se odnosi na kompatibilnost u pitanjima kao što su verska uverenja, moral i socio-ekonomski status. Ovo se smatra “merom predostrožnosti“ za dugovečnost i mir braka.

4. Šta znači izgubiti vlasništvo i status nad ženom putem ugovora?

Izjava “Vlasništvo uspostavljeno nad ženom putem ugovora je u suštini vrsta gubitka statusa“ je tumačenje terminologije koja se nalazi u tradicionalnoj islamskoj jurisprudenciji. Ovo možemo detaljnije objasniti na sledeći način:

Vlasništvo (po ugovoru): Termin “vlasništvo“ ovde ne znači posedovanje žene kao objekta, već da su njena prava zaštićena od strane njenog muža kroz bračni ugovor, a njene odgovornosti su prenete na njega. Muž je odgovoran za izdržavanje i zaštitu svoje žene.

Gubitak statusa: Sklapanjem braka, žena prelazi iz nezavisne “individualnosti“ u svom samačkom životu u ulogu “supruge“ unutar bračne zajednice. To znači da su individualne slobode, žene (i muškarca) ograničene, i one deluju sa osećajem “mi“, žrtvujući neke od svojih želja zarad dobrobiti porodice.

Ukratko: “Gubitak statusa“ ili odustajanje od strane žene tumači se kao prenošenje njenih odgovornosti i obaveza koje proizilaze iz izdržavanja na muža, stavlanje sebe pod njegovu zaštitu i preuzimanje ove uloge zarad jedinstva porodice.

Zaključno, ovaj tekst naglašava da je brak institucija izgrađena na ljubavi i obostranom pristanku, koja donosi velike odgovornosti za obe strane i zahteva od muškaraca i žena da se odreknu svog individualnog prostora zarad opstanka porodice.

Napomena: Ove informacije se zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha).

Zabranjeno je osobi da sebi nanese sramotu. Naš Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

“Vernik ne može sam sebi naneti sramotu“.[40]***

(40. Ebû Ya'lâ, Musned, ll/536; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Vll/536.).

(*** PS: Samir B: Izreka: “Vernik ne može sam sebi naneti sramotu“, je princip iz hadisa koji, prema islamskoj etici i verovanjima, izražava potrebu da musliman izbegava ponašanja koja bi gazila njegovo dostojanstvo, čast i ličnost, omalovažavala ga i dovodila ga u stanje prezira i poniženja.

Glavne tačke na koje se odnosi ova izjava su sledeće:

Posedovanje dostojanstva i časti: Vernik je častan (superiorniji/častan) zbog svoje vere u Allaha Teâlâ. Pokazivanje slabog karaktera, podvrgavanje nepravdi ili nepotrebno laskanje drugima na način koji ne dolikuje ovoj časti, smatra se poniženjem (niskošću/degradacijom).

Čednost i skromnost: Muslimanka treba da čuva svoju čednost, izbegava zabranjene stvari i održava svoje dostojanstvo (ozbiljnost).

Odbijanje da se potčini ugnjetavanju (zulumu): Za osobu koja se dobrovoljno potčini zavisnosti ili prihvati obesčasni život potčinjavajući se kontroli ugnjetača znači “samoponiženje“.

Poverenje u Allaha Teâlâ (Tevekkul) i postojanost (Metanet): Vernik treba da traži utočište u Allahu Teâlâ u teškim vremenima i ne treba da pravi kompromise sa svojim uverenjima ili da kalja svoj karakter.

Ukratko, vernik je obavezan da čuva čast koju mu je dala vera te mu je kao takvom zapoveđeno da ne dozvoli da bude ukaljan sopstvenim postupcima.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Samo one stvari koje predstavljaju poniženje su dozvoljene tamo gde je to neophodno. Udaja žene za muškarca koji joj nije ravan je ekstremno poniženje. Čak ni u ovom ekstremnom slučaju, nema nužnosti. Zato je jednakost odlučujući faktor.***

(*** PS: Samir B: Ovaj izraz je jurisprudencijalni pristup u islamskom porodičnom pravu (fikhu) koji naglašava negativne posledice udaje žene za muškarca koji je značajno inferiorniji od nje u društvenom, ekonomskom, moralnom ili kulturnom položaju, zasnovan na principu "kefâet" (jednakosti/ekvivalencije) u braku.

Značenje izraza, podeljeno na delove, je sledeće:

1). "Samo one stvari koje izražavaju poniženje su dozvoljene kada je to apsolutno neophodno": Islam, u principu, naređuje muslimanima da izbegavaju situacije koje bi ih dovele u degradiran, ponižen ili degradiran položaj. Međutim, u slučajevima opasnosti po život ili krajnje nužde, neke ponižavajuće situacije mogu biti (privremeno) dozvoljene.

2). "Udaja žene za muškarca koji joj nije ravan je ekstremno poniženje": Sa stanovišta pravne prakse, brak koji značajno umanjuje ugled porodice žene, njen životni standard i duševni mir, i šteti porodičnoj strukturi smatra se "ekstremnim poniženjem" (velika sramota/bruka).

3). "Čak ni u ovom ekstremnom slučaju, nema nužnosti": U ovom braku koji rađa poniženje, nema potrebe za ličnom bezbednošću. Drugim rečima, žena ne može biti primorana da se uda za nekoga ko joj nije ravan, ko će joj uništiti život ili doneti sramotu njenoj porodici.

4). "Zato je jednakost odlučujući faktor": Iz tog razloga, u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi), uslov jednakosti (slićan) u braku je validan (potreban/poželjan) uslov.

1). Šta je validna (validna) kompetentnost? To je kada su oni koji nameravaju da stupe u brak slični jedni drugima u pogledu religije, morala, pobožnosti, porekla, društvenog položaja i bogatstva.

Ukratko, šta ovo znači?

Islam ne odobrava da se žena uda za muškarca koji je društveno i moralno daleko ispod nje, muškarca koji bi doneo sramotu njoj i njenoj porodici. Nemir koji bi to stvorilo suprotan je svrsi braka (miru i spokoju). Zato je uslov da supružnici budu ravnopravni u braku kako bi porodica bila dugotrajna i mirna.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Tekstovi koje citiraju oni koji imaju suprotne stavove odnose se na presude koje se tiču zagrobnog života. Mi takođe prihvatamo ovo i kažemo: “U zagrobnom životu, superiornost se zasniva na pobožnosti“.***

(*** PS: Samir B: Ova izjava odražava pristup u islamskoj misli koji se zalaže za razdvajanje zemaljskih i zagrobnih pitanja, ili njihovu primenu na različite kriterijume. Rečenica se može analizirati na sledeći način:

“Tekstovi koje citiraju oni koji imaju suprotne stavove odnose se na presude koje se tiču zagrobnog života“: Tekstovi (Nass) (kur'anski ajeti ili hadisi) navode da superiornost leži u “takva'i“ (strahu od Allaha Teâlâ, izbegavanju grehova, pobožnosti). Oni koji zastupaju ovaj stav tvrde da ovi tekstovi nisu povezani sa svetovnim položajima, podelom rada ili društvenim statusom, već samo sa srećom u zagrobnom životu i vrednošću u očima Allaha Teâlâ. Drugim rečima, žele da kažu: “Ovde se ne misli na zasluge u svetovnim poslovima, već na duhovni rang“.

"I mi ovo prihvatamo…": Potvrđujemo istinitost i validnost ovih tekstova (ajeta/hadisa) o budućem životu.

"… i kažemo: "U zagrobnom životu, superiornost se zasniva na pobožnosti": Ovo je svatanje koje naglašava da kriterijum za superiornost nije samo svetska rasa, poreklo, bogatstvo ili položaj, već i "pobožnost" (marljivost u poštovanju verskih zapovesti i izbegavanju zabranjenih stvari).

Ukratko, šta ova izjava znači?

Ovaj pristup tvrdi da krajnja vrednost ljudi u očima Allaha Teâlâ (u zagrobnom životu) neće biti određena njihovim poreklom ili svetovnim bogatstvom, već njihovim nivoom pobožnosti (verom i moralom); međutim, to ne isključuje da se svetovni poslovi strukturiraju prema kompetenciji, zaslugama ili drugim fizičkim kriterijumima.

Osnovne informacije o pobožnosti i superiornosti:

Sura Hudžurat, ajet 13:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقۡنَٰكُم مِّن ذَكَرٖ وَأُنثَىٰ وَجَعَلۡنَٰكُمۡ شُعُوبٗا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓاْۚ إِنَّ أَكۡرَمَكُمۡ عِندَ ٱللَّهِ أَتۡقَىٰكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٞ

13. O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. **Najugledniji kod Allaha je onaj koji Ga se najviše boji**, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa. [el-Hudžurat, 49/13].

Ovaj ajet ukazuje da istinska superiornost ne leži u položaju, bogatstvu ili društvenom statusu, već u pobožnosti, (religioznosti i morala).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala.).

[5/23]

Što se tiče tumačenja poslednjeg hadisa, on je samo podsticaj da se bude skroman i da se ne insistira na jednakosti. Ne kaže se da je jednakost apsolutno obavezujuća. Takođe kažemo ovo i navodimo da je, u situaciji saglasnosti, ugovor sa nekim ko nije jednak dozvoljen.

Oni koji ne smatraju ravnopravnost neophodnim u braku

Navodi se da je Kerhi (r.a..h.) rekao: "Po mom mišlenju, ispravan stav je da jednakost uopšte ne treba razmatrati u braku. Jer, jednakost se ne traži ni u čemu važnijem od braka. Ta stvar je krvoproliće i njegova kazna. Ako se ne traži u krvoproliću, onda je još važnije da se ne traži ni u braku".

Međutim, ovaj stav je pogrešan. U slučajevima krvoprolića, jednakost se ne traži ni u religiji. Zaista, musliman se ubija kao odmazda za nevernika. To ne predstavlja dokaz da jednakost ne treba razmatrati ni u braku.

Aspekti koji se razmatraju u ekvivalentnosti

Nakon što smo ovo naučili, možemo reći sledeće: Ekvivalencija se traži u pet stvari:

1). Poreklo (loza (soj)).

Prema Hz.Poslaniku (r.a.h.), Kurejšije su jednaki jedni drugima, ali neki su superiorniji od drugih u pogledu porekla. Najsuperiorniji među njima su Benu Hašim. Uprkos ovoj superiornosti, smatraju se jednakima. Zaista, Resûlullah (s.a.v.s.) se oženio Hz.Aišom (r.a.h.), koja je iz loze Tejmija bila. Oženio se Hz.Hafsom (r.a.h.), koja je iz loze Adavije bila. Svoju ćerku je udao za Hz.Uthmana (Osmana) (r.a.h.), koji je iz loze Abšamije. Iz ovih primera razumemo da se, poput ovih grana Kurejšija, i druge smatraju jednakim.

Prenosi se da je Muhammed (r.a.h.) rekao: "Međutim, situacija je drugačija ako neko ima dobro poznato poreklo, kao što je poreklo iz porodice halifa. Drugi se ne smatraju ravnima njima". Čini se da je to rekao da bi uzvisio položaj halifata i sprečio potencijalni nesporazum, a ne da bi porekao suštinu jednakosti i činjenicu tu da su Arapi jednaki jedni drugima (kufuv). Superiornost Arapa proizilazi iz činjenice te da je Resûlullah (s.a.v.s.) bio od njih i da je Kur'an objavljen na njihovom jeziku.

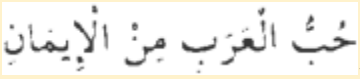

- Pa je rekao: "Ljubav prema Arapima je deo vere".[41]

(41. Hâkim, Mustedrek, IV/97; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, X/25; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl, Xl/825; Aclûnî, Kesfu'l-Hafâ, ll/87.).

Mržnja prema Arapima

U drugom hadisu, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao Selmanu (r.a.h.):

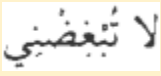

- "Ne mrzi me." Salman, zapanjen, je rekao "Kako mogu da te mrzim? Allah Teâlâ me je uputio kroz tebe".

Odgovorio je: "Ako mrziš Arape, mrzeo si i mene".[42]

(42. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/440; Tirmizî, Menâkib 69; Hâkim, Mustedrek, IV/96; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vl/238.).

Ekvivalentnost nearapa

Druga arapska plemena nisu jednaka Kurejšijama, niti su nearapi jednaki Arapima. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

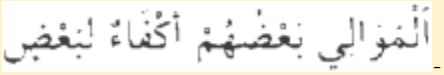

- "Nearapi su jednaki jedni drugima".[43]

(43. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/134; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/190; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/504.).

Jer su nearapi izgubili svoje poreklo. Njihovo međusobno hvalisanje zasniva se na religiji, a ne na poreklu. Zaista, kada se grupa as'haba hvalila svojim poreklom, i kada je došao red na Selmana (r.a.h.), pitali su: "Čiji je sin Selmane?" On je odgovorio: "Selman je sin islama". Kada su Selmanove reči stigle do Hz.Umera (r.a.h.), nije mogao da zadrži suze. Pa je tim povodom rekao: "Umer je takođe sin islama".

Status oca i dede u verskoj ekvivalenciji (istovetnost ili jednaka vrednost)

Ako nearap ima oca i dedu muslimane, smatra se jednakim nekome čijih je deset predaka bilo muslimano. To je zato što se poreklo upotpunjuje pripadnošću ocu i dedi. Ko god ima oca i dedu muslimae ima validno poreklo u islamu. Osoba koja je samo musliman ne smatra se jednakim nekim čiji je otac bio musliman. Slično tome, neko čiji je otac musliman bio ne smatra se jednakim nekome čiji su otac i deda muslimani bili. To je zato što bi, da bi utvrdio svoje poreklo, bio obavezan da pomene svog dedu nemuslimana. To je zabranjeno. Prenosi se da je, kada je neko nabrojao devet svojih predaka iz preislamskog doba jednog za drugim, naš Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao o njemu:

- "On je deseti od njih u vatri".[44]

(44. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/134; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, l/141; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Vlll/162.).

Jednakost u smislu slobode

Međutim, ovo je slučaj samo kada ta osoba to kaže ne da bi se predstavila, već da bi se pohvalila.

2. Jednakost u slobodi.

Rob nije jednak ženi koja je prvobitno slobodna. Slično tome, neko ko je oslobođen iz ropstva nije jednak ženi koja je prvobitno slobodna. Osoba čiji je otac bio oslobođeni rob nije jednaka ženi čiji su otac i deda bili slobodni. Jer, ropstvo je trag neverovanja. Ono takođe nosi značenje poniženja. Iz perspektive koju smo ranije pomenuli, ovo je takođe na nivou suštine religije.

Prenosi se da je Ebû Yusûf (r.a.h.) rekao: "Samo muškarac koji je musliman ili koji je postao slobodan smatra se jednakim ženi ako je stekao dobre osobine koje odgovaraju superiornosti žene u poreklu".

[5/24]

3- Ekvivalencija u pogledu dobara.

Ekvivalencija u pogledu robe

Muškarac koji ne može da priušti ženi miraz i izdržavanje nije joj ravan. To je zato što je miraz nadoknada za ženinu ponudu seksualnih koristi, a izdržavanje je sredstvo kojim ona zadovoljava svoje potrebe. Ženina potreba za njima je veća nego njena potreba za muževljevim poreklom. Ako se jednakost izgubi zbog muževljevog niskog porekla, ona se prvenstveno gubi zbog njegove nemogućnosti da obezbedi miraz i izdržavanje.

Od Ebû Yusûf'a (r.a.h.) se prenosi da je rekao: "Ako je muškarac u mogućnosti da plati neposredni miraz svojoj ženi i zaradi dovoljno da obezbedi njene svakodnevne potrebe, smatra se da je ona jednaka".

Ako je muškarac u stanju da obezbedi miraz i izdržavanje, smatra se jednakim ženi čak i ako ona poseduje veliko bogatstvo. Neki od učenjaka koji su došli posle imama (kasnijih) oslanjaju se na hadis Hz.Aiše (r.a.h.):

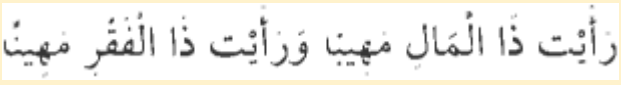

"Videla sam bogatog čoveka kao veličanstvenog, a siromašnog kao poniženog i prezrenog",[45] smatrajući tako obilje bogatstva osnovom jednakosti. Hz.Aiša (r.a.h.) je rekla:"Poreklo svetski nastrojene osobe je bogatstvo".

(45. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/10; lbn Mâce, Zuhd 24; Hâkim, Mustedrek, ll/177.).

Ispravan stav je da obilje bogatstva ne treba ceniti. Jer, obilje imovine je zapravo osuđeno. Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

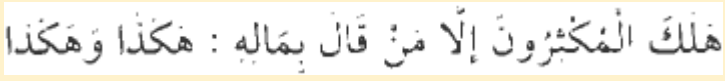

"Oni koji gomilaju bogatstvo su propali, osim onih koji se hvale: 'Daću ovo ovde i ono tamo...'"[46] Ovom izjavom je mislio na davanje sadake.

(46. Abdurrezzak, Musannef, Xl/283; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/428; lbn Mâce, Zuhd 8; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl, Vl/558.).

4- Ekvivalencija u umetnosti.

Jednakost u umetnosti

Od Ebû Hanîfe (r.a.h.) se prenosi da je ovo apsolutno neprihvatljivo. Međutim, od Ebû Yusûfa (r.a.h.) se prenosi da je to prihvatljivo. Prema njegovim rečima, kćeri kožara, davaoc krvi, tkalja, metlarki, trgovaca tkaninama i parfimerki se ne smatraju jednakima.

Izgleda da je Ebû Yusûf (r.a.h.) poštovao običaje i tradicije u ovoj stvari.

U jednom hadisu, Allahov Poslanik je rekao:

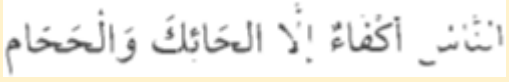

"Ljudi su jednaki, osim tkača i davaoca krvi".[47]

(47. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/134; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/190; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummâl, XVl/367.).

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao: "Ovaj hadis je anomalija. Ne može se koristiti kao dokaz u stvari koja je široko prihvaćena među ljudima". Štaviše, posedovanje određene veštine nije neophodno. Osoba ponekad može da se bavi veoma dobrim zanimanjem, a ponekad i niskim. Međutim, poreklo je drugačije. Ono je uvek prisutno i neodvojivo od osobe. Osećaj poniženja izazvan siromaštvom je takođe takav; ni on nikada ne napušta osobu.

5- Jednakost u pogledu društvenog položaja (ugled i čast stečeni u društvu).

Moralna (Ahlak) jednakost

Od Muhammeda (r.a.h.) se prenosi da se ovo smatra zaslugom. On je rekao: "Čast se ceni. Toliko da se neko ko je pijan i izlazi na ulicu, postajući predmet ismevanja među decom, ne može smatrati ravnim vrlinskom ženom iz časne porodice. Slično tome, oni koji podržavaju ugnjetače i gube vrednost u očima ljudi ne mogu se smatrati ravnim vrlinskom ženom iz časne porodice. Međutim, ovo je izuzetak ako je takva osoba veličanstvena i poštovana od strane ljudi".

Ebû Yusûf (r.a.h.) je rekao: "Ako čovek pije alkohol, ali to krije i ne izlazi pijan, smatra se ravnim vrlini ženi. Ali ako pije javno, ne može se smatrati ravnim vrlini ženi iz ugledne porodice".

Nijedan rivâyet po ovom pitanju nije prenet od Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ispravan stav, prema njemu, jeste taj da takvu ekvivalenciju ne treba smatrati validnom, jer nije trajna te se kao takva može napustiti.

[5/25]

Žena koja se udaje za nekoga ko joj nije ravan

Ako se žena uda za nekoga ko joj nije ravnopravan, njeni staratelji imaju pravo da poniše brak.

Jer je stupanjem u takav brak žena osramotila svoje staratelje tako što je sa sobom dovela neravnopravnog srodnika. Zato oni imaju pravo da podnesu tužbu kako bi uklonili ovu sramotu sa sebe. S'hodno tome, razdvajanje može doći samo po sudskom nalogu, jer to predstavlja raskid ugovora zbog nedostatka. To je analogno vraćanju robe nakon isporuke zbog nedostatka, što se može utvrditi samo sudskom presudom. Štaviše, ovo je pitanje predmet neslaganja među učenjacima, jer svaka strana ima dokaze koji potkrepljuju njenu tvrdnju. Zato, razdvajanje supružnika može doći samo po sudskoj presudi.

Sudija koji poništava brak

Osim ako sudija ne donese odluku o razdvajanju, između njih se primenjuju zakonska pravila o razvodu, zihar'u*, îlâ'u* i nasleđivanju (miraz). To je zato što je, prema jakoj tradiciji, brak zaista valjano sklopljen. Nema štete za staratelje u valjanom zaključenju ugovora. Šteta leži u obavezujućoj prirodi (neophodnosti) ugovora. Stoga se na njega primenjuju i sve odredbe valjanog ugovora.

(PS: Samir B: *Zihar - Zihar je preislamska arapska praksa gde bi muškarac proglasio svoju ženu zabranjenom za njega govoreći: "Ti si mi kao leđa moje majke", efikasno prekidajući trajno njihov brak. Islam, iako zabranjuje ovu izjavu te je kao takvu smatra odvratnom, transformisao ju je u pravni proces koji zabranjuje seksualni odnos bez kefâreta (kao što je oslobađanje roba, post od 60 dana ili hranjenje 60 siromašnih ljudi.

îlâ'- الإيلاء - Muževljeva zakletva da neće imati seksualne odnose sa ženom jedan je od osnova za razvod braka prema zakonu.

Îlâ, u islamskoj jurisprudenciji, zavet je ili uslovna zabrana kojom se muž uzdržava od seksualnog odnosa sa ženom u periodu od četiri meseca ili duže. Ova praksa, pomenuta u Kur'anu (el-Bekare, 2:226-227), definisana je kao četvoromesečni period čekanja kako bi se sprečilo zlostavlanje žene.).

Kada sudija presudi o razdvajanju, to nije razvod. To je prestanak (raskid) braka. Razvod sa druge strane je raspodela unutar braka. Po našem mišlenju, prestanak braka nije raspodela unutar njega, jer, pravo na razvod pripada mužu. Razvod se dešava samo kada ih sudija razdvoji u ime muža. Razdvajanje se ovde ne vrši u ime muža.

Pošto se ovo razdvajanje ne smatra razvodom, ako nije došlo do seksualnog odnosa, žena ne može dobiti miraz od muškarca. Ako je došlo do seksualnog odnosa ili ako su bili sami zajedno u zatvorenoj prostoriji (izolaciji), onda žena može dobiti dogovoreni miraz i poštovati period čekanja (idda'u). To je zato što je suština braka validna. Dogovoreni miraz postaje konačan nakon što se žena pokori, bilo kroz seksualni odnos ili boravkom sami zajedno u zatvorenom prostoru (izolaciji).

Robovi koji su sklopili dogovor sa svojim gospodarem da će biti oslobođeni ako plate dogovorenu cenu (mukatab) ili kojima je obećana sloboda nakon smrti njihovog gospodara (mudabar), oni su kao drugi robovi. Ne smatraju se jednakima slobodnoj ženi, jer se za njih ropstvo nastavlja. U vezi sa robom "mukatabom" koji je sklopio dogovor sa svojim gospodarem da će dobiti slobodu nakon plaćanja cene, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

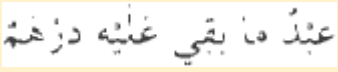

"On je rob sve dok mu ostane jedan dirhem neplaćen".[48]

(48. Abdurrezzak, Musannef, Vlll/405; Tirmizî, Buyû' 35; Za slične rivâyetle videti. Muvetta, Mukateb 1-2, Ebû Dâvûd, ltk 1.).

Ako jedan od staratelja odobri, a drugi ne odobri udaju žene za nekoga ko joj nije ravan

Ako se žena uda za nekoga ko joj nije ravnopravan, i jedan od staratelja pristane na ovaj brak, onda je brak dozvoljen. Drugi staratelj, bilo da je jednakog ili nižeg ranga starateljstva, ne može poništiti ovaj ugovor. Međutim, ovo je izuzetak ako je potonji staratelj bliži ženi od onog koji je dao pristanak. Potonji staratelj ima pravo da tuži za poništenje braka.

Prema Hišamovom (r.a.h.) izveštaju u Nevadiru, Ebû Yusûf (r.a.h.) je rekao: "Ako jedan od staratelja pristane na muža koji mu nije jednak, onda drugi staratelj, koji je jednak u starateljstvu, ima pravo da ne pristane. Ovo je takođe stav Zufera i Šâfiiîe (r.a.h.)".

Ako je staratelj koji je dao saglasnost obavio ceremoniju venčanja, presuda ostaje ista. Razlika u mišlenju sa Šâfiiîom (r.a.h.) nastaje u ovom trenutku.

Njihov argument je sledeći: Pravo zahtevanja ekvivalencije pripada svim starateljima. Ako se jedan od njih složi, odrekao se svog prava i prava drugih. Odricanje od sopstvenog prava je validno, ali ne može se odreći prava drugih. Ovo je slično zajedničkoj tužbi gde jedan od poverilaca oslobađa dužnika. Ili, ako dve osobe uzmu zalog od čoveka, a jedna od njih vrati zalog, ili ako jedna od dve osobe sa pravom preče kupovine odustane od svog prava, ili ako jedan od dva staratelja sa pravom odmazde oprosti drugoj strani. Ove transakcije su validne za samog sebe, ali ne obavezuju ostale podnosioce zahteva. Slično, ako neko optuži majku sa više dece za preljubu i ne može to da dokaže, čak i ako jedno od dece to potvrdi, ostala deca i dalje imaju pravo da zahtevaju kaznu za klevetu, (kazf had). Dokazi za ovaj stav su sledeći: Ako se žena uda za nekoga ko joj nije ravnopravan, staratelji imaju pravo da razdvoje muža i ženu. Ženin pristanak na nejednak brak ne negira ovo pravo staratelja. Isto važi i ovde.

Naši dokazi su sledeći: Ovo pravo je jedinstveno. Ne prihvata podelu ili fragmentaciju. Zato što je ustanovljeno iz razloga koji ne prihvata podelu. Kao i kod ovlašćenja za dodeljivanje sigurnosti (emân),49 svaki staratelj poseduje ovo pravo samostalno. Naravno, ovo negira pravo na oduzimanje plena i konfiskaciju. Ali iz razloga koji smo prethodno naveli, svaki od muslimana ima pravo da dodeli ovu sigurnost u ime celog umeta.

([49] Emân / الأمان: U rečniku, to znači poverenje, uverenje i sigurnost. U terminologiji, odnosi se na obavezu ili sporazum koji pruža sigurnost života i imovine stranom nemuslimanu (harbi) koji želi da uđe u islamsku zemlju (Daru'l-Islam) ili da se preda islamskoj vojsci.).

[5/26]

Do ovog zaključka dolazimo zato što je ovo otkazivanje jednoglasno validno u odnosu na onoga ko ga otkazuje. Ako je pravo jedinstveno i otkazano u odnosu na onoga ko ga otkazuje, nužna posledica je da se otkazuju i prava drugih. Jer, ako bi prava drugih ostala, uzimanjem svog prava, oni bi takođe uzeli pravo drugog. To nije dozvoljeno. I zato što, kada se pravo otkaže i više ne postoji, druga osoba ga ne može potraživati. Dug nije takav. Može se razložiti unutar sebe. Nije tako ni sa zalogom. Tamo, ako eliminišemo pravo jedne osobe, pravo druge se ne oduzima oduzimanjem njenog prava. Iz ovoga se razume da u ovim oblastima može postojati više od jednog prava. Isto važi i za pravo prvokupa.

Međutim, to nije slučaj sa odmazdom (kisas). Ona ne dozvoljava podelu. Ako jedan od njih oprosti, (odmazda) prestaje. Jedina kazna koja se može podeliti je krvarina (dijet).

Kazna za klevetu (kazf) nije ovakva. Takođe ne prihvata da bude odbačena. Međutim, ko god potvrdi tužioca, poriče razlog za nužnost kazne. Taj razlog je što je optuženi "muhsan"[50]. Poricanje razloga za nužnost nečega ne znači odustajanje od toga.

([50] Ihsân /الإحصان: Uslov slobode i muslimana i sklapanja braka sa važećim bračnim ugovorom. U islamskom pravu, odnosi se na prisustvo osobina koje se smatraju verski neophodnim za primenu propisanih kazni za krivična dela klevete (kazf) i preljube (zina). Ovo je relevantno za temu o kojoj razmatramo. Ako jedan od staratelja tvrdi da je muž pogodan partner, a drugi dokaže suprotno, ovaj drugi ima pravo da zahteva poništenje braka.).

Ovo je relevantno za predmetno pitanje. Ako jedan od staratelja tvrdi da je muž ravnopravnog statusa, a drugi dokaže da nije, ovaj drugi ima pravo da zahteva poništenje braka.

Što se tiče pristanka žene, njeno pravo nije isto što i pravo njenog staratelja. Jer, pravo žene jeste da se zaštiti od poniženja stupanja u seksualni odnos (istifraš) sa muškarcem. Pravo staratelja je, međutim, da zaštiti svoje poreklo od braka sa nekim ko im nije ravan. Ni drugi nije. Odricanje od svog prava ne odriče se prava drugog. Zaista, kao što ćemo objasniti na kraju, ako Bog da, tamo gde žena ima pravo izbora (hıyar), ovo pravo nije ustanovljeno ((ثابت)- tẖạbt) za staratelje.

Ako sudija poništi brak i presudi o razdvajanju zbog nedostatka jednakosti nakon seksualnog odnosa, žena mora poštovati idu (period čekanja). Tokom ove ide, muž je obavezan da joj obezbedi izdržavanje, jer je ona imala pravo na izdržavanje na osnovu prvobitnog bračnog ugovora. Ovo pravo ostaje na snazi sve dok traje ida.

Ćutanje staratelja u vezi sa ženom koja se udaje za nekoga ko joj nije ravan

Ćutanje staratelja, koje ukazuje na nedostatak želje za razdvajanjem, ne podrazumeva saglasnost za brak. Ako prođe vreme i žena se porodi, ona i dalje može da pokrene pravni postupak ako želi. To je njeno utvrđeno pravo. Njeno ćutanje ne negira ovo pravo, koje je inherentno utvrđeno. Štaviše, korišćenje ovog prava zahteva podnošenje tužbe. Osoba nije uvek spremna da bude tuženi na sudu. Odlaganje pravnog postupka dok se ne ukaže prilika ne eliminiše njihovo pravo.

Situacija u kojoj staratelj organizuje da se žena uda za nekoga ko nije pogodan za njen status, a zatim ih razdvoji, ali se žena ponovo uda za istog muškarca bez znanja staratelja.

Ako staratelj udaje ženu za nekoga ko nije pogodan za njen status, a zatim ih razdvoji, a žena se kasnije ponovo uda za istog muškarca bez saglasnosti staratelja, staratelj ima pravo da ih ponovo razdvoji.

Jer, drugi ugovor nije isti kao prvi. Saglasnost staratelja sa prvim ugovorom ne znači saglasnost sa drugim. Baš kao što saglasnost staratelja za muškarcem koji nije pogodan za ženu ne znači da će žena pristati na drugog muškarca za koga će se kasnije udati.

Ako se žena uda za nekoga ko joj nije ravan, a zatim njen staratelj dođe i pokupi joj miraz i pripremi joj venčanicu, to se smatra stareljevim pristankom na brak.***

(***PS: Samir B: Ovaj izraz opisuje pravnu situaciju u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi) u vezi sa jednakošću (kefaet) i saglasnošću staratelja.

Ukratko: Ako staratelj žene (otac, brat itd.) u početku ne odobrava ili nije svestan braka, ali kasnije preduzima posesivne i odobravajuće radnje kao što je primanje miraza i pripremanje miraza, smatra se da je "implicitno" (indirektno) prihvatio brak, i time brak postaje važeći.

Evo detalja i šta to znači:

1. Kontekst situacije (ekvivalencija i starateljstvo)

Jednakost (Kefâet): Prema hanefijskoj školi mišlenja, uslov je da muškarac i žena budu jednaki (u pogledu porekla, religioznosti, finansijskog statusa itd.).

Saglasnost staratelja: Ako se žena uda za nekoga ko joj nije ravnopravan, staratelj ima pravo da poništi (raskine) brak.

2. Šta znači "Saglasnost staratelja je prihvaćena"?

Čak i ako se žena uda za nekoga ko nije u odgovarajućim godinama bez dozvole svog staratelja, ako staratelj kasnije sazna za to:

Ako se sastane sa mladoženjom,

Ako primi ženin miraz (isplatu za brak),

Ako spremi miraz (ćeiz) za svoju ćerku,

Ovakva ponašanja znače da staratelj kaže: "U redu, prihvatam ovu situaciju, odobravam je" u vezi sa brakom. To se naziva "prećutna saglasnost" ili de fakto odobrenje.

3. Pravne posledice

Staratelj kasnije ne može poništiti (raskinuti) brak rekavši: "Nisam znao, ovaj brak je nevažeći".

Brak se smatra važećim (sahih) od početka uz saglasnost staratelja.

Ukratko, starateljev prijem miraza i obezbeđivanja bračne opreme je najkonkretniji dokaz da on "odobrava" brak.

Napomena: Ove informacije se zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha).

Staratelj (Velî'a) koji prikuplja miraz od žene koja se uda za nekoga ko joj nije ravan

Jer, primanje miraza predstavlja potvrdu valjanosti ugovora. To nužno podrazumeva saglasnost sa ugovorom. Izvršenje radnje koja služi kao dokaz saglasnosti je kao eksplicitno izražavanje saglasnosti. Zaista, takva se radnja smatra odobrenjem (icâzet- potvrdom) ugovora. Zato je još važnije smatrati je saglasnošću sa valjanim ugovorom.

[5/27]

Čak i ako staratelj ne postupi na ovaj način, već preduzme pravne mere protiv muža u vezi sa izdržavanjem žene ili preostalim delom njenog miraza, putem punomoćja dobijenog od žene, to se ne može smatrati saglasnošću po analogiji.

Staratelj podnosi tužbu za izdržavanje u ime žene protiv muškarca koji joj nije ravnopravan kada se ona uda

Zato što je pokrenuo ovu tužbu da bi dokazao muževljevu nemogućnost da plati miraz ili alimentaciju. To je jedan od razloga za nedostatak jednakosti. Njegovo nastojanje da utvrdi razloge za nedostatak jednakosti ne umanjuje njegova prava, već ih potvrđuje.

Prema istihsanu (pravnoj preferenciji), ovo se smatra saglasnošću sa brakom.

Zato što se smatra da tuži da bi dobio svoje pravo na miraz i alimentaciju. Dobijanje ovog prava zasniva se na presudi o prihvatanju ugovora kao završenog. Njegovo tuženje po ovom pitanju smatra se njegovom saglasnošću sa zaključenjem braka između žene i muškarca.

Žena koju je sudija razdvojio od muža nakon tužbe staratelja, može se ponovo udati za njega

Ako se žena uda za nekoga ko nije pogodan za brak i konzumira brak, a sudija, na prigovor staratelja, poništi brak, razdvoji ih, naredi mužu da plati miraz, a ženi da poštuje period čekanja (ida), i muž se kasnije ponovo oženi ženom bez dozvole staratelja tokom perioda čekanja, a sudija ih ponovo razdvoji pre nego što konzumiraju brak, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena po drugi put dobija puni miraz te će ispoštovati novi period čekanja.

Prema Muhammedu (r.a.h.), žena nema pravo da primi miraz od muža te da ispoštuje preostali deo prvog perioda čekanja.

Zufer (r.a.h.) takođe smatra da žena nije obavezna da ispoštuje period čekanja.

Ako se muškarac razvede od svoje žene drugim razvodom u njihovom prvom braku, a zatim se ponovo razvede od nje tokom njenog perioda čekanja bez konzumiranja braka, postoji ista razlika u mišlenju.

Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena dobija puni drugi miraz te je obavezna da ispoštuje period čekanja.

Prema Muhammedu i Zuferu (r.a.h.), daje se polovina drugog miraza, te žena nije obavezna da ispoštuje period čekanja. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), ona je obavezna da ispoštuje nastavak prvog perioda čekanja.

Ovo se gledište zasniva na očiglednom značenju ajeta:

وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآ أَن يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَا۟
ٱلَّذِى بِيَدِهِۦ عُقْدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ وَأَن تَعْفُوٓا۟ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُا۟ ٱلْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

237. **A ako ih pustite prije nego što ste u odnos sa njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili**, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete, to je bliže čestitosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allah zaista vidi šta radite. [el-Bekare, 2/237].

U drugom braku, razvod se dogodio pre nego što je došlo do seksualnog odnosa. To je zato što drugi ugovor nije zasnovan na prvom. Zato se seksualni kontakt u prvom braku ne smatra kontaktom u drugom braku. Zapravo, eksplicitno formulisani razvod se odnosi na drugi ugovor, kao da se prvi nikada nije ni dogodio.Međutim, Muhammed (r.a.h.) smatra da je neophodno poštovati preostalu iddu (period čekanja) prvog braka kao meru predostrožnosti, jer je ova idda već bila potrebna. Drugi brak koji je rezultat razvoda bez seksualnog odnosa je, takoreći, ništavan.Zufer (r.a.h.) kaže:"Prva idda se poništava drugim brakom. Poništena ida se ne vraća. Neophodnost obnavljanja ide zahteva obnavljanje razloga".Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf (r.a.h.) kažu:"Drugi ugovor je sam po sebi konačan". "Nakon što je ugovor finalizovan, puni miraz i puni period čekanja (ida) postaju obavezni".

Objašnjenje konačnosti je sledeće: Vlasništvo nad brakom i pravo na supružnika traju sve dok traje period čekanja (idda). Prilikom ponovnog stupanja u brak, ugovorena stvar je već bila u nečijem posedu. Zato se, sklapanjem ugovora, smatra da je neko nju primio. Ovo je slično kao kada neko zapleni imovinu, a zatim je otkupi od osobe od koje ju je zaplenio.Zato valjanost braka postaje konačna, bez obzira na to da li je došlo do seksualnog odnosa ili ne, baš kao što postaje konačna u stanju izolacije. Ovo takođe eliminiše razloge za razdvajanje putem eksplicitnog razvoda. Jer, razvod dat eksplicitnim rečima nakon stanja izolacije razdvaja ženu. Brak, miraz i period čekanja postaju konačni.

[5/28]

Sa druge strane, razlog zašto je period čekanja (idda) neophodan zasniva se na sumnji da bi materica mogla biti pogođena spermom muškarca koji se rastao od nje nakon razdvajanja. To je slučaj i kod drugog bračnog ugovora. Zato što obnavljanje ugovora nema uticaja na to da je materica prazna. Mogućnost da beba bude u materici već je postojala. Stoga smo smatrali period čekanja neophodnim kod prvog razdvajanja. Prema Muhamedovom mišljenju, ovo je još neophodnije. Zato što on kaže da treba poštovati preostali deo prvog perioda čekanja, uzimajući u obzir mogućnost da materica bude pogođena. Period čekanja je nedeljiv u smislu nužnosti.

Prema ovom pravilu, ako do razdvajanja dođe kada muž optuži ženu za preljubu i oni se zakunu (liân) jer on ne može da predstavi svedoke, i ako devojka koja je dostigla pubertet ili robinja koja je stekla slobodu iskoristi svoje pravo izbora (muhajerlik), onda se primenjuje pravilo koje smo objasnili.

Ako je prvi brak nevažeći (fasid), ili ako je muž imao odnos sa ženom pod sumnjom, a kasnije se ponovo venčaju i sklope važeći (sahih) brak tokom perioda čekanja (idda), ili ako je prvi brak važeći, a drugi nevažeći, i sudija ih razdvoji pre seksualnog odnosa, onda se konsenzusom ne zahteva miraz. To je zato što se posedovanje muža nad onim što je ugovorio smatra njegovom sposobnošću da to preuzme u skladu sa verskim zakonom. To nije moguće kod nevažećeg braka. Slično tome, izolacija u nevažećem braku ne zahteva miraz ili period čekanja. Isto tako, prvi period čekanja ovde se odnosi samo na ženu koja nije sklopila nevažeći ugovor. Ako ih je sudija razdvojio pre seksualnog odnosa, muž nije obavezan da plati miraz.

Ako je drugi ugovor važeći, a žena je otpala od islama, onda su razdvojeni. Ove razlike u mišlenju postoje i po ovom pitanju. Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena dobija puni miraz. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), ona ne dobija miraz jer je razlog za razdvajanje potekao od nje pre seksualnog odnosa. U svim slučajevima koje smo pomenuli, ako se razvedeni muškarac ponovo oženi ženom nakon što je period čekanja (ida) završen, odgovor za sve njih bit će isti kao i kod Muhammeda i Zufera (r.a.h.) pomenutih u prethodnim odeljcima. Jer, nakon što je period čekanja završen, muškarac nema dalja prava nad ženom. Da li će se oženiti njome ili drugom ženom, isto je.

Ako se žena uda za nekoga (po statusu) nadmoćnijeg, njen staratelj ne može poništiti brak.

Strana koja se smatra ekvivalentnom

Jer se jednakost ne traži iz perspektive žena. Staratelj se ne krivi ako muškarac ima nekoga ko je nejednakog položaja prema svom bračnom ugovoru. Poreklo deteta je takođe povezano sa ocem, a ne sa majkom. Zaista, Hz.Ismail (a.s.) je iz naroda Hz.Ibrahima (a.s.) bio, a ne Agar. Slično tome, Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) sin Ibrahim je od plemena Kurejša bio, a ne od plemena Kopta. Prema hanefijskoj školi, deca rođena od robinja imaju pravo na halifat.

Čovek koji krije svoje poreklo prilikom ženidbe

Ako se muškarac predstavi ženi koristeći ime koje nije njegovo, ili poreklo koje nije njegovo, i žena se uda za njega, postoje tri moguća is'hoda:

1. Skriveno poreklo je superiornije od deklarisanog porekla.

Na primer, ako on tvrdi da je iz arapskog plemena, ali se kasnije otkrije da je iz Kurejša. U ovom slučaju, ni žena ni staratelji nemaju izbora. Jer ga žena smatra superiornijim od onoga što je tvrdio. To je kao da kupujete neispravnu robu samo da biste je otkrili besprekornom.

2. Skriveno poreklo je inferiornije od deklarisanog porekla, a skriveno poreklo nije jednako ženinom.

[5/29]

Na primer, ako se muškarac oženi ženom od kurejša koji tvrdi da je od Kurejša, ali se kasnije otkrije da je iz drugog arapskog plemena ili da uopšte nije Arapin. U ovom slučaju, žena ima izbor (opciju). Ako se ona složi, staratelji imaju pravo da zahtevaju poništenje braka jer nema jednakosti među njima.

3- Skriveno poreklo je niže od deklarisanog porekla, ali je skriveno poreklo ekvivalentno poreklu žene.

Na primer, ako se žena iz jednog arapskog plemena uda za nekoga tvrdeći da je iz Kurejša, a potom se ispostavi da je on iz drugog arapskog plemena. U tom slučaju, staratelji nemaju pravo da traže poništenje braka i okončanje braka. Jer, pravo staratelja da budu tužioci postoji da bi zaštitili sebe od nepristojnosti (sramote) koja bi nastala kad bi neko ko nije jednak postao njihov rođak kroz brak. To ovde ne postoji. Međutim, mi po Hanafijskom mišlenju, smatramo da ženi pripada pravo izbora. Ako želi, nastavit će brak sa tim čovekom, a ako ne želi, razvede se od njega.

Zufer (r.a.h.) kaže da ni staratelji ni žena nemaju pravo izbora. Njegovo obrazloženje je to da je pravo staratelja da zahtevaju jednakost, što je validno.

Međutim, mi kažemo; Žena je postavila dodatnu korist za sebe kao uslov. To je da njeno dete bude podobno da postane halifa. Kada ovaj uslov ne bude ispunjen, po njoj se javlja pravo izbora. Ovo je slično kao kada neko kupi roba misleći da zna da čita i piše ili da je pekar (majstor), a zatim vidi da oni to ne mogu.

Zastupamo ovaj stav jer postoji poniženje za ženu u tome što je pod muškarcem (istifraš). Žena može pristati da spava sa nekim višeg porekla, ali ne i sa nekim ravnopravnog statusa. Kada se otkrije da je prevarena, postaje jasno da njen pristanak nije bio potpun. Zato, za razliku od staratelja, žena ima pravo da bira. Pravo staratelja da bira važi samo kada nema jednakosti.

Šâfiîa (r.a.h.) ima tri mišlenja po ovom pitanju. Jedno je isto kao i naše. Jedno je slično Zuferovom (r.a.h.) stavu. Treće mišlenje je sledeće: Ovaj je brak nevažeći (ništavan) jer se žena udala za muškarca iz plemena Kurejš, a takav muškarac ne postoji.

U ovom trenutku kažemo da kada se pominjanje imena i indikacija spoje, indikacija ima prednost. Zato što gestovi bolje prenose značenje.

Ova i slična mišlenja predstavljamo kao dokaz da je Šâfiîa (r.a.h.) slabiji u jurisprudenciji. Jer, čak ni neko ko nije pravnik nije nesposoban da da sličan odgovor. Ako nekoga pitaju za pravac i on pokaže u sva četiri pravca, govoreći: "Ili ovako ili onako...", jasno je da zapravo nema znanje o putu.

Ako je žena prevarila svog muža tvrdeći da je iz druge loze, muž nema pravo izbora kada se to otkrije.

Ona je njegova žena. Može se razvesti od nje ako želi, ili je može zadržati. Kao što smo ranije pomenuli, otkrivanje ženine prevare ne umanjuje nijednu svrhu braka, ni za muža ni za dete. Štaviše, ako želi da je se reši, može to učiniti razvodom. Zato nema potrebe za pravom izbora (muhajerlik).

Allah (Subhanahu ve Teâlâ) je Onaj koji najbolje poznaje istinu, i Njemu je povratak i konačno odredište.

BRAK BEZ SVEDOKA

U hadisu koji nam je stigao od Resûlullaha (s.a.v.s.), navodi se:

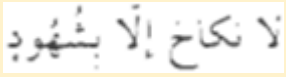

„Brak je dozvoljen samo uz svedoke“.[51] Naši učenjaci su takođe postupili po ovom hadisu.

(51. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, III/455; Tirmizî, Nikâh 15; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, VII/111; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/169.).

[5/30]

Oni koji ne odrede svedoka na venčanju

Mâlik (r.a.h.), Ibn Ebû Leylâ i Uthman el-Betti (r.a.h.) kažu da prisustvo svedoka nije uslov za brak. Prema njima, uslov je objava braka. Čak i ako se objava izvrši na mestu gde su prisutna deca ili mentalno bolesne osobe, brak je validan. Međutim, ako je svedocima naloženo da ne otkrivaju ovaj ugovor, onda je ugovor nevažeći.

Dokazi koje su izneli oni koji zastupaju ovaj stav su sledeći:

Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

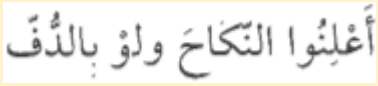

“Objavite brak, čak i ako je uz bubanj“.52

(52. Ahmed b. Hanbel. Musned. IV/5; Ibn Hibbân, Sahih, IX/374; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/531; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/169.).

Ponovo, Resûlullah (s.a.v.s.) je prisutan bio na venčanju jednog od Ensara i pitao: “Gde je tvoj svedok“? Kada je donet bubanj, naredio je da se udari u njega iznad glave čoveka.

Hz.Aiša (r.a.h.) je imala bubanj koji je koristila kao poklon za svadbene ceremonije.

Jer, jedini način da se ovaj čin zabrani jeste da se drži u tajnosti. Njegova dozvoljenost je, naravno, njegova suprotnost: javno objavlivanje je da bi se otklonila svaka sumnja.

Naš dokaz po ovom pitanju je hadis koji smo pomenuli na početku.

Još jedan dokaz koji imamo je hadis koji je preneo İbn Abbâs (r.a.h.). U ovom hadisu, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

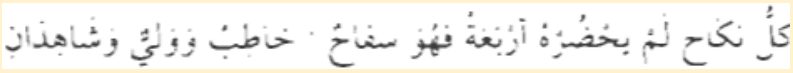

“Svaki brak bez prisustva četiri osobe je preljuba (zinaluk). To su: muškarac koji traži brak, staratelj žene i dva svedoka“.[53]

(53. Vidi Abdurrezzak, Musannef, VI/197; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/250; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ. VII/143.).

Štaviše, pošto je uslov da se brak objavi javno, metod javnog objavlivanja je validan u ovoj stvari. To se radi uz svedočenje dva svedoka. Svedočenjem dva svedoka, prestaje da bude tajna. Pesnik kaže:

“Ako imate tajnu, to je ono što jedna osoba zna. Ono što tri osobe znaju više nije tajna“.[54]

(54 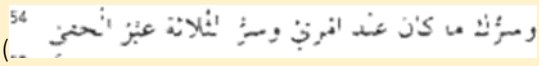).

Među drugim sličnim brakovima, samo prisustvo dva svedoka na ceremoniji venčanja je uslov. Ovaj uslov, koji zahteva samo dva svedoka, je samo dodatni zahtev.

Oni koji ispunjavaju uslove da budu svedoci na venčanju

Prema našem mišljenju, pravilo je: Bračni ugovor je punovažan uz svedočenje bilo koje osobe koja je sposobna samostalno da zaključi ugovor. Svako ko može biti staratelj u bračnom ugovoru ima pravo da bude svedok.

Na osnovu ovog pravila kažemo da je brak validan čak i ako su svedoci nemoralni.

Svedočanstvo zlih

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), ako su svedoci nemoralni, ugovor nije validan. Šâfiiîin (r.a.h.) dokaz je hadis Resûlullaha (s.a.v.s.):

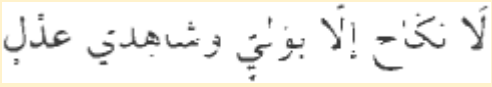

“Bračni ugovor je validan samo ako su prisutni staratelj i dva pravedna svedoka“.[55]

(55. Abdurrezzak, Musannef, Vl/196; lbn Hibbân, Sahih, IX/386; Dârekutnî, Sunen, lll/221; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XVlll/142; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/169.).

Mi, hanefijski mezheb, kažemo da se u ovom hadisu pominje pravda. Hadis koji prenosimo ne sadrži ovaj uslov za svedočenje. Postupamo i na osnovu apsolutnih i uslovnih hadisa. Međutim, takođe je moguće reći da se u hadisu pravda pominje kao neodređena (nekra) u smislu dokaza. To zahteva postojanje neke vrste pravde, koja je pravda u smislu vere.

U stvarnosti, ovo se pitanje zasniva na principu da je, prema nama, zla osoba podobna da svedoči. Svedočenje takve osobe ne prihvata se jer postoji mogućnost laganja. Ako bi bila prisutna i saslušana, ne bi postojala mogućnost takve optužbe. Zato se smatra da su ravnopravni sa pravednom osobom.

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), zla osoba nikada nije podobna da svedoči zbog nedostatka svojstvenog njenoj zlobi.

Da li kleveta umanjuje veru?

Problem takođe proizilazi iz neslaganja u vezi sa drugim principom. Po našem mišlenju, nemoral ne umanjuje nečiju veru, jer vera niti se povećava niti se smanjuje. Dela nisu delovi suštine vere, već aspekti (zakoni (šerijata)) sa kojim se mora živeti.

[5/31]

Prema Šâfiiî (r.a.h.), dela su delovi same vere. Vera se povećava sa poslušnošću, a smanjuje sa gresima. Nedostatak u religiji zbog nemorala je poput nedostatka u čovekovom stanju zbog ropstva i poniženja.

Cenio je aspekt svedočenja koji se odnosi na izvođenje. Jer je svrha svedočenja da dokaže da je brak sklopljen kada je to potrebno i da ga zaštiti od bilo kakvih nedostataka koji bi mogli nastati poricanjem. To se ne može postići svedočenjem zle osobe.

Mi, hanefijski učenjaci, kažemo da nemoral ne čini nekoga nepodobnim da bude imam ili sultan. Veoma malo vladara koji su došli posle rašidunskih halifa uspelo je da izbegne nemoral. Reći da su diskvalifikovani da budu vladari zbog nemorala dovelo bi svet u veliku korupciju. Ako je neko kvalifikovan da bude vladar, onda je kao neophodna posledica toga kvalifikovan i da bude sudija (kadija). Jer ovlašćenje za imenovanje sudija pripada vladaru. Ako je neko kvalifikovan da obavlja funkciju sudije, onda je kao neophodna posledica toga i kvalifikovan da svedoči. Dakle, razlika između nedostatka u nemoralu i nedostatka zbog ropstva postaje jasna.

Ispunjavanje dužnosti svedočenja je jedna od posledica svedočenja. Odsustvo posledice ne predstavlja dokaz potpunog odsustva nečega.

Na primer, brak je validan na osnovu svedočenja nekoga čiji je pravi karakter nepoznat, ali ko izgleda samo na osnovu spoljašnjeg izgleda. Slično tome, svedočanstvo ćerke rođene od te žene je takođe validno.

Bračni ugovor je takođe validan uz svedočenje dve slepe osobe. Postoji konsenzus po ovom pitanju.

Međutim, po našem mišlenju, svedočenje slepe osobe se prihvata samo ako postoje dokazi sumnje, kao što su zvuk ili melodija. Ova sumnja ne proizilazi iz prisustva i slušanja na ceremoniji venčanja.***

Prema Šâfiiî (r.a.h.), svedočenje slepe osobe se prihvata kao bračnog svedoka jer je sposobna da ga da. Zato, čak i ako su bili svedoci događaja dok su mogli da vide, a zatim oslepeli, njihovo svedočenje se i dalje prihvata.

(*** PS: Samir B: Ova izjava objašnjava pravni pristup hanefijske sudske prakse u vezi sa svedočenjem svedoka (šehadeta), posebno uslove pod kojima se svedočenje slepe osobe smatra validnim, a posebno u slučajevima kada se svedočenje oslanja na sluh, kao što je brak.

Objašnjenje rečenice po rečenici je sledeće:

1.“Međutim, po našem mišlenju, svedočenje slepe osobe se prihvata samo ako postoje dokazi sumnje,...“

Značenje: Slepa osoba, pošto ne može svojim očima da vidi ko se s kim oženio ili ko je kome dao kakvo obećanje, ne može lično da poznaje ili razlikuje identitet ljudi protiv kojih svedoči (da li svedoče za ili protiv njih). To stvara nedostatak poverenja (sumnju) u svedočenje.

2. “... Ova sumnja ne proizilazi iz prisustva i slušanja na ceremoniji venčanja“.

3. “Ovaj dokaz je takođe zvuk i melodija“.

Značenje: Slepa osoba prepoznaje one koje ne može da vidi po glasu. Može da svedoči tokom venčanja ili poslovne transakcije slušajući razgovore, ton glasa i „Prihvatam“ (ili „Slažem se“) strana.

4. “Ova sumnja ne proizilazi iz prisustva i slušanja na ceremoniji venčanja“.

Značenje: U bračnom ugovoru, svedočenje se oslanja na čuvanje izjava o nameri stranaka (ponuda i prihvatanje). Ako je slepa osoba prisutna i čuje glasove stranaka, ona može definitivno da razume da je brak sklopljen, čak i ako ne može da vidi. Zato, u situacijama poput braka koje se oslanjaju na sluh, “sumnja“ koja proizilazi iz nemogućnosti vida slepe osobe, eliminiše se, a njeno se svedočenje smatra validnim.

Ukratko: Prema hanefijskoj školi mišlenja, dok se slepa osoba smatra nepouzdanom u opštim svedočenjima zbog nemogućnosti razlikovanja pojedinaca, njeno se svedočenje prihvata u situacijama koje zahtevaju usmeni pristanak (kao što je brak) jer je prisutna bila i čula ponudu i prihvatanje.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Svedok venčanja osobe na koju je primenjena kazna Kazf

Ako su dve osobe optužene za preljubu i kažnjene propisanom kaznom (had-i kazf) bez dokazivanja, oboje se smatraju prestupnicima (fasik) osim ako ne izjave svoje pokajanje. Ako izjave svoje pokajanje, bračni ugovor sklopljen na osnovu njihovog svedočenja jednoglasno se smatra važećim. Prema Šafiji, njihovo svedočenje je validno jer je dozvoljeno to učiniti nakon pokajanja.

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), pošto je svedočenje dozvoljeno nakon pokajanja, ono se smatra validnim.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, svedočenje osobe osuđene za klevetu (kazf) (optuživanje nekoga za preljubu) ne prihvata se, jer se smatra da je sudionik lažov. Ovo se odnosi na događaje koji nose optužbu laganja. Ili se efekat javlja u stvarima u kojima su potrebne usmene izjave svedoka. Ovo ne važi prilikom prisustva i slušanja venčanja.

Svedočenje brakova sa robovima i decom

Bračni ugovor ne može biti validan uz svedočenje dva roba ili dvoje dece.

Zato što se njihovi ugovori ne prihvataju čak i ako ih sastave u svoje ime. Štaviše, one nisu kvalifikovane da budu staratelji u takvom ugovoru. To je zato što se bračni ugovori obično sklapaju na okupljanjima gde su prisutni samo muškarci. Deca i robovi obično nisu pozvani na ova okupljanja. Zato, nema razlike između njihovog prisustva ili odsustva na ceremoniji venčanja.

Prema ovom pravilu, u hanefijskoj školi mišlenja, bračni ugovor se može zaključiti uz svedočenje jednog muškarca i dve žene.

Prema Šâfiiî (r.a.h.), svedočenje žena zajedno sa muškarcima prihvata se kao dokaz samo u pitanjima koja se tiču imovine i srodnih pitanja. To je zbog činjenice te da se mnoge transakcije odvijaju između ljudi. Pokušaj pronalaženja dva muška svedoka za svaki incident izaziva poteškoće i nevolje. Zato se svedočenje žena nužno prihvata kao dokaz u ovom smislu. Međutim, nema potrebe u pitanjima koja nisu povezana sa brakom, razvodom i imovinom. Transakcije nisu rasprostranjene u ovim oblastima. U tom pogledu, slično je u propisanim kaznama i odmazdi.

[5/32]

Slično tome, prema šafijskoj školi mišlenja,“žena ne može biti ona koja nudi brak, niti ona koja prihvata prosidbu“, žena ne može biti svedok na ceremoniji venčanja. Prema hanefijskoj školi, žene su kvalifikovane da svedoče u ovoj oblasti. Žene u suštini mogu biti svedoci zajedno sa muškarcima. Međutim, postoji izvesna sumnja u svedočenje žene – zbog njene veće podložnosti zaboravlanju i zbunjenosti. Zaista, Allah ukazuje na ovo u sledećem ajetu:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيۡنٍ إِلَىٰٓ أَجَلٖ مُّسَمّٗى فَٱكۡتُبُوهُۚ وَلۡيَكۡتُب بَّيۡنَكُمۡ كَاتِۢبُۢ بِٱلۡعَدۡلِۚ وَلَا يَأۡبَ كَاتِۢبٌ أَن يَكۡتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ ٱللَّهُۚ فَلۡيَكۡتُبۡ وَلۡيُمۡلِلِ ٱلَّذِي عَلَيۡهِ ٱلۡحَقُّ وَلۡيَتَّقِ ٱللَّهَ رَبَّهُۥ وَلَا يَبۡخَسۡ مِنۡهُ شَيۡـٔٗاۚ فَإِن كَانَ ٱلَّذِي عَلَيۡهِ ٱلۡحَقُّ سَفِيهًا أَوۡ ضَعِيفًا أَوۡ لَا يَسۡتَطِيعُ أَن يُمِلَّ هُوَ فَلۡيُمۡلِلۡ وَلِيُّهُۥ بِٱلۡعَدۡلِۚ وَٱسۡتَشۡهِدُواْ شَهِيدَيۡنِ مِن رِّجَالِكُمۡۖ فَإِن لَّمۡ يَكُونَا رَجُلَيۡنِ فَرَجُلٞ وَٱمۡرَأَتَانِ مِمَّن تَرۡضَوۡنَ مِنَ ٱلشُّهَدَآءِ أَن تَضِلَّ إِحۡدَىٰهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحۡدَىٰهُمَا ٱلۡأُخۡرَىٰۚ وَلَا يَأۡبَ ٱلشُّهَدَآءُ إِذَا مَا دُعُواْۚ وَلَا تَسۡـَٔمُوٓاْ أَن تَكۡتُبُوهُ صَغِيرًا أَوۡ كَبِيرًا إِلَىٰٓ أَجَلِهِۦۚ ذَٰلِكُمۡ أَقۡسَطُ عِندَ ٱللَّهِ وَأَقۡوَمُ لِلشَّهَٰدَةِ وَأَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَرۡتَابُوٓاْ إِلَّآ أَن تَكُونَ تِجَٰرَةً حَاضِرَةٗ تُدِيرُونَهَا بَيۡنَكُمۡ فَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٌ أَلَّا تَكۡتُبُوهَاۗ وَأَشۡهِدُوٓاْ إِذَا تَبَايَعۡتُمۡۚ وَلَا يُضَآرَّ كَاتِۢبٞ وَلَا شَهِيدٞۚ وَإِن تَفۡعَلُواْ فَإِنَّهُۥ فُسُوقُۢ بِكُمۡۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَۖ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱللَّهُۗ وَٱللَّهُ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٞ

282. O vjernici, zapišite kada jedan od drugog pozajmljujete do određenoga roka. I neka jedan pisar između vas to vjerno napiše i neka se pisar ne uzdržava da napiše, ta Allah ga je poučio; neka on piše, a dužnik neka mu u pero kazuje i neka se boji Allaha, Gospodara svoga, i neka ne umanji ništa od toga. A ako je dužnik rasipnik ili slab, ili ako nije u stanju u pero kazivati, onda neka kazuje njegov staratelj, i to vjerno. I navedite dva svjedoka, dva muškarca vaša, a ako nema dvojice muškaraca, onda jednog muškarca i dvije žene, koje prihvaćate kao svjedoke; ako jedna od njih dvije zaboravi, neka je druga podsjeti. Svjedoci se trebaju na svaki poziv odazivati. I neka vam ne bude mrsko da ga utanačite pismeno, bio mali ili veliki, s naznakom roka vraćanja. To vam je kod Allaha ispravnije i prilikom svjedočenja jače, i da ne sumnjate – bolje; ali, ako je riječ o robi koju iz ruke u ruku obrćete, onda nećete zgriješiti ako to ne zapišete. Navedite svjedoke i kada kupoprodajne ugovore zaključujete i neka ne bude oštećen ni pisar, ni svjedok. A ako to učinite, onda ste zgriješili. I bojte se Allaha – Allah vas uči, i Allah sve zna. [el-Bekare, 2/282].

Sumnja u zaboravnost se smanjuje dodavanjem jedne žene drugoj. Međutim, pošto je ženski kvalitet, koji je uzrok ovih sumnji, trajan, on ne nestaje u potpunosti. U slučajevima kazni koje se smanjuju kada postoji sumnja, kao što su Had i kısas, svedočenje žena se ne prihvata kao dokaz. Brak i razvod se utvrđuju čak i sa sumnjom. Ovde je svedočenje žena slično svedočenju muškaraca. Sumnja u zaboravnost, grešku i zabunu ne javlja se u prisustvu svedoka.

U stvari, brak treba da se uspostavi svedočenjem jednog muškarca i jedne žene. Međutim, pošto je tekstualnim dokazima utvrđeno da se svedočenje dve žene računa kao jedno svedočenje, kažemo: "**Jedna žena je polusvedok, te se time ništa ne utvrđuje sa pola svedoka**." Zato, ako dva muškarca i jedna žena svedoče o nečemu, a zatim povuku svoje svedočenje, žena (u tim okolnostima) ne bi bila odgovorna za bilo kakvu štetu koja bi proizlašla iz takvog svedočenja. Detaljno ćemo razmotriti i ispitati ova pravila u "Kitabu'l-Šehadet" (odeljak o svedočenjima), ako Bog [dž.š.] da.

Naša osnova je hadis Umera (r.a.h.). On je rekao da je svedočanstvo jednog muškarca i dve žene dovoljno za brak i za razdvajanje muža i žene.

Deca svedoče venčanju svojih roditelja

Ako muškarac oženi ženu uz svedočenje svoje ćerke (od druge žene), ili njene ćerke (od drugog muža), ili svoje ćerke (od ove žene), brak se jednoglasno smatra važećim jer su oni koji su kvalifikovani da svedoče bili prisutni u vreme sklapanja ugovora.

Razlog zašto se svedočenje sina u korist oca ne prihvata nije taj što postoji nedostatak u njegovom stavu, već zato što postoji sumnja da će svako od njih stati na stranu onog drugog. Ova se sumnja ne odnosi na završetak ugovora kroz njihovo svedočenje.

Svedočenje hrišćana u braku muslimana i hrišćanke

Prema rečima Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf'a (r.a.h.), ako se musliman oženi hrišćankom uz svedočanstvo dva hrišćanina, brak je validan.

Prema Muhammmedu i Zuferu (r.a.h.), brak nije validan. Jer je brak ugovor koji je validan samo uz svedoke. Kao što ugovor između dva muslimana nije validan uz svedočenje nevernika, brak između nevernika je suprotan. To se može učiniti bez svedoka.

Osnovni princip u ovoj presudi je sledeći: slušanje je oblik svedočenja. Svedočenje nemuslimana protiv muslimana ne smatra se validnim. Niti je ispravno da oni slušaju reči muslimana da bi ih koristili kao svedočenje. Uslov za zaključenje ugovora je saslušanje dokaza obe strane u ugovoru. To ovde nije slučaj. Ova situacija je slična situaciji kada svedoci čuju reči žene, ali ne i reči muškarca.

Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf (r.a.h.) slede dva različita pristupa u objašnjavanju ovog pitanja:

1- Kao što smo ranije pomenuli, nemusliman može biti staratelj u ugovoru. On takođe može biti onaj koji prihvata ugovor. Stoga, baš kao što musliman može biti svedok, tako i nemusliman ima pravo da bude svedok u takvom ugovoru.

Ovaj metod iznošenja dokaza je "prikladan metodom analogije". Ponuda i prihvatanje su stubovi ugovora. Svedočenje je uslov. Ako je nemusliman sposoban da sam ispuni stub ugovora, onda njegova sposobnost da ispuni uslov ima prednost. Međutim, hrišćanin ne može biti svedok u ugovoru između dva muslimana.

Štaviše, muškarac je taj koji je dužan da svedoči. On je taj koji u krajnjoj liniji poseduje ženske genitalije (pravo na seksualni kontakt). To se može dogoditi samo uz svedočenje svedoka. Što se tiče žene, ona stiče vlasništvo nad imovinom. Svedočenje nije uslov za sticanje imovine. Brak bez svedoka bio je isključivo za Resûlullaha (s.a.v.s.) kao muškarca. Žena nije obavezna da ima svedoke.

[5/33]

Kada se ovo utvrdi, kažemo da je muškarac imenovao svedoka za hrišćanku koji je kvalifikovan da svedoči u njeno ime. Međutim, ovo se ne odnosi na muslimanku. Slušanje glasa žene tokom bračnog ugovora takođe je van okvira ove teme. Jer je muškarac taj koji je obavezan da imenjuje svedoka za ženu tokom ugovora. Ugovor je validan samo kroz reči dve strane koje sklapaju ugovor. Važi za nemuslimana da sluša reči muslimana radi svedočenja. Na primer, ako musliman oženi hrišćanku uz svedočenje dva muslimana i dva nemuslimana, a kasnije su ta svedočenja potrebna, u slučaju poricanja žene, svedočenja dva nemuslimana u vezi sa ugovorom se prihvataju protiv žene. Ako kasnije pređu na islam, njihova svedočenja se prihvataju i protiv muža.

Ovo jasno ukazuje da je hrišćanima dozvoljeno da slušaju reči muslimana tokom bračnog ugovora (radi svedočenja). Takođe je moguće da budu imenovani kao svedoci protiv žene u vezi sa ugovorom. Ovo je suprotno ženidbi hrišćankom bez svedoka. Čak i ako je to dozvoljeno u njihovoj religiji, nije dozvoljeno po našem mišlenju. Jer muž je taj koji sklapa brak, a on je musliman te je time obavezan da ima svedoke. Zato se vera žene ne smatra validnom u vezi sa mužem.

Svedočanstva sinova za i protiv njihovih očeva

Ako čovek uda svoju ćerku uz svedočenje svoja dva sina, a zatim muž porekne brak, i otac i ćerka tuže da dokažu da se brak dogodio, i dva sina posvedoče o tome, prema Ebu Jusufu (neka je Allah Teâlâ zadovoljan njim), njihovo svedočenje se ne prihvata. Prema Muhamedu (neka je Allah Teâlâ zadovoljan njim), ono se prihvata.

Ako je tužilac muž, a oni koji poriču brak su otac i žena, svedočenje sinova protiv njihovih očeva je prihvatljivo.

Suština ove stvari je sledeća: Svedočenje koje će sinovi dati u korist ili protiv svojih sestara, prihvata se. Što se tiče njihovog svedočenja za oca, ono se prihvata ako ga otac porekne. Međutim, njihovo svedočenje u korist oca- na primer, u stvari gde otac ima interes, kao što je svedočenje o ugovoru na koji se primenjuje zakon- ne prihvata se. U ugovoru gde otac nema interes, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), svedočenje sinova se i dalje ne prihvata. Prema Muhammedu (r.a.h.), ono se prihvata. Poreklo ove stvari je sledeće: Ako neko kaže svom robu: "Ako taj i taj razgovara sa tobom, slobodan si", i sinovi tog i tog posvedoče da je njihov otac razgovarao sa robom, ali otac to porekne, svedočenje sinova se prihvata. Međutim, ako otac tvrdi da je rob razgovarao, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), njihovo se svedočenje ne prihvata. Prema Muhammedu (r.a.h.), ono se prihvata.Muhammed (r.a.h.) je rekao: "Razlog zašto se sinovljevo svedočanstvo u korist njegovog oca ne prihvata je sumnja da će on stati na stranu svog oca, favorizujući ga i preferirajući ga u pitanjima koristi. Pošto se ova zabrinutost ne javlja u pitanjima gde otac nema koristi, sinovljevo svedočanstvo se prihvata. Nema razlike između oca koji ga poriče i oca koji ga prihvata".

Ebû Yusûf (r.a.h.) je takođe rekao: “Tekstom je utvrđeno da se svedočenje deteta u korist njegovog oca ne prihvata. Ovo je hadis Resûlullaha (s.a.v.s.):

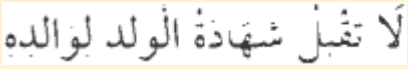

“Svedočenje deteta u korist njegovog oca se ne prihvata“.[56]

(56. İbn Ebû Şeybe, Musannef, IV/531; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummal, Vll/42; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/107.).

Njegovo svedočenje u korist njegovog oca se prihvata samo ako njegov otac ima potraživanje zasnovano na njegovom svedočenju. Sopstveni interes se ne uzima u obzir. Na primer, ako svedoče da je predmet vredan sto dirhama prodat za hiljadu dirhama, čak i ako je to u očevom interesu, svedočenje se prihvata ako otac to porekne. Demonstracija njegove iskrenosti pred sudijom i narodom je vrsta koristi. Osoba zdravog rasuđivanja i poštenja bi ovo više volela od mnogih svetskih koristi.

[5/34]

Zatim, kako je navedeno u knjizi el-Mebsut, Muhammed (r.a.h.) je rekao: Bez obzira da li to tvrdi ili poriče, ako postoji korist za oca u nekoj stvari, svedočenje sina u tom slučaju je nevažeće“.

Ova presuda se primenjuje na sva pitanja u kojima otac može biti strana u sporu, kao što su kupoprodaja i slični ugovori, i na bilo koje pitanje u koje je sam ušao. Poenta je sledeća: U pitanju gde je otac tužilac, svedočenje sina se ne prihvata jer on ne može biti oslobođen sumnje. Ako su i otac i druga strana u poziciji poricanja, ne mogu biti svedoci jer nema tužbe. Međutim, ako je druga strana tužilac, njihovo svedočenje se prihvata, čak i ako je u interesu kupca – kao u slučaju sinova koji svedoče o očevoj tvrdnji da je prodao predmet vredan sto dirhema za hiljadu dirhema.

To je zato što je to interes koji otac nije tražio. Netraženi interes nema efekat koji bi sprečio prihvatanje svedočenja.

Svedočenje svedoka u ugovoru koji je on zaključio, bilo u svoje ili u ime drugog, bez obzira da li je on strana u sporu ili ne, jednoglasno se ne prihvata.

Ebû Yusûf (r.a.h.) pruža dokaze za ovu stvar i kaže: Sin je deo svog oca. Svedočenje sina za svog oca je kao svedočenje oca u njegovu korist. Kao što se svedočenje oca u stvari koju je sam uradio ne prihvata čak i ako nema koristi od toga, tako se i svedočenje sina za svog oca ne prihvata.

Međutim, mi kažemo: Svedočenje oca u stvari koju je sam uradio nije zapravo svedočenje, već čin tužioca. Svedočenje sina u stvari koju je njegov otac uradio je svedočenje. Kada je svedočenje dato, jedino što ga sprečava je sumnja. Gde god nema sumnje, njihovo svedočenje je prihvatljivo.

Ako čovek uda svoju ćerku, a ćerka porekne svoj pristanak na brak, a njen brat i otac posvedoče da je ona pristala, ovo se svedočenje ne prihvata.

Jer, to znači da otac želi da završi stvar koju je preduzeo.Međutim, ako dva njena brata posvedoče da je ona pristala, ovo svedočenje se prihvata. Jer, nema sumnje u svedočenjima njene braće protiv njega.

Ako muškarac oženi ženu bez svedoka, ili samo sa jednim svedokom, a kasnije predstavi taj brak kao svedoka, taj brak nije važeći.

Jer je neophodan uslov da svedoci posvedoče o ugovoru. To nije bio slučaj. Ono što postoji jeste svedočenje priznanja nevažećeg (nevažećeg) ugovora. Priznanje nevažećeg ugovora samo po sebi nije ugovor. Prisustvo svedoka ne pretvara nevažeći ugovor u važeći.

Rob, dete i starija osoba koji su svedoci na ceremoniji venčanja

Venčanje između dvoje muslimana nije dozvoljeno u prisustvu samo svedoka koji su dva roba, dva nevernika, dvoje dece, dvoje ludaka ili samo žena bez prisustva muškaraca. Razlog za ovo smo već ranije naveli. Međutim, ako pored njih postoje dva slobodna muškarca muslimana kao svedoci, venčanje je dozvoljeno jer su ispunjeni uslovi.

Ako deca dostignu punoletstvo, robovi dobiju slobodu ili nevernici postanu muslimani, pa kasnije u prisustvu sudije svedoče o braku, njihovo svedočenje je dozvoljeno. Jer, uslovi za davanje svedočanstva važe u trenutku kada se svedočenje daje. A to je prisutno u tom trenutku. Dobijanje slobode, prelazak u islam i u punoletstvo nisu uslovi za preuzimanje svedočanstva (biti svedok događaja). U trenutku kada preuzimaju svedočanstvo, njihovo preuzimanje je valjano. Jer, preuzimanje ne znači svedočenje. Dobijanje slobode, prelazak u islam i u punoletstvo, uzimaju se u obzir u trenutku davanja svedočanstva. Zbog toga je njihovo svedočenje dozvoljeno.

Neslaganja svedoka oko vremena venčanja

Ako jedan svedok posvedoči da se muškarac oženio ženom juče, a drugi svedok posvedoči da se oženio njome danas, oba njihova svedočenja su nevažeća.

Iako se bračni ugovor zaključuje usmeno, jedan od njegovih uslova je fizički čin. To je prisustvo svedoka u vreme sklapanja ugovora. To se smatra činovima. Neslaganja među svedocima u vezi sa mestom, vremenom i činovima sprečavaju prihvatanje svedočenja.

Objašnjenje je sledeće: Svaki od dva svedoka je svedočio o ugovoru u kojem su bili sami, a takav ugovor je nevažeći.

[5/35]

Ako muž poriče brak, a žena pruži dokaz da su u braku, njihov brak je važeći. Ovo poricanje od strane muža ne predstavlja razvod ili razdvajanje.

Jer je razvod raspodela unutar braka. Međutim, muž je porekao suštinu braka. Ovo poricanje ne može biti raspodela koja znači poništenje ili prekid braka. Zaista, kada se razvod odobri, jedno od prava na razvod je umanjeno. Međutim, ako se suština braka smatra ništavnom, nema takvog umanjenja.

Ako žena dokaže dokazima da je njen muž priznao brak, to je i dalje dozvoljeno. Jer ono što je dokazano dokazima, smatra se dokazanim posmatranjem.

Ako neko oženi svog roba robinjom bez svedoka, taj brak je nevažeći

Jer je ovo brak između dva muslimana. U bračnom ugovoru između dva muslimana, zahtev za svedocima je da istaknu vrednost ženske seksualnosti (genitalija). Ovo značenje je isto za sve, bilo da su slobodni ili robovi.

To nije slučaj sa mirazom (mehr). Jer, prema metodologiji nekih naših učenjaka, miraz, kao versko pravo, postaje neophodan sa ovim ugovorom da bi se utvrdila čast ovog organa. Nakon toga, on prestaje da važi. Ako bi ostao, miraz bi bio pravo gospodara. Rob tada ne bi imao dug prema svom gospodaru.

Ako kažemo da miraz nije neophodan, možemo objasniti stvar na sledeći način: Ono što sprečava da miraz bude neophodan jeste postojanje nečega što mu je protivrečno i činjenica da ta protivrečnost ne nudi nikakvu korist. Jer, korist od toga što ga čini neophodnim jeste njegovo uzimanje. Ovo značenje nije prisutno kod svedoka. Gospodarovo vlasništvo nad robovima i konkubinama ne protivreči potrebi da se imaju svedoci na ceremoniji venčanja. Dakle, svrha postojanja svedoka je takođe ispunjena.

Valjanost razvoda nakon braka sklopljenog bez svedoka

U braku sklopljenom bez svedoka, ako se muž razvede od svoje žene, to se ne smatra razvodom, već napuštanjem braka.

Jer, da bi razvod bio validan, mesto ugovora mora biti u posedu muža, bilo direktno ili zakonskim dekretom. To se ne može postići kod neispravnog braka. Iako je obaveza žene da neophodno ispoštuje period čekanja (iddu) zbog seksualnog odnosa, to ne uspostavlja muževljevo zakonsko vlasništvo (posed). Zato žena nema pravo na alimentaciju. Ovo se razdvajanje smatra napuštanjem braka. Nesumnjivo, razvod u validnom braku poništava ugovor i smanjuje broj razvoda. Ovde jedan od dva uslova nije ispunjen, dok drugi jeste. Ovo je da bi se otklonila sumnja. Otklanjanje sumnje ne znači poništenje ugovora.

Odluka o polnom odnosu u okviru nevažećeg braka je razjašnjena.

Ako se ovaj čovek ponovo oženi ovom ženom tokom njenog perioda čekanja (idde) u prisustvu svedoka, a zatim se razvede od nje bez seksualnog odnosa, već smo objasnili spor u vezi sa ovim pitanjem.

Ako muškarac kaže ženi: "Oženio sam se za tebe bez svedoka", a žena tvrdi da je imala svedoke, onda se reč žene smatra validnom.

Zato što se oboje slažu oko postojanja suštine ugovora. To podrazumeva da se slažu i oko uslova. Zato što uslov nečega sledi tu stvar. Zato se saglasnost o suštini smatra saglasnošću i oko uslova. Onaj među njima koji poriče uslov smatra se da je odustao od ovog sporazuma.

Ako žena porekne postojanje svedoka, njihov je brak validan. Ako muž to porekne, njihov brak je razdvojen jer je on priznao da mu je žena zabranjena. To je zato što već poseduje moć da je proglasi zabranjenom. Zato se njegova izjava smatra prihvatljivom za dokazivanje zabrane.

Ovo je presuda o razdvajanju koju je doneo muž. Ako do razdvajanja dođe pre seksualnog odnosa, žena dobija polovinu miraza; ako do toga dođe nakon toga, dobija puni dogovoreni miraz. Ona takođe ima pravo na alimentaciju tokom perioda čekanja (idde).

Međutim, muževljevo poricanje bračnog ugovora je drugačije. Zato što je sudija opovrgao njegovo poricanje iznošenjem dokaza. Osoba koja je sudskom presudom proglašena krivom za laganje ne može imati prihvaćen zahtev.

[5/36]

O slučaju kojeg razmatramo, sudija nije opovrgao tvrdnju žene dokazima, već je, iz razloga koji smo pomenuli, dao prednost njenom svedočenju. Zato, njegovo mišlenje o njoj ostaje validno. Zbog toga su se i rastali.

Ako muž kaže: "Kada sam je oženio, imala je drugog muža, ili je poštovala period čekanja sa drugim muškarcem, ili je bila zoroastrijanka, ili je njena sestra bila u mom braku, ili je bila robinja, a ja sam je oženio bez dozvole njenog gospodara", presuda ostaje ista.

Jer sve ove prepreke za brak su karakteristike ugovorene stvari (mesta ugovora). Ugovorene stvari se takođe smatraju uslovima. Zato su neslaganja između muža i žene u vezi sa ovim pitanjima jednaka njihovim neslaganjima u vezi sa svedocima, kao što smo objasnili.

Ova se stvar razlikuje od tvrdnje jednog supružnika da je obavio ceremoniju venčanja, ali da je drugi u to vreme bio maloletan. U tom slučaju, oni poriču validnost samog braka, jer dete nije zakonski sposobno da zaključi bračni ugovor. Zasnivanje ugovora na situaciji za koju se zna da je u suprotnosti sa zakonskom sposobnošću, predstavlja poricanje validnosti braka. To je kao kada neko kaže ženi: "Oženio sam se za tebe pre nego što si stvorena, ili pre nego što sam stvoren".

Pošto pravo govora pripada strani koja ga poriče, ako se polni odnos nije dogodio pre nego što je žena dostigla punoletstvo, muž nema pravo na miraz. Ako se polni odnos dogodio pre punoletstva, žena dobija manje od dogovorenog miraza i manje od miraza uporedive žene. To je zato što je polni odnos zasnovan na braku koji je podložan saglasnosti. Ugovor koji sklopi maloletno lice podleže saglasnosti njegovog staratelja, koji ima ovlašćenje da direktno sklopi ugovor.

Ako do seksualnog odnosa dođe nakon puberteta, to predstavlja pristanak na brak. Ako, nakon puberteta, osoba potvrdi ugovor sklopljen u detinjstvu, taj brak je dozvoljen. Slično je potvrdi ugovora od strane staratelja pre puberteta. Slično, konzumiranje braka muškarca sa ženom se takođe smatra pristankom.

Ako neko organizuje da se druga osoba oženi ženom u njegovo ime, a kasnije dođe do spora sa starateljem, i staratelj kaže: "Imao sam svedoke u to vreme", dok muž kaže: "Nisi", muževljeve reči će se smatrati priznanjem i par će se razdvojiti.

Kao što smo ranije pomenuli, pošto se muževljevo priznanje ugovora koje je pripremio njegov zastupnik smatra priznanjem uslova ugovora, on je dužan da plati polovinu miraza.

Slično tome, ako predstavnik muža prizna da je bračni ugovor sklopljen, dok muž to poriče, ista razlika u mišlenju koju smo objasnili postoji i u ovom pitanju.

Ako žena kaže: "Nije se oženio mnome", priznanje staratelja je ne obavezuje. To je stav Ebû Hanîfe (r.a.h.). Stavovi Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) se razlikuju.

Jer, priznanje staratelja važi samo za vreme trajanja njegovog zastupanja. Ovu stvar smo već objasnili.

Slično tome, ako staratelj (predstavnik) muža prizna da je bračni ugovor sklopljen, dok muž to poriče, ista razlika u mišlenju koju smo objasnili postoji i po ovom pitanju.

Muhammed (r.a.h.) je ovde pomenuo stvar na ovaj način. Ponovio je isto pitanje u Kitabu'l-Talak i rekao da je Ebû Hanîfe (r.a.h.) rekao: "Brak, hula (sporazum gde žena traži razvod nudeći materijalnu nadoknadu), kupovina i prodaja su isti. U ovim ugovorima, ako osoba koja imenuje zastupnika prizna da je dala nalog, priznanje zastupnika da je sklopio ugovor je dozvoljen. Rivâjet u Kitabu'l-Talak glasi: Razlika u mišlenju je u priznanju osobe koja je staratelj maloletnika u bračnom ugovoru, a ne u priznanju koje je zastupnik dao, protiv nalogodavca je".

Zato što je staratelj preuzeo zadatak na zahtev nalogodavca. Zato je priznanje staratelja o braku ekvivalentno priznanju samog nalogodavca. Što se tiče staratelja, autoritet i odgovornost su mu dati religijom. Religija takođe daje kredibilitet svedocima u bračnom ugovoru. Zato priznanje koje je staratelj izvršio isključujući svedoke, nije validno.

Najtačnija procena je da se ovo odnosi na sve slučajeve sukoba, kao što je ovde pomenuto.

Sunhanehu Allah Te'âlâ je onaj koji najbolje zna istinu; Njemu je povratak i Njemu je cilj.

BRAKOVI ONIH KOJI SU DUŽNI DA BUDU ODGOVORNI

Brakovi zimmija*

[5/37]

Svaki brak koji je dozvoljen među muslimanima je također dozvoljen među ljudima zaveta (zimmî). To je zato što ljudi zaveta veruju da su takvi brakovi dozvoljeni. Mi također verujemo da su takvi brakovi dozvoljeni za njih. Jer je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

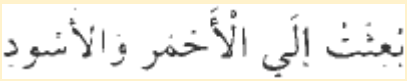

“Poslat sam crvenokožima i crnokožima (svim ljudima)“:[57]

(57. Abdurrezzak, Musannef, lll/424; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/301; lbn Hibbân, Sahih, XIV/375; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/61.).

(* PS: Samir B: Zimmî – Arp. Dhimmij- الذمّي - Termin koji se koristi za nemuslimanske podanike koji žive u islamskim zemljama.

Reč dhimmi (množina zimmiijun), izvedena iz korena zimmet (množina zimem) što u rečniku znači "dug ili potraživanje koje je neko preuzeo i dužan da plati; mesto gde je dug ili potraživanje ustanovljeno; zaštita, odbrana; sporazum, zavet", znači "osoba koja je uzeta pod zaštitu". U islamskoj zemlji (dar al-islam), pored dhimmija, reč dhimme se pojavljuje i u Kur'anu na dva mesta sa značenjem "obećanje, sporazum“ (et-Tevbe 9/8, 10). U hadisima se izrazi "ahlu'z-zimma, zimmatullahi ve zimmet Resûluhi" često pojavljuju uz "dhimmi" (Vensinck, el-Muʿcem, "zmm" unos.

TDV-Islam Ansiklopedisi- Turska enciklopedija islama).

Obraćanje pojedincu je obraćanje grupi. Zato, ista uverenja koja oni imaju kao i mi važe i za njih.

Odluka o braku bez svedoka među nemuslimanima

Postoje određene vrste braka koje nisu dozvoljene među muslimanima. Jedna od njih je bračni ugovor sklopljen bez svedoka. Ova vrsta braka je dozvoljena između nemuslimana (zimija), i ako pređu u islam, njihov brak se smatra važećim prema našem gledištu.

Zufar je rekao: Ako se venčaju bez svedoka, neće im se osporovati, ali ako pređu u islam ili se obrate nama za presudu, onda će ih sudija razdvojiti. Jer Allah Svemogući kaže:

وَأَنِ ٱحۡكُم بَيۡنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعۡ أَهۡوَآءَهُمۡ وَٱحۡذَرۡهُمۡ أَن يَفۡتِنُوكَ عَنۢ بَعۡضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَۖ فَإِن تَوَلَّوۡاْ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يُرِيدُ ٱللَّهُ أَن يُصِيبَهُم بِبَعۡضِ ذُنُوبِهِمۡۗ وَإِنَّ كَثِيرٗا مِّنَ ٱلنَّاسِ لَفَٰسِقُونَ

49. I sudi im prema onome što Allah objavljuje i ne povodi se za prohtjevima njihovim, i čuvaj ih se da te ne odvrate od nečega što ti Allah objavljuje. A ako ne pristaju, ti onda znaj da Allah želi da ih zbog nekih grijehova njihovih kazni. A mnogi ljudi su, zaista, nevjernici. [el- Mâide, 5/49].

Štaviše, oni koji su podložni zavetu zaštite postali su naši građani u smislu zemlje kroz zavet zaštite te su kao takvi prihvatili da budu podložni zakonima islama u pitanjima transakcija. Zato su odluke koje su uspostavljene za nas uspostavljeni su i za njih. Kao što je poznato, zabrana lihvarstva se na ovaj način odnosi i na njih. Isto važi i za brakove sklopljene bez svedoka.

Ali mi kažemo da se ne mešamo u njihov rad zbog ugovora o poverenju. Međutim, to ne znači da prihvatamo ono što rade. Slično tome, ne mešamo se ni u one koji se klanjaju vatri i idolima, ne prihvatajući ili smatrajući njihove postupke validnim, već ih ostavljajući samima sebi.

Što se tiče kamate, ne ostavljamo ih same sebi. Kamata predstavlja izuzetak od ugovora o odgovornosti. Jer je Prorok rekao:

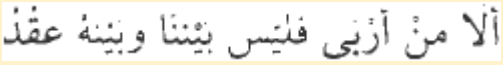

“Pazite! Nema ugovora (ili u jednom rivâjetu, zaveta) između nas i onih koji se bave lihvarstvom (kamatarenje)“.[58]

(58. lbn Ebû Şeybe, Musannef, Vll/426; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-Ummal, IV/350; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/195.).

U pismu koje je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) napisao narodu Nedžrana, rekao je:

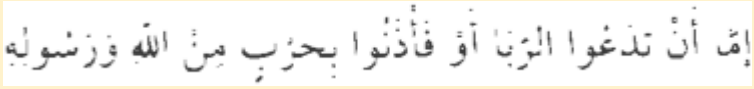

„Ili napustite lihvarstvo, ili znajte da je ovo rat objavljen protiv Allaha Te‘âlâ i Njegovog Poslanika“.[59]

(59. Videti Muslim, Hacc 147; lbn Mâce, Menasik 84; Zeyle1, Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/444.).

Naši su dokazi po ovom pitanju sledeći: Imati svedoke u bračnom ugovoru spada u Božja prava. Oni koji su pod starateljstvom (zimmi) nisu obavezni da ispunjavaju ova prava, čak ni u stvarima važnijim od ovoga. Štaviše, prema nekim muslimanima, brak sklopljen bez svedoka je dozvoljen.

Znamo da Službenici Knjige nisu prihvatili da budu podložni islamskom pravu u svim svojim sporovima. Štaviše, Božanski je ustanovljeno pravilo da, sa izuzetkom nekolicine, Službenici Knjige treba da budu prepušteni svojim sopstvenim verovanjima. Pošto njihova verovanja protivreče Božanskoj objavi, kao da Božanske odluke nisu objavljene u vezi sa njima. Kao što je poznato, vino i svinjetina su vredna (mutekavvim) dobara (imovina) za Službenike Knjige. Zato su njihove transakcije sa njima validne. Isto važi i za brak sklopljen bez svedoka, o čemu smo govorili. Međutim, politeizam (širk) nije takav. Jer politeizam nikada nije bio i nikada neće biti dozvoljen.

[5/38]

Prema ovom principu, brak sklopljen bez svedoka je validan između samog para. Pitanje koje se javlja nakon prelaska u islam ili podnošenja zahteva islamskom sudu jeste to da li se brak nastavlja ili ne. Prisustvo svedoka je uslov za početak braka, ali ne i za njegov nastavak.

Žena Dhimmi (Zimmi) koja se razvela od Dhimmi muškarca ponovo se udaje tokom svog iddaha (period čekanja)

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako se zimija oženi zimijom koja se razvela od zimija i poštuje svoju iddu (period čekanja), brak je validan. Međutim, ako pređu u islam ili se obrate islamskom sudu, njihov se brak treba razdvojiti (razrešiti). Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), njihov se brak treba razrešiti jer postoji konsenzus među muslimanima da su brakovi sklopljeni tokom perioda idde nevažeći. Ova je vrsta braka takođe nevažeća za zimije.

Međutim, zbog prirode zimijskog ugovora, mi se ne mešamo u njihov slučaj. Ipak, kao i kod brakova između bliskih rođaka, ako nam se obrate za presudu ili pređu u islam, presuda treba da se donese između njih u skladu sa zakonima islama.

Što se tiče stava Ebû Hanîfe (r.a.h.): neki od ranih učenjaka naše škole mišlenja su rekli: "Zimmi nije obavezan da poštuje period čekanja (iddu). Zato što je period čekanja potreban ili kao Božje pravo ili kao pravo muža. Ovde se ne zahteva kao Božje pravo, jer zimmije nisu odgovorne za (odgovorne) Božja prava. Niti se zahteva kao pravo muža, jer muž ne veruje da je period čekanja neophodan. Pošto period čekanja nije potreban, brak sklopljen tokom perioda čekanja je takođe validan".

Neki kažu: "Period čekanja (idda) je neophodan. Međutim, ovo je slab zahtev i ne sprečava brak zbog njihovih verovanja. Ovo je slično situaciji sa istibranom[60] među muslimanima. S'hodno tome, brak sklopljen tokom perioda čekanja je validan. Brak je postojao kada se neko obrati sudu islama ili kada je neko postao musliman. Seksualni odnos sa udatom ženom sa sumnjom ne sprečava nastavak braka, baš kao što ni period čekanja ne sprečava nastavak braka. Međutim, to nije slučaj ako se žena zimmi razvede od svog muža muslimana te ispoštuje period čekanja. Jer je u ovom slučaju poštovanje perioda čekanja snažan zahtev kao i pravo muža".

([60] İstibrâ /الاستبراء: Da bi se razumelo da robinja nije trudna, novi gospodar ne sme imati odnos sa njom.).

Zimij se ženi ženom koja mu je mahram (bliska rođaka sa kojom je brak zabranjen)

Ako član porodice zaštićen zakonima islama stupi u brak sa bliskim rođakom kao što je majka, sestra ili ćerka, sudija ne bi trebalo da interveniše čak i ako je upoznat sa ovom situacijom. Situacija ostaje ista osim ako sudija to ne zahteva.. Međutim, Ebû Yusûfovo (r.a.h.) najnovije mišlenje je suprotno.

Prema Kitabut-Talaku, ako je situacija poznata, trebalo bi ih razdvojiti. Jer je Umer (r.a.h.) pisao svojim zvaničnicima: "Razdvojite zoroastrijce koji su oženjeni svojim mahremima (bliskim rođacima) i sprečite ih da jedu bilo šta što padne na zemlju". Međutim, kažemo da nije dobro poznato da je Umer (r.a.h.) pisao na ovaj način. Ono što je dobro poznato je ovo: Umer b. Abdulaziz (r.a.h.) je napisao pismo Hasanu el-Basriju pitajući: "Šta se desilo sa ispravno vođenim halifama da se nisu mešali u brakove zimija (nemuslimana koji žive pod muslimanskom vlašću) sa njihovim mahremima i njihovo posedovanje svinjetine i vina?" Hasan el-Basri je odgovorio: "Zimije plaćaju džizju (porez na nemuslimane) kako se ne bi mešala u njihova verovanja. Vi ne uvodite ništa novo, već pratite ono što je bilo ranije, i to je sve". Štaviše, od tog dana do danas, nijedan vladar ili upravnik nije se bavio ovim pitanjem, iako su znali da zimmije to rade. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je presudio da su takvi brakovi između nemuslimana (zimija) validni. Zato je izjavio da ako žena to želi, može joj se odrediti izdržavanje. Ako muškarac stupi u seksualni odnos u takvom braku, smatra se muhsanom (čednim); ako pređe u islam, bit će primenjena kazna (hadd) za lažnu optužbu za preljubu.***

(*** PS: Samir B: Ebû Hanîfin (r.a.h.) stav se odnosi na činjenicu tu da se u islamskom pravu brakovi između nemuslimanskih građana (zimija) sklopljeni prema njihovim religijama smatraju pravno validnim (sahih) u okviru pravnog sistema islamske države.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je presudio da su takvi brakovi između zimija validni:

Ebû Hanîfe (r.a.h.) smatra brakove između zimija, kao što su hrišćani ili Jevreji, sklopljene prema njihovim sopstvenim verovanjima (sa svedocima, bez miraza itd.), validnim ugovorom u smislu prava islama. Drugim rečima, ovaj se odnos smatra legitimnim brakom, a ne preljubom.

Ako ona to zahteva, muž će odrediti izdržavanje za ženu:

Pošto se ovaj brak smatra važećim, žena ima pravo da zahteva izdržavanje (troškove života) od svog muža. Čak i ako muž nije musliman, on je obavezan da pokrije troškove hrane, pića i smeštaja svoje žene.

U ovoj vrsti braka, ako muškarac stupi u seksualni odnos, smatra se muhsanom:

“Muhsan“ u islamskoj jurisprudenciji znači slobodna, inteligentna, osoba musliman koji se oženio putem važećeg bračnog ugovora i stupila u seksualni odnos. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako zimmi muškarac stupi u seksualni odnos putem važećeg bračnog ugovora u skladu sa svojom religijom, on postaje “muhsan“. U ovom slučaju, ako zimmi muškarac počini preljubu (sa drugom zimmi ženom), tretira se kao muhsan.

Ako zimmi muškarac pređe u islam, bit će primenjena kazna za lažnu optužbu za preljubu:

Ako zimmi muškarac kasnije pređe u islam, musliman koji ga lažno optuži za preljubu zbog njegovog prethodnog braka (koji je bio legitiman dok je još zimmi bio) bit će kažnjen sa osamdeset udaraca bičem. To je zato što se zimmijev brak u to vreme smatrao važećim i čednim brakom.

Ukratko:

Ebû Hanîfe (r.a.h.) poštuje porodičnu strukturu građana nemuslimana te štiti porodice koje oni osnivaju u okviru svojih verovanja prema zakonima islama. On priznaje prava koja proizilaze iz ovog braka (alimentacija) te smatra ovaj brak čednim (muhsan) zajednicom, kažnjavajući one koji klevetaju ove pojedince.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama Predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ova vrsta braka je takođe nevažeća za zimmije. Međutim, mi se ne mešamo u njih zbog statusa zimmi ugovora. To je zato što je odluka da su takvi brakovi nevažeći široko rasprostranjena u islamskoj zemlji (Daru'l-Islam). Zimmije su takođe među stanovnicima Daru'l-Islama. Zato je ova odluka uspostavljena i za njih. Zato što onaj koji prenosi poruku ne može dopreti do svake osobe. Ono što on može da uradi jeste to da široko širi poruku. Širenje poruke smatra se kao da je doprla do njih.

Međutim, mi se ne mešamo sa njima zbog zimmi ugovora. Zaista, zimmije ne mogu nasleđivati jedni od drugih kroz takve brakove. Kada bi ovi brakovi bili validni za njih, morali bi nasleđivati jedni od drugih. Što se tiče vina i svinjetine: rečeno je da su zabranjeni posebnim obraćanjem muslimanima. A ovo su ajeti:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِنَّمَا ٱلۡخَمۡرُ وَٱلۡمَيۡسِرُ وَٱلۡأَنصَابُ وَٱلۡأَزۡلَـٰمُ رِجۡسٞ مِّنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَـٰنِ فَٱجۡتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ

إِنَّمَا يُرِيدُ ٱلشَّيۡطَـٰنُ أَن يُوقِعَ بَيۡنَكُمُ ٱلۡعَدَٰوَةَ وَٱلۡبَغۡضَآءَ فِي ٱلۡخَمۡرِ وَٱلۡمَيۡسِرِ وَيَصُدَّكُمۡ عَن ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَعَنِ ٱلصَّلَوٰةِۖ فَهَلۡ أَنتُم مُّنتَهُونَ

90. O vjernici, vino i kocka i kumiri i strjelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite.

91. šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja namaza odvrati. Pa hoćete li se okaniti? [el- Mâide, 5/91-92], [Samir B. Ispravljeno].

[5/39]

Takođe je navedeno da nesmatranje nečega imovinom ili vrednošću nije nužna posledica toga što je to zabranjeno. Imovina je ponekad dozvoljena, a ponekad zabranjena. Da li se nešto smatra imovinom zasniva se na tome da li predstavlja bogatstvo ili ne, a oni koji su pod starateljstvom stiču te stvari kao bogatstvo.

Što se tiče nevažećeg braka kao neophodne posledice zabrane mesta venčanja; kao što smo ranije objasnili, zabrana braka (sa mahremima) je utvrđena i za zimije.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Ako se zimmi oženi zoroastrijskom ženom, brak je jednoglasno validan. Međutim, verskim propisom je utvrđeno da je brak sa zoroastrijskom ženom zabranjen, baš kao što je zabranjen i mahremima (bliskim rođacima). Mi smo presudili da su brakovi sa mahremima validni jer je ovaj propis kao da im nije objavljen. To je zato što oni poriču onoga ko je preneo ove propise te tvrde da on nije Poslanik.

Ovlašćenje da ih se primora da se pridržavaju ovog propisa silom mača ili dokaza zbog zimijskog ugovora je takođe uklonjeno, a propis do njih nije stigao. Široko rasprostranjena primena propisa se smatra da postoji samo za one koji veruju da je onaj ko je preneo Poslanik. Kada u to poveruju tako što postanu muslimani, verski propis postaje utvrđen i za njih. Međutim, pošto se propis nije odnosio na njih pre njihovog prelaska u islam, propis onoga što je ukinuto nastavlja se za njih sve dok se ne uspostavi propis o ukidanju. Zaista, kada je kibla bila preusmerena sa Bejtul-Makdisa na onu ka Kabbi (sa obzirom da presuda nije stigla do onih koji su bili u Kubi, pravilo da je namaz upućen ka Bejtul-Makdisu validna (ispravna) nastavilo je da važi i za njih).

Kada se na ovaj način utvrdi valjanost takvih brakova, utvrđuju se i neophodne posledice valjanosti braka, kao što su nastavak braka, izdržavanje i “muhsan“ (čednost)[61]. Međutim, biti naslednik nije jedna od neophodnih posledica valjanosti braka. Jer, ponekad, razlozi poput ropstva i verskih razlika takođe mogu sprečiti nekoga da bude naslednik. Štaviše, biti naslednik je samo uslov koji nekome daje pravo na nasledstvo nakon smrti oporučitelja (preminuloga), a sud da je neko imao verovanje koje nije islamsko verovanje, ne razmatra se nakon smrti. Jer, možemo znati samo da je to potvrđeno smrću.

(61. **Muhsan /المحصن:** Âkil se odnosi na muškarca koji je zdravog razuma, zreo, slobodan, musliman i čedan. Žena koja poseduje ove osobine naziva se “muhsane“. Ovi se uslovi primenjuju na “kazf muhsanı“ (muhsane) u kontekstu klevete. Za kaznu kamenovanja, pored ovih, potreban je i uslov da je muškarac zaista imao seksualni odnos sa slobodnom ženom u okviru legitimnog braku.***).

(*** PS: Samir B: U islamskom pravu, da bi se primenila kazna kamenovanja do smrti (redžm), počinilac mora biti “muhsan“ (čedan, zaštićen). Izjava koju ste tražili objašnjava detalje zahteva “muhsan“ i zakonske uslove neophodne da bi preljuba opravdala najstrožu kaznu.

Značenje ovog uslova (šart), u njegovim sudskim detaljima je sledeće:

“U okviru legitimnog braka“ (važeći brak): Uslov je da osoba koja čini preljubu bude u braku pre ili u vreme preljube putem važećeg (sahih) bračnog ugovora prema islamskom pravu. Nevažeći (fasid) brakovi ili vanbračna zajednica bez braka, ne ispunjavaju ovaj uslov.

“Sa slobodnom ženom“ (Sloboda): Partneri moraju biti slobodni (nezavisni), ne robovi. U islamskom pravu, kazna za preljubu koju počine robovi je upola manja od kazne za slobodne ljude.

"Stvarni seksualni odnos" (Duhul): Samo sklopljeni brak nije dovoljan. Da bi se ispunio uslov da supružnici budu "muhsan" nakon sklapanja braka, oni moraju, bar jednom, imati seksualni odnos pod validnim brakom (duhul/kontakt).

Ukratko, ako neko ko je u braku, ali nikada nije imao seksualni odnos sa svojim supružnikom/svojom suprugom, počini preljubu, tehnički se ne smatra "muhsanom“ (čednim) te zato, umesto kamenovanja, kažnjava se sa 100 udaraca bičem.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Štaviše, ovo je naznačeno i rečima Svemogućeg Alaha:

وَإِن مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَـٰبِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِۦ قَبْلَ مَوْتِهِۦ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَـٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا

159. I nema nijednog sljedbenika Knjige koji, kada bude umirao, neće u njega onako kako treba povjerovati, a na Sudnjem danu on će protiv njih svjedočiti. [en-Nisâ, 4/159].

Pošto je ovo pravilo uspostavljeno, kažemo da, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako jedna strana traži presudu islama i iznese stvar pred sud islama, a druga je ne prihvati, sudija ih neće razdvojiti. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), trebalo bi da budu razdvojeni.

Dokazi za ovo gledište su sledeći: Brak je po svojoj prirodi nevažeći (ništavan). Međutim, kod njih nije došlo do ometanja zbog ugovora o zaštiti. Kada jedno od njih podnese zahtev sudu islama, prihvatajući zakone islama, to je kao da jedna od strana postane musliman. Slično tome, kada jedno od njih postane musliman, sudija ih razdvaja. Zato, kada jedno postane musliman, to je kao da oboje postanu muslimani; kada se neko obrati sudu islama, to je kao da oboje podnosu zahtev.Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Brak je u suštini validan. Zahtev jedne strane sudiji da se primeni presuda islama ne predstavlja dokaz za poništavanje utvrđenog prava druge strane na osnovu njenog verovanja. Naprotiv, njihovo verovanje protivreči verovanju druge strane, a početna validnost ostaje kakva je bila. Međutim, činjenica ta da je jedna strana muslimanka, drugačija je.

Islam je superiorniji; ne može se prevazići. Zato verovanje nemuslimana ne protivreči veri muslimana. Na isti način, kada oba podnesu zahtev sudu, to nije isto kao kada jedan podnese zahtev.

Jer, u ovom slučaju, obe strane prihvataju presudu islama, te zbog ovog prihvatanja, za njih je uspostavljena presuda šerijata.

Ajet Svemogućeg Allaha:

سَمَّـٰعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّـٰلُونَ لِلسُّحْتِ ۚ فَإِن جَآءُوكَ فَٱحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ ۖ وَإِن تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَن يَضُرُّوكَ شَيْـًٔا ۖ وَإِنْ حَكَمْتَ فَٱحْكُم بَيْنَهُم بِٱلْقِسْطِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ يُحِبُّ ٱلْمُقْسِطِينَ

42. Oni mnogo laži slušaju i rado ono što je zabranjeno jedu; pa ako ti dođu, ti im presudi ili se okreni od njih; ako se okreneš od njih, oni ti ne mogu nimalo nauditi. A ako im budeš sudio, sudi im pravo jer Allah voli pravedne. [el-Mâide, 5/42].

takođe ukazuje na ovo. Zato je obraćanje obe strane sudu islama kao da su postali muslimani, a nakon što postanu muslimani, njihov odnos je razdvojen. Jer, ako strane u bračnom ugovoru nisu u bliskom krvnom srodstvu, to ne samo da sprečava da se brak održi, već i sprečava njegovo nastavljanje nakon što je valjano zaključen.

[5/40]

U braku među muslimanima, u slučaju da se kasnije razvije srodstvo zbog radâ (srodstvo kroz dojenje) ili musâhere (srodstvo kroz brak), situacija je ista.

Dozvoljeno je zimmij muškarcu da se oženi zimmij ženom pod uslovom da ona da vino ili svinjetinu kao miraz, bilo u određenom ili neodređenom iznosu. Žena ne može zahtevati miraz osim ovih stvari. To je zato što je uslov da se nešto označi kao miraz, mora biti vredna (legitimna) imovina. Vino i svinjetina su vredna imovina za zimije, baš kao što su sirće i ovca vredna imovina za nas.

Ako se muškarac-zimij oženi ženom-zimij pod uslovom da da lešinu ili krv kao miraz, ili ništa, brak je i dalje važeći. Ženi se mora dati miraz ekvivalentan mirazu njenih vršnjakinja. To je zato što, kao i muslimani, oni ne stiču lešinu ili krv kao imovinu. Ako bi se musliman oženio ženom na isti način, žena bi imala pravo na miraz ekvivalentan mirazu njenih vršnjakinja. Zato, isto važi i za zimmije.

Međutim, rečeno je da je ova presuda u skladu sa Ebû Yusûfom i Muhammedom (r.a.h.). Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako postoji bračni ugovor bez miraza u pravnom sistemu nemuslimana, onda žena nema nikakva prava u ovom slučaju. Ova je tačka naznačena u delu el-Džami'es-Sagir. Međutim, neslaganje u vezi sa brakom bez miraza je dobro poznato. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), čak i ako su muž i žena muslimani, miraz nije potreban. Međutim, prema Muhamedu i Ebû Yusûf (r.a.h.), ženi se mora dati miraz ekvivalentan mirazu muslimana. Ova se presuda zasniva na principu koji smo ranije pomenuli: "Uslov da želja muškarca za brakom bude uslovljena davanjem imovine utvrđen je dokazima šerijata".[62]

(62. (Ovo se odnosi na ajet 62: "...- **a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove** ...", [en-Nisâ 4/24].).

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ova presuda važi i za zimije jer je široko rasprostranjena u Daru'l-Harbu te da se oni kao takvi smatraju delom njegovog stanovništva. Bilo koji uslov koji zimije nametnu u suprotnom je nevažeći. Međutim, u njih se ne meša osim ako nisu muslimani ili jedna od stranaka ne pokrene stvar pred sudijom. Situacija nemuslimana koji žive van islamske zemlje (Harbis) je drugačija. To je zato što relevantna presuda nije široko rasprostranjena u Daru'l-Harbu.

Štaviše, žena harbi je pogodna meta za prisilno prisvajanje (sticanje konkubine). Zato, za razliku od žene zimmij, moguće je steći bračno vlasništvo nad njom bez nadoknade.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Odluka ovog verskog dokaza (u vezi sa mirazom), ne odnosi se na njih iz razloga koji smo ranije objasnili. Zato, ako se postavi uslov da će se brak sklopiti bez miraza, ovaj uslov je validan te kao takav mora biti ispunjen sve dok nisu muslimani. Nakon što postanu muslimani ili se obrate sudu islama, brak postaje validan. Miraz nije uslov za nastavak braka. Zaključno, ovo je isto kao i brak sklopljen bez svedoka.

Izostavljanje miraza u brakovima nemuslimana (dhimmij- zimmî)

Međutim, čak i ako strane uopšte ne pomenu miraz prilikom sklapanja braka, prema jednom od dva rivâjeta od Ebû Hanîfe (r.a.h.), situacija je i dalje ista kao gore. To je zato što je pravo nemuslimana da imaju koristi od žene poput prava muslimana da poseduju imovinu. Ako nije utvrđen uslov, za ovo pravo nije potrebna naknada. Međutim, prema drugom rivâjetu, miraz je potreban. To je zato što je brak ugovor zasnovan na razmeni prava na korist od žene za imovinu. Zato, baš kao što je eksplicitna upotreba izraza "bej" (prodaja) među muslimanima prihvatljiva, eksplicitna upotreba izraza "nikâh" među nemuslimanima takođe služi kao zamena za uslov naknade. Ako nije eksplicitno navedeno da neće biti naknade, žena ima pravo na naknadu. Isto važi iako su strvina ili krv navedeni kao miraz. To je zato što je takav uslov nevažeći jer to nije imovina, a pominjanje istih kao miraz je isto što i nepominjanje miraza uopšte.

Nemusliman se tri puta razvodi od svoje žene

Ako se zimija tri puta razvede od svoje žene, a zatim nastavi da živi sa njom, i žena se obrati sultanu, sultan će ih razdvojiti. To je zato što zimije, iako ne prihvataju određeni broj, veruju da razvod (talak) prekida bračnu imovinu. Zato je ugnjetavanje ako muž zadrži ženu nakon što se od nje tri puta razveo. Nismo im dali zimije da bismo odobrili njihovo ugnjetavanje. Slično tome, ako muž sklopi muhala[63] ugovor sa svojom ženom u zamenu za imovinu, ne dozvoljavamo mu da živi sa njom nakon što je primio svoju isplatu.

(63. Muhâle/ المخالعة: To je prestanak bračne imovine uz pristanak žene. To je razvod koji se vrši uz saglasnost stranaka u zamenu za isplatu od strane žene mužu ili žena se odriče svog miraza.).

Međutim, ako se zimmija (nemusliman koji živi pod vlašću muslimana) razvede od svoje žene tri puta, a zatim se ponovo oženi njome uz njen pristanak, ovde se takođe primenjuju propisi koji se tiču brakova između zimmija i mahrema (bliskih rođaka). To je zato što, baš kao i kod mahrema, tri razvoda, prema zakonu islama, čine ženu zabranjenom za muža. Čak i ako nemuslimani ovo ne prihvate, situacija ostaje nepromenjena. Zato, nemogućnost braka sprečava i njegovo sklapanje i njegov nastavak. S'hodno tome, ženidba ženom od koje se tri puta razveo slična je brakovima sa mahremima u smislu gore pomenutih sekundarnih propisa.

Muškarac i žena zimmij se slažu oko vina ili svinjetine kao miraza

Ako se zimija oženi zimijom u zamenu za određeni miraz svinje ili vina, a zatim oboje, ili jedno od njih pređe na islam, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), žena ne može dobiti ništa osim onoga što je određeno. Ako su se venčali u zamenu za neodređeno vino, onda žena dobija vrednost tog vina. Prema analogiji (kijasu), isto bi trebalo da važi i za neodređenu svinju. Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je naveo da u ovom slučaju žena treba da dobije svoj uobičajeni miraz (mehr-i misl) po želji po istihsanu (istihsan-pravna preferencija).

[5/41]

Prema Muhammedu (r.a.h.), u oba slučaja, žena dobija ekvivalentnu vrednost onoga što je određeno kao miraz. Prema kasnijem mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), u oba slučaja, žena dobija svoj uobičajeni miraz. Ranije se mišlenje Ebû Yusûfa (r.a.h.) ne pominje. Jedan rivâjet navodi da je njegovo mišlenje bilo slično Muhammedovom (r.a.h.).

Dokazi za stav Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) o konkretnom pitanju svinjetine ili vina kao miraza su sledeći: Prelazak na islam se dešava kada je zabranjena stvar prešla u vlasništvo žene putem bračnog ugovora, ali još nije primljena (uzeta u posed). Baš kao u slučaju vina koje je kupljeno, ali nije preuzeto u posed, ako jedna od strana pređe u islam, prelazak ovde sprečava posedovanje. Jer, posedovanje jača vlasništvo utvrđeno ugovorom. Kao što je poznato, ako miraz nije preuzet u posed, a razvod se dogodi pre konzumacije, daje se polovina miraza. Ali, ako je preuzet u posed, ništa se od toga ne vraća u vlasništvo muža bez pristanka žene ili sudske odluke. Slično tome, svako povećanje imovine određene kao miraz deli se na pola u slučaju razvoda pre posedovanja, ali ne i posle posedovanja. Isto tako, ako dođe praznik Ramazan, a žena dobije roba koji pripada njenom mužu, a zatim se muž razvede od nje pre konzumiranja, žena nije dužna da plati zekatu'l-fitr za ovog roba. Suprotno je kada se to desi nakon čina konzumiranja.***

(***PS: Samir B: Ova jurisprudencijalna izjava objašnjava vezu između miraza, predbračnog razvoda i obaveze Zekatu'l-Fitra (fitre) u islamskom pravu (usredsređenom na hanefijsku školu mišlenja).

Ukratko, značenje je sledeće: Pošto žena još uvek ne poseduje u potpunosti miraz (roba) koji joj nije isporučen (nije primljen) a razvedena je pre konzumiranja braka, nije obavezna da plati zekatu'l-fitr za tog roba ujutru Bajrama. Međutim, situacija bi se promenila da je rob ranije isporučen ženi.

Detaljan opis:

1. Predbračni razvod i miraz: Ako se muž razvede od žene pre konzumacije (neopozivi razvod), žena ima pravo samo na polovinu miraza.

2. Miraz robinja: Ako je ženin miraz robinja, i tu robinja još nije žena preuzela (još uvek je sa mužem), kod predbračnog razvoda, smatra se da vlasništvo robinje nije u potpunosti prešlo na ženu, ili se vraća polovina.

3. Obaveza plaćanja Sadekatu'l-Fitre: Fitra postaje obavezna [vâđib] u zoru prvog dana Ramazanskog bajrama (vreme jutarnjeg namaza). U to vreme, svako ko poseduje imovinu/roba mora da plati fitru.

4). Status prijema (prihvatanja):

1. Ako nema predaje (isporuke): Ako do razvoda dođe bez konzumacije braka, rob je i dalje pravno odgovornost muža jer ga žena nije primila. Zato, žena nije obavezna da plati sadekatu'l-Fitr (milostinju koja se daje na kraju Ramazana) za roba.

2. Ako je rob predat (došlo je do posedovanja): Ako je muž prethodno predao roba ženi (došlo je do posedovanja), rob je sada vlasništvo žene. Čak i ako nije došlo do konzumacije braka (čak i ako bi dobila polovinu nazad u slučaju razvoda), pošto je rob vlasništvo žene na jutro Bajrama, žena mora da plati Zekatu'l-Fitr.

Izraz "Suprotno" znači da ako do razvoda dođe nakon što je primljen miraz (roba), obaveza Sadekatu'l-Fitra prelazi na ženu.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala.).

Kada se ova situacija uspostavi, kažemo da; kao to što je neko musliman pa ga sprečava da od početka bude vlasnik vina, isto tako to ga sprečava da se postojeće vlasništvo nad vinom ojača preuzimanjem. Ova se situacija takođe razlikuje od povraćaja zaplenjenog vina. Jer, kod povraćaja zaplenjenog vina ne dolazi do jačanja vlasništva, već samo do prenosa iz jedne u druge ruke.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže sledeće po ovom pitanju: Postajanje muslimanom, ostvaruje se kada je miraz, kako je utvrđeno, u posedu žene, ali je zapravo u rukama muža kao predmet plaćanja. Postajanje muslimanom ne sprečava povraćaj zaplenjenog vina, niti sprečava posedovanje miraza. To je zato što je ženino vlasništvo nad mirazom završeno ugovorom. Štaviše, žena može raspolagati mirazom kako želi, sa kim god želi, sa ili bez naknade. Ovde, posedovanje ne predstavlja vlasništvo nad samom imovinom ili vlasništvo nad fizičkim objektom (rekaba)***. Međutim, "mebi" (kupljena roba) je drugačiji, nije takva. U slučaju prodate stvari (mebi), zakonsko pravo raspolaganja njome stiče se fizičkom isporukom (kabz), a biti musliman je prepreka za to***. Štaviše, odgovornost prodavca za mebi u njegovom posedu je odgovornost vlasnika.

Čak i ako je mebi uništen, smatra se vlasništvom prodavca. Zato, posedovanje mebija od strane kupca prenosi odgovornost vlasništva. Međutim, odgovornost muža za miraz nije odgovornost vlasnika. Zato, ako je uništen, smatra se imovinom žene. S'hodno tome, ženi mora biti nadoknađeno. U slučaju miraza, kao i u slučaju vraćanja nečega uzurpiranog, biti musliman nije prepreka za posedovanje, osim ako se time ne prenosi odgovornost vlasništva. Međutim, situacija je drugačija ako miraz nije naveden. Jer, u ovom slučaju, posedovanje zahteva vlasništvo nad stvarnim stvarima, što je prepreka za biti musliman.

(***PS:Samir B: Ova izjava ukazuje da u islamskom pravu (fikhu), fizički prijem (kabz) predmeta sam po sebi ne predstavlja stvarno vlasništvo (rakaba) ili pravo na njegovo korišćenje/uživanje (tasaruf vlasništvo); drugim rečima, prijem nije jedini osnov vlasništva.

Osnovne pojmove i značenje rečenice možemo objasniti na sledeći način:

1. Objašnjenje koncepata

Prijem (isporuka/sticanje): Fizički prenos robe od prodavca do kupca ili od jedne osobe do druge; prenos posedovanja (stvarna kontrola).

Vlasništvo nad Rakabe (Ajn): To znači posedovanje same imovine, njenog "korena", njenog "(golog) vlasništva" (npr., posedovanje vlasničkog lista za kuću na vaše ime).

Vlasništvo nad usaglašenošću (vlasništvo nad koristima): Ovo se ne odnosi na samu imovinu (vlasnički list), već na pravo korišćenja iste i dobijanja njenih proizvoda (npr., biti zakupac kuće, tjs:Uzeti tu kuću pod kirijom).

Nije stvar ta koja predstavlja vlasništvo: Samo preuzimanje posedovanja predmeta ne znači da je on sada legalno vaš.

2. "Šta ovo znači?" (Sažetak značenja)

Ova rečenica naglašava da čin "primanja (preuzimanja)" (kabz) mora biti zasnovan na pravnom "razlogu" (ugovor, nasleđe itd.).

Primer 1 (Kirija): Iznajmili ste kuću i primili ključeve (preuzeli ste posed nekretnine). Koristite kuću (imate pravo raspolaganja). Međutim, vlasnički list je i dalje kod stanodavca (on i dalje poseduje vlasnički list). Samo primanje ključeva ne znači da je vlasnički list prenet na vas.

Primer 2 (Povereništvo / Uzurpacija): Uzeli ste nečiju imovinu u svoj posed ili ste je uzurpirali. Imovina je u vašem posedu (preuzeta). Međutim, pravo posedovanja i raspolaganja i dalje pripada prvobitnom vlasniku. Samo posedovanje ne stvara vlasništvo.

3. Zašto posedovanje ne stvara vlasništvo?

U islamskoj jurisprudenciji, pravo vlasništva je vezano za "uzrok" (ugovor o prodaji, poklon, nasleđe itd.). Posedovanje (kabz) je element koji prenosi vlasništvo, ali nije primarni uzrok vlasništva.

Ukratko, posedovanje ukazuje na "de fakto status", ali samo po sebi ne dokazuje "vlasništvo" (zakonsko pravo).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

(*** PS: Samir B: Izjava "U slučaju prodate stvari (mebi), zakonsko pravo raspolaganja njome stiče se fizičkom isporukom (kabz), a biti musliman je prepreka za to" ukazuje na to da je u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi), zakonsko pravo raspolaganja prodatom stvari (mebi) uslovljeno fizičkom isporukom (kabz), i da prelazak strana u islam tokom ovog procesa ne utiče na validnost isporuke ili odgovornost za štetu.

Ispitivanje ove rečenice po delovima će je učiniti jasnijom:

1. "U Mebiju se vlasništvo nad imovinom stiče zaplenom".

Mebî: Ovo znači kupljena roba.

Kabz (Prihvatanje robe): Čin prijema kupljene robe u posed kupca, odnosno preuzimanje fizičke ili zakonske isporuke.

Šta ovo znači? Kada se roba kupi (sklopi ugovor), vlasništvo prelazi na kupca, ali pravo raspolaganja njome, kao što je prodaja, korišćenje ili hipoteka, u potpunosti počinje tek nakon što kupac "preuzme posed" robe i stekne kontrolu nad njom. U većini slučajeva, prodaja robe koja nije preuzeta nije dozvoljena.

Ukratko (Rezime)

Rečenica naglašava princip islamskog trgovačkog prava da "rizik od neisporučene robe pripada prodavcu i da se njome ne može raspolagati pre isporuke". To da li su strane muslimani ili nemuslimani ne menja ovo osnovno pravilo (pravila prijema isporuke); to jest, prijem isporuke je tehničko pravilo nezavisno od religije.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama Predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Naučivši ove stvari, možemo reći da je ono što je Muhammed (r.a.h.) rekao u svim ovim mogućnostima sledeće: Predviđena isporuka miraza nije moguća kroz to da neko postane musliman. Ova situacija zahteva, u svakom slučaju, isplatu vrednosti onoga što je određeno primanjem miraza. Baš kao što ako je ženin miraz robinja i pravo druge osobe nastane nad robom pre nego što je isporučen ženi, ili ako rob umre, onda se vrednost roba plaća; isto važi i ovde.

[5/42]

Ebû Yusûf (r.a.h.) kaže: Ako neko pređe u islam nakon zaključenja bračnog ugovora, ali pre čina prijema neveste, smatra se, po zakonskoj presudi, kao da je musliman bio u vreme kada je ugovor sklopljen, baš kao i u slučaju kupoprodajnog ugovora. Baš kao što, ako bi žena prešla u islam u vreme zaključenja ugovora (u slučajevima kada je postavljen uslov u vezi sa nečim što se ne smatra imovinom prema islamu), ona bi i dalje imala pravo na svoj uobičajeni miraz, isto važi i ako kasnije pređe u islam. Ebû Hanîfe (r.a.h.) takođe kaže: Ono što je Muhammed (r.a.h.) rekao je u skladu sa analogijom (Kijasom). Zato što je njihovo navođenje ovoga kao miraza validno. Ako neko kasnije pređe u islam, ovaj navedeni miraz ne postaje nevažeći. Međutim, ako neko pređe u islam u vreme ugovora, navođenje takvih stavki kao miraza je nevažeće. Zato što navođenje ovde poništava ugovor. Suprotno važi za kupoprodajni ugovor (bej). Zato što u tom slučaju, prvobitni razlog postaje nevažeći sa naknadnim prelaskom u islam. Međutim, u bračnom ugovoru, prvobitni se razlog ugovora nastavlja. Navođenje ovih stavki kao miraza je validno. Međutim, ako je nemoguće isporučiti ih, žena treba da dobije njihovu vrednost.

Međutim, smatram da je za osudu zahtevati od žene da dobije vrednost svinje i kažem da (kada je svinja ugovorena kao miraz) ženi treba dati miraz koji je ekvivalentan mirazu svinje. Kaže se da se to što je Ebû Hanîfe (r.a.h.) to smatrao ružnim može se objasniti i ovako; "Svinja je daleko od toga da bude imetak muslimana. Osim toga, muslimani ne znaju koliko svinja vredi. Pitati nevernike za cenu kako bi se to saznalo takođe je ružno". Ovo je slabo objašnjenje. Jer, kada musliman zakolje svinju koja pripada podaniku nemuslimanu, on plaća njenu vrednost, baš kao kad bi trošio njegovo vino.

Zato je tačna izjava da je plaćanje vrednosti svinje ekvivalentno davanju vrednosti same svinje. Kao što je poznato, pre islama, ako bi muž dao ženi vrednost svinje umesto same svinje, ona je primorana bila da je prihvati kao da je dobila samu svinju. Sa islamom je postalo nemoguće preuzeti posed same svinje, kao i njene vrednosti. Vino je drugačije. Jer je vrednost svinje jedna od stvari koje zahtevaju da bi određivanje miraza bilo validno. Ali, sa prelaskom u islam, presuda se o ovom određivanju menja. Nakon prelaska u islam, može se uzeti samo nešto što nije među stvarima koje zahtevaju validnost određivanja, a to je uobičajeni miraz (mehr-i misil). Određivanje vrednosti vina nije jedan od uslova za validnost određivanja miraza. Pošto je vino zamenljiva roba, njegova se vrednost može koristiti.

Ako se muž razvede od žene pre konzumiranja braka, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako je miraz određen, polovina određenog miraza se daje ženi. Ako miraz, bilo da je vino ili svinjetina, nije određen, polovina njegove vrednosti se daje u slučaju vina, a polovina mute[64] (Privremeni brak, vrste plaćanja) se daje u slučaju svinjetine.To je zato što se polovina uobičajenog miraza ne daje pri razvodu koji se dešava pre konzumiranja braka.

([64] Müt'a /المتعة: Privremeni brak.U slučaju da se žena, udata bez određenog miraza, razvede pre konzumacije i privatnosti, miraz se odnosi na odelo i mahramu koju daje muž koji se razvodi.).

(PS: Samir B: Kao što je navedeno u 236. ajetu sure el-Bekare (i srodnim 237/241) i 49. ajetu sure El-Ahzab, ako se žena razvede pre sklapanja braka i pre nego što se odredi miraz, muž, ako je finansijski sposoban (bogat ili siromašan), mora joj dati uobičajeni poklon (muta). Ovo je obaveza za one koji su dobročinitelji.

Detalji presude:

Šta je Muta? Privremeni brak– To je oblik braka gde se razvedenoj ženi daje određena suma novca, imovine ili odeće kako bi je umirili i ublažili njenu patnju.

Ako je miraz određen: Ako je miraz određen tokom ceremonije venčanja, ali se razvod dogodi pre konzumacije braka, ženi se isplaćuje polovina određenog miraza.

Ako je došlo do konzumacije (privremenog) braka: Ako do razvoda dođe nakon konzumacije braka, mora se platiti puni dogovoreni miraz. Ako miraz nije dogovoren, onda se plaća "mehr-i misil" (emsal mehir-ekvivalentni miraz).

Cilj: Primarni cilj je dobijanje saglasnosti žene kroz mut'a brak (privremeni brak) koji odgovara muškarčevim mogućnostima, bez obzira da li je bogat (npr. odelo) ili siromašan (u meri svojih mogućnosti).

Ovi ajeti imaju za cilj da zaštite prava žena i da promovišu ljubaznost (dobrotu i dobročinstvo) između strana u slučajevima razvoda.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nasuprot tome, gde god se pre razvoda zahteva uobičajeni miraz (mehr-i misil), nakon razvoda, zahteva se i mut'a brak (privremeni brak). Ako Bog [dž.š.] da, objasnićemo ovo u odeljku o mirazu. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), u svim slučajevima, polovina vrednosti onoga što je određeno kao miraz mora se dati ženi nakon razvoda. Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), mut'a brak se mora dati u svim slučajevima.

U islamskom braku je zabranjeno stavljati nešto kao miraz, poput vina ili svinjetine.

Ako se musliman oženi muslimankom pod uslovom da da svinju, vino ili neku drugu zabranjenu supstancu kao miraz, brak je dozvoljen. To je zato što valjano određivanje miraza nije jedan od uslova za brak. U stvari, brak sklopljen bez određivanja miraza je takođe dozvoljen. Isto važi i za brak gde miraz nije valjano određen. To je zato što je, u smislu prava na nešto, reći nešto što je verski nevažeće kao da se uopšte ne kaže. Postavljanje takvog uslova pre braka ne čini sam brak nevažećim. To je zato što bračni ugovor uklanja (nevažeći) uslov, ali sam brak nije nevažeći ovim uslovom. Ibrahim en-Nehal (r.a.h.) je takođe rekao:"Bračni ugovor uklanja uslov. U kupoprodajnom ugovoru, uslov uklanja ugovor".

[5/44]

Pošto je brak važeći, žena ima pravo da dobije miraz ekvivalentan propisanom iznosu. To je zato što se seksualno zadovoljstvo ne može postići bez nadoknade. Davanje iznosa određenog kao miraz je nemoguće. Stoga se uzima u obzir stvarna vrednost, a to je vrednost primljenog seksualnog zadovoljstva. Ovo ćemo detaljnije objasniti u odeljku o mirazu, ako Bog [dž.š.] da.

Mešoviti brakovi između nemuslimana

Jevrejima, hrišćanima i zoroastrijancima je dozvoljeno da se venčavaju jedni sa drugima. Ranije smo izneli dokaze da su mešoviti brakovi među njima inherentno dozvoljeni. Štaviše, iako se njihova verovanja mogu razlikovati, nemuslimani na kraju čine jednu naciju. To je zato što su politeizam i poricanje Hz.Muhammedovog (s.a.v.s.) poslanstva zajedničke tačke među njima. Zato, baš kao što je dozvoljeno muslimanima različitih sekti da se venčavaju jedni sa drugima, takođe je dozvoljeno da se venčavaju jedni sa drugima. Iz tog razloga, takođe smatramo da je dozvoljeno nemuslimanima da svedoče jedni o drugima i da nasleđuju jedni od drugih.

Loza deteta rođenog iz braka između nemuslimana

Prema hanefijskoj školi, dete rođeno kao rezultat braka dva nemuslimana (koji pripadaju različitim religijama) sledi religiju roditelja koji je iz naroda Knjige. Zato je dozvoljeno jesti ono što zakolje, i (ako je žena) muslimani je mogu oženiti. Prema šafijskoj školi, ovo nije dozvoljeno jer postoji kontradikcija između situacije roditelja. Jedan od njih (budući iz naroda Knjige, zato brak itd.) je zabranjen, dok je drugi (budući iz naroda Knjige) dozvoljen. Prema Hz.Poslanikovom (s.a.v.s.) hadisu:

مَا اجْتَمَعَ الْحَلاَلُ وَالْحَرَامُ فِي شَيْءٍ إِلَّا غَلَبَ الْحَرَامُ الْحَلاَلَ

"Ako je nešto i dozvoljeno i zabranjeno, zabranjeni aspekt preovlađuje".[65]

Zato se aspekt koji zahteva zabranu smatra superiornim. Međutim, situacija je drugačija ako je jedna od strana musliman. Jer, kao što smo ranije objasnili, neverovanje ne može da se takmiči sa islamom.

(65. Abdurrezzak, Musannef, Vll/199; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/169; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/372; Aclûnî, Kesfu'l-Hafâ, ll/1183.).

Nasuprot tome, mi hanefije koristimo sledeći hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kao dokaz:

كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ

"Svako dete se rađa sa prirodnom sklonošću islama. Zatim ga roditelji učine Jevrejinom ili hrišćaninom".[66]

(66. Buhârî, Cenâiz 79; Muslim, Kader 22; Ebû Dâvûd, Sunnet 34; Tirmizî, Kader 5.).

Ovaj hadis kaže da ako oba roditelja pripadaju istoj religiji osim islama, to se smatra razlogom da dete odstupi od svoje urođene prirode. Ova se situacija javlja samo kada oba roditelja pripadaju istoj religiji osim islama. Međutim, ako roditelji pripadaju različitim religijama, dete ostaje u svojoj urođenoj prirodi. Štaviše, dozvoljenost jedenja onoga što zakolju i zakonitost braka su među propisima islama. Kada jedan roditelj veruje u ovo, dete je primorano da sledi tog roditelja, baš kao i u samom islamu. Razlog za to je sledeći: Kada se judaizam uporedi sa zoroastrizmom, zoroastrizam se smatra gorim te zato u suštini nema sukoba između njih. Međutim, poželnije je da dete sledi osobu iz naroda Knjige, jer ljudi Knjige veruju u jednog Boga (monoteizam - tevhid) ili barem izgledaju kao da to čine. Prisiljavanje deteta da ih sledi takođe znači, na neki način, razmatranje najboljih interesa deteta, što je neophodno.

Ako devojku iz redova zimija (nemuslimana koji žive pod muslimanskom vlašću) uda njen staratelj za dečaka koji je takođe zimija, ovaj brak je dozvoljen, baš kao što je i među muslimanima. Jer je takođe sigurno da roditelji imaju nadležnost starateljstva i među njima. Zaista, Uzvišeni Allah Te'âlâ kaže:

وَٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلِيَآءُ بَعۡضٍۚ إِلَّا تَفۡعَلُوهُ تَكُن فِتۡنَةٞ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَفَسَادٞ كَبِيرٞ

73. Nevjernici jedni druge nasljeđuju. Ne postupite li tako, nastaće smutnja na Zemlji i nered veliki. [el-Enfâl, 8:73]

Štaviše, u takvom braku, ako je staratelj koji je organizovao brak otac ili deda, deca nemaju pravo da biraju da poništе brak kada dostignu pubertet. To je zato što biti otac zahteva saosećanje, a to se ne menja bez obzira na razlike u religijama. Zaista, rečeno je: "Svako živo biće, čak i droplja, voli svoje potomstvo". Ako osoba koja organizuje brak nije otac ili deda, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu , baš kao što muslimani imaju takvo pravo, i deca nemuslimana imaju pravo izbora (muhajerlik). Kao što smo ranije objasnili.

Jednakost u brakovima nemuslimana

Kada se žena zimmi uda za muškarca zimija, tvrdnja staratelja žene da nisu jednaki, zanemaruje se. To je zato što su degradacija (poniženje) politeizma i poniženje izazvano porezom džizja isti za oboje. U ovom slučaju, nedostatak porekla je nebitan. Oni su jednaki jedni drugima. Zaista, čak i ako bi neki od njih bili porobljeni, i dalje bi bili jednaki. Ako bi bili oslobođeni, i dalje bi bilo isto. Bili bi jednaki i ako bi postali muslimani. Zato se podrazumeva da razlike među njima nisu značajne. Iz tog razloga, staratelj nema pravo da podnese tužbu zbog nedostatka jednakosti.

[5/45]

Međutim, to nije slučaj tamo gde postoje veoma jasne razlike između muškaraca i žena. Na primer, u situacijama kada kraljevu ćerku prevari tkač ili štalar itd. U ovom slučaju, oni se razdvajaju. Međutim, razlog za njihovo razdvajanje nije nedostatak jednakosti; to je sprečavanje razdora. Jer, takav brak podstiče razdor. Pa ipak, dužnost vlade je da suzbije razdor među njima, baš kao što to čini među muslimanima.

Čovek iz naroda Knjige ženi se muslimankom

Kada se nemusliman oženi slobodnom muslimankom, njihova veza se prekida. Jer Allah Svemogući kaže:

وَلَا تَنكِحُواْ ٱلۡمُشۡرِكَٰتِ حَتَّىٰ يُؤۡمِنَّۚ وَلَأَمَةٞ مُّؤۡمِنَةٌ خَيۡرٞ مِّن مُّشۡرِكَةٖ وَلَوۡ أَعۡجَبَتۡكُمۡۗ وَلَا تُنكِحُواْ ٱلۡمُشۡرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤۡمِنُواْۚ وَلَعَبۡدٞ مُّؤۡمِنٌ خَيۡرٞ مِّن مُّشۡرِكٖ وَلَوۡ أَعۡجَبَكُمۡۗ أُوْلَٰٓئِكَ يَدۡعُونَ إِلَى ٱلنَّارِۖ وَٱللَّهُ يَدۡعُوٓاْ إِلَى ٱلۡجَنَّةِ وَٱلۡمَغۡفِرَةِ بِإِذۡنِهِۦۖ وَيُبَيِّنُ ءَايَٰتِهِۦ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمۡ يَتَذَكَّرُونَ

221. Ne ženite se mnogoboškinjama dok ne postanu vjernice; uistinu je robinja-vjernica bolja od mnogoboškinje, makar vam se i sviđala. Ne udavajte vjernice za mnogobošce dok ne postanu vjernici; uistinu je rob-vjernik bolji od mnogobošca, makar vam se i dopadao. Oni zovu u Džehennem, a Allah, voljom Svojom, nudi Dženet i oprost, i objašnjava ljudima dokaze Svoje, da bi razmislili. [el-Bekare, 2/221]

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je takođe rekao:

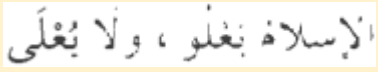

"Islam će pobediti, ne može biti pobeđen".[67]

(67. Buhârî, Cenâiz 79; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/205; Dârekutnî, Sunen, lll/252; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/200.).

Iako je u ranim danima islama bilo dozvoljeno, prema našoj religiji, sada se smatra nedozvoljenim da se muslimanka uda za nemuslimana. Zato, ako su se venčali, moraju biti razdvojeni. Ako je došlo do konzumacije, muškarac se kažnjava fizičkim povređivanjem, ali kazna je obično manja od 40 udaraca bičem. Žena i osoba koja je omogućila njihov brak podležu disciplinskoj kazni.

Tekst ne kaže da je zimmi "taziran" (kažnjen), već da je "mučen". To je zato što tazir izražava značenja pročišćenja i uzvišenja***. Kao što se razume iz ajeta:

لِّتُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ ۚ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

9. da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete, i da vjeru Njegovu pomognete, i da Ga veličate i da Ga ujutro i navečer hvalite. [el-Fetih, 48/9].

(*** PS: Samir B: Upotreba izraza ne kaže da je zimmij muškaracu “njegov život oštećen“, "taziranom" (kažnjen) već da je zimmij muškarac podvrgnut "mučen“ "taziran", u tekstu je povezan sa dubinom i svrhom koncepta tazira u islamskom pravu.

Tazir je metod kažnjavanja, disciplinovanja i odvraćanja koji je u islamskom krivičnom pravu prepušten na diskreciju sudije za delikte koji ne spadaju u delokrug Hada (kazne definisane Kur'anom/Sunetom).

Objašnjenje izjave: "Tazir izražava značenja pročišćenja i uzvišenja“ je sledeće:

Pročišćenje (Tathir/Te'dib): Kazna Tazir ima za cilj da očisti prestupnika od duhovne prljavštine počinjenog greha ili delikta. Ova je kazna proces "discipline“ koji osigurava da osoba oseti kajanje i da ne ponovi isti delikt.

Disciplina (Tazir): Etimološki, tazir znači "opomena, disciplinovanje, podržavanje, pomaganje“. Svrha kažnjavanja nije da se pojedinac izostavi iz društva, već da se "uzdigne“ na nivo pristojnog ljudskog bića/građanina (zimija), ispravljajući njegove greške i reintegrišući ga u društvo.

Naglasak na "On/ona će biti povređen/a“ (fizička sankcija):

Tazir kazna, u zavisnosti od prirode delikta, može biti u obliku zatvora, progonstva, javnog poniženja ili blagog do umerenog telesnog kažnjavanja (nanošenje bola), po nahođenju sudije. Upotreba ovog izraza u tekstu naglašava da čin nema cilj nanošenje trajne štete (sakaćenje/amputacija), već je samo odvraćajući i edukativni oblik fizičke patnje.

Ukratko, "nanošenje štete zimmiji“ ukazuje na to da on/ona ima zaštićeni status kao "zimij“ (nemusliman prema sporazumu) i da kazna koja mu je izrečena nije osveta, već je usmerena na disciplinovanje i reintegraciju u društvo (pročišćenje/uzdizanje).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Razlog za kažnjavanje zimmija je sledeći: Oženivši se muslimankom, zimmi se ponašao nepristojno, pokazao prezir prema muslimanima i počinio delo koje mu je zabranjeno. Zato je kažnjen.

Prema Mâlik b. Enes'u (r.a.h.): Zimija koji se oženi slobodnom muslimankom biva pogubljen. To je zato što je prekršio zimijski ugovor radeći nešto što je obećao da neće raditi tokom trajanja ugovora. Ova osoba je kao zimija koji špijunira za mnogobošce.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, baš kao što musliman ne krši svoju zakletvu zaštite čineći sličan delikt, tako ni zimmije (nemusliman pod muslimanskom vlašću) je ne krši, te ga zato ne treba ubiti. Međutim, treba ga kazniti mučenjem.

Osoba koja posreduje između njih takođe je kažnjena. Jer je i ona pomogla u nečemu što nije dozvoljeno. Dokaz za kažnjavanje posrednika je sledeći hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

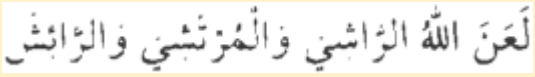

"Allah Te'âlâ prokleo onoga ko daje mito, onoga ko ga prima i onoga ko posreduje između njih".[68]

(68. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/279; Hakim, Mustedrek, IV/115; Ali el-Müttakî, Kenzu'l-Ummâl, V/838.).

Termin "râiş" pomenut u hadisu odnosi se na osobu koja deluje kao posrednik između davaoca i primaoca mita.

Ako se nemusliman (zimi) oženi muslimankom, čak i ako pređe u islam nakon braka, brak nije dozvoljen. To je zato što je prvobitni brak nevažeći, a prelazak nemuslimana u islam ga ne čini važećim.

Čovek koji se oženi ženom iz naroda Knjige i postane musliman

Ako zimmi muškarac čija je žena iz grupe ljudi Knjige pređe u islam, njihov brak ostaje važeći; oni nisu ometani. To je zato što, kada muškarac pređe u islam, takav brak je važeći od početka. Nastavak postojećeg braka ima prednost. Ako njegova žena nije iz grupe ljudi Knjige, ona ostaje njegova žena dok joj se ne ponudi prilika da pređe u islam. Ako pređe u islam nakon ponude, to je u redu; u suprotnom, oni se razdvajaju.

Žena nemuslimana postaje muslimanka

Isto važi i ako žena pređe u islam dok je njen muž iz naroda Knjige ili sledbenik druge religije. Dok se mužu ne ponudi prilika da pređe u islam, žena ostaje njegova supruga. Ako se, nakon ponude, muž ne pređe u islam, njihov brak je razdvojen. Po našem mišlenju, nije bitno da li je došlo do konzumacije braka ili ne.

Međutim, Šâfiîa (r.a.h.) navodi: Ako se to dogodi pre konzumacije braka, razvod je validan ako jedan od supruznika postane musliman. Ako se to dogodi nakon konzumacije, razvod zavisi od prelazska tri menstrualna ciklusa. Supruzniku koji nije musliman ne nudi se prilika da postane musliman.

Šâfiîa (r.a.h.) navodi sledeće kao dokaz: Garantovali smo im, kroz ugovor o zaštiti, da nećemo intervenisati da ih prisilimo u islam. Ova garancija eliminiše ovlašćenje da ih prisilimo. Po našem mišlenju, kaže on, razdvoj je posledica prelaska u islam. Međutim, pre konzumacije, brak još nije validan. Zato je bračna veza prekinuta verskom razlikom koja je prvobitno sprečila sklapanje braka. Nakon konzumiranja braka, brak ostaje važeći. Zato, osim ako ne postoji drugi faktor koji uzrokuje razdvajanje, brak se ne poništava isključivo zbog verskih razlika. Taj faktor je protok perioda čekanja (idde).

[5/46]

Šâfiîa (r.a.h.) upoređuje ovu stvar sa razvodom. Jer, pre konzumiranja braka, brak se raskida samo razvodom, dok se nakon konzumiranja braka raskida tek po završetku perioda čekanja (idde).

Naši hanefijski dokazi o ovom pitanju su sledeći: Prema jednoj priči, Bahr el-Mulk (žena vođa) je prešla na islam. Omer je naredio da se njenom mužu ponudi islam, a ako on odbije, njihov brak treba razdvojiti.

U Hz.Alijevo (r.a.h.) vreme, jedan vođa je takođe prešao na islam; halifa je ponudio njegovoj ženi islam, a kada je ona odbila, njihov brak je razdvojen.

Racionalno objašnjenje za ovo je sledeće: Njihov brak je prvobitno bio validan i ovaj brak se može razdvojiti samo ako postoji razlog koji zahteva njegovo razdvojenje. Prelazak jednog supružnika na islam nije validan razlog za razdvojenje braka. Jer je prelazak na islam dokaz nevinosti i jača prava muža nad ženom. Neverovanje jednog supružnika koji istrajava u neverovanju takođe nije razlog za razdvojenje braka. Jer je neverovanje postojalo i ranije koje nije sprečavalo sklapanje i nastavak braka. Slično tome, verske razlike između supružnika, kao što je to da je muž musliman, a žena pripadnica Knjige, nisu fundamentalni razlozi za razdvojenje braka. Zato, pošto brak ne može da se nastavi, mora postojati jasan razlog za njihov razvod. Taj razlog je ponuda supružniku nemuslimanu da pređe na islam. Međutim, to se ne može učiniti prisilavanjem na prelazak u islam. Brakom je muž obavezan da ili ljubazno čuva ženu ili je dostojanstveno otpusti. Ljubazno čuvanje žene znači da joj pomaže u pitanjima islama. Ako muž to odbije, ostaje samo dostojanstveno otpuštanje. Ako muž ne želi razvod, sudija deluje u njegovo ime.

Ako je žena odbila da pređe na islam i sudija ih je razdvojio, a to se dogodilo pre konzumacije, žena nije obavezna da primi miraz. Ako se to dogodilo nakon konzumacije, žena ne može da primi izdržavanje na koje ima pravo tokom perioda čekanja (idde). To je zato što je žena izazvala razvod. U ovom slučaju, jednoglasno je saglasno da je do razvoda došlo bez razvoda, jer žena nema ovlašćenje za razvod. Sudija ih je razdvojio zbog istrajnosti žene u svojoj nečistoći (neveri). Žena koja je nečista nije pogodna za muškarca koji je čist.

Ako muž izbegava islam, a par se rastane pre konzumacije, ženi se mora dati polovina miraza. Ako se to desi nakon konzumacije, žena dobija alimentaciju za period čekanja (iddu). U ovom slučaju, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu, razdvajanje se smatra razvodom (talak). Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), razdvajanje se dešava bez razvoda. Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), razdvajanje zbog otpadništva žene (irtidad), dešava se bez razvoda. Isto važi i ako muž otpadne od vere. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), razdvajanje se dešava kao razvod. Dokazi na koje se Ebû Yusûf (r.a.h.) oslanja u oba slučaja (odbijanje prihvatanja islama i otpadništva, gde se razdvajanje dešava bez razvoda) su sledeći: Pošto izbegavanje islama i otpadništvo mogu poticati od bilo kog supružnika, supružnici dele uzrok razdvajanja. Ova vrsta razdvajanja, poput razdvajanja zbog intimnosti ili vlasništva jednog supružnika nad drugim (kao roba ili konkubine), dešava se bez razvoda jer žena nema ovlašćenje za razvod. Poznato je da razlozi za razdvajanje koji potiču od žene nisu razlog za razvod.

[5/47]

Muhammedovi (r.a.h.) dokazi o oba pitanja su sledeći: Pravi razlog za razdvajanje je obećanje koje je dao muž da će se odreći islama ili otpadništva. Ovo se smatra razvodom jer eliminiše mogućnost da se žena zadrži ljubazno, ostavljajući samo mogućnost da se ona dostojanstveno otpusti. Njeno se otpuštanje smatra razvodom. Kao što je poznato, razdvajanje muškarca i njegove žene zbog impotencije, takođe se smatra razvodom na ovaj način.

Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) različito procenjuje pitanja odbijanja prihvatanja islama i otpadništva. Razlika između ova dva pitanja leži u dva aspekta:

Prvo: Razdvajanje zbog otpadništva je zato što je zakonitost braka prestala. Ovo je prepreka za brak. Zaista, u ovom slučaju, razdvajanje nije podložno sudskoj presudi. Jer, otpadništvo sprečava sklapanje i nastavak braka. U tom pogledu, slično je kao da su supružnici mahrem (bliski rođaci) jedan drugom i da jedan supružnik poseduje imovinu drugog. Međutim, odbijanje prihvatanja islama nije prepreka za brak. Zaista, u slučajevima odbijanja prihvatanja islama, razdvajanje je moguće samo sudskom presudom. Razdvajanje koje se dogodi iz razloga koji nisu prepreka za brak, već zbog nečega što je muž uradio, smatra se razvodom.

Da bismo dalje razjasnili razliku: Kod razdvajanja zbog odbijanja prihvatanja islama, razdvajanje je moguće samo sudskom presudom, što ga čini sličnim razdvajanju zbog nemoći. U tom slučaju, sudija deluje u ime muža u vezi sa razdvajanjem. U slučaju otpadništva od vere, pošto razdvajanje ne zavisi od presude sudije, ovo je pitanje slično razdvajanju zbog intimnosti ili imovine. Zaista, u slučaju otpadništva od vere, sa ženom se završava razdvajanjem. Međutim, ona nema ovlašćenje za razvod (što znači da razdvajanje koje se dešava nije razvod).

U oba slučaja, ako se muž razvede od svoje žene tokom njenog perioda čekanja (idde), ovaj je razvod validan. Jasno je da je to slučaj kada nastaje razdvajanje zbog neprihvatanja islama, jer se razdvajanje ovde dešava razvodom. Međutim, kod otpadništva od vere, zabrana žene nije dugotrajna. Zapravo, zabrana se završava njenim prelaskom u islam. Dakle, uz razvod, prisutna je i njegova posledica: zabrana žene dok drugi muž ne ima odnos sa njom. Zato je razvod muža od žene tokom perioda čekanja validan. Međutim, to nije slučaj nakon intimnosti, jer je tamo zabrana žene dugotrajna. Zato, posledica razvoda ne nastaje.

Brak dvoje dece nemuslimana i prelazak jednog od njih u islam

Ako se brak sklopi između dvoje male dece iz porodice nemuslimana, a zatim jedno od njih pređe u islam znajući šta znači biti musliman, prema našem mišlenju, njihov prelazak je validan putem istihsana (pravne preferencije). Drugom detetu, ako je sposobno da razume, nudi se prilika da pređe u islam. Ako pređu u islam, njihov se brak nastavlja. Ako ne prihvate, i ako je muž musliman, a žena pripada ljudima Knjige (Jevreji i hrišćani), njihov razvod nije validan. Ovo je slično razvodu kada su zdravog razuma i zrelih godina. Slično tome, prema analogiji (kijasu), njihov razvod nije validan u suprotnom slučaju. To je zato što odbijanje prihvatanja islama zahteva razvod samo ako potiče od odgovorne osobe. Osoba koja nije dostigla pubertet, čak i ako je zdravog razuma, nije obavezna da ga prihvati. Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je usvojio istihsan i rekao: Ako osoba čiji je prelazak u islam validan odbije da pređe u islam, i to je validno.

Ne postoji razlika između deteta i osobe koja je dostigla pubertet u pogledu razloga koji zahtevaju razdvajanje, kao na primer kada žena pronađe muža sa odsečenim genitalijama.

Rečeno je da je ovo prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), dok se Ebû Yusûf (r.a.h.) oslanja na analogiju (kijas). Razlika u mišlenju po ovom pitanju je slična njihovom neslaganju u vezi sa otpadništvom deteta. Prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), razlika u mišlenju je neophodan (u slučajevima otpadništva), suprotno Ebû Yusûfovom (r.a.h.) stavu. Međutim, istina je da je ovo stav sva tri imama.

Prema Ebû Yusûf'u (r.a.h.), razlika je sledeća: Odbijanje prihvatanja islama znači održavanje trenutne situacije, a to važi čak i kada je osoba dete. Sa druge strane, otpadništvo od vere znači stvaranje nečega što ne postoji. Ovo spada u kategoriju štetnih postupaka za dete te je zato nevažeće. Na primer, nije validno da dete vrati poklon nakon što ga je primilo. Međutim, važi ako ga je prvobitno odbilo.

[5/48]

Ako se par rastane zato što je muž maloletan i koji još nije primio islam, prema nekim učenjacima kasnijeg perioda (meşâyıh-šejhova), ovo razdvajanje ne predstavlja razvod. To je zato što dete, za razliku od osobe koja je dostigla pubertet, nema sposobnost da se razvede. Međutim, to zaista i jes razvod jer postoje razlozi za razvod. Ovo je slično razdvajanju zbog amputacije muških genitalija. Dete nije sposobno da se razvede ili oslobodi roba. Međutim, čin oslobađanja roba od strane deteta postaje validan kada postoje razlozi za razvod, kao na primer kada dete dobije nasledstvo od rođaka. Razvod je sličan ovome.

Ako se muškarac i žena iz naroda Knjige venčaju, a žena je zoroastrijanka, da li njihov brak i dalje ostaje važeći?

Ako hrišćanin oženi hrišćanku, a žena kasnije postane zoroastrijanka, njihov brak ostaje važeći. To je zato što čak i ako je žena bila zoroastrijanka u vreme braka, njihov brak je i dalje bio važeći. Zato situacija ostaje ista ako žena kasnije pređe u zoroastrizam. Ova se odluka zasniva na našem principu da "Kada zimmi pređe iz jedne religije u drugu, on je prepušten svojoj veri, jer je neverovanje jedna nacija".

Šâfiîa (r.a.h.) ima tri mišlenja po ovom pitanju. Njegovo prvo mišlenje je slično našem. Prema njegovom drugom mišlenju, zimija koji pređe u islam biva ubijen ako ne postane musliman. To je zato što je garancija (aman) koja mu je data bila za verovanje koje je imao u to vreme. Kada promeni to verovanje, garancija koja mu je data prestaje da važi, a ako ne postane musliman, biva ubijen. Međutim, ovo je pogrešno mišljenje. Jer je garancija koja mu je data kroz zimijski ugovor data uprkos njegovom neverovanju, a njegovo preobraćenje ne znači da je napustio to neverovanje. Verovanje zimije ne sprečava nastavak zimijskog ugovora, baš kao što nije sprečilo njegovo početno formiranje. U svom trećem mišljenju, Šafija kaže da je, ne daj Bože, primoran da se vrati svojoj prethodnoj religiji, kao što je slučaj sa muslimanom koji odstupi od religije (musliman koji pređe na drugu veru bio bi primoran da se vrati svojoj staroj veri.). Međutim, ovo je takođe neprihvatljivo mišlenje. Pošto je verovanje koje je imao pre preobraćenja bilo neverovanje, kako može biti primoran da se vrati neverovanju?

Na primer, ako hrišćanin pređe u judaizam, naizgled će početi da veruje u jednog Boga (monoteizam). U ovom slučaju, kako bi mogli biti primorani da se vrate verovanju u Trojstvo nakon što su prihvatili monoteizam?

Ako žena pređe u zoroastrizam, a njen muž postane musliman, nudi joj se mogućnost da pređe u islam, baš kao što bi to učinila da je prvobitno bila zoroastrijanka. Ako ona odbije, problem je rešen i oni se razdvajaju. Međutim, ako žena ne pređe u islam, već pređe u judaizam ili hrišćanstvo, njihov brak ostaje važeći kao što bi bio da je bila hrišćanka ili Jevrejka u vreme sklapanja braka.

Ako Jevrejka ili hrišćanka pređe u zoroastrizam nakon što njen muž postane musliman, njihova veza će biti razdvojena. To je zato što je prelazak žene u zoroastrizam nakon što je njen muž prešao u islam kao da muslimanka napušta islam. Baš kao što odlazak muslimanke iz islama odmah dovodi do razdvajanja sa njenim mužem, isto važi i ako žena čiji je muž prešao u islam zatim pređe u zoroastrizam.

Brak ljudi Knjige sa svedočanstvom roba

Ako hrišćanin oženi hrišćanku uz svedočenje dva roba, to je dozvoljeno ako takav brak postoji u njihovoj religiji. Jer čak i da su se venčali bez svedoka, brak bi i dalje bio validan. Stoga je brak uz svedočenje dva roba svakako dozvoljen.

Međutim, Allah Te'âlâ najbolje zna.

BRAK SA OSOBOM KOJA JE NAPUSTILA ISLAM (OTPADNIK)

Brak otpadnika

Nije dozvoljeno otpadniku od vere da se oženi otpadnicom, muslimankom ili ženom koja je prvobitno nevernica. To je zato što se brak zasniva na verskim principima, a otpadnik nema religiju. Pošto je napustio svoju prethodnu veru, nije mu dozvoljeno da ostane u svojoj novoj veri.

Ova presuda u vezi sa otpadništvom proizilazi iz dva razloga.

Prvo: brak je legitimisan radi trajnog postojanja, jer se nastavak loze vrši kroz brak. Nastavak života takođe zavisi od ispunjavanja stvari koje su korisne za život. Otpadnik zaslužuje smrt. Zato nešto što je razlog za nastavak života (brak) ne može biti legitimno za njega.

[5/49]

Drugo: Otpadnik zaslužuje smrt otpadništvom. Trodnevni rok dat pre pogubljenja je da razmisle o sumnjama koje imaju. Nakon tog vremena, smatraju se kao da nisu živi. Zato je bračni ugovor za njih nevažeći. Jer, stupanjem u brak sprečava ih da se fokusiraju na ono što je suštinsko za njihov život, a to je razmišlanje. Slično tome, nevažeće je za otpadnicu da se uda za bilo koga. Jer je obavezna da razmisli o povratku u islam. Bavljenje bilo čim drugim je zabranjeno. Štaviše, napuštanjem vere, brak sa njom postaje zabranjen (haram). Međutim, brak je u početku dozvoljen samo za ženu sa kojom je brak u početku bio zakonit (mahalla). Zato nije dozvoljeno otpadnici da se uda za bilo koga.

Kakav je status braka ako jedan od supružnika napusti islam?

Prema hanefijskoj školi, kada musliman (neudhubilah) napusti islam, njegova žena se smatra razdvojenom od njega. Da li je njegova žena muslimanka ili pripadnica naroda Knjige i da li je došlo do konzumacije braka, nije bitno. Prema šafijskoj školi, situacija je ista ako do konzumacije nije došlo. Međutim, ako do otpadništva dođe nakon konzumacije, to nije slučaj. Raskid braka zavisi od prolaska tri menstrualna ciklusa. Ovo je u skladu sa šafijskim principom, koji smo prethodno objasnili u vezi sa prelaskom u islam, da postoji razlika između situacija u kojima je brak ojačan konzumacijom i da li je ojačan samim brakom. Jer osoba koja napušta islam namerava da odbaci svoju religiju, a ne svog supružnika. Zato, otpadništvo ne zahteva razdvajanje osim ako ne postoji drugi razlog, kao što je kada jedan od supružnika postane musliman nakon što je brak ojačan konzumacijom. Ibn Ebû Leylâ kaže: Ako jedan od supružnika napusti islam, bilo pre ili posle sklapanja braka, i dok se ne pokaje, to ne predstavlja razdvajanje među njima. Ako se muškarac pokaje, žena ostaje njegova žena.

Ako umre ili bude ubijen, žena postaje njegova naslednica. Ibn Ebû Leylâ ovo kaže po analogiji sa pitanjem prelaska jednog od supružnika u muslimanski svet, što smo ranije objasnili.

Međutim, mi, hanefijski učenjaci, kažemo da je otpadništvo od vere prepreka braku. Naknadna pojava situacije koja bi sama po sebi ometala brak zahteva razdvajanje supružnika. Ovo je slično kasnijem otkrivanju zabrane braka između supružnika. Pripadnost supružnika različitim religijama sama po sebi nije prepreka braku. Zaista, brak između muslimana i muslimanke sa pripadnicima naroda Knjige je dozvoljen. Takođe, nije prepreka braku ni to što jedan supružnik postane musliman. Jer je brak blagoslov. Postajanjem muslimanom, ovi blagoslovi su zaštićeni za pojedinca. Zato, ako jedan supružnik postane musliman, njihov razvod može se dogoditi tek nakon što drugi supružnik odbaci islam i po presudi sudije.

Ako muž odstupi od vere (otpadnik), a do konzumacije nije došlo, žena dobija polovinu miraza; ako se to dogodilo, dobija alimentaciju (rizk) za period čekanja (iddu). Ako do konzumacije dođe pre konzumacije, žena ne dobija miraz; ako je do konzumacije došlo, ne dobija alimentaciju za period čekanja. Pitanje da li ova razdvojenost predstavlja razvod je kao što smo već objasnili.

Supružnici zajedno napuštaju religiju (subhanAllah)

Kada supružnici zajedno otpadnu od vere, prema većini hanefijskih učenjaka, njihov se brak nastavlja putem istihsana (preferencijalnog rezonovanja). Međutim, prema analogiji (kijasu), trebalo bi da budu razdvojeni, što je stav Zufera (r.a.h.). To je zato što kada oba supružnika otpadnu od vere, to se smatra otpadništvom jednog supružnika i plus još jedne supruge. Baš kao što je njihovo otpadništvo u početku sprečilo sklapanje braka, ono takođe sprečava nastavak braka. Međutim, napustili smo analogiju iz sledećeg razloga: as'habi su se jednoglasno složili da je pleme Benû Hanîfe otpadničko jer je odbilo da plaća zekât. Hz.Ebû Bekir (r.a.h.) ih je zamolio da se pokaju, ali nakon njihovog pokajanja, nijednom od njih nije naredio da obnove svoje brakove. Nijedan drugi as'hab takođe nije to naredio.

Možda su neki otpali od vere pre drugih, te se zato ne može reći da se on time nije bavio. Jer, smatra se da su se dve stvari čiji su datumi nepoznati dogodile zajedno.

[5/50]

Logično objašnjenje za ovu presudu je sledeće: Razdvajanje se dešava kada jedan supružnik odstupi od vere jer se nečistoća otpadnika otkriva u poređenju sa čistotom muslimana. Kada oba supružnika odstupe od vere zajedno, ova se nečistoća ne otkriva tim poređenjem. Jer je to poređenje nečistoće sa nečistoćom. To znači da kada odstupe zajedno, niti se njihova religija niti se njihova zemlja ne menjaju. Zato, ono što postoji između njih (brak) nastavlja se kao što je i pre bilo, baš kao kada dva nevernika zajedno postanu muslimani. Poređenje nastavka nečega sa njegovim početkom je pogrešno. Na primer, period čekanja (idda) sprečava početak braka, ali ne i njegov nastavak. Ne postoji razlika između otpadništva i idde koja sprečava poređenje u ovom pogledu. Jer, svako zahteva zabranu supružnika. Međutim, ova zabrana nije dugotrajna. Ako jedan supružnik postane musliman, a druga istraje u otpadništvu, dolazi do razdvajanja između njih. Jer se u ovoj situaciji, kada se uporedi sa čistoćom drugog supružnika, otpadnik otkriva kao nečist. Zato, ako je žena prešla u islam pre konzumacije, dobija polovinu miraza. Ako je muž musliman, žena ne dobija ništa. To je zato što razdvajanje proizilazi iz onoga ko istrajava u otpadništvu. Ako je jedan supružnik prešao u islam, dok druga istrajava u otpadništvu, to je kao da je druga nedavno napustila islam.

Ako hrišćanin pređe u islam, a njegova žena pređe iz hrišćanstva u judaizam, ona i dalje ostaje njegova žena kao da je i dalje prvobitno hrišćanka. Ako muškarac pređe od žene zoroastrijanke u islam, a zatim otpadne od vere, oni bivaju razdvojeni. To je zato što, kada muškarac pređe u islam, brak ostaje važeći osim ako sudija ne naloži razdvajanje. Slično je ovome i tada, ako bi i žena prešla u islam, njihov bi brak i dalje ostao važeći. Međutim, jednostrano otpadništvo muža dok je brak još uvek važeći zahteva razdvajanje. Isto bi važilo i tada ako bi žena zoroastrijanka prešla u islam, a zatim otpadne od vere; i ona će biti razdvojena od svog muža. Isto važi i tada ako bi muž otpao od vere; njihova veza biva prekinuta.Ako se muž ne odrekne islama pre svoje smrti, a žena ne pređe u islam, žena dobija puni miraz bez obzira na to da li je došlo do konzumacije braka ili ne. To je zato što se, osim ako ih sudija ne razdvoji, brak završava smrću. Po smrti muža, puni miraz se definitivno dodeljuje ženi.

Allah Te'âlâ najbolje zna, i Njemu Te'âlâ je povratak.

BRAKOVI RATNIKA

Prema jednom rivâjetu, Hz.Ali b. Ebû Talib (r.a.h.) je upitan bio o propisu o ženidbi ženom iz naroda Knjige (nemuslimani koji žive u nemuslimanskoj zemlji), te je i on to smatrao za osudu. Uzimamo ovaj rivâjet kao dokaz i kažemo: Dozvoljeno je muslimanu da se oženi ženom iz naroda Knjige u Daru'l-Harb (u zemlji nemuslimana), ali je to za osudu. Jer, kada se musliman oženi u Daru'l-Harb, može se tamo nastaniti. Međutim, Hz.Poslanik (r.a.h.) je rekao:

أَنَا بَرِيءٌ مِنْ كُلِّ مُسْلِمٍ مَعَ مُشْرِكٍ لَا تَرَاءَى نَارَاهُمَا

“Ja sam daleko od svakog muslimana koji sedi sa mnogobošcima. Neka se njihove vatre ne vide, (neka ne budu komšije)“.[69]

(69. Ebû Dâvûd, Cihad 105; Tirmizî, Siyer 42; Nesâî, Kasâme 26.).

Štaviše, takav brak podrazumeva da je dete prisiljeno na ropstvo. To je zato što žena može zatrudneti sa muslimanom, a zatim biti odvedena u ropstvo. U ovom slučaju, iako je dete u njenoj utrobi musliman, ono postaje ropsko. Štaviše, kada se dete rodi, može usvojiti moral nevernika. Ovo takođe podrazumeva određena iskušenja. Zato se takav brak smatra za osudu (mekruh).

Nakon takvog braka, ako muž napusti Daru'l-Harb (zemlju rata) i tamo ostavi ženu, njihovo je razdvajanje opravdano kako u stvarnosti tako i pravno, jer je žena iz naroda Daru'l-Harba, a muž iz naroda zemlje islama (Daru'l-Islam). Po našem mišlenju, ovakva vrsta razdvajanja zemalja zahteva razdvajanje supružnika.

Prema Šâfiiî (r.a.h.), ova situacija ne zahteva razdvajanje.

Ako je jedan od supružnika musliman i dođe u Daru'l-Islam, a žena dođe napuštajući svoj narod (u ljutnji prema njima), onda do razdvajanja dolazi među njima sporazumom. Prema nama, to je zbog razdvajanja zemalja. Međutim, prema Šafiji, to je zato što je ona nameravala da se oslobodi od svog muža i sebi povrati njegova prava***.

[5/51]

(PS: Samir B: Ova izjava je tehničko-jurisprudencijalno pitanje u islamskom pravu (fikhu) koje se tiče pravnog statusa braka kada jedan supružnik pređe u islam i migrira iz Dar al-Harb (zemlje u kojoj se ne primenjuje islamski zakon) u Dar al-Islam (zemlju u kojoj se primenjuje islamski zakon).

Objašnjenje teksta u vašem pitanju je sledeće:

1. Opšta situacija

Ako su muž i žena nemuslimani te jedan supružnik pređe u islam i migrira u Daru'l-Islam, bračna je zajednica ugrožena. Ako žena napusti muža i pridruži se muslimanima u Daru'l-Islamu, nastaje razlika u mišlenju između škola mišlenja (pravnika).

2. “Razlika zemlje“ (Ihtilafu'l-Dar) Prema hanefijskoj školi

Prema hanefijama, primarni razlog za razdvajanje je “razlika zemlje“. Kada muslimanka dođe u muslimansku zemlju (Daru'l-Islam), a njen muž ostane u nemuslimanskoj zemlji (Daru'l-Harb), one počinju da žive u dva različita pravna geografska područja.

Šta ovo znači? Pošto je žena muslimanka, više joj pravno nije moguće da ostane u braku sa mužem nemuslimanom. Hanefijski učenjaci smatraju dolazak žene u Daru'l-Islam "migracijom" i razlogom za "definitivno razdvajanje" (bejnunet-i kubra), koje zamenjuje razvod (talak).

3. Prema šafijskoj školi: "Namera je da se reši muža"

Prema šafijskoj školi, razdvajanje se dešava ne samo zato što žena dolazi u muslimansku zemlju, već i zato što namerava da se reši muža te zahteva svoja prava (da dođe pod islamsku zaštitu).

Šta ovo znači? Šafije se fokusiraju na nameru žene da dođe u Daru'l-Islam. Ako žena beži od ugnjetavanja ili pravne situacije svog muža u nemuslimanskoj zemlji, tražeći utočište pod zaštitom islama i ciljajući da okonča svoj brak, dolazi do razdvajanja.

Ukratko:

Prema oba gledišta, napuštanje muža i dolazak muslimanke u Daru'l-Islam (zemlju islama) rezultira prekidom braka (razdvajanjem). Hanefijska škola ovo zasniva na fizičko-geografskom razdvajanju (migraciji), dok šafijska škola to zasniva na ženinoj nameri i želji da pobegne.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Prema ovome, ako žena dođe u zemlju islama bez namere da napusti muža, ili ako muž uđe u zemlju islama kao musliman ili zimmij, onda, prema nama, dolazi do razdvajanja među njima zbog razlike u zemljama. Prema Šâfiiîi (r.a.h.), do njihovog razdvajanja ne dolazi. On za to koristi sledeće dokaze: Ebû Sufjan je postao musliman u islamskom logoru na mestu zvanom Merru'-Zehrân, a Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije mu obnovio brak sa njegovom ženom Hind. Tokom osvajanja Mekke, Ikrime b. Ebû Džehl i Hakim b. Hizam su pobegli. Njihove su žene postale muslimanke te su dobile zaštitu za svoje muževe. Zatim su otišle i vratile svoje muževe. U ovom incidentu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije obnovio njihov brak. Slično tome, Hz.Poslanikova (s.a.v.s.) ćerka Hz.Zejneb (r.a.h.) je emigrirala u Medinu, a godinama kasnije njen muž, Ebû-As (r.a.h.), pratio ju je u Medinu. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je dao Hz.Zejneb (r.a.h.) njenom mužu iz njihovog prvog braka.

Racionalno objašnjenje za ovo je sledeće: Razdvajanje zemalja sastoji se u razlici u suverenitetu (starateljstvu). To ne podrazumeva raskid braka, baš kao što razlika u starateljstvu unutar islamske zemlje ne podrazumeva raskid braka. Zaista, kada zaraćena strana dođe u islamsku zemlju pod zaštitom, ili kada musliman napusti zemlju rata pod zaštitom, njegov odnos sa suprugom nije prekinut. Isto važi i za nekoga ko napusti grad pod legitimnom vlašću i ode u region koji kontrolišu pobunjenici; nema razdvajanja između njega i njegove supruge.

Naša škola mišlenja (rani učenjaci) oslanjaju se na sledeće dokaze: Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا جَآءَكُمُ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتُ مُهَٰجِرَٰتٖ فَٱمۡتَحِنُوهُنَّۖ ٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِإِيمَٰنِهِنَّۖ فَإِنۡ عَلِمۡتُمُوهُنَّ مُؤۡمِنَٰتٖ فَلَا تَرۡجِعُوهُنَّ إِلَى ٱلۡكُفَّارِۖ لَا هُنَّ حِلّٞ لَّهُمۡ وَلَا هُمۡ يَحِلُّونَ لَهُنَّۖ وَءَاتُوهُم مَّآ أَنفَقُواْۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَآ ءَاتَيۡتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّۚ وَلَا تُمۡسِكُواْ بِعِصَمِ ٱلۡكَوَافِرِ وَسۡـَٔلُواْ مَآ أَنفَقۡتُمۡ وَلۡيَسۡـَٔلُواْ مَآ أَنفَقُواْۚ ذَٰلِكُمۡ حُكۡمُ ٱللَّهِ يَحۡكُمُ بَيۡنَكُمۡۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٞ

10. O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama – a Allah sve zna i mudar je. [el-Mumtehina, 60/10].

Ajet ne pominje nameru da se rešite muža. Zato bi dodavanje takvog uslova bio dodatak tekstu. Ponovo, Uzvišeni Allah kaže:

" ... وَلَا تُمۡسِكُواْ بِعِصَمِ ٱلۡكَوَافِرِ ..."

" ... U braku mnogoboškinje ne zadržavajte!..", [el-Mumtehina, 60/10]

To znači, ne smatrajte žene koje ostavljate u zemlji rata svojim ženama.

Kada je Hz.Umer (r.a.h.) želeo da emigrira, viknuo je u Mekki: "Ko želi da mu žena postane udovica ili da se od njega rastane, neka pođe sa mnom (tj. neka me prati na putu emigracije)". Značenje ovoga je da: osoba koja ostane u Daru'l-Harb (zemlji rata) smatra se mrtvom u poređenju sa osobom u Dar u'l-Islamu (zemlji islama). Uzvišeni Allah kaže:

أَوَمَن كَانَ مَيۡتٗا فَأَحۡيَيۡنَٰهُ وَجَعَلۡنَا لَهُۥ نُورٗا يَمۡشِي بِهِۦ فِي ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ لَيۡسَ بِخَارِجٖ مِّنۡهَاۚ كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلۡكَٰفِرِينَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ

122. *Zar je onaj koji je u zabludi bio*, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade. [el-En'âm, 6/122]- [Samir B. Ispravljeno].

Drugim rečima, da li je onaj koji ostane nevernik kao onaj koga smo uputili dok je nevernik bio?

Kao što je poznato, otpadnik koji pobegne u Daru'l-Harb (zemlju rata) smatra se mrtvim. Njegova se imovina deli među naslednicima. Kao što ne postoji bračna veza između živih i mrtvih, u slučaju razdvajanja zemalja, brak (između takvog muškarca i takve žene) ne postoji, ni istinski ni zakonski.

[5/52]

Kada zaraćena strana dođe kod nas pod zaštitu Allaha Te'âlâ, nema pravnog razdvajanja zemalja. Zato što je iz naroda Daru'l-Harb (zemlje rata) te mu je moguće da se vrati. Isto važi i kada musliman uđe u Daru'l-Harb pod zaštitu Allaha Te'âlâ. Zato što se i on pravno smatra među ljudima Daru'l-Islama (zemlje islama). Region pod kontrolom pobunjenika se smatra Daru'l-Islamom. Zato se osoba tamo pravno ne smatra mrtvom. Dokaz za to je taj da je osoba koja dolazi iz Daru'l-Harba u Daru'l-Islam došla samo da bi se zaštitila od mnogobošca. Pošto je to svrha, svrha oslobađanja od muža ne uzima se u obzir. Ako je odlazak žene u svrhu napuštanja muža, onda je već razdvajanje završeno konsenzusom.

Što se tiče incidenta sa Hz.Zejneb (r.a.h.), najtačniji izveštaj je da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) obnovio njen bračni ugovor. Što se tiče priče da ju je vratio njenom prvom mužu, to se odnosi na intimnost koju je dao taj prvi brak. Zaista, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je vratio Hz.Zejneb (r.a.h.) njenom bivšem mužu godinama kasnije. Pod normalnim okolnostima, period čekanja (idda) bi se završio u tom vremenskom okviru. Štaviše, prema drugoj priči, nevernici su progonili Hz.Zejneb (r.a.h.) i tukli je, što je dovelo do njenog pobačaja. Zato se njen period čekanja završio ovim pobačajem. Prema Šâfiiîi (r.a.h.), iako odvajanje od jedne zemlje ne predstavlja odvajanje, odvajanje se dešava nakon završetka perioda čekanja.

Što se tiče Ebû Süfyanovog (r.a.h.) prelaska u islam, najtačniji izveštaj je da Ebû Süfyan (r.a.h.) nije u potpunosti prihvatio islam tog dana. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mu je pružio zaštitu posredovanjem njegovog ujaka Hz.İbn Abbâsa (r.a.h.).

Zuhri (r.a.h.) je rekao: “Daru'l-Islam (zemlja islama) je potpuno odvojena od Daru'l-Harba (zemlje rata) tek nakon osvajanja Mekke. Zato, u to vreme nije bilo pitanja nacionalnog razdvajanja. Iz tog razloga, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije obnovio brakove između ovih ljudi“. Kada jedan supružnik bude zarobljen, razdvajanje se dešava uz obostrani dogovor. Prema hanefijskom metodu (usulu), razlog za ovo razdvajanje je razlika u zemlji, dok je prema šafijskoj metodi to zarobljeno. Zato, ako supružnici budu zajedno zarobljeni, razdvajanje se ne dešava među njima zbog sledećeg ajeta:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ ۞ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ, 4/24]

Značenje ajeta je: “Zabranjeno vam je da se ženite udatim ženama (muhsanat). Međutim, one robinje koje posedujete, dozvoljene su vam“. Ovaj âyet je objavljen u vezi sa ratnim zarobljenicima u bici kod Evtâsa. Tog dana, glasnik Hz.Poslanika (s.a.v.s.) je objavio sledeće u vezi sa ovim zarobljenicima:

أَلا لَا تُوطَأُ الْحَبَالَى من الْفَيْء حَتَّى يضعْنَ ، وَلَا الْحَيَالَى حَتَّى يَسْتَبْرِأْنَ بِحَيْضَةٍ

“Pazite! Trudne zarobljenice ne smiju se seksualno dodirivati dok se ne porode, a one koje nisu trudne ne smiju se seksualno dodirivati dok ne završe menstruaciju i ne obave istibru“.[70]

U ovom ratu, žene su zarobljene zajedno sa svojim muževima. Prema Šâfiiîi (r.a.h.), poenta je sledeća. “Zarobljenost zahteva da zarobljenik pripada zarobljeniku oslobođen svih obaveza. Zato, dugovi zarobljenika pre zaroblavanja ne nastavljaju se. Zarobljenik pripada zarobljeniku samo kada bračna veza između njih više nije važeća. To je zato što zaroblavanje uzrokuje da nešto što je verovatno predmet vlasništva pređe u vlasništvo zarobljenika. Mesto venčanja takođe može biti predmet vlasništva. Zato, prelazi u vlasništvo zarobljenika.

(70. İbn Ebû Şeybe, Musannef, IV/29; Ebû Dâvûd, Nikâh 43; İbn Hibbân, Sahih, Xl/180; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vlll/130; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/321.).

Zato što je jedina prepreka prenosu vlasništva nad mestom venčanja na zarobljenika muževljevo pravo. Međutim, u ovom slučaju, muž nije osoba dostojna poštovanja.

Zato što je (zarobljeništvom) muževljeva kontrola nad sobom i svojom imovinom prestala. Zato kažemo: Ako je zarobljena žena udata za muslimana ili zimmija, brak se ne poništava. Zato što je u ovom slučaju brak ugledan brak. Ne može se tvrditi da odmazda ne prestaje zbog zarobljeništva. Jer je odmazda zasnovana na krvi, a krv ne doprinosi vlasništvu. Štaviše, odmazda je dozvoljena samo u slučajevima agresije protiv nekoga ko ima dostojanstvo".

Naši dokazi (da zarobljenost nije razlog za razdvajanje) su sledeći: Zarobljenost uzrokuje da vlasništvo nad zarobljenicom prelazi na porobljenika kao svojina. Zato, baš kao što kupovina žene ne prekida brak, ni njeno se zaroblavanje ne prekida. Jer, u braku, ono što se poseduje nije svojina. Zato, direktno vlasništvo ne proizilazi iz zaroblavanja. Jer, direktno posedovanje seksualnosti žene zahteva određene uslove, kao što su svedoci ili staratelji. Međutim, ovi uslovi ne postoje kod zaroblavanja. Kod zaroblavanja, pravo na korist od žene podleže njenom golom vlasništvu. To se dešava samo kada niko drugi nema pravo nad ženom. Štaviše, samo zaroblavanje nije prepreka za brak. Zaista, ako je svojina braka (zbog pripadnosti muslimanu itd.) ugledno pravo koje se mora priznati, ono se ne eliminiše zaroblavanjem. Međutim, u slučajevima kao što su hraniteljsko srodstvo ili mahrem (bliski rođaci), kada je prepreka za brak definitivno utvrđena, nema razlike između prava na ugled koje se mora priznati i drugom. Štaviše, zarobljenost ne sprečava sklapanje braka. Zato, svakako ne bi trebalo da spreči njegov nastavak.

[5/53]

U vezi sa pitanjem gašenja duga:- Kao što je eksplicitno pomenuto u odeljku o ovlašćenim robovima za trgovinu- ako je dug pripadao robu i rob je porobljen bio, dug se ne gasi poroblavanjem. Dug se gasi samo ako porobljeni dužnik postane slobodan, jer je slobodna osoba postala rob. Dug prema robu nije bio neophodan dok je vlasništvo bio, niti se nastavlja dok je i dalje vlasništvo. Kada je dug bio neophodan slobodnoj osobi, ona nije bila vlasništvo, jer njen posed nije imao kvalitet vlasništva. Zato se dug nastavlja samo dok on poseduje ovaj kvalitet (da ne bude vlasništvo). Nastavak ovog kvaliteta nakon poroblavanja nije moguć. Slično tome, dug se ne bi nastavljao ako bi pripadao osobi čija prava zaslužuju dostojno poštovanje.

Prema ovim objašnjenjima, tvrdnja šafijske škole da zarobljenik zahteva da pripada isključivo onome ko ga je kidnapovao više nije validan. To je zato što brak nastavlja da postoji kada imovina pripada onima čija se prava moraju poštovati (muslimani, zimmije itd.), a zarobljenik ne pripada onome ko ga je kidnapovao.

Kada muž bude zarobljen, brak između njega i njegove žene se raskida. To je zato što u ovom slučaju imovina pripada mužu; ne postoji struktura vlasništva nad muževljevom imovinom.

Što se tiče zarobljenika pd statusom Evtâsa: Priča se da su u ovoj bici muškarci pobegli u svoje tvrđave, dok su same žene zarobljene. S'hodno tome, raskid braka je posledica razdvajanja zemlje bila.

Četvrti (4) ajet sure en-Nisâ podržava naš stav. Jer, u ovom ajetu, Uzvišeni Allah zabranjuje ženidbu udatim ženama. Prema ovom ajetu, trebalo bi zabraniti otmičarima ženidbu sa zarobljenicama, čija bračna veza sa njihovim muževima nije definitivno prekinuta.

Naučivši sve ovo, kažemo: Ako muškarac dođe u islamsku zemlju kao musliman i ostavi ženu u Dar u'l-Harbu (zemlji rata), i to prouzrokuje razdvajanje među njima, muževljev razvod je nevažeći. Jer je bračna veza raskinuta bez potrebe za iddom (periodom čekanja). Ostanak žene u Daru'l-Harbu sprečava validnost braka te je takođe sprečava da poštuje iddu. Zato je muževljev razvod nevažeći. Međutim, ako je žena došla u Daru'l-Islam pre svog muža, bilo prihvatanjem islama ili kao zimmijka (nemuslimanka pod vlašću muslimana), njihov brak ostaje važeći. Jer je muž sada takođe musliman iz Daru'l-Islama (zemlje islama) te više nema razdvajanja zemalja između njih.

Žena iz naroda Knjige (iz zemlje rata) ulazi u zemlju islama i udaje se za muslimana

Ako žena iz naroda Knjige uđe u zemlju islama pod garancijom bezbednosti te se uda za muslimana ili zimmiju, brak je validan. Žena postaje zimmi jer je podložna svom mužu u pogledu prebivališta. Udaja za nekoga iz naroda zemlje islama znači pristanak da se trajno ostane u zemlji islama, te zato ona postaje zimmi. Ako žena nije iz naroda Knjige te se uda za zimmija, odluka je ista. Međutim, ako se uda za muslimana, brak nije validan. Status žene kao zimmi zavisi od validnosti braka. U ovom poslednjem slučaju, brak je nevažeći (zato žena ne postaje zimmi). Presuda je drugačija za muškarca koji je pod garancijom bezbednosti (musta'men) u zemlji islama i oženi se zimmijkom. Ovaj muškarac ne postaje zimmi ženidbom sa zimmijkom, jer muškarac nije podložan svojoj ženi u pogledu prebivališta. Kao što je poznato, muškarac ne postaje stanovnik samo zato što je žena stanovnik. Međutim, žena se smatra stanovnikom kada je njen muž stanovnik, a putnicom kada je njen muž putnik. Zato je različit status žena i muškaraca.

Nemusliman oženjen sa pet žena koje su prešle u islam

Ako čovek koji je u ratu bio pa sa svojom porodicom pređe u islam, a ima pet žena prema bračnom ugovoru, i njegove žene takođe pređu u islam, i ako se oženio svima njima u isto vreme, onda je razveden od svih njih. Ako ih je oženio kroz različite ugovore u različito vreme, onda su brakovi prve četiri žene važeći, ali peta je nevažeća. Ovo je prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.). Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), nije bitno da li su ugovori sklopljeni odjednom ili u različito vreme. Muž je slobodan da izabere četiri žene, a petu ostavi. Šâfiîa (r.a.h.) takođe ima isti stav kao Muhammed (r.a.h.).

[5/54]

Slično tome, ako muškarac ima dve sestre u braku, i obe su muslimanke zajedno sa svojim muževima, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), ako ih je obe oženio jednim bračnim ugovorom, brak je nevažeći. Ako ih je oženio u dva odvojena bračna ugovora, prvi brak je važeći, a drugi je nevažeći. Prema Muhammedu i Šâfiiîi (r.a.h.), muž bira ženu koju želi, a drugu napušta. Muhammed (r.a.h.) koristi sledeće hadise kao dokaz za ovo:

Gajlan b. Seleme je postao musliman iako je imao osam žena, a i njegove žene su postale muslimanke sa njim. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

اختر منهن أربعا ، وفارق سائرهن

“Izaberi četiri od njih, a ostale ostavi“.[71]

(71. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/13; lbn Mâce, Nikâh 40; Ebû Dâvûd, Talâk 24; Tirmizî, Nikâh 33.).

Kajs b. Harise je postao musliman dok je oženjen bio sa deset žena, a i njegove su žene postale muslimanke. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) mu je naredio da izabere četiri od njih.

Nemusliman koji je oženjen sa dve sestre prelazi u islam

Dahak b. Firuz ed-Dejlemi je takođe postao musliman dok je oženjen bio sa dve sestre. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

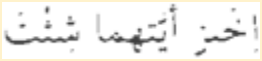 - "Izaberi koju god želiš".[72]

(72. Ibn Mâce, Nikâh 39; Tirmizî, Nikâh 34; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/184; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/172.).

Logično objašnjenje za ovu presudu je sledeće: Ovde je u pitanju zabrana koja se kasnije javlja kod nekih žena sa kojima su brakovi prvobitno bili važeći. To zahteva izbor, a ne razdvajanje. Slično je situaciji kada se muž tri puta razvede od jedne od svojih žena, a da ne navede od koje.

Objašnjenje je sledeće: Ovi su brakovi u suštini validni. To je zato što je zabrana istovremenog braka sa više od četiri žene (dve sestre, itd.) utvrđena zakonom islama. Kao što smo ranije objasnili, osim ako nisu muslimani, ne potpadaju pod ovu presudu zbog razlika u njihovim verovanjima. Na primer, ako jedan od supružnika umre ili se rastane od drugog, a muž zatim pređe u islam dok je još uvek u braku sa četiri žene, njihovi su brakovi validni. Nije bitno da li je preminula bila prva ili poslednja žena. Pošto je validnost ovih brakova utvrđena, jedan ugovor je isti kao i ugovori sklopljeni u različito vreme. Ovo je slično slučaju čoveka koji ima četiri žene prema svom bračnom ugovoru i koji je zarobljen zajedno sa njima. U ovom slučaju, brakovi sklopljeni istovremeno su jednaki onima sklopljenim u različito vreme. Iako možemo imati različita mišljenja o tome da li muž i žena treba da budu razdvojeni ili da li mužu treba dati pravo izbora, slažemo se oko jednakosti brakova.

Muhammed (r.a.h.) je, u delu "es-Siyeru'-Kebîr" vršio razliku između zimija i harbija (nemuslimana koji žive pod vlašću muslimana), navodeći: Ako su takvi brakovi između zimija, presuda je onakva kakvu je rekao Ebû Hanîfe (r.a.h.). Jer, iako se mi ne mešamo u njihov rad sve dok nisu muslimani, presuda šerijata je uspostavljena i za zimije, jer je široko rasprostranjena u Daru'l-Islamu. Ovo smo prethodno objasnili prema pravilima koja su usvojila oba imama. Međutim, prema Šâfiîî (r.a.h.), zimije i harbije su u ovoj stvari isti.

Međutim, Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf (r.a.h.) su koristili sledeći ajet kao dokaz:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَٰتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَٰتُكُمْ وَعَمَّٰتُكُمْ وَخَٰلَٰتُكُمْ وَبَنَاتُ ٱلْأَخِ وَبَنَاتُ ٱلْأُخْتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُواْ دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَٰٓئِلُ أَبْنَآئِكُمُ ٱلَّذِينَ مِنْ أَصْلَٰبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُواْ بَيْنَ ٱلْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

23. Zabranjuju vam se: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše, i pomajke vaše koje su vas dojile, i sestre vaše po mlijeku, i majke žena vaših, i pastorke vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose – ali ako vi s njima niste imali bračne odnose, onda vam nije grijeh – i žene vaših rođenih sinova, i da sastavite dvije sestre – što je bilo, bilo je, Allah zaista prašta i samilostan je – [en-Nisâ, 4/23]

Ovaj ajet utvrđuje da je zabranjeno istovremeno oženiti se sa dve sestre. Pošto brak prve sestre nije uključivao istovremeni brak (džem' ***), njen brak je validan prema islamu. Međutim, pošto je brak druge sestre uključivao istovremeni brak (džem), njen brak je nevažeći prema islamu. Intervencija u ovom braku nakon prelaska u islam bila je neophodna samo zbog istovremenog braka (džem'). Jer, nema drugog razloga koji zahteva intervenciju ovde osim istovremenog braka (džem). Zato je brak žene sa kojom je došlo do istovremenog braka nevažeći. Prema islamu, naknadni brak sa kojim je došlo do istovremenog braka je nevažeći, dok je prethodni brak bez istovremenog braka validan. Ako se muž istovremeno oženio sa obe, istovremeni brak je došao sa obe. U ovom slučaju, nema razloga da se preferira poništenje braka jedne supruge u odnosu na drugu. Zato se brak sa obe smatra nevažećim. Ovo je slično situaciji nemuslimanke koja je udata za dva muškarca, od kojih su oba muslimani.

[5/55]

Isto važi i za brak sa pet žena. Ovde zabrana proizilazi iz istovremenog držanja više od četiri žena u bračnom ugovoru. To se dešava sa brakom pete žene. Zato je prikladnije smatrati samo njen brak nevažećim. Ako je svih pet žena bilo udato jednim ugovorom, onda se brak (imanje više od četiri žene u bračnom ugovoru) smatra nevažećim za sve njih. Međutim, situacija je drugačija ako jedna od žena umre ili ode. To je zato što se intervencija ovde odnosi na brak nakon prelaska u islam. Zato ova situacija mora da se nastavi nakon prelaska u islam da bi intervencija bila neophodna. Međutim, ako jedna od žena umre ili ode, razlog koji zahteva intervenciju više ne postoji.

Ovo je slično sledećem pitanju: Ako muškarac oženi dve devojčice koje doje, a zatim žena doji obe, obe se devojčice (kao zajednički brak sa dve sestre dojilje) smatraju razvedenim od njega. Međutim, ako žena prvo doji jednu, a ta devojčica umre, a zatim doji drugu, brak druge ne postaje nevažeći. Jer, istovremeni brak (džem') nastaje tek dojenjem druge. U međuvremenu, ako je prva supruga pod brakom muškarca, nastaje istovremeni brak (džem') između dve sestre po mleku. Ako je prva supruga umrla ili je razvedena, istovremeni brak (džem') se ne javlja. Situacija sa porobljenim ženama je drugačija. Jer je u tom slučaju brak sa četiri žene apsolutno validan prema islamskom pravu. To je zato što je muškarac bio slobodan kada se oženio ženama, a slobodna osoba ima pravo da se oženi sa četiri žene. Međutim, zbog naknadnog porobljavanja, prigovor na brak je postao neophodan. Kada je došlo do porobljavanja, žene su bile jednake te istovremeno u braku istog muškarca. Zato je ugovor sklopljen u jednom trenutku jednak ugovorima sklopljenim u različito vreme. Ovo je slično kao kada ista žena doji dve bebe. Iako ih je muškarac venčao putem dva odvojena ugovora, njihov odnos sa muškarcem za koga su bile u braku je razdvojen. To je zato što je prigovor nastao nakon važenja braka, zbog naknadnog hraniteljskog srodstva. Za razliku od ranije pomenutih situacija, u ovom slučaju, dve žene se smatraju ravnopravnim.

Što se tiče rivâyet prepričanih o ovoj temi: Mekhul (r.a.h.) je rekao: Ovi su rivâyeti objavljeni pre nego što su objavljeni propisi ferâiza (zakona o nasleđivanju). To jest, pre nego što je objavljen propis o zabrani spajanja (dve sestre, itd., u istom braku sa jednim muškarcem). Zato su brakovi smatrani validnim u apsolutnom smislu prema islamu. Zatim je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredio da se četiri od njih izaberu za obnovu njihovih brakova. Ili, pošto su brakovi prvobitno bili validni, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je za njih učinio izuzetak od propisa o zabrani spajanja. Zaista, neki rivâyeti kažu: “Razvedite se od ostalih“. To znači da Hz.Poslanik (s.a.v.s.) nije presudio o razdvajanju između muškarca i njegovih više od četiri žena.

(***PS: Samir B: džem'- الجمع - Termin u islamskoj jurisprudenciji koji se odnosi na istovremeni brak sa dve žene koje su u bliskom srodstvu.

Reč "džem", koja u rečniku znači "okupiti, spojiti, ujediniti", koristi se u islamskom porodičnom pravu da označi situaciju žena kojima je zabranjeno da budu udate za muškarca u isto vreme.

U islamskom pravu, muškarcu je dozvoljeno da se oženi sa najviše četiri žene. Međutim, ove žene ne smeju biti u bliskom srodstvu jedna sa drugom. Činjenica da se blisko srodstvo uspostavlja krvlju ili mlekom ne menja presudu. Opšti princip po ovom pitanju je taj da ako se dve žene smatraju rod ili ženama (sa kojim se muškarcac može oženiti), njihovo srodstvo mora biti toliko blisko da je brak između njih zabranjen. Nasuprot tome, ako je brak zabranjen kada se jedna žena smatra rod, ali je dozvoljen kada se druga smatra rod, onda ne postoji privremena prepreka za brak zbog čina spajanja dve žene (džem')***.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

(*** Samir B: Ja sam ovo ovako ovde razumeo: Na primer: Tetka (majčina sestra), ona nam je rod. Tetkina kćerka i ona nam je rod. Ipak, sa tetkom se ne smemo oženiti, ali se smemo oženiti sa njenom kćerkom. Istovremeno, zajedno sa tetkinom kćer smemo se oženiti i sa ženom koja nam nije nikakav rod. Što znači da u spajanjeu ove dve žene ne može nastupiti džem'. Ovo je samo neko moje laičko razumevanje. Molim vas da, po ovom pitanju konsulutujete vašeg imama ili muftiju. Hvala.).

Primer ove poslednje situacije je kada je muškarac istovremeno oženjen ženom i njenom maćehom. Ako se žena smatra rod, između nje i njene maćehe nastaće bračna prepreka: Međutim, ako se maćeha smatra rod, ne postoji prepreka braku između nje i njene kćerke na osnovu srodstva. Dakle, nema ništa loše u tome što su ove dve žene istovremeno supruge istog muškarca. Sa druge strane, muškarac ne može da se oženi sestrom svoje žene, tetkom po ocu, tetkom po majci ili nećakom sve dok mu je žena živa i pod njegovim bračnim ugovorom. Zabranjeno mu je da se oženi bilo kojom od njih, bez obzira koja se smatra rod. Kur'an eksplicitno navodi da je sjedinjenje dve sestre pod jednim bračnim ugovorom zabranjeno (haram), (En-Nisa 4:23).

Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je takođe zabranio ženi da se uda za istog muškarca zajedno sa svojom tetkom po majci (Buhârî, "Nikah", 27), i prema Ibn Hibânovom (r.a.h.) rivâjetu, objasnio je razlog za to rekavši: "Ako to učinite, nesumnjivo ćete prekinuti rodbinske veze (kat'-i rahim)" (el-Sahih, VI, 166). Na osnovu ovoga, islamski su pravnici izjavili da je održavanje dobrih odnosa sa rođacima (sila-i rahim) obavezno i da dve žene sa tako bliskim vezama generalno ne mogu održavati dobre odnose jedna sa drugom dok su udate za istog muškarca. Zato, oni tvrde da situacija koja sprečava ispunjenje obaveze poput održavanja sila-i rahim takođe treba da se smatra haramom (zabranjenom) prema razumu. Međutim, ova prepreka za brak je privremena.

Ako bračna veza između muškarca i njegove žene prestane zbog smrti ili razvoda, prepreka za brak koja proizilazi iz ovog braka, uklanja se te je moguće da se oženi bilo kojim od gore pomenutih rođaka svoje žene. Za muškarca koji se razvede od svoje žene opozivnim razvodom (ric'i talak), prepreka se za brak nastavlja do kraja perioda čekanja (idda). Prema hanefijskoj i hanbelijskoj školi, situacija je ista u slučaju neopozivog razvoda (bâ'in talak). Međutim, malikijska i šafiijska škola prihvataju da muž može da se oženi jednom od bliskih rođaka svoje žene dok ona poštuje period čekanja nakon neopozivog razvoda. Jedna od glavnih tačaka razmimoilaženja između džefarijske škole mišlenja unutar šiitskog islama i sunitskih škola je koncept "džem'a" (istovremeni brak sa dve žene koje su u bliskom srodstvu).

Prema ovoj školi, dozvoljeno je muškarcu da se oženi dvema ženama koje su u srodstvu kao tetka i nećak, uz saglasnost obe tetke i tetaka sa očeve strane, istovremeno.

Osim ove situacije koja proizilazi iz srodničkih veza, druga vrsta braka je kada muškarac koji je oženjen sa četiri žene oženi se petom. Takva osoba može da se oženi drugom ženom samo ako ga jedna od njegovih žena napusti ili umre.

BIBLIOGRAFIJA

Buhârî, "Nikâḥ", 26, 27. Muslim, "Nikâḥ", 33-40. İbn Mâce, "Nikâḥ", 31. Ebû Dâvûd, "Nikâḥ", 13. Tirmizî, "Nikâḥ", 31. Nesâî, "Nikâḥ", 45-48. İbn Hibbân, eṣ-Ṣaḥîḥ (nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût), Beyrut 1407/1987, VI, 166. İbn Ruşd, Bidâyetu'l-muctehid, II, 35-36. İbn Kudâme, el-Muġnî, VIII, 436, 489-490. İbnu'l-Humâm, Fetḥu'l-ḳadîr, III, 212-218. Şirbînî, Muġni'l-muḥtâc, III, 180-182. Buhûtî, Keşşâfü'l-ḳınâʿ, V, 74-82. Şevkânî, Neylu'l-evṭâr, VI, 166-171.

TDV-Islam Ansiklopedisi (Turska enciklopedija islama).

Nastavljamo dalje sa prevodom ove knjige...

Nemusliman koji je oženjen majkom i ćerkom prelazi u islam

Prema ovome, ako je muškarac oženjen i majkom i ćerkom, i obe žene takođe postanu muslimanke, i ako ih je venčao jednim bračnim ugovorom, onda oba braka postaju nevažeća. Ako nije imao odnose ni sa jednom od njih, može se ponovo oženiti samo ćerkom, a ne majkom. Ako je imao odnose sa obema, ne može se oženiti ni sa jednom od njih. To je zato što odnosi sa svakom od njih zahtevaju večnu zabranu druge kroz srodstvo. Ako je imao odnose samo sa majkom, i dalje se ne može oženiti ni sa jednom od njih. To je zato što majka postaje zabranjena kada se bračni ugovor sklopi sa ćerkom, a ćerka postaje zabranjena kada se odnosi sklope sa majkom. Ako je imao odnose samo sa ćerkom, može se ponovo oženiti samo sa ćerkom. To je zato što ćerka ne postaje zabranjena samo bračnim ugovorom sa majkom.

Ako muškarac venča majku i ćerku na dve odvojene ceremonije te nije imao odnose ni sa jednom od njih, onda je prvi brak važeći, dok je drugi nevažeći. Situacija ostaje ista ako je već imao vezu sa prvom ženom. Ako je imao vezu sa drugom ženom i prvo se oženio njome, onda su oba njihova braka nevažeća. Jer brak između majke i ćerke postaje zabranjen (haram) samim činom braka. Slično tome, čak i ako je prvi brak bio sa njenom majkom, odnos sa njenom majkom takođe postaje zabranjen (haram). Čak i ako je prvi brak bio sa ćerkom, veza sa njenom majkom je zabranjena. Međutim, ako je majka bila prva osoba koja se udala, brak ćerke je važeći. Jer, odnosi sa ćerkom zabranjuju majci da se uda, ali brak sa majkom ne zabranjuju ćerki da se uda***.

[5/56]

(***PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava tehnički detalj u islamskoj jurisprudenciji (pravu) u vezi sa brakom između bliskih srodnika, posebno razjašnjavajući zabrane koje nastaju kada se majka i ćerka venčaju, bilo sekvencijalno (Reč sekvencijalno znači da se radnje, događaji ili podaci odvijaju jedan za drugim, u određenom nizu ili redu. To je postupak gde se sledeća faza pokreće tek nakon što je prethodna završena, što znači da je to serijski, a ne istovremeni (paralelni) proces.) ili istovremeno.

Osnovna logika teksta zasnovana je na 23. ajetu sure en-Nisâ:

حُرِّمَتۡ عَلَيۡكُمۡ أُمَّهَٰتُكُمۡ وَبَنَاتُكُمۡ وَأَخَوَٰتُكُمۡ وَعَمَّٰتُكُمۡ وَخَٰلَٰتُكُمۡ وَبَنَاتُ ٱلۡأَخِ وَبَنَاتُ ٱلۡأُخۡتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرۡضَعۡنَكُمۡ وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمۡ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي دَخَلۡتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمۡ تَكُونُواْ دَخَلۡتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ وَحَلَٰٓئِلُ أَبۡنَآئِكُمُ ٱلَّذِينَ مِنۡ أَصۡلَٰبِكُمۡ وَأَن تَجۡمَعُواْ بَيۡنَ ٱلۡأُخۡتَيۡنِ إِلَّا مَا قَدۡ سَلَفَۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورٗا رَّحِيمٗا

23. Zabranjuju vam se: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše, i pomajke vaše koje su vas dojile, i sestre vaše po mlijeku, i majke žena vaših, i pastorke vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose – ali ako vi s njima niste imali bračne odnose, onda vam nije grijeh – i žene vaših rođenih sinova, i da sastavite dvije sestre – što je bilo, bilo je, Allah zaista prašta i samilostan je –

Izjavu možemo sumirati tačku po tačku na sledeći način:

1. Situacija: Nema veze (Dva braka, nema veze)

Muškarac se ženi majkom (prvi brak), a zatim se ženi ćerkom (drugi brak). Ako još nije došlo do seksualnog odnosa ni sa jednom ženom, prvi brak (sa majkom) je važeći, a drugi (sa ćerkom) je nevažeći. To je zato što je prvim brakom majka stekla status "supruge", dok mu je ćerka zabranjena.

Čak i ako je uspostavljena veza sa majkom, drugi brak sa ćerkom ostaje nevažeći, jer se ne može oženiti ćerkom dok je još uvek u braku sa majkom.

Logika: Uspostavljanje veze sa devojkom uzdiže je na status "supruge". Ova veza trajno zabranjuje brak sa devojčinom majkom (majka postaje zabranjena). Devojka je već bila pod muškarčevim zakonitim bračnim ugovorom. Međutim, brak sklopljen sa majkom u ovom trenutku postaje nevažeći jer je ona devojčina majka.

3. Situacija: Brak i odnos sa majkom na prvom mestu (tačan redosled)

Ako se prvo sklopi bračni ugovor i uspostavi odnos sa majkom, brak ćerke je validan (može biti validan, ali ova situacija uključuje sudska neslaganja; tekst naglašava da proglašenje majke za suprugu ne sprečava brak sa ćerkom).

Logika: Sklapanje braka i konzumiranje odnosa sa majkom ne znači da je brak sa ćerkom zabranjen (samo brak sa ćerkom nakon razvoda može biti zabranjen).

Izraz u tekstu: "Imanje odnosa sa devojkom čini majci zabranjenim da se uda za njega" (imanje odnosa sa devojkom poništava brak sa majkom), "brak sa majkom ne čini ćerki zabranjenim da se uda za njega" (imanje odnosa sa majkom ne čini ćerki zabranjenim da se uda za njega).

Ukratko: U islamskom pravu, ženidba trajno zabranjuje brak sa njenom majkom (čak i bez veze). Međutim, ženidba takođe zabranjuje brak sa njenom ćerkom (ako je veza uspostavljena sa majkom). U ovoj složenoj situaciji, pravni status žene koja se prva udala, odlučujući je faktor.- PS: Samir B: Ovo mi daje za pravo da sve što spada pod rednim br. 3 smatram ništavnim. Hvala.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Prema Muhammedovom (r.a.h.) gledištu, čak i ako muškarac oženi i majku i ćerku jednim ugovorom ili sa dva ugovora, brak ćerke je validan. To je zato što brak sa majkom ne zabranjuje ćerku, ali brak sa ćerkom zabranjuje majku. Međutim, ako je imao odnos sa majkom, onda su muškarac i obe njegove žene razdvojeni. Ova presuda važi samo ako se odnos sa majkom dogodio nakon udaje ćerke. Ako je imao odnos sa majkom pre nego što se oženio ćerkom, majčin brak je validan jer konzumacija sa majkom zabranjuje ćerku. Pošto je brak ćerke nevažeći, majka nije zabranjena ovim brakom. Međutim, ako je imao odnos i sa ćerkom, onda dolazi do razdvajanja između muškarca i obe njegove žene zbog srodstva. U ovom slučaju, muž se ne može ponovo oženiti ni majkom ni ćerkom.

Ako čovek koji se tri puta razveo od svoje žene***, a zatim se ponovo oženi pre nego što se ona uda za drugog muškarca, postane musliman sa svojom ženom, njihov razvod je opravdan. To je zato što se tri razvoda dešavaju i u Daru'l-Islamu (zemlji islama) i u Daru'l-Harb (zemlji rata), kako oni veruju. Tri razvoda zahtevaju zabranu braka sa ženom, baš kao što postoji zabrana zbog srodstva ili dojenja, sve do tačke konzumacije sa drugom ženom. Ova situacija ovde zahteva razvod kao što je to slučaj nakon prelaska u islam. Situacija je ista ako čovek ima odnose sa majkom ili ćerkom, ili ih požudno ljubi. Jer je zabrana zbog srodstva ista kao i zabrana zbog dojenja. Ova zabrana se javlja i u Daru'l-Islamu kao i u Daru'l-Harb. Tri razvoda su slična ovoj.

(*** PS: Samir B: Postupak: Ovo se dešava kada muž koristi fraze poput “Razvodim se od tebe sa tri izjave (talâk, tjs, sa tri talâka) o razvodu“, “Razvodim se, razvodim se, razvodim se od tebe“ ili “Definitivno sam se razveo od tebe“. Opširnije na ovu temu vrati se na str. 26 ove knjige. Hvala).

Prema hanefijskoj školi mišlenja, ako jedan od supružnika, bez obzira da li su ljudi Knjige ili ne, pređe u islam u zemlji rata (daru'l-harb), brak između njih se raskida nakon što prođu tri menstrualna ciklusa, bez obzira na to da li je muž imao odnos sa njom ili ne. Prema šafijskoj školi, ako se odnos dogodio pre konzumacije, razvod se uspostavlja prelaskom jednog supružnika u islam. Ako se dogodio nakon konzumacije, razvod je uslovljen završetkom perioda čekanja (idda). Štaviše, ova se presuda ne menja u zavisnosti od toga da li je u pitanju zemlja islama (daru'l-islam) ili rata (daru'l-harb). Međutim, kao što je ranije pomenuto, brak mora biti ojačan konzumiranjem.

Po našem mišlenju, sama činjenica ta da je jedan supružnik musliman ne zahteva, samo po sebi, razdvajanje. Insistiranje drugog supružnika da ostane u neverici, ili jednostavno razlika u veri, takođe ne zahteva razdvajanje. Ove tačke smo ranije objasnili u vezi sa Daru'l-Islamom (prebivalištem islama). Međutim, u Daru'l-Islamu, nuđenje islama supružniku nemuslimanu se smatra razlogom za razdvajanje. Ako odbiju, prekršili su princip održavanja braka sa ljubaznošću. To nije moguće u Dar u'l-Harbu (prebivalište rata), jer poglavar islamske države nema moć da ponudi islam nekome ko istrajava u neverici i da odluči o razdvajanju ako odbije. Zato je prolazak tri menstrualna ciklusa dovoljan kao razlog za razdvajanje, zamenjujući tri ponude da postane musliman. To je zato što muž koji istrajava u neverici ne želi svoju ženu jer mu ona ne pomaže da postane musliman.

Kada je ne želi, razdvajanje se dešava nakon prolaska tri menstrualna ciklusa, baš kao u slučaju razvoda (talak). Međutim, ako se razvod dogodio pre seksualnog odnosa, razdvajanje se može utvrditi "povratnim razvodom" (talak), jer sam muž stvara razlog za razdvajanje. Međutim, ako je žena muslimanka, a do konzumacije braka nije došlo, razdvajanje se ne može utvrditi pre nego što prođu tri menstrualna ciklusa. To je zato što muž ne preduzima nikakve radnje da pokrene razdvajanje, već samo održava trenutnu situaciju. Zato, iz obe perspektive, prekid braka zavisi od prolaska tri menstrualna ciklusa. Kada se razdvajanje dogodi na ovaj način, ako nije došlo do seksualnog odnosa, žena ne mora da poštuje period čekanja (idda). Ako je došlo do seksualnog odnosa, a žena je nemuslimanka (harbi), odluka ostaje ista, jer ne postoji utvrđena verska odluka koja se tiče nje.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako je žena muslimanka, ne mora da ispoštuje period čekanja, jer on ne smatra da je neophodno da ga muslimanka ispoštuje zbog muža nemuslimana.

[5/57]

Prema Ebû Yusûf ve Muhammed'u (r.a.h.), žena u ovoj situaciji mora ispoštovati period čekanja (iddu). Njihov dokaz za to je sledeći hadis:

"Kada se Nesiba (r.a.h.) preselila, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) joj je naredio da ispoštuje period čekanja".

To znači da je dotična žena slobodna žena koja se razdvojila od svog muža nakon konzumiranja braka. Zato ona mora ispoštovati iddu (period čekanja) kao razvedena žena u islamskoj zemlji. To je zato što je idda Božanska naredba, ustanovljena da spreči prisustvo sperme dva muškarca u njenoj materici. Žena je takođe muslimanka i kao takva je odgovorna za prava Allaha Teâlâ. Zarobljena žena je drugačija. Zato što nije slobodna. Efekat zarobljeništva je da žena postaje dozvoljena svom otmičaru. Neophodna posledica ovoga je da se njena materica smatra praznom od sperme njenog muža. Situacija žene o kojoj razgovaramo je drugačija. U ovom slučaju, ne može se reći zašto je istibra[73] potrebna pre seksualnog odnosa sa otmičarem. Zato što kažemo da je istibra potrebna kada je zarobljena žena udovica ili udata, kao i kada je devica ili neudata. Isto važi i za pitanje o kojem razgovaramo. Štaviše, ovo je dokaz za nas. Jer se u tom slučaju cilj postiže istibrom te nema potrebe za ispoštovanjem idde. Žena koja je migrirala, drugačija je.

([73] İstibrâ /الاستبراء. "İstibrâ- Čin novog gospodara koji se uzdržava od odnosa sa robinjom kako bi se osiguralo da u njenoj utrobi nema deteta".).

Ebû Hanîfe (r.a.h.) koristi sledeći ajet kao dokaz:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا جَآءَكُمُ ٱلْمُؤْمِنَـٰتُ مُهَـٰجِرَٰتٍ فَٱمْتَحِنُوهُنَّ ۖ ٱللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَـٰنِهِنَّ ۖ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَـٰتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى ٱلْكُفَّارِ ۖ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ ۖ وَءَاتُوهُم مَّآ أَنفَقُواْ ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَآ ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۚ وَلَا تُمْسِكُواْ بِعِصَمِ ٱلْكَوَافِرِ وَسْـَٔلُواْ مَآ أَنفَقْتُمْ وَلْيَسْـَٔلُواْ مَآ أَنفَقُواْ ۚ ذَٰلِكُمْ حُكْمُ ٱللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ ۚ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

10. O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo – pa ako se uvjerite da su vjernice onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni; a njima podajte ono što su potrošili. Nije vam grijeh da se njima ženite kad im vjenčane darove njihove date. U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! Tražite ono što ste potrošili, a neka i oni traže ono što su potrošili! To je Allahov sud, On sudi među vama – a Allah sve zna i mudar je. [el-Mumtehina 60/10]

U ovom ajetu, Uzvišeni Allah je apsolutno dozvolio brak sa ženama muhadžirke. Ograničavanje ovoga na kraj njihovog perioda čekanja bilo bi dodavanje tekstu. Štaviše, Uzvišeni Allah kaže:

“ … وَلَا تُمۡسِكُواْ بِعِصَمِ ٱلۡكَوَافِرِ …“ - “ … U braku mnogoboškinje ne zadržavajte! …“, [el-Mumtehina 60/10]

Međutim, ako je potreban period čekanja (idda), nemuslimanka može nastaviti da bude vezana brakom. Suptilnost je u tome što je do razdvajanja došlo zbog razlike u zemlji. Ovo ne zahteva period čekanja, kao što je slučaj sa zarobljenicom. Jer, razlika u zemlji, bilo pravno ili stvarno, predstavlja prepreku za brak. Zato ona takođe sprečava ispunjenje posledice braka.

Pošto postoji prepreka za čekanje, ona nije obavezna da čeka kao Božje pravo, niti kao pravo muža, jer je muž zaraćena strana čija prava ne moraju biti ispoštovana. Ova stvar je slična situaciji nekoga ko kupuje svoju ženu (robinju). Ovaj čovek nije obavezan da čeka kao Božje pravo, jer je dozvoljenost utvrđena vlasništvom njegovo pravo. Pošto postoji prepreka, ona nije obavezna ni kao Božje pravo.

Ako je žena trudna, ne kažemo da je potreban idda (period čekanja), već se ne može udati dok se ne porodi. To je zato što nosi dete za koje je utvrđeno očinstvo drugoj osobi. Ovo predstavlja prepreku za brak. Slično je slučaju robinje koja je rodila dete od svog gospodara; njen gospodar nema pravo da je uda za nekog drugog dok se ne porodi.

[5/58]

Hasan b. (Zijad) (r.a.h.) takođe prenosi sledeće mišlenje od Ebû Hanîfe (r.a.h.): Ako trudna žena pređe u islam i uđe u islamsku zemlju i uda se za nekoga, brak je validan. Međutim, muž joj ne može prići dok se porođaj ne završi. To je zato što se sperma nemuslimana ne smatra istovrednom kao sperma preljubnika. Zato se tretira isto kao i sperma preljubnika. Po našem mišlenju, trudnoća koja je nastala usled preljube nije prepreka za brak.

Međutim, prethodno gledište je ispravnije. Jer se kod trudnoće koja je posledica preljube ne uspostavlja poreklo. Ovde se, međutim, uspostavlja poreklo iz vanbračne veze. Uzimajući u obzir uspostavljeno poreklo, žena je i dalje uključena (sa pravima drugog). Zato brak nije važeći osim ako žena nije razvedena od prava drugog.

U slučajevima razdvajanja zbog nacionalnih razlika, nema razlike između jednog supružnika koji je došao u islamsku zemlju kao musliman ili zimmija, i dolaska kao muste'men*, a kasnije postao musliman ili zimmija. To je zato što su u oba slučaja oni efektivno i legalno građani islamske zemlje.

(* PS:Samir B: muste'men- المستأمن - Stranac nemusliman koji ulazi u islamsku zemlju pod zaštitom bezbednosti.

U islamskom pravu, muste'men je nemuslimanski strani državljanin koji privremeno ulazi u islamsku zemlju (Daru'l-Islam) uz garanciju bezbednosti (eman). Ovaj termin, koji znači "onaj kome je dodeljen aman", generalno se odnosi na one koji dolaze u diplomatske ili komercijalne svrhe, a te osobe su pod zaštitom države.

Detalji i primeri upotrebe u vezi sa Muste'menom:

Sporazum o Emanu: Muste'men je osoba koja dobija dozvolu (slično vizi) za ulazak u zemlju i kojoj je obezbeđeno bezbedno okruženje.

Njihova prava (Hak): Dok borave u islamskoj državi, njihovi životi, imovina i čast su zaštićeni od strane države.

Obaveze: Ako muste'men zakupi zemljište koje podleže haradžiju (oporezivo zemljište) u islamskoj zemlji, on/ona stiče status zimija (zaštićenog nemuslimana) te ima pravo da plaća džizju (glavarinu).

Primer: Historijski gledano, strani trgovci koji su dolazili u Osmansko carstvo da obavljaju trgovinu i čiju je bezbednost garantovala država imali su status muste'mena.

Sinonimi i srodni termini:

Mustemen: Osoba koja traži zaštitu ili utočište (često se koristi naizmenično sa mustemen).

Harbî: Stranac (onaj koji ulazi bez zaštite).

Zımmî: Građanin koji stalno boravi u islamskoj zemlji.

Autor: TDV-Islam Ansiklopedisi (Turska enciklopedija islama).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Ako muž dođe u islamsku zemlju, može se oženiti sa četiri žene, odvojeno od svoje žene koja je u Dar ul-Harb (zemlji rata), ili sestre svoje žene koja je u islamskoj zemlji. To je zato što, prema sva tri imama (Ebû Hanîfe, Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.)), žena koja ostaje u Daru'l-Harb nije obavezna da ispoštuje period čekanja (iddu). Ovo je slično razdvajanju koji se dešava pre konzumiranja braka.

Ako žena pređe u islam u zemlji rata (daru'l-harb), a njen muž potom ode u islamsku zemlju uz garanciju bezbednosti (muste'men), njihov brak se nastavlja dok žena ne dobije tri menstruacije. To je zato što, iako je muste'men formalno u islamskoj zemlji, on se dekretom smatra jednim od ljudi zemlje rata. Zato je kao da nastavlja da živi u zemlji rata. Dakle, ako muž pređe u islam pre nego što žena dobije tri menstruacije, njihov se brak nastavlja. Ako muž postane zimmija pre nego što žena dobije tri menstruacije, njihov brak i dalje traje. Ako muž postane zimmija, a žena potom dođe u islamsku zemlju, ona se smatra njegovom ženom dok vladar ne predloži da muž pređe u islam, baš kao u slučaju kada je muž prvobitno bio zimmija.

Ako muž pređe u islam u zemlji rata, a zatim njegova žena dođe u islamsku zemlju kao zimmijka (nemuslimanka) bez tri menstruacije, njihov brak ostaje važeći sve dok joj sultan ne ponudi priliku da pređe u islam.

Ako muž i žena dođu u islamsku zemlju kao zaštićene osobe (muste'meni) te žena zatim pređe na islam, prema jednoj priči, raskid njihovog braka zavisi od prolaska tri menstrualna ciklusa. To je zato što muž potiče iz naroda Daru'l-Harb (zemlje rata) te se smatra da je u Daru'l-Harb. Prema rivâjetu u Kitabu'l-Talak (Knjiga o razvodu), ako sultan ponudi mužu priliku da pređe na islam, a on odbije, njihov brak se raskida. Ako mu ne ponudi priliku da pređe na islam i prođu tri menstrualna ciklusa, i dalje dolazi do razvoda. Za zimiju (nemuslimana koji podleže islamskom pravu), nuđenje prilike da pređe na islam smatra se razlogom za razvod, dok se za harbija (nemuslimana koji podleže islamskom pravu) u Daru'l-Harb, prolazak tri menstrualna ciklusa smatra razlogom za razvod. Za muste'mena, razvod se dešava bez obzira na to koji od ova dva razloga postoji. To je zato što je muste'men sličan zimmiju u jednom pogledu; to jest, on je pod autoritetom šefa države. Zato mu je moguće ponuditi priliku da pređe u islam. Sličan je harbiju (podaniku nemuslimanu) po tome što mu je moguće da se vrati u Dar u'l-Harb (zemlju rata). Zato on deli obe sličnosti. Zbog svoje sličnosti sa zimmijem (podanik nemusliman), ako mu se ponudi islam i on odbije, dolazi do razdvajanja između njih. Zbog svoje sličnosti sa harbijem, do razdvajanja dolazi ako prođu tri menstrualna ciklusa pre nego što mu se ponudi islam.

Alah Svemogući najbolje zna, a povratak je samo Njemu.

SKLAPANJE BRAČNOG UGOVORA KORIŠĆENJEM REČI KAO ŠTO SU "POKLON, DAR – (HIBE)" I SLIČNI EKVIVALENTI

Važenje braka sklopljenog rečima koje izražavaju vlasništvo nad imovinom

[5/59]

Prema hanefijskim učenjacima, brakovi sklopljeni korišćenjem reči "poklon, dar – (hibe)", "milostinja – (sadaka)" i "prenos vlasništva – (temlik)" su validni. Prema Šâfiîî (r.a.h.), brakovi sklopljeni korišćenjem reči koje nisu "brak – (nikâh)" i "tezvic – (**Tezvic je pravni i stari turski termin arapskog porekla, koji znači učiniti nekoga supružnikom, venčati ga ili obaviti venčanje. To je pravni i verski termin, koji se posebno koristi u delu bračnog ugovora koji predstavlja ponudu (prosidbu), da bi se opisao čin venčanja jedne osobe sa drugom**.)" su nevažeći. Dokaz za ovo je blagoslovljeni ajet:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِنَّآ أَحۡلَلۡنَا لَكَ أَزۡوَٰجَكَ ٱلَّـٰتِيٓ ءَاتَيۡتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتۡ يَمِينُكَ مِمَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَيۡكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّـٰتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَـٰلَـٰتِكَ ٱلَّـٰتِي هَاجَرۡنَ مَعَكَ وَٱمۡرَأَةٗ مُّؤۡمِنَةً إِن وَهَبَتۡ نَفۡسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنۡ أَرَادَ ٱلنَّبِيُّ أَن يَسۡتَنكِحَهَا خَالِصَةٗ لَّكَ مِن دُونِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ قَدۡ عَلِمۡنَا مَا فَرَضۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ وَمَا مَلَكَتۡ أَيۡمَـٰنُهُمۡ لِكَيۡلَا يَكُونَ عَلَيۡكَ حَرَجٞۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا

50. O Vjerovjesniče, Mi smo ti dopustili da budu žene tvoje one kojima si dao vjenčane darove njihove, i one u vlasti tvojoj koje ti je Allah dao iz plijena, i kćeri amidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po ocu, i kćeri daidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po materi koje su se s tobom iselile, i samo tebi, a ne ostalim vjernicima – ženu-vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako se Vjerovjesnik hoće njome oženiti – da ti ne bi bilo teško. Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu. – A Allah prašta i samilostan je. [el-Ahzâb 33/50].

U ovom ajetu, čin zaključivanja bračnog ugovora kroz reč "dar" je rezervisan isključivo za Hz.Pejgambera (s.a.v.s.), a ne za druge vernike.

Resûlullaha (بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَطْعَمَهُ، وَسَقَاهُ – neka je mir i blagoslov Allaha Te'âlâ na njega) je rekao:

أوصِيكُمْ بالنِّسَاءِ خَيْرًا فإنَّهُنَّ عِندَكُمْ عَوَانٌ اتَّخَذْتُمُوهُنَّ بأمَانَةِ اللهِ واسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بكَلِمَةِ اللهِ

Savetujem vam da se dobro ophodite prema ženama. Jer, one su vam pomagači. Uzeli ste ih kao poverenje od Allaha Te'âlâ i dozvolili ste sebi seksualni odnos sa njima rečju Allaha Te'âlâ".[74]

(74. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/72; Muslim, Hacc 19; Ibn Mâce, Menâsik 84.).

U ovom hadisu, "reč Allaha Te'âlâ" kojom nam Uzvišeni Allah naređuje da ženama dozvolimo brak odnosi se na reči "inkâh" (brak) i "tezvić" (venčanje).

Fraza "Stekao si je kao poverenje (Amanet) od Allaha Te'âlâ" takođe ukazuje da ovaj ugovor nije uspostavljen radi uspostavljanja vlasništva. Zato se bračni ugovor može sastaviti samo korišćenjem reči "inkah" (brak) i "tezvić" (venčanje), ali ove reči ne izražavaju vlasništvo. Zaista, nijedan od "ugovora o prenosu vlasništva" koji rezultiraju prenosom vlasništva ne može se uspostaviti ovim rečima.

Sa druge strane, svrha bračnog ugovora su bezbrojne verske i svetovne koristi. One se ne mogu postići drugim ugovorima koji rezultiraju prenosom vlasništva. Zato se bračni ugovor ne može uspostaviti ovim rečima. To je značenje iza izjave šafijske škole da je "Ovo poseban ugovor; ne može se uspostaviti drugim rečima osim brak i tezvik".

Kao što je poznato, "svedočenje" je legitimizovano posebnom rečju zbog svoje prirode: Ova karakteristika je da ona sama po sebi zahteva presudu, kao što ukazuju reči Svemogućeg Alaha:

شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ وَأُوْلُواْ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ

18. Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega – a i meleki i učeni – i da On postupa pravedno. – Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog! [Ali Imrân, 3/18]

Zato, nijedna druga reč ne može zameniti reč "svedočenje". Iz tog razloga, ako neko kaže "Kunem se..." umesto "...svedočim", svedočenje nije validno.

Što se tiče dokaza za konkretnu situaciju u bračnom ugovoru; "tezvik" znači ujedinjenje, a "nikâh" znači dodavanje (ili spajanje). Nijedna reč ne podrazumeva vlasništvo. Međutim, "temlik" ne podrazumeva ujedinjenje ili dodavanje. Zato se bračni ugovor ne može zaključiti rečima koje izražavaju prenos vlasništva.

Kako se bračni ugovor može zaključiti rečju koja izražava "poklon"?! Reč "poklon" zapravo može dovesti do "razvoda". Na primer, ako muškarac kaže svojoj ženi: "Poklonio sam te tebi", to se smatra razvodom. Štaviše, brak se sklapa samo u prisustvu svedoka, a kada se izgovori reč "poklon", svedoci ne mogu znati da strane nameravaju da se venčaju po toj reči.

Reč "grant (poklon)" i brak

Dokaz na koji se mi hanefije oslanjamo kada kažemo da se bračni ugovor može sklopiti rečima poput "poklon" i sličnim izrazima je sledeći: Uzvišeni Allah k

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِنَّآ أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَٰجَكَ ٱلَّٰتِىٓ ءَاتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّٰتِكَ وَبَنَاتِ خَالِكَ وَبَنَاتِ خَٰلَٰتِكَ ٱلَّٰتِى هَاجَرْنَ مَعَكَ وَٱمْرَأَةً مُّؤْمِنَةً إِن وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِىِّ إِنْ أَرَادَ ٱلنَّبِيُّ أَن يَسْتَنكِحَهَا خَالِصَةً لَّكَ مِن دُونِ ٱلْمُؤْمِنِينَ ۖ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِىٓ أَزْوَٰجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ ۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

50. O Vjerovjesniče, Mi smo ti dopustili da budu žene tvoje one kojima si dao vjenčane darove njihove, i one u vlasti tvojoj koje ti je Allah dao iz plijena, i kćeri amidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po ocu, i kćeri daidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po materi koje su se s tobom iselile, i samo tebi, a ne ostalim vjernicima – ženu-vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako se Vjerovjesnik hoće njome oženiti – da ti ne bi bilo teško. Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu. – A Allah prašta i samilostan je. [el-Ahzâb, 33/50].

To znači: “ženu-vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako se Vjerovjesnik hoće njome oženiti –...“ U ovom ajetu, Svemogući Allah koristi “dar“ kao odgovor na želju za brakom. Reč “el-Istinkâh“ u ajetu znači želju za brakom***.

(*** PS: Samir B: Pošto nisam otkrio reč “el-Istinkâh“ u ajetu, i na vrh datog njenog objašnjenja, prinudžen sam bio da saznam kako i zašto se tvrdi da je ova reč “el-Istinkâh“ u ajetu kad ona zapravo nije u ajetu, molim vas!!! Krenimo redom, na objašnjenje na koje sam naišao:

Vaša pretraga ne otkriva reč “el-Istinkâh“ direktno ni u jednom ajetu.

Međutim, u islamskoj pravnoj literaturi, komentarima i konceptima, a posebno u tumačenju reči “mustez'af“ (oslabljen/bespomoćan) u ajetima 98-99 sure en-Nisâ:

إِلَّا ٱلۡمُسۡتَضۡعَفِينَ مِنَ ٱلرِّجَالِ وَٱلنِّسَآءِ وَٱلۡوِلۡدَٰنِ لَا يَسۡتَطِيعُونَ حِيلَةٗ وَلَا يَهۡتَدُونَ سَبِيلٗا

98. Samo nemoćnim muškarcima, i ženama, i djeci, koji nisu bili dovoljno snalažljivi i nisu znali puta,

فَأُوْلَٰٓئِكَ عَسَى ٱللَّهُ أَن يَعۡفُوَ عَنۡهُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَفُوّٗا غَفُورٗا

99. Allah će, ima nade, oprostiti jer Allah briše grijehe i prašta.

izvedeni iz "istinkâh" ili sličnih korena, koji znače slabost i bespomoćnost, koriste se za opisivanje situacije u kojoj osoba nije u stanju da živi po verskim principima protiv svoje volje.

Detalj:

Kontekst: Ajeti u Kur'anu kažu da nema izlaza za slabe muškarce, žene i decu (ugnjetavane) koji su primorani da praktikuju svoju veru i koji nisu u mogućnosti da emigriraju, ali da im Allah Te‘âlâ može oprostiti.

Postavljanje koncepta: Izraz “... ٱلۡمُسۡتَضۡعَفِينَ ... mustez'afijn“ (ugnjetavani) koji se koristi u ajrtima odnosi se na stanje bespomoćnosti, nemogućnosti i ugnjetavanja.

U ovom kontekstu, "istinkâh" ili njegovi derivati, smatraju se sudskim terminom koji opisuje situacije u kojima osoba nije u stanju da zaštiti svoju veru i bori se pod pritiskom ili bespomoćnošću.

Napomena: Ove se informacije se zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

PS: Samir B: Dakle, u ovom kontekstu, "istinkâh" ili njegovi derivati se smatraju sudskim terminom, dok u našem gormnjem kontekstu, "istinkâh" se smatra, znači "želju za brakom“, te zato ona nije " direktno ni u jednom ajetu“ navedena pošto je reč “mustez'af“ (oslabljen/bespomoćan) izvedena iz "istinkâh" ili sličnih korena. Iskreno se nadam u Allaha Te‘âlâ, da sam ovo objašnjenje ovde ispravno razumeo. Amin.).

Što se tiče izraza: خالصة لك - "isključivo za tebe“ u ovom ajetu, rečeno je da je ono što je ovde žena"isključivo za Poslanika“. Značenje ajeta je: "ta žena pripada samo tebi i nije dozvoljena nikome posle tebe. Dakle, niko drugi neće biti tvoj partner u krevetu u smislu vremena“. Zaista, u drugom ajetu, Uzvišeni Allah kaže:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَدۡخُلُواْ بُيُوتَ ٱلنَّبِيِّ إِلَّآ أَن يُؤۡذَنَ لَكُمۡ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيۡرَ نَٰظِرِينَ إِنَىٰهُ وَلَٰكِنۡ إِذَا دُعِيتُمۡ فَٱدۡخُلُواْ فَإِذَا طَعِمۡتُمۡ فَٱنتَشِرُواْ وَلَا مُسۡتَـٔۡنِسِينَ لِحَدِيثٍۚ إِنَّ ذَٰلِكُمۡ كَانَ يُؤۡذِي ٱلنَّبِيَّ فَيَسۡتَحۡيِۦ مِنكُمۡۖ وَٱللَّهُ لَا يَسۡتَحۡيِۦ مِنَ ٱلۡحَقِّۚ وَإِذَا سَأَلۡتُمُوهُنَّ مَتَٰعٗا فَسۡـَٔلُوهُنَّ مِن وَرَآءِ حِجَابٖۚ ذَٰلِكُمۡ أَطۡهَرُ لِقُلُوبِكُمۡ وَقُلُوبِهِنَّۚ وَمَا كَانَ لَكُمۡ أَن تُؤۡذُواْ رَسُولَ ٱللَّهِ وَلَآ أَن تَنكِحُوٓاْ أَزۡوَٰجَهُۥ مِنۢ بَعۡدِهِۦٓ أَبَدًاۚ إِنَّ ذَٰلِكُمۡ كَانَ عِندَ ٱللَّهِ عَظِيمًا

10. O vjernici, ne ulazite u sobe Vjerovjesnikove, osim ako vam se dopusti radi jela, ali ne da čekate da se ono zgotovi; tek kad budete pozvani, onda uđite, i pošto jedete, raziđite se ne upuštajući se jedni sa drugima u razgovor. To smeta Vjerovjesniku, a on se stidi da vam to rekne, a Allah se ne stidi istine. A ako od njih nešto tražite, tražite to od njih iza zastora. To je čistije i za vaša i za njihova srca. Vama nije dopušteno da Allahova Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allaha, bio velik grijeh![el-Ahzâb, 33/53].

Tačno tumačenje ovog ajeta je da se odnosi na "čisti dar". Jer izraz "ako da..." zahteva "dar". Metaforička reč je validna samo za značenje utvrđeno kontekstom razgovora. Zato je značenje ajeta: "Čisti dar koji ne zahteva da joj daš miraz; ovaj dar je samo za tebe, a ne i za druge vernike". Zaista, Uzvišeni Allah kaže u nastavku ajeta:

" ... قَدۡ عَلِمۡنَا مَا فَرَضۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ وَمَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُهُمۡ ..."- " ... Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu. – ...". [el-Ahzâb, 33/50].

To znači da smo ih obavestili da je potrebno zahtevati njihov brak u zamenu za imovinu.

[5/60]

Dokaz za ovo tumačenje je sledeći: Uzvišeni Allah pominje ženu koja sebe daje kao poklon u zamenu za ženu koja prima miraz. Zaista, na početku ajeta, On Te'âlâ kaže:

" يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِنَّآ أَحۡلَلۡنَا لَكَ أَزۡوَٰجَكَ ٱلَّٰتِيٓ ءَاتَيۡتَ أُجُورَهُنَّ ..." - " O Vjerovjesniče, Mi smo ti dopustili da budu žene tvoje one kojima si dao vjenčane darove njihove, ...". [el-Ahzâb, 33/50].

Na kraju ajeta, On kaže:

" ... لِكَيۡلَا يَكُونَ عَلَيۡكَ حَرَجٞ ..." - " ... da ti ne bi bilo teško. ...". [el-Ahzâb, 33/50].

Ovo jasno ukazuje na to da je ova posebna presuda usmerena na uklanjanje teškoće za Resûlullaha (s.a.v.s.). Ova teškoća nije teškoća u izgovaranju reči. Jer, nema teškoće za Resûlullaha (s.a.v.s.) u izgovaranju reči "brak". Teškoća leži samo u nastavku miraza, iako je dotična reč poklon, koji je izgovorila žena, a ne Resûlullah (s.a.v.s.). Zato razumemo da ovaj ajet ukazuje na to da je sklapanje bračnog ugovora bez miraza isključivo za Resûlullaha (s.a.v.s.). Naš vođa u ovoj stvari je Hz.Ali (r.a.h.). Jedan čovek je dao svoju ćerku za ženu Ubejdullahu b. el-Huru'u (r.a.h.) u prisustvu dva svedoka; Hz.Ali (r.a.h.) je to odobrio.

Racionalno objašnjenje za ovo je sledeće: Brak je "imovina (za korišćenje)" koja dozvoljava seksualnu eksploataciju žene. Zato se može utvrditi rečima "poklon" i "prenos vlasništva", baš kao u slučaju robovlasništva.

Ovo se objašnjenje zasniva na rasuđivanju, a ne na analogiji (kijasu), jer se reč koristi u smislu koji se razlikuje od njenog pravog značenja. Ne postoji religiozni propis koji se može saznati kroz analogiju; način da se to sazna jeste ispitivanje reči lingvista.

Ovaj izraz ukazuje na stavove lingvista o temi “metafore“ (figurativnog jezika). Zato što oni koriste reč metaforički umesto druge reči, uzimajući u obzir njeno doslovno značenje i uzročno-posledičnu vezu. Na primer, u ajetu:

وَدَخَلَ مَعَهُ ٱلسِّجۡنَ فَتَيَانِۖ قَالَ أَحَدُهُمَآ إِنِّيٓ أَرَىٰنِيٓ أَعۡصِرُ خَمۡرٗاۖ وَقَالَ ٱلۡأٓخَرُ إِنِّيٓ أَرَىٰنِيٓ أَحۡمِلُ فَوۡقَ رَأۡسِي
خُبۡزٗا تَأۡكُلُ ٱلطَّيۡرُ مِنۡهُۖ نَبِّئۡنَا بِتَأۡوِيلِهِۦٓۖ إِنَّا نَرَىٰكَ مِنَ ٱلۡمُحۡسِنِينَ

36. Sa njim su u tamnicu ušla još dva momka. "Ja sam sanjao da cijedim grožđe" – reče jedan od njih. – "A ja, ponovo" – reče drugi – "kako na glavi nosim hljeb koji ptice kljuju. Protumači nam to, jer vidimo da si zaista dobar čovjek". [Jusuf, 12/36], [Samir B. Ispravljeno],

ono što se cedi nije vino, već grožđe koje ceđenjem postaje vino.

Kiša se takođe naziva "sema“ (nebo) jer pada sa neba. Slično tome, Arapi sve što dolazi odozgo nazivaju "sema“. Biljke se takođe nazivaju "sema“ jer rastu zahvaljujući kiši. Arapi takođe kažu: "Gazili smo 'semu' (kišu) dok nije stigla do vas“. Zato možemo reći da su reči "prenos vlasništva“ i "poklon“ uzrok golog vlasništva (rakabe). Golog vlasništva u kontekstu korišćenja zahteva korišćenja. Zbog uzročno-posledične veze između njih, ovaj je izraz pogodan kao metafora za korišćenje. Bračni ugovor nema za cilj druge koristi, već korišćenje (mut'a- Privremenog) vlasništva, koje pruža pravo na seksualno korišćenje. Zaista, ovo pravo pripada isključivo mužu te je on odgovoran za plaćanje njene cene. Druge su koristi dostupne obema supružnicima. Sa druge strane, pravo na razvod, koje eliminiše pravo na seksualno korišćenje, pripada isključivo mužu. Iz ovoga razumemo da, suprotno onome što veruju oni sa suprotnim stavovima, svrha bračnog ugovora je korišćenje vlasništva, koja pruža pravo na seksualno korišćenje. Bračni se ugovor može sklopiti korišćenjem reči “nikâh” i “tezvic”, jer su to reči koje su u verskim tekstovima posebno određene kao bračni ugovori. U slučajevima kada ne postoji određeni tekst, uzima se u obzir značenje. Međutim, u slučajevima kada postoji određeni tekst – iako su “nikâh” i “tezvic” dve reči koje se koriste za utvrđivanje vlasništva nad nečim što nije imovina – značenje se zanemaruje. Zato, ove dve reči nemaju uticaja na utvrđivanje vlasništva nad imovinom. Kad god se jedna reč koristi metaforički umesto druge, doslovno se značenje reči zanemaruje te ona zamenjuje reč iz koje je metafora korišćena.Štaviše, uslov je da svedoci čuju reči koje se koriste za utvrđivanje bračnog ugovora. Nije obavezno da svedoci znaju šta strane misle pod tim rečima. Na primer, ako bi neko rekao: “Dajem ti svoju ćerku u zamenu za ovoliki miraz“, svedoci bi znali da je pod tim rečima mislio na brak.

[5/61]

Kao što se razdvajanje supružnika može dogoditi rečju “dar“, može se dogoditi i rečju “brak“. Zaista, ako čovek kaže svojoj ženi, sa namerom da se od nje razvede, “udaj se za sebe“, razvod se dešava. To ne znači da se brak ne može svečano obaviti ovim rečima.

Reč “prodaja“ i brak

Što se tiče reči “prodaja“, prema ispravnom gledištu, brak se takođe može sklopiti njome. Autor se dotiče ovog pitanja u kontekstu “hadsa“ (kazni) i navodi: Ako osoba počini preljubu sa ženom, a zatim kaže: “Oženio sam je“ ili “Kupio sam je“, to je validno. Jer, kao što smo objasnili, “prodaja“ zahteva golu (rakabe) svojinu, što je osnova mut'a (koristouživanja) vlasništva.

Ebû Bekir el-A'meş (r.a.h.) je rekao: “Reč 'prodaja' ne koristi se za bračni ugovor. Jer je 'prodaja' (bej) reč koja se koristi za prenos vlasništva nad imovinom u zamenu za drugu imovinu. Međutim, imovina nije nešto što se stiče bračnim ugovorom“.

Reč Icâre i brak

Bračni se ugovor ne može sklopiti upotrebom reči "İcâre” (zakup). To je zato što ugovor o zakupu ne podrazumeva vlasništvo koje bi dalo pravo na korist od seksualnih aspekata žene (**mut'a brak- U slučaju da se žena, udata bez određenog miraza, razvede pre konzumacije i privatnosti, miraz se odnosi na odelo i mahramu koju daje muž koji se razvodi**.). Reč "İcâre” samo daje pravo na korist od nečega, a ovo vlasništvo ne obuhvata pravo na korist od (mut'a -brak).

Od el-Kerhî'a (r.a.h.) se prenosi da je rekao: “Brak se sklapa rečju 'idžara' (kirija). Jer ono što se dobije bračnim ugovorom, iako se smatra određenom imovinom, u stvarnosti je 'korist'. Kao što Allah Svemogući kaže u ajetu:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ ۞ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je.

وَمَن لَّمۡ يَسۡتَطِعۡ مِنكُمۡ طَوۡلًا أَن يَنكِحَ ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ فَمِن مَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُم مِّن فَتَيَٰتِكُمُ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۚ وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِإِيمَٰنِكُمۡۚ بَعۡضُكُم مِّنۢ بَعۡضٖۚ فَٱنكِحُوهُنَّ بِإِذۡنِ أَهۡلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِ مُحۡصَنَٰتٍ غَيۡرَ مُسَٰفِحَٰتٖ وَلَا مُتَّخِذَٰتِ أَخۡدَانٖۚ فَإِذَآ أُحۡصِنَّ فَإِنۡ أَتَيۡنَ بِفَٰحِشَةٖ فَعَلَيۡهِنَّ نِصۡفُ مَا عَلَى ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ مِنَ ٱلۡعَذَابِۚ ذَٰلِكَ لِمَنۡ خَشِيَ ٱلۡعَنَتَ مِنكُمۡۚ وَأَن تَصۡبِرُواْ خَيۡرٞ لَّكُمۡۗ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ

25. A onome među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjernicom – eto mu one u vašem vlasništvu, robinje vaše, vjernice – a Allah najbolje zna kakvo je vjerovanje vaše – ta jedne ste vjere. I ženite se njima, s dopuštenjem vlasnika njihovih, i podajte im vjenčane darove njihove, kako je uobičajeno, kada su čedne i kada javno ne čine blud i kada tajno ne žive s ljubavnicima. – A kada one kao udate počine blud, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene. – To je za onoga od vas koji se boji bluda; – a bolje vam je da se uzdržite! Allah prašta i samilostan je. [en-Nisâ 4/24-25],

cena u bračnom ugovoru se naziva 'plata'. Ovo ukazuje na to da je bračni ugovor prirode idžare“.

Međutim, Kerhijev stav je pogrešan. Jer, prema islamu, ugovor o zakupu može se zaključiti samo na određeno vreme, dok je bračni ugovor na neodređeno vreme. Zato postoji kontradiktorna razlika između ova dva ugovora.

Brak putem testamenta (Vasijet)

Što se tiče reči "testament", ona ne uspostavlja bračni ugovor. Jer, sastavljanje testamenta ne stvara direktno pravo na imovinu. Naprotiv, zahteva imenovanje nekog drugog za naslednika nakon smrti. S'hodno tome, ako se bračni ugovor sastavlja eksplicitno koristeći reč "brak", da bi se sklopio nakon smrti jednog od supružnika, takav brak ne bi bio validan.

Ako se tvrdi da "poklon ne podrazumeva vlasništvo osim ako se ne izvrši isporuka", odgovorili bismo na sledeći način: Poklon ne uspostavlja (ne pripisuje) vlasništvo ni na šta. Međutim, pošto je razlog za vlasništvo slab zbog odsustva naknade, vlasništvo se odlaže dok ne dobije snagu kroz isporuku. Ali kada se reč "poklon" koristi u kontekstu bračnog ugovora, takva se slabost ne primenjuje. Jer je naknada inherentno potrebna ovom reči. Zato se reč "poklon" može koristiti i za maloletnike i za odrasle. Ponovo, iz tog razloga, ona inherentno zahteva bračno vlasništvo. Štaviše, u braku se stvar stečena samim ugovorom smatra kao da je preuzeta u posed. Zato, ako žena umre odmah nakon ugovora, naknada postaje nemoguća. Ovo je oblik u kojem jedna osoba poklanja nešto što poseduje istoj osobi, te on time inherentno izražava vlasništvo.

Reči "činiti nešto dozvoljenim" i "uživanje" (korist od toga) u suštini ne izražavaju vlasništvo. Jer, ako neko učini hranu dozvoljenom drugoj osobi ili joj dozvoli da ima koristi od nje, ta osoba ne postaje vlasnik hrane; ona je samo konzumira kao da pripada onome ko ju je učinio dozvoljenom. Slično tome, korišćenje ovih reči u kontekstu braka ne uspostavlja vlasništvo.

Brak sa rečju "pozajmljivanje"

Reč "lâre" (pozajmljivanje ili davanje na zajam), slična je. Jer ne stvara vlasništvo koje bi dalo pravo na mut'a (privremeno korišćenje). Reč "Ikrâz" (pozajmljivanje) takođe ima značenje "lâre". Vlasništvo mut'a je validno, ali pozajmljivanje nije. Jer mesto vlasništva mut'a su ljudi, a pozajmljivanje nije dozvoljeno živim bićima. Zato, za razliku od reči "hibe" (poklon) i "sadaka" (milostinja), brak se ne može sklopiti ovim rečima. Međutim, sa obzirom na to da ove reči stvaraju sumnju, ako dođe do seksualnog odnosa, kazne se oslobađa, a ženi se daje dogovoreni miraz ili manji od ekvivalentnog miraza***.

(*** PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava važeće i nevažeće uslove bračnog ugovora, kao i pravne posledice koje proizilaze iz njihove upotrebe (kao što su sumnjiv brak ili seksualni odnos), iz perspektive islamskog prava (fikha), posebno hanefijske škole mišlenja.

Tehnički termini u tekstu su objašnjeni na sledeći način:

1). Osnovna logika: Zašto je brak nevažeći kroz "Lâre" i "İkrâz"?

"lâre" (pozajmljivanje ili davanje na zajam) i "Ikrâz" (pozajmljivanje): Tekst navodi da se brak ne može sklopiti jednostavno tako što žena kaže muškarcu: "Pozajmila sam ti se" ili "Dala sam ti se".

Zašto? Zato što ove reči daju samo privremeno (mut'a) pravo korišćenja imovine, ali ne prenose vlasništvo (trajnost i prenos koji zahteva brak) nad tom imovinom. Bračni se ugovor zasniva na prenosu vlasništva (međusobnih prava između supružnika).

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Ako muškarac kaže: “Ženim te za ovoliki miraz“, a žena odgovori: “Nesumnjivo jesi“, onda se to smatra ekvivalentom izjavi žene: “Udajem se za tebe“.

[5/62]

Zato što je žena ovo rekla kao odgovor na ponudu muškarca. Zato se ono što je rečeno u ponudi smatra ponavlanjem u odgovoru. Muškarac ne mora da kaže “Prihvatam“. Međutim, kao što smo ranije objasnili, kupovina nije takva.

U En-Nevadiru se navodi: Ako muškarac kaže ženi: “Došao sam da te zaprosim“, a ona odgovori: “Zaista jesi“ ili “Izabrala sam sebe za tvoju ženu“, onda je to potpun brak.

U delu el-Kitab (el-Asl), autor navodi: Ako muškarac kaže ženi: “Tražim tvoju ruku za brak sa ovim mirazom“, a ona odgovori: “Izabrala sam sebe za tvoju ženu“, onda je to validan brak, pod uslovom da je sklopljen u prisustvu svedoka. To je zato što je to opštepoznato, a ne analogija.

To znači da se, po analogiji, bračni ugovor ne može zaključiti rečima koje izražavaju prosidbu ženi. Jer, prosba (prošenje devojke) nije ugovor. Međutim, autor, polazeći od principa istihsana (pravne preferencije), navodi da se pod ovim u običajima ljudi podrazumeva bračni ugovor. Zbog ove jasne razlike, prihvatili smo ga kao bračni ugovor putem istihsana.

Samo Allah Te‘âlâ zna istinu, i Njemu Te‘âlâ je povratak.

PITANJA VEZANA ZA MIRAZ U BRAKU

Brak bez pominjanja miraza

Dozvoljeno je zaključiti bračni ugovor bez dogovora o mirazu. Ako u takvom braku dođe do seksualnog odnosa ili ako muž umre, žena ima pravo na miraz koji nije ni veći ni manji od onoga što je prikladno. Prema hanefijskoj školi, žena koja se uda bez miraza (mufevviza) obavezna je da plati miraz koji joj odgovara u vreme zaključenja bračnog ugovora.

Ovo je jedno od dva Šâfiiîina (r.a.h.) mišlenja. Prema njegovom drugom stavu, ekvivalentni miraz postaje obavezan ne samim ugovorom, već samo međusobnim sporazumom ili presudom suda. Zato, ako jedan od supružnika umre pre seksualnog odnosa (ako miraz nije određen tokom ugovora), prema Šâfiiîi (r.a.h.), žena ne može dobiti miraz. Postoji razlika u mišlenju među šafijskim učenjacima u vezi sa tim šta se dešava ako dođe do seksualnog odnosa. Prema većini, miraz postaje obavezan sa seksualnim odnosom. Međutim, prema nekima, miraz ne postaje obavezan čak ni sa seksualnim odnosom.

Ova se mišlenja zasnivaju na izjavama Hz.Umera, Hz. Alije (r.a.h.), Ibn Umera i Zejda (r.a.h.), koji su rekli: "Za takvu ženu, nasledstvo je dovoljno, nema miraza".

Racionalni argument za ovo gledište je sledeći: Žena se odrekla svog prava (pokazala je velikodušnost). Ona je takođe sposobna da to učini. Zato je ova radnja validna, baš kao i doniranje dela svoje imovine.

To je zato što ono što se dobije brakom je ili korisne prirode, što je moj (Šafijin) stav, ili specifične imovine (ajn), što je tvoj stav. Ako je specifične imovine (ajn), njena je cena u prirodi nadoknade za organe (ard), i ovo pravo pripada samo ženi. Zato se gasi njenim prekidom. Ako je korisne prirode, njena cena takođe pripada ženi. Dokaz za to je da žena ima pravo da se odrekne miraza i da njime nešto kupi.

Imajući ovo u vidu, neke Šafiije su rekli: (Ako miraz nije određen u vreme ugovora) čak i ako dođe do seksualnog odnosa, miraz nije potreban. Jer, pošto je žena pristala na stvaranje prava da ima koristi od nje bez nadoknade, ona je takođe pristala na uzimanje ovog prava bez nadoknade.

Prema većini šafiija, plaćanje koje se duguje za korist od žene ima značenje Božjeg prava. Kao što je poznato, kazna koja se zahteva za korist od žene (na nezakonit način) – što je kazna za preljubu – je isključivo Božje pravo. Slično tome, plaćanje imovine u slučaju koristi od žene ne prestaje čak i ako žena pristane da koristi od nje bez nadoknade. Zaista, Uzvišeni Allah je na to ukazao ajetom:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن ۞ تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ 4/24].

Štaviše, razmena nadoknade u braku je između supružnika. Zaista, bračni ugovor nije validan bez ovih razmatranja. Miraz (mehr) nije primarna nadoknada, već dodatna isplata, poput alimentacije, koja se mora platiti u zamenu za držanje žene sa mužem. Takve se isplate mogu izvršiti unapred (odmah) ili na odloženo plaćanje (naknadno).

[5/63]

Ali kao što se bračni ugovor ne može zaključiti bez zahteva za vlasništvo nad ženom, tako se ne može zaključiti ni bez uslova naknade. Međutim, ponekad se ova naknada dogovara u trenutku zaključenja ugovora te se plaća unapred, a ponekad se odlaže dok ne postane definitivna, određena polnim odnosom, međusobnim sporazumom ili sudskom presudom. Slično tome, vlasništvo se nad robom ponekad stiče putem naknade koja je direktno zahtevana ugovorom, a ponekad, čak i ako nije direktno zahtevana ugovorom, stiče se pod uslovom plaćanja.

Dokaz za to je da ako do razvoda dođe pre seksualnog odnosa, uporedivi (odgovarajući) miraz se ne deli na pola. Međutim, miraz koji zahteva sam ugovor- kao što je miraz dogovoren prilikom sklapanja ugovora- u takvom slučaju, deli se na pola.

Naš dokaz za hanefijsku školu mišlenja po ovom pitanju je sledeći rivâjet:

Neko je pitao Abdullah b. Mes'ûda (r.a.h.) o ovom pitanju, i nakon što je oklevao oko mesec dana, on je rekao: “Dajem odgovor na ovo pitanje prema svom sopstvenom sudu; ako je tačno, to je od Allaha Te‘âlâ i Njegovog Hz.Poslanika (s.a.v.s.), a ako je pogrešno, to je od Ibn Ummu Abd (Ibn Mes'ûd).“- U drugom se rivâjetu kaže: “Ako je tačno, to je od mene, a ako je pogrešno, to je od Satane, Allah Te‘âlâ i Njegov Poslanik su nevini od njega“ .- Po mom mišlenju, potrebno je dati joj uporediv miraz, ni više ni manje.

Tada su Ma'kıl b. Sinân (r.a.h.) ili Ma'kıl b. Yesâr (r.a.h.) i Ebû'l-Cerrâh el- Eşcal (r.a.h.) ustali i rekli:

نَشْهدُ أنّ رسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عليْه وسلّم قضى في امْرَأة منّا يُقَالُ لهَا :

بِرْوعَ بِنْتَ وَاشِقٍ الأشْجعيّةَ بمثْل قضيّتك هذه

Svedočimo da je Resûlullah (s.a.v.s.) dao istu presudu o jednoj od naših žena, Berva Bint Vâşık el-Eşca'iyye (r.a.h.)[75].

(75. Ebû Dâvûd, Nikâh 30; Tirmizî, Nikâh 44; Nesâî, Nikâh 68.).

Ibn Mes'ûd (r.a.h.) je toliko bio zadovoljan ovom izjavom, jer je njegova presuda bila u skladu sa presudom Resûlüllaha (s.a.v.s.), da nikada nije bio srećniji otkako je postao musliman.

Što se tiče rivâjeta da je Hz.Ali (r.a.h.) odbacio ovaj hadis i rekao: “Kakve koristi ima Beduin koji mokri po petama“?, to je Hz.Alijevo (r.a.h.) lično mišlenje. On je sam bio po ovom pitanju. Zato što je terao pripovedaća da se zakune, a nije video ovog čoveka da li se zakleo ili ne. Zato mi ovo ne prihvatamo kao dokaz.

Racionalno objašnjenje za ovo je sledeće: Brak je ugovor sa naknadom, zaključen u zamenu za miraz, i kada je pravilno zaključen, zahteva cenu. To je baš kao transakcija, i baš kao otac koji udaje svoju ćerku bez miraza. Objašnjenje razloga je značenje ajeta:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن ۞ تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ 4/24].

jeste “tražiti vlasništvo nad ženama u zamenu za bogatstvo“. Predlog “ با - bâ“ u reči بالْمَال “bi'lmâl“ (bogatstvo) dolazi sa stvari koja je cena mesta ugovora u ugovorima. Ovo ukazuje na to da je primarna cena u bračnom ugovoru miraz. Dokaz za to je taj da žena koja se uda bez dogovorenog miraza ima pravo da zahteva da se miraz finalizuje (učini obaveznim). Finalizacija je samo procena. Zahtev za priznanje vrednosti se zasniva na principu da je utvrđen osnovni princip. Tamo gde osnovni princip nije utvrđen ugovorom, ni zahtev za priznanje vrednosti nije utvrđen, baš kao u slučaju robovlasništva stečenog putem poklona.

Iz gore navedenih objašnjenja, razumemo da je suština obaveze miraza utvrđena ugovorom prema islamskom pravu. Uzvišeni Allah je to ukazao sledećim rečima:

“ … قَدۡ عَلِمۡنَا مَا فَرَضۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ …“ - “ … Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu. – …“. [el-Ahzab 33/50]

U ovom ajetu, Uzvišeni Allah ovo pripisuje Sebi i pojašnjava da je brak bez miraza isključiv za Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Ovo ukazuje na to da se za druge brak može sklopiti samo uz miraz. Kao što je Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.h.) rekao:

لَا نِكَاحَ إِلَّا بِمَهْرٍ وَشُهُودٍ إِلَّا مَا كَانَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“Nema braka bez miraza i svedoka, osim onih koji se odnose na Resûlullaha (s.a.v.s.)“.[76]

(76. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/207; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, lll/509; Hâkim, Mustedrek, ll/198.).

Dokaz za ovo je da žena može da uskrati seksualni odnos sa svojim mužem dok ne dobije miraz. Stvar koja je predmet nadoknade (razmene) može se uskratiti samo u zamenu za neophodnu nadoknadu. Čak i nakon seksualnog odnosa, nadoknada postaje neophodna. Nema načina da se ovo porekne, jer je jasno navedeno u Kur'anu.

[5/64]

Seksualni odnos je raspolaganje imovinom. Pošto se vlasništvo uspostavlja bez naknade, naknadna raspolaganja tom imovinom ne zahtevaju naknadu. U ovom slučaju, Şâfiiîina (r.a.h.) izjava da se “vlasništvo uspostavlja pod uslovom naknade“ je besmislena. To je zato što se ugovor može zaključiti samo u zamenu za imovinu kako bi se istakao značaj (čast) tog vlasništva.

Ovde, značaj vlasništva postaje očigledan samo ako je naknada inherentno neophodna uz vlasništvo. Baš kao što ne postoji mogućnost odlaganja vlasništva do trenutka nakon ugovora, takođe ne postoji mogućnost odlaganja nužnosti naknade. Međutim, kao što smo ranije objasnili, oni koji nisu podložni ovim presudama – to jest, zimije – izuzetak su.

Razvod pre seksualnog odnosa smanjuje obavezu miraza. To je zato što, u ovom slučaju, razvod u osnovi poništava ugovor i time smanjuje isplatu. Smanjenje isplate kada postoji opravdani razlog ne dokazuje da ona nije bila obavezna ugovorom. Smanjenje dogovorenog miraza za polovinu u slučaju razvoda je presuda utvrđena tekstualnim dokazima, suprotno analogiji (kijasa).

Racionalno objašnjenje za ovo je sledeće: Dogovoreni miraz je definitivno utvrđen i sporazumom i ugovorom. Pošto je konačan, ne poništava se u potpunosti ni razvodom ni smrću. Međutim, alimentacija je slaba u svakom pogledu. Zato što nije obavezna samom raspravom ili samim ugovorom. Zato se poništava i razvodom i smrću. Uporedivi miraz je slab u jednom pogledu jer nije dogovoren u ugovoru. U drugom pogledu, jak je obavezan bio samim ugovorom. Pošto je jak u jednom pogledu, ne poništava se smrću. Pošto je slab u drugom pogledu, potpuno je ništavan u slučaju razvoda pre seksualnog odnosa.

Žene koje će se koristiti kao referentna tačka pri određivanju ekvivalentnog miraza

Razumevši ovo, možemo reći sledeće: Po našem mišlenju, prilikom određivanja uporedivog miraza žene, žene čiji miraz treba meriti su njeni rođaci po ocu, kao što su njene sestre, tetke i tetke po ocu. Prema Ibn Ebû Leylâ, to su njeni rođaci po majci, kao što su majka i tetke. Jer, miraz je nadoknada za seksualnu korist (bud) od žena. Zato su u ovoj stvari one koje su mu bliske među ženama daje kredibilitet.

Ali mi kažemo ovo: Vrednost nečega se razume samo posmatranjem vrednosti njegove vrste. Osoba pripada vrsti rođaka sa očeve strane, a ne sa majčine strane. Zaista, čak i ako je majka robinja, njena se ćerka može smatrati članom plemena Kurejš na osnovu očevog porekla. Zato se uzimaju u obzir i rođaci žene sa očeve strane. Njen se miraz ne upoređuje sa majčinim mirazom. Međutim, ako je njena majka rođaka njenog oca, onda se njena majka smatra, ali ne kao njena majka, već kao rođaka njenog oca.

Prilikom određivanja ekvivalentnog miraza, mera koja se uzima je žena od rođaka žene koja se udaje, a koja je slična njoj u pogledu dobrote, lepote, godina, bogatstva i devstvenosti. Jer, mirazi se razlikuju u skladu sa razlikama u ovim kvalitetima. Zaista, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

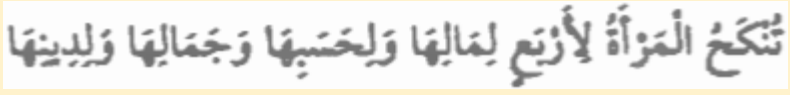

“Žena se udaje zbog četiri stvari: Zbog svog bogatstva, zbog svoje lepote, zbog svoje porodične časti i zbog svoje pobožnosti“.[77]

(77. Buhârî, Nikâh 16; Muslim, Rada' 15; Ibn Mâce, Nikâh 6; Ebû Dâvûd, Nikâh 2; Tirmizî, Nikâh 4; Nesâî, Nikâh 13.).

Ponovo se vodi računa da rođak čiji se miraz meri bude iz istog grada. Njihov miraz se ne upoređuje sa mirazom rođaka u drugom gradu, jer se mirazi generalno razlikuju u zavisnosti od zemlje i grada.

Određivanje miraza nakon venčanja

Ukratko, ekvivalentni miraz je vrednost ženske ženstvenosti (njenih polnih organa). Vrednost nečega može se razumeti samo upoređivanjem sa nečim jednakog kvaliteta.

[5/65]

Ako, nakon bračnog ugovora, muž odredi miraz za ženu i ona se složi sa tim, ili ako žena iznese pitanje miraza pred sudiju koji joj odredi miraz, presuda je ista u oba slučaja. Ako dođe do seksualnog odnosa ili muž umre, žena ima pravo na određeni miraz. Ako se muž razvede od žene pre seksualnog odnosa, prema početnom mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), žena dobija polovinu miraza određenog nakon ugovora. Ovaj miraz određen nakon bračnog ugovora ima istu presudu kao i miraz određen tokom braka. Ebû Yusûf (r.a.h.) je kasnije promenio ovo mišlenje i rekao da će žena dobiti "mut'u (utešni poklon)", stav koji su delili Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.).

Prema ovome, ako se muškarac oženi ženom sa dogovorenim mirazom, a zatim poveća miraz nakon ugovora, prema početnom mišljenju Abu Jusufa, u slučaju razvoda mora vratiti i prvobitni miraz i polovinu dodatnog iznosa. Jer se dodatni iznos smatra prvobitnim mirazom. Dokaz je sledeći ajet:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن ۞ تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ 4/24]

To znači; "U dodatnom iznosu koji ste dogovorili nakon što je miraz određen...".

Prema kasnijem mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), u slučaju razvoda, potrebno je dati samo polovinu miraza dogovorenog u ugovoru. Dokaz za ovaj stav je ajet:

وَإِن طَلَّقۡتُمُوهُنَّ مِن قَبۡلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدۡ فَرَضۡتُمۡ لَهُنَّ فَرِيضَةٗ فَنِصۡفُ مَا فَرَضۡتُمۡ إِلَّآ أَن يَعۡفُونَ أَوۡ يَعۡفُوَاْ ٱلَّذِي بِيَدِهِۦ عُقۡدَةُ ٱلنِّكَاحِۚ وَأَن تَعۡفُوٓاْ أَقۡرَبُ لِلتَّقۡوَىٰۚ وَلَا تَنسَوُاْ ٱلۡفَضۡلَ بَيۡنَكُمۡۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ

237. A ako ih pustite prije nego što ste u odnos sa njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete, to je bliže čestitosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allah zaista vidi šta radite. [el-Bekara 2:237].

To znači: "Dajte polovinu miraza koji ste dogovorili kada ste sklopili ugovor". Svaki dodatni iznos dodat nakon ugovora se u potpunosti gubi u slučaju razvoda. Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) takođe imaju isti stav.

Neslaganje između supružnika oko visine miraza

Ako se supružnici ne slažu oko miraza, na primer, ako muž kaže “miraz je hiljadu (dirhema)“, a žena kaže “dve hiljade (dirhema)“, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), uporedivi miraz se koristi kao arbitraža. Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.) i Ibn Ebû Lejli, reč muža preovladava osim ako ne predloži nešto što se ne može prihvatiti kao miraz.

Dokazi za mišlenja Ebû Yusûfa (r.a.h.) i Ibn Ebû Lejle su sledeći: Supružnici se nisu složili oko cene ugovora koji se ne može poništiti međusobnim sporazumom (ikala). Zato je reč onoga ko poriče višak validna. Ovo je slično neslaganjima između stranaka u vezi sa cenom razvoda u zamenu za imovinu (hul') i cenom oslobađanja roba. U ovom slučaju, nema smisla pribegavati arbitraži na osnovu uporedivog miraza.

Jer, uporedivi miraz važi samo ako se o mirazu nije razgovaralo tokom ceremonije venčanja. Međutim, u ovom slučaju, čak i ako postoje neslaganja između supružnika, oni se slažu oko prvobitnog iznosa miraza. Ovo sprečava da uporedivi miraz bude neophodan.

Međusobne zakletve koje supružnici razmenjuju, besmislene su. Zato što se zakletve daju da bi se poništio ugovor nakon što je on već zaključen. Međutim, bračni se ugovor ne može poništiti na ovaj način. Dokaz za to je sledeći: Ako se razvod dogodio pre seksualnog odnosa, polovina miraza o kome se muž dogovorio bila bi data ženi, a ne bi se tražila arbitraža za mut'a brak. Ista presuda važi ako ugovor traje. Jer, nakon razvoda, mut'a brak, baš kao i uporedivi miraz pre razvoda, rezultat je braka sklopljenog bez dogovora o mirazu.

Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) kažu: Da bi se brak smatrao validnim prema islamskom pravu, neophodan je ekvivalentan miraz. Od ovog se odustaje samo ako se supružnici dogovore o mirazu. Ako postoji neslaganje oko iznosa dogovorenog miraza, treba primeniti prvobitnu presudu. Na primer, u sporu između bojera i vlasnika tkanine u vezi sa plaćanjem, vrednost boje se uzima kao osnova. Međutim, situacija je drugačija između perača i vlasnika tkanine koji se ne mogu dogovoriti o plaćanju. To je zato što rad perača nema uticaja na tkaninu (zato, perač ima pravo na ekvivalentnu naknadu). Sa druge strane, bračni ugovor je ugovor koji se može poništiti. To je zato što strana koja ima pravo izbora u slučajevima emancipacije, sticanja punoletstva ili nespojivosti (jednak status) ima ovlašćenje da poništi brak. Brak je sličan “ugovoru o prodaji“ po tome što stvara pravo isporuke i prijema. Zato, u slučaju spora oko miraza, strane moraju da polože zakletvu.Razvod u zamenu za imovinu i emancipacija u zamenu za imovinu nisu ovakvi.

[5/66]

Ako se muž razvede od žene pre nego što je konzumirao seksualni odnos, onda se traži arbitraža za mut'a brak, kako je objasnio Muhammed (r.a.h.) u el-Džami' (el-Džamiu'l-Kebir). Ovde je stvar regulisana na osnovu principa da je neslaganje između dve strane između sto i dvesta. Međutim, u Kitabu'l-Nikah, stvar je regulisana na osnovu principa da je neslaganje između hiljadu i dve hiljade. Mut'a ne može biti veća od pet stotina (dirhema). Zato, “polovina miraza o kome se muž dogovorio daje se ženi“. Međutim, dozvoljeno je pribeći uobičajenom mirazu pre razvoda. Ali nakon razvoda, od mut'a se ne pribegava. Baš kao ako se muž oženio ženom za hiljadu dirhema i još određeni iznos (kao poklon), u ovom slučaju, nakon razvoda, polovina od hiljadu dirhema pripada ženi. Ako muž nije ispunio svoje obećanje o dodatnom poklonu, onda ceo uobičajeni miraz pre razvoda pripada ženi. U vezi sa Ebû Yusûf'ovom (r.a.h.) izjavom “osim ako ne predloži nešto što se ne može prihvatiti kao miraz“, naši učenjaci (pravnici drugog perioda) imaju dva mišlenja.

Prvo je da muž predlaže nešto manje od deset dirhema kao miraz, što je verski neprihvatljivo jer miraz ne može biti manji od deset dirhema. Međutim, istina je da je Ebû Yusûf'ova (r.a.h.) namera bila da muž predloži veoma mali iznos, znajući da neće, kako je uobičajeno, moći da se oženi ženom sa tako malim mirazom. Zaista, autor koristi isti izraz u odeljku o kupovini i prodaji: Ako se strane ne slažu oko cene nakon što je predmetna imovina izgubljena, reč kupca preovladava, pod uslovom da ne predloži nešto neprihvatljivo. Ne postoji pravni osnov za određivanje cene.Što se tiče objašnjenja stavova Ebû Hanîfe i Muhammeda (r.a.h.), prema el-Karhiju (r.a.h.), oni prvo polažu zakletvu, a zatim se odlučuje o ekvivalentnom mirazu. Međutim, prema Ebû Bakru el-Raziju (r.a.h.), prvo se odlučuje o ekvivalentnom mirazu. Dakle, ako je ekvivalentni miraz dve hiljade dirhema ili više, reč žene, zajedno sa njenom zakletvom, prihvata se jer, izgled ide u prilog njoj. Ako je ekvivalentni miraz hiljadu dirhema ili manje, onda se reč muža, zajedno sa njegovom zakletvom, prihvata jer izgled ide u prilog mužu. Ako je ekvivalentni miraz hiljadu i sto ipo dirhama, onda supružnici polažu zakletvu; zatim se donosi odluka u vezi sa ekvivalentnim mirazom za ženu. Jer je polaganje zakletve postupak kome se pribegava kada ne postoji mogućnost preferencije na osnovu spoljašnjeg izgleda (svedočenja). To je ovde situacija.

Najtačniji stav je stav el-Kerhî'a (r.a.h.). Zato što koncept ekvivalentnog miraza nastaje kada ugovorom nije dogovoren miraz. Ovo se utvrđuje tek nakon što je položena zakletva. Zato što se zahtev jednog supružnika poništava zakletvom drugog. Na kraju krajeva, brak ostaje kao jedan bez sporazuma o mirazu. Zato je ekvivalentni miraz neophodan. Iz ovoga razumemo da prvi korak treba da bude polaganje zakletve. Iako se sam brak ne može poništiti međusobnim zakletvama, postoji mogućnost da rasprava o mirazu postane nevažeća. Zato, kada se supružnici zakunu, razmatra se ekvivalentni miraz; ako je dve hiljade dirhema ili više, žena dobija dve hiljade dirhema. Ako je hiljadu dirhema ili manje – pošto muž to prizna – žena dobija hiljadu dirhema. Ako je hiljadu i sto ipo dirhema, žena dobija ekvivalentni miraz. Koji god supružnik odbije zakletvu, vezan je tvrdnjom drugog. Koji god supružnik predstavi dokaze, ti dokazi moraju biti prihvaćeni jer su dokazali svoju tvrdnju. Ako oboje predstave dokaze, dokaz žene je validan jer dokazuje višak iznosa; dokazi su legitimni za dokazivanje.

Ako miraz nije određen prilikom sklapanja braka i jedan od supružnika umre, kakva je presuda u vezi sa mirazom?

Slično tome, ako jedan supružnik umre pre nego što se dogovori o konkretnom mirazu, i dođe do spora između preživelog supružnika i naslednika preminulog, status preživelog supružnika i naslednika preminuloga je isti kao i status preminuloga. To je zato što naslednik zauzima mesto testatora (preminulog koji je napisao testament). Međutim, ako oba supružnika umru, onda važe dve situacije.

Prvo, naslednici moraju da se slože da miraz nije bio naveden u ugovoru;

Drugo pitanje je kada se naslednici ne slažu oko visine miraza.

U prvom slučaju, presuđeno je da naslednici žene treba da dobiju ekvivalentan miraz iz muževljeve imovine, prema analogiji (kijasu). Ovo je stav Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.). To je zato što je ekvivalentan miraz, baš kao i dogovoreni miraz, propisan samim ugovorom. Kao što dogovoreni miraz ne prestaje smrću supružnika, tako ni ekvivalentan miraz. Zaista, kada jedan supružnik umre, ekvivalentan miraz ne prestaje, a naslednici preminuloga zauzimaju njegovo mesto. Ista presuda važi ako oba supružnika umru.

Ebû Hanîfe (r.a.h.), oslanjajući se na princip istihsana (pravne preferencije), navodi da ženi ništa ne treba davati. Muhammed (r.a.h.) opravdava ovaj stav u el-Kitabu (el-Asl) na sledeći način: "Ako bi naslednici Hz.Alije (r.a.h.) zahtevali miraz Ummu Kulsum (r.a.h.) od naslednika Hz.Uthmana (Osmana) (r.a.h.), da li biste presudili da se ovaj miraz da"? Ovo ukazuje da miraz postaje ništavan nakon dužeg vremena (zbog zastarelosti). To je zato što se ekvivalent miraza razlikuje od perioda do perioda. Zato, ako je prošlo mnogo vremena i ljudi iz tog doba više nisu živi, sudiji je nemoguće da utvrdi iznos ekvivalenta miraza. Prema ovom objašnjenju, presuda u vezi sa ekvivalentom miraza može se doneti ako nije prošlo mnogo vremena.

Drugo objašnjenje je sledeće: Kako smo utvrdili, iz bračnog ugovora proizilaze tri prava. To su dogovoreni miraz (musemma), izdržavanje i ekvivalentni miraz. Najjači od njih je dogovoreni miraz, najslabiji je izdržavanje, a srednji put je ekvivalentni miraz. Pošto je dogovoreni miraz jači, on ne prestaje smrću supružnika ili jednog od njih. Izdržavanje, budući da je slabije, prestaje smrću supružnika ili jednog od njih. Ekvivalentni miraz varira između ova dva. Prestaje smrću supružnika, ali ne i smrću jednog od njih. Jer, onaj ko varira između dva pravila dobija deo od oba. Zaista, as'habi Hz.Poslanika (s.a.v.s.) su se (u poćetku) razlikovali oko toga da li ekvivalentni miraz prestaje smrću jednog od supružnika (ili ne). To ukazuje da su se (na kraju) složili da ekvivalentni miraz prestaje smrću oba supružnika.

[5/67]

Ako dođe do spora oko dogovorenog iznosa miraza nakon smrti supružnika, prema Muhammedu (r.a.h.), uporedivi miraz se rešava arbitražom. To je zato što, prema njegovom pravilu, uporedivi miraz ne postaje ništavan nakon smrti oba supružnika. Zato se ovaj spor tretira kao spor između samih supružnika. Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), kao i u sporovima koji su nastali između supružnika dok su bili živi, reč muževljevih naslednika preovladava, osim ako ne iznesu nešto neprihvatljivo.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), reč muževljevih naslednika je i dalje validna. Jer, po njegovom mišlenju, ekvivalentni miraz prestaje da važi nakon smrti supružnika. Zato, ne postoji mogućnost polaganja zakletve ili arbitraže o ekvivalentnom mirazu. Dakle, ostaje samo zahtev i njegovo poricanje. U ovom slučaju, reč muževljevih naslednika je validna. Međutim, ako ženini naslednici imaju dokaze protiv zahteva muževljevih naslednika u vezi sa dogovorenim mirazom, onda se ti dokazi koriste. U svim ovim slučajevima, presuda je ista bez obzira da li je došlo do seksualnog odnosa ili ne. Jer, razlika između seksualnog odnosa i njegovog odsustva nastaje u slučaju razvoda; nema razlike u slučaju smrti, jer brak prestaje smrću.

[5/68]

Ako se muškarac oženi ženom koja pristaje da joj da kuću i sluškinju kao miraz, trebalo bi da da kuću i sluškinju srednjeg statusa. To se može objasniti na sledeće načine:

Prvo, prema hanefijskoj školi, sluga se može dogovoriti kao miraz u bračnom ugovoru. Međutim, prema šafijskoj školi, takav miraz nije validan.

Ako se oženi ženom da bi joj dao opštu robinju ili konkubinu, onda će joj isto tako dati ekvivalentnu robinju ili konkubinu. Muž ih može ili pokloniti kao robove ili konkubine, ili im može dati njihovu novčanu vrednost u zamenu. Žena mora ovo da prihvati.

Prema Šâfiiîinom (r.a.h.) mišlenju, dogovor o robu u opštem smislu kao mirazu je nevažeći. To je zato što je brak ugovor koji stvara međusobne obaveze. U tom pogledu, sličan je kupoprodajnom ugovoru.

Kao što rob u opštem smislu ne može biti određen kao cena u kupoprodajnom ugovoru, tako ne može biti određen ni kao miraz u bračnom ugovoru. Ova se presuda zasniva na Šâfiiîinom (r.a.h.) principu: nešto što nije validno kao cena u kupoprodajnom ugovoru takođe nije validno ni kao miraz u bračnom ugovoru. To je zato što se pod mirazom podrazumeva njegov finansijski aspekt, odnosno njegova ekonomska vrednost. Finansijska vrednost nečega ne može se saznati samo navođenjem njegove vrste bez preciziranja njegove prirode.

Zato je određivanje nečega kao obaveze u ugovorima uz naknadu nevažeće jer uključuje neizvesnost i dvosmislenost (garar). Na primer, ako bi opšti odevni predmet, životinja ili kuća bili određeni kao miraz, ne bi bili validni. Isto važi i za roba u opštem smislu.

Mi, hanefijska škola mišlenja, zasnivamo svoje argumente na sledećim dokazima: Žena ima pravo na miraz kao nadoknadu za nešto što nije imovina. Životinja se može uspostaviti kao dužnička obaveza u zameni nečega što nije imovina. Zaista, u islamskom pravu, stotinu deva se zahteva kao nadoknada za krvninu, a rob ili robinja se zahteva kao “gurra kazna“ *** za pobačaj. Pošto je dozvoljeno da se životinja uspostavi kao nadoknada za nešto što nije imovina prema verskom pravu, kao dužnička obaveza, takođe je dozvoljeno da se ona ugovori kao miraz u braku. Jer, u smislu da je imovina, to je imovina koja se može prvobitno pozajmiti. Neizvesnost u vezi sa pozajmljenom imovinom, koja je prvobitno prisutna i može se nadoknaditi, ne poništava ugovor, kao što ne poništava ni priznanje.

(*** PS: Samir B: “gurra kazna“ (ili tačnije, gurre) je vrsta nadoknade ili krvnine koja se plaća u islamskom krivičnom pravu, posebno u slučajevima kada je fetus (beba) direktno ili indirektno oštećen, što dovodi do smrti ili urođenih mana.

Evo nekih osnovnih informacija o “gurra'u“.

Značenje: Puna krv, puna nadoknada. Gurre, koja u rečniku ima značenja kao što su “sjaj, beleg, glava“, je termin u islamskoj jurisprudenciji koji se odnosi na nadoknadu isplaćenu za fetus.

Iznos: To je puna nadoknada isplaćena za život ubijenog muškarca. Za žene, ovaj iznos je obično upola veći od iznosa za muškarca, (Diyet-i kâmile***). Prema tradicionalnim merenjima, ovo je ekvivalentno:

5 deva,

Ili 50 dinara (približno 200 grama zlata),

Ili 500 dirhama (približno 1400 grama srebra) u gotovini.

Kada se plaća: Ova se kazna izriče počiniocu kada fetus umre kao rezultat intervencije (kao što je napad) na majku ili direktnog čina protiv fetusa (kao što je abortus).

Ko plaća: Ako se fetus podbaci kao rezultat postupaka druge osobe, počinilac (osoba koja je počinila delo) plaća odštetu.

Kome se daje: Gurre se daje naslednicima fetusa (obično ocu ili drugim naslednicima), ali majka takođe dobija svoj deo jer je i ona naslednica.

Ukratko: Gurre je oblik nadoknade u islamskom pravu koji predstavlja novčani ekvivalent štete nanete životu fetusa.

Diyet-i kâmile***- U islamskom pravu odnosi se na krvninu koju je ubica ili njegovi rođaci platili naslednicima preminuloga u slučajevima nepravednog ubistva (bilo namernog ili slučajnog). Ovaj termin, koji znači "krvnina", prema Islamskoj enciklopediji TDV, prvenstveno se definiše kao 100 deva ili njihov ekvivalent u robi/novcu.

Osnovne informacije o Diyet-i kâmile:

Primer upotrebe: Ovo je pravni termin koji se koristi u sudskim presudama za opisivanje nadoknade isplaćene u slučajevima kada odmazda (kisas) nije primenljiva ili međusobnim sporazumom stranaka.

Sinonimi (slični koncepti): Puna nadoknada, krvni novac, dijet.

Ukratko, može se definisati kao puna novčana nadoknada isplaćena za počinjeni zločin.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa prevodom ove knjige...

Zaista, za nekoga ko da izjavu o sticanju roba, ta izjava je validna. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), ova se izjava ne tumači kao da se odnosi na prosečnog roba. Jer, ono što se deklariše, sam je rob, a ne cena. Dok je ovde sam miraz cena. Sa finansijske perspektive, ako je ovo u početku dug, pošto je to cena, uzeli smo prosečnu vrednost kao osnovu kada je uopšteno navedena. Na ovaj se način poštuje pravda za obe strane. Zaista, prema islamu, obavezno je davati zekat od prosečne vrednosti sopstvenog bogatstva, uzimajući u obzir obostranu korist siromašnih i bogatih.

Štaviše, pošto je miraz prvobitno pozajmljena roba, neizvesnost u pogledu njegove prirode ne čini dug nevažećim. Zato, ako muž želi da plati dug u novčanom smislu, žena je obavezna da ga prihvati. To je zato što validnost duga zavisi od razmatranja vrednosti pozajmljene robe. Ovde se vrednost robe tretira isto kao i sama roba. Zaista, u islamskom pravu, u vezi sa krvninom (dijetom), iznos varira između stotinu deva ili njihovog ekvivalenta u dirhemima i dinarima, uzimajući u obzir vrednost robe.

Neki od naših ranih pravnika su rekli: Ako određivanje miraza na ovaj način ne bi bio validan, morali bismo da uvedemo uporediv miraz. Jer, bračni ugovor ne postaje ništavan ako je utvrđeni miraz nevažeći. Zaista, bračni ugovor ne postaje nevažeći čak i ako se o mirazu uopšte ne raspravlja.

Ako je neodređenost u dogovorenom mirazu manja nego neodređenost u primerenom mirazu, to ne sprečava valjanost određivanja miraza. Jer deo neodređenosti se uklanja ovom presudom.

Bilo kakva neizvesnost jednaka ili veća od one kod uporedivog miraza učinit će presudu o mirazu nevažećom, jer ne predstavlja nikakav oblik formalne komunikacije.

S'hodno tome, neizvesnost u vezi sa robom koja je određena kao miraz je neizvesnost kvaliteta, a ne neizvesnost pola. Međutim, neizvesnost u vezi sa uporedivim mirazom je neizvesnost pola. Zato smatramo da je određivanje miraza u ovoj stvari validno; tako da je moguće izbeći deo neizvesnosti.

[5/69]

Neizvesnost oko tkanine je veća od neizvesnosti oko miraza. To je zato što koncept tkanine obuhvata mnoge vrste, kao što su pamuk, lan, svila itd.

Označavanje nečega nepoznate prirode kao miraz

Neizvesnost oko "životinja" je slična, jer obuhvata mnoge različite vrste životinja. Neizvesnost oko "kuća" je takođe slična, jer stanje kuće varira u zavisnosti od grada i naselja, njene veličine (mala ili velika) i količine upotrebljivog prostora. Zato je neizvesnost kod "kuća" veća od neizvesnosti kod uporedivih miraza. S'hodno tome, određivanje ovih kao miraza nije validno. Ako se ugovor sklopi na ovaj način, treba koristiti uporedivi miraz.

Bračni se ugovor u ovom pogledu razlikuje od kupoprodajnog ugovora. Jer, kod kupoprodajnog ugovora, ako smatramo predmet ugovora nevažećim zbog neizvesnosti o prirodi robe koja se prodaje, ne moramo zahtevati drugu neizvesnost. Jer, u ovom slučaju, kupoprodajni ugovor postaje nevažeći te se time uplata vraća prodavcu. To je poznata činjenica.

Ako muž u bračnom ugovoru navede kuću (ili sobu) kao miraz, uobičajeno je da se to ne odnosi na samu kuću, već na kućni nameštaj. U Iraku je poznato da se ljudi venčavaju pod uslovom davanja jedne ili dve kuće kao miraz, a to se odnosi na kućni nameštaj koji je žena pripremila kao deo svog miraza. Uzimajući u obzir recipročnu razmenu dobara, kao što je pomenuto, ovo se tumači kao umeren nivo kućnog nameštaja.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), vrednost kuće je četrdeset dirhema, a vrednost sluge je četrdeset dinara.[78] Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), njihove vrednosti rastu ili opadaju u zavisnosti od tržišnih cena. Ne postoji fundamentalna razlika u mišlenju između Ebû Hanîfe (r.a.h.) i dva imama u vezi sa suštinom stvari. Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je ograničio svoje mišlenje na ono što je video u svoje vreme, dok su dva imama dodala nove stvari. Fetve se daju u skladu sa okolnostima vremena i mesta. Zaista, mišlenje dva imama po ovom pitanju je prikladnije za naše vreme, jer se vrednost robe menja u skladu sa cenom ili jeftinoćom na tržištu.

(78. U vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.), 10 dirhema srebra ili 1 dinar zlata, što se smatralo ekvivalentom vrednosti, bilo je približno jednako ceni 2 ovce. Jasno je da postoji slična korelacija vrednosti između 200 dirhema srebra, 20 miskala (dinara) zlata i 40 ovaca kao praga zakata.).

Najvredniji sluga je onaj iz Sinda[79]. Najvrednije sluge su Turci, a najmanje vredne su Indijci. Sindi su među njima u srednjoj klasi. Međutim, sindske sluge su retke u našoj zemlji. Zato se najmanje vredne turske sluge i najvrednije indijske sluge smatraju srednjom klasom.

(79. Sind: Naziv regiona u zapadnom Pakistanu. 9.670 njegovih stanovnika su muslimani. Osvojio ga je Muhammed b. Kasim el Takafi 711. godine.).

Ako neko sklopi bračni ugovor pod uslovom davanja svetle puti sluškinje kao miraz, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ženi treba dati pedeset dinara. Njegovo se mišlenje zasniva na razlici u vrednosti između prosečnih i kvalitetnih usluga sluškinje koju je video u svoje vreme. U stvarnosti, ova razlika varira u zavisnosti od tržišne cene, ali u njegovo doba, ova razlika je bila deset dinara. Zato je Ebû Hanîfe (r.a.h.) to odredio na ovaj način.

Ali, ako ženi da belu sluškinju čija vrednost nije pedeset dinara, i to je dozvoljeno. Jer joj je platio ono što je obećao. Vrednost imovine se uzima u obzir samo ako je plaćanje izvršeno u njenoj vrednosti. Ako odluči da plati samom imovinom, njena se vrednost ne uzima u obzir.

Kriterijumi koji se uzimaju u obzir pri određivanju miraza

Ako su muž i žena iz nomadskog naroda a brak je sklopljen uz ugovor o kući (bejtu) kao mirazu, ženi se daje kuća napravljena od kozje dlake, onakva kakvu naseljavaju nomadi. Ako je brak sklopljen uz ugovor o slugi, onda se daje sluga umerenog statusa iz redova poznatih slugu tog kraja. To je zato što se običaji uzimaju u obzir prilikom određivanja miraza. Na primer, ako neko kupi nešto po fiksnoj ceni od dirhema, plaćanje se vrši u valuti koja važi u tom kraju, uzimajući u obzir običaje.

[5/70]

Što se tiče miraza (mehr-a), uvek se uzimaju u obzir običaji tog mesta. Prema tome, kada se kaže kuća u apsolutnom smislu, to znači kuća napravljena od koliba od trske prema običajima onih koji žive nomadskim životom, a prema običajima ljudi koji žive u gradu znači kućni nameštaj. Zato smo i mehir koji se pominje u bračnom ugovoru tumačili prema običajima mesta gde je ugovor sklopljen.

Pravo da se vidi miraz

To znači da je korist od priznavanja mogućnosti uvida omogućavanje povrata nadoknade prenete sa jedne strane na drugu. Ova se korist ostvaruje kod ugovora o prodaji jer se ugovor poništava kada se roba vrati. Međutim, ova se korist ne može ostvariti kod bračnog ugovora jer se bračni ugovor ne poništava kada se ugovoreni miraz vrati zbog mogućnosti uvida. U tom slučaju, može biti potrebno platiti samo vrednost ugovorenog miraza. Vrednost predmeta ne može se uvideti kao sam predmet. Zato se vraćanjem ugovorenog miraza ne dobija nikakva korist.

Opcija u vezi sa mirazom zbog krivice

Prema hanefijskoj školi, osim ako nedostatak nije preteran, miraz se ne vraća zbog mogućnosti njegovog povraćaja. Prema šafijskoj školi, sve što se može vratiti zbog nedostatka u kupoprodajnom ugovoru može se vratiti i u slučaju miraza. Ova razlika u mišlenju između hanefijske i šafijske škole proizilazi iz sledećeg principa: Prema šafijskoj školi mišlenja, ako se imovina vrati zbog nedostatka, miraz dogovoren u vreme ugovora postaje nevažeći, a ženi se mora dati miraz ekvivalentan onom koji je dogovoren. Međutim, prema hanefijskoj školi mišlenja, dogovoreni miraz se u ovom slučaju ne poništava; ženi se mora isplatiti samo vrednost dogovorenog miraza.

Ako je nedostatak robe manji, nema koristi od njenog vraćanja, jer nema razlike između same robe i njene vrednosti. Međutim, ako je nedostatak veliki, vraćanje robe pruža korist, jer je u tom slučaju moguće zahtevati vrednost robe kao da je besprekorna bila.

Razlika između jednostavnog i velikog nedostatka određuje se na sledeći način: nedostatak koji umanjuje vrednost robe do te mere da se ne može proceniti prema procenama stručnjaka na tržištu, smatra se velikim nedostatkom (prekomernim nedostatkom); nedostatak koji umanjuje vrednost robe do te mere da se može proceniti prema procenama stručnjaka, smatra se manjim nedostatkom. Šafijevo obrazloženje za dokazivanje svog principa je sledeće: Miraz (mehr) je imovina stečena ugovorom kojim se stvaraju međusobne obaveze te ga je moguće odvojiti od prvobitnog ugovora. Zato, kao i kod ugovora o prodaji, dogovoreni miraz postaje nevažeći kada se roba vrati. Međutim, nevaženje dogovorenog miraza u bračnom ugovoru ne čini nevažećim sam bračni ugovor. Zaista, ako miraz nije bio prvobitno dogovoren, bračni ugovor se i dalje ne bi smatrao nevažećim. Mi hanefije, kažemo sledeće: Razlog koji zahteva dogovoreni miraz je sam ugovor. Dokle god postoji razlog koji zahteva dogovoreni miraz, nije dozvoljeno proglasiti ga nevažećim. Međutim, ako se miraz vrati zbog greške, postaje nemoguće dati ženi tačan iznos koji joj se duguje.

Zato je neophodno dati joj njegovu vrednost, kao i u slučaju roba koji pobegne nakon što je otet.Prema ovom pravilu, ako se miraz izgubi pre isporuke, miraz dogovoren u vreme ugovora ne postaje nevažeći. Međutim, muž je dužan da plati ekvivalent dogovorenog miraza. Ako je dogovoreni miraz bio za zamenljivu robu, on mora da plati ekvivalent; ako je za nezamenljivu robu bilo, on mora da plati njenu vrednost. Prema Šâfiiîi (r.a.h.), baš kao što ugovor o kupovini postaje nevažeći ako se roba koja je predmet ugovora o prodaji (mebî') izgubi pre isporuke, miraz postaje nevažeći ako se izgubi pre isporuke. U ovom slučaju, ženi se daje miraz ekvivalentan dogovorenom mirazu. Neki od Šâfiiîinih (r.a.h.) saputnika takođe kažu: Po našem mišlenju, miraz ne postaje nevažeći ako se izgubi. Međutim, pošto postaje nemoguće dati miraz u celosti, njegova vrednost mora biti isplaćena. Ali, razlog za vraćanje imovine zbog nedostatka jeste taj da se dogovoreni miraz učini nevažećim. Zato, dogovoreni miraz postaje nevažeći. S'hodno tome, ako treća lica polažu pravo na dogovoreni miraz, utvrđeni miraz ne postaje nevažeći. Jer, uslov je za validnost određivanja miraza da je miraz imovina. Potraživanje trećih lica ne eliminiše njegovu imovinsku prirodu, ali onemogućava isporuku. Zato se ova imovina smatra izgubljenom, a mužu mora biti isplaćena njena vrednost.

Ako muž izda miraz (koji je pokretna ili nepokretna imovina), zakupnina postaje njegova. Jer, miraz u njegovom posedu podleže opštem plaćanju, kao i imovina koja je uzurpirana“.[80]

Zaista, ako osoba koja je zaplenila imovinu izda u zakup, kirija postaje njena. Međutim, on daje ovu kiriju kao sadaku jer ju je stekao nečistom zaradom. Muž takođe treba da to učini.81 Ova presuda je u skladu sa hanefijskim mecenatstvom (hanefijskoj školi).

(80. S'hodno tome, ako je miraz izgubljen ili uništen u posedu muža, mora se isplatiti ženi. Da li je muž kriv, nehatan ili kriv za čin uništenja, to ne menja presudu. Sa druge strane, ako je miraz vrsta gotovine koja zadržava svoju vrednost, kao što je zlato, i ako ga muž ulaže, ostvareni profit treba da pripadne njemu. Pošto bi morao da isplati glavnicu miraza u zlatu svojoj ženi u slučaju gubitka, u ovom slučaju, ne bi bilo rizika za ženu.).

(81. Međutim, pošto žena pristaje da muž upravlja mirazom, prihod koji on dobija treba smatrati “čistim“ a ne “nelegitimnim“ prihodom. Zato, on nije dužan da ga donira. Treba ga razmatrati odvojeno od prihoda od onoga što je oduzeto u tom pogledu.).

[5/71]

Prema Šafijinom (r.a.h.) mišlenju, kirija je odgovornost žene. Jer, prema pravilu koje je on usvojio, koristi se smatraju imovinom, a kirija je cena imovine koja pripada ženi. Miraz (ukr) i krvnina (erš) dati ženi koja je imala seksualni odnos sa njim pod sumnjom, smatraju se ekvivalentnim ovoj presudi.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, beneficije se ne smatraju vrednom (mutekavvim) imovinom. Beneficije stiču vrednost samo putem ugovora. U ovom slučaju, muž je taj koji sklapa ugovor.

Dakle, zakupnina (kirija) takođe pripada njemu. Jer, kroz ugovor koji sklapa, imovina koja je ranije bila nematerijalna i pripadala je nekom drugom postaje opipljiva. Ovo je slično osobi koja pravi i prodaje lonac od tuđe zemlje; cena lonca pripada njemu.

Povećanje imovine dato kao miraz

Ako se imovina određena kao miraz poveća pre porođaja na načine kao što su porođaj, rađanje plodova ili sticanje prihoda, celokupno ovo povećanje, zajedno sa prvobitnim mirazom, postaje vlasništvo žene.

Suština stvari je sledeća: Povećanja imovine označene kao miraz koja se dešava pre isporuke deli se u dve kategorije: povećanja vezana za imovinu i povećanja odvojena od imovine. Povećanje povezano sa bogatstvom uključuje stvari poput povećanja telesne težine kod robinje ili pobolšanja njene lepote otvaranjem vida. Povećanja odvojena od imovine ili potiču od same imovine, kao što je miraz (ukr) potreban zbog porođaja, proizvodnje voća ili sumnjivih seksualnih odnosa, ili ne potiču od same imovine, kao što su zarada, nadnica ili prihod.Ako dođe do seksualnog odnosa ili muž umre, sva povećanja miraza daju se ženi. To je zato što ko god poseduje prvobitnu imovinu, poseduje i ta povećanja. Prvobitna imovina je pravo žene. Ovo se pravo potvrđuje smrću ili polnim odnosom. Zato, svako povećanje prvobitne imovine treba dati ženi.Ako se muž razvede od svoje žene pre konzumacije braka, svako povećanje imovine, bilo odvojeno ili pripojeno, deli se podjednako sa prvobitnom imovinom, jer se smatra njenim delom. Povećanja koja nastanu nakon ugovora, ali pre isporuke, smatraju se da postoje u vreme zaključenja ugovora, po analogiji sa prodatom imovinom. Zaista, u ugovoru o prodaji, povećanja prodate imovine smatraju se da postoje u vreme zaključenja ugovora, a deo prodajne cene se zadržava u zamenu za ta povećanja u vreme isporuke.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), prihodi od miraza, kao što su zarada i kirija, ne dele se na pola u slučaju razvoda pre seksualnog odnosa. U potpunosti se daju ženi. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ovi prihodi, zajedno sa glavnom imovinom, dele se na pola.

Ako žena izazove raskid braka pre seksualnog odnosa, zarada pripada njoj. Međutim, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), pravo vlasništva žene nad celim originalnim mirazom postaje nevažeće. Njoj se daje samo deo zarade od miraza. Prema rečima dva imama (Ebû Yusûfa i Muhammeda eš-Šejbanija (r.a.h.)), u ovom slučaju, zarada podleže odluci o originalnom mirazu.

Zaista, prema istom pravilu, ako se profit ostvari prodajom pre isporuke, a prodaja se naknadno poništi zbog uništenja robe, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), profit pripada kupcu, dok prema dva imama (Ebû Yusûfu i Muhammedu eš-Šejbaniju (r.a.h.)), on pripada prodavcu. Dokazi na koje se dva imama oslanjaju u ovoj stvari su sledeći: Profit je povećanje odvojeno od prvobitne imovine, slično detetu rođenom od robinje. S'hodno tome, ako vlasništvo žene nad prvobitnim mirazom postane nevažeće, nevažeći postaje i profit. To je zato što vlasništvo žene nad prvobitnim mirazom postaje nevažeće poništenjem braka, koji je osnov za miraz bio. Povećanje, bez obzira da li proizilazi iz prvobitne imovine ili ne, ulazi u vlasništvo samo zajedno sa prvobitnom imovinom. Kada se osnov vlasništva nad prvobitnom imovinom poništi, više ne postoji razlog da povećanje postane njena imovina.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Razlog koji dozvoljava ženi da poseduje zaradu od miraza nije poništen. Zato, vlasništvo nad zaradom ostaje kod nje, baš kao što je i pre razvoda bio.

Objašnjenje je sledeće: Vlasništvo nad zaradom se stiče na jedan od sledećih načina: ili je rob prihvatio poklon, ili je sklopio ugovor o službi sa nekim drugim osim svog gospodara, ili je sakupio dozvoljene stvari kao što su drvo ili trava. Nijedan od ovih razloga za vlasništvo ne poništava se razvodom.

Posledica ovoga je da sticanje dobra zahteva sticanje vlasništva od strane sticaoca. Međutim, ako sticalac nema pravnu sposobnost da poseduje dobro, dobro postaje vlasništvo naslednika, koji je gospodar. Zbog postojeće veze vlasništva između roba i gospodara u trenutku sticanja dobra od strane roba, gospodar zauzima mesto roba u pitanju sticanja vlasništva. Naknadni gubitak vlasništva nad prvobitnim dobrom od strane gospodara ne znači da on više nije naslednik roba na isti način. To je zato što dobitak nije kao povećanje dobra; povećanje je deo dobra, a vlasništvo nad prvobitnim dobrom prelazi na gospodara, osim ako nije postalo vlasništvo novim sticanjem.

[5/72]

Kao što je poznato, dete staratelja (robinje koja je sklopila dogovor sa svojim gospodarom pod određenim uslovima) je staratelj, ali njen prihod nije starateljski. Potomak mebi-ja (robe koja je predmet prodajnog ugovora) koji se rodi pre isporuke takođe se smatra mebi-jem. Deo kupoprodajne cene se zadržava kod isporuke u njegovu korist. Međutim, prihod (zarada) ostvaren od prodate robe ne smatra se prodatom robom. Zbog toga, čak i ako je primljen zajedno sa osnovnom robom, ništa iz kupoprodajne cene (naknade) ne ide njemu. Razlika se tako ispostavlja. Ako žena dobije svoj prvobitni miraz zajedno sa bilo kakvim njegovim povećanjem, a njen muž se razvede od nje pre nego što je brak konzumiran, ona dobija polovinu prvobitnog miraza i dodatni iznos. To je zato što se odluka o podeli miraza na pola nakon razvoda primenjuje na celu imovinu kada do povećanja dođe pre isporuke, i ova odluka ne prestaje da važi isporukom imovine.

Ako žena preuzme posed prvobitne imovine pre nego što dođe do bilo kakvog povećanja, a do povećanja dođe dok je ona u posedu, a njen muž se razvede od nje pre konzumacije, a povećanje je takve prirode koja ne potiče od same imovine, kao što je profit ili prihod, tada celokupno povećanje pripada ženi. Ona vraća polovinu prvobitne imovine svom mužu. To je zato što je profit koji je nastao usled povećanja nastao nakon što je ženino vlasništvo i posedovanje imovine bilo završeno. Zato, iako je ona obavezna da vrati prvobitnu imovinu ili njen deo, profit u potpunosti ostaje njoj. Slično tome, ako imovina koja je predmet kupoprodajnog ugovora dobije nešto dok je u posedu kupca, a zatim se prvobitna imovina vrati zbog nedostatka, profit pripada kupcu. Dokaz za ovu presudu je hadis Resûlulaha (s.a.v.s.).

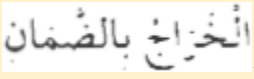
- “Prihod od nečega je zauzvrat za njegovu odgovornost (rizik)“.[82]

(82. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/49; Ebû Dâvûd, Buyû' 71; Tirmizî, Buyû‘ 53; Nesâî, Buyû‘ 15; lbn Mâce, Ticârât 43.).

U ovom slučaju, miraz je odgovornost žene. Zato joj treba obezbediti i njene interese. Prihod je cena tih interesa. Međutim, ako povećanje potiče od same imovine, onda važi sledeće: Ako je povećanje odvojeno od imovine, kao što su potomstvo ili plod, to sprečava da se prvobitni miraz podeli na pola u slučaju razvoda. Slično tome, ako je žena uzrok razdvajanja, to sprečava da se ceo miraz vrati mužu. Međutim, ako do razvoda dođe pre seksualnog odnosa, muž dobija polovinu prvobitne imovine od žene, a ako je žena razlog razdvajanja, dobija ceo miraz, po njegovoj vrednosti na dan kada je dat. Prema Zuferu (r.a.h.), u slučaju razvoda, ženi se daje polovina prvobitnog miraza, zajedno sa svakim povećanjem njegove vrednosti. Ako je razvod uzrokovana ženom, ceo miraz se vraća mužu. To je zato što, osim ako nije došlo do seksualnog odnosa, ženino vlasništvo nad imovinom ne postaje trajno samo preuzimanjem posedovanja. Naprotiv, postoji mogućnost da se polovina, ili cela imovina ako je žena uzrokovala razvod, vrati mužu nakon razvoda. Ovo pravo se odnosi i na svako povećanje vrednosti imovine. Ova je situacija slična situaciji sa robom kupljenom putem nevažeće transakcije.

Ako kupac preuzme robu i dođe do povećanja odvojeno od prvobitne vrednosti, prodavac vraća robu zajedno sa povećanjem. İbn Semâ'a (r.a.h.) je takođe preneo od Ebû Yusûfa (r.a.h.): U slučaju razvoda, muž zahteva od žene polovinu vrednosti prvobitnog miraza. Ako žena (neudhubilah) odstupi od islama (napusti islam), muž zahteva vraćanje prvobitnog miraza sa svakim njegovim povećanjem. To je zato što otpadništvo poništava prvobitni miraz kao i razlog za miraz, naime bračni ugovor. Povraćaj imovine na osnovu toga što je razlog (bračni ugovor) poništen sličan je vraćanju prodate imovine zbog ništavnosti kupoprodajnog ugovora. Zaista, u ovom slučaju, presuda o vraćanju prodate imovine primenjuje se i na prvobitni miraz i na (svako) povećanje. Međutim, razvod je raskid ugovora, a ne njegovo bitno kršenje. Zato se ne utvrđuje pravo muža na povećanje koje nije nastalo pod njegovim vlasništvom i posedom. Dakle, pošto je podela povećanja na pola nemoguća, nemoguća je i podela glavnice na pola.

[5/73]

Dokazi za stav pomenut u rivâjetu u Zâhiru'r-Rivâji su sledeći: Žena je stekla vlasništvo nad mirazom putem bračnog ugovora, a ovo vlasništvo je završeno po rođenju. Zato je do povećanja došlo na imovini koja je u potpunosti pripadala njoj. Presuda o podeli miraza na pola u slučaju razvoda važi samo za miraz utvrđen u vreme ugovora. Pošto povećanje miraza nije primljeno kao pravo, o njemu se nije ni stvarno ni pravno raspravljalo u vreme ugovora. Zato je nemoguće podeliti ga kao deo prvobitne imovine.

Slično tome, njegova podela na pola je nemoguća, baš kao što je nemoguće podeliti prvobitnu imovinu na pola ako postoji dodatni iznos odvojen od prodate stvari koji sprečava njen povratak zbog kvara koji se javlja nakon prijema.

Presude koje se odnose na povećanje (dobit) nastalo na poklonjenoj (doniranoj) robi i od nje (posebno) odvojeno, drugačije su. Ovo povećanje ne sprečava darodavca da poništi donaciju. Jer je donacija ugovor o besplatnosti (teberru). Zato, kada darodavac povrati prvobitnu imovinu, povećanje koje je iz toga proizašlo ostaje u posedu primaoca bez naknade. Prvobitna je imovina data primaocu bez naknade. S'hodno tome, dozvoljeno je dati i povećanje bez naknade. Međutim, kupoprodajni i bračni ugovori su ugovori koji uključuju naknadu. Zato, ako presudimo da se i prvobitna imovina mora vratiti kada je vraćanje povećanja nemoguće, povećanje ostaje u posedu primaoca bez naknade. Međutim, povećanje je deo prvobitne imovine. Nakon što ugovor koji su strane sklopile postavljajući uzajamne naknade prestane, nije dopušteno da se imovina daje bez naknade.

Na ovaj način, pošto je nemoguće podeliti prvobitni miraz na pola, žena mora da plati polovinu vrednosti miraza svom mužu. To je zato što kada se utvrdi razlog koji je doveo do duga, nemoguće je vratiti samu imovinu.

Pošto odgovornost za isplatu miraza (mehra) prelazi na ženu kada ga primi, pri određivanju njegove vrednosti, u obzir se uzima vrednost na dan prijema.

Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), povećanje bogatstva kao što je dobijanje na težini, lepota ili obnavlanje vida (kad muškarac treba da vidi svoju buducu ženu,(prim.prev.)) smatra se sastavnim delom prvobitnog bogatstva, iako se muž razvede od žene pre konzumiranja seksualnog odnosa, odluka u vezi sa takvim povećanjem je ista kao i za povećanje odvojeno od bogatstva. Muž ima pravo da primi polovinu vrednosti miraza na dan porođaja od svoje žene.

Prema Muhammedu i Zuferu (r.a.h.), glavnica imovine, uključujući svako povećanje vrednosti, deli se podjednako. Njihovo obrazloženje je sledeće: Brak je ugovor koji stvara međusobne obaveze. U ugovorima koji stvaraju međusobne obaveze, kao što su ugovori o prodaji, povećanje vezano za imovinu ne uzima se u obzir. Na primer, ako neko kupi robinju dajući je kao otplatu i preuzme je, a zatim dođe do povećanja vezanog za robinju, a zatim robinja umre pre isporuke ili pre nego što je kupac vrati zbog nedostatka, druga strana zahteva vraćanje robinje zajedno sa povećanjem***. Međutim, ako bi povećanje vrednosti robinje bilo odvojeno od povećanja, presuda bi bila drugačija. Jer je povećanje vezano za imovinu poput povećanja cene. Slično tome, ako bi se povećanje dogodilo pre isporuke, cena se ne bi delila jer bi se smatralo povećanjem cene. Ista presuda važi i za miraz.

(*** PS: Samir B: Ova izjava opisuje složen scenario u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi mišlenja) koji se tiče poništenja (raskida) kupoprodajnih ugovora i vraćanja neispravne robe.

Tekst razmatra transakciju koja uključuje trampu robinje u trgovinskoj razmeni (davanje robinje kao naknadu) gde prodati predmet (robinja) dobija vrednost u posedu kupca, ali se plaćanje (robinje) obustavlja radi nastanka njene smrti pre isporuke ili pre nego što bude vraćeno zbog neke njene mane.

Korak-po-korak u objašnjenju ovog scenarija:

1. **Prodaja i posedovanje**: Osoba A kupuje robinju od osobe B. Kao plaćanje, daje svoju robinju (kao zamenu). Robinja dolazi u posed A (kupca) (biva uzeta u njegov posed).

2. **Neodvojivo povećanje**: Dok je robinja u posedu osobe A, dolazi do neodvojivog povećanja njene vrednosti (na primer, robinja postaje deblja, lepša ili se obrazuje i postaje veštija). Ovo povećanje povećava vrednost robinje.

3. **Nastala smrt**, **vrednost** (**robinje**): Dok je robinja kod osobe A, ali se plaćanje vrednosti razmenjene robinje obustavlja radi njene smrti pre nego što bude isporučena osobi B, ili pre nego što osoba A svati da je robinja sa manom te je vrati.

4. **Pravna posledica**: Prema islamskoj jurisprudenciji, ako dođe do dodatnog povećanja vrednosti prodate imovine (konkubine) a zatim se ugovor o prodaji raskine (na primer, zbog mane), imovina se mora vratiti zajedno sa dodatnom vrednošću.

Ukratko: Povećanje vrednosti robinje vraća se prodavcu (B), prvobitnom vlasniku robinje, u slučaju da je razmena nevažeća ili vraćena. Kupac (A) vraća robinju ne po vrednosti po kojoj ju je dobio, već u njenom novom i revalorizovanom stanju.

Pravno obrazloženje ovde je:

a. **Kontinuirano povećanje** (**Ziyade-i Muttasıl**): Ovo se odnosi na povećanje fizičkih atributa same robinje (dobijanje na težini, obrazovanje). Pošto nije odvojeno od same imovine, vraća se zajedno sa povećanjem.

b. **Gubitak naknade**: Čak i ako sluškinja (robinja) umre, prodavac ima pravo da je vrati po "povećanoj ceni" po kojoj ju je dobio. Kupac ne može reći: "Robinja je umrla, vrednost robinje se povećala, ja ću uzeti povećanje".

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha).

Nastavljamo dalje sa našon knjigom (inša Allah)...

Ovo se razlikuje od situacije sa poklonjenom imovinom. Zato što povećanje vrednosti poklonjene imovine sprečava opoziv poklona. To je zato što poklon nije ugovor koji podleže plaćanju (namećući obaveze plaćanja). S'hodno tome, primanje imovine kao uslov ugovora o poklonu ne nameće obaveze plaćanja primaocu, te zato davalac ne zadržava pravo na imovinu. S'hodno tome, nije moguće da se pravo koje prvobitno nije postojalo prenese na povećanje imovine. Dakle, pošto ne postoji mogućnost opoziva povećanog dela, ne postoji ni mogućnost opoziva prvobitne imovine. Zato što je prvobitna imovina neodvojiva od povećanja. Međutim, prihvatanje poklona od strane žene nameće joj obaveze plaćanja. Obaveze plaćanja žene u imovini su za muževo pravo. Ovo ukazuje da muževo pravo na prvobitnu imovinu nastavlja da postoji. Ovo pravo, kao i u ugovoru o prodaji, primenjuje se i na povećanje imovine.

[5/74]

Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf (r.a.h.): Ovo povećanje se dogodilo u validnoj i punoj imovini žene. Zato je to postalo pravo žene u svakom pogledu, baš kao povećanje odvojeno od prvobitne imovine. U ovom slučaju, pošto je nemoguće podeliti uvećani deo na pola, takođe je nemoguće podeliti prvobitnu imovinu na pola, kao što je rekao Muhammed (r.a.h.).

Dokaz za to je da je miraz, u izvesnom smislu, usluga, poklon (bezuslovna pomoć). To je zato što ga žena ne dobija kao nadoknadu za imovinu na koju ima pravo. Povećanje imovine dato kao poklon, kao i povećanje poklonjene imovine, sprečava vraćanje originala. Štaviše, kod poklonjene imovine, efekat povećanja koje se dešava pored imovine je veći od efekta odvojenih povećanja. Zaista, odvojena povećanja poklona ne sprečavaju vraćanje poklona, dok povećanja koja se dešavaju pored imovine sprečavaju.

Sa druge strane, pošto povećanja odvojena od glavnice sprečavaju da se glavnica podeli na pola, povećanja pored imovine prvenstveno sprečavaju ovo.

[5/75]

Što se tiče ugovora o prodaji, ispravan stav, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), jeste da dodaci priloženi robama (mebi') sprečavaju poništenje ugovora, baš kao što posebni dodaci sprečavaju poništenje ugovora. Autorovo pominjanje “mezuna“ (roba kome je dozvoljeno da trguje) je isključivo Muhammedov (r.a.h.) stav. U pitanju kupovine i prodaje, autor eksplicitno navodi, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), da dodaci priloženi robama, baš kao i posebni dodaci, sprečavaju poništenje ugovora zakletvom.

[5/75]

Ako do povećanja dođe pre seksualnog odnosa, nakon što se muž razvede od žene, i dok je imovina još uvek u posedu žene, prvobitna se imovina deli na pola sa povećanjem (polovina miraza se daje ženi). To je zato što je, po razvodu, žena dužna da vrati polovinu prvobitnog miraza. Ova se obaveza odnosi i na povećanje. Ova stvar je slična situaciji sa imovinom kupljenom putem nevažećeg ugovora o prodaji. Imovina kupljena putem nevažećeg ugovora takođe mora biti vraćena sa svojim dodatnim i odvojenim povećanjima. Situacija pre razvoda je drugačija.

Odredbe u vezi smanjenja miraza

Što se tiče smanjenja miraza, ako je miraz izgubio vrednost zbog manjeg nedostatka (mane) dok je u posedu muža bio, žena nema pravo izbora. To je zato što ako je takav nedostatak postojao u vreme kada je ugovor sklopljen, žena takođe ne bi imala pravo izbora. Ista preuda važi ako se nedostatak pojavi nakon ugovora, a pre isporuke.

Prema Zuferu (r.a.h.), čak i ako je nedostatak u mirazu mali, žena ima pravo izbora (muhajerlik). To je zato što se uslovi ugovora menjaju na njenu štetu. Imala je pravo na miraz u njegovom prvobitnom stanju, ali nedostatak menja njegovu ispravnost. Međutim, prema Zuferovom (r.a.h.) stavu, žena bi trebalo da ima pravo izbora i zbog nedostatka koji je postojao u vreme ugovora, jer nema razlike između to dvoje. Ako se pojavi značajan nedostatak (mana) u mirazu dok je on u posedu muža, onda postoji pet mogućih ishoda:

Ako je nedostatak posledica prirodne nepogode, žena ima izbor. Može zahtevati vrednost miraza kakva je na dan venčanja bila ili može zadržati neispravnu imovinu. U ovom slučaju, ženi se ništa ne daje kao nadoknada za smanjenu vrednost, jer muž nije bio u mogućnosti da isporuči miraz u njegovom prvobitnom stanju kako je propisano ugovorom. Zato žena ima pravo izbora (muhajjerlik). Ako želi, može zahtevati njegovu vrednost, jer, dok je postojao razlog koji je zahtevao miraz, njegova tačna isporuka je postala nemoguća.

Ako žena odluči da zadrži imovinu kakva jeste, ne može zahtevati ništa od muža kao nadoknadu za smanjenu vrednost. Jer, iako je miraz odgovornost muža da plati kao uslov bračnog ugovora, sadržaj miraza nije odgovornost muža da plati kao uslov ugovora. Od Zufera (r.a.h.) se prenosi da žena ima pravo da natera muža da plati smanjenje vrednosti miraza. To je zato što je miraz, kao i ukradena imovina, podložan automatskom vraćanju od strane muža. Zaista, ako imovina koju je neko ukrao postane neispravna u rukama lopova, vlasnik ima pravo ne samo da povrati imovinu već i da zahteva nadoknadu za smanjenje njene vrednosti.Ali mi kažemo da i ukradena imovina i njen sadržaj podležu plaćanju po isporuci.

2. Ako je nedostatak miraza posledica postupka muža, žena ima pravo izbora u pogledu promene miraza. Ako želi da zadrži imovinu kakva jeste, muž plaća smanjenu vrednost. Ebû Yusûf (r.a.h.) je preneo da je Ebu Hanifa bio mišlenja tog da žena nema pravo da zahteva isplatu smanjene vrednosti. Obrazloženje iza ovog mišlenja je sledeće: Miraz je obaveza muža da plati kao uslov bračnog ugovora i (u smislu presude) je kao imovina koja je predmet kupoprodajnog ugovora. Ako prodavac prouzrokuje nedostatak prodate stvari pre isporuke, prodavac nije obavezan da kupcu plati smanjenu vrednost. Ovo je slično tome.Najtačniji stav (Zâhiru'r-Rivâyeta) potkrepljen je sledećim dokazima: Muž je uništio deo miraza. Da je uništio ceo miraz, bio bi obavezan da plati njegovu punu vrednost. Slično tome, ako uništi samo deo, mora da plati taj deo. U tom pogledu, miraz se razlikuje od ugovora o prodaji. Baš kao što u ugovoru o prodaji, ako prodavac uništi celu stvar, nije obavezan da je plati, tako nije obavezan ni da plati ako uništi samo deo. Štaviše, ugovor o prodaji ima još jednu karakteristiku: U ugovoru o prodaji, predmet (mebi') podleže plaćanju u zamenu za prodajnu cenu (nadoknadnu cenu – prim.prev: "Naknadna cena" se najčešće odnosi na dodatne troškove koji se pojavljuju nakon što je osnovna cena proizvoda ili usluge već utvrđena ili plaćena.). Podelili smo one koji podležu plaćanju na ovaj način u dve kategorije: one neispravne zbog radnji prodavca i one neispravne zbog zemaljske nesreće. S'hodno tome, ako je stvar neispravna zbog radnji prodavca, kupac od cene odbija deo koji odgovara tom nedostatku. Međutim, ako je neispravan zbog zemaljske nesreće, presuda je drugačija.

I ovde se vrednost miraza, ako podleže isplati, deli u dve kategorije: one oštećene postupcima muža i one oštećene prirodnom katastrofom. To je zato što se šteta koju je prouzrokovao muž odnosi ne samo na glavnu imovinu već i na njene kvalitete. Međutim, to nije slučaj ako je miraz oštećen bez krivice muža. U ovom slučaju, isplata je uslov ugovora, a ugovor ne uključuje same kvalitete.

3. Ako nedostatak (mana) miraza proizilazi iz samog miraza, prema Zâhiru'r- Rivâyi, to je slično kao da je miraz oštećen nebeskom nesrećom. Jer se šteta koju miraz nanosi samom sebi smatra gubitkom, a ne pitanjem plaćanja. Takođe je prenešeno od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da su takvi nedostaci slični nedostacima uzrokovanim postupcima muža. Jer je to odgovornost muža da plati, a čin plaćanja imovine je sličan činu onoga ko je odgovoran za plaćanje, kao u slučaju uzurpirane imovine.

4. Nedostatak miraza nastaje kada je uzrokovan radnjama trećeg lica. U ovom slučaju, treće lice mora da plati smanjenu vrednost. U tom smislu, isplata smanjene vrednosti smatra se povećanjem koje je nastalo pre nego što je imovina isporučena, a žena ima pravo izbora zbog promene miraza. S'hodno tome, ako ona odluči da zadrži imovinu kakva jeste, muž dobija smanjenu vrednost od lica koje je prouzrokovalo nedostatak. Ako ona odluči da muž plati vrednost imovine, muž dobija smanjenu vrednost od lica koje je prouzrokovalo nedostatak. Međutim, žena nema pravo da zadrži imovinu kakva jeste, a da muž plati smanjenu vrednost, jer muž nije igrao nikakvu ulogu u tome da imovina postane neispravna.

5. Nedostatak miraza je uzrokovan radnjama žene. U ovom slučaju, smatra se da je žena primila miraz jer je uništila deo njega. Zato, uništavanjem tog dela, ona ga je preuzela i izdvojila preostali deo miraza. Ona nema pravo regresa u ovoj stvari.

Pet gore opisanih opcija primenjuju se kada je došlo do seksualnog odnosa između supružnika ili kada muž umre dok je žena još uvek udata. Ako do seksualnog odnosa nije došlo, muž dobija polovinu miraza ako se razvede od nje pre seksualnog odnosa, baš kao što dobija pun miraz ako se razvede nakon seksualnog odnosa***.

(*** PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava kako se, u islamskom pravu, pravo žene na miraz (mahr) utvrđuje nakon raskida braka (razvod ili smrt), u zavisnosti od toga da li se brak zaista dogodio (polni odnos/konzumacija).

Ukratko, to znači ovo:

U slučaju seksualnog odnosa (konzumirani brak): Ako se muž razvede od žene ili muž umre, žena ima pravo da dobije puni miraz.

Ako ne dođe do konzumacije braka: Ako do razvoda dođe nakon ceremonije venčanja, ali bez konzumacije, muž je dužan da plati samo polovinu dogovorenog miraza.

Situacija smrti: Ako muž umre dok su još uvek u braku, ženi se isplaćuje puni miraz čak i ako nije došlo do seksualnog odnosa.

Detaljno objašnjenje: Šta znači "Polovina miraza"? Ako je iznos miraza određen tokom ceremonije venčanja (na primer, 100 grama zlata) i razvod se dogodi pre konzumacije braka, muž je dužan da vrati polovinu (50 grama zlata). Ova je presuda navedena u 237. ajetu sure el-Bekare.

Šta znači "primanje punog iznosa"? Ako je došlo do seksualnog odnosa, brak se smatra zaključenim te žena ima pravo na puni miraz.

Halvet–i sahiha (samožrtvovanje): Čak i ako ne dođe do seksualnog odnosa, ako su supružnici sami zajedno u prostoriji gde nema prepreke za seksualne odnose (halvet-i sahiha), to se smatra ekvivalentnim konzumiranju braka te se plaća puni miraz.

Ukratko: Ako do braka nije došlo, finansijski teret za muškarca se smanjuje (prepolovljuje), ali ako je do braka došlo, žena dobija svoj puni deo.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha).).

Što se tiče nedostatka miraza nakon što ga je žena primila i dok je u njenom posedu, postoji pet odvojenih situacija u vezi sa ovim pitanjem.

[5/76]

Ako do nedostatka (mane) dođe usled prirodne nepogode, a muž se razvede od žene pre konzumiranja braka, on ima izbor. Može je naterati da mu isplati polovinu vrednosti miraza na dan venčanja, pošto je postalo nemoguće vratiti polovinu miraza u istom stanju u kakvom je primljen. Ili, može zadržati polovinu miraza, iako je to njegova krivica. U ovom slučaju, žena nije dužna da plati ništa da bi nadoknadila smanjenu vrednost, jer je miraz u potpunosti bio njeno vlasništvo. Njegov nedostatak dok je u njenom posedu ne zahteva da ona plati bilo šta za smanjenu vrednost.

Ako šteta na mirazu nastane zbog samog delovanja miraza, to je kao njegova šteta usled nebeske nesreće. Jer, šteta koju sam sebi nanese ne podleže nadoknadi.

Ista odluka važi ako je nedostatak imovine uzrokovan radnjama žene. To je zato što su se radnje žene dogodile na njenom privatnom posedu. Zato, ova radnja ne nameće ženi odgovornost za plaćanje umanjene vrednosti. Međutim, to nije slučaj ako su se radnje muža dogodile pre isporuke. To je zato što se ova radnja dogodila na privatnom posedu žene te zato odgovornost za plaćanje umanjene vrednosti leži na mužu.

Ako se nedostatak dogodi dok žena poseduje imovinu, i ako je uzrokovan radnjama treće strane, ta će treća strana platiti smanjenu vrednost. Ovo je, u pravnom smislu, kao povećanje vrednosti odvojeno od same imovine. Pošto je ovo cena dela imovine, to sprečava da se prvobitni miraz podeli na pola u slučaju razvoda. U ovom slučaju, muž može zahtevati samo povrat polovine vrednosti miraza na dan venčanja od žene.

Presuda ostaje ista čak i kada krivica proizilazi iz postupaka muža. To je zato što se, nakon što je miraz predat ženi, muž smatra strancem u smislu prestupa koje je počinio protiv nje. Zato su postupci muža kao postupci stranca u smislu stvaranja duga za krvninu (dijet). Ovo takođe sprečava da se miraz podeli na pola u slučaju razvoda.

Ako miraz postane neispravan u posedu žene nakon razvoda, muž ima pravo da povrati polovinu prvobitnog miraza plus polovinu umanjene vrednosti. To je zato što je razlog koji je ženi dao pravo na miraz postao nevažeći zbog razvoda, čineći polovinu miraza ništavnom te zahtevajući njegov povrat mužu. U ovom slučaju, polovina miraza u posedu žene je kao roba isporučena kupcu kao rezultat neispravnog ugovora o prodaji. S'hodno tome, ako isporučena roba postane neispravna usled prirodne katastrofe, same robe ili postupaka žene, žena je dužna da plati umanjenu vrednost. To je zato što odgovornost za plaćanje postaje njena po prijemu robe, a kvalitet robe postaje predmet plaćanja po prijemu, baš kao u slučaju uzurpirane robe.

Ako se nedostatak (mana) miraza dogodi zbog postupaka stranca, njegova nadoknada (dijet) se smatra povećanjem odvojenim od imovine. Već smo objasnili ovu presudu. U delu "el-Muhtasar" od Hakima eš-Šehida navodi se da je presuda ista bez obzira da li se nedostatak miraza dogodi pre ili posle razvoda dok je žena još živa. Međutim, ovo je netačno. U oba slučaja, ispravna presuda je onakva kakva je gore objašnjena.

Ako je miraz robinja, a muž ima polni odnos sa njom pre nego što je preuzme, i ona rodi dete, a muž polaže pravo na dete kao svoje, ovaj se zahtev neće razmatrati.

Zato što je robinja vlasništvo žene. Nije dozvoljeno da neko drugi ima dete sa njenom imovinom. Međutim, muž se oslobađa kazne za preljubu. To je zato što je miraz, kao i roba prodata u ugovoru i koju drži prodavac (mebî'), odgovornost muža da plati prema ugovoru. Ova situacija stvara sumnju u pogledu oslobađanja od kazne. Kada se kazne oslobađa, muž mora da plati finansijsku nadoknadu koja se naziva ukr. Zajedno sa detetom, ukr se smatra povećanjem odvojenim od prvobitnog miraza. To je zato što se smatra da je muž stekao deo robinje putem seksualnog odnosa; ukr je cena ovog dela.

Ako se muž razvede od žene pre konzumacije braka, miraz i svako povećanje imućstva u braku dele se podjednako. Robinja postaje zajednička imovina oba supružnika. Muž ne postaje majka detetu. To je zato što pravo žene da bude majka deteta zavisi od utvrđivanja porekla deteta. Pošto se ovde ne utvrđuje poreklo deteta, takođe se ne utvrđuje ni pravo žene da bude majka deteta.

Međutim, polovina deteta je oslobođena (emancipovana) u ime muža. To je zato što je muž stekao vlasništvo nad detetom rođenim iz preljube, a pošto muž poseduje deo sebe, dete je emancipovano u njegovo ime. U ovom slučaju, oslobođeno dete radi da isplati polovinu svoje vrednosti ženi. To je zato što se ženin deo zadržava kod deteta. Muž ne preuzima ovaj dug. To je zato što nije učinio ništa u vezi sa detetom; njegova jedina radnja je vezana za razvod, što nije direktno raspolaganje ka emancipaciji deteta. Naprotiv, presuda o razvodu je da se polovina miraza vraća mužu. Pošto je dete muževa imovina, ono se emancipuje u njegovo ime dekretom.

[5/77]

Međutim, žena može zahtevati polovinu miraz (mehr) imovine od svog muža. Jer se miraz imovina deli podjednako između supružnika.

Ako sluškinja data kao miraz bude ubijena ili umre u prisustvu žene, a muž se potom razvede od nje pre nego što konzumira brak, muž ima pravo da dobije polovinu vrednosti miraza koju je primila žena. To je zato što kada se desi razlog koji zahteva vraćanje polovine miraza (razvod), podela miraza na pola postaje nemoguća. Muž nema načina da bilo šta povrati od ubice, jer se delo nije dogodilo na imanju muža. U vreme ubistva, sluškinja je u posedu žene bila. Zato muž nema pravo da natera ubicu da bilo šta plati.

Ako vrednost miraza poraste dok je u posedu žene, ili ako se imovina izgubi, a muž se razvede od nje pre sklapanja braka, muž će od žene dobiti polovinu vrednosti miraza od dana kada ga je primio.

Odluka ostaje ista ako je žena potrošila imovinu. Pošto je uništila sopstvenu imovinu, ona nije odgovorna ni za šta zbog uništenja. Međutim, po prijemu miraza, dužna je da mužu isplati polovinu njene vrednosti na dan kada ga je primila.

Ako je povećanje imovine odvojeno od prvobitnog miraza, ai ovaj višak se izgubi dok je u posedu žene bio, a muž se razvede od nje pre konzumacije, onda se prvobitni miraz prepolovljuje. To je zato što je višak ono što sprečava podelu prvobitnog miraza. Dakle, ovaj višak, kada se umre bez ostavljanja nadoknade, smatra se kao da se nikada nije dogodio. U ovom slučaju, prvobitni miraz se takođe prepolovljuje. Međutim, ako je povećanje u obliku deteta, a rođenje umanjuje vrednost majke, muž ima pravo izbora, jer se miraz smanjio dok je u posedu žene bio. Ako se miraz ne smanji zbog rođenja, muž nema pravo izbora. Ali, ako je sama žena odgovorna za gubitak deteta, onda muž ima pravo izbora. Ovo je isto kao kada prodana sluškinja rodi dete i kupac ubije to dete, a zatim želi da vrati sluškinju zbog njene mane, tada prodavac ima pravo izbora.

Ako se porođaj dogodi dok je žena u posedu muža a dete se izgubi, muž ne plaća ništa. To je zato što je dete začeto i izgubljeno bez njegovog učešća, baš kao što je i dete uzurpiranog roba. Međutim, ako se imovina roba smanji zbog porođaja, muž ima pravo da izabere da plati umanjenu vrednost. Ali ako muž uništi i glavnicu i dodatnu imovinu, mora da plati vrednost glavnice ženi. To je zato što je dodatna imovina u njegovom posedu kao poverenik. On je dužan da plati u slučaju uništenja, baš kao i kod uzurpirane imovine. Ako se razvede od žene pre konzumacije, mora joj isplatiti polovinu glavnice i polovinu dodatne imovine.

Ako robinja ostane sa svojim mužem (mužem žene kod koje je robinja robinja) i muž je oslobodi, ovaj čin je nevažeći. Jer je oslobodio nešto što ne poseduje.

Ako se muž razvede od žene pre seksualnog odnosa, ova emancipacija nije validna. To je zato što se emancipacija dogodila pre nego što je ona (robinja) postala njegovo vlasništvo. Međutim, ako je žena emancipuje, ovaj čin je validan u svim slučajevima jer se dogodio na njenoj imovini. Ako se muž zatim razvede od nje, mora joj isplatiti polovinu vrednosti robinje na dan njene emancipacije. To je zato što se emancipacijom robinje smatra da je žena preuzela njen posed, a zatim uništila njenu imovinu***.

(*** PS: Samir B: Ovaj se izraz odnosi na tehničku diskusiju u islamskom pravu (fikhu) koja se tiče emancipacije robinja, imovinskih prava i pravnih odgovornosti (šteta/gubitak), posebno u kontekstu hanefijskog fikha.

Hajde da objasnimo rečenicu tako što ćemo je podeliti na delove:

1. "Oslobađanjem robinje, smatra se da je neko preuzeo njen posed..."

a). Preuzeti posed (ili steći): Fizički primiti imovinu, steći vlasništvo nad njom.

b). Značenje: Kada žena oslobodi (emancipuje) svoju robinju, smatra se da je pravno stekla potpuno vlasništvo nad robinjom i da je ostvarila pravo raspolaganja nad njom. Rob ili robinja se, u tom trenutku, smatraju vlasništvom žene.

2. "...a onda se smatra uništenim".

a). Uništiti (ili propasti): To znači uništiti, ubiti ili prouzrokovati da imovina izgubi vrednost.

b). Značenje: U trenutku kada se robinja oslobodi, njen "prethodni status" (služenje imovine) prestaje. Oslobađanjem vredne imovine (vrednosti rada/imovine robinje), žena je u suštini "uništava", što znači da je uklanja iz svog vlasništva.

Ukratko, šta ovo znači?

Ova rečenica ukazuje da se čin oslobađanja konkubine, sa pravnog stanovišta, tumači kao **žena koja vrši svoja imovinska prava dobrovoljnim uništavanjem nečega što je posedovala** (oslobađanje toga od svog vlasništva čineći je slobodnom).

Ovaj tehnički pristup se koristi u islamskom pravu u diskusijama o tome ko stiče vlasništvo nad oslobođenim robom (pravo starateljstva) ili o pravnim odgovornostima povezanim sa činom emancipacije.

Kontekst: Ovakva pravna objašnjenja se često nalaze u diskusijama o zaslugama žene koja oslobađa roba, bilo da se to smatra ekvivalentnim oslobađanju dva roba, ili u pitanjima koja se tiču prava (velâ) oslobođenog roba.

TDV-ISLAM ANSIKLOPEDISI (TURSKA ENCIKLOPEDIJA ISLAMA).).

Nastavljamo dalje sa knjigom...

Ako je miraz robinja i žena je preuzme, a zatim se njen muž razvede od nje pre konzumacije, a potom je muž emancipuje, ovo se određenje ne primenjuje ni na jedan deo robinje. Prema Zuferu (r.a.h.), ovo određenje važi samo za polovinu robinje. Jer, prema pravilu koje je on usvojio, podela miraza na pola se utvrđuje samim razvodom. Dakle, kao i kod razvoda pre predaje miraza, polovina robinje se vraća u vlasništvo muža. Zato emancipacija važi samo za deo koji pripada mužu.

Većina hanefijskih učenjaka kaže: U slučaju razvoda, razlog zbog kojeg žena poseduje polovinu robinje postaje nevažeći te je zato ona obavezna da vrati polovinu miraza. Međutim, pravo vlasništva žene nad robinjom ne prestaje bez sudske presude ili međusobnog sporazuma o vraćanju roba.

Jer, početni nedostatak ne sprečava sticanje prava vlasništva prilikom predaje imovine. Zato, činjenica ta da ne sprečava nastavak vlasništva ima prednost. Ako se ništa od imovine ne vrati mužu, njegovo oslobađanje devojke nije validno.

[5/78]

Ako sudija naknadno presudi da se polovina robinje da mužu, prethodni čin emancipacije muža postaje nevažeći. To je zato što se emancipacija dogodila pre nego što je robinja postala njegovo vlasništvo. Situacija robinje ovde je slična situaciji robinje kupljene putem nevažeće transakcije. Kupac preuzima robinju, prodavac je emancipuje, a zatim mu se robinja vraća; zato je ova emancipacija nevažeća. Međutim, ako muž emancipuje roba nakon što je sudija presudio da polovina dela roba pripada mužu, ili nakon što se žena međusobno složi da vrati polovinu svog dela mužu, ova je emancipacija validna. Presuda je u ovom slučaju ista kao i kod roba u zajedničkom vlasništvu dva muškarca, a emancipovao ga je jedan od partnera. Ako žena oslobodi robinju nakon razvoda, ovaj čin važi za celu robinju. Prodaja ili poklon robinje je takođe validno, jer, njena prava vlasništva nad robinjom važe pre sudske presude. Pošto se ovaj čin smatra validnim, razlog koji zahteva vraćanje polovine miraza- to jest, vraćanje postaje nemoguće iako je razvod konačan- više nije validan. Zato žena plaća mužu polovinu vrednosti roba na dan kada ga je primila. Ako neko ima seksualni odnos sa robinjom pod sumnjom te plati joj nadoknadu ("ukr"), presuda o ovoj nadoknadi je ista kao presuda o nadoknadi za dodatni deo robinje koji je odvojen od originala i nadoknadi za organe (erš). To je zato što je ukr cena dela robinje. Smatra se ekvivalentnim fizičkom objektu dobijenom seksualnim odnosom; to nije korist.

Pravo preče kupovine (الشفعة – šuf'a) nepokretne imovine date kao miraz

Pravo preče kupovine ne odnosi se na kuću datu kao miraz u bračnom ugovoru.

Ovo je takođe stav šafiijske škole mišlenja. Jer, ako postoji pravo preče kupovine o kući, ono se odnosi samo na komšiju. Međutim, šafijska škola uopšte ne prihvata pravo preče kupovine za komšiju. Međutim, prema Ibn Ebû Leylâ, postoji pravo preče kupovine o kući datoj kao miraz.

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da da deo kuće kao miraz, prema hanefijskoj školi mišlenja, pravo preče kupovine (šuf'a) ne nastaje.

Prema Ibn Ebû Leylâ i Šâfiiîi, pravo preče kupovine nastaje zato što se polovina kuće smatra imovinom stečenom putem ugovora o naknadi, kao da je stečena putem kupoprodajnog ugovora. Zato, pravo preče kupovine nastaje kod kuće u zamenu za vrednost naknade. Ovde je naknada seksualna korist (bud') žene, a njena je vrednost ekvivalentna mirazu. Ova stvar je slična situaciji nekoga ko kupuje kuću u zamenu za robinju. Zaista, u ovom slučaju, imalac prava preče kupovine (šafi') može steći kuću u zamenu za vrednost robinje. Prema hanefijskoj školi mišlenja, pravo preče kupovine (šuf'a) primenjuje se samo u apsolutnoj zameni imovine za drugu imovinu. Ženske genitalije (njihova upotreba) ne smatraju se apsolutnom imovinom. Zato je ono što žena dobije kao miraz isto što i ono što dobije putem poklona. Pravo preče kupovine ne odnosi se na imovinu primljenu kao poklon.

Sa druge strane, imalac prava (ön âlim) preče kupovine (šuf'a) može steći vlasništvo nad predmetnom imovinom samo na isti način na koji ju je kupac stekao. To je zato što zakon islama daje imaocu prava preče kupovine prioritet u odnosu na kupca u sticanju imovine iz ovog razloga. Ne daje prioritet u sticanju iste na bilo koji drugi način. Zato se pravo preče kupovine ne odnosi na poklonjenu imovinu. Jer, ako bi imalac prava (ön âlim) preče kupovine (šuf'a) stekao poklonjenu imovinu od kupca, morao bi to učiniti uz naknadu. U ovom slučaju, razlog za imaoca prava (ön âlim) preče kupovine (šuf'a) sticanje i razlog za sticanje od strane kupca bili bi različiti, što je nedopustivo.

Ovde je žena stekla vlasništvo nad kućom putem bračnog ugovora kao miraz. Ako bi imalac prava (ön âlim) preče kupovine (šuf'a) kupio kuću, to bi učinio samo putem kupoprodajnog ugovora. U ovom slučaju, razlozi za vlasništvo dve osobe nad kućom bili bi drugačiji. Kupovina kuće u zamenu za roba je drugačija. Jer, u tom slučaju, imalac prava (ön âlim) preče kupovine (šuf'a) stiče kuću na sličan način, odnosno putem kupoprodajnog ugovora. Jer, kupovina kuće u zamenu za vrednost robinje je isto što i kupovina u zamenu za samu robinju. Jer su, u krajnjoj liniji, obe apsolutne kupovine.

Ako se muškarac oženi ženom pod uslovom da mu ona plati hiljadu dirhema kao miraz, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), pravo preče kupovine (šuf'a) ne nastaje ni u jednom delu kuće. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), vrednost kuće raspodeljuje se na hiljadu dirhema i odgovarajući miraz, a deo koji pada na hiljadu dirhema stiče pravo preče kupovine (šuf'a).

[5/79]

Jer je ova transakcija ugovor o prodaji u smislu udela o kući koji se odnosi na hiljadu dirhema, i bračni ugovor u smislu udela koji se odnosi na seksualnu korist žene (bud'). Zaista, odredbe ugovora o prodaji, kao što je vraćanje imovine zbog jednostavnih ili prekomernih nedostataka, primenjuju se na ovu transakciju. Štaviše, primenjuju se i odredbe ugovora o razmeni (sarf).

Na primer, ako se neko oženi ženom pod uslovom da joj zauzvrat vrati hiljadu dirhema, deo transakcije koji se odnosi na ugovor o razmeni zahteva da se roba obostrano isporuči na sastanku ugovora. (Ovo je neophodno da bi se sprečilo nakupljanje kamate).

Takođe je moguće i dozvoljeno da pravo preče kupovine nastane samo u odnosu na deo stvari obuhvaćenih ugovorom (sporazumom). Na primer, ako se jednim ugovorom kupe kuća i robinja, pravo preče kupovine (šuf'a) se odnosi samo na kuću, a ne na robinju.

Ebû Hanîfino (r.a.h.) obrazloženje je sledeće: U ovoj transakciji, ugovor o prodaji je podređen bračnom ugovoru. To je zato što transakcija ne namerava direktno kupovinu; ona samo namerava brak. Zaista, ako transakciju izvrši neovlašćeni predstavnik, deo koji se odnosi na ugovor o prodaji zavisi od prihvatanja žene. Međutim, ako transakcija direktno namerava kupovinu, ona ne zavisi od prihvatanja žene na ovaj način. Slično tome, ovaj se ugovor zaključuje uz obećanje "povratka" i ne zahteva obećanje "prihvatanja". Na primer, ako muškarac kaže: "Udaj se samnom pod uslovom da mi vratiš hiljadu dirhema, a ova kuća je moj miraz", a žena odgovori: "Da", ugovor je potpun bez potrebe za daljom izjavom o prihvatanju od strane muža. Štaviše, čak i ako žena prihvati samo deo transakcije koji se odnosi na bračni ugovor, a ne na ugovor o prodaji, transakcija je i dalje važeća. Međutim, ako prihvati samo deo koji se odnosi na ugovor o prodaji, on je nevažeći.Kada se svati da je ugovor o prodaji podložan braku, možemo reći da ako pravo preče kupovine (šuf'a) ne nastaje za prvobitnu stranu, ono ne nastaje ni za podređenu stranu. Ova je situacija slična situaciji sa parcelom zemljišta na kojoj se nalazi zgrada. Pravo preče kupovine (šuf'a) ne primenjuje se na tu zgradu.

Obrazloženje ove presude je sledeće: Svrha davanja prava preče kupovine imovine (šuf'a) je sprečavanje štete za novog suseda. Ova se svrha ne postiže kada ne postoji pravo preče kupovine (šuf'a) u originalnoj imovini. Povraćaj imovine zbog nedostatka je suprotan. Zato što je povraćaj imovine zbog nedostatka posledica ugovora o prodaji. Zato što je nedostatak originalne imovine odsustvo (gubitak) karakteristike u njoj, a to je predmet originalne imovine. Slično tome, odredbe ugovora o razmeni utvrđuju se u stvari kojoj je ona predmet. Na primer, kada se kuća sa zlatnim kvakama proda za srebro, odredbe ugovora o razmeni su važeće".[83]

(83. Kada se takva kuća prodaje na kredit, gotovinsko plaćanje mora biti u srebrnim novčićima ekvivalentnim vrednosti zlatnih kvaka na vratima.).

Ako se muškarac oženi ženom pod uslovom da joj da određeni broj životinja, kao što su deve, goveda ili ovce, on joj daje određeni broj životinja jednake vrednosti. Ako muž želi da joj da ekvivalentnu vrednost umesto životinja, žena je dužna da prihvati. Ova je stvar slična, kao što smo ranije objasnili, bračnom ugovoru gde je miraz da žena dobije robinju.

Isto pravilo važi i kada se određuje vrsta tkanine kao miraz, kao što je "Heratska haljina"***. U tom pogledu mogu se razmotriti tri situacije:

(*** PS: Samir B: "Heratska odeća" je termin koji se često koristi u islamskoj jurisprudenciji, posebno u izvorima hanefijske škole (kao što su el-Mabsût i Ibn Abidin), da bi se označila određena vrsta tkanine proizvedene u regionu Herat u Avganistanu, ili na odeću napravljenu od ove tkanine.

Istaknute karakteristike vezane za ovaj termin su:

Jedinstvenost: To je vrsta tkanine proizvedene u Heratu, koja poseduje jedinstvene karakteristike koje čine njenu proizvodnju nemogućom na drugim mestima.

Kontekst islamske jurisprudencije (miraz i trgovina): Generalno je roba navedena kao miraz u bračnim ugovorima ili navedena kao primer u komercijalnim stvarima (selem ugovori).

Pravni status: Ako se „heratska odeća“ da kao navedeni miraz u braku, a kasnije se otkrije da tkanina nije originalna heratska tkanina, žena se nadoknađuje vrednošću heratske tkanine srednje klase.

Kamata (Riba): Koristi se kao primer u proceni predmeta kao što su „robovi i heratska odeća“ prema jedinstvu „vrste“ ili „težine“ (mere) u okviru zabrane kamate (riba).

Ukratko, heratska odeća je vrsta tkanine/odeće specifične za određeni region, na koju se pozivaju klasične islamske jurisprudencije u vezi sa pitanjima imovine i duga.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala.).

Ako se muškarac oženi ženom pod uslovom da će joj dati određenu količinu heratske tkanine, i ako se ispostavi da je određena tkanina zaista heratska tkanina, onda je žena uzima.

Ako se utvrdi da tkanina nije iz Herata, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ženi se daje vrednost heratske tkanine srednjeg kvaliteta. Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), žena ima izbor. Može ili uzeti navedenu tkaninu ili zahtevati vrednost heratske tkanine srednjeg kvaliteta od svog muža. To je zato što je bračni ugovor bio vezan za određenu tkaninu, ali je kasnije otkriveno da ona nije ispunjavala uslove predviđene ugovorom. Zato, baš kao i u slučaju neispravnog miraza, žena ima pravo izbora.

Kao odgovor na Zuferovu (r.a.h.) procenu, kažemo sledeće: Tkanina ovde naznačena nije iste vrste kao tkanina navedena tokom ugovora. Zato, ugovor zavisi od tkanine o kojoj se raspravlja, a ne od one koja je naznačena. Princip da ugovor zavisi od onoga što se raspravlja, a ne od onoga što je naznačeno, jeste fundamentalno pravilo u islamskom pravu te mi ćemo se ovim principom pozabaviti u dogledno vreme.

[5/80]

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da joj da neodređeni komad tkanine kao miraz, i ne navede karakteristike tkanine, onda je žena dužna da je prihvati ako joj on donese tkaninu.

Čak i ako haljina predstavlja njenu vrednost, žena je i dalje obavezna da je prihvati, baš kao i kod robinje čije karakteristike nisu navedene. To je zato što haljina čije osobine nisu navedene sama po sebi ne predstavlja validnu obavezu. Određivanje miraza na ovaj način je validan samo u smislu njene ekonomske vrednosti, te u tom pogledu, vrednost same haljine je ista.

Ako je muž odredio karakteristike tkanine, prema Zuferu (r.a.h.), žena je obavezna da je prihvati ako muž donese cenu tkanine. Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ako je dug za miraz vezan za određeni rok, žena ne može biti primorana da prihvati cenu tkanine. Međutim, ako dug nije vezan za određeni rok, ona je obavezna da ga prihvati. To je zato što tkanina predstavlja validan dug samo kada se plaća na kredit. Kao što je poznato, iako nije dozvoljeno pozajmljivati tkaninu kao “karzı hasen“ (dobar zajam), dozvoljeno je koristiti je u “selem“ ugovoru (unapred prodatom). To je zato što je zajam samo za gotovinu, dok je “selem“ samo za gotovinsko plaćanje i robu na kredit.

S'hodno tome, kada je miraz vezan za određeni datum, tkanina valjano predstavlja dužničku obavezu. Zato žena nije obavezna da prihvati njenu vrednost. Međutim, kada datum nije naveden, odeća ne valjano predstavlja dužničku obavezu.

Zufer (r.a.h.) takođe smatra sledeće po ovom pitanju: Tkanina sa određenim karakteristikama predstavlja validnu dužničku obavezu. Jer, kada su karakteristike tkanine detaljno specificirane, ona spada u kategoriju zamenljivih dobara. Zato je dozvoljeno da se ona učini predmetom ugovora o unaprednoj plati (selem). Uslov da miraz mora biti odložen da bi se tkanina sa određenim karakteristikama utvrdila kao miraz nije zato što tkanina predstavlja dužničku obavezu, već zato što je ova transakcija ugovor o unaprednoj plati (selem). Zato je presuda ista bez obzira da li se dug za miraz odlaže ili se plaća u gotovini.

Kažemo sledeće: Ako ova osoba proda robinju u zamenu za komad tkanine koji predstavlja dug sa određenim karakteristikama, ova je transakcija dozvoljena na osnovu odloženog plaćanja, čak i ako nije ugovor o terminskom plaćanju. Zato odeća može validno predstavljati dug samo na osnovu odloženog plaćanja.

Miraz je roba određene težine ili vrednosti

Ako muškarac oženi ženu u zamenu za robu merenu na vagi (mekil) ili težinsku jedinicu (mevzun), i navede vrstu, karakteristike i količinu robe, žena nije obavezna da je prihvati ako on donese ekvivalentnu vrednost.

Jer, roba koja se meri i vaga, bez obzira da li je plaćena gotovinom ili na kredit, postaje validan dug kada se njene karakteristike precizno navedu. Činjenica ta da se ova roba može pozajmiti i da je predmet ugovora o terminskoj prodaji, dokaz je ove presude.

Ako žena ne navede prirodu predmetne robe, prema rečima Zâhiru'r-Rivâje, ona je obavezna da je prihvati ako joj muž donese njenu vrednost. To je zato što ako ona navede samo vrstu robe, a ne i njene karakteristike, to ne predstavlja validnu dužničku obavezu.

Prema rivâjetu Hasan b. Ziyad'a od Ebû Hanîfe (r.a.h.), žena nije obavezna da prihvati novčanu vrednost imovine. Jer, kada se vrsta imovine odredi i miraz određen u vreme ugovora postane važeći, smatra se da je reč o imovini prosečne vrednosti te vrste, kao u slučaju apsolutnih robova ili haremske tkanine. Pravna definicija imovine je kao eksplicitno navođenje njene prirode. Zato žena nije obavezna da prihvati novčanu vrednost imovine.

Miraz je manji od deset dirhema

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da joj da količinu robe koja ne vredi deset dirhema, ili nekoliko dirhema zauzvrat, prema hanefijskoj školi mišlenja, muž mora dopuniti to da bi iznos bio deset dirhema.

Prema Šafijinom (r.a.h.) mišlenju, sve što je dogovoreno u vreme sklapanja ugovora, dato je. Prema njegovom principu, sve što je pogodno kao cena (naknada) u kupoprodajnom ugovoru takođe je pogodno kao miraz (mehr) u bračnom ugovoru.

Prema hanefijskoj školi, minimalni miraz je deset dirhema srebra[84] ili mešovite valute (mağşuş) težine srebra.

(84. U vreme Hz.Pejgambera (s.a.v.s.), 10 srebrnih dirhema je otprilike vredelo dve ovce.).

Šafijin (r.a.h.) dokaz po ovom pitanju je sledeći hadis Resûlullaha (بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَطْعَمَهُ، وَسَقَاهُ – neka je mir i blagoslov Allaha Te'âlâ na njega):

"I mali i veliki miraz su dozvoljeni"[85], u drugom rivâjetu glasi:

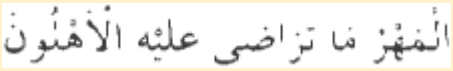

"Miraz je ono o čemu se strane koje ispunjavaju uslove međusobno dogovore"[86], u drugom rivâjetu glasi:

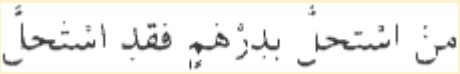

"Onaj ko dozvoli ženi jedan dirhem, sigurno ju je učinio dozvoljenom"[87].

(85. Buhârî, Nikâh 50; Ebû Dâvûd, Nikâh 28; Tirmizî, Nikâh 23; İbn Mâce, Nikâh 17.).

(86. İbn Ebû Şeybe, Musannef, III/492; Dârekutnî, Sunen, III/246; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, VII/241.).

(87. İbn Ebû Şeybe, Musannef, VII/289; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, VII/238; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/516.).

[5/81]

"Jedna se žena javila Resûlüllahu (r.a.h.) sa prosidbom".

"Resûlullah (s.a.v.s.) takođe nije želeo da je oženi, rekavši: "Nemam potrebu za ženom".

Čovek je ustao i rekao: "Udaj je za mene".

Resûlullah (s.a.v.s.) je upitao: "Šta ćeš joj dati kao miraz"?

Čovek reče: "Ova donja odeća (moj pregač)". Na to Resûlüllah (s.a.v.s.) reče;

"Onda ćeš ostati bez donjeg veša, zato pronađi nešto i donesi, čak i ako je to samo fels (novčić koji nije od zlata ili srebra), čak i ako je to samo gvozdeni prsten", rekao je.

Kada je čovek rekao: "Ne mogu ništa da nađem".

Resûlullah (s.a.v.s.) je upitao: "Da li postoji nešto što znaš bolje od Kur'ana"?

Čovek reče: "Da, ta i ta sura..." Na to Resûlullah (s.a.v.s.) reče:

"'Oženio sam te tom ženom za ono što znaš iz Kur'ana'".

Svi ovi izveštaji ukazuju na to da miraz nije ograničen određenim iznosom.

Štaviše, prema Časnom Kur'anu, miraz je propisan kao apsolutna imovina. Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ ۞ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ,4/24].

Ograničenje na deset dirhema, umesto apsolutnog iznosa pomenutog u ajetu, predstavlja dodatak kur'anskom tekstu.

Dokazi na koje se hanefijska škola mišlenja oslanja prilikom određivanja donje granice miraza od deset dirhema su sledeći: Džabir (r.a.h.) je preneo da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

ألا لا يزوج النساء إلا الأولياء ، ولا يزوجن إلا من الأكفاء ، ولا مهر أقل من عشرة دراهم

“Pazite! Samo staratelji žena mogu ih udati; mogu se oženiti samo onima koji su im ravni; miraz ne može biti manji od deset dirhema“.[88]

(88. Dârekutnî, Sunen, lll/244; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, l/6; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/133; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/192; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/505.).

(89. Abdurrezzak, Musannef, Vl/179; Tirmizî, Nikâh 22; Dârekutnî, Sunen, lll/200; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vlll/261; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/360.).

Muhammed (r.a.h.) je u svom delu el- Mabsût, naveo: Ovo mišlenje nam je stiglo od Hz.Alije, Hz.Ibn Umera, Hz.Aiše, Amira i Ibrahima (r.a.h.).

Logično objašnjenje za ovo je: Mehr je cena dogovorena u ugovoru, a određivanje njenog iznosa nije prepušteno stranama. Prema religiji, kao i novac krvarine, određen je verskim tekstovima.

Objašnjenje je sledeće: Kao što smo ranije naveli, da bi se bračni ugovor smatrao važećim, mora postojati nadoknada koja se plaća odmah ili kasnije. Zahtev za nadoknadom u bračnom ugovoru, kako je navedeno u tekstovima, jeste da se istakne važnost ženskog seksualnog aspekta (bud').

Ova se svrha ne može postići konceptom apsolutne imovine. Jer koncept "imovine" uključuje i vrednu i bezvrednu robu. Isticanje važnosti ženskog seksualnog aspekta moguće je samo uz određenu količinu imovine. Zaista, Uzvišeni Allah ukazuje na ovo sledećim ajetom:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِنَّآ أَحۡلَلۡنَا لَكَ أَزۡوَٰجَكَ ٱلَّٰتِيٓ ءَاتَيۡتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتۡ يَمِينُكَ مِمَّآ أَفَآءَ ٱللَّهُ عَلَيۡكَ وَبَنَٰتِ عَمِّكَ وَبَنَٰتِ عَمَّٰتِكَ وَبَنَٰتِ خَالِكَ وَبَنَٰتِ خَٰلَٰتِكَ ٱلَّٰتِي هَاجَرۡنَ مَعَكَ وَٱمۡرَأَةٗ مُّؤۡمِنَةً إِن وَهَبَتۡ نَفۡسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنۡ أَرَادَ ٱلنَّبِيُّ أَن يَسۡتَنكِحَهَا خَالِصَةٗ لَّكَ مِن دُونِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَۖ قَدۡ عَلِمۡنَا مَا فَرَضۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ وَمَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُهُمۡ لِكَيۡلَا يَكُونَ عَلَيۡكَ حَرَجٞۗ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا

50. O Vjerovjesniče, Mi smo ti dopustili da budu žene tvoje one kojima si dao vjenčane darove njihove, i one u vlasti tvojoj koje ti je Allah dao iz plijena, i kćeri amidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po ocu, i kćeri daidža tvojih, i kćeri tetaka tvojih po materi koje su se s tobom iselile, i samo tebi, a ne ostalim vjernicima – ženu-vjernicu koja sebe pokloni Vjerovjesniku, ako se Vjerovjesnik hoće njome oženiti – da ti ne bi bilo teško. Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim i o onima koje su u vlasništvu njihovu. – A Allah prašta i samilostan je. [el-Ahzâb, 33/50].

Ženski polni organ je, u izvesnom smislu, ekvivalentan ljudskom životu (duši, duhu). Zato presuda o činu usmerenom na ženski seksualni aspekt ne poništava se plaćanjem nadoknade za taj čin. Štaviše, seksualni odnos rađa novi život (duh). Ako se ovaj novi život dogodi na mestu koje nije imovina, on se gubi jer nema nikoga da ga izdržava. Zato se važnost ženskog seksualnog aspekta smatra jednako važnom kao i važnost ljudskog života. Naknada za ljudski život, koji je imovina, takođe je određena Božanskim dekretom (nas), a to je krvnina (dijet). Jer je zakon islama odredio iznos koji se mora dati za svu imovinu koju smatra neophodnom, kao što je zekat. Slično tome, miraz (mehr) je takođe imovina koju zahteva zakon islama koji se određuje Božanskim dekretom (nass).

Zaista, Allah Svemogući ukazuje na ovo sledećim rečima:

" ... قَدۡ عَلِمۡنَا مَا فَرَضۡنَا عَلَيۡهِمۡ فِيٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ ..." - " ... Mi znamo šta smo propisali vjernicima kada je riječ o ženama njihovim ...", [el-Ahzâb, 33/50].

Izraz مَا فَرَضۡنَا "koji smo učinili obaveznim" u ovom ajetu znači مَا قَدَّرۡنَا "koji smo odredili". Jer, "obavezno" se sastoji od određivanja. Jednoglasno je prihvaćeno da je određivanja uključeno i u slučaju krađe. Jer, nešto što se ne smatra dozvoljenim uz nadoknadu postaje dozvoljeno uz nadoknadu. Isto važi i za miraz.

Što se tiče rivâjeta koje iznosi šafijska škola mišlenja, a koja zastupaju drugačiji stav, moguće ih je protumačiti kao da se odnose na miraz koji je ženi dat unapred. Zaista, u hadisu je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) naredio čoveku da pronađe i donese miraz. Moguće je da je miraz dužnička obaveza. Zato se razume da se u hadisu misli na miraz koji je ženi dat unapred, što, po našem mišlenju, nije određeno tekstom.

[5/82]

Zato kažemo: Ako se muškarac oženi ženom sa razumevanjem da će joj dati pet dirhema kao miraz, onda, prema trojici učenjaka, žena dobija deset dirhema ako dođe do seksualnog odnosa ili ako muž umre. Ako se razvede od nje pre seksualnog odnosa, ona ima pravo na pet dirhema. Ova se presuda zasniva na principu istihsana (pravne preferencije). Prema analogiji, ako se razvede od nje nakon seksualnog odnosa, žena ima pravo na uporediv miraz, a ako se razvede od nje pre seksualnog odnosa, ona ima pravo na muta'u (utešni poklon koji se sastoji od odeće), što je stav Zufera (r.a.h.).

Objašnjenje presude zasnovano na analogiji (kijasu) je sledeće: Muž je odredio nešto što nije dozvoljeno kao miraz prema islamskom zakonu za svoju ženu. To je kao da se saglasi da se da vino ili svinjetina kao miraz. (Zato se dogovoreni miraz smatra ništavnim, a žena ima pravo na uporedivi miraz).Ovde postoje dva osnova za istihsan (pravnu preferenciju):

Prvo, deset dirhama se ne može podeliti kao miraz. Pominjanje dela nečega nedeljivog je kao pominjanje celine. Baš kao što brak sa polovinom žene čini brak važećim za celu ženu***.

(PS: Samir B: Ova izjava objašnjava tehnički jurisprudencijalni princip u islamskom pravu (posebno u hanefijskoj školi) u vezi sa iznosom miraza i strukturom bračnog ugovora. Značenje pasusa koji ste pomenuli je sledeće:

1). Šta znači "Deset dirhama se ne mogu podeliti"?

Prema hanefijskoj sudskoj praksi, minimalni iznos koji se može odrediti kao mahr (miraz) je 10 dirhema srebra. Ovaj je iznos donja granica koja se kvalifikuje kao "mehr" u islamskom pravu. Nedeljivo (ne može se delimično pokloniti): Ako je miraz određen na 10 dirhema (ili ekvivalent u iznosu), čak i ako žena pokloni deo ovog miraza (na primer, 2 dirhema) muškarcu, 10 dirhema se smatra nedeljivim jer je to granica "minimalnog miraza". 10 dirhama ostaje 10 dirhama.

2. Šta znači "Pomenuti deo nečega nedeljivog je kao pomenuti celinu"?

Ovo se zasniva na logici da "ako se celina ne može podeliti, onda se ni njeni delovi ne mogu podeliti".

Ako je miraz određen na 10 dirhema i žena kaže: "Odričem se 2 dirhema", u islamskoj jurisprudenciji to se smatra "pominjanjem dela" (odnosi se na deo). Međutim, pošto je 10 dirhema tehnički minimalna granica za miraz, njeno odricanje od ta 2 dirhema je pravno nevažeće. Žena i dalje ima pravo na svih 10 dirhema. Zato odricanje od dela miraza rezultira odricanjem od celog iznosa (ili njegovim neodricanjem uopšte).

3. Šta znači izraz "Oženiti se polovinom žene"?

Pravnici daju konkretan primer kako bi objasnili ovo pravilo:

a). Brak je nedeljiv i ceo (jednostruki) ugovor.

b). Ako muškarac kaže: "Oženio sam polovinu žene", to je tehnički nemoguće. Žena se ne može podeliti.

c). Međutim, izraz "Oženio sam polovinu žene" smatra se validnim kao ženidba celom ženom.

d). Jer reći "polovina" znači pokušati razbiti ceo brak. Ukazati na deo nečega što se ne može razbiti znači ukazati na celu stvar.

Ukratko

Pošto miraz ne može biti manji od 10 dirhema (donja granica), delimična donacija ("pominjanje dela") miraza od 10 dirhema ne poništava celinu od 10 dirhema. Baš kao što je udaja za polovinu osobe jednaka udaji za samu osobu, doniranje dela miraza od 10 dirhema zakonski ne utiče na 10 dirhema; žena dobija puni miraz.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom...

Drugo, miraz se smatra do deset dirhema (pravom) Allaha Te'âlâ, a ženinim iznad deset dirhema. Zato, ako žena pristane na pet dirhema, ona se odriče svog prava i dela prava Allaha Te'âlâ. Njeno raspolaganje u vezi sa sopstvenim pravom, koje je deo koji prelazi deset dirhema, je validno; međutim, njeno raspolaganje u vezi sa pravom Allaha Te'âlâ smatra se nevažećim. S'hodno tome, ako se muškarac oženi ženom pod uslovom da joj da komad tkanine vredan pet dirhema, ona ima pravo na tu tkaninu i pet dirhema. Ako se razvede od nje pre nego što konzumira brak, polovina tkanine i dva i po dirhema pripadaju njoj. Vrednost tkanine određuje se njenom cenom na dan sklapanja bračnog ugovora. Isto pravilo važi ako je pristao da joj da standardnu robu koja se kupuje i prodaje po težini ili meri. To je zato što se miraz određuje i procenjuje u trenutku sklapanja ugovora.

Hasan b. Ziyâd (r.a.h.) je preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.) da se uzima u obzir vrednost tkanine na dan isporuke, dok se vrednost robe izmerene i izvagane uzima u obzir na dan ugovora. To je zato što roba izmerena i izvagana stvara validno dugovanje*** u vreme ugovora, dok tkanina ne stvara validno dugovanje. Umesto toga, dugovanje varira između same tkanine i njene vrednosti. Zato se uzima u obzir njena vrednost na dan isporuke.

(PS: Samir B: Rečenica "validno dugovanje" znači da je dug stvaran, pravno osnovan, dokaziv i da još uvek postoji obaveza njegovog plaćanja.

Evo šta tačno čini dug validnim: Pravni osnov: Dug proizilazi iz ugovora, zakona ili pravosnažne sudske presude (npr. neplaćen račun za komunalije, kredit, ugovor o zajmu). Dospelost: Rok za plaćanje tog duga je prošao (dug je "dospeo").Nije zastareo: Još uvek nije prošao zakonski rok u kojem poverilac može prinudno naplatiti dug. Dokazivost: Poverilac poseduje dokumentaciju kojom može potvrditi postojanje duga.Ukratko, validno dugovanje je dug koji ste dužni da vratite i koji se može pravno prinudno naplatiti. Ako je dug zastareo, on više nije "validan" za prinudnu naplatu putem suda.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Udavanje bez razgovora o mirazu

Ako se muškarac oženi ženom bez dogovora o mirazu, a zatim se razvede od nje pre nego što se oženi, žena ima pravo na mut'a brak. Dokaz za ovu presudu je sledeći ajet:

لَّا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ إِن طَلَّقۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ مَا لَمۡ تَمَسُّوهُنَّ أَوۡ تَفۡرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةٗ وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى ٱلۡمُوسِعِ قَدَرُهُۥ وَعَلَى ٱلۡمُقۡتِرِ قَدَرُهُۥ مَتَٰعَۢا بِٱلۡمَعۡرُوفِۖ حَقًّا عَلَى ٱلۡمُحۡسِنِينَ

236. Nije vaš grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite, ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom, zakonom propisanim: imućan prema svome stanju, a siromah prema svome; to je dužnost za one koji žele dobro djelo učiniti. [el-Bekare, 2:236]

Mut'a brak se sastoji od najmanje prsluka, marame za glavu i gornje odeće. Od Hz.İbn Abbâs i Hz.Aiše (r.a.h.) se prenosi da je mut'a tri komada odeće. To je zato što žena obično obavlja namaz te izlazi u tri komada. Ova odeća služi kao utešni poklon i uspomena od njenog muža u slučaju da se razvede pre seksualnog odnosa.

Prema Šâfiiî (r.a.h.) mut'a je nešto vrednije od odeće, sluge, konja itd.

Međutim, ako je vrednost ekvivalentnog miraza žene manja od vrednosti mut'e, onda se, po našem mišlenju, ženi daje polovina ekvivalentnog miraza, ne manje od pet dirhema. Međutim, prema Šâfiiî (r.a.h.), mut'a se daje ženi, a ekvivalentni miraz, ne uzima se u obzir. To je zato što se ekvivalentni miraz gubi razvodom pre seksualnog odnosa te nema smisla razmatrati ga nakon toga.

Međutim, mi, hanefijski učenjaci, kažemo sledeće: Što se tiče presude o mirazu, bračni ugovor sklopljen sa određenim mirazom jači je od bračnog ugovora sklopljenog bez određenog miraza. S'hodno tome, pošto u bračnom ugovoru gde je miraz određen, u slučaju razvoda, više od polovine potrebnog miraza nije obavezan, ista se presuda primenjuje i na bračni ugovor sklopljen bez određenog miraza.

U bračnom ugovoru gde miraz nije određen, ekvivalentni miraz je potreban pre razvoda. Zato muta koja se daje ženi nakon razvoda ne može biti veća od polovine ekvivalentnog miraza.

Ako je vrednost mut'a braka jednaka polovini ekvivalentnog miraza (mehr), onda se ženi daje mut'a brak. To je zato što je mut'a brak određen u knjizi Allaha Te'âlâ. Zato, kada su ekvivalentni miraz i mut'a brak jednaki, poželnije je davanje mut'a braka.

[5/83]

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da kao miraz da dete iz utrobe svoje robinje ili potomstvo iz utrobe životinje, taj miraz nije validan.

Jer, uslov za određivanje miraza jeste taj da određeni miraz mora biti u vidu imovine. Nerođeno dete u majčinoj utrobi ne smatra se nezavisnom imovinom. Muhalea sporazum (razvod u zamenu za imovinu koju je dala žena) između supružnika je suprotan ovome. Na primer, ako žena sklopi muhalea sporazum sa svojim mužem u zamenu za dete u utrobi svoje robinje, ova nadoknada je validna. To je tako zato što je nerođeno dete u utrobi robinje predodređeno da postane nezavisna imovina tako što će biti odvojeno od majke. U muhalea procesu moguće je odložiti jednu od nadoknada, naime razvod, za kasniji datum, kao i odložiti nadoknadu u obliku imovine za kasniji datum. S'hodno tome, ako se nerođeno dete odredi kao muhalea nadoknada, ovo se određivanje zasniva na datumu nakon odvajanja deteta od majke.

U bračnom ugovoru nije moguće odložiti jednu od stvari za budući datum. Zato se ni druga stvar ne može odložiti. Pošto žena ne poseduje nikakvu imovinu u trenutku sklapanja ugovora, ima pravo na uporedivi (odgovarajući) miraz.

Presuda ostaje ista ako se muškarac oženi ženom čiji je miraz plod hurme te godine, ili proizvod njene zemlje te godine, ili bogatstvo koje će njena robinja zaraditi te godine. To je zato što ugovoreni miraz ne postoji u vreme ugovora. Potpuno odsustvo imovine je značajnije od neizvesnosti koja okružuje imovinu. Sa druge strane, pošto stipulacija (svečani, usmeni ugovor) neodređeno definisanog miraza, kao što je tkanina ili životinje, nije validna, stipulacija nečega što ne postoji je prvenstveno nevažeća.

Ako se muškarac oženi ženom pod uslovom da joj da određenu robinju, ali se kasnije otkrije da je ona slobodna, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), žena dobija miraz srazmeran bračnom ugovoru. Ebû Yusûfovo (r.a.h.) prvo mišlenje je takođe u tom pravcu.

Prema drugom gledištu Ebû Yusûfa (r.a.h.), osoba određena kao miraz se pretpostavlja kao robinja, a njena se vrednost s'hodno tome daje ženi.

Miraz ponuđen kao sirće ispostavilo se da je vino

Slično tome, ako se muškarac oženi ženom obećavajući da će joj dati zaklanu ovcu, ali se kasnije ispostavi da je nečista; ili ako se oženi ženom obećavajući da će joj dati teglu sirćeta, ali se kasnije ispostavi da je vino, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), žena ima pravo na miraz ekvivalentan toj količini. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ženi treba dati teglu sirćeta srednjeg kvaliteta, ekvivalentnu zaklanoj ovci.

U vezi sa ovim pitanjem, Ebû Yusûf (r.a.h.) navodi: Muž je, tokom ugovora, pomenuo robinju, pravilno zaklanu životinju i sirće. Ova odredba je validna. Međutim, zbog naknadnih okolnosti, isporuka ugovorene stavke postala je nemoguća. U ovom slučaju, ako se dogovoreni miraz sastojao od neosigurane robe, njena vrednost mora biti isplaćena; ako se sastojao od zamenljive robe, onda se mora isplatiti njena ekvivalentna vrednost. Slično, ako bi se dogovoreni miraz izgubio u muževljevom posedu a njegova isporuka postala nemoguća, presuda bi ostala ista.

Također, kada se ispostavi da je dotična robinja slobodna, ta osoba stiče pravo nad sobom. To da osoba ima pravo nad sobom smatra se kao da neka druga osoba ima pravo nad njom.

Ako se muškarac oženi ženom u zamenu za robinju, a ispostavi se da robinja pripada nekom drugom, ženi se daje vrednost robinje. Slično tome, utvrđuje se da je osoba za koju se daje miraz slobodna***.

(*** PS:Samir B: Ovaj izraz je tehnički termin u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi) koji opisuje princip “zagarantovanog miraza“ ili “isplate miraza u naturi/njegovom ekvivalentu“ u odnosu na miraz.

Hajde da analiziramo rečenicu i objasnimo njeno značenje:

1. “Ako čovek oženi ženu u zamenu za roba, i ispostavi se da rob pripada nekom drugom...“.

Scenario: Prilikom ženidbe, muškarac daje ženi robinju (ili roba) koju smatra svojom kao miraz (bračni poklon/pravo).

Problem: Kasnije se otkriva da robinja zapravo nije pripadala čoveku, već trećoj strani (nekom drugom).

Pravna situacija: Muž nije uspeo da isporuči imovinu (“nepokretnu“ imovinu) koju je obećao da će je isporučiti.

2. "...ženi se daje vrednost roba".

Rešenje: Bračni je ugovor važeći, ali je miraz "fâsid“ (neispravan). Pošto muž nije mogao da obezbedi robinju koju je obećao, obavezan je da ženi plati tržišnu vrednost te robinje (ne uobičajeni miraz, već trenutnu tržišnu vrednost robinje).

3. "…utvrđuje se da je osoba za koju se daje miraz slobodna“.

Drugi scenario: Muž predaje nekoga ko tvrdi da je robinja, ali se kasnije otkriva da ta osoba uopšte nije robinja, već slobodna osoba.

Značenje: Bez obzira da li je robinja iz tuđe porodice ili je slobodna, rezultat je isti: Dati miraz postaje kao "mrtva“ ili "nepostojeća“ imovina. Muž je obavezan da nadoknadi vrednost robinje.

Ukratko, šta ovo znači?

Ako se utvrdi da je imovina određena kao miraz u stanju van kontrole muža u trenutku predaje (kao što je pripadanje nekom drugom ili slobodna osoba), brak se ne poništava; međutim, muž je obavezan da ženi isplati novčanu vrednost (nadoknadu) onoga što je obećao. Ovo je način zaštite prava žene na miraz.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom...

Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) kažu: Prema opštem pravilu, ako je nešto istovremeno ukazano te imenovano, to se ispituje; ako je ukazana stvar iste vrste kao i imenovana stvar, ugovor je validan sa ukazanom stvari. Obrnuto, ako ukazana stvar nije iste vrste kao i imenovana stvar, ugovor je validan sa imenovanom stvari. Na primer, ako se prsten kupljen kao rubin ispostavi kao kristal, transakcija postaje ništavna jer ukazana stvar nije iste vrste kao i imenovana stvar.

I ovde se ugovor zasniva na robi o kojoj se raspravlja. Međutim, roba o kojoj se raspravlja ne postoji. Prodaja nečega što ne postoji ništavna je.

Međutim, ako se ispostavi da je prsten kupljen kao crveni rubin žuti rubin, transakcija je i dalje važeća. To je zato što je predmet označen znakom iste vrste kao i predmet o kome se raspravlja, a ugovor se zaključuje na osnovu predmeta označenog znakom. Identifikacija predmeta pokazivanjem na njega je efikasnija od navođenja njegovog imena. Identifikovanje pokazivanjem eliminiše svako zajedničko vlasništvo nad predmetom***.

(*** PS: Samir B: Ova rečenica, posebno u islamskoj jurisprudenciji (fikhu) ili tradicionalnom pravu nasleđivanja/delenja imovine, označava da jasno obeležavanje (razdvajanje) svakog udela u zajedničkom vlasništvu (ostavštine ili imovine kompanije) potpuno prekida prava partnerstva nad tom imovinom.

Evo detaljnog objašnjenja ove izjave:

“Označiti znakom“ (Išaretom): To znači staviti znak, pečat, ogrlicu ili poseban znak na predmet koji označava vlasništvo. Na primer, stavljanje posebnog znaka na uši ovaca koje pripadaju jednom partneru u zajedničkom stadu ili pisanje “Ahmetov“ na predmetu imovine.

“Potpuno eliminiše zajedničko vlasništvo nad imovinom“: Nakon što je ovaj proces obeležavanja završen, ostali partneri više nemaju nikakva prava nad imovinom. Korišćenje, prodaja, gubitak ili profit od imovine u potpunosti prelazi na obeleženu osobu (tj. pojedinačnog vlasnika).

Pravni ishod: Ovim se postupkom “zajedničko vlasništvo“ (suvlasništvo) transformiše u “individualno vlasništvo“ (lično vlasništvo). To je jedna od najjasnijih metoda za prestanak suvlasništva i podelu imovine.

Ukratko, to znači: “Ako obeležite i izdvojite zajedničku imovinu, ta imovina postaje u potpunosti samo vaša; niko drugi nema pravo na nju“.

Napomena: Ovaj izraz, kao što se vidi iz rezultata pretrage, obično se koristi u fikh debatama o označavanju (iş'ar) životinja za Kurban ili životinja u zajedničkim stadima, u kontekstu da li označavanje dovršava prava zajedništva nad imovinom ili ne.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom...

Naučivši ovo, možemo reći: Slobodna osoba i rob su istog roda. Jer je ljudski rod, u principu, slobodna. Stanje ropstva nastalo je kasnije. Osloboditi roba znači eliminisati ovo privremeno stanje ropstva. Ovaj čin ne menja njihov rod. Jer, razlika u vrsti između dobara nastaje ili u njihovom poreklu, u njihovom obliku ili u njihovoj nameni. Međutim, ništa od ovoga ne postoji između slobodne osobe i roba.

[5/84]

Ako su naznačena i imenovana stvar iste vrste, ugovor se zaključuje o stvari naznačenoj znakom. U ovom slučaju, naznačeno lice je slobodno lice, a ne rob. Pošto naznačena stvar nije imovina, njeno označavanje kao miraz nije validno.

Ali, ukazivanje na tuđeg roba je drugačije. Jer, čak i ako ga neko ne može isporučiti, on je i dalje vredna imovina. Isto važi i za ovcu zaklanu po propisanoj proceduri i za ovcu koja je nečista. Pošto su iste vrste, ugovor važi samo za onu na koju je naznačena znakom.

Muhammed (r.a.h.) je rekao sledeće o vinu i sirćetu: Oni čine dve različite vrste, jer im je upotreba različita. Štaviše, nije sigurno da li će se sirće kasnije pretvoriti u vino. Zato je vino naziv zabranjene supstance, dok je sirće naziv dozvoljene hrane. To su dve odvojene vrste. Iz tog razloga, ugovor važi samo za robu o kojoj se raspravljalo u vreme ugovora. Pošto se o sirćetu raspravljalo u vreme ugovora, žena dobija ekvivalent te tegle.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), sirće i vino su iste vrste. To je zato što dele i poreklo i oblik. Osobine koje ih čine sirćetom i vinom stiču se kasnije, poput detinjstva i odraslog doba osobe, koje ne uzrokuju promenu njihovog roda. Zaista, miris mošta je kao miris deteta. Gorčina u vinu je kao bes i snaga kod mlade osobe. Kiselost u sirćetu je kao stanje starosti.

Kao što se priroda osobe ne menja sa promenama njenog stanja tokom života, tako se ni priroda mošta ne menja sa promenama njenog stanja.

Na ovaj način, kada je pol isti, ugovor je važeći za predmet označen znakom. Pošto označeni predmet nije imovina, žena ima pravo na ekvivalentan mirz (mehr-i misil), mirazu druge žene***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz opisuje tehničku pravnu situaciju u islamskom pravu (fikhu) u vezi sa određivanjem miraza (mehr/novac dat ženi) tokom bračnog ugovora. Posebno se bavi uslovima za validnost miraza prema hanefijskoj školi mišlenja.

Hajde da podelimo izjavu na njene delove i objasnimo je:

1.“ ⋯ kada je pol isti, ugovor je važeći za predmet označen znakom“.

Šta ovo znači? Ako tokom ceremonije venčanja mladoženja predloži nevesti miraz pokazujući na određeni predmet na stolu, kao što je “zlato na tom stolu“ ili “ovaj svežanj novca“ (to se naziva određeni predmet), ugovor se zasniva na tom određenom predmetu.

“Ako je vrsta ista“: Ako navedena roba (npr. zlato) odgovara vrsti zlata, tj. nije falsifikovana ili poseduje kvalitet namenjene “robe“, ugovor postaje obavezujući za taj konkretni predmet.

2.“Pošto označeni predmet nije imovina...“.

Šta ovo znači? Ako se predmet na koji se u tom trenutku pokazuje ne smatra “imovinom“ (mütekavvim mal) prema zakonu islama — to jest, ako je to nešto što nije dozvoljeno kupiti ili prodati, ili nešto što nema vrednost (na primer, ako je predmet na koji se pokazuje boca vina, svinja ili nepostojeći, zamišljeni/neodređeni predmet) — onda se gest smatra nevažećim.

Činjenica ta da predmetna stvar ne poseduje karakteristiku (znak) “imovine“ stvara tehnički nedostatak u ugovoru o mirazu.

3.“ žena ima pravo na ekvivalentan miraz (mehr-i misil), mirazu druge žene“.

Šta to znači? To znači da je miraz nevažeći (fâsid) jer stavka navedena (označena) kao miraz ne poseduje karakteristiku “imovine“. Međutim, sam brak ostaje validan.

Pošto se iznos miraza nije mogao utvrditi ili je smatran nevažećim, ženi je trebalo dati ekvivalentan miraz (mehr-i misil).

Šta je ekvivalentni (odgovarajući) miraz? To je iznos mehra koji žena prima prilikom udaje, a koji su primile žene iz njenih rodbinskih krugova (kao što su sestre, tetke po ocu i po majci) koje imaju slične osobine (godine, lepotu, obrazovanje, čednost itd.) kao ona.

Ukratko, šta ova rečenica znači?

Ako opipljivi predmet označen kao miraz tokom ceremonije venčanja (npr. “kutija na tom stolu“) pravno ne ispunjava uslove za “imovinu“ (npr. ako je prazan ili sadrži zabranjenu supstancu), utvrđeni miraz postaje nevažeći. Brak se ne poništava (ostaje važeći), ali je muž obavezan da ženi isplati iznos ekvivalentan prosečnom mirazu koji dobijaju žene sličnog statusa.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom..

Ako se muškarac oženi ženom koja pristane da da robinju kao miraz, i robinja rodi dete u njegovom posedu, a to dete potom umre, muž nije odgovoran za miraz.

Zato što muž nije ništa učinio ovom detetu. Situacija ovog deteta nije ništa bolja od situacije deteta od robinje zavodnice. Ako je došlo do seksualnog odnosa između supružnika i robinje, ovaj rob pripada ženi (njegovoj supruzi). Ako je mana nastala kod robinje zbog porođaja mala, žena nema pravo izbora. Naime, da je u vlasništvu muža došlo do jednostavne mane na ovoj robinji osim mane uzrokovane porodjajem, žena ni tad ne bi imala pravo izbora.

Međutim, ako robinja pati od prekomernog defekta usled porođaja, žena ima izbor. Može da izabere da zadrži robinju, ali ne može da natera muža da plati za defekt. Alternativno, može da uzme vrednost robinje kakva je na dan njenog venčanja bila. To je zato što je defekt izazvan porođajem poput Božanski propisanog defekta. Rođeno dete bi nadoknadilo ovaj defekt. Kada dete umre, ne preostaje ništa što bi se nadoknadilo, te time nastaje defekt. Ranije smo objasnili da žena ima pravo izbora u slučajevima takvih Božanski propisanih defekta.

Ako je muž ubio dete, mora ženi isplatiti njegovu vrednost, jer, dete mu je dato povereno. On je dužan da nadoknadi gubitak ove poverene imovine. Ako je vrednost deteta dovoljna da nadoknadi gubitak koji je robinja pretrpela zbog porođaja, muž nije dužan da vrši dalju isplatu. To je zato što vrednost deteta nadoknađuje gubitak, čime se kompenzuje gubitak deteta. Međutim, ako vrednost deteta ne pokriva gubitak koji je robinja pretrpela zbog porođaja, muž mora nadoknaditi preostali iznos.

[5/85]

Muhammed (r.a.h.) je u svom delu el-Asla'u odgovorio na ovaj način, što je netačno. Zaista, Muhammed (r.a.h.) je prvobitno izjavio da ako dete umre, muž nije obavezan da plati gubitak nastao usled porođaja. Slično tome, izjavio je da muž nije obavezan da plati deo gubitka koji prelazi vrednost deteta; međutim, ako je krivica mala, žena nema pravo izbora, ali ako je krivica prevelika, kao što smo objasnili, žena ima pravo izbora.

Ako žena primi od muža zalog jednak vrednosti mirazu, a taj se zalog naknadno izgubi dok je u njenom posedu, smatrat će se da je miraz plaćen.

Jer se dug za miraz uzima kao i drugi dugovi. Zalog dokazuje pravo poverioca da ga primi, a ako se zalog izgubi, odgovarajući dug se smatra isplaćenim. Zaista, Resûlüllah (s.a.v.s.) je rekao:

الرهن بما فيه

“Zalog je u zamenu za dug koji obezbeđuje“.[90] Zato, ako se zalog izgubi, smatra se da je žena primila svoj miraz kao da ga je zaista primila.

(90. lbn Ebû Şeybe, Musannef, IV/525; Dârekutnî, Sunen, lll/32; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/40; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/384.).

Ako se muž razvede od žene pre nego što konzumira seksualni odnos, ona isplaćuje polovinu miraza mužu, baš kao što bi mu vratila polovinu da ga je zaista primila. Međutim, ako se zalog izgubi nakon razvoda, žena nema obavezu da plati. To je zato što kada do razvoda dođe pre konzumiranja braka, polovina miraza se gubi, a muž ne mora ništa da plati. Zaista, ako bi ceo dug za miraz bio otpušten otpustom žene, onda bi zalog prestao da bude u potpunosti isplativ. Isto važi i kada se polovina duga za miraz otpusti. Sve dok zalog postoji, obaveza plaćanja nadoknade se nastavlja. Gubitkom zaloga, ovaj se preostali deo smatra naplaćenim. Zato, žena nije dužna da ništa plati mužu.

Prethodna je situacija drugačija. Jer, kada se založena stvar izgubi nakon seksualnog odnosa, ceo miraz postaje obavezan, a žena se smatra da ga je u potpunosti primila. Zato, žena koja je razvedena pre seksualnog odnosa mora vratiti polovinu miraza.

Ako miraz nije određen tokom bračnog ugovora a žena je dobila zalog u zamenu za uporedivi miraz, ovaj zalog je validan.

Jer je ekvivalentni miraz poput određenog miraza po tome što je to dug koji se mora platiti. Ako se zalog u posedu žene izgubi a njegova vrednost je dovoljna da pokrije ekvivalentni miraz, smatra se da je žena dobila svoj miraz. Ako do razvoda dođe pre seksualnog odnosa, žena mora da vrati deo miraza koji prelazi iznos mut'e (obavezne isplate po standaru bračnog ugovora mut'a). To je zato što je mut'a (obavezna isplata u slučaju razvoda pre seksualnog odnosa), u smislu pravnog dejstva, kao polovina miraza određenog u vreme ugovora. Zato žena mora da vrati deo miraza koji prelazi iznos mut'e.

Ako se muž razvede od žene pre seksualnog odnosa a zalog je u njenom posedu, onda, prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) konačnom mišlenju, žena nema pravo da zadrži zalog u zamenu za mut'u (mut'a bračni ugovor). Ovo je zahtev analogije (kijasa). Međutim, prema njegovom prvom mišlenju, koje se zasniva na istihsanu (pravnoj preferenciji), žena ima pravo da zadrži zalog u zamenu za mut'u. Muhammed (r.a.h.) takođe zastupa ovaj stav. Postoje dva opravdanja za ovu presudu:

Prvo: Mut'a (mut'a bračni ugovor) se smatra delom ekvivalentnog miraza. Zaista, u bračnom ugovoru gde je miraz određen, ono što se zahteva nakon razvoda (polovina dogovorenog miraza) je deo dogovorenog miraza. Isto važi i za bračne ugovore gde miraz nije određen. To je zato što je razvod čin gubitka prava i ne stvara pravo. S'hodno tome, preostali dug (mut'a) je deo miraza potrebnog pre razvoda (ekvivalentni miraz). Zalog koji se drži kao obezbeđenje za dug zadržava se za svaki deo duga.

Drugo: Mut'a je zamena za ekvivalentni miraz. To je zato što mut'a postaje neophodna iz istog razloga koji zahteva ekvivalentni miraz, naime bračni ugovor, u slučaju da ekvivalentni miraz više nije potreban. Ovo je granica između prvobitnog miraza i ekvivalentnog miraza koji ga zamenjuje. Štaviše, zalog uzet u zamenu za nešto zadržava se u zamenu za ono što ga zamenjuje, baš kao što se zalog uzet u zamenu za vrednost uzurpirane imovine zadržava u zamenu za ono što je zamenjuje.

Obrazloženje iza kasnijeg mišlenja Ebû Yusûfa (r.a.h.) je sledeće: Mut'a je novi dug odvojen od ekvivalentnog miraza. Zalog zadržan u zamenu za jedan dug ne može se založiti u zamenu za drugi dug. Dokaz razlike između mute i ekvivalentnog miraza je sledeći: Mut'a je odeća, dok je ekvivalentni miraz u obliku novca. S druge strane, ekvivalentni miraz je vrednost ženskog seksualnog aspekta, dok je mut'a uspomena za ženu. Ovo se nikada ne može kombinovati. Jer je ekvivalentni miraz potreban dok je bračni ugovor u toku, dok je mut'a potrebna nakon što je bračni ugovor raskinut.

[5/86]

Dokaz za ovo je da osoba koja garantuje ekvivalentni miraz ne može garantovati i mut'u (isplatu mut'e, oblik nadoknade za prekid braka pre seksualnog odnosa, miraz se odnosi na odelo i maramu koju daje muž koji se razvodi.). Pošto je tako utvrđeno da su ekvivalentni miraz i mut'a dva odvojena duga, zalog uzet u zamenu za jedan ne može se zadržati u zamenu za drugi.

Ako se zalog izgubi pre nego što žena spreči njegov povratak, ona nije obavezna da ga plati. Prema prvom mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), u ovom se slučaju smatra da je žena dobila mut'u (mut'a bračni ugovor, oblik nadoknade za prekid braka pre seksualnog odnosa, miraz se odnosi na odelo i maramu koju daje muž koji se razvodi.). Međutim, prema njegovom kasnijem mišlenju, ne smatra se da je dobila mut'u. Zato ona ima pravo da zahteva mut'u od svog muža.

Ali, ako žena ne vrati založenu stvar nakon što je njen muž zahteva nazad, a tada je zaloga izgubljen, prema prvom mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), ona nije obavezna da je vrati. To je zato što je zadržala založenu stvar za svoje pravo. Međutim, prema njegovom kasnijem mišlenju, ona mora da plati vrednost založene stvari jer ju je nepravedno zadržala. Zato se smatra da ju je uzurpirala te je dužna da plati.

Ako muškarac oženi ženu bez dogovora o mirazu, te nakon bračnog ugovora odluči da joj da kuću kao miraz, pravo preče kupovine (şuf'a) ne odnosi se na tu kuću.

Jer, dogovor o mirazu nakon što je bračni ugovor sklopljen znači određivanje uporedivog miraza za ženu. Uporedivi miraz je nadoknada za seksualne potrebe žene i ne uključuje pravo preče kupovine (šufa). Zato, ako se muž razvede od žene pre seksualnog odnosa, žena vraća kuću mužu i dobija mut'u - (oblik nadoknade za prekid braka pre seksualnog odnosa, miraz se odnosi na odelo i maramu koju daje muž koji se razvodi.). PS: Samir B: Dragi čitaoče, značenje mut'e sam ovde dosad na mnoga mesta naveo, odsad i nadalje neću više tako postupati, jer, iskreno se nadam da si njeno značenje sam zabeležio da bi sebe na njeno značenje podsetio. Hvala.

Ako muž u bračnom ugovoru pristane na miraz, a zatim proda kuću ženi u zamenu za taj miraz, on ima pravo preče kupovine (šufa). To je zato što je žena kupila kuću u zamenu za miraz. Čak i ako se razvede pre konzumiranja braka, kuća postaje njena jer se ugovor o prodaji ne poništava razvodom. Međutim, u ovom slučaju, žena mora vratiti polovinu miraza dogovorenog tokom ugovora svom mužu, jer se smatra da je dobila svoj miraz putem ugovora o prodaji.

Ako muškarac oženi ženu rekavši: "Kupiću ovu kuću i dat ću ti je kao miraz" ili "Ženim te u zamenu za ovu kuću; kupit ću je i dat ću ti je", žena ima pravo da stekne tu kuću.

Zato što je muž u bračnom ugovoru naveo da će ovu kuću pokloniti ženi. Ispunjavanje uslova ugovora je obavezno [vâđib]. Ako muž ne može sebi da priušti kuću i pokloni je ženi, mora da plati njenu vrednost***.

(*** PS: Samir B: Ako je muž obećao da će kupiti kuću kao miraz svojoj ženi prilikom venčanja (ili je obećao da će joj pokloniti kuću tokom braka), ali kada dođe vreme, nema finansijskih sredstava da kupi kuću i registruje je na njeno ime, pravo žene na miraz ne prestaje; muž je obavezan da ženi plati novac ili robu ekvivalentnu trenutnoj tržišnoj vrednosti kuće umesto prenosa vlasništva.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

U ovom slučaju, ako se muž razvede od žene pre konzumiranja braka, polovina vrednosti kuće pripada ženi. To je zato što je miraz ugovoren u bračnom ugovoru važeći čak i ako muž nije u mogućnosti da ga isporuči u vreme zaključenja ugovora, jer je to imovina. Mogućnost isporuke miraza nije uslov za validnost samog miraza. Uslov za validnost ugovora je da je brak dozvoljen. Uslov za validnost miraza je da je to imovina. Ovaj se uslov odnosi i na miraz određen na ovaj način. Zato, ako muž nije u mogućnosti da isporuči ugovoreni miraz, on plaća njenu vrednost.

Ova se stvar razlikuje od **pisanog sporazuma** (**kitâbe**). Konkretno, pisani sporazum između jedne i druge osobe o isplati roba koji pripada drugoj osobi nije dozvoljen prema rivâjetu koja dozvoljava pisane sporazume za određenu stvar (ajn). To je zato što je pisani sporazum sličan ugovoru o prodaji po tome što je podložan poništenju. Zato nije važeći ukoliko cena nije određena. S'hodno tome, baš kao što je ugovor o prodaji nevažeći ako se plaćanje ne može izvršiti, isto važi i za pisani sporazum.

Ako se muškarac oženi ženom sa namerom da joj da kuću kao miraz, i otkrije se da polovina kuće pripada drugoj osobi, žena ima mogućnost da zadrži preostali deo kuće.

Jer se deljenje imovine čiji delovi čine celinu smatra prekomernom greškom. Zaista, generalno, polovina kuće ne može se kupiti za polovinu cene po kojoj je cela kuća kupljena. Kao što smo ranije objasnili, greška koja smanjuje vrednost imovine do tačke u kojoj se ne može proceniti u okviru procene smatra se prekomernom greškom. U ovom slučaju, žena ili vraća preostali deo kuće zbog greške te zahteva punu vrednost kuće; ili zadržava kuću te zahteva polovinu njene vrednosti od svog muža.

[5/87]

U ovom slučaju, ako se muž razvede od žene pre konzumiranja seksualnog odnosa, polovina kuće pripada ženi. Jer, nakon razvoda, žena ima pravo na polovinu kuće. Polovina kuće joj je data. Zato ona ne može zahtevati ništa drugo od svog muža.

Povećanje određenog miraza

Ako muškarac oženi ženu sa dogovorom da će platiti određeni miraz, a zatim poveća miraz, ovo povećanje važi ako dođe do seksualnog odnosa ili ako muž umre.

Zufer (r.a.h.) ima suprotan stav po ovom pitanju. Ova razlika u mišlenju u suštini proizilazi iz pitanja da li se može izvršiti dodatak ceni (naknadi) nakon što je zaključen ugovor o prodaji.

Naš dokaz da je povećanje miraza dozvoljen je sledeći ajet Allaha Svemogućeg:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن ۞ تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ, 4/24].

U ovom ajetu, izraz: “ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ" - “ ... poslije određenog vjenčanog dara, ...“ znači “ … u novom mirazu koji ste odredili nakon rešavanja miraza, …“.

Ako se muž razvede od žene pre seksualnog odnosa, dodatni razvod postaje nevažeći. Međutim, prvo mišlenje Ebû Yusûfa (r.a.h.), koje smo gore objasnili, suprotan je ovome.

Određivanje miraza odvojeno tajno i javno

Ako se muškarac oženi ženom nakon što se tajno dogovorio o određenom mirazu, ali javno izjavi da će joj dati veći miraz, javno objavljeni miraz se smatra važećim.

Postoje dve situacije u vezi sa ovim pitanjem: Ako se muž i žena tajno dogovore o određenom mirazu, a zatim javno potpišu bračni ugovor sa većim mirazom, javno izjavljeni miraz je važeći. To je zato što je tajno dogovoreni miraz obavezujući, a javno izjavljeni miraz se smatra povećanjem ženinog miraza. Međutim, ako muž predstavi svedoke ženi ili njenom staratelju koji je dogovorio brak, koji svedoče da je pravi miraz onaj o kome su se tajno dogovorili, a da je javno izjavljeni miraz bio samo simboličan, onda tajno dogovoreni miraz postaje važeći. To je zato što svedoci pokazuju da je povećanje javno izjavljenog miraza par pomenuo u šali. Prema pravnicima osim Ibn Ebû Leylâ'e, pominjanje dela miraza u šali takođe poništava obavezu miraza.

Ibn Ebû Leylâ kaže sledeće po ovom pitanju: Kao što šala (ili dosetka) ne sprečava zaključenje bračnog ugovora za ženu koja se udaje, ona ne predstavlja ni prepreku u pogledu miraza. Zato se miraz koji je javno izrečen smatra važećim.

Ako se supružnici tajno dogovore o mirazu od hiljadu dirhema, ali kasnije prikažu svedoke koji će posvedočiti da je bračni ugovor navodno obnovljen mirazom od dve hiljade dirhema, prvi miraz ostaje važeći. To je zato što je drugi bračni ugovor sklopljen nakon prvog nevažeći. Prisustvo svedoka takođe otkriva da je miraz koji je navodno dogovoren, pomenut je u šali.

Ako supružnici ne mogu da predoče svedoke koji bi posvedočili da je bračni ugovor simbolično obnovljen mirazom od dve hiljade dirhema, onda je, prema autorovoj izjavi u el-Kitâbu (el-Mabsûtu), eksplicitno navedeni miraz validan. Ovo se tumači kao da muž povećava miraz koji će dati ženi.

Učenjaci su rekli da ovaj stav pripada Ebû Hanîfi (r.a.h.). Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), prvi miraz je validan jer je drugi bračni ugovor nevažeći. Zato, svaka dodatna uplata dogovorena u drugom ugovoru takođe treba da bude nevažeća. Međutim, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), drugi je ugovor primarni, čak i ako je nevažeći. Zato, svaka dodatna uplata dogovorena u drugom ugovoru, takođe je validna.

Ova je stvar slična nekome ko kaže: “Ovo je moj sin“ o robu koji je stariji od njega. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), doslovno značenje ove izjave je nevažeće te zato rob nije oslobođen ovom izjavom. Međutim, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), iako je ova izjava nevažeća u smislu utvrđivanja porekla roba, ona je validna u smislu davanja slobode.

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da da hiljadu dirhema kao miraz i uzme nazad robinju od nje, ovaj je ugovor validan.

[5/88]

Jer, u zamenu za hiljadu dirhema, žena daje svom mužu dve stvari: pravo na polni odnos i robinju. U ovom se slučaju, hiljadu dirhema deli između vrednosti roba i ekvivalentnog miraza žene. Deo dodeljen robu postaje kupoprodajni ugovor. Zato, ako robinja umre pre porođaja ili muž pronađe neku manu kod nje i vrati je, ovaj deo postaje nevažeći. Deo od hiljadu dirhema koji pada na ekvivalentni miraz smatra se ženinim mirazom. Zato, ako se muž razvede od nje pre nego što je konzumirao polni odnos, žena ima pravo na polovinu ovog dela.

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da mu ona da svog oca, roba vrednog hiljadu dirhema, kao miraz, a žena mu vrati robinju vrednu dve hiljade dirhema, ovaj ugovor je dozvoljen. Bez obzira da li žena preuzme starateljstvo nad svojim ocem ili ne, on postaje slobodan.

U ovom slučaju, ako se muž razvede od žene pre nego što su konzumirali seksualni odnos, žena mora vratiti polovinu miraza koji joj duguje otac. To je zato što se, kada joj otac postane slobodan, smatra da ga je žena preuzela. U slučaju razvoda, miraz koji joj duguje otac deli se na pola. Pošto je otac sada slobodan, ne može ga vratiti. Zato žena vraća polovinu njegove vrednosti.

Ako muškarac oženi ženu sa mirazom od hiljadu dirhema te je uslovi da žena mora da mu vrati hiljadu dirhama, smatra se kao da o mirazu nikada nije ni bilo reči, a žena dobija miraz ekvivalentan tom iznosu.

Zato što je hiljadu dirhema ugovorenih kao miraz ekvivalentan hiljadu dirhema koje žena treba da da. To je zato što se roba koja podleže kamati smatra ekvivalentnom u naturi kada se upoređuje. Roba se međusobno kompenzuje u smislu vrednosti. Ako je isporuka moguća, ekonomske vrednosti dve robe, neće se razlikovati. Zato, kada se pomene miraz od hiljadu dirhema u odnosu na hiljadu dirhema koje će žena dati, kao da se o mirazu nikada nije ni razgovaralo. S'hodno tome, žena dobija ekvivalentan miraz.

Dozvoljeno je muškarcu da se oženi ženom sa mirazom od hiljadu dirhema, pod uslovom da vrati sto dinara. U ovom se slučaju, hiljadu dirhema deli na ženin ekvivalentni miraz, plus sto dinara.

Deo koji odgovara dinarima predstavlja ugovor o razmeni. Novac u ovom delu mora biti obostrano predat na ugovornom medžlisu. Deo koji odgovara ekvivalentnom mirazu je sam miraz. Zato, ako žena dobije hiljadu dirhema i razvede se pre seksualnog odnosa, mora vratiti polovinu dela miraza. To je zato što su vrste stvari koje se razmenjuju različite. Kada su vrste različite, roba se razmenjuje na osnovu njene vrednosti, jer, kvalitet robe određuje njenu vrednost. Dinari, kao ekvivalent, slični su drugoj pokretnoj imovini.

Ako se supružnici razvedu pre nego što dođe do međusobne isporuke, deo od hiljadu dirhema koji pripada dinarima postaje nevažeći. To je zato što su se, u ugovoru o zameni, strane razdvojile pre međusobne isporuke.

U svim gore opisanim situacijama, ako je deo miraza ekvivalentan hiljadu dirhema manji od deset dirhema, muž ga dopunjuje do deset dirhema kao da se oženio sa mirazom od deset dirhema.

Ako se muškarac oženi ženom za miraz od hiljadu dirhema, a bračni ugovor predviđa da se muž razvede od svoje žene, a žena mu da robinju, presudit ćemo na sledeći način: U ovoj stvari, žena daje dve stvari: pravo na polni odnos i robinju. Zauzvrat, muž daje hiljadu dirhema i takođe predviđa da se žena razdvoji od svoje druge žene (konkubine). U ovom slučaju, hiljadu dirhema se deli između ženinog ekvivalenta miraza i vrednosti robinje. Ako su jednake vrednosti, polovina od hiljadu dirhema je cena robinje, a druga polovina je ženin miraz. Zato, ako se razvede od žene pre seksualnog odnosa, žena ima pravo na polovinu ekvivalenta miraza. Ako je do seksualnog odnosa došlo, ispituje se: Ako je ženin ekvivalent miraza petsto dirhema ili manje, žena dobija samo to. Ali, ako je ekvivalent miraza veći od petsto dirhema, onda; Ako je muž ispunio uslov dogovoren u ugovoru razvodom od druge žene (konkubine), žena ima pravo samo na petsto dirhema. Nasuprot tome, ako muž izbegava razvod od druge žene (konkubine), nije obavezan u ovoj stvari. Jer je ovo uslov za razvod, a donošenje presude o razvodu ne uspostavlja obavezu. Zato, uslov za razvod ne nameće obavezu mužu. Međutim, žena ima pravo na puni ekvivalentni miraz. Jer, žena ima interes za razvod svoje druge žene (konkubine) te je pristala na miraz manji od ekvivalentnog miraza samo pod uslovom da ostvari taj interes. Ako ne ostvari ovaj interes, ima pravo na puni ekvivalentni miraz.

[5/89]

Postavljanje uslova da bivša žena bude razvedena u trenutku venčanja

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da joj da hiljadu dirhema kao miraz i da se ona razvede od njega, a žena mu zauzvrat da robinju, onda se razvod dešava direktno bračnim ugovorom.

Ova se stvar razlikuje od prethodne jer je u prethodnom slučaju uslov bio mužev razvod od žene. Razvod se ne dešava osim ako se muž ne razvede od nje. U ovom slučaju, međutim, razvod je nadoknada predviđena bračnim ugovorom. Ova je nadoknada direktno utvrđena ugovorom. Zato, u ovom slučaju, dolazi do razvoda. Ovde muž daje dve stvari: hiljadu dirhema i razvod. Žena daje dve stvari: pravo na seksualnu korist i robinju. Kada se uporede doprinosi muža i žene, svaki od njih je ekvivalentan odgovarajućoj nadoknadi. Ako je vrednost robinje jednaka ekvivalentnom mirazu, onda polovina od hiljadu dirhema plus polovina razvoda predstavlja nadoknadu za robinju. Polovina od hiljadu dirhema plus polovina razvoda predstavlja miraz žene.

Ako se ovaj muškarac razvede od žene pre seksualnog odnosa, ona dobija dvesta pedeset dirhema. Ženina druga žena (konkubina), koja je razvedena u vreme sklapanja ugovora, takođe se smatra razvedenom neopozivim (nepovratnim) razvodom. To je zato što se razvod dogodio u zamenu za polovinu robinje i polovinu prava žene na seksualni odnos. Zato je razvod neopoziv jer se dogodio u zamenu za cenu, čak i ako plaćanje razvedene žene nije ugovoren. Ovde smo prihvatili polovinu robinje i polovinu prava žene na seksualni odnos kao cenu razvoda. To je zato što kada se nešto neizvesno doda nečemu sigurnom, oni se ne uravnotežuju svojim vrednostima, već svojim urođenim kvalitetima.

Ako se pre isporuke otkrije da neko drugi ima pravo na robinju ili ako robinja umre, muž, iz razloga koji smo naveli, vraća od žene petsto dirhema, što je deo robinje. Vrednost robinje se takođe deli na pola, jer polovina robinje predstavlja polovinu razvodne nagodbe. Ako se pre isporuke otkrije da neko drugi ima pravo na robinju ili ako robinja umre, osoba koja duguje isporuku robinje mora da plati njenu vrednost. Zato muž vraća polovinu vrednosti robinje.

Žena se udaje pod uslovom da se muž razvede od svoje žene i plati hiljadu dirhema miraza, a ako muž odbije da se razvede od pomenute žene, prema nama, žena ima puno pravo na iznos miraza.

Zato što je žena pristala na hiljadu dirhema, uzimajući u obzir korist koju bi imala od razvoda svog supruga od druge žene. Ako se ova korist ne ostvari, žena ima pravo na uporedivi miraz. Zaista, presuda bi bila ista čak i da se muškarac oženio njome sa namerom da joj da hiljadu dirhema i neki dodatni iznos ili da joj pokloni nešto. Prema Zuferu (r.a.h.), ako muž obeća da će ženi dati nešto materijalne prirode, kao što je poklon ili dodatni novac, zajedno sa hiljadu dirhema, presuda po tom pitanju je ista kao u gore navedeno. (To jest, žena ima pravo na uporediv miraz.) Međutim, ako obeća da će ženi dati nešto što nema materijalne prirode, kao što je razvod od druge žene, žena ima pravo samo na hiljadu dirhema. To je zato što kada je nešto materijalne prirode uništeno ili obećano tokom ugovora, ali nije ispunjeno, njena se vrednost može proceniti i dati.

Ali, kada je nešto što nema materijalne prirode, kao što je razvod, uništeno ili obećano tokom ugovora, ali nije ispunjeno, nije moguće proceniti i dati njenu vrednost.

Tvrdimo da je višak u mirazu neophodan ne zato što razmatramo vrednost ili procenu onoga što je obećano u vreme ugovora, već zato što žena ne bi bila zadovoljna sa hiljadu dirhema ukoliko ne bi dobila obećanu korist.

Muškarac musliman i žena se venčavaju sa vinom ili svinjetinom kao mirazom

Ako se musliman oženi muslimankom i pristane da da vino ili svinjetinu kao miraz, prema hanefijskoj školi mišlenja, žena ima pravo na miraz ekvivalentan tom iznosu. Međutim, prema Mâliku (r.a.h.), ovaj brak je nevažeći, (PS: Samir B: Kao zakleti hanefija, ovde dajem za pravo imamu Mâliku (r.a.h.).).

Jer, navođenje vina i svinjetine kao miraza tokom ugovora eliminiše potrebu za bilo kakvim drugim razmatranjem. Za muslimana je takođe nevažeće da se zaduži za vino putem ugovora, baš kao što je nevažeća i prodaja roba (ili robinje) u zamenu za vino.

Mi, hanefije, kažemo sledeće po ovom pitanju: Supružnici su tokom ugovora uslovili prihvatanje vina kao miraza. Ovo je nevažeći uslov. Međutim, bračni ugovor ne postaje ništavan zbog nevažećih uslova. Uslov za validnost miraza je da ugovoreni miraz mora biti u vidu imovine. Bez ovog uslova, ugovoreni miraz postaje ništavan, kao da nikada nije dogovorena cena za ženu. Zato žena ima pravo na miraz srazmeran bračnom ugovoru.

Isto kažemo i za prodaju roba (ili robinje) u zamenu za vino. To jest, u ovom se slučaju smatra kao da cena roba nikada nije ni bila dogovorena. A kada se cena ne dogovori, ugovor o prodaji postaje nevažeći.

[5/90]

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da joj da hiljadu dirhema i određenu količinu vina, žena neće dobiti ništa više od hiljadu dirhema.

Jer, kao što smo gore pomenuli, pristajanje na davanje vina kao miraza je kao da uopšte ne pristajemo ni na kakav miraz. Međutim, Ibn Sema'a (r.a.h.), citirajući Muhammeda (r.a.h.), kaže: Ako muškarac oženi ženu sa određenom teglom vina kao mirazom, a tegla vredi deset dirhema, žena ima pravo na teglu, a ne na vino. Jer je sama tegla vredna imovina. U ovom se slučaju, određena količina vina zajedno sa deset dirhema utvrđuje kao miraz u vreme ugovora.

Prema drugom tumačenju, žena ima pravo na miraz koji je srazmeran okolnostima. To je zato što se miraz ne odnosi na samu posudu, već na ono što je u njoj. Pošto ono što je u posudi nije imovina, žena ima pravo na miraz koji je srazmeran okolnostima.

Miraz se nudi pokazivanjem nečega što nije imovina, te se podrazumeva da ta stvar nije imovina

Ako se neko oženi ženom pokazujući na nešto i kaže: "ovo vino neka bude miraz", pa se kasnije ispostavi da ono što je nazvao vinom zapravo jeste sirće; ili kaže: "ova slobodna osoba neka bude miraz" i oženi se, pa se kasnije ispostavi da je osoba koju je nazvao slobodnom zapravo robinja, prema rivâjetu Ebû Yusûfa (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.), žena stiče pravo na ono na šta je ukazano. Prema rivâjetu Muhammeda (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.), žena stiče pravo na jednak miraz.

Zato što je eksplicitno naveo nešto što nema prirodu imovine kao miraz. Ispravan stav ovde je rivâjet Ebû Yusûfa (r.a.h.). Jer, kao što smo ranije objasnili, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako je ono što je naznačeno u ugovoru i ono o čemu se raspravlja iste vrste, presuda se primenjuje na ono što je naznačeno. Ono što je naznačeno je imovina iste vrste. Zato žena ima pravo na to.

Ako muškarac nema drugu ženu pa oženi ženu sa mirazom od hiljadu dirhema ili dve hiljade dirhema ako ima drugu ženu; ili ako je oženi sa mirazom od hiljadu dirhema ako je ne izvede van Kufe, ili dve hiljade dirhema ako je izvede; ili ako u oba slučaja prvo navede dve hiljade dirhema (tj. dve hiljade dirhama ako ima drugu ženu, a hiljadu dirhema ako je nema), prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), u oba slučaja prvi je miraz validan, a drugi je nevažeći. S'hodno tome, ako se razvede od žene pre seksualnog odnosa, ona ima pravo na polovinu onoga što je prvo navedeno. Ako do seksualnog odnosa dođe i ako je muž ispunio uslov predviđen bračnim ugovorom, žena ima pravo na hiljadu dirhema. Ako muž nije ispunio uslov, žena ima pravo na uporedivi miraz. Međutim, u ovom slučaju, uporedivi miraz ne može biti veći od dve hiljade dirhema. To je zato što je žena pristala na hiljadu dirhema uzimajući u obzir pogodnost predviđenu ugovorom. Ako ne dobije ovu pogodnost, ima pravo na uporedivi miraz. Međutim, ona je definitivno pristala na dve hiljade dirhema. Zato standardni miraz ne može biti veći od dve hiljade dirhema.

Razlog zašto se ovde smatra važećim prvi uslov, a ne drugi, je sledeći: mehr (dug) koji proizilazi iz ugovora je završen i finalizovan izjavom prvog uslova. Dok ugovor ostaje na snazi izjavom drugog uslova, nepravilno je zahtevati promenu duga za miraz koji iz njega proizilazi.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), oba su uslova validna takva kakva jesu. Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), oba su uslova nevažeća te time žena ima pravo na uporedivi miraz. Međutim, uporedivi miraz ne može biti manji od hiljadu dirhema niti veći od dve hiljade dirhema. Osnova ovog pitanja leži u pitanju o kojem se raspravlja u knjizi o kiriji (Kitâbu'l-icârât): Ako neko da komad tkanine krojaču i kaže: "Ako danas sašiješ ovu tkaninu, dat ću ti jedan dirhem; ako je sašiješ sutra, dat ću ti pola dirhema", šta se dešava? Ako Bog [dž.š.] da, objasnit ćemo ovo pitanje sličnim primerima u tom odeljku.

Kao miraz se pominju dva iznosa, a jedan od njih je konačan

Ako se muškarac oženi ženom pristajući da plati hiljadu dirhema kao miraz, uz dodatnu uplatu, a zatim se razvede od nje pre nego što konzumira brak, žena ima pravo na polovinu od hiljadu dirhema.

Jer, ako do razvoda dođe pre seksualnog odnosa, ekvivalentni miraz se gubi. Neodređeni dodatak se u obzir uzima kada je ugovor na snazi te žena ima pravo na ekvivalentni miraz po muževljevoj reči. U ovom slučaju, međutim, ekvivalentni miraz se gubi razvodom. Zato žena ima pravo na pola hiljadu dirhema kao da nisu postavljeni uslovi za dodatni iznos.

[5/91]

Ako se muškarac oženi ženom koja pristaje da plati miraz od hiljadu ili dve hiljade dirhema, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ekvivalentni miraz je odlučujući (ili osnova). Ako je ženin ekvivalentni miraz hiljadu dirhema ili manje, ona ima pravo na taj miraz. Ako je ekvivalentni miraz dve hiljade dirhema ili više, ona dobija dve hiljade dirhema. Ako je ekvivalentni miraz veći od hiljadu dirhema, ali manji od dve hiljade dirhema, ona i dalje dobija ekvivalentni miraz.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), žena u svim slučajevima dobija hiljadu dirhema. Oni opravdavaju ovaj stav na sledeći način: Određivanje miraza u braku je odvojena stvar od bračnog ugovora. Činjenica ta da validnost bračnog ugovora ne zavisi od rasprave o mirazu dokaz je za to. Zato se dug za miraz smatra dugom nastalim bez ugovora. Potreban je samo poznati iznos. Ova je stvar slična nekome ko prizna da duguje još jednom hiljadu ili dve hiljade dirhema.

Sa druge strane, bračni ugovor, kada se jednom zaključi, predstavlja neopozivi ugovor. U takvom ugovoru, dozvoljavanje da se miraz izabere (alternativno) između hiljadu i dve hiljade ne čini ugovor nevažećim.

Ovo je slično razvodu od žene u zamenu za imovinu ili oslobađanju roba u zamenu za imovinu. Zaista, u ovim transakcijama, ako je iznos koji treba platiti određen na hiljadu ili dve hiljade, potreban je fiksni iznos.

U ovom slučaju, nije moguće vratiti se na unapred određeni miraz. To je zato što je unapred određeni miraz uslov bračnog ugovora gde se o mirazu uopšte nije raspravljalo. Ostavljanje mogućnosti izbora između dva iznosa miraza ne znači da se o njemu uopšte nije raspravljalo.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) navodi sledeće: Bračni ugovor je ugovor koji daje pravo na međusobno davanje i primanje nečega. U ovom ugovoru, ostavljanje izbora između malog i velikog miraza (dozvoljavanje alternativa) poništava dogovorenu cenu (miraz), baš kao i u kupoprodajnom ugovoru. Međutim, razvod u zamenu za imovinu i oslobađanje roba u zamenu za imovinu nisu takvi. Jer, ove transakcije ne zahtevaju isporuku i prijem.

Ipak, dok neodređivanje cene ili neizvesnost dogovorene cene u kupoprodajnom ugovoru poništava ugovor, neodređivanje miraza u bračnom ugovoru ne poništava ugovor.

To je zato što je neizvesnost u vezi sa mirazom ovde slična, ili čak veća od neizvesnosti u vezi sa uporedivim mirazom. To je zato što ponekad uključuje različite vrste miraza, a ponekad i različite iznose. Takve neizvesnosti sprečavaju da utvrđeni miraz bude važeći. Kada miraz određen u vreme ugovora nije važeći, poziva se na prvobitni zahtev ugovora, a to je uporedivi miraz. U tom pogledu, bračni se ugovor razlikuje od ugovora o razvodu u zamenu za imovinu i emancipacije roba u zamenu za imovinu. Zato što ovi ugovori nemaju prvobitni zahtev.

Zaista, ako se u ovim ugovorima ne pominje nikakva naknada, ništa se ne zahteva. Zato, ako se u ovim ugovorima pominju dve odvojene naknade, smatramo da je manja naknada potrebnija.

U tom pogledu, bračni ugovor se razlikuje od jednostavnog priznanja. Zato što imovina koju jedna osoba priznaje u korist druge nije cena nečega. Zato, ako se priznaju dva različita iznosa, izbor manjeg ne krši prava osobe u čiju korist se priznanje vrši. Međutim, u bračnom ugovoru, miraz je cena nečega na šta žena ima pravo. Zato bi izbor manjeg miraza kršio prava žene. Da bismo zaštitili interese obe strane, ovde smo se odlučili za uporedivi miraz.

Ako se muškarac oženi ženom rekavši: “Dat ću ovu etiopsku robinju ili ovu belu robkinju kao miraz“, onda se, kao što je gore objašnjeno, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), miraz određuje poređenjem. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), on uzima robinju manje vrednosti. Međutim, ako muž da ženi robinju veće vrednosti, to je takođe dozvoljeno. Jer je u ovom slučaju muž dao donaciju ženi. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ovo je kao da muškarac kaže ženi: “Ženim te pod uslovom da uzmeš koju god od ovih robkinja želiš“. Ako muž to izričito izjavi i ako je uslovio da pravo izbora treba da bude njegovo, onda daje koju god robinju ona želi. Ali ako je uslovio da pravo izbora treba da bude na ženi, onda ona uzima koju god od robinja želi.

Ebû Hanîfin (r.a.h.) stav po ovom pitanju je sledeći: Kada se jednoj strani da pravo preferencije, nema spora između njih. Strana sa pravom preferencije postaje jedini autoritet da izabere jednu od robinja. Zato je utvrđeni miraz validan. Međutim, kada jednoj strani nije dato pravo preferencije, između njih nastaje spor. Pošto nijedna strana nema prednost nad drugom, nije moguće pribeći izjavi jedne od strana da bi se rešio spor. Zato, utvrđena cena postaje nevažeća, kao u kupoprodajnom ugovoru. Na primer, ako neko proda jednog od svoja dva roba, a da ne navede kog, čak i ako je odredio posebnu cenu za svakog roba, ova transakcija nije validna. Međutim, dozvoljeno je dati jednoj strani pravo preferencije u ovoj stvari.

[5/92]

Ako se ova osoba razvede od žene pre seksualnog odnosa, žena ima pravo na polovinu vrednosti robinje, koja se smatra manje vrednom. U prvom slučaju (kada je kao miraz navedeno hiljadu ili dve hiljade dirhema), žena je imala pravo na polovinu od hiljadu dirhema. Jer se prilikom dodavanja ovom iznosu uzimaju u obzir uporedivi mirazi. Ekvivalentni miraz takođe prestaje da postoji razvodom. Zato žena ima pravo na polovinu miraza, što je manji iznos.

Odluka o mirazu je prepuštena muškarcu, ženi ili nekom drugom

Ako muškarac oženi ženu prepuštajući svoju odluku određivanja miraza odluci žene ili odluci treće strane, miraz dogovoren na ovaj način je nevažeći zbog neznanja. Ovo neznanje je veće nego kod uporedivog miraza.

Međutim, ako ta osoba polaže pravo (pripisuje) ovlašćenje da sebi odredi miraz i odredi miraz jednak ili veći od standardnog iznosa za ženu, ova odluka je validna. To je zato što je odredila miraz koji je preteran i štetan za sebe, što ima ovlašćenje da učini. Ali ako odredi miraz manji od standardnog iznosa, ova odluka je nevažeća bez saglasnosti žene. To je zato što je u ovom slučaju izgubila deo prava žene, što nema ovlašćenje da učini.

Ako žena ima pravo da odredi miraz, onda je njen izbor ekvivalentnog ili manjeg miraza validan. To je zato što ona donosi odluku protiv svojih interesa. Međutim, ako izabere miraz veći od ekvivalentnog miraza, ova odluka je nevažeća bez muževljevog pristanka. To je zato što je izabrala preveliki miraz protiv muževljevih interesa, nešto za šta nema ovlašćenje.

Ako je ova osoba delegirala ovlašćenje za određivanje miraza trećoj strani, i ta osoba odredi uporedivi miraz, to je validno. Ako odredi miraz manji od uporedivog miraza, on nije validan bez saglasnosti žene. Ako odredi miraz veći od uporedivog miraza, on nije validan bez saglasnosti muža.

Odgovornost zastupnika ili staratelja u vezi sa mirazom

Osoba koja prihvati bračni ugovor u ime nekog drugog, bilo kao svog zastupnika ili kao staratelja svog deteta, roba ili ugovornog roba, nije obavezna da plati miraz osim ako nije garant. Žena dobija miraz od svog muža.

Dokaz za ovu presudu je sledeći hadis koji je preneo Hz.Ali (r.a.h.):

“Miraz je dug onoga ko kontroliše butinu“.[91]

(91. Abdurrezzak, Musannef, Vl/242; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/462; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/143.).

Štaviše, predmet ugovora (žena) se preuzima u ruke muža. Zato je on odgovoran za plaćanje cene. Osoba koja sklapa ugovor (staratelj ili zastupnik) samo izjavljuje volju muža. Jer, osoba koja sklapa bračni ugovor u ime nekog drugog dužna je da ovaj ugovor pripiše mužu. Zato ona nije odgovorna za cenu. Međutim, ako je osoba koja sklapa ugovor garantovala cenu, onda je odgovorna za miraz zbog ove garancije.

Ako se nemusliman (harbi) muškarac koji nije državljanin islamske zemlje oženi nemuslimankom (harbi) bez miraza ili joj dajući nečistu životinju, a zatim oboje pređu na islam, žena nema pravo na miraz.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.) presuda je sasvim jasna. Kao što smo ranije objasnili, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), nema miraza za zimije. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), miraz je potreban i za zimije.

To je zato što je presuda da se žene trebaju tražiti u zamenu za imovinu naširoko poznata u islamskim zemljama (dâru'l-İslâm), a zimije su obavezne da se pridržavaju zakona muslimana u pitanjima ponašanja. Ali u neislamskim zemljama (dâru'l-harb), ova presuda nije naširoko rasprostranjena. One nisu prihvatile naše zakone. Zato se ženi ništa ne daje kao miraz. Ako muž i žena postanu muslimani, njihov prethodni brak se nastavlja na isti način. Miraz nije uslov za nastavak braka.

Ako muškarac koji je zaraćena strana oženi ženu koja je takođe zaraćena strana, dogovorivši se o određenom mirazu, a zatim i muž i žena pređu u islam ili postanu državljani islamske zemlje dok su nemuslimani, žena dobija miraz dogovoren u bračnom ugovoru.

Jer se ovaj miraz utvrđuje u važećem bračnom ugovoru i postaje obaveza muža prema ženi. Njihov prelazak u islam služi samo jačanju ove obaveze (duga).

Ako se muškarac razvede od žene pre sklapanja braka, a zatim oboje pređu na islam, žena dobija polovinu miraza dogovorenog u vreme venčanja. To je zato što razvod pre sklapanja braka smanjuje muškarčevu obavezu (dug) miraza samo za polovinu. Žena ima pravo da od njega zahteva preostali deo. Ako miraz nije dogovoren tokom bračnog ugovora, žena ne može dobiti mut'a (oblik nadoknade za prekid braka pre seksualnog odnosa, miraz se odnosi na odelo i maramu koju daje muž koji se razvodi.). To je zato što, u ovom slučaju, čak i ako supružnici pređu na islam nakon braka, žena ne može dobiti miraz dok je bračni ugovor na snazi, te zato ga ne može dobiti ni nakon razvoda.

[5/93]

Ženi se sa dve žene, a miraz se deli podjednako među njima

Ako muškarac oženi dve žene sa namerom da plati miraz od hiljadu dirhema, dve žene će podeliti hiljadu dirhema podjednako, srazmerno svojim mirazima.

Jer, u ugovorima koji uključuju naknadu (ıvazlı), kada se jedna stvar razmenjuje za dve različite stvari, ta se stvar deli između dve stvari srazmerno njihovoj vrednosti. Na primer, ako neko kupi dve robinje za hiljadu dirhema, tih hiljadu dirhema se deli između dve robinje srazmerno njihovoj vrednosti. Ovde je vrednost ženskog seksualnog aspekta ekvivalentan mirazu.

Ako se ovaj muškarac razvede od jedne od žena pre nego što konzumira brak, ta žena dobija polovinu svog dela od hiljadu dirhema. Ako se razvede od obe žene pre nego što konzumira brak, onda žene dobijaju polovinu od hiljadu dirhema srazmerno svom uobičajenom mirazu.

Muškarac koji se ženi sa dve žene istim ugovorom, sa kojima je brak zabranjen

Ako muškarcu nije dozvoljeno da se oženi jednom od ovih žena iz razloga kao što su udaja za drugog muškarca, ispoštovanje perioda čekanja (idde) sa drugim muškarcem ili srodstvo putem dojenja ili srodstva, onda, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), svih hiljadu dirhema pripada drugoj ženi kojom je muškarcu dozvoljeno da je oženi. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), hiljadu dirhema se deli između dve žene srazmerno njihovim uporedivim mirazima, a žena kojom je muškarcu dozvoljeno da je oženi uzima svoj deo. Dokazi Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) su sledeći: U ovom braku, hiljadu dirhema je dogovoreno u zamenu za seksualnost (polne organe) dve žene. Čovek je preuzeo ovu obavezu (dug) misleći da će steći pravo na seksualnu korist od ove dve žene. Ako bi dobio samo jednu od njih, odgovoran je samo za njen deo od hiljadu dirhema.

Slično tome, ako ova osoba predloži brak sa dve žene, obećavajući hiljadu dirhema kao miraz, a jedna žena prihvati, dok druga odbije; ili ako kupi dve robinje za hiljadu dirhema, presuda ostaje ista ako se razume da je jedna od njih muddeber, (čija je sloboda vezana za smrt njenog vlasnika).

Dokaz za ovo je da se ovde raspodela smatra validnom uzimajući u obzir ženu kojom muškarcu nije dozvoljeno da se oženi. Zaista, ako je muškarac imao seksualni odnos sa ženom sa kojom brak nije dozvoljen, žena ima pravo na miraz koji ne prelazi njen deo od hiljadu dirhema. Muhammed (r.a.h.) je eksplicitno naveo ovu presudu u svom delu, Ez-Ziyâdât, te je tvrdio da je Ebû Hanîfe (r.a.h.) sam sebi protivrečio po ovom pitanju.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), žena koja je zabranjena muškarcu uključena je u bračni ugovor. Zato, čak i ako muškarac svesno stupi u seksualni odnos sa njom, on ne podleže kazni za preljubu. Neizbežna posledica sklapanja bračnog ugovora žene je podela dogovorene cene među ženama.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), pošto nema sumnje da je seksualni odnos sa ovom ženom nedozvoljen, muškarac podleže kazni had za ovu vezu. To je zato što se ugovor ne može sklopiti na nedozvoljenom mestu. Kazne had se oslobađa zbog sumnje samo tada ako je ugovor već uspostavljen. Podela miraza među ženama nije posledica uspostavljanja bračnog ugovora. To je posledica toga što se miraz određuje tokom sklapanja bračnog ugovora, kao u primeru kada jedna od dve žene koje su dobile prosidbu prihvati, a druga je odbije.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) obrazlaže svoj stav po ovom pitanju na sledeći način: Uključivanje žene sa kojom je brak zabranjen u bračni ugovor pored žene sa kojom je brak dozvoljen je nevažeće. Ovo je slično uključivanju zida ili stuba u bračni ugovor zajedno sa ženom. U ovom slučaju, cela dogovorena cena je za ženu, a ne za zid ili stub uključen u ugovor. Isti princip važi i ovde.

Objašnjenje ove odluke je sledeće: Bračni ugovor je važeći samo u stvarima koje su dozvoljene (halal). To je zato što je zahtev ovog ugovora pravo na seksualnu korist od žene. Postoji obrnuta proporcija između dozvoljenosti i nedozvoljenosti ugovora. To jest, za ženu, kojoj je zabranjeno (haram), bračni ugovor se ne odnosi na nešto što nije predmet ugovora. Raspodela naknade je takođe posledica toga što je ugovor za naknadu i što žene podjednako učestvuju u bračnom ugovoru. Ako ova jednakost ne postoji, raspodela naknade nije relevantna. Na primer, ako se muškarac razvede od svoje žene tri puta*** za hiljadu dirhema, jedna trećina od hiljadu dirhema bi bila naknada za svaki razvod. Čak i ako muž ima pravo da se razvede samo jednom, ako se razvede od svoje žene tri puta za hiljadu dirhema, svih hiljadu dirhema smatralo bi se naknadom za jedan razvod.

(*** PS: Samir B: Opširno objašnjenje u vezi prava muškarca na tri razvoda braka smo naveli na str. 26. ove knjige. Hvala).

Ova se situacija razlikuje od prosidbe dve žene (u zamenu za hiljadu dirhema). U tom slučaju, obe žene imaju jednako pravo da odgovore na prosidbu. Zaista, ako obe žene prihvate prosidbu, njihov bi brak bio validan. Zato je raspodela isplate ovde posledica toga što su žene jednake u svom pravu da odgovore na prosidbu.

[5/94]

Slučaj nekoga ko kupi dvr robinje za hiljadu dirhema, i otkrije se da je jedna od njih muddeber (privatni rob), razlikuje se od ovoga. To je zato što je robinja muddeber privatno vlasništvo te zato zaključuje ugovor o prodaji. Kasnije, ova robinja muddeber stiče pravo na slobodu. Zato, ako sudija presudi da je prodaja validna, prodaja će se smatrati validnom.

U vezi sa pitanjem o kojem raspravljamo, ako ova osoba ima seksualni odnos sa ženom sa kojom brak nije dozvoljen, Muhammed (r.a.h.) je izjavio da ta žena apsolutno ima pravo na uporedivi miraz, što je ispravan stav prema Ebû Hanîfi (r.a.h.). Međutim, ono što je Muhammed (r.a.h.) naveo u svom delu Ez-Ziyâdât je stav Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.).

Ako se prihvati izjava dva Sahiha, Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Presuda da miraz koji se daje ženi ne sme preći iznos koji joj se duguje od hiljadu dirhema je zbog činjenice te da je miraz određen i da je žena pristala na određeni iznos miraza za zaključenje bračnog ugovora. Ovo se odnosi i na žene koje nisu dozvoljene muškarcu.

Podela miraza je posledica sklapanja bračnog ugovora od strane žena. Ovo se odnosi samo na žene koje su zakonite za muškarca. Zato, ceo iznos isplate pripada njoj.

Slično tome, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), isteka kazne za preljubu za muškarca koji ima polni odnos sa ženom je posledica formalnog postojanja ugovora, a ne posledica zaključenja ugovora. Ovo se odnosi na žene koje nisu dozvoljene muškarcu. Međutim, raspodela nadoknade je posledica zaključenja bračnog ugovora.

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom davanja robinje kao miraz, i da robinju ženi, ali se zatim razvede od nje pre nego što konzumira brak, i u međuvremenu robinja počini delikt ubistva u prisustvu žene, muž ima pravo da izabere razvod***.

(PS: Samir B: Ovo pravno pitanje objašnjava, u islamskom pravu (posebno prema hanefijskoj školi mišlenja), kako se imovina data kao miraz (u ovom slučaju, robinja) treba vratiti u slučaju razvoda pre seksualnog odnosa i pravne posledice koje mogu nastati pri bilo kakvim promenama vrednosti imovine tokom ovog procesa, (kao što je izvršenje ubistva).

Značenje izraza "muž ima pravo da bira" u tekstu je sledeće:

1. Osnovno pravilo (razvod pre seksualnog odnosa): Ako do razvoda dođe pre konzumacije (seksualnog odnosa), muž ima pravo da povrati polovinu miraza, čak i ako ga je već dao ženi.

2. Specifična priroda događaja (robinja koja počini ubistvo): Robinja, data kao miraz, počinila je ubistvo dok je u posedu žene bila. Ova situacija ili smanjuje vrednost robinje ili dovodi do toga da se robinja reši odmazde (pogublenja) nadoknadom (dijeta- (novcem za krvarinu).

3. Ukratko: Pošto je robinja postala krivac (jer je počinila ubistvo) u posedu žene nakon što je isporučena, muž ima pravo da zahteva umanjenu vrednost robinje od žene ili da je ponovo zatraži u stanju njene krivice. Žena je odgovorna za to što je miraz učinila "neispravnim"(jer je izvršeno ubistvo).

Obaveštenje: Ove se odredbe zasnivaju na principu koji se nalazi u klasičnoj islamskoj jurisprudenciji iz perioda kada je ropstvo bilo zakonski priznato, naime da se "nedostatak javlja u mirazu".

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama Predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa gore navedenim naslovom...

Jer, za robinju, učešće u ubistvu je jedan od najvećih prestupa. To je slično kao kada robinja potvrđuje sopstvenu slobodu, što zauzvrat daje mužu pravo izbora.

S'hodno tome, ako muž odluči da povrati polovinu robinje, supružnici ili daju svoj deo robinje kao nadoknadu za ubistvo ili plaćaju krvarinu za ubistvo. Oni uzimaju robinju nazad jer, kroz razvod, muž ne stiče novo pravo vlasništva nad robinjom; polovina robinje vraća se u muževo prethodno vlasništvo. Žena nema nikakvu ulogu u ovom is'hodu u smislu izbora, korišćenja ili potrošnje. Zato ubistvo u potpunosti zavisi od vlasnika robinje. S'hodno tome, svaki supružnik je obavezan da da polovinu vrednosti robinje ili plati polovinu krvnine da bi je otkupio.

Štaviše, muž ne može ništa zahtevati od žene zbog ubistva robinje. To je zato što je on pristao da uzme polovinu robinje kao zalog za ubistvo, a robinja mu je na taj način došla u njegov posed***.

(*** PS: Samir B: Ova rečenica opisuje tehnički detalj u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi) u vezi sa pravnom odgovornošću i nadoknadom (novac za krvarinu) koja proizilazi iz zločina (ubistva) koji je počinila robinja.

Osnovna se logika ovde zasniva na "saglasnosti" i "prihvatanju trenutne situacije".

Objašnjenje rečenice:

1). "Muž ne može ništa zahtevati od žene zbog ubistva robinje":

Muž ne može zahtevati nadoknadu od svoje žene ili vraćanje vrednosti robinje zbog ubistva koji je počinila njegova robinja.

To je zato što je muž već pristao da uzme robinju u ovom "neispravnom/zaduženom" stanju.

2). "To je zato što je on pristao da uzme polovinu robinje kao zalog za ubistvo":

Gospodar (muž) je obavezna bio da plati nadoknadu za ubistvo (nezakonito delo) koje je počinila njegova robinja. Međutim, gospodar (muž) je pristao da pusti robinju da bude kažnjen za zločin (npr. da bude predata za odmazdu ili krvninu). Drugim rečima, umesto da plati krvninu iz svog džepa, gospodar (muž) je pristao da nadoknadi gubitak dajući vrednost robinje ili samu robinju kao nadoknadu za ubistvo.

3). "a robinja mu je na taj način došla u njegov posed":

Robinja je prešla u posed muža zajedno sa odgovornošću za ubistvo (dugom krvarine ili rizik od odmazde). Pošto je muž svesno preuzeo ovaj rizik sa robinjom, kasnije ne može da zahteva regres od svoje žene govoreći: "Ova je robinja počinila ubistvo, ja sam pretrpeo gubitke".

Ukratko: Ako osoba prihvati isporuku imovine (robinje) znajući da je robinja dužna ili kriva za ubistvo, ne može kasnije tužiti osobu koja mu je predala imovinu za štetu zbog tog duga/ubistva. Gospodar je prihvatio nadoknadu (polovinu ili celu) robinju za ubistvo.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom...

Muž može da odluči da ne uzme polovinu vrednosti robinje, već da umesto toga uzme polovinu vrednosti robinje na osnovu vrednosti dana kada ju je dao ženi. To je zato što žena više nema sredstava da vrati robinju u istom stanju u kakvom ju je primila***.

(*** PS: Samir B: Ovaj izraz je pravna odluka u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskim tekstovima) koja opisuje pitanje vraćanja neispravne robe u vezi sa prodajom ili vlasništvom nad robinjom.

Ovde se "rob" (konkubina) smatra robom/imovinom. Pravna logika u rečenici je sledeća:

1. Analiza situacije: Povratak neispravne robe.

Muž je kupio konkubinu, ali je kasnije otkriveno da je imala defekt. Obično kupac ima pravo da vrati neispravan predmet prodavcu i dobije novac nazad.

2. Šta znači "… žena više nema sredstava da vrati robinju u istom stanju u kakvom ju je primila"?

Ova fraza ukazuje na to da je robinja dostigla tačku u kojoj ne može biti vraćena prodavcu (umrla je, oslobođena je ili je prešla u vlasništvo nekog drugog) ili da je žena izgubila potpunu kontrolu nad robinjom.

Na primer, ako je muž imao seksualni odnos sa robinjom (period čišćenja je prošao), ili, ako je robinja umrla ili je oslobođena, više je nije moguće fizički vratiti prodavcu.

3. Šta znači "Muž može da odluči da ne uzme polovinu … već da umesto toga uzme polovinu vrednosti"?

Prodavac je obavezan da plati nadoknadu za prodaju neispravnog proizvoda. Međutim, pošto se sam proizvod ne može vratiti, prodavac ne može povratiti robu.

a).Umesto toga, muž zahteva od prodavca nadoknadu u iznosu razlike u vrednosti između neispravnog i zdravog stanja robinje (ili, u zavisnosti od pravne situacije, polovine vrednosti robinje).

b).Izraz "na osnovu vrednosti dana kada ju je dao ženi" odnosi se na (neoštećenu) vrednost robinje u trenutku kupovine.

Ukratko:

Ako jedan supružnik učini kupljenu robinju neupotrebljivom za vraćanje (npr. seksualnim odnosom ili smrću), ona više ne može biti vraćena. U ovom slučaju, umesto da povrati robinju i dobije povraćaj novca, muž može zahtevati nadoknadu od prodavca za smanjenje vrednosti robinje, dok je zadržava u svom posedu.

Napomena: Ove odredbe su pravila koja su važila u historijskom kontekstu islamske jurisprudencije kada je postojala institucija ropstva.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom…

Ako je robinja počinila ovo ubistvo dok je u posedu muža bila pre nego što je predata, a zatim se muž razveo od nje pre nego što su konzumirali brak, žena i dalje ima izbor. Može dobiti polovinu vrednosti robinje na osnovu cene na dan njihovog venčanja, ili može zadržati polovinu vrednosti robinje. Nakon toga, kao što smo objasnili, ona i muž su obavezni da ili vrate robinju ili plate krvarinu. Ako muž ima polni odnos sa ženom dok je robinja u njegovom posedu, žena će ili dobiti vrednost robinje kakva je na dan njihovog venčanja bila, ili će uzeti robinju. Ako odluči da uzme robinju, bit će obavezna da ili vrati robinju ili da plati krvarinu kao nadoknadu za ubistvo koje je počinila (njena robinja). U ovom slučaju, ona ne može ništa zahtevati od muža.

Allah Te'âlâ najbolje zna.

IZBOR U BRAKU

Ako muškarac oženi ženu a uslov izbora (muhajjerlik) je ugovoren za jednu ili obe strane tokom bračnog ugovora, prema hanefijskoj školi mišlenja, brak je validan, ali muhajjerlik je nevažeći. Međutim, prema šafijskoj školi mišlenja, i brak i muhajjerlik su nevažeći***.

(***PS: Samir B: Ova izjava ističe fundamentalnu razliku u pristupu između hanefijske i šafijske škole islamskog prava u vezi sa prirodom (obavezujućom prirodom) i uslovom opcije (pravo izbora) bračnog ugovora.

Klauzula o opciji je ta kada jedna od stranaka odredi vremensko ograničenje, kao što je "Mogu povući svoj pristanak u trajanju do tri dana od sklapanja braka ako želim".

1). Prema hanefijskoj školi mišlenja: "Brak je validan, ali je mogućnost prava izbora nevažeće".

a). Šta ovo znači? Prema hanefijskoj školi mišlenja, brak nije kao kupoprodajni ugovor (trgovina). U trgovini (kupovina i prodaja robe) može se ugovoriti pravo na odustajanje (opcija) do 3 dana. Međutim, brak je konačan i obavezujući ugovor od trenutka kada je zaključen.

Zaključak: Čak i ako se tokom ceremonije venčanja dogovori klauzula u kojoj se navodi "Imam pravo da se razdvojim na 3 dana", brak ostaje važeći. Međutim, ovaj "uslov za povlačenje u roku od 3 dana" smatra se nevažećim. Drugim rečima, osoba ne može jednostavno da se povuče iz braka u roku od ta 3 dana; ako želi, mora da podnese zahtev za razvod (talâk). (U suprotnom) Brak se nastavlja.

Neki učenjaci zasnivaju ovu presudu na pitanju braka pod prinudom. To jest, baš kao što prinuda negira pristanak, tako ga negira i uslov izbora.

Prema pravilu kojeg se pridržavamo, gubitak pristanka usled prisile ne poništava niti čini brak obavezujućim, dok prema pravilu kojeg se pridržava Šâfiîa (r.a.h.), to čini. Isto važi i za uslov opcije.

[5/95]

Međutim, nije prikladno zasnivati ovu stvar na Šâfiiîinom (r.a.h.) pravilu (u vezi sa poništenjem saglasnosti zbog prinude). Jer, prema njemu, prinuda poništava ugovor i ponudu i prihvatanje stranaka, dok uslov opcije ih ne poništava. Zato, iako on ne smatra razvod ili oslobađanje roba prinudom validnim, on smatra ove radnje validnim ako su učinjene uz uslov opcije.

Šâfiiîin (r.a.h.) dokaz po ovom pitanju je sledeći: Uslov opcije podrazumeva ograničavanje ugovora na određeni period. Na primer, u kupoprodajnom ugovoru gde je uslov opcije važeći, prenos vlasništva, što je odredba ugovora, odlaže se do isteka perioda opcije. Zato se ovaj ugovor zasniva na budućem vremenu u pogledu sticanja imovine. Slično tome, nametanjem uslova opcije, brak se zasniva na budućem vremenu. Međutim, zasnivanje braka na budućem vremenu nije dozvoljeno. Ograničavanje braka na određeni period takođe čini ugovor nevažećim. Na primer, brak između muškarca i žene u trajanju od jednog meseca je nevažeći.

Naš (prenošeni) dokaz po ovom pitanju je sledeći hadis Hz.Poslanika (s.a.v.s.):

ثَلَاثٌ جِدُّهُنَّ جِدٌّ وَهَزْلُهُنَّ جِدٌّ النِّكَاحُ وَالطَّلَاقُ وَالْعَتَاقُ

“Postoje tri stvari koje su ozbiljne, bilo da se svate ozbiljno ili u šali: brak, razvod i oslobađanje roba“.[92]

(92.Ebû Dâvûd, Talâk 9; Tirmizî, Talâk 9; lbn Mâce, Talâk 13.).

Zbijanje šale i postavlanje uslova opcije su ekvivalentni. To je zato što osoba koja zbija šalu namerava da ispuni razlog za (dozvolu za brak) (ugovor), ali nije zadovoljna is'hodom. U stvari, validnost braka osobe koja postavlja uslov opcije je superiornija od validnosti osobe koja zbija šalu. To je zato što osoba koja zbija šalu nije trajno zadovoljna is'hodom ugovora, dok je osoba koja postavlja uslov opcije nezadovoljna samo u određenom periodu. Zato, pošto šala ne sprečava zaključenje bračnog ugovora, uslov opcije ne bi trebalo da bude primarna prepreka.

Naš racionalni argument je sledeći: Brak je ugovor koji, kada se jednom zaključi, ne može biti poništen i koji ne prihvata uslov izbora. Zato, uključivanje uslova izbora u brak ne sprečava zaključenje bračnog ugovora. Ovo je slično razvodu i emancipaciji u zamenu za imovinu. Pošto uključivanje uslova izbora ne sprečava apsolutno zaključenje ugovora, ono samo eliminiše saglasnost sa obavezujućom prirodom ugovora, kao kod ugovora o prodaji. Međutim, neophodna posledica valjanog zaključenja bračnog ugovora je taj da je on obavezujući. Zato, uključivanje uslova izbora u brak postaje nevažeći uslov. Brak se ne poništava manjkavim uslovima. Valjanost i obavezujuća priroda braka ne zavise od potpunog pristanka. Zaista, kao i kod ugovora o prodaji, saglasnost je potpuna tek nakon viđenja (predmet ugovora). Neviđenje žene ne sprečava da brak bude valjan i obavezujući. Zato ne postoji mogućnost čekanja is'hoda bračnog ugovora. Međutim, zasnivanje ugovora na budućem datumu je drugačije, jer sprečava da se ugovor zaključi u sadašnjosti. Zaista, takvo zasnivanje nije validno u ugovoru o prodaji. Ograničavanje ugovora na određeni period je takođe drugačiji, jer sprečava da se ugovor zaključi nakon određenog vremena. Međutim, nemoguće je da se brak zaključi u nekim vremenima, a ne u drugim. Brak postaje ništavan ograničenjem na određeni period.

Ispostavilo se da je žena kriva

Prema hanefijskoj školi mišlenja, muškarac ne može odbaciti svoju ženu zbog mane, čak i ako je ona značajna. Međutim, on ima pravo izbora; može se razvesti od žene ako želi ili može nastaviti brak.

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), muškarac ima pravo da se odrekne svoje žene zbog pet mana. Ove mane su rakak (suženje ili srastanje ženskih genitalija koje sprečava seksualni odnos), karn (kost u ženskim genitalijama koja sprečava seksualni odnos), ludilo, lepra i vitiligo (baras). Ako se muškarac odrekne svoje žene zbog ovih mana, bračni ugovor se poništava. Ako nije imao seksualni odnos sa ženom, ona ne dobija miraz. Ako je imao seksualni odnos pre nego što je saznao za manu, žena dobija uobičajeni miraz (mehr-i misil). (Muškarac plaća ovaj miraz, a zatim) ga naplaćuje od osobe koja ga je oženila tom ženom. Šâfiiîin (r.a.h.) dokaz po ovom pitanju je sledeći:

رُوِيَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَزَوَّجَ امْرَأَةً مِنْ بَنِي بَيَاضَةَ فَلَمَّا خَلَا بِهَا وَجَدَ فِي كَشْحِهَا بَيَاضًا فَرَدَّهَا ، وَقَالَ : دَلَّسْتُمُونِي أَوْ قَالَ : دَلَّسْتُمْ عَلَيَّ

“Prenosi se da se Hz.Poslanik (s.a.v.s.) oženio ženom iz porodice Biyâd. Kada je ušao u kuću sa njom, video je beli beleg (gubu) na njenom boku te ju je smesta odbacio rekavši onima koji su je udali za njega: 'Prevarili ste me.'“[93]. Kada se pomene odbacivanje nakon nedostatka, poništenja braka je. Ponovo, Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je rekao:

فِرَّ مِنَ الْمَجْذُومِ فِرَارَكَ مِنَ الْأَسَدِ

“Bežite od gubavca kao što biste bežali od lava“.[94]

Umer (r.a.h.) je takođe dao mužu pravo izbora zbog ovih nedostataka.

[5/96]

(93. Hâkim, Mustedrek, IV/34; Saîd b. Mensûr, Sunen, l/247; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/214.).

(94.lbn Ebû Şeybe, Musannef, V/142; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/443; Buhârî, Tıb (Odeljak o medicini) 19; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/135; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/255.).

Šâfiiîin (r.a.h.) acionalni argument po ovom pitanju je sledeći: Brak je ugovor sa naknadom koji se može poništiti iz određenih razloga. Zato, baš kao i kod kupoprodajnog ugovora, postoji pravo da se odbije bračni ugovor zbog nedostatka koji krši njegovu svrhu. Svrha bračnog ugovora je, prirodno, da zadovolji pohotu i, prema islamskom pravu, da obezbedi nastavak loze. Gore pomenuti nedostaci negiraju ovu svrhu. Na primer, srasli genitalije i koštani defekti apsolutno sprečavaju ispunjenje ove svrhe. Ludilo, guba i vitiligo takođe krše ovu svrhu. Jer, ljudska priroda prezire (izbegava) biti sa ženom koja ima ove nedostatke. Štaviše, postoji mogućnost da se ovi nedostaci prenesu na dete. Slepilo, hromost (paraliza) itd. nisu takvi; oni ne krše svrhu ugovora.

Ako miraz, jedna od dve razlike u bračnom ugovoru, može biti odbijena zbog manjih, ali ne i beznačajnih nedostataka, onda bi se sa drugom razlikom trebalo postupati na isti način.

Žena ima pravo izbora ako je njen muž impotentan (inin) ili mu je odstranjen penis i testisi (medžbub). Ovo pravo ne nastaje za nju zbog drugih nedostataka, niti za muža. To je zato što su muž i žena jednaki u pravnoj valjanosti bračnog ugovora.

Nedostatak koji krši svrhu bračnog ugovora daje pravo izbora za muža, dok nedostatak koji ne krši svrhu ne daje ovo pravo, a isto važi i za ženu. Iako muž ima pravo na razvod, potrebno mu je pravo izbora da bi bio oslobođen obaveze miraza. Zaista, vi (hanefije) kažete da maloletnk oženjen od strane svog amidže ima pravo izbora kada dostigne pubertet, iako ima pravo na razvod.

Naši (hanefijski) dokazi po ovom pitanju su sledeći:

Ibn Mes'ûd (r.a.h.) je rekao: "Slobodna žena ne može biti odbačena ni zbog kakve mane".

Prenosi se da je Hz.Ali (r.a.h.) rekao: "Čak i ako muž pronađe jednu od ovih mana kod svoje žene, brak je za njega obavezujući. Može se razvesti od nje ako želi, ili može nastaviti brak".

Priča se da je Umer (r.a.h.) u ovoj situaciji dao mužu pravo izbora. Međutim, izbor na koji se ovde misli je pravo na razvod.

Hz.Poslanikovo (s.a.v.s.) odbacivanje te žene (iz plemena Biyâda) značilo je odbacivanje nje razvodom. Zapravo, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) joj je rekao:

الْحقي بأهلك

"Pridruži se svojoj porodici"[96], što je jedna od metaforičkih reči razvoda. Kao odgovor na hadis koji je naveo Šâfiîa (r.a.h.),

فرّ من المجذوم فرارك من الأسد

"Bežite od gubavca kao što biste bežali od lava",[97] kažemo: Takođe dozvoljavamo mužu mogućnost da pobegne od gubavca, ali samo kroz razvod.

(96. Hâkim, Mustedrek, IV/34; Saîd b. Mensûr, Sunen, l/247; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/214.).

(97.lbn Ebû Şeybe, Musannef, V/142; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/443; Buhârî, Tıb (Odeljak o medicini) 19; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/135; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/255.).

Naš racionalni argument je sledeći: Odbacivanje zbog krivice je poništenje ugovora nakon što je završen, bez ikakvog nedostatka u starateljstvu (ovlašćenju) supruge. Međutim, brak se ne može poništiti na ovaj način. Zapravo, brak se ne može poništiti ni obostranim pristankom. Jer:

1- Bračno vlasništvo (posedovanje određenih prava kroz brak) je neophodan oblik vlasništva. Ovo se vlasništvo ne vidi u prenosima na drugu osobu ili na naslednike. Islam otkriva ovo vlasništvo samo u slučaju razvoda, što je način da se oslobodi bračne odgovornosti ako je moral supružnika nespojiv. Ovo ne zahteva otkrivanje ovog vlasništva u slučaju poništenja nakon što je ugovor završen, jer nema potrebe za takvim poništenjem. Zato, kod takvih poništenja, vlasništvo u braku je na nivou izuzeća poput razvoda i oslobađanja roba (ili robinje). Poništenje braka zbog toga što supružnici nisu jednaki (kefâet - jednakost) ili zbog mogućnosti dostizanja puberteta, nije ovakvo. Jer je ovo poništenje ugovora pre njegovog završetka zbog nedostatka autoriteta mesta venčanja. Ovo takođe znači izbegavanje završetka ugovora. Poništenje bračnog ugovora zbog mogućnosti emancipacije (hıyâru'l-ıtk) je, kao što ćemo objasniti kasnije, izbegavanje prihvatanja povećanja vlasništva (u korist muža).

2- Ovi nedostaci ne krše pravno obavezujuću prirodu braka između supružnika. Zato, baš kao i kod slepila, hromosti i hronične bolesti (invaliditeta), pravo izbora ne nastaje.

Potpuno korišćenje svrhe ugovora je posledica. Nestanak ove posledice ne utiče na bračni ugovor. Zapravo, potpuno korišćenje svrhe ugovora postaje nemoguće smrću jednog od supružnika. Međutim, ova situacija ne zahteva raskid ugovora. Zato se od miraza ne oduzima nikakav iznos. Ludilo i guba su manje efikasni od smrti u sprečavanju ispunjenja svrhe ugovora. Jer je moguće imati koristi od (braka-nikâha) uprkos ovim nedostacima. Svrha nastavka loze je takođe ispunjena.

Iz onoga što je objašnjeno, razlika između bračnog ugovora i ugovora o prodaji postaje jasna. Kod ugovora o prodaji, ako mogućnost isporuke prestane pre nego što kupac preuzme robu, ugovor se smatra ništavnim (obustavljenim). Isto važi i ako se utvrdi da je roba neispravna. Slično tome, kod bračnog ugovora, ako se miraz izgubi pre isporuke, daje se pravo na potraživanje njene vrednosti. Isto važi i ako se utvrdi da je miraz preterano neispravan. Međutim, ako se utvrdi da je žena koja se udaje kriva, ugovor se ne može poništiti.

[5/97]

3- Prisustvo nedostatka (u jednom od razmatranja u ugovoru) utiče samo na ispunjenje saglasnosti za taj ugovor. Međutim, kao što smo objasnili u odeljcima o šali i neviđanju (predmet ugovora), obavezujuća priroda bračnog ugovora ne zavisi od potpune saglasnosti. Drugačija je situacija ako žena zatekne svog muža sa odsečenim penisom ili impotentnim. Jer, u ovom slučaju, po našem mišlenju, žena nema pravo da izabere da raskine brak, već pravo da izabere da ga nastavi prijateljski. To se dešava kada muškarac ispuni pravo žene na seksualni odnos. Kada muškarac to nije u mogućnosti da učini, mogućnost prijateljskog otpuštanja postaje izvesna, što je razvod. Po našem mišlenju, muž ima pravo da se u ovom slučaju razvede od žene. Još jedna stvar koju treba razmotriti je ta da ako muž ima ove nedostatke, sposobnost žene da ispuni svrhu ugovora je zatvorena. Jer, sve dok je žena u braku sa tim mužem, ona ne može postići tu svrhu na bilo koji drugi način. Međutim, muž nije zavisan od te žene. Ako žena nema pravo izbora u ovoj situaciji, ona ostaje suspendovana, ni udata ni razvedena. Da bismo je oslobodili ove nepravde suspenzije, dali smo joj pravo izbora. Isto ne važi ni za muža. Jer muž može postići svrhu braka posedovanjem konkubine ili ženidbom sa drugom ženom. Takođe je moguće da je se reši razvodom.

Potreba muža da se oslobodi obaveze miraza ne uzima se u obzir. Zaista, ako žena umre pre kontinuiranog seksualnog odnosa, ugovor se ne poništava, čak i ako muž može imati potrebu da se oslobodi obaveze miraza.

Ova situacija takođe razjašnjava razliku između muža i žene: Ako muž, sa namerom da nanese štetu, da zavet flâ (da neće imati seksualni odnos sa ženom), čime je sprečava da ima seksualne odnose, to predstavlja razlog za razdvajanje. Slično tome, ako je muževljev penis amputiran, čineći ga impotentnim, onemogućavajući ženi da koristi ovo pravo, to je takođe razlog za razdvajanje.

Ako žena namerno sprečava muža da ima polni odnos sa njom, nanoseći mu štetu, muž nema pravo regresa po ovom osnovu. Isto važi i ako su ženini genitalni organi srasli ili koštani, što mužu onemogućava polni odnos. Prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena nema pravo da odbaci svog muža ako kod njega pronađe manu zbog ludila, gube ili vitiliga. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), žena ima pravo da bira da li je u stanju u kojem ne može da ostane sa svojim mužem. To je zato što je u tom slučaju ženi nemoguće da ostvari svoja prava iz razloga koji potiče od muža. Zato žena doživljava svog muža kao da mu je penis odsečen ili impotentan.

Mi (Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf) kažemo: Ovi nedostaci ne zatvaraju u potpunosti vrata ženi da ispuni svoju svrhu. Ona samo pati od toga što je sa svojim mužem ili joj želja za njim opada. To ženi ne daje pravo izbora. Slično tome, isto je ako žena smatra da joj je muž lošeg karaktera ili ako mu se amputiraju ruke ili noge. Kao što smo gore objasnili, amputacija penisa i impotencija nisu ovakvi.

[5/98]

Razlika između ove dve situacije je sledeća: U prethodnom slučaju, muž je ugnjetavao ženu tako što ju je zadržavao iako mu nije bila potrebna. Sudija ima ovlašćenje da otkloni ovo ugnjetavanje razvodom. Međutim, ovde (kada ima ludilo, lepru ili vitiligo), on ne ugnjetava ženu tako što je zadržava iako mu je zaista potrebna. Ova situacija ne daje ženi pravo izbora.

Slično tome, ako jedna strana uslovi da druga strana ne sme imati slepilo, hromost ili invaliditet, ali utvrdi da je slučaj suprotan, to ne daje pravo izbora toj strani. Isto tako, ako muž uslovi da žena mora biti lepa i devstvenica, ali utvrdi da je slučaj suprotan, to takođe ne daje pravo izbora za njega. To je zato što se, kao i u ugovoru o prodaji, odsustvo ugovorenog dodatnog kvaliteta smatra nedostatkom u smislu nastanka prava izbora. Iz dosadašnjeg objašnjenja postalo je jasno da se potpuni pristanak ne smatra važećim u pitanjima braka. Jer, čak i ako muškarac oženi ženu pod uslovom da je devica, mlada i lepa, a (kasnije) je zatekne udovicu, staru, ružnu, deformisanu, mentalno nestabilnu i balavu, to mu ne daje pravo da izabere da se razvede od nje. U ovom slučaju, muž ne pristaje na brak.

Ako muškarac kaže ženi u prisustvu svedoka: "Udaj se za mene", a žena kaže: "Udala sam se za tebe", onda je taj brak validan. Ako neko kaže prodavcu: "Prodaj mi ovu odeću za ovu cenu", a prodavac kaže: "Prodao sam je", onda ovaj ugovor o prodaji nije završen dok kupac ne kaže: "Kupio sam je" ili "Preuzeo sam je".

Već smo objasnili ovo pitanje gore. Autor se ovde vraća na ovu temu kako bi razjasnio razliku između ugovora o prodaji i bračnog ugovora. On je pomenuo mnoga pitanja kako bi ilustrovao ovu razliku.Zatim kaže: Ugovor o prodaji i bračni ugovor su isti prema analogiji. Ebû Yusûf (r.a.h.) je to rekao u svom delu, "Emâlî". On takođe kaže: Međutim, mi smo napustili analogiju u bračnom ugovoru zbog dokaza iz Suneta. Ovo je hadis koji nam je Ebû İshâk eş-Şeybâni (r.a.h.) preneo od el-Hakema (r.a.h.): "Bilall je tražio ruku devojke iz jednog plemena, ali su oni odbili. Tada je Bilall rekao:"Da mi Resûlullah (s.a.v.s.) nije naredio da tražim tvoju ruku, ne bih to učinio! Kao odgovor, rekli su: 'Postao si njen vlasnik'".[98]

(98. Muslim, Nikâh 13; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vl/173; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/57.).

Ovaj hadis ukazuje na to da se nakon zaprosivanja devojke može zaključiti bračni ugovor koristeći ovu formulaciju.Nakon što je naveo da bračni ugovor zavisi od saglasnosti relevantne strane, autor objašnjava da ova situacija nije slična odbijanju zbog krivice:Jer, osoba kojoj je ugovor vezan za sopstvenu dobrovoljnu saglasnost, nije pristala na osnovu razloga. Dakle, dok ne da pristanak, taj se ugovor smatra nevažećim u odnosu na njega. Ali situacija je drugačija kod stavlanja uslova za pravo izbora ili u slučaju nedostatka saglasnosti. Jer, u toj situaciji, kada serazlog (ugovor) ostvaruje, i kada se postavljanjem uslova za izbor ili zbog nedostatka saglasnosti odbija, u osnovi se osoba smatra da je pristala na ugovor. Zbog toga je ugovor zaključen. Zatim autor daje objašnjenje o suspendovanom ugovoru (te o tome kako odobrenje treba biti): Ako je muškarac (ili otac devojke) staratelj, ugovor zavisi od njegovog usmenog prihvatanja ili odbijanja ili od dela koji upućuje na izjašnjavanje. Ako je žena udovica, situacija je ista. Ali, ako je devica (neudata), njeno ćutanje zbog stidljivosti takođe ukazuje na to da je saglasna sa ugovorom. Ovo smo već ranije objasnili.

İbn Semâ'a (r.a.h.) u svom delu “en-Nevâdir” citira Muhammeda (r.a.h.) koji kaže: “Ako devicu udaju njena dva staratelja za različite muškarce, i ako je obaveštena o tim ugovorima, i ako pristane na jedan od njih, taj ugovor je važeći. Ako pristane na oba, oba ugovora su nevažeća jer se međusobno protivreče. Ako ćuti, njena ćutnja ne ukazuje da je pristala na bilo koji ugovor“.

Ali b. Sâlih (r.a.h.) je preneo od Muhammeda (r.a.h.): “Ćutanje device ukazuje na njen pristanak na oba ugovora, te zato oba postaju nevažeća“.

Tačniji rivâyet je od İbn Semâ'a (r.a.h.). Jer, ćutanje devojke ne ukazuje na njen pristanak ni na jedan ugovor, jer nijedan ugovor nije superiorniji od drugog. Niti ukazuje na njen pristanak na oba. Ćutanje se prihvata kao pristanak samo za validaciju ugovora, dok bi pristanak na oba poništio njihov važenje. Zato njeno ćutanje u ovoj stvari ne podrazumeva pristanak ni na jedan ugovor.

[5/99]

Robinja koju je gospodar udao ili koja se uda uz dozvolu svog gospodara ima pravo izbora kada bude oslobođena: može ostati sa svojim mužem ako želi ili se može odvojiti od njega. (**Dokaz za ovu presudu je sledeći hadis**:)

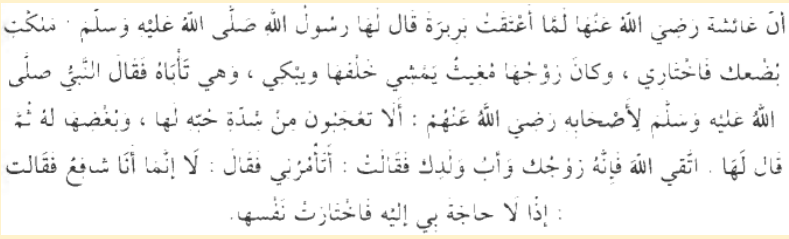
أَنَّ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا لَمَّا أَعْتَقَتْ بَرِيرَةَ قَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : مَلَكْتِ بُضْعَكِ فَاخْتَارِي ، وَكَانَ زَوْجُهَا مُغِيثٌ يَمْشِي خَلْفَهَا وَيَبْكِي ، وَهِيَ تَأْبَاهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ : أَلَا تَعْجَبُونَ مِنْ شِدَّةِ حُبِّهِ لَهَا ، وَبُغْضِهَا لَهُ ثُمَّ قَالَ لَهَا . اتَّقِي اللَّهَ فَإِنَّهُ زَوْجُكِ وَأَبُ وَلَدِكِ فَقَالَتْ : أَتَأْمُرُنِي فَقَالَ : لَا إِنَّمَا أَنَا شَافِعٌ فَقَالَتْ : إِذًا لَا حَاجَةَ بِي إِلَيْهِ فَاخْتَارَتْ نَفْسَهَا .

“Prenosi se da je, kada je Hz.Aiša (r.a.h.) oslobodila Bariru, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao: “Stekla si kontrolu nad sobom (svojom robinjom), donesi svoj izbor“. U tom trenutku, njen muž Mugis je hodao iza nje, plačući, ali ona nije obraćala pažnju na njega. Hz.Poslanik (s.a.v.s.)je rekao svojim saputnicima (as'habima): “Zar vas ne iznenađuje Mugisova ljubav prema Bariri i Baririna mržnja prema njemu?!“ A Bariri je rekao: “Boj se Allaha Te‘âlâ! On je tvoj muž i otac tvog deteta!“ Barira je rekla: “Da li mi naređuješ (da mu se vratim)?“ Kada je to rekla, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao: “Ne, ja samo posredujem.“ Tada Berira reče: “Onda mi on ne treba“, i sama odluči (da se razvede od muža).[99]

(99. Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/42, 209; İbn Mâce, Talâk 19; Ebû Dâvûd, Talâk 18; Tirmizî, Radâ' 7.).

Racionalni argument za ovo je sledeći: Kada se robinja oslobodi, prava (vlasništvo) njenog muža nad njom se povećavaju. Pre njenog oslobođenja, njen muž je imao pravo da se razvede od nje dva puta i da se pomiri u roku od dva menstrualna ciklusa. Period čekanja robinje bio je dva menstrualna ciklusa. Međutim, nakon oslobođenja, ova prava se povećavaju. Robinja može eliminisati ovo povećanje samo potpunim raskidom ugovora. Zato joj islam daje pravo izbora. Ako robinja odluči da se pomiri, to nije razvod, već raskid, baš kao u slučaju prava na potpuni raskid ugovora***. (Slično), odbijanje osobe čiji je pristanak uslovljen uspostavljanjem ugovora nije razvod. Jer je razlog za pravo izbora ovde nešto na ženinoj strani: njeno sopstveno vlasništvo. Ako je razdvajanje posledica razloga na ženinoj strani, to nije razvod.

(*** PS: Samir B: Ova rečenica se odnosi na tehnički pravni detalj u islamskom porodičnom pravu, posebno u vezi sa emancipacijom konkubine (robinje).

Osnovni princip ovde je da se oslobođenjem robinje, bračni ugovor sa njenim gospodarem fundamentalno raskida (prekida), i to se ne smatra "razvodom" (talâk).

Evo objašnjenja te izjave:

1. Šta znači "islam joj je dao pravo izbora"?

a). Pravo izbora (ili izbor): znači imati mogućnost izbora.

b). Situacija: Kada robinja, udata za svog gospodara, stekne slobodu (emancipuje se), islamski zakon joj daje pravo: može ili da nastavi svoj brak ili da ga prekine. Ovo je "pravo izbora" (hıyar-ı atâk) koji se daje ženi koja je stekla slobodu.

c). Logika: Žena koja je u obaveznom pravnom statusu bila dok je konkubina bila, slobodna je da odluči da li će nastaviti ili prekinuti svoj prethodni ugovor kada postane slobodna, jer stiče "samoopredeljenje".

2. Šta znači "Ako robinja odluči..."?

a). Ako žena odluči da okonča brak sa svojim gospodarem (bivšim gospodarem) u trenutku kada stekne slobodu.

b). Drugim rečima, ako ona kaže: "Sada sam slobodna, više ne želim da nastavim ovaj brak".

3. Šta znači "To je raskid, a ne razvod"?

a). Razvod (Talâk): Jednostrani prekid braka od strane muža. Kada se koristi pravo talâka, jedno od muževljevih prava na razvod (1, 2 ili 3) se smanjuje.

b). Poništenje: Ovo je kada se bračni ugovor smatra nevažećim od samog početka ili u tom trenutku zbog zakonskog razloga (u ovom slučaju, sticanja slobode). Poništenje nije razvod (talâk).

c). Značenje: Kada robinja stekne slobodu i okonča brak, muž (gospodar) ne može jednostavno reći "Razvodim se od svoje žene". Pošto je robinja slobodna, brak se automatski poništava. U ovom slučaju, muž nije iskoristio jedno od svoja tri prava na razvod.

4. Šta znači "··· baš kao u slučaju prava na potpuni raskid ugovora"?

a). Ovo je primer uslovne opcije u trgovačkom pravu. Ako je uslov predviđen da kupovina uključuje "pravo na odustajanje u roku od 3 dana", i ako kupac kaže "Preuzimam" u roku od 3 dana, prodaja je važeća; ako kaže "Odustajem", ugovor se raskida (poništava).

b). Isto važi i za pitanje konkubine: u trenutku kada konkubina izabere svoju slobodu, taj se bračni ugovor trajno poništava, baš kao i vraćanje neispravnog predmeta

Ukratko: Ako robinja, nakon što stekne slobodu, odluči da prekine (poništi) brak sa svojim gospodarem, to ne umanjuje muževljevo "pravo na razvod" (talak); bračni ugovor se pravno raskida "poništenjem" zbog novonastale situacije koju je donela njena sloboda.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Prema hanefijskoj školi mišlenja, nije bitno da li je muž slobodan ili rob. Prema šafijskoj školi, ako je muž rob, oslobođena robinja ima pravo izbora. Ako je muž slobodan, ona nema to pravo.

Pripovedaći su se razlikovali u svojim izveštajima o Beririnom mužu. Priča se da je i slobodan i rob bio. Hanefijski učenjaci su protumačili rivâjet koji navodi da je Beririn muž bio rob kao "rob u vreme ugovora, ali je slobodan bio u vreme svog oslobođenja". Pošto su rivâjeti o prirodi Beririnog muža kontradiktorni, smatra se kao da ništa nije ispričano o ovoj stvari, a jedini osnov za to je Hz.Poslanikov (s.a.v.s.) hadis:

مَلَكْتِ بُضْعَكِ فَاخْتَارِي

"Postao si gospodar samom sebi (sam si sebi sluga), ućini sebi svoj izbor".[100] Ovo opravdanje podrazumeva da nema razlike da li je muž bio slobodan ili rob.

(100. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/42, 209; lbn Mâce, Talâk 19; Ebû Dâvûd, Talâk 18; Tirmizî, Radâ' 7.).

Šâfiîa (r.a.h.) je naveo sledeći hadis kao dokaz za ovaj stav:

"Prenosi se da je Hz.Aiša (r.a.h.) imala dva roba, muža i ženu. Želela je da ih oslobodi te je pitala Resûlullaha (s.a.v.s.) (koga treba prvo da oslobodi). Hz.Poslanik (s.a.v.s.) joj je naredio da prvo oslobodi roba".[101]

(101. İbn Mâce, odeljak (İtk)- (Kitabu'l-Itk- poglavlje o oslobađanju robova) 10; Ebû Dâvûd, Talâk 21; Nesâî, Talâk 28; lbn Hibbân, Sahih, X/149; Hâkim, Mustedrek, ll/224.).

Šâfiîa (r.a.h.) kaže: Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je naredio da se rob prvo oslobodi kako robinja ne bi imala pravo izbora. Kao odgovor na ovo, kažemo: Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je ovo naredio da bi pokazao superiornost muškaraca nad ženama. Jer, prema Šâfiiîi (r.a.h.), čak i da je Hz.Aiša (r.a.h.) istovremeno oslobodila oboje, žena i dalje ne bi imala pravo izbora.

Šâfiîa (r.a.h.) (kao racionalan argument) kaže: Kada se rob i robinja oslobode, između njih se uspostavlja jednakost (ekvivalencija). Zato je davanje robinji prava izbora besmisleno. Ovo je slično ženi naroda Knjige koja se uda za muslimana i postaje muslimanka, siromašnoj ženi čiji je muž bogat i postaje bogata, ili ženi čije je muževo poreklo utvrđeno, ali čije je sopstveno poreklo dokazano. U ovim slučajevima, žena nema pravo izbora. Međutim, to nije slučaj ako je muž oslobođene robinje rob. U tom slučaju, sloboda robinje stvara razliku između muža i žene, te time jednakost (kefâet) nestaje.

Kao odgovor, kažemo: Davanje prava izbora oslobođenom robu nije posledica ukidanja jednakosti između muža i žene. Jednakost je uslov na početku ugovora, a ne njegov nastavak. Zapravo, ako muž osiromaši ili mu se poreklo uskrati, pravo izbora ne nastaje (za ženu). Pravo izbora da bude oslobođen nastaje zbog povećanja muževljevog autoriteta nad ženom. U tom pogledu nema razlike da li je muž slobodan ili rob. Jer se vlasništvo (prava muža i žene jedno prema drugom) određuje prema stepenu zakonitosti.

Zakonitost, kao što je prepolovljena na muževljevoj strani kod ropstva, takođe je prepolovljena i na ženinoj strani kod ropstva. Na primer, rob može da se oženi sa dve žene, dok slobodan čovek može da se oženi sa četiri. Zakonitost je prepolovljena jer je žena robinja, a povećava se kada je oslobođena. Kao što ćemo objasniti u svom odeljku, ako Bog [dž.š.] da, i autoritet se povećava srazmerno stepenu zakonitosti. Prema hanefijskoj školi, robinja koja je oslobođena ugovorom o oslobođenju, čak i ako se uda uz dozvolu svog gospodara, zadržava pravo izbora ako kasnije plati naknadu za oslobođenje i dobije slobodu. To je zato što se muževljeva vlast nad njom povećala. Međutim, prema Zuferovom (r.a.h.) mišlenju, žena u ovom slučaju nema pravo izbora. To je zato što robinja (nakon oslobođenja) ima pravo izbora jer je ugovor važeći protiv nje bez njenog pristanka, a miraz je dat vlasniku. Ovde to nije slučaj, jer miraz pripada njoj, a ugovor je zaključen samo uz njen pristanak.

[5/100]

U vezi sa ovim pitanjem, Ibn Ebû Leylâ je govorio: Ako joj muž pomogne da plati mukâtebe (ugovornu bračnu taksu), žena nema pravo izbora. Ako joj on ne pomogne, ona ima pravo izbora. Međutim, ispravan stav, i onaj koji se poklapa sa Hz.Poslanikovim (s.a.v.s.) rezonovanjem, jeste onaj koji smo objasnili (na početku).

Ako je žena slobodna u vreme sklapanja bračnog ugovora, onda postaje robinja, a kasnije je oslobođena — na primer, ne daj Bože, ako ona i njen muž odstupe od vere i pobegnu u Daru'l-Harb (zemlju rata), a zatim budu zajedno zarobljeni, a robinja kasnije bude oslobođena — prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ova žena ima pravo izbora. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), žena u ovoj situaciji nema pravo izbora.

Pošto je, u prvobitnom ugovoru, žena stekla potpunu vlast (vlasništvo) nad svojim mužem uz sopstveni pristanak, onda je ta vlast ukinuta, a nakon njene emancipacije, vratila se u svoje pređašnje stanje. Zato ova žena nema pravo izbora. Ebû Yusûf (r.a.h.), međutim, kaže: Kada se žena emancipuje, ona postaje svoj gospodar, ali se vlast njenog muža nad njom povećava. Ova situacija, prema islamu, daje pravo izbora ženi. Kada je žena zaista robinja, smatra se kao da je brobinja bila od početka u pitanjima braka. Zato, nakon njene emancipacije, ona ima pravo izbora.

Allah, Uzvišeni, najbolje zna, i Njemu Te'âlâ je povratak.

IMPOTENTAN ČOVEK

Prema onome što je do nas stiglo, Hz.Umer b. el-Hatab je rekao: "Čoveku koji je impotentan daje se rok od jedne godine. Ako može imati seksualni odnos sa svojom ženom tokom ovog perioda, njihov brak se nastavlja. Ako ne može, razdvaja ih (sudija): Smatra se da se čovek razveo od svoje žene neopozivim razvodom, on joj isplaćuje miraz u celosti, a ona poštuje svoj period čekanja". Naši učenjaci (hanefije) su takođe prihvatili ovu presudu. Međutim, prema nekim učenjacima, žena impotentnog muškarca nema apsolutno nikakvo pravo izbora.

Dokazi za ovaj stav zasnovani su na sledećim hadisima:

"Rifâa'ova (r.a.h.) žena (nakon što se njen muž razveo od nje) udala se za Abdurahmana b. el-Zubejra (r.a.h.), ali Abdurahman nije mogao imati seksualni odnos sa njom. Nakon toga, žena je došla kod Hz.Poslanika (s.a.v.s.) i, da bi objasnila nemoć svog muža, rekla je: 'Rifâa se konačno razveo od mene, te sam se udala za Abdurahmana b. ez-Zubejra (r.a.h.), ali sam ga našla samo kao resu moje odeće.' Ovim je želela da izrazi (Abdurahmanovu) nemoć. Resûlullaha (s.a.v.s.) joj nije dao pravo izbora".[102]

(102. Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vll/269; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/627; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/236.).

Jedna je žena došla kod Hz.Alije (r.a.h.) i rekla da njen muž ne može imati odnos sa njom. Hz.Ali (r.a.h.) je upitao: "Čak ni u zoru?" Žena je rekla: "Čak ni u zoru." Tada je Hz.Ali (r.a.h.) rekao: "Uništila si sebe i svog muža. Neću vas razdvojiti".

[5/101]

Štaviše, dozvoljeno je osobi koja je impotentna da ima seksualni odnos, te se smatra da ima valjan izgovor. Zato mu se daje onoliko vremena koliko Allah Svemogući dozvoli***.

(*** PS: Samir B: Ovaj izraz je tehnička presuda koja se nalazi u knjigama islamske sudske prakse (fikha) u okviru bračnog prava, a opisuje situaciju muškarca koji doživljava erektilnu disfunkciju (innet).

Osnovni pristup ovde se zasniva na principu da osoba ne bi trebalo da bude žrtva žrtve zbog prepreke koja je van njene kontrole i da bi trebalo zaštititi i prava njenog supružnika.

Detaljno objašnjenje izjave je sledeće:

1). "Dozvoljeno je i opravdano da osoba koja je impotentna ima seksualni odnos".

a). Impotent (Innin): Muškarac koji ima fizičku ili psihološku prepreku (erektilnu disfunkciju) koja ga sprečava da ima seksualni odnos.

b). Invaliditet: Prema islamskom pravu, ovo stanje se smatra "defektom" ili "bolešću" (invaliditetom) koji se razvija van volje osobe i sprečava seksualni odnos, što je jedna od osnovnih svrha braka.

c). Dozvoljenost/Zakonitost: Ovde izraz "dozvoljeno" znači da ova situacija – pod uslovom da osoba traži lečenje – nije ni zabranjena ni grešna, već predstavlja zakonski uslov (izgovor). Drugim rečima, ako ta osoba namerno ne nanosi štetu svom supružniku, smatra se "izuzetom" zbog prepreke koja je van njene kontrole.

2). “Zato mu se daje onoliko vremena koliko Allah Svemogući dozvoli“.

a). Davanje roka (vremena): Prema islamskim učenjacima (posebno hanefijskog prava), ako sud utvrdi da je muž impotentan, sudija mu odobrava vremenski period za lečenje bolesti ili za poboljšanje njegovog stanja.

b). Trajanje: Ovaj period je obično jedna godina (prema hidžri/lunarnom kalendaru). Ovaj period je određen da obuhvati sva četiri godišnja doba (leto, zimu, proleće), omogućavajući pojedincu da iskusi mogućnosti lečenja kako leti tako i zimi.

Logika: Ako se odnos poboljša tokom ovog perioda, brak se nastavlja. Ako se ne poboljša, žena ima pravo na razvod (pošto je utvrđeno da brak ne može da se nastavi) kako bi otklonila svoju patnju.

Šta ukratko znači?

Muškarcu sa erektilnom disfunkcijom je zakonski data godina (dužina sezonskog ciklusa) da pobolša svoje stanje, umesto da mu se brak odmah raskine. Smatra se da ima “invaliditet“. Međutim, ako nema pobolšanja nakon ovog perioda, njegova supruga može zahtevati raskid braka.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom ...

Takođe se oslanjamo na “Hadis Hz.Umera (r.a.h.)“ (gore pomenuti). Sličan hadis je prenet od Abdullah b. Mes'ûda i Hz.Alije (r.a.h.). Prema ovom rivâjetu, Hz.Umer (r.a.h.) je razdvojio Abdurahmana od njegove žene te je presudio da čovek mora u potpunosti da plati miraz.

Rifâa'ova (r.a.h.) žena, u svojoj izjavi, nije rekla da je Abdurahman impotentan, već da mu je penis mali. U ovom slučaju, po našem mišlenju, ženi nije dato pravo izbora. Štaviše, impotentan muškarac je pravi invalid. Međutim, držeći ženu pod svojim bračnim ugovorom, on je ugnjetava. Jer, držeći je u braku kada mu nije potrebna, on zatvara vrata zadovoljavanju njenih seksualnih potreba. Ovo ugnjetavanje mora biti uklonjeno od žene. Sa druge strane, svrha žene u sklapanju bračnog ugovora je izgubljena. Jer, svrha žene u braku je da zaštiti svoju čednost i stekne kvalitet čednosti kroz svog muža. Fundamentalni gubitak svrhe ugovora daje osobi koja ga je sklopila pravo da ga poništi. Štaviše, žena treba da finalizuje svoj miraz. To se jednoglasno postiže seksualnim odnosom. Zato, kada se ova vrata zatvore, žena ima pravo izbora. Međutim, impotencija je ponekad posledica urođene bolesti. Ponekad se razvija kasnije. Ove se dve situacije razlikuju tek tokom vremena. Zato se mužu daje vremena.

Vreme koje se daje muškarcu koji ne može uspostaviti odnos sa svojom suprugom je jedna godina. Zapravo, u vezi sa ovim su se as'hâbi složili osim Abdullah b. Nevfela (r.a.h.) Ali se prenosi da je Abdullah b. Nevfel rekao: “Vreme je deset meseci“.

Postavili smo rok na godinu dana. Jer, svrha davanja roka je da se sazna razlog za izgovor. Jedna godina je dobra za to. Kao što je pesnik rekao:

“Ko plače celu godinu, biće mu oprošteno“.[103]

(103. 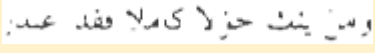).

Sa druge strane, impotencija je ponekad uzrokovana vlažnošću. Leči se tokom vrućeg i suhog perioda godine. Ponekad je uzrokovana prekomernom toplotom te se leči u hladnom periodu godine. Ponekad je uzrokovana prekomernom suhoćom te se leči u vlažnom periodu. Zato smo odredili period od jedne godine, kako bi se osoba mogla lečiti i izlečiti u doba godine (koja odgovara njenom stanju). Ako nakon godinu dana i dalje nije u stanju da ima seksualni odnos sa ženom, podrazumeva se da je impotencija urođena. Zato su rekli da se period od jedne godine daje kao mera predostrožnosti, prema solarnoj godini. Jer, uspeh lečenja može se dogoditi u danima kada postoji razlika između lunarne i solarne godine.

Čak i ako žena strpljivo čeka neko vreme, a zatim podnese tužbu, rok počinje da teče od trenutka podnošenja tužbe.

Ako muž tvrdi da je imao seksualni odnos sa svojom ženom, sudija će pitati ženu da li je devica ili udovica. Ako žena kaže: "Ja sam udovica", muževljeva tvrdnja se prihvata kao istinita. To je zato što, normalno, muškarac može imati seksualni odnos sa ženom kada su sami. U sudskim slučajevima, prihvata se izjava strane čiji je slučaj potkrepljen očiglednim okolnostima. Ako žena kaže da je devica, sudija će je pokazati drugim ženama. To je zato što je devičanstvo nešto što muškarci ne mogu znati. Dok je jedna žena dovoljna u ovoj stvari, dve žene su razumnije, jer je srce mirnije sa svedočenjem dva svedoka. Ako žene posvedoče da je žena devica, njena tvrdnja se prihvata kao istinita.

Ako muž prizna da nije mogao da ima seksualni odnos sa ženom, a sudija mu da godinu dana da potraži lečenje, prema Hz.Aliji (r.a.h.), dobija puno piletine i meda kako bi mu pomogli da se oporavi. Posle godinu dana, ako muž tvrdi da je imao seksualni odnos sa ženom, presuda (kao i u prethodnom slučaju) zavisi od toga da li je žena devica ili udovica. Sudija predstavlja ženu drugim ženama, i ako je sve proglase devicom, ženi se daje pravo izbora. To je zato što se nevinost gubi nakon seksualnog odnosa.

Ako sudija da ženi mogućnost da izabere muža, ili ako žena ustane sa svog mesta (u sudu gde se slučaj saslušava), ili ako je sudijski pomoćnici nateraju da ustane, ili ako sudija ustane pre nego što žena učini svoj izbor, žena gubi pravo izbora. To je zato što je sudija koji daje ženi pravo izbora kao da muž daje svojoj ženi pravo da izabere da se razvede od njega. Davanje muža svojoj ženi prava da ga izabere uslovljeno je presudom suda. Isto važi i ovde.

Štaviše, razdvajanje od muža je pravo žene. Ako žena eksplicitno ili implicitno pristane na odricanje od ovog prava, bilo odlaganjem svog izbora dok se ono ne ukine ili ne ukloni, njeno pravo se gubi te ona više ne može ništa da zahteva nakon toga.

Ako žena odluči da se rastane (kada joj se pruži mogućnost), sudija naređuje mužu da se razvede od svoje žene. Ako muž odbije razvod, sudija ih razdvaja. Prema nama, sudijino razdvajanje se smatra bâin talâk[104]. Međutim, prema Šâfiiîi (r.a.h.), sudijino razdvajanje se smatra poništenjem, baš kao i odbijanje zbog krivice. Prema nama hanefijama, muž je obavezan da učini jednu od dve stvari (u braku): da je ljubazno zadrži ili da je ljubazno pusti. Ako nije u mogućnosti da učini jedno od ovoga, drugo postaje konačno. Ako muž odbije da je ljubazno pusti, sudija zauzima njegovo mesto u ovoj stvari. Njeno puštanje je razvod (talâk).

([104] **Bâin Talak:** To je kada se muškarac razvede od svoje žene koristeći figurativni jezik (što znači i razvod i druga značenja) ili definitivne reči. Čak i ako je broj razvoda manji od tri, muž se ne može jednostrano pomiriti sa ženom. Ovo je vrsta razvoda gde pomirenje nije moguće bez novog ugovora i vraćanja miraza.).

Ranije smo izvestile od Hz.Umera (r.a.h.) da je sudijino razdvajanje bio neopozivi razvod. Razlog za to je taj što se svrha ovde ne postiže opozivnim razvodom.[105] Zato što je svrha razdvajanja muža i žene uklanjanje muževljevog ugnjetavanja žene ostavljajući je u stanju duga. Kod opozivnog razvoda, muž se može vratiti ženi i nastaviti svoje ugnjetavanje. Štaviše, odluka o povratku ženi je specifična za iddu koja je potrebna nakon seksualnog odnosa. To ovde nije slučaj. Prema rivâjetu od Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.) u delima koja nisu ona koja sastavljaju snažno mišlenje (zâhiru'r-rivâyet), razdvajanje se dešava čim žena kojoj je muž dao izbor, ili je oslobođena robinja kojoj je šerijat dao izbor, odluči da se rastane od svog muža.

([105] **Ric'î Talak:** Ovo je vrsta razvoda koja se dešava nakon seksualnog odnosa sa ženom i ne uključuje eksplicitno ili implicitno tri razvoda ili nadoknadu, niti je okarakterisana bilo kakvim atributom koji bi je kvalifikovao kao neopozivi razvod (bâin talâk), niti je upoređena sa bilo čim drugim. Može se dogoditi eksplicitnim (sarih) rečima ili figurativnim (kinae) rečima. Kod ove vrste razvoda nije potreban novi brak, a postoji mogućnost pomirenja u roku čekanja (idda). Kod opozivnog razvoda (Ric'î talâk), odloženi (muadždžel) miraz ne postaje neposredni (muadždžel), već se primenjuju zakoni o nasleđivanju.).

Supruga impotentnog muškarca odlaže podnošenje tužbe

Žena koja odluči da se rastane od muža dobija puni miraz. To je zato što je ispunila svoju odgovornost pokornosti kroz bračni ugovor. Takođe je dužna da poštuje period čekanja (iddu), jer je dobila puni miraz. Hz.Umer i Hz.Ali (r.a.h.) su s'hodno tome presudili, rekavši: "Ako je slabost potekla od tebe, kakvu krivicu imaju žene"?

Žena ne gubi pravo da tuži time što odlaže podnošenje tužbe tokom određenog vremenskog perioda, niti time što odlaže pojavlivanje na sudu nakon isteka roka datog njenom mužu. To je zato što odlaganje tužbe nije posledica njenog priznavanja krivice, već ispitivanja muža. Štaviše, nije uvek moguće da se osoba pojavi na sudu, posebno u takvim okolnostima. Međutim, vreme koje je proteklo pre podnošenja tužbe ne računa se u vreme dato mužu. To je zato što, pre nego što je rok dat, nije bilo ničega što je vršilo pritisak na muža da prevaziđe ovaj nedostatak. Možda njegovo izbegavanje seksualnog odnosa sa ženom nije bilo zbog impotencije već iz drugog motiva. Nakon što je rok dat, muž bi napustio ovaj motiv iz straha od sramote i raskida braka. Zato, vreme koje je proteklo pre roka nije uključeno u rok.

Razbolevanje muškarca ili žene u datom roku

Vremena ženske menstruacije i mesec Ramazana su uključeni u period (dati mužu). Jer su as'habi, iako svesni ovih okolnosti, odredili period kao jednu godinu.

[5/103]

Postoje dva rivâjeta od Ebû Yusûfa (r.a.h.) u vezi sa situacijom kada je muž bolestan ili žena ima bolest koja sprečava seksualni odnos u predviđenom vremenu: Prema jednom rivâjetu, ako bolest traje duže od pola meseca, vreme bolesti se ne uračunava u predviđeno vreme; ako traje kraće, uračunava se. (Mera od pola meseca) se određuje po analogiji sa mesecom Ramazanom. Iako je nemoguće da muž ima seksualni odnos sa ženom tokom dana Ramazana, Ramazan se uračunava u vreme. Iz ovoga razumemo da pola meseca ili manje nije uključeno u vreme. Prema drugom rivâjetu, ako su muž i žena zdravi čak i jedan dan tokom bilo kog dela godine, (preostalo) vreme bolesti se uračunava u vreme.

Prema Muhammedu (r.a.h.), ako je jedan od supružnika bolestan manje od mesec dana, to se vreme uračunava u proračun. Ako bolest traje mesec dana, to se ne uračunava. Trajanje bolesti se dodaje datom vremenu.

Žena mora ostati u stanju ihrama tokom vremena dodeljenog muškarcu

Ako žena uđe u stanje ihrama radi obaveznog (Farz) hadža (Hadžetu'l-Islam), vreme koje tamo provede ne uračunava se u vreme dodeljeno njenom mužu. To je zato što je muž ne može udaljiti iz stanja ihrama. Zaista, ako je žena u stanju ihrama (ritualne čistote) kada podnese tužbu, sudija neće dati mužu vremena dok ona ne napusti to stanje.Ako žena podnese tužbu nakon što joj je muž izrekao zıhâr, sudija će razmotriti slučaj. Ako muž ima sredstva da oslobodi robinju, sudija će mu dati rok od jedne godine. Ako nema sredstva da oslobodi robinju, sudija će mu dati dva meseca. To je zato što muškarac koji izgovori zıhâr ne može imati seksualni odnos sa ženom dok ne plati kefâret. Kefâret za muškarca koji ne može da oslobodi robinju je post od dva meseca. Ako muž ponovo izgovori zıhâr nakon što je rok dat, sudija ga neće razmatrati te će uključiti ovaj period (plaćanja kefâreta) u period kefâreta. To je zato što je u moći muža da se uzdrži od izgovaranja zıhâra.

(PS: Samir B: ZIHÂR- الظهار - Termin u islamskoj jurisprudenciji koji se odnosi na muža koji upoređuje svoju ženu sa majkom ili sa bliskim rođacima sa kojima brak nije dozvoljen prema islamskom zakonu.

Autor: AHMET YAMAN.).

Muž ne može da ima vezu sa jednom od svojih žena, ali ima vezu sa ostalima

Ako muž može imati seksualne odnose sa svojim drugim ženama ili konkubinama, ali ne sa jednom od njih, sudija daje ženi pravo izbora. Svrha davanja ovog prava je da se nadoknadi šteta koju je muž nano. Ova se svrha ne postiže dozvolavanjem mužu da ima seksualne odnose sa drugim ženama; naprotiv, to ne povećava bes žene prema mužu.***

(*** PS: Samir B: Ova izjava naglašava da u islamskoj porodičnoj strukturi seksualni odnosi između supružnika nisu samo ispunjenje fizičkih potreba, već i duhovna veza koja pruža međusobnu ljubav, poštovanje i mir (sekine).

Rečenicu možemo razložiti na sledeći način:

1. "Ova se svrha ne postiže dozvolavanjem mužu da ima seksualne odnose sa drugim ženama".

Svrha: "Cilj koji se očekuje od braka i seksualnih odnosa je pronalaženje mira legitimnim sredstvima, nastavak loze i traženje utočišta jedno u drugom".

Značenje: Ako muškarac zadovoljava svoje seksualne želje sa drugim ženama (kroz preljubu) dok ima zakonski/religijski udatu ženu, to ne služi osnovnoj svrsi mira i posvećenosti u braku. Ovo uništava porodičnu instituciju i predstavlja nelegitiman put".

2. "Naprotiv, to ne povećava bes žene prema mužu".

Značenje:

Ovaj deo, koji nastavlja rečenicu, pojašnjava zaključak prve rečenice. Ako muškarac ima odnose sa drugim ženama, to uništava poverenje, ljubav i poštovanje žene prema mužu. Naprotiv, povećava ženin bes prema mužu i uništava mir u domu.

Ukratko, šta to znači?

Ova izreka znači: "Mir i seksualno zadovoljstvo u braku mogući su samo kroz vernost supružnika jedno drugom; odnosi muškarca sa drugima ženama osim sa svojom ženom uništavaju porodicu, ljute ženu i štete krajnjem cilju (miru)".

U islamskom pravu, žena ima prava nad svojim mužem, a muškarac ima prava nad svojom ženom, a ta prava se zasnivaju na legitimitetu i vernosti.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama Predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa ovom knjigom...

Ako je muž jednom imao polni odnos sa ženom i od tada nije bio u mogućnosti da to učini, žena nema pravo izbora. To je zato što je ženin cilj obezbeđivanja miraza i sticanja statusa poklona ispunjen tim jednim činom seksualnog odnosa.

Mužu su odsečeni genitalni organi

Ako žena pronađe muža sa odsečenim penisom, sudija joj odmah daje mogućnost razdvajanja. To je zato što se impotentnom muškarcu daje određeni vremenski period, dajući mu nadu da će imati seksualni odnos sa ženom. Međutim, ta nada ne postoji za nekoga kome je penis odsečen. Odsečeni organ neće ponovo izrasti. Zato ih sudija odmah razdvaja.

Ako je muž čiji su genitalije amputirane konzumirao brak sa svojom ženom, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), žena dobija puni miraz. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ona dobija polovinu miraza. To je zato što je sigurno da muškarac nije mogao da ima polni odnos. Amputacija muževljevih genitalija je očigledniji izgovor od bolesti. Pošto bolest sprečava validnost konzumacije, amputacija genitalija je primarna prepreka. Impotencija nije takva, jer je impotencija skrivena i nepoznata. Međutim, amputacija genitalija je očigledna i vidljiva. Zato, to treba uzeti u obzir prilikom donošenja presude.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) (kao odgovor na njih) je rekao: Žena je ispunila svoju obavezu pokornosti u ugovoru. Njena nadoknada (miraz) je time finalizovana. Razlog za to je taj što bračni ugovor nije sklopljen radi sticanja prava na polni odnos, jer to nema nikakvog dejstva. Naprotiv, sklopljen je sa ciljem druge namere (predaja sebe), a žena je to ispunila i s'hodno tome njeno pravo je postalo određeno***.

(***PS: Samir B: Ove reči Ebû Hanîfe (r.a.h.) izražavaju fundamentalni jurisprudencijalni pristup u islamskom porodičnom pravu u vezi sa tim kada pravo na mahr (imovina/novac koji muškarac daje ženi u zamenu za brak) postaje definitivna svrha i koja je prava svrha braka.

Ukratko, ono što on misli može se objasniti sledećim tačkama:

Odgovornost pokornosti (samopokornost): Kroz bračni ugovor, žena je ispunila svoju odgovornost da se "pokori" (živi sa svojim mužem, ulazi u njegov dom).

Potvrda miraza: U trenutku kada se žena preda, potvrđuje se njeno pravo na ceo miraz koji joj duguje muž. Od ovog trenutka, miraz postaje lično vlasništvo žene.

Svrha braka: Ebû Hanîfe (r.a.h.) naglašava da brak nije isključivo usmeren na seksualni odnos (konzumaciju), već na ugovor zasnovan na uspostavljanju legitimne porodice, "potčinjavanju" supružnika jedno drugom (kohabitacija) i međusobnom poverenju.

Seksualni odnos nije potreban: Stvarni seksualni odnos nije preduslov za pravo na miraz; dovoljna je predaja žene mužu (važeća izolacija).

Detaljan opis:

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), žena ima pravo na puni iznos svog miraza kada stupi u kontakt sa svojim mužem ili se useli u njegovu kuću (pokori mu se) nakon sklapanja bračnog ugovora. Ako muž nije odmah platio dug, žena ima pravo da odbije odnos dok se dug ne plati. Međutim, ako se žena predala, puni iznos miraza postaje definitivna obaveza muža.

Ukratko: Pošto je žena ispunila svoju obavezu iz bračnog ugovora (prihvatanje i potčinjavanje u vezi), ona ima pravo na miraz; ovo je pravo nezavisno od toga da li je došlo do seksualnog odnosa ili ne.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom….

Žena koja ima odnos sa svojim mužem nakon što su mu amputirani genitalni organi mora poštovati period čekanja (iddu)***.

(*** PS: Samir B: Ovaj izraz je tehničko pravilo koje se nalazi u islamskoj jurisprudenciji (fikhu) u vezi sa periodom čekanja (idda) koji žena mora ispoštovati nakon raskida braka.

Osnovni princip ovde je da čak i ako nema fizičkog odnosa, ako su muž i žena sami zajedno (intimni odnos), pravno se smatra kao da je došlo do odnosa, čime se štite prava žene.

Detaljno objašnjenje izjave je sledeće:

1. Halvet-i Sahiha (Važni privatni razvod)

U islamskoj jurisprudenciji, "halvet-i sahiha" se odnosi na privatni trenutak između venčanih supružnika na osamljenom mestu, bez ikakve prepreke za seksualni odnos. Ovo podleže istim pravnim posledicama kao i konzumacija (zifaf).

2. Intimnost sa mužem čiji je organ odsečen (Mecbûb)

U slučajevima kada je muškarac u erekciji (medžbûb), impotentan (innîn) ili kastriran (hasî), seksualni odnos je u suštini nemoguć. Međutim, hanefijska škola mišlenja, dajući prioritet zaštiti ženskih prava i kao meru predostrožnosti, smatra privatni trenutak sa supružnikom, čak i ako je muževljev penis amputiran, "halvet-i sahiha" (važeća izolacija).

3. Šta znači "Potreban je period čekanja za Iddu"?

a). Šta je Ida? To je period čekanja koji žena koja je razvedena ili čiji je muž umro mora da ispoštuje pre nego što se ponovo uda.

b). Zašto postoji period čekanja? Ovo vreme je neophodno da bi se utvrdilo da li je žena trudna i da bi se izbegla zabuna u vezi sa očinstvom.

c). Koji je zakon? "Žena koja je imala intimne odnose sa svojim mužem nakon što mu je amputiran organ mora ispoštovati period čekanja (idda)". To znači da čak i ako nema fizičkog odnosa, legalno (prema hanefijskoj školi) došlo je do izolacije, a u slučajevima razvoda ili smrti, žena mora ispoštovati period čekanja od tri menstrualna ciklusa (ili tri meseca) ili period čekanja na smrt (četiri meseca i deset dana).

Ukratko: Prema hanefijskoj sudskoj praksi, žena koja je sama sa mužem čiji su genitalije amputirane ne može zaobići period čekanja (iddu) tvrdeći da "nije bilo odnosa". Period čekanja je neophodan za pravnu sigurnost žene.

Napomena: Ebû Yusûf i Šejbani (druga dva hanefijski imama) (r.a.h.) tvrde da izolacija nije validna za nekoga ko je primoran bio (imao je odsečen ud) te zato nije potreban period čekanja (idda).

PS: Samir B: Lično ovde i u ovom slučaju ne slažem se sa ova dva velika imama (r.a.h.). Hvala).

TDV-ISLAM ANSIKLOPEDISI (TURSKA ENCIKLOPEDIJA ISLAMA).).

Nastavljamo dalje sa knjigom..

Prema rečima Ebû Hanîfe (r.a.h.), nema problema sa tim što ova žena poštuje iddu (period čekanja) jer, po njegovom mišlenju, ona ima pravo da dobije puni miraz. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ispoštovanje idde od strane ove žene zasniva se na principu istihsana (pravne preferencije). U svojoj knjizi "Kitabu'l-Talak", autor ukazuje na to da, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), ova žena nije obavezna da ispoštuje iddu. Razlika u odgovorima proizilazi iz različitih tumačenja teme. Konkretno, tamo gde kaže "ona nije obavezna da ispoštuje idu", on misli na osobu čiji su genitalije amputirane i čije su se tečnosti osušile. Takva osoba je kao dete; njihova izolacija se ne uzima u obzir pri određivanju neophodnosti idde.

[5/104]

Tamo gde kaže "mora ispoštovati period čekanja", misli na muškarca sa presečenim penisom koji ima tečnost i ejakulira nakon trenja. U ovom slučaju, njegova žena treba da ispoštuje period čekanja kao meru predostrožnosti.

Ako ova osoba nije imala polni odnos ili nije konzumirala brak sa svojom ženom, žena dobija polovinu miraza i ne mora da ispoštuje period čekanja (idu).

U slučajevima kada je žena obavezna da ispoštuje period čekanja (iddu), ako sudija razdvoji ženu od muža nakon što je mužu amputiran penis, i žena rodi dete u roku od dve godine, očinstvo deteta se utvrđuje preko tog muža. Sudijina presuda o razdvajanju ostaje važeća jer se utvrđivanje očinstva zasniva na ejakulaciji sperme trenjem. Ovo ne negira prava žene. Situacija impotentnog muškarca je drugačija: čak i ako on tvrdi da je imao seksualni odnos sa ženom i sudija ih razdvoji, ali žena rodi dete manje od dve godine kasnije, očinstvo deteta se utvrđuje preko tog muža, a sudijina presuda o razdvajanju postaje nevažeća. To je zato što kada odlučujemo o utvrđivanju očinstva, takođe odlučujemo da je muž imao seksualni odnos. Slično tome, ako dva svedoka posvedoče nakon sudijinog razdvajanja da je žena priznala da je imala seksualni odnos pre razdvajanja, sudijina presuda o razdvajanju je i dalje nevažeća. Ovo važi i ako je sudija saznao za ženino priznanje u to vreme. Međutim, situacija je drugačija ako žena prizna da je imala seksualni odnos nakon razdvajanja. Jer se reč žene odnosi na sudijinu presudu o razdvajanju para. Međutim, ona nije prihvatljiva u slučaju poništavanja već zaključenog razvoda, jer je ona pod sumnjom u tom pogledu.

Hasî (evnuh, kastriran muškarac) je kao neko ko je impotentan. Pošto i on ima organ, još uvek postoji nada za seksualni odnos.

Situacija žene koja se udaje za muškarca svesna njegove seksualne neadekvatnosti

Ako se žena svesno uda za muškarca koji poseduje jedan od gore navedenih nedostataka, ona ne može imati pravo izbora. Jer, saznanjem za ovaj nedostatak i sklapanjem bračnog ugovora, ona je na njega pristala. Čak i ako izrazi svoj pristanak nakon bračnog ugovora rekavši "Saglasna sam", njeno pravo izbora je i dalje izgubljeno. Isto važi i ako je žena znala za nedostatak unapred. Nema razlike da li i ako žena kaže "Saglasna sam da ostanem sa njim" u prisustvu sultana ili drugih, ova izjava predstavlja gubitak njenog prava.

Samo gradski sudija ili gradski autoritet čija je presuda dozvoljena, može odobriti vremenski period impotentnom čoveku. Nije dozvoljeno onima nižeg ranga da odobre takav rok.

Autorova namera ovom izjavom je da ukaže na razliku između izbora oslobođene robinje i žene impotentnog muškarca. Pošto izbor robinje nije ograničen sudskom presudom, on proizilazi iz uzroka u njoj samoj te se time ne smatra razvodom. Međutim, žena impotentnog muškarca ima izbor ograničen sudskom presudom. On proizilazi iz mane kod njenog muža te se zato smatra razvodom. Ovo otkriva da je grad uslov za validnost presude. Baš kao što se namaz petkom može obavljati samo u gradu, nije dozvoljeno doneti presudu na mestu koja nije grad.

Ako se muškarac oženi ženom, ima seksualni odnos sa njom, zatim se razvede od nje, a kasnije se ponovo oženi istom ženom, ali ovog puta nije u mogućnosti da ima seksualni odnos, dobija određeno vreme, baš kao nekome ko je impotentan.

Zato što je drugi brak odvojen od prvog. Seksualni odnos tokom prvog braka ne uzima se u obzir prilikom određivanja prava žene u drugom braku.

Pravila koja se odnose na hermafrodite (Hunsâya)

Osoba koja ima i muški i ženski polni organ (Hünsâ), **ako mokri kroz muški deo, muškarac je**. Dozvoljeno mu je da se oženi ženom. Ako ne može imati seksualni odnos sa ženom, kao što se daje vremenski period sličan onom koji se daje impotentnoj osobi, tako mu se i njemu daje vreme. Jer, postoji nada da može imati seksualni odnos. Hünsâ, **ako mokri kroz ženski deo, žena je**. Dakle, ako se uda za muškarca koji ne zna za njeno stanje, a kasnije muškarac sazna za njeno stanje, muž nema pravo izbora. Jer ima ovlašćenje da se razvede. Hünsâ u ovom pogledu ima polni organ kao spojena žena. Već smo to ranije objasnili*.

(* PS: Samir B:

Autor ovde misli kad kaže: " Već smo to ranije objasnili" od poglavlja ove knjige " IMPOTENTAN ČOVEK" pa nadalje do ovde. Hvala.).

[5/105]

Ako su ženini genitalije srasle, a muž je impotentan, žena nema pravo da tuži. Jer, nema pravo da zahteva polni odnos od svog muža dok ima smetnju.

Prema delu "İhtilâfu Zufer ve Ya'kûb", ako gospodar uda svoju robinju, a ona utvrdi da joj je muž impotentan, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.)- a ovo je takođe rivâjet od Ebû Hanîfe (r.a.h.) – gospodar ima pravo da podnese tužbu. To je zato što je miraz njegovo pravo i on treba da ojača ovo pravo.

Štaviše, deca robinje su takođe gospodareva impotencija. Muževa impotencija ga sprečava da zaradi ovaj prihod. Međutim, prema Zuferu, pravo izbora pripada robinji. Jer je svrha seksualnog odnosa zadovoljavanje telesne potrebe, a to je odgovornost robinje, a ne gospodara. Zato, pravo na podnošenje tužbe pripada robinji.

Allah, Uzvišeni i Slavni, najbolje zna, i Njemu je povratak.

ŠIJAR (ŞİĞÂR) BRAK

Prema onome što je do nas stiglo, Resûlullaha (بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَطْعَمَهُ، وَسَقَاهُ – neka je mir i blagoslov Allaha Te'âlâ na njega) je zabranio šijarski brak. Poreklo ovog hadisa je izjava Hz.Pejgambera (s.a.v.s.):

لا جلب ولا جنب ولا شغار في الإسلام

U islamu nema 'dželeba', 'dženeba', '106' i šijara".

([106] Celeb / الجلب: Da primi robu koja ulazi u grad spolja, izvan samog grada.).

([107] Cenep / الجنب: Ima dva značenja: jedno se odnosi na zekat, a drugo na trke (sibak). U kontekstu zekata, odnosi se na sakupljača zekata koji stoji na odstojanju od vlasnika imovine i traži od njih da donesu svoj zekat. U kontekstu trka, odnosi se na osobu koja vodi drugog konja pored onog na kome se trka, i kada se prvi konj umori, uzjaše drugog. (Vidite, molim vas, İbnü'l-Esir, en-Nihâye l/30.).

(108. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/91; Muslim, Nikâh 60; Tirmizî, Nikâh 30; Nesâî, Nikâh 60.).

Šijar (Şiğâr) je kada jedan čovek kaže drugom: "Ženim te mojom sestrom pod uslovom da me ti oženiš svojom sestrom, tako da miraz jedne bude (sličan mirazu) braku druge," ili kada ovu reč izgovara za svoje kćeri ili robinje.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, brak sklopljen na ovaj način je dozvoljen, ali svaka žena ima pravo na uobičajeni miraz (mehr-i misil).

Prema Šâfiîî (r.a.h.), ovaj brak je nevažeći jer je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) zabranio šijarske brakove. Zabrana zahteva da zabranjena stvar bude nevažeća. Štaviše, propisivanjem da je polovina koristi od ženske seksualnosti (njenih genitalija) miraz, a druga polovina bračni ugovor, svakoj se ženi nameće uslov zajedničke seksualnosti. Međutim, brak ne dozvoljava takvo zajedničko iskustvo. Zajedničko iskustvo u braku čini ugovor nevažećim. To je kao kada bi se žena udala za dva muškarca.

Naši hanefijski dokazi po ovom pitanju su sledeći: U ovom braku, miraz se smatra nečim što nije pogodno za miraz, kao što su genitalije svake žene. Ovo je kao kada bi muškarac oženio ženu dajući vino ili svinju kao miraz. Pošto genitalije nisu pogodne za miraz, nema partnerstva. Zato je ovo pogrešan uslov. Međutim, brak se ne poništava pogrešnim uslovima. Ovo je kao postavlanje uslova da neko treba da da svoju sestru nekom drugom. Žena koja se udaje za dva muškarca je drugačija situacija. Jer, žena može biti supruga svakog od ta dva muškarca, te je zato uključeno partnerstvo. Šâfiiîîna upotreba zabrane u hadisu kao dokaza je neprikladna.

Jer je zabrana ovde posledica braka bez miraza. Ibn Umer (r.a.h.) je rekao:

نَهَى رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تُزَوَّجَ الْمَرْأَةُ بِالْمَرْأَةِ مِنْ غَيْرِ مَهْرٍ لِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا

“Resûlullah (s.a.v.s.) je zabranio brak jedne žene sa drugom ženom bez miraza za bilo koju od njih“.[109] Jer reč šijar u rečniku znači biti prazan. To se kaže: Kada pas podigne jednu nogu da urinira (شَغَرَ الْكَلْبُ); . kada neko područje ostane bez vladara, (بَلْدَةٌ شَاغِرَةٌ). U ovom hadisu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je pod šijarom mislio na ženu koja je ostala bez miraza u braku, što smo i rekli.

(109. Muvetta, Nikâh 8; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/19; Buhârî, Hiyel 4; Ebû Dâvûd, l/632.).

U ovoj vrsti braka, ako je miraz određen za svaku od dve žene, žene dobijaju svoj određeni miraz (mehr-i musemmâ). U ovom slučaju, uslov postavljen u dva ugovora nema međusobnog uticaja. Jer je ovo manjkav uslov. Brak se ne poništava takvim uslovom.

[5/106]

Ako muškarac obeća da će se razvesti od svoje prethodne žene kao miraz, brak je validan uz uobičajeni miraz (mehr-i misil), ali sam razvod ne predstavlja miraz. Slično tome, ako je oproštaj odmazde (kısâs) ugovoren kao miraz, i to je nevažeće. Odmazda se smatra oproštenom. Po našem mišlenju, žena dobija uobičajeni miraz (mehr-i misil).

Šâfiîa (r.a.h.) kaže: Sve što se može smatrati mirazom ako je uslov dogovoren i ako je cena dobijena zauzvrat. Jer je namera postojanje recipročnih uzvraćanja.

Glavno pitanje rasprave između mene i Šafije jeste da li se učenje Kur'ana može smatrati mirazom. Prema njegovim rečima, učenje Kur'ana može biti miraz. Jer je u ranije pomenutom hadisu Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

زَوَّجْتُكَهَا بِمَا مَعَكَ مِنَ الْقُرْآنِ

“Oženio sam te ovom ženom u zamenu za Kur'an koji si naučio napamet“.[110]

(110. Buhârî, Fedâilu'l-Kur'ân 21; Ebû Dâvûd, Nikâh 29; Tirmizî, Nikâh 23.).

Kao odgovor Šâfiiîi (r.a.h.), kažemo: Zahtev da miraz bude u obliku imovine utvrđen je tekstualnim (Nass) dokazima. Ovaj tekst je ajet Uzvišenog Allaha:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ, 4/24].

Razvod od druge žene i odustajanje od odmazde (kisâs) nije imovina. Učenje Kur'ân-i Kerijma je takođe slično tome.

Hadis na kojem Šâfiîa (r.a.h.) temelji svoje dokaze glasi: "U značenju je zbog poštovanja Kur'ana kojeg si zapamtio (napamet naučio)".

Na osnovu ovog osnovnog principa, kažemo da: Ako gospodar oslobodi svoju robinju pod uslovom da se ona uda za njega, pri čemu se oslobađanje smatra mirazom, i robinja (to prihvati) se uda za svog gospodara, on dobija uobičajeni miraz. Jer oslobađanje je ukidanje ropstva, koje se ne može smatrati mirazom. Šâfiîa (r.a.h.) se tome usprotivio.

Takođe je preneto od Ebû Yusûfa (r.a.h.) da je on smatrao da je ovo dozvoljeno. Jer je Resûlullah (s.a.v.s.) oslobodio Safiju bint Hujaj (r.a.h.) i oženio se njome, smatrajući njenu slobodu mirazom. Mi (kao odgovor na njih) kažemo: Takođe je preneto da ju je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) oženio nakon što joj je dao novi miraz. Čak i ako je druga verzija dokazana, ženidba bez davanja miraza je isključiva za Resûlullah (s.a.v.s.).

Prema ovom pravilu, ako se muškarac oženi ženom pod uslovom da mu ona služi godinu dana (kao miraz), (to se ispituje): Ako je muž rob, ovaj miraz je validan. Pošto se rob smatra imovinom, (takva obaveza miraza) podrazumeva davanje imovine ženi. Ovo se pominje u "el-Câmiu's-sağir".

İbn Semâa (r.a.h.) je preneo od Muhammeda (r.a.h.) da je on, pozivajući se na priču o Musau i Šuajbu (r.a.h.), rekao: "Dozvoljeno je muškarcu da se oženi ženom pod uslovom da ona čuva njegove ovce godinu dana kao miraz".

Neki hanefijski učenjaci, odvajajući dva gore pomenuta pitanja, kažu sledeće: Ženi je naređeno da poštuje svog muža i da se zalaže za njegova prava. Ova naredba nije ispunjena kada je muž zaposli da mu služi. Zato nije dozvoljeno smatrati muževljevu službu ženi delom miraza. Međutim, u slučaju pastirstva, ova naredba nije prekršena (zato je dozvoljeno smatrati je mirazom). Slično tome, sin ne može da zaposli oca da mu služi, ali ga može zaposliti za druge zadatke.

Istina je da postoje dva rivâjeta u vezi sa oba pitanja. Prema jednom rivâjetu, ovo se ne može smatrati mirazom jer korist nije imovina. Zato, uslov da slobodan muškarac pruža tu korist ne znači da se imovina daje ženi. Prema drugom rivâjetu, dozvoljeno je smatrati ih mirazom jer, u vreme ugovora, korist stiče status imovine. Zato, životinja se ne uspostavlja kao dug u zamenu za korist.

Ako odredba o službi kao mirazu nije validna, prema Ebû Hanîfi i Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena dobija miraz ekvivalentan onome što se smatra mirazom. To je zato što je muž odredio nešto što nije miraz. Ovo je slično kao kada se vino smatra mirazom. Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), u ovom slučaju, žena dobija vrednost usluge koju je pružio muškarac. Jer se služba, iako nije imovina, smatra imovinom sa vrednošću kroz ugovor. Zato, kada je njena isporuka nemoguća, mora se dati njena vrednost. Ovo je slično kao kada čovek odredi roba kao miraz, ali kasnije otkrije da je vlasnik roba neko drugi.

[5/107]

Što se tiče presude o razvodu braka sa drugom suprugom, prethodno smo objasnili razliku između muškarca koji se ženi ženom pod uslovom da je "njegova prethodna supruga (ženina druga supruga) razvedena" i muškarca koji se ženi ženom pod uslovom da se "on (naknadno) razveo od svoje prethodne supruge".

Ako se muškarac oženi ženom pod uslovom “odricanja od prava na odmazdu“, sam čin potpisivanja bračnog ugovora se smatra dovoljnim oproštajem. Međutim, ako se oženi pod uslovom “odricanja od odmazde u budućnosti“, prava na odmazdu se odriče samo ako joj posebno oprosti; ali nije primoran da oprosti.

Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da ona “oslobodi svog oca (koji je rob)“, otac je oslobođen samo ugovorom; međutim, to nije slučaj ako je oženi pod uslovom da ona “kasnije oslobodi svog oca“ (oslobođenje se ne postiže samo ugovorom, već samo muškarčevim posebnim oslobođenjem). U ovom slučaju, žena dobija miraz ekvivalentan uobičajenom mirazu (mehr-i misil). To je zato što “oslobođenje oca“ navedeno kao miraz nije imovina. Međutim, to nije slučaj ako se žena uda pod uslovom da njen otac bude oslobođen u njeno ime. (U ovom slučaju, oslobođenje oca se smatra mirazom.).To je zato što ovaj izraz implicira da vlasništvo oca prvo prelazi na ženu. Jer je “oslobođenje u ime žene“ moguće samo pod ovim uslovom. Vlasništvo oca je imovina pogodna za miraz.

Ako otac uda svoju ćerku za muškarca pod uslovom da muškarac uda njegovu ćerku za oca, i on odredi miraz, onda (se smatra); ako taj muškarac takođe uda svoju ćerku za oca devojke, onda svaka ćerka dobija ugovoreni miraz. Ako je ne uda, ćerka koja je udata dobija puni uobičajeni miraz. To je zato što je prihvatanje prve ćerke nižeg iznosa od uobičajenog miraza posledica koristi ugovorene u korist njenog oca. Jer je korist njenog oca kao njena sopstvena korist. Slično, da je otac ugovorio korist uz ugovoreni miraz za svoju ćerku, ona bi dobila uobičajeni miraz. Isto važi i ovde.

Allah Te‘âlâ najbolje zna.

BRAK ONIH KOJI SU JEDNAKI

Već smo ranije objasnili svrhu ove teme. Ta svrha je razmatranje principa jednakosti (muškarac je jednak ženi) u braku i osiguravanje validnosti bračnog ugovora koji je zaključila sama žena ili neko drugi uz njen pristanak sa muškarcem ravnopravnog položaja, čak i bez staratelja.

Autor je predstavio nekoliko rivâjet izveštaja kao dokaz za ovo. To su:

Hadis Džafera (r.a.h.):

أَنَّ النَّبِيَّ صلَّى اللهُ عليْه وسلَّمَ تزوَّجَ أُمَّ حبيبةَ بنْتَ أبي سُفْيَانَ وكَانَ الَّذِي وَلِيَ عَقْدَ النِّكَاحِ النَّجَاشِيُّ ومَهرَهَا عَنْهُ أَرْبَعمِائةِ دينارٍ.

“Poslanik se oženio Um Habibom, ćerkom Ebû Sufyân'a (r.a.h.). Venčanje je obavio Nadžaši, a Habibi je dao četiri stotine dinara kao miraz u ime Hz.Poslanika (s.a.v.s.)“.[111]

Hadis Hz.Aiše (r.a.h.):

أَنَّهَا زَوَّجَتْ حفْصةَ بنتَ عبدِ الرَّحْمَنِ بنِ أَبِي بَكْرٍ منَ الْمُنْذِرِ بنِ الزُّبَيْرِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وعبدُ الرَّحمنِ غَائِبٌ فقالَ : أَمثْلِي يُفْتَاتُ عَلَيْهِ فِي بِنَاتِهِ ، فقالتْ عائشةُ : رَضِيَ اللهُ عنها أَوتُرْغَبُ عن الْمُنذر لَتملكنَّ أمرَها عبدُ الرَّحْمَنِ فَمَلَكَهَا فَقَال . مَا بِي رَغبَةٌ عَنْهُ

“Hz.Aiša (r.a.h.) je udala Hafsu, ćerku svog brata Abdurahmana b. Ebû Bekra (r.a.h.), za el-Mundira b. el-Zubejra (r.a.h.) dok je Abdurahman bio odsutan. Kada se Abdurahman vratio, rekao je: 'Da li se može oduzeti autoritet nekoga poput mene u vezi sa mojim ćerkama?' Hz.Aiša (r.a.h.) je rekla: 'Da li se odričeš Munzira da bi preuzeo kontrolu nad poslovima svoje ćerke?' te mu je ona dala autoritet devojke. Abdurahman je rekao: 'Ne, ne odričem se Munzira'“.[112]

Hadis Abdurahmana b. Mervâna (r.a.h.):

زَوَّجَتْ امْرَأَةٌ مَعَنَا فِي الدَّارِ ابْنَتَيْهَا فَجَاءَ أَوْلِيَاؤُهَا فَخَاصَمُوهَا إِلَى عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأَجَازَ النِّكَاحَ.

“Žena koja je sa nama bila udala je kod kuće dvije svoje kćeri. Roditelji devojaka su došli i podneli tužbu protiv žene kod Hz.Alije (r.a.h.). Hz.Ali je (r.a.h.) priznao brak kao valjan”.[113]

Hadis Bahriyye bint. Hâni (r.a.h.):

قَالَتْ : زَوَّجَتْ نَفْسِي مِنَ الْقَعْقَاعِ بْنِ شَوْرٍ فَخَاصَمَ أَبِي إِلَى عَلِيٍّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فَأَجَازَ النِّكَاحَ

(Bahrija) je rekla: “Udala sam se za Kaka b. Šuru (r.a.h.). Onda je moj otac pokrenuo tužbu pred Hz.Aliju (r.a.h.). Hz.Ali (r.a.h.) je taj brak prihvatio kao validan“.[114]

(111. Mustedrek, ll/198; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/232.).

(112. Muvetta, Talak 5; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/457; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/112.).

(113. Abdurrezzak, Musannef, Vl/197; Dârekutnî, Sunen, lll/324; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/112.).

(114. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, lll/456; Dârekutnî, Sunen, lll/323; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/112; Ali el-Muttakî, Kenzu'l-ummal, XVl/716.).

Ovi izvještaji služe kao dokaz protiv Šâfiîe (r.a.h.), koji je rekao: "Brak nije validan samo kroz izjavu o nameri žena (one se ne mogu same udati)".

[5/108]

Međutim, prema Muhammedu (r.a.h.), neki od ovih izvještaja ne predstavljaju jak dokaz. Što se tiče hadisa o Nedžašiju, on kaže: "Nedâžši je bio čuvar [države]. Zato što je Ummu Habîba (r.a.h.) bila muslimanka pod starateljstvom Nedâžâšija. Zato što je bila među onima koji su migrirali u Abisiniju. Ugovor koji je sklopila Hz.Aiša (r.a.h.) također je zavisio od dozvole Abdurahmana (mevkuf). Ali je također prihvatao ugovore koje je smatrao validnim na osnovu svog javnog autoriteta (vilâjetu's-saltana)".

Autor je zatim naveo mnoge primere (pravna mišlenja) koji ukazuju da je ženi dozvoljeno da se uda za nekoga svojih godina. Neki od njih su sledeći:

Ako staratelj ne dozvoli ženi da se uda, a žena podnese tužbu protiv svog staratelja sultanu, a sultan odbije da dozvoli brak, on i dalje može narediti staratelju da je uda. Ako žena to sama učini, kako možete presuditi da je njena radnja nevažeća?

Ako čovek oslobodi svoju robinju koja ima dete sa njim (ummu'l-veled), a zatim se žena uda za nekog drugog bez znanja deteta, da li bi taj brak bio nevažeći na osnovu toga što je dete staratelj robinje?

Šta kažete, ako žena oslobodi svog senilnog oca i organizuje njegovu ženidbu, zar to ne bi bilo dozvoljeno? Ako žena može da organizuje ženidbu svog oca, zašto ne može sama da organizuje udaju?

Autor je pomenuo i mnoga druga slična pitanja.

Prema knjizi "İhtilâfu Ebû Hanîfe ve Ibn Ebû Leylâ", Ibn Ebû Leylâ je izjavio: "Ovo (žena koja se udaje bez staratelja) nije dozvoljeno". Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.) su također rekli: "Nije dozvoljeno ženi da sama sklopi bračni ugovor bez odobrenja sudije ili staratelja". Kontradiktorna priroda rivâjeta Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) po ovom pitanju je već objašnjena.

Allah, Uzvišeni i Slavni, najbolje zna, i Njemu je povratak.

BRAK ROBOVA I KONKUBINA

Prema hanefijskoj školi mišlenja, slobodan čovek može da se oženi sa četiri robinje ako već nema slobodnu ženu prema bračnom ugovoru. Šafiijska škola, međutim, navodi da "slobodan čovek može da se oženi samo jednom robinjom".

Ova razlika u mišlenju između nas i Šâfiîa (r.a.h.) može se razmotriti u nekoliko delova.

Jedna stvar je sledeća: Po našem mišlenju, ako slobodan čovek nije oženjen slobodnom ženom, može se oženiti robinjom čak i ako ima sredstva da se oženi slobodnom ženom, ali je bolje za njega da to ne čini.

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), slobodan čovek koji može sebi da priušti da se oženi slobodnom ženom ne može se oženiti robinjom. Jer Allah Svemogući kaže:

وَمَن لَّمۡ يَسۡتَطِعۡ مِنكُمۡ طَوۡلًا أَن يَنكِحَ ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ فَمِن مَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُم مِّن فَتَيَٰتِكُمُ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۚ وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِإِيمَٰنِكُمۚ بَعۡضُكُم مِّنۢ بَعۡضٖۚ فَٱنكِحُوهُنَّ بِإِذۡنِ أَهۡلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِ مُحۡصَنَٰتٍ غَيۡرَ مُسَٰفِحَٰتٖ وَلَا مُتَّخِذَٰتِ أَخۡدَانٖۚ فَإِذَآ أُحۡصِنَّ فَإِنۡ أَتَيۡنَ بِفَٰحِشَةٖ فَعَلَيۡهِنَّ نِصۡفُ مَا عَلَى ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ مِنَ ٱلۡعَذَابِۚ ذَٰلِكَ لِمَنۡ خَشِيَ ٱلۡعَنَتَ مِنكُمۡۚ وَأَن تَصۡبِرُواْ خَيۡرٞ لَّكُمۡۗ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ

25. A onome među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjernicom – eto mu one u vašem vlasništvu, robinje vaše, vjernice – a Allah najbolje zna kakvo je vjerovanje vaše – ta jedne ste vjere. I ženite se njima, s dopuštenjem vlasnika njihovih, i podajte im vjenčane darove njihove, kako je uobičajeno, kada su čedne i kada javno ne čine blud i kada tajno ne žive s ljubavnicima. – A kada one kao udate počine blud, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene. – To je za onoga od vas koji se boji bluda; – a bolje vam je da se uzdržite! Allah prašta i samilostan je. [en-Nisâ, 4/25].

Allah Te'âlâ je u ovom ajetu odredio da je za brak sa robinjom uslov nemogućnost braka sa slobodnom ženom. Vezivanje neke odredbe za uslov podrazumeva razlikovanje postojanja i nepostojanja tog uslova.

Štaviše, Allah Svemogući je objasnio da slobodan čovek može da se oženi robinjom samo ako se plaši preljube. Ova situacija nastaje samo kada nije u mogućnosti da se oženi slobodnom ženom.

Racionalni argument za ovo je sledeći: Ženidba slobodnog čoveka sa robinjom znači izlaganje njegovog deteta opasnosti ropstva. Zato što je dete deo njega (oca), ali je zavisno od majke u pitanjima ropstva. Kao što nije dozvoljeno da se slobodni čovek izloži opasnosti ropstva, takođe nije dozvoljeno da svoje dete izloži opasnosti ropstva, osim ako za to ne postoji nužnost. Zato nije dozvoljeno da se muškarac oženi robinjom dok je već oženjen slobodnom ženom. To posebno važi i tada ako ima sredstva da se oženi slobodnom ženom. U ovom slučaju, nije neočekivano da bi brak bio zabranjen zbog prava deteta.

Zapravo, žena koja izdržava period čekanja (iddu) ne može se ponovo udati, jer bi to dovelo u pitanju poreklo deteta. Sa druge strane, ženidba robinjom je zamena za slobodnu ženu (kompenzacija slobodnog muškarca za slobodnu ženu). Jer je bračni ugovor ugovor o zajednici, koji je u osnovi zasnovan na jednakosti. Međutim, ne postoji jednakost između slobodne žene i robinje. Zato je brak sa robinjom jednak nadoknadi (kompenzaciji) štete. Kao što postojanje originala sprečava nadoknadu štete, tako je i mogućnost dobijanja originala. Ovo je slično tejmumu (suhom abdestu).

Kao što dostupnost vode sprečava tejmum, tako je i mogućnost dobijanja vode kupovinom sprečavanje tejmuma.

[5/109]

Naš (prenošeni) dokaz po ovom pitanju je ajet Allaha Svemogućeg:

وَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تُقۡسِطُواْ فِي ٱلۡيَتَٰمَىٰ فَٱنكِحُواْ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۖ فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تَعۡدِلُواْ فَوَٰحِدَةً أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُواْ

3. Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. [en-Nisâ, 4/3].

Pošto je ženidba robinjom dozvoljena, prema očiglednom značenju ajeta, dozvoljeno je i slobodnom muškarcu da je oženi.

Racionalni dokaz za ovo je sledeći: Brak je isključivo za zakonite žene. Kao i slobodna žena, i robinja je među ženama koje su dozvoljene slobodnom muškarcu. Zato je brak sa robinjom primarni uslov, a ne zamena. Ne postoji nužnost (uslov) za ovo. Dokaz da je robinja zakonita slobodnom muškarcu je ovaj: Robinja je zakonita slobodnom muškarcu time što je njegovo vlasništvo (vlasništvo nad robom). Međutim, samo žene koje su zakonite kroz brak su zakonite kroz vlasništvo. Robinja je, po konsenzusu, dopuštena kao robinja. Ona bi trebalo da bude zakonita i slobodnom muškarcu. U stvari, ovo je još važnije. Jer je obim zakonitosti za slobodnog muškarca širi nego za roba. Dok zakonitost kroz vlasništvo nije utvrđena za roba, utvrđena je za slobodnog muškarca. Razlog za to je taj što su žene iz Ademovog porekla, po samoj svojoj prirodi, zakonite muškarcima. Jer je svrha rađanje vrste. A rađanje se odvija između muškaraca i žena. Zabrana koja nastaje kasnije je zbog određenih razloga. To su razlozi eksplicitno navedeni u islamu, kao što je to što je majka ili sestra. Kada ovi razlozi izostanu, brak je u suštini dozvoljen. Razmatranje rizika od ropstva za dete je irelevantno prilikom određivanja da li je brak dozvoljen. Jer, uprkos tome što fundamentalno ometa nastavak loze, dozvoljeno je oženiti se neplodnom ili starijom ženom. S'hodno tome, ženidba robinjom, čija je jedina prepreka za nastavak loze sloboda, prvenstveno je dozvoljena. Slično tome, čak i ako slobodan muškarac oženi robinju, a kasnije ima priliku da se oženi slobodnom ženom, ili (de fakto) oženi slobodnu ženu, on može nastaviti da živi sa robinjom prema prethodnom bračnom ugovoru. I u ovom slučaju postoji rizik od ropstva za dete. Iz dosadašnjeg objašnjenja postalo je jasno da je Šâfiiîino (r.a.h.) oslanjanje na ovo rezonovanje pogrešno. Slično tome, tvrdnja da se ženidba robinjom smatra zamenom je takođe pogrešna. Jer, ako bi robinja bila zamena, onda, baš kao što se presuda o tejmumu (suhom abdestu) ne nastavlja kada voda postane dostupna, brak između slobodnog muškarca i robinje takođe treba da prestane nakon što se stvarni brak (brak sa slobodnom ženom) sklopi.

Uzimanje robinje za drugu ženu u domaćinstvu slobodne žene

Ako slobodan čovek ima slobodnu ženu prema svom bračnom ugovoru, neki hanefijski učenjaci kažu: U ovom slučaju, tekstom (nass) je utvrđeno da je zabranjeno oženiti se robinjom. Ovo protivreči analogiji. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

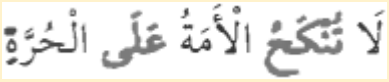

“Robinja se ne može udati preko slobodne žene“.[115]

(115. Muvetta, Nikah l/17; Abdurrezzak, Musannef, Vll/265; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/467; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/175; Dârekutnî, Sunen, IV/39; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/177, 178.).

Zaista, čak i ako je slobodna žena maloletna ili odsutna, i kad postoji potreba za brakom sa robinjom i strah od preljube, nije dozvoljeno muškarcu (koji je oženjen njome) da se oženi robinjom. Iz ovoga razumemo da je prepreka za brak sa robinjom sam brak, a ne činjenica ta da brak sa slobodnom ženom eliminiše potrebu za brakom sa robinjom.

el-Kerhî (r.a.h.) je rekao: Ženidba sa slobodnom ženom uspostavlja pravo na slobodu za potomstvo muškarca. Slobodan muškarac, ženidbom sa robinjom, negira ovo utvrđeno pravo. Međutim, nije dozvoljeno negirati pravo na slobodu kada je ono jednom uspostavljeno. Činjenica ta da muškarac kasnije dobije priliku da se oženi slobodnom ženom ne garantuje pravo njegovog deteta na slobodu.

[5/110]

Neki od naših učenjaka kažu: Robinja je među ženama sa kojima je brak dozvoljen, ne pored slobodnih žena, već odvojeno od njih. To je zato što je dozvoljenost koja čini osnovu bračnog ugovora blagoslov i za muškarca i za ženu. Ova dozvoljenost je prepolovljena statusom muškarca kao roba. Zato, dok slobodan muškarac može da se oženi sa četiri žene, rob može da se oženi samo sa dve. Slično tome, dozvoljenost je prepolovljena statusom žene kao robinje. Međutim, prepolovlenje kod robinje nije zbog ograničenog broja muškaraca za koje se može udati. Jer je žena dozvoljena samo jednom muškarcu. Prepolovlenje kod robinje je uslovno.

Postoje tri situacije u vezi sa tim:

1). Situacija pre nego što se muškarac oženi slobodnom ženom, 2- situacija nakon što se oženi slobodnom ženom, i 3- situacija istovremene ženidbe sa slobodnom ženom. Pošto se jedna situacija ne može podeliti, aspekt zabrane prevladava nad aspektom dozvoljenosti. To jest, ako se robinja uda pre slobodne žene, to je dozvoljeno; ako se uda istovremeno sa slobodnom ženom ili posle nje, to je zabranjeno. Ili, u stvarnosti, postoje dve situacije: situacija dodatka slobodnoj ženi i situacija odvojenosti od slobodne žene. Ako se robinja uda kao dodatak slobodnoj ženi, to je zabranjeno; ako se udaje sama, to je dozvoljeno. S'hodno tome, ako se muškarac koji već ima slobodnu ženu prema svom bračnom ugovoru oženi robinjom, on je dodaje slobodnoj ženi. Zato je ovaj brak nevažeći. Muškarac koji ima mogućnost da se oženi slobodnom ženom (ali se zapravo nije oženio jednom) ne dodaje robinju slobodnoj ženi oženivši se njome. Zato je njegov brak validan.Što se tiče ajeta koji navode oni koji se ne slažu, prema rivâjetu od İbn Abbâsa (r.a.h.), nameravano značenje ovog ajeta je “situacija u kojoj je muškarac oženjen slobodnom ženom“. Zapravo, to je ono što mi govorimo. Štaviše, prema našem principu, činjenica ta da je presuda uslovna zahteva postojanje presude kada taj uslov postoji. Međutim, to ne zahteva nepostojanje presude kada uslov ne postoji. Jer je moguće da ta presuda postoji zbog drugog uzroka pre postojanja uslova.

Naši učenjaci (hanefije), na osnovu gore navedenog osnovnog pravila, kažu da slobodan muškarac može da se oženi sa četiri slobodne žene, kao i sa četiri robinje.

Prema Šâfiiîinom (r.a.h.) stavu, slobodan čovek može da se oženi samo jednom robinjom. To je zato što je, po njegovom mišlenju, dozvoljenost slobodnog čoveka da se oženi robinjom samo iz nužnosti. Ova se nužnost može zadovoljiti jednom robinjom. Zato, ženidba sa više od jedne robinje nije dozvoljena. Ovo je slično jedenju strvine, koja je dozvoljena samo u meri neophodnoj za zadovolenje gladi, jer je halal samo iz nužnosti.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, apsolutno je dozvoljeno slobodnom muškarcu da se oženi robinjom, baš kao što mu je dozvoljeno da se oženi slobodnom ženom. Takođe je dozvoljeno muškarcu da se oženi sa četiri slobodne žene.

Iz gore navedenih razloga, po našem mišlenju, isto je da li su robinje muslimanke ili pripadnice naroda Knjige. Međutim, prema Šâfiiîi (r.a.h.), muslimanima nije dozvoljeno da se žene robinjama iz naroda Knjige. Jer, ženidba robinjom muslimankom eliminiše potrebu. Zato, ženidba robinjom iz naroda Knjige nikada nije dozvoljena. Sa druge strane, robinje iz naroda Knjige su generalno vlasništvo nemuslimana".[116] Bolje je za dete muslimana da bude rob muslimana nego rob nemuslimana. Šâfiîa (r.a.h.) navodi sledeći ajet kao dokaz za ovaj stav:

ٱلۡيَوۡمَ أُحِلَّ لَكُمُ ٱلطَّيِّبَٰتُۖ وَطَعَامُ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ حِلّٞ لَّكُمۡ وَطَعَامُكُمۡ حِلّٞ لَّهُمۡۖ وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡكِتَٰبَ مِن قَبۡلِكُمۡ إِذَآ ءَاتَيۡتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِيٓ أَخۡدَانٖۗ وَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلۡإِيمَٰنِ فَقَدۡ حَبِطَ عَمَلُهُۥ وَهُوَ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ

5. Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga, i vaša jela su njima dozvoljena; i čestite vjernice su vam dozvoljene, i čestite kćeri onih kojima je data Knjiga prije vas, kad im vjenčane darove njihove dadete s namjerom da se njima oženite, a ne da s njima blud činite i da ih za priležnice uzimate. A onaj ko otpadne od prave vjere – uzalud će mu biti djela njegova i on će, na onome svijetu, nastradati. [el-Maide 5/5]

[5/111]

Ovde "**čedne žene**" označavaju one koje su slobodne. Pošto je brak sa ženom iz naroda Knjige dozvoljen pod uslovom da je slobodna, robinja ne potpada pod propis ovog ajeta. Međutim: Ona potpada pod propis ajeta:

وَلَا تَنكِحُواْ ٱلۡمُشۡرِكَٰتِ حَتَّىٰ يُؤۡمِنَّۚ وَلَأَمَةٞ مُّؤۡمِنَةٌ خَيۡرٞ مِّن مُّشۡرِكَةٖ وَلَوۡ أَعۡجَبَتۡكُمۡۗ وَلَا تُنكِحُواْ ٱلۡمُشۡرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤۡمِنُواْۚ وَلَعَبۡدٞ مُّؤۡمِنٌ خَيۡرٞ مِّن مُّشۡرِكٖ وَلَوۡ أَعۡجَبَكُمۡۗ أُوْلَٰٓئِكَ يَدۡعُونَ إِلَى ٱلنَّارِۖ وَٱللَّهُ يَدۡعُوٓاْ إِلَى ٱلۡجَنَّةِ وَٱلۡمَغۡفِرَةِ بِإِذۡنِهِۦۖ وَيُبَيِّنُ ءَايَٰتِهِۦ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمۡ يَتَذَكَّرُونَ

221. Ne ženite se mnogoboškinjama dok ne postanu vjernice; uistinu je robinja-vjernica bolja od mnogoboškinje, makar vam se i sviđala. Ne udavajte vjernice za mnogobošce dok ne postanu vjernici; uistinu je rob-vjernik bolji od mnogobošca, makar vam se i dopadao. Oni zovu u Džehennem, a Allah, voljom Svojom, nudi Džennet i oprost, i objašnjava ljudima dokaze Svoje, da bi razmislili. [el-Bekare 2:221].

Jer, neverovanje robinje pogoršava neke od posledica neverovanja – što je ropstvo. Zato, baš kao i za ženu zoroastrijanku, udaja za robinju iz naroda Knjige je apsolutno nedopustiva.

(116. U slučaju braka robinje, njeno vlasništvo i brak drže različite osobe. Zato se robinja koja nije muslimanka može smatrati samo vlasništvom nemuslimana. Čak i ako ta robinja rodi dete od muža muslimana, dete, iako od muslimana, ostaje rob nemuslimana.).

Naši dokazi po ovom pitanju, kao što je gore objašnjeno, sledeći su: Robinja iz naroda Knjige je dozvoljena da se uda, baš kao i robinja muslimanka, kako kroz vlasništvo, tako i kroz brak. Jer, žene kojima nije dozvoljeno da se udaju, poput žena zoroastrijankih, takođe nisu dozvoljene da se udaju kroz vlasništvo. Činjenica ta da naša religija izjednačava brak sa klanjem kurbana takođe je dokaz za to. To jest, u vezi sa dozvoljenošću onoga što se kolje, žena iz naroda Knjige, bilo da je slobodna ili robinja, je kao muslimanka. Isto važi i za brak. Takođe je rečeno da se "muhsan žene" pomenute u ajetu koji je Šâfiîa (r.a.h.) naveo kao dokaz odnose na čedne žene iz naroda Knjige. Prema ovome, presuda ajeta uključuje i slobodne i robinje. Čak i ako se ajet odnosi na slobodne žene naroda Knjige, dozvoljenost braka sa slobodnim ženama naroda Knjige ne dokazuje da je brak sa robinjama naroda Knjige zabranjen. To razjašnjava šta je poželnije u ovoj stvari. Reč "mnogobošac" u ajetu ne uključuje žene pripadnika Knjige, jer one imaju posebno ime. Zaista, Allah Svemogući pominje mnogobošce među pripadnicima Knjige u sledećem ajetu:

لَمۡ يَكُنِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ مِنۡ أَهۡلِ ٱلۡكِتَٰبِ وَٱلۡمُشۡرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأۡتِيَهُمُ ٱلۡبَيِّنَةُ

1. Nisu se nevjernici između sljedbenika Knjige i mnogobošci odvojili, sve dok im nije došao dokaz jasni; [el-Bejjine) 98/1].

Ako se muškarac oženi robinjom bez dozvole njenog gospodara, zatim se oženi slobodnom ženom, a kasnije gospodar roba to odobri, brak sa robom nije dozvoljen.

Jer, robinji je dozvoljeno da se uda samo tada kada je data njena saglasnost. U trenutku kada gospodar da svoj pristanak, postoji slobodna žena prema bračnom ugovoru tog čoveka. Sa ovom saglasnošću, robinja se dodaje slobodnoj ženi. Međutim, kada se robinja uda pored slobodne žene, robinja ne postaje dozvoljena. Štaviše, ovde je nastala situacija nakon ugovora, ali pre saglasnosti, koja bi sprečila početak ugovora te time ometala saglasnost. Ovo je kao kada se čovek oženi ženom putem ugovora koji je podložan saglasnosti druge osobe, a zatim se oženi sestrom te žene. Ako prva žena kasnije da svoj pristanak, njen brak nije dozvoljen. Slično, u gore navedenom slučaju, ako se čovek oženio slobodnom majkom ili ćerkom robinje pre nego što je gospodar dao svoju dozvolu, da li bi bilo dozvoljeno da je gospodar kasnije dao svoju dozvolu?" Rekao je: "Iz razloga koji smo pomenuli, ništa od toga nije dozvoljeno".

Ako se muškarac oženi robinjom bez dozvole njenog gospodara, a zatim je gospodar, nesvestan braka, oslobodi, ovo oslobađanje se smatra priznanjem i dozvolom braka.

Zato što je robinja strana u ugovoru, ali ugovor nije važeći (izvršni) zbog prava gospodara. Ugovor postaje važeći samo kada se zanemari pravo gospodara. Važenje ovog ugovora je na strani robinje, a ne na gospodarevoj. Zato robinja nema mogućnost da bude oslobođena. Izjava autora: "Oslobađanje robinje od strane gospodara znači odobravanje i dozvoljavanje braka" je površno tumačenje. Razlog zašto ugovor stupa na snagu na strani robinje, i posledično, zašto robinja nema mogućnost da bude oslobođena, baš kao da se udala nakon što je oslobođena, je sledeći: Mogućnost oslobođenja je uspostavljena zato što se autoritet muža nad robinjom povećava zbog njenog oslobođenja. To se ne dešava kada važenje ugovora počinje od početka, nakon što je ona oslobođena. Zato, ako nisu imali seksualni odnos pre nego što je ona oslobođena, robinja dobija miraz. Pošto obaveza (koju zahteva ugovor) leži na njemu, zato mu pripada i cena te obaveze.

Prema Zuferu (r.a.h.), on je u vezi sa ovim pitanjem rekao sledeće: "Ovaj brak je nevažeći jer zavisi od gospodareve saglasnosti. Zato, njegovu validnost takođe određuje gospodar. Pošto se gospodarevo pravo gubi oslobađanjem žene, nije moguće ostaviti brak zavisnim od njegovog odobrenja. Zato je nevažećiost ovog (suspendovanog) braka definitivno utvrđen. To je kao kada neko proda tuđu imovinu, a zatim vlasnik proda tu imovinu nekom drugom. Pošto je vlasnik prodao imovinu, prva prodaja postaje nevažeća".

Mi mu odgovaramo: Ovaj brak nije zavisio od odobrenja gospodara. On je nevažeći samo zbog gospodarevog prava. Kada se gospodarevo pravo gubi oslobađanjem roba nakon ugovora, prepreka za validnost ugovora takođe se uklanja.

[5/112]

Gospodareva prethodna dozvola za brak sa robinjom je druga stvar. Jer, u ovom slučaju, ugovor koji je robinja sklopila nije važeći osim ako gospodar ne da svoje (ponovno) odobrenje. Pošto se gospodarevo pravo ne gubi davanjem dozvole (prethodno), dozvola gospodara ili osobe koja deluje u njegovo ime je apsolutno neophodna (da bi ugovor bio važeći). U gore navedenom slučaju, međutim, gospodarevo pravo se gubi njenim oslobađanjem.

Situacija u kojoj robinja kupi nešto, a zatim je njen gospodar oslobodi, razlikuje se od gore navedene. Jer, u ovom slučaju, kupovina postaje nevažeća. To je zato što kupovina prenosi vlasništvo na gospodara. Ako bi stupila na snagu nakon što je robinja oslobođena, prenela bi vlasništvo na robinju, što je nedopustivo. U gore navedenom slučaju, međutim, bračni ugovor je već stupio na snagu tako što je robinji dozvoljeno da se uda. On ostaje na snazi sa ovim statusom čak i nakon što je robinja oslobođena.

Ako gospodar ne oslobodi robinju, već umre i njegov sin je nasledi (to se ispituje). Ako otac nije dodirnuo robinju, a robinja je dozvoljena sinu, brak postaje nevažeći. Sin takođe nema pravo da pristane na ovaj brak. Jer je dozvoljenost koja je validna, nastala povrh dozvoljenosti koja zavisi od odobrenja drugog. Dozvoljenost koja je validna ukida dozvoljenu. Ovo je kao da validno vlasništvo nastaje povrh suspendovanog vlasništva. Na primer, ako neko proda tuđu imovinu, a zatim je otkupi od vlasnika, prethodni ugovor o prodaji postaje nevažeći, a sin nema pravo da pristane na njega. Jer, postoji kontradikcija između dva vlasništva i dve dozvoljenosti u predmet ugovora. Važenje jedne od njih poništava drugu.

Ako robinja nije dozvoljena sinu (koji nasleđuje od svog oca), ali sin odobri brak, on je dozvoljen prema nama. To je zato što je sin zauzeo mesto oca u davanju odobrenja i nema kontradikcije u stvaranju validne dozvoljenosti na osnovu suspendovane dozvoljenosti. Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), ovaj brak nije dozvoljen. Pošto je zavisio od očevog odobrenja, nije validan uz odobrenje nekog drugog.

Ako gospodar proda ili pokloni svoju robinju nekome, (to se ispituje); Ako je robinja dozvoljena kupcu ili osobi kojoj je poklonjena, onda je prethodni brak nevažeći uz njihov pristanak. Ako im nije dozvoljena, prema nama, brak je validan uz njihovu dozvolu. Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), on nije validan.

Ako je robinja zakonito vlasništvo svog vlasnika i, nakon što pređe u njegovo vlasništvo, njen muž ima polni odnos sa njom, bez obzira da li vlasnik pristaje ili ne, muž mora da plati manji od ekvivalentnog miraza i miraza određenog u braku pre prenosa vlasništva, jer se polni odnos dogodio pod sumnjom da je brak važeći.

Zato se kazna had ukida, te on mora da plati manji od određenog miraza i ekvivalentnog miraza. Ko god poseduje robinju u vreme seksualnog odnosa, dobija miraz. Jer je miraz cena onoga što muškarac dobija polnim odnosom. Ono što se dobije polnim odnosom pripada drugom vlasniku. Zato, cena pripada njemu. Ako muž ima polni odnos sa robinjom dok je ona u vlasništvu prvog vlasnika, a zatim drugi vlasnik pristane na ovaj brak, muž treba samo da plati miraz prvom vlasniku. Pošto se polni odnos dogodio pod sumnjom da je brak važeći, dok je ona bila u vlasništvu prvog vlasnika, miraz se mora isplatiti u zamenu za ono što je primljeno od robinje. To je vlasništvo prvog vlasnika. Zato miraz pripada njemu.

Takođe je rečeno da je brak nevažeći čak i uz dozvolu drugog vlasnika. To je zato što je brak postao nevažeći kada je drugi vlasnik preuzeo posed robinje.

Neki hanefijski učenjaci kažu: "Ova presuda je pogrešna. Jer, kada muž ima odnos sa robinjom dok je ona u vlasništvu prvog vlasnika, robinja je dužna da izdržava period čekanja (iddu). Žena koja izdržava period čekanja nije dozvoljena nikome osim osobi sa kojom čeka. Zato ova robinja nije dozvoljena drugom vlasniku. Iz tog razloga, suspendovani brak nije nevažeći. Postaje važeći ako drugi vlasnik da dozvolu".

Kao odgovor, kažemo: Ono što je Muhammed (r.a.h.) rekao u Kitabul-Asl je istina. Jer je idda potrebna tek nakon razdvajanja. Robinja ne izdržava idu pre razdvajanja. Iako je drugom vlasniku zabranjeno da ima seksualni odnos sa robinjom, bivanje njenog vlasništva poništava suspendovano vlasništvo. Presuda ovde je analogna zabrani novog gospodara da ima seksualni odnos sa robinjom zbog istibrâ'e.[117] Ovo ne sprečava da brak koji zavisi od odobrenja drugog bude nevažeći. I to je slučaj.

[5/113]

(117. Zabrana približavanja robinji zbog prečišćavanja (istibrâ) prihvaćena je kao osnova za analogiju (kijas).).

(Istibrâ- Istibrâ, u islamskoj jurisprudenciji, je proces osiguravanja da se poslednje kapi urine koje preostaju u urinarnom traktu nakon mokrenja potpuno iscede i zaustave. Ovo prečišćavanje, zajedno sa İstincâ'om i İstibrâ'om, izuzetno je važno za validnost abdesta i namaza, (prečišćenja od nečistoće) prema islamu i ihsanu.

İstincâ i İstibrâ- الاستبراء والاستنجاء - Dva termina koja opisuju neophodno čišćenje nakon kršenja abdesta.

Izvedeno od korenske reči berâet, što znači "osloboditi se, distancirati se", istibrâ znači "želeti da se oslobodimo nečega". Kao termin, odnosi se na čekanje određenog vremenskog perioda nakon obavljanja nužde kako bi se osiguralo da je tok fecesa ili urina potpuno zaustavljen, i izvođenje određenih radnji u tu svrhu. Istincâ, izvedeno od korenske reči necâ (necât), što znači "osloboditi se teškoće, zaustaviti nešto", takođe znači "pokušati da se nečega rešimo, očistimo prljavštinu koja dolazi iz tela". Kao termin, opisuje čišćenje ostataka fecesa i urine vodom ili drugim sredstvima nakon obavljanja nužde. Istitâb, što znači "očistiti se", takođe se koristi kao ekvivalent reči istincâ.

TDV-ISLAM ANSIKLOPEDISI (TURSKA ENCIKLOPEDIJA ISLAMA).).

Ako muž ima seksualni odnos sa robinjom dok je ona još uvek u vlasništvu svog prethodnog vlasnika, a zatim je vlasnik oslobodi, brak je validan. Prema analogiji (kijasu), muž mora da plati dva miraza: jedan vlasniku zbog sumnjivog braka pre emancipacije, a jedan ženi jer je brak postao validan nakon emancipacije. To je zato što je brak validan tek nakon emancipacije. Nije dozvoljeno smatrati ga validnim bez miraza. Međutim, (Ebû Hanîfe (r.a.h.)) je usvojio istihsan (pravnu preferenciju) i rekao: On treba da plati samo jedan miraz gospodaru. To je zato što je neophodnost miraza zbog seksualnog odnosa povezana sa ugovorom. Zapravo, da ugovor nije sklopljen unapred, ne bi bio potreban miraz. Ugovor zahteva samo jedan miraz. Kada postane neophodno platiti miraz gospodaru, nije potrebno platiti miraz robinji uz taj ugovor. Objašnjenje je sledeće: Iako odobrenje dolazi nakon ugovora, njegova validnost zavisi od samog ugovora. Zapravo, prisustvo svedoka je uslov u vreme ugovora, a ne u vreme odobrenja. Kao i uslov miraza, uslov prisustva svedoka je isključivo u svrhu utvrđivanja zakonitog braka između muža i žene. Prisustvo svedoka u vreme ugovora ne zahteva njihovo prisustvo u vreme odobrenja, baš kao što obaveza plaćanja miraza gospodaru u vreme ugovora ne zahteva posebnu isplatu miraza robinji u vreme odobrenja. Ako gospodar ne oslobodi robinju, ali odobri brak koji ona sklopi, njegovo se naknadno odobrenje smatra istim kao i njegova početna dozvola. Ako je gospodar prethodno dao dozvolu da se robinja uda, ugovor koji ona sklopi je validan. Prisustvo svedoka je uslov u vreme ugovora, a ne u vreme dozvole. Isto važi i za naknadno odobrenje gospodara. Prisustvo svedoka je uslov u vreme ugovora, a ne u vreme odobrenja.

Gospodar može prisiliti svoju robinju ili sluškinju da se uda.

Čin kojim gospodar prisiljava svog roba ili robinju da se oženi

Zato što su genitalije robinje vlasništvo gospodara. Zato, udajom svoje robinje, gospodar vrši kontrolu nad svojom imovinom. Baš kao i kod prodaje, gospodar ima ovlašćenje da raspolaže svojom imovinom bez saglasnosti robinje. Isplata miraza gospodaru i naknadno odricanje od obaveze izdržavanja, dodatni su dokaz za to. Gospodar obavlja ove transakcije za sebe (ne za robinju).

Što se tiče roba;

Prema hanefijskoj školi mišlenja, gospodar ga može oženiti bez njegovog pristanka.

Prema Šâfiiî (r.a.h.), gospodar ne može prisiliti svog roba da se oženi bez njegovog pristanka. To je zato što ono što bračni ugovor obuhvata iz perspektive roba nije gospodareva imovina. Prisiljavanjem svog roba na brak, gospodar raspolaže nečim što ne poseduje i to ne može učiniti jednostrano. Gospodar je kao stranac prema svom robu u stvarima koje ne poseduje. Slično tome, gospodar nema pravo da prizna delikt u ime roba koji bi zahtevao odmazdu (kisas), jer krv roba nije gospodareva imovina. Isto tako, gospodar nema pravo da se razvede od žene roba, jer žena roba nije gospodareva imovina. Kao što ne može da učini ove stvari, gospodar ne može prisiliti svog roba da se oženi, jer predmet bračnog ugovora nije gospodareva imovina. Objašnjenje je sledeće: Prisiljavanje roba da se oženi bez njegovog pristanka nema nikakvu svrhu u smislu bračnog ugovora, jer moć razvoda leži na robu; mogu se odmah razvesti od njih.

Kao dokaz u ovom slučaju uzimamo sledeći ajet:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا عَبۡدٗا مَّمۡلُوكٗا لَّا يَقۡدِرُ عَلَىٰ شَيۡءٖ وَمَن رَّزَقۡنَٰهُ مِنَّا رِزۡقٗا حَسَنٗا فَهُوَ يُنفِقُ مِنۡهُ سِرّٗا وَجَهۡرًاۖ هَلۡ يَسۡتَوُۥنَۚ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ

75. Allah navodi kao primjer roba u tuđem vlasništvu koji ništa nema i onoga koga smo Mi bogato obdarili i koji udjeljuje iz toga, i tajno i javno – zar su oni jednaki? Neka je hvaljen Allah! Ali većina njih ne zna. [en-Nahl 16/75].

[5/114]

Ženidbom svog roba, gospodar samo zaključuje ugovor koji se tiče nečega što je izvan njegovih mogućnosti. Štaviše, rob je apsolutno vlasništvo gospodara. Zato, baš kao i robinja, on je može udati bez njenog pristanka. Razlog za to je taj što gospodar može udati svoju robinju ne zato što poseduje ono što je stečeno brakom, već zato što je vlasnik toga. Ovlašćenje za brak ne zahteva vlasništvo nad onim što je stečeno brakom i (ova prava) se ne uspostavljaju na toj osnovi. Slično tome, staratelj može udati maloletno lice ako ne poseduje ono što je stečeno brakom. Ovo utvrđuje da gospodar može udati svoju robinju ne zato što poseduje ono što je stečeno brakom, već zato što je vlasnik toga. Ovo važi i za roba, pa čak i više, za samog roba. Jer, dok služi svojim interesima udajom robinje, on služi svojim interesima i tada kad oženi roba. Štaviše, plaćanje miraza je jedno od dva razmatranja bračnog ugovora. Gospodar će platiti miraz sa strane robinje, baš kao što je platio i pupoljak sa strane roba.

Šâfiiîina (r.a.h.) izjava da "ono što je uključeno u brak roba nije vlasništvo gospodara" je netačna. Postoji konsenzus da se rob ne može sam oženiti. Priznanje delikta koji zahteva odmazdu (kisas) i razvod od žene, primeri su ovoga. U stvarima gde gospodar nema određena prava nad robom, robu ostaje princip slobode i može samostalno da koristi ta prava. Činjenica ta da se rob ne može sam oženiti implicira da je brak roba uključen u vlasništvo gospodara. Uslov za brak je dozvoljenost (halal). Dozvoljenost se uspostavlja brakom i traje sve dok se ne raskine razvodom. Jasno je da strah od gospodara sprečava roba da se razvede od svoje žene.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ako gospodar prizna da je njegov rob bio oženjen, ovo priznanje je nevažeće. Međutim, ako prizna brak svoje robinje, on je validan. Ovo smo već objasnili. Šuajb b. Ebi'l-Kâsım (r.a.h.) je preneo suprotno od ovog presudnog rešenja od Ebû Yusûfa (r.a.h.), koji ga je zauzvrat preneo od Ebû Hanîfe (r.a.h.). Prema ovom rivâjetu, priznanje gospodara braka njegovog roba je validno, ali njegovo priznanje braka njegove robinje je nevažeće. To je zato što priznanje robinje podrazumeva da njeni genitalije postaju dozvoljene njenom mužu. Bez svedoka, samo priznanje gospodara ne čini je dozvoljenom njemu (mužu).

Kada se robinja koja je udata oslobodi, kao što smo prethodno objasnili, ona ima pravo izbora: Ako odluči da se rastane a njen muž je imao polni odnos sa njom, njen gospodar dobija dogovoreni miraz. To je zato što se polni odnos dogodio za vreme važenja braka, a miraz određen kao rezultat tog odnosa je postao konačan. Ako njen muž nije imao polni odnos sa robinjom, ni robinja ni gospodar ne dobijaju miraz. To je zato što izbor robinje da se rastane znači da je brak u osnovi poništen. U ovom slučaju, baš kao što je njihovo rastajanje posledica nedostatka jednakosti, gubi se ceo miraz.

Ako robinja odluči da ostane sa svojim mužem (da nastavi brak), gospodar dobija miraz, bez obzira da li je muž imao seksualni odnos sa njom ili ne. To je zato što se ugovoreni miraz (mehr-i musemmâ) zahteva u zamenu za ono što će muž dobiti iz samog ugovora. Muž je ovo dobio od gospodara, zato gospodar dobija njegovu vrednost.

Ako gospodar ne oslobodi robinju, dobija njen miraz u celosti od njenog muža. Muž nema pravo da zadrži miraz osim ako gospodar ne preda robinju. To je zato što gospodar ima pravo na miraz robinje baš kao i slobodna žena. Slobodna žena može odbiti da se preda osim ako ne dobije miraz. Slično tome, ako je uslovljeno da se miraz plati u gotovini, gospodar može odbiti da preda robinju. Ako je miraz odložen (mu'adždžal), prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), po analogiji sa principom da kada se cena prodate stvari plaća na kredit, gospodar nema pravo da odbije isporuku stvari, a slobodna žena nema pravo da odbije isporuku sebe. Prema drugom stavu Ebû Yusûfa (r.a.h.), ako je miraz odložen, žena može odbiti da se preda kako bi ga primila. Ugovor o prodaji je drugačiji. To je zato što se u braku predaja žene može dogoditi u bilo kom trenutku njenog života, a njen zahtev za miraz takođe može nastati u bilo kom trenutku njenog života. U ugovoru o prodaji, pravo na isporuku se stiče odmah nakon zaključenja ugovora. Ako je cena odložena, prodavac nema pravo da je odmah zahteva.

[5/115]

Ako je gospodar primio miraz u celosti, naređuje mu se da preda robinju njenom mužu. Međutim, gospodar nije obavezan da smesti robinju u kuću sa njenim mužem. To je zato što je služba robinje (fizički rad) gospodarevo pravo i to mu se pravo ne može uskratiti. Robinja nastavlja da služi svom gospodaru u njegovom domu kao i ranije, a muž zadovoljava njene potrebe kad god je zatekne samu ili dostupnu.

Ako gospodar ubije svoju robinju pre nego što muž ima seksualni odnos sa njom, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), gospodar treba mužu vratiti ceo miraz. Ako još nije primio miraz, gubi sva prava na njega. Međutim, prema rečima Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.), dug za miraz ne prestaje u ovoj situaciji. Isto važi i ako gospodar proda robinju na mesto koje nije pristupačno mužu***.

(PS: Samir B: Ova sudska debata bavi se sukobom između prava na imovinu i bračnih prava udate robinje u islamskom pravu. Problem je sledeći: Gospodar je udao svoju robinju za muškarca, ali pre nego što je došlo do konzumacije (seksualnog odnosa), ubio ju je ili prodao na mesto koje nije bilo pristupačno njenom mužu.

Glavni razlog za neslaganje među imamima je sledeći:

1). Ebû Hanîfina (r.a.h.) logika: "Uništenje robe (Emâlî)".

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), miraz je oblik nadoknade, a zauzvrat, muž mora biti u mogućnosti da ima koristi od žene (temkin).

Situacija smrti/prodaje: Ubistvom ili prodajom robinje, gospodar je potpuno eliminisao pravo muža na "koristi“ braka.

Zaključak: Ugovor postaje ništavan jer muž ne može imati koristi od "usluge“ koju je kupio zbog krivice gospodara (vlasnika robinje). Zato, ako je muž platio miraz, dobija ga nazad; ako nije platio, njegov dug se briše. Ebû Hanîfe (r.a.h.) ovu situaciju vidi kao "uništenje robe pre isporuke“, [1, 2].

2. Logika imama Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.): "Završetak ugovora“.

(Dva imama) posmatraju stvar iz perspektive bračnog ugovora:

Čija je krivica? Ubistvo konkubine je tehnički čin "**eliminacije**" koji prekida brak. Međutim, prema njima, obaveza plaćanja miraza nastaje kao odgovornost u trenutku zaključenja bračnog ugovora.

Zaključak: Žena (konkubina) nije imovina, već strana u bračnom ugovoru. Iako smrt ili prodaja prekidaju brak, to ne uklanja u potpunosti obavezu muža u vezi sa mirazom (u nekim slučajevima može se zahtevati polovina miraza). Oni ne smatraju ovaj čin gospodara razlogom za gubitak muževljevog prava [1, 3].

Šta ovo ukratko znači?

a). Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: "**Ako gospodar uništi sredstva za brak koja je prodao svojim rukama, onda mora da se odrekne miraza**".

b). **Studenti kažu**: "Bračni ugovor se sklapa jednom; ako gospodar ubije ili proda robinju, brak prestaje, ali muž je već preuzeo ovaj rizik/dug ugovorom, tako da miraz ne bi trebalo da bude izgubljen".

Modernim rečima rečeno, zamislite da ste kupili uslugu, ali osoba koja je pruža (dobavljač) je uništi pre nego što vam je isporuči. Dok Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže da je "**potreban povratak novca**", drugi tome pristupaju logikom "**ugovor je već sklopljen**".

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom...

Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.) daju svoje obrazloženje po ovom pitanju na sledeći način: Ubistvo se takođe smatra smrću od prirodnih uzroka. Smrću se završava ceo miraz. Slično tome, ako neko drugi osim gospodara ubije robinju, presuda je ista. Jer, bračni ugovor prestaje smrću, pošto se brak sklapa za ceo život. Ugovor prestaje završetkom tog života, a raskid ugovora zahteva završetak plaćanja (duga za miraz). Dokaz za to je sledeći: Muž i njegova konkubina nasleđuju jedno od drugog. Na primer, ako gospodar povredi konkubinu, zatim je oslobodi, i ona stekne bogatstvo, a zatim umre od te povrede, muž nasleđuje od nje. Ako muž umre prvi, konkubina takođe nasleđuje od njega. Nasleđivanje nastaje kada se brak završi smrću. Ovo ukazuje da njihov brak nije raskinut (poništen). Međutim, gubitak miraza je jedna od posledica raskida braka.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je, kao odgovor na ovo, rekao: Osoba koja ima pravo na miraz (gospodar) prouzrokovala je poništenje ugovora pre isporuke. Zato je njegovo pravo da zahteva cenu oduzeto. Slično, ako oslobodi robinju, a ona odluči da se rastane pre seksualnog odnosa, isto važi. **Razlog za ovo je sledeći**: Kao što takođe kažu, ubistvo je smrt prirodnim putem. Međutim, to podrazumeva poništenje ugovora. Pošto je gospodar prouzrokovao smrt, poništenje ugovora se takođe pripisuje njemu. Slično, ako prodavac uništi deo prodate stvari pre nego što kupac preuzme posed, njegovo pravo na cenu (sperumu) za taj deo je oduzeto.

Ako prodavac ubije roba koji se prodaje, gubi celu cenu. Jer: Iako ubistvo jeste smrt poput smrti od prirodne smrti, u smislu ovosvetskih sudova, smrt ubice se tretira kao da uopšte nije smrt, (Ukratko, naglašava tanku liniju između osobe koja umire u vreme i na način propisan njenom sudbinom (dimenzija sudbine) i toga da tu osobu ubije neko drugi (ovosvetska/pravna odgovornost).). Zato je za ubicu potrebna odmazda. Ako je ubistvo bilo slučajno, onda su potrebni kefâret i krvarina.

Osoba koja zakolje ovcu bez dozvole vlasnika, čak i ako je time učinila vlasniku uslugu i nije ništa oštetila, i dalje je dužna da plati za ovcu. Objašnjenje za ovo je sledeće: Ako gospodarica izgubi ovcu, ne može zahtevati njen miraz od svog muža. Ako ubije robinju, ne može prvo zahtevati njen miraz. Ova izreka se bolje razume u kontekstu gospodara koji prodaje robinju na mesto gde je njen muž ne može dohvatiti. Jer, nema razlike između ove stvari i toga da gospodar izgubi robinju umesto da je proda. Što se tiče pitanja nasleđa, iako je ubistvo robinje u stvarnosti smrt, mi smo to smatrali uništenjem ubice (gospodara)***. Nasleđe ne pripada ubici; to je stvar između robinje i njenog muža. A između robinje i njenog muža, samo smrt prekida brak.

(PS: Samir B: Ova izjava razjašnjava izuzetan slučaj između robinje i njenog gospodara, u vezi sa pravilom u islamskom zakonu o nasleđivanju da "ako ubica ubije osobu čiji je naslednik, on je lišen nasledstva".

Itlaf (Šteta/Uništenje imovine): U islamskoj jurisprudenciji, ovo je termin koji se daje uništenju (gubitku vrednosti) nečije imovine.

Pravno značenje: Kada gospodar ubije svoju robinju, on je u stvarnosti počinio "ubistvo". Međutim, sa stanovišta zakona o nasleđivanju, robinja se smatra gospodarevom "imovinom". Uništavanje sopstvene imovine (na primer, lomljenje sopstvenih stvari ili ubijanje roba) pravno ne predstavlja ubistvo; smatra se samo oštećenjem sopstvene imovine (itlâf).

Zato, kada gospodar ubije svoju robinju, ne smatra se da je počinio ubistvo; smatra se da je uništio sopstvenu imovinu (itlâf). Pošto se pravilo da ubica nije naslednik primenjuje na one koji nepravedno ubiju osobu (slobodnu osobu), smatra se da je gospodar eliminisao svoju konkubinu ne kroz "ubistvo" koje bi je sprečilo da nasledi, već "uništavanjem" sopstvene imovine. Za više detalja o naslednom statusu konkubina i robova, možete konsultovati platformu Turska Enciklopedija islama.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

[5/116]

Ako slobodna žena, udata na zakonitoj ceremoniji, izvrši samoubistvo pre nego što njen muž ima seksualni odnos sa njom, prema nama (hanefijskoj školi), njen miraz ne postaje ništavan. Međutim, prema šafijskoj školi, on postaje ništavan.

Jer, pravo na miraz pripada njoj, ali je poništila ugovor pre konzumacije i isporuke. Ovo je slično ženi koja napusti islam pre konzumacije ili gospodaru koji ubije svog roba.

Mi, hanefijska škola, kao odgovor šafijskoj školi, kažemo: Žena koja se ubije je kao normalna smrt u smislu (ovosvetskih) propisa. Da je žena umrla prirodnom smrću, njeno pravo na miraz ne bi bilo izgubljeno. Ovo kažemo zato što je žena koja se ubije ništavna u smislu ovosvetskih propisa. Žena će biti odgovorna za ovaj čin tek na onom svetu. Na ovom svetu ne postoji poseban propis u vezi sa tim, baš kao što ne postoji poseban propis u vezi sa normalnom smrću. Međutim, ubistvo gospodara svog roba je druga stvar. Jer se ovo ubistvo razmatra u smislu ovosvetskih propisa. Zato, ako ju je ubio greškom, plaća kefâret i dugove roba ako ih ima. Objašnjenje je sledeće: Nakon što se žena ubije, miraz ne pripada njoj već njenim naslednicima. Naslednici nisu učinili ništa što bi dovelo do poništenja ugovora. Kao što smo ranije objasnili, ubijanje je kao prirodna smrt za one koji nisu ubice. U slučaju da gospodar ubije svog roba, miraz pripada gospodaru***.

Međutim, on je sam prouzrokovao prestanak ugovorne stvari. Ako se postavi pitanje: „Šta ako naslednik ubije ženu?“, rekli bismo: Ako naslednik ubije ženu, on je lišen svog nasledstva. U ovom slučaju, on (muž) nema pravo na nasledstvo. Zato se njegova radnja u vezi sa odricanjem od miraza ne razmatra. Otpadništvo žene od islama nije takvo. Jer se otpadništvo takođe razmatra u smislu ovosvetskih zakona. Štaviše, miraz postaje pravo žene nakon otpadništva, a prestanak ugovorne stvari je uzrokovan njenim sopstvenim postupcima.

(***PS: Samir B: U islamskom porodičnom i robovlasničkom pravu (fikhu), pravilo da “miraz pripada gospodaru“ nastaje kada gospodar oženi svoju robinju, a zatim je ubije.:

Spajanje vlasništva: Po sklapanju braka, muž duguje ženi (ili gospodar duguje svojoj konkubini) miraz. Međutim, miraz se vraća vlasniku imovine.

Vlasništvo ostaje nepromenjeno: Pošto je konkubina u bračnoj zajednici takođe vlasništvo svog gospodara, miraz koji joj se plaća ostaje vlasništvo gospodara i uključen je u njegovu ličnu imovinu.

Situacija u slučaju smrti: Kada gospodar ubije svoju konkubinu, dug za miraz postaje konačan zbog smrti žene. Međutim, pošto je ovo pravo, koje je pripadalo konkubini, gospodareva sopstvena imovina/pravo, ono ne prelazi na njegove naslednike (ili bilo koga drugog); ostaje isključivo kod gospodara.

Ukratko, miraz koji je gospodar dao svojoj konkubini ostaje njegovo vlasništvo, i ovaj pravni status se ne menja ako konkubina bude ubijena; pravo na miraz i dalje pripada gospodaru.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Postoju dva rivâjeta od Ebû Hanîfe (r.a.h.) u vezi sa robinjom koja se ubije. Prema jednom rivâjetu, baš kao i kod oslobođene žene koja se ubije, njen miraz ne prestaje. U stvari, ovo se smatra važnijim jer je miraz pravo gospodara, a ne roba. Prema drugom rivâjetu, baš kao i kod žene koja napusti islam, miraz roba takođe prestaje. To je zato što se, u krajnjoj liniji, čin posedovanja imovine pripisuje vlasniku. Na primer, ako robinja ubije nekoga, gospodar je dužan da mu je ili da (robinju) ili da plati krvninu. Zato, kada se ubije, smatra se kao da ju je gospodar ubio. S'hodno tome, njen miraz prestaje.

Ako muškarac želi da se oženi ženom, a drugi čovek mu kaže da je žena slobodna, ali je ne uda za tog čoveka, ipak ako se čovek oženi verujući da je slobodna i dobije dete od nje, a kasnije se ispostavi da je žena bila robinja, čovek plaća vrednost deteta.

Zato što je čovek prevaren. Dete prevarenog čoveka je oslobođeno u zamenu za njegovu vrednost. Hz.Umer i Hz.Ali (r.a.h.) su presudili na ovaj način. Rezonovanje ovde je sledeće: Čovek nije pristao da njegova sperma postane rob. Međutim, kao što se poštuju njegova prava, tako se poštuje i pravo naknadno otkrivenog vlasnika roba. Zato, uzimajući u obzir obe strane, dete je oslobođeno u zamenu za njegovu vrednost. Muž ne može ništa uzeti od osobe koja ga je obavestila da je žena slobodna. Zato što taj čovek nije preuzeo nikakvu obavezu prema mužu; samo je dao lažne informacije. To ne daje mužu pravo da bilo šta zahteva od njega. To je kao da taj čovek obavesti muža da je put bezbedan, i on krene tim putem, ali lopovi ukradu njegovu imovinu. Međutim, muž dobija vrednost deteta od roba kada je ono oslobođeno. Zato što je robinja prevarila čoveka udavši se za njega, tvrdeći da je slobodna. Naknada za prevaru je slična naknadi za kauciju (damanu'l-kefâle). Zato što robinja, navodeći u ugovoru da je slobodna, pruža garanciju da je dete bezbedno (od ropstva). Obaveza plaćanja kaucije dospeva na robinju nakon njene emancipacije.

U ovom pitanju muž daje miraz (ukr) gospodaru i zbog toga se nikome ne vraća. Zato što je ovaj miraz nadoknada za ono što je imao koristi od žene; ta stvar je gospodareva imovina bila. Muškarac je stekao zadovoljstvo tako što ju je uzeo.

Ako se od robinje zahteva da plati deo svoje vrednosti kroz rad, a ona se uda, a zatim izvrši ovu uplatu i dobije slobodu, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), dat joj je izbor (između sebe i svog muža).

[5/117]

Jer, prema njemu, robinja koja je obavezna da radi i plaća je kao robinja kojoj je dodeljen ugovor o oslobođenju. Kao što smo ranije objasnili, robinji koja je udata i koja je ugovorila otkup, kada joj se dodeli sloboda, ostaje sa mogućnošću izbora.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), nije dozvoljeno slobodnoj ženi da se uda za roba dok poštuje iddu (period čekanja) nakon razvoda (tefrik) od strane sudije, neopozivog razvoda (bâin) ili trostrukog razvoda. Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), Muhammedu (r.a.h.) i Ibn Ebû Leylâ, to je dozvoljeno. Jednoglasno je da nije dozvoljeno slobodnoj ženi da se uda za roba dok poštuje idu nakon opozivnog razvoda (ric'î talâk).

U vezi sa ovim pitanjem, Ebû Yusûf (r.a.h.), Muhammed (r.a.h.) i Ibn Ebû Leylâ kažu: Zabranjeno je oženiti robinju pre slobodne žene. Kao što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao:

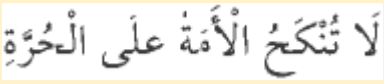

“Zabranjeno je oženiti robinju pre slobodne žene“.[118]

(118. Muvetta, Nikâh I/17; Abdurrezzak, Musannef, VII/265; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, III/467; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, VII/175; Dârekutnî, Sunen, IV/39; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/177, 178.).

Ženiti se slobodnom ženom je dozvoljeno samo dotle dok vlast muža nad njom ostaje. Ovo važi nakon opozivnog razvoda ili pre bilo kakvog razvoda. Nakon što ih sudija razdvoji, brak između muža i žene prestaje. Zato, muž se ne ženi robinjom umesto svoje slobodne žene. Ovo je slično kao kada slobodna žena izdržava svoj period čekanja zbog neispravnog braka ili pod sumnjom seksualnog odnosa, a njen muž se oženi robinjom, što je dozvoljeno. Sledeći slučaj takođe ukazuje njegovu validnost: Ako muškarac kaže svojoj ženi: “Ako se oženim drugom ženom osim tebe, ona će biti razvedena“, i nakon što se od nje razvede neopozivim razvodom (bâin talâk), oženi se drugom ženom, ta žena nije razvedena. Međutim, to nije slučaj ako se oženi drugom ženom nakon opozivnog razvoda ili bez ikakvog razvoda. Ovo dokazuje da muškarac ne ženi ponovo svoju ženu nakon što se od nje razveo neopozivim razvodom. Zabrana ženidbe sa jednom sestrom dok druga izdržava svoj period čekanja je druga stvar. Jer ono što je tamo zabranjeno jeste istovremeno držati dve sestre u braku. Kada muškarac oženi jednu dok druga izdržava njen period čekanja (iddu), on ih spaja u smislu bračnih prava. Zabrana ženidbe robinjom pre slobodne žene ne dolazi zbog spajanja dve žene. Jer ako se prvo oženi robinjom, a zatim slobodnom ženom, brak robinje ostaje važeći (uprkos spajanju). Ovde je zabrana ženidbe robinjom pre slobodne žene. Jer, u ovom slučaju stvara se sukob između one koja je na nižem položaju (u smislu statusa) i one koja je na višem položaju. Međutim, takva situacija ne postoji nakon neopozivog razvoda (bâin talâk).

Ebû Hanîfe (r.a.h.) im je odgovorio: Zabrana ženidbe sa robinjom uspostavlja se brakom sa slobodnom ženom. Svaka zabrana uspostavljena brakom traje dok traje period čekanja (idda). Ovo je slično zabrani ženidbe (nakon razvoda) sa sestrom ili (nakon razvoda od četvrte žene) sa četvrtom ženom. Jer je period čekanja jedno od prava braka. Pravo na nešto je kao sama stvar u smislu nastavka zabrane. Ženidba sa robinjom nije dozvoljena samo ako se dogodi nakon slobodne žene. Jer je u ovom slučaju robinja zabranjena. Ova zabrana traje dok traje period čekanja slobodne žene. Jer je robinja zabranjena pored slobodne žene. U ovom slučaju postoji neka vrsta dopune Šerijatu.

U vezi sa slobodnom ženom koja izdržava period čekanja (iddu) zbog nevažećeg braka, rečeno je da je mišlenje Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) kao što je gore navedeno. Međutim, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), (ženidba robinjom u ovom slučaju) nije dozvoljena. Čak i ako bi se suprotno mišlenje na trenutak prihvatilo, moglo bi se tvrditi da zabrana ovde nije uspostavljena zbog samog nevažećeg braka, tako da se ne može reći da zabrana traje sve dok traje period čekanja. (U nevažećem braku postoji period čekanja nakon konzumacije.).

Što se tiče zakletvi, kažemo da je običaj ono što je važno kod zakletvi. Prema običaju, nakon neopozivog razvoda (bâin talâk), muškarac se ne smatra oženjenim tom ženom. Zato, njegova žena nije razvedena. Međutim, u verskoj terminologiji, značenje je ono što je važno. Sve dok period čekanja (idda) traje, značenje zabrane takođe traje.

Ako se muškarac oženi robinjom koja je pod ugovorom o oslobođenju ili oslobođenom robinjom (ummuveled) dok njegova razvedena oslobođena žena izdržava iddu (period čekanja), presuda ostaje ista. To je zato što se ropstvo nastavlja i kod ovih vrsta robova. Što se tiče braka, njihova presuda je ista kao i kod čistog roba (onog koji ne poseduje nijednu od ovih karakteristika).

[5/118]

Ako muškarac oženi pet slobodnih žena i četiri robinje u jednom ugovoru, brak robinja je validan, ali brak slobodnih žena nije. To je zato što čak i da je brak slobodnih žena odvojen od braka robinja, on i dalje ne bi bio validan. Pošto se radi o pet žena, nije moguće smatrati njihov brak validnim, jer nijedna od njih nema prioritet nad ostalima. Zato je njihovo dodavanje robinjama nevažeće, a brak robinja ostaje validan, jer ih ima četiri. Prema hanefijskoj školi mišlenja, slobodan muškarac može da oženi četiri robinje. Zato je brak robinja dozvoljen.

Ako muškarac oženi slobodnu ženu koja je već udata i robinju u jednom ugovoru, presuda ostaje ista. To je zato što je brak sa udatom ženom nevažeći.

Pravilo po ovom pitanju je sledeće: Ako brak slobodne žene sam po sebi nije validan, njeno je dodavanje robinji ekvivalentno u smislu postojanja i nepostojanja. Međutim, ako je brak slobodne žene sam po sebi validan, onda se robinja dodaje slobodnoj ženi. Zato, prema hanefijskoj školi mišlenja, u ovom slučaju, brak robinje je nevažeći, dok je brak slobodne žene dozvoljen.

Prema Ibn Ebû Leylâ'i, brak slobodne žene je takođe nevažeći. Pošto je ugovor jedinstveni ugovor, ako je deo njega nevažeći, ceo ugovor postaje nevažeći. To je kao da se dve sestre udaju jednim ugovorom.

Kao odgovor, kažemo: Brak slobodne žene je jači od braka robinje. Zapravo, važi bez obzira da li brak slobodne žene dolazi pre ili posle braka robinje. Slabija strana ne može da nadjača jaču, ali biva njome nadjačana. Dve sestre nisu takve, jer su jednake. Brak jedne je nadjačan brakom druge.

Objašnjenje je sledeće: Kada se robinja doda slobodnoj ženi, ona postaje jedna od žena sa kojima je brak zabranjen. Međutim, slobodna žena je jedna od onih sa kojima je brak dozvoljen. U ovom slučaju, muškarac spaja jednu sa onom sa kojom je brak dozvoljen (u jednom ugovoru), te je zato ugovor važeći sa dozvoljenom, ali ne i sa zabranjenom.

Ako vlasnik uda svoju robinju, bilo da je nekvalifikovana ili devstvena robinja, pa je smesti u kuću sa njenim mužem, a zatim odluči da je vrati u njegovu službu, može to učiniti.

Jer je služba robinje pravo gospodara. Naseljavajući je u kuću, on je kao da ju je pozajmio njenom mužu. Zato, može je vratiti kad god poželi. Ako uslovi da muž i robinja moraju živeti zajedno u istoj kući, ovaj uslov je nevažeći. Uslov ne može sprečiti gospodara da mu robinja služi. Jer, ono na šta muž stiče pravo kroz brak jeste samo to da mu je robinja dozvoljena. Sve ostalo što uslovi nije obavezujuće za gospodara. Nije moguće prisiliti ga da se povinuje jer trajanje nije određeno. Pošto zajam nije obavezujući ugovor, takođe nije moguće prisiliti gospodara putem zajma.

Ako se muškarac oženi ženom verujući da je slobodna, ali kasnije otkrije da je ona robinja kojom mu je gospodar dozvolio da se oženi, ona ostaje njegova žena. On je može zadržati ili se razvesti od nje. Otkrivanje njenog statusa robinje je vrsta krivice, i kao što smo ranije naveli, muž nema pravo izbora zbog ove krivice. Međutim, pošto je muž prevaren, dete rođeno od ove robinje i trenutno u njenoj utrobi je slobodno. Otac mora da plati gospodaru vrednost deteta u vreme tužbe. Jer, dok se tužba ne podnese, dete se smatra poverenjem u očevom posedu. To je zato što situacija deteta nije ništa bolja od situacije deteta uzurpiranog roba. Dete uzurpiranog roba se smatra poverenjem dok se ne zahteva njegov povratak. Dete prevarenog oca je slično. Ako dete umre pre nego što se podnese tužba, otac nije dužan da plati odštetu. Međutim, nakon što je zahtev podnet, on samo sprečava da dete bude nasleđeno (time što ga ne vraća), a to se dešava tokom parnice. Zato se u obzir uzima njena vrednost u vreme tužbe. To se dešava tada kada postane jasno da je žena (nekvalifikovana) robinja ili konkubina.

Ako se u gore navedenom slučaju razume da je žena konkubina (ummuveled), presuda ostaje ista prema jačem mišlenju (Zâhiru'r-Rivâjetu). Međutim, prema rivâjetu Hasana b. Zijadu (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.), u ovom slučaju nije potrebno platiti vrednost deteta. Jer je dete majke baš kao i njegova majka; njegovo ropstvo nema vrednost. Zaista, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ono čak ne podleže nadoknadi ako je oduzeto. Isto važi i za odbijanje vraćanja nakon što je zatraženo.

[5/119]

Dokaz za prividni (Zâhiru'r-Rivâjet) stav je sledeći: Dete postaje poput svoje majke tek nakon što se u njemu uspostavi pravo majčinstva. To je nakon što se dokaže da je dete rob. Međutim, u ovom slučaju, detetovo seme (prva ćelija) je slobodnog porekla. Zato, pravo majčinstva još nije uspostavljeno u njemu.

Ako se ispostavi da je žena mukâteb robinja (ona koja je ugovorena da se uda za roba), presuda prema očiglednom rivâjetu ostaje ista. Prema rivâjetu Hasan b. Zijada (r.a.h.) od Ebû Hanîfe i Ebû Yusûfa (r.a.h.), otac ni u ovom slučaju ne plaća vrednost deteta. Jer, ako bi nadoknadio štetu, plaćao bi robu. On radi na tome da stekne svoju i slobodu svog deteta. Njegov cilj je delimično postignut slobodom deteta. Zato, nadoknada nije potrebna. Štaviše, čak i ako bi otac tražio regres od nekoga nakon što je platio nadoknadu, i dalje bi tražio regres od robinje, jer je ona ta koja je izazvala njegovu prevaru. Zato, na kraju krajeva, očeva isplata nadoknade ne bi bila od koristi.

Dokazi za očigledan (Zâhiru'r-Rivâjet) stav su sledeći: Razlog koji zahteva isplatu vrednosti deteta je očeva obmana, i to se dogodilo. Očev regres protiv robinje je moguć tek nakon što ona stekne slobodu. Ova situacija zahteva očevu trenutnu isplatu nadoknade, čime se otkriva korist od njegove isplate. Otac može da podnese regres protiv robinje, mudebbere, ummuvelede ili mukâtebe tek nakon što steknu slobodu. To je iz razloga koji smo ranije objasnili: nadoknada za obmanu je slična nadoknadi za kauciju. U slučaju ovih pojedinaca, nadoknada za kauciju se odlaže do nakon njihove emancipacije.

Ako dete umre i ostavi za sobom imovinu, ta imovina pripada ocu prema zakonu o nasleđivanju. Otac takođe nije odgovoran za nadoknadu štete u ovom slučaju, jer, kao što smo ranije objasnili, nije došlo do situacije odbijanja davanja imovine nakon zahteva.

Ako je dete ubijeno, otac dobija odštetu te mora da plati gospodaru vrednost deteta. To je zato što je cena deteta bezbedno stigla do njega. Odluka o odšteti je ista kao i presuda o prvobitnom detetu. Zato, u ovom slučaju postoji situacija odbijanja isporuke deteta nakon zahteva, i posledično, gospodar mora da plati vrednost deteta.

Ako neko udari robinju u stomak i ona podbaci mrtvorođeni fetus, napadač mora da plati petsto dirhema, vrednost slobodnog fetusa. To je zato što je fetus slobodno rođeno potomstvo (ćelija). Otac, međutim, mora da plati gospodaru jednu dvadesetinu vrednosti fetusa ako je muškog pola, a jednu desetinu ako je ženskog pola. To je zato što gospodarevo pravo, kao vlasnika robinje, leži na fetusu. Zbog toga otac, baš kao što je fetus ubijen nakon što se odvojio od majke, koliko god mu je plaćena cena fetusa slobodne žene, duguje gospodaru samo koliko bi iznosila cena fetusa robinje.

Čak i ako otac umre, a dete preživi, gospodar nasleđuje dečji deo iz očeve imovine. Ostali naslednici ne mogu zahtevati regres na dečji deo za ovaj iznos.

Jer, ovde je situacija takva da detetu nije dato ono što je traženo. To zahteva od oca da plati detetov deo, a nakon njegove smrti, to treba da se oduzme od njegove imovine. Očev dug nije takav da se duguje nekim naslednicima, a drugima ne. Zato, naslednici ne mogu da se oslanjaju na detetov deo. Ako otac nije ostavio ništa kao nasledstvo, ništa se ne može oduzeti od deteta. Slično tome, ostali očevi dugovi ne mogu se naplatiti od deteta.

Ako je gospodar roba detetov amidža, odluka ostaje ista kao gore navedeno. To je zato što je emancipacija deteta posledica obmane, a ne srodstva. Dete je fetus slobodnog porekla u materici. Emancipacija zasnovana na srodstvu nastaje tek nakon što vlasništvo pređe na amidžu. Zato su u ovoj stvari amidža i stranac jednaki.

Ako se robinja uda bez dozvole svog gospodara, gospodar uzima i robinju i njen miraz. Odluka u vezi sa vrednošću deteta je kao što je gore objašnjeno.

[5/120]

Ako je osoba koja je prevarila muža neko drugi, a ne robinja, na primer, ako ga je slobodan čovek oženio robinjom za koju je verovao da je slobodna, presuda je potpuno ista kao gore navedena. Međutim, dete može dobiti odštetu od čoveka koji je dogovorio brak. To je zato što je odšteta za neverstvo slična odšteti za kauciju. Slobodan čovek je dužan da odmah plati kauciju.

Ako je osoba koja prevari oca rob, mudebber (onaj koji je oslobodio svog roba) ili mukâteb (onaj koji ima ugovor o oslobođenju), otac ne može ništa od njih uzeti za dete dok dete ne bude oslobođeno. U tom smislu, isto je da li je robu dozvoljeno da se bavi trgovinom ili ne.

To je zato što se od roba kojem je dozvoljeno da se bavi trgovinom zahteva samo da odmah ispuni obavezu koja proizilazi iz trgovine, a ne i naknadu za jemstvo.

Zato se zahtevanje plaćanja od njih odlaže dok ne steknu slobodu. Međutim, ako je gospodar naredio robu ili oslobođenom robu da to učini, onda se plaćanje zahteva odmah. To je zato što čin (nekvalifikovanog) roba koji deluje kao garant uz dozvolu gospodara zahteva trenutnu nadoknadu. Što se tiče oslobođenog roba, bez obzira da li je to učinio sa ili bez dozvole gospodara, on nije dužan da plati vrednost deteta dok dete ne stekne slobodu. To je zato što gospodar nema pravo da raspolaže detetovom zaradom, te se zato njegova dozvola ne smatra važećom.

Ako je rob mudebber ili mukâteb, na primer, ako se jedan od njih oženi ženom za koju tvrdi da je slobodna uz dozvolu gospodara, i žena rodi dete, ali se kasnije otkrije da je robinja bila, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.) i kasnijem mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), dete je rob. Autor eksplicitno navodi Ebû Yusûfov (r.a.h.) stav u "Kitabu'l-Da'vâ". Prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) prvom mišlenju i Muhammedu (r.a.h.), dete je slobodno. Međutim, kada je oslobođeno, otac mora da plati vrednost deteta. Nakon što plati ovaj iznos, otac vraća ono što je platio od onoga ko ga je prevario.

Dokaz za Muhammedovo (r.a.h.) gledište je sledeći: Razlog koji zahteva slobodu deteta je očeva obmana. Sloboda žene je uslov utvrđen u vreme braka. Ovaj uslov može da tvrdi i slobodna osoba i rob. Kao što slobodnom čoveku treba da njegovo dete bude slobodno, tako je i robu. U stvari, potreba roba je još očiglednija, jer će možda kroz dete i on steći svoju slobodu. Objašnjenje je sledeće: Da li je otac rob ili slobodan je nebitno u vezi sa ropstvom deteta. Ono što je važno je majčina strana. Zaista, ako slobodan čovek svesno oženi robinju, njegovo dete postaje rob. Pošto je majčino ropstvo relevantan faktor, majčino ropstvo se zanemaruje kada je muž slobodan, a uslov majčine slobode je utvrđen u vreme braka. To bi trebalo da bude slučaj i kada je muž rob. Jer, u vezi sa slobodom deteta, utvrđena sloboda se smatra kao da je to stvarna sloboda koja postoji.

Ebû Hanîfe i Ebû Yusûf (r.a.h.) kažu: Ovo je dete stvoreno od sperme dva roba, zato je i ono rob. Jer je dete nastavak porekla i samo stiče atribute porekla. Pošto su oba porekla robovi, sloboda mu nije uspostavljena osim ako nije oslobođeno. Međutim, ako je muž slobodan, onda, suprotno analogiji, sloboda deteta je uspostavljena konsenzusom svih as'haba. Ovo (pitanje da li je muž rob) nije isto što i (pitanje da li je muž slobodan). Jer je u tom slučaju seme muškarca slobodno samo po sebi, jer je deo njega. Međutim, kada dospe u matericu robinje, postaje rob. Efekat obmane se otkriva u sprečavanju uspostavljanja ropstva tako što seme muškarca dopire u matericu robinje. Ovde je i seme roba rob poput njega samog. Potrebno je dokazati slobodu njegovog semena. Dokaz koji je pogodan za ostavlanje onoga što već postoji kakvo jeste, nije pogodan za prihvatanje onoga što ne postoji kao postojeće.

[5/121]

Objašnjenje je sledeće: Tu postoji kontradikcija (u pitanju slobode muža), zato je potrebna preferencija. Jer, uzimajući u obzir pravo oca, to zahteva slobodu deteta. Uzimajući u obzir pravo roba, to zahteva da ona postane rob. Zato smo prihvatili obmanu kao razlog za preferenciju. Ovde, međutim, ono što je potrebno nije preferencija, već dokaz slobode. Objašnjenje preferencije ne može biti objašnjenje nužnosti. Objašnjenje je sledeće: U prethodnom pitanju, sloboda deteta je uspostavljena pod uslovom da otac odmah plati vrednost deteta, čime se sprečava da gospodar pretrpi štetu. Ovde, međutim, sloboda deteta je uspostavljena samo pod uslovom da otac plati vrednost deteta nakon što povrati svoju slobodu.

Zato, gospodar, čije se vlasništvo nad robom otkriva, trpi štetu od samog početka. Pošto se utvrdi da ovo nije isto što i stvar za koju postoji tekstualna osnova, potrebno je vratiti se na original, u kom slučaju dete, kao i majka, postaje rob. Prema Muhammedovom (r.a.h.) gledištu, ako se robovi ožene uz dozvolu svog gospodara, moraju odmah platiti vrednost deteta i miraz. Ako se ožene bez dozvole svog gospodara, moraju platiti vrednost deteta i miraz nakon što budu oslobođeni. To je zato što je rob dužan da odmah plati dug ako je dospeo iz razloga koji je gospodar dozvolio, ali tek nakon oslobođenja ako je dospeo iz razloga koji gospodar nije dozvolio. Ako se muškarac oženi ženom znajući da je ona robinja, ili verujući da je slobodna, a da ga niko ne obmanjuje, onda su njegova deca robovi. To je zato što je sloboda roba samo njegovo verovanje, a verovanje nema nikakvu osnovu u stvarnosti. Štaviše, razlog za slobodu deteta je očeva obmana, a u ovom slučaju nije došlo do obmane.

Jedan od partnera ženi zajedničku robinju

Čak i ako je robinja u zajedničkom vlasništvu dve osobe, ako jedna od njih uda robinju za muškarca i muž ima seksualne odnose sa njom, druga ima pravo da poništi brak. To je zato što osoba koja je organizovala brak poseduje samo polovinu roba. Posedovanje polovine roba nije jedan od razloga za ovlašćenje da se organizuje brak. Zato je ugovor koji je sklopio u vezi sa robinjom, koji uključuje i udeo njegovog partnera, nevažeći. Njegov partner ima pravo da poništi ugovor kako bi sprečio bilo kakvu štetu po sebe. Pošto je muž imao odnos sa partnerom pod sumnjom da je u pitanju brak, on ne podleže propisanoj kazni te zato mora da plati miraz. Međutim, on (muž) plaća partneru koji je organizovao brak ili polovinu određenog miraza ili polovinu ekvivalentnog miraza, šta god je manje. To je zato što je osoba koja je organizovala brak pristala na određeni miraz, a njegov pristanak važi samo za njegov sopstveni udeo. Za udeo drugog partnera plaća polovinu ekvivalentnog miraza. Iznos ove isplate nije važan, jer on nije pristao ni na kakvo smanjenje svog udela. Ako se brak raskine pre seksualnog odnosa, nijedan partner nema pravo na miraz, bez obzira na to da li su muž i konkubina imali odnos ili ne. To je zato što se seksualni odnos smatra važećim samo u ugovoru, a ovaj ugovor je nevažeći. Zato se seksualni odnos ne razmatra u ovom ugovoru.

Otac koji ženi robinju koja pripada njegovom sinu

Dozvoljeno je ocu da oženi robinju svog najmlađeg sina. Ovo se takođe odnosi na staratelja koji ženi robinju siročeta, roba mukâteba koji ženi svoju robinju i partnera u mufâvedskom udruženju koji ženi robinju koja pripada tom udruženju.[119]

([119] **Mufâvada Şirketi:** Partnerstvo formirano u kome su iznos kapitala i udeo u dobiti jednaki među partnerima, i od kojih nijedan ne poseduje višak komercijalno isplative imovine. U mufâveda udruženja, partneri deluju kao staratelji i kao garanti jedni drugima. Kapital ovog partnerstva je imovina.).

Jer, udaja robinje jedan je od ugovora koji generišu prihod (**ukûdu"l–iktisâb**). Jer se ovim ugovorom zarađuje miraz, a ukida se odgovornost gospodara za izdržavanje robinje. Ove četiri klase ljudi imaju sposobnost da zarađuju prihod. Ograničenja za mukâteba (onog ko je sklopio ugovor da se oženi robinjom) se ukidaju u pogledu sticanja imovine; ocu i staratelju je naređeno da se brinu o maloletniku, a njihovo sklapanje ugovora koji generišu imovinu za dete spada u delokrug brige o deci. Partneri u mufâvez partnerstvu su takođe uspostavili ovo partnerstvo isključivo u svrhu sticanja imovine.

Ove četiri klase ljudi ne mogu se udati/ ženiti za roba/robinju. Jer, ženidba/udaja sa robinjom/robom nije način za sticanje bogatstva, već za oskrnavlenje roba. To ne koristi vlasnicima; naprotiv, opterećuje roba mirazom i obavezama izdržavanja.

[5/122]

Ako otac ili staratelj oženi robinju deteta za roba deteta, to je takođe nedopustivo. Autor eksplicitno navodi ovu presudu pod naslovom “dozvoljeno“. Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), to je dozvoljeno jer dete time ne trpi nikakvu štetu. Ovaj ugovor ne zahteva plaćanje miraza, a plaćanje miraza, kao što je pre braka bila, pripada detetu i nakon braka. Štaviše, dete ima koristi od ovog ugovora u smislu rađanja (reprodukcije robova). Zato, baš kao što je dozvoljeno ocu ili staratelju da pari mužjaka sa ženkom iz imovine deteta, takođe je dozvoljeno da organizuju brak ovih osoba.

Dokaz za jače mišlenje u (Zâhiru'r-Rivâye) je sledeći: Takav ugovor čini roba i robinju odgovornim za manu. Jer je brak mana kako za robove tako i za robinje. Korist od rađanja dece robova je očekivanje. Očekivana korist nije dozvoljena u slučaju ostvarene štete. Zato ovaj ugovor koji su sklopili otac i staratelj nije validan.

Ako se rob, kome je vlasnik dozvolio da trguje (me'zûn), ili radnik (mudârib) u partnerstvu rada i kapitala, ili partner u ınân udruženju,[120] oženi robinjom, prema stavovima Ebû Hanîfe i Mehammeda (r.a.h.), to nije dozvoljeno.

([120] **İnân Şirketi:** Udruženje koje osnivaju dve ili više osoba koje doprinose kapitalom u svrhu kao što je trgovina. U ovoj vrsti udruženja nije potrebna potpuna ravnopravnost među partnerima; udeo jednog partnera može biti veći ili manji od udela drugog. U partnerstvu, partneri su samo međusobni partneri. Međutim, ako je garancija ugovorena prilikom osnivanja udruženja, partneri takođe postaju međusobni garanti.).

Prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) mišlenju, to je dozvoljeno. Jer je ovaj brak ugovor o sticanju imovine. Pomenute osobe takođe mogu zaključiti takav ugovor. Štaviše, ono što muž dobije od seksualnog odnosa je zapravo korist. Iz tog razloga, Uzvišeni Allah je nazvao miraz "edžr" (nagrada). Ove osobe mogu ili iznajmiti robinju ili je udati.

Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) su mu odgovorili sledeće: Ograničenje u vezi sa dozvoljenim robom ukida se samo u pitanjima trgovine. Brak nije trgovina. To je zato što trgovci nemaju običaj da stiču bogatstvo ženidbom sa robinjama. Sledeće pitanje takođe ukazuje na ovo: Ako se žena uda za muškarca u zamenu za roba (kao miraz) i namerava da trguje tokom trajanja ugovora, rob ne postaje roba za trgovinu zbog ove namere. Ako bi brak bio vrsta trgovine, onda bi u ovom slučaju rob bio roba za trgovinu. Jer, ako je namera za trgovinu praćena stvarnom trgovinom, onda je to za trgovinu. Pošto brak nije vrsta trgovine, ljudi koji su ovde pomenuti ne mogu se ženiti sa robinjama. Isto tako, ne mogu zaključiti ugovor o oslobođenju (mukâtebe). Razlika između četiri gore pomenute grupe ljudi i tri ovde pomenute grupe takođe se otkriva ovim (ugovorom o oslobođenju). To jest, pošto oni koji su gore pomenuti mogu zaključiti ugovore o oslobođenju, razumemo da njihove radnje nisu ograničene na trgovinu. Tri grupe ljudi ovde, pošto nisu bile u mogućnosti da sklapaju pisane ugovore, ukazuju na to da su njihove akcije ograničene na trgovinu.

Nesumnjivo je da ove tri grupe ljudi ne mogu se ženiti/udavati sa robinjama/robovima. Jer, brak nije ni način sticanja bogatstva niti je oblik trgovine.

Ako slobodan čovek oženi robinju svog sina, prema hanefijskoj školi mišljenja, to je dozvoljeno; međutim, prema šafijskoj školi, to nije dozvoljeno.

Rečeno je da je Šâfiiîina (r.a.h.) presuda ovde zasnovana na njegovom prethodno pomenutom principu. Slobodan čovek može da se oženi robinjom samo tada ako ne može sebi da priušti da se oženi slobodnom ženom. Sin mora da osigura očevu čednost***.

(***PS: Samir B:

Važnost legitimnog braka: Boravak čoveka sa svojom zakonito venčanom ženom drži ga podalje od preljube. Osiguravanje da njegov otac živi časnim (čednim) i mirnim životom je moralna dužnost sina.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom ...

Ovo eliminiše potrebu da se otac oženi robinjom. Ali ova Šâfiiîina (r.a.h.) izjava je netačna. Jer, ako otac ne može sebi da priušti da se oženi slobodnom ženom i umesto toga oženi robinjom drugog vlasnika, brak je i dalje validan. Istina je da je ovo samo po sebi problem. (Glavni) dokaz za njegov stav je sledeći: Otac ima pravo vlasništva nad imovinom svog deteta. Zapravo, ako otac ima polni odnos sa konkubinom svog sina znajući da je to zabranjeno, neće biti podvrgnut propisanoj kazni. Zato, brak sa njom nije dozvoljen. Ovo je kao kada gospodar oženi robinju koju je njegov mukâteb rob stekao, čak je i dalje od toga (u pogledu nedopustivosti). Jer je očevo pravo vlasništva nad imovinom njegovog deteta jasnije. Zapravo, očevo pravo vlasništva nad konkubinom svog deteta je validnije. Zapravo, otac može imati decu sa konkubinom svog sina.Nije dozvoljeno gospodaru da ima decu sa robinjom svog ugovornog roba.

Objašnjenje za ovo je sledeće: Dete je očeva zarada. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

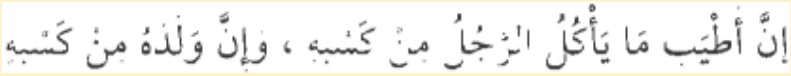

"Najčistija (dozvoljena) hrana koju čovek jede je ona koja dolazi iz njegove sopstvene zarade, a dete je takođe njegova zarada".[121]

Zato je sinovljeva robinja zarada njegove zarade. Iz tog razloga, baš kao što ne može da se oženi robinjom svog roba, ne može se oženiti ni sa robinjom svoga sina.

[5/123]

(121. Abdurrezzak, Musannef, IX/133; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/220; lbn Mâce, Ticârât l; Nesâî, Buyû' l; lbn Hibbân, Sahih, X/73; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/279.).

Mi (hanefije) kažemo sledeće po ovom pitanju: Otac nema ni vlasništvo niti bilo kakva prava koja proizilaze iz vlasništva nad konkubinom svog sina. Zbog toga, kao što može da uda sluškinju sina ili brata, tako se može i sa njom oženiti. ***.

(***PS: Samir B: Ova izjava je klasičan pravni presedan u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi) koja definiše prepreke intimnosti i braku u kontekstu ropstva i imovinskog prava.

Detaljno objašnjenje rečenice je sledeće:

Otac ne može posedovati (biti vlasnik) konkubinu svog sina: Prema hanefijskoj školi mišlenja, otac nema nikakva prava vlasništva nad konkubinom svog sina. Sin je jedini gospodar.

Ne postoji situacija koja zahteva zabranu braka: Nije dozvoljeno prema fikh-u da muškarac oženi svoju službavku (koja je njegova vlasništvo)***. Međutim, pošto otac nije vlasnik sinove službavke, ne ostaje pravna prepreka između službavke i oca.

Ovlašćenje za sklapanje brakova: Kao što otac može da uda svoju ćerku, oženi sina ili uda robinju svog brata koja je dostigla uzrast za udaju, on takođe može da organizuje da se robinja svog sina uda za odgovarajućeg kandidata u njegovo ime.

Ukratko, ovo pravilo kaže da muškarac može da se oženi robinjom koja nije vlasništvo njegovog oca.

***PS: Samir B:

U islamskom pravu (fikhu), muškarcu generalno nije dozvoljeno da se oženi robinjom čiji je vlasnik putem bračnog ugovora. Osnovni razlog za to je taj što su sloboda volje koja treba da postoji između strana u braku i odnos vlasništva dva kontradiktorna koncepta.

Pravno i logično objašnjenje ovog pravila je sledeće:

Imovinski prepreka: U bračnom ugovoru, strane imaju međusobna prava i obaveze. Ako se muškarac oženi svojom konkubinom, žena postaje i njegovo vlasništvo (robinja) i njegova zakonski venčana supruga. Ova situacija znači da dva pravno suprotstavljena statusa koegzistiraju u istoj osobi.

Pravo vlasništva (İstifrâş): U klasičnoj islamskoj jurisprudenciji, prihvaćeno je da muškarac može imati seksualne odnose sa robinjom koju poseduje bez potrebe za bračnim ugovorom (kroz pravo vlasništva/potrošnje (İstifrâş))***. Zato se u islamskoj jurisprudenciji smatra nepotrebnim i besmislenim da on sklapa poseban bračni ugovor sa ženom koju već poseduje.

Uslov emancipacije: Ako gospodar želi da se oženi svojom robinjom kao što bi oženio slobodnu ženu i da joj dodeli status supruge, prvo je mora emancipovati iz ropstva. Kada je žena oslobođena, ona više nije vlasništvo gospodara i nema prepreke da se venčaju putem normalnog bračnog ugovora.

***PS: Samir:

Ovaj izraz, koji se nalazi u klasičnoj islamskoj pravnoj (fikh) literaturi, zasnovan je na konceptu vlasništva (onog što poseduje desna ruka - milk-i jemin). Prema ovom, kada muškarac stekne vlasništvo (u okviru odnosa gospodar-rob) nad ženom koja je ratna zarobljenica ili konkubina, bilo kupovinom ili nasleđivanjem, može imati seksualne odnose sa njom bez potrebe da sklopi bračnu vezu (nikâh).

Detalji i osnova stvari su sledeći:

Pravo istifrâša: Reč istifrâš, arapskog porekla, znači “pravo i zahtev za seksualnu korist od žene“. U klasičnoj islamskoj jurisprudenciji, bračni ugovor i uslovi braka poput miraza nisu potrebni za odnos robinje sa njenim gospodarem; sticanje vlasništva (temelluk) od strane žene smatra se pravnim osnovom za seksualni odnos.

Vlasništvo (Milk-i Jemin): Klasični pravnici su odnos između robinje i njenog gospodara posmatrali kao pravo imovine ili odnos vlasništva. Prema ovom svatanju, robinja je imovina koja se može steći kao imovina, a njen gospodar ima pravo da njome raspolaže.

Pravni status: Ova se veza ne smatra legalnom preljubom jer, dok islamska pravna teorija zahteva brak za slobodne žene, ovaj zahtev je ublažen za robinje u privatnom vlasništvu. Ako robinja rodi dete, ona stiče status „Ummu'l-Veled“ (majka gospodarevog deteta), dobija slobodu nakon smrti svog gospodara i ne može biti ponovo prodata.

Važno ažuriranje:, (ažuriranje- označava postupak unošenja novih, aktuelnih informacija u neki sistem, bazu podataka ili uređaj.):

Danas su međunarodno pravo, konvencije o ljudskim pravima i postojeće međunarodno pravo u islamskom svetu ukinuli institucije konkubinata i ropstva. U islamskom svetu, i u savremenom islamskom svatanju, uključujući i od strane vlasti kao što je Direktorat za verska pitanja u Turskoj, institucije ropstva i konkubinata su potpuno prepuštene historiji, smatraju se nelegitimnim i nevažećim. Svi oblici vanbračnih veza (čak i oni koji uključuju status konkubine) kako verski tako i pravno su zabranjeni.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom…

Rekli smo to, jer je seksualni odnos sina sa njegovom sluškinjom, po saglasnosti, dozvoljen. Da je otac imao pravo vlasništva nad tom sluškinjom, sinu ne bi bilo dozvoljeno da sa njom ima seksualni odnos. Naime, plaćeni rob ne može imati seksualni odnos sa sluškinjom (njegovog gospodara). Jer njegov gospodar ima pravo vlasništva nad tom sluškinjom. Razlog zbog kojeg se kazna had ne primenjuje na oca koji ima seksualni odnos sa sluškinjom svog sina nije taj što on ima pravo vlasništva nad sluškinjom, već zato što u hadisu Hz.Poslanika (s.a.v.s.) stoji da sin i imovina pripadaju ocu:

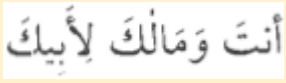

"Ti i tvoja imovina pripadaju tvom ocu".[122]

(122. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/204; lbn Mace, lbn Mâce, Ticârât, 77; lbn Hibbân, Sahih, ll/142; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/480.).

Očigledno značenje hadisa, čak i ako se ne postupa po njemu u vezi sa vlasništvom oca ili pravima nad robinjom, ostavlja prostora za sumnju u vezi sa odustajanjem od kazne hadd. Ovo je slično sklapanju kupoprodajnog ugovora sa pravom izbora. Iako kupovina sa pravom izbora ne zahteva vlasništvo ili prava vlasništva, ako kupac ima seksualni odnos sa robinjom, kazna had se odustaje zbog ovog ugovora. Isto važi i za nevažeće brakove i nevažeće transakcije kao što je prodaja imovine pre preuzimanja.

Iako je sin očeva zarada, to je slobodna zarada***. Zato, očevo pravo vlasništva nad sinovljevom zaradom nije utvrđeno. Ovo je kao imovina oslobođenog roba; iako je oslobođeni rob zarada onoga ko ga je oslobodio, otac nema pravo na njegovu imovinu. Jer je ta imovina zarada slobodne osobe. Validnost očevog deteta sa konkubinom ne proizilazi iz njegovog prava vlasništva nad detetom, već iz njegovog prava da prenese vlasništvo u slučaju potrebe (velajetu't-temeluk). I ovde je očeva potreba da zaštiti svoje poreklo kako se njegovo potomstvo ne bi izgubilo- definitivna.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz se zasniva na principu islamskog prava (posebno hanefijske škole) da su "imovina i zarada osobe kao imovina njegovog oca/zarada njegovog oca". Međutim, koristi se da bi se naglasila ograničenja ovog pravila i individualna prava deteta.

Detalje možete ispitati u nastavku u formatu koji se može skenirati:

Šta znači "Smatra se očevom zaradom"?

Zasnovan je na hadisu koji se nalazi u literaturi islamskog prava (Dete je očeva zarada). U ovom kontekstu, otac ima određeno pravo raspolaganja imovinom ili zaradom svog deteta. Metaforički, dete se smatra delom oca i proizvodom njegovog rada.

Šta znači "slobodna zarada"?

Ovaj deo naglašava da dete nije očev rob ili imovina. Dete ima svoju volju, pravni kapacitet i nezavisnu ličnost. Otac ne može da zapleni zaradu svog deteta, da ga smatra odgovornim za njegove dugove, niti da ga kupuje i prodaje kao da je njegova sopstvena imovina.

Koja su ograničenja u praktičnom pravu?

Ako je otac u nevolji: Ako je otac siromašan te nema prihoda, može jesti od imovine/prihoda svog deteta dovoljno da zadovolji svoje osnovne potrebe (bez rasipanja).

Dete zarađuje za sebe: Profesija kojom se dete bavi i novac koji zarađuje pripadaju u potpunosti njemu.

Nasleđe i dugovi: Zakonska prava deteta su u potpunosti njegova.

Ukratko; dok je emocionalno i porodično naglasak na "detetu kao nastavku, životu i tvorevini oca", pravno to znači "dete je odrasla i nezavisna osoba, koja poseduje odvojenu i slobodnu sferu vlasništva i odgovornosti od očeve imovine".

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ako se otac oženi robinjom svog sina i ona mu rodi dete, to dete postaje slobodno. To je zato što je dete podložno svojoj majci u pitanjima ropstva. Međutim, u ovom slučaju, gospodar robinje postaje vlasnik svog brata ili sestre, i zbog ovog srodstva, dete je odmah oslobođeno.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, u gore navedenom slučaju, robinja ne postaje majka deteta. Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), ona postaje. Slično tome, ako otac, kroz neispravan brak ili stupanjem u seksualni odnos sa robinjom svog sina, polaže pravo na vlasništvo nad tim detetom, prema nama, robinja ne postaje majka njegovog deteta, ali prema Zuferu (r.a.h.), ona postaje.

Dokaz za ovo je sledeći: Ako otac usvoji dete putem preljube, a robinja njegovog sina postane majka deteta (ummu valadi), onda njen status majke (ummu veledi) ima prednost nad njegovim sopstvenim statusom ako usvoji dete putem braka ili sa sumnjom na brak***.

Kažemo da: Otac, bez sumnje, postaje vlasnik deteta robinje svog sina jer mu je to potrebno da bi sprečio njegov gubitak. Jer je nemoguće dokazati poreklo bez vlasništva. On nema ni vlasništvo ni prava vlasništva nad robinjom. Ako je stekao vlasništvo nad njom pre nego što se dete rodilo, on je začeo dete dok je ona još uvek bila njegovo vlasništvo. Zato, robinja postaje njegovog deteta-majka. Međutim, u ovom slučaju, nema potrebe za sticanjem vlasništva nad robinjom da bi se dokazalo poreklo. Umesto toga, dovoljan je brak ili sumnja na brak. Zato, on ne stiče vlasništvo nad robinjom, i posledično, ona ne postaje njegovog deteta-majka.

(***PS: Samir B: Termin "sumnja u brak" se generalno odnosi na koncept "braka koji se smatra validnim uprkos sumnji" (şubhetu'n-nikâh), termin koji se koristi u islamskom pravu (fikhu).

U svojoj najjednostavnijoj definiciji, odnosi se na stanje dobre vere koje proizilazi iz braka gde pojedinci pogrešno veruju ili greše u verovanju da su venčani putem pravno ili verski nevažećeg (fâsit) braka, a njihov seksualni odnos se doživljava kao legitiman brak.

Osnovne karakteristike ovog koncepta su sledeće:

Razlog za validnost: Pojedinci se spajaju verujući da su legitimni supružnici, a da ne znaju da je brak nevažeći. Ova "dobra vera i greška" razlikuje situaciju od preljube (haram).

Pravne posledice: Deca rođena iz braka uspostavljenog pod sumnjom su pravno povezana sa svojim ocem. Štaviše, žena stiče pravo na miraz i mora izdržavati period čekanja (idu).

Privremene prepreke: Ova situacija obično nastaje zbog privremenih prepreka koje su bile nepoznate na početku braka, ali su postale očigledne kasnije (na primer, sklapanje braka pre nego što se završi period čekanja ili neka druga prepreka koja je ostala neprimećena).

Ukratko, to je pravna i verska popustljivost/tolerancija koja proizilazi iz činjenice te da, iako ne postoji pravno valjani ili pravilno utvrđeni brak, supružnici žive kao da su u braku, a da nisu upoznati sa situacijom.

Nastavljamo dalje sa knjigom---

Ako sin oženi očevu konkubinu po očevom dogovoru, brak je validan. Ako konkubina rodi dete iz ovog braka, dete postaje slobodno.

Jer, otac je oženio svog sina svojom robinjom. Ali robinja ne postaje ummu'l-veled svom sinu. Jer sin nema vlasništvo nad njom***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz, koji se nalazi u islamskom pravu (fikhu), a posebno u hanefijskoj školi mišlenja, opisuje veoma tehničko pravilo koje se tiče "vlasništva i srodstva".

Ukratko, ako otac oženi svoju robinju za svog sina, čak i ako robinja stekne slobodu rađanjem (ummu-veled), ona ostaje očeva robinja/oslobođena osoba, a ne deteta. To je zato što, prema islamskom zakonu, osoba nema pravo vlasništva nad očevom robinjom.

Možemo detaljnije objasniti detalje i značenja koncepata na sledeći način:

Konkubina: Ženska robinja koja je u nečijem vlasništvu.

Ummu'l-Veled: Robinja koja rodi dete za svog gospodara i, kao rezultat toga, stiče pravo na oslobođenje nakon njegove smrti. Da bi se žena smatrala Ummu'l-Veled, otac deteta mora biti njen zakonski vlasnik (vlasnik imovine).

Vlasništvo: Stanje u kojem ima pravo raspolaganja dobrom ili robom.

Logika i posledice pravila:

1). Zahtev za vlasništvo: U islamskom pravu, osoba ne poseduje robinju (ili drugu imovinu) koja pripada njegovom ocu. Čak i ako otac uda robinju svojim sinom, prvobitno pravo vlasništva nad robinjom ostaje kod oca.

2). Status deteta: Ako robinja rodi dete od sina (sina oca, vlasnika robinje) kao rezultat braka, dete pripada sinu (ocu) po poreklu.

3). Status da nije "Ummu'l-Veled" (majka deteta): Robinja legalno stiče status "Ummu'l-Veled" jer ima dete sa svojim gospodarem. Međutim, to je ne čini sinovljevom "Ummu'-Veled". To je zato što je dete unuče vlasnika robinje (dede). Pošto nije sinovljeva robinja, ne može steći status sinovljeve "Ummu'l-Veled"; međutim, njen status unutar porodice (očeve) u kojoj je rodila dete, nastavlja se.

Ovo je pravilo pravna odredba koju su razvili pravnici islama kako bi definisali ko poseduje prava nasleđivanja, sticanja slobode (istilad) i raspolaganja robinjom.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom…

Ako sin ima seksualne odnose sa očevom konkubinom, sa ili bez bračnog ugovora ili sumnje na brak, čak i ako to tvrdi, očinstvo se deteta ne može utvrditi iz njega***. To je zato što sin nema pravo da stekne vlasništvo nad očevom konkubinom.

[5/124]

(***PS: Samir B: Ovaj izraz je tehničko pravilo koje se nalazi u tradicionalnim islamskim pravnim (fikh) izvorima u kontekstu prava porekla i nasleđivanja. Iako institucija ropstva/konkubinata danas ne postoji, njeno značenje u historijskim tekstovima je sledeće:

Džârije: U islamskom pravu, ovo se odnosi na robinje koje su u vlasništvu.

Utvrđeno očinstvo: Ovo se odnosi na situaciju u kojoj je dete zakonski registrovano u porodičnom registru svog oca (očinstvo) i može da nasledi od njega.

Sumnjiva veza: To su neformalne veze u kojima strane veruju da su u braku ili da su ispunjeni uslovi za brak.

Šta znači (ova) rečenica?

Otac koji je imao seksualne odnose sa jednom od svojih konkubina mogao se smatrati legitimnim prema zakonima tog perioda. Međutim:

1).Vanbračna veza: Ako sin tinejdžer ima seksualni odnos sa konkubinom svog oca bez bračnog ugovora i bez ikakve sumnje na brak, ovaj se čin smatra preljubom (vanbračna veza).

2). Situacija deteta: Ako se dete rodi iz ove veze, čak i ako otac (tj. deda) tvrdi da je dete zapravo njegovog sina, ili čak ako sin želi da bude priznato kao "ovo je moje dete", pravno gledano (navodnom) ocu tog deteta dete neće biti priznat kao njegov sin.

Zašto postoji takvo pravilo?

U islamskom pravu utvrđuju se stroga pravila koja definitivno utvrđuju očinstvo i štite prava deteta (poreklo, nasleđivanje, izdržavanje itd.). Ova su pravila uvedena da bi se sprečile komplikacije i zloupotrebe koje proizilaze iz vanbračnih veza koje nisu zasnovane na bračnoj vezi. Sin ne može polagati pravo na dete rođeno iz vanbračne veze kao na svoje poreklo.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa knjigom …

Međutim, ako sin kaže: "Mislio sam da mi je očeva robinja dozvoljena", onda se od njega ne zahteva kazna hadd; ali ako kaže: "Znao sam da mi je zabranjena", onda se primenjuje kazna had. To je zato što je u slučaju sumnje, on (legitimno) posumnjao u stvar koja opravdava sumnju, te se zato kazna had ukida. Međutim, ako je znao da mu je zabranjena, nije imao sumnje ni u stvarnosti ni u formi da je robinja njemu zabranjena, kao ni u njen status, zato zaslužuje propisanu kaznu had.

U gore navedenom slučaju, ako otac potvrdi da je njegov sin imao seksualne odnose sa njegovom konkubinom i da je dete njegovo, dete je oslobođeno zbog ovog priznanja. Kao što je sin rođen iz preljube oslobođen ako osoba ima sina rođenog iz preljube, tako je i sin rođen iz preljube oslobođen ako osoba ima sina rođenog iz preljube. Međutim, iz razloga koji smo objasnili, očinstvo se ne utvrđuje. Ako otac postane otac deteta sa sinovljevom konkubinom, nije potreban sinovljev pristanak (da bi dete bilo oslobođeno). To je zato što otac ima pravo da stekne vlasništvo nad sinovljevom konkubinom. U ovom slučaju, on je postao otac deteta na svojoj imovini. Zato, on isplaćuje svom sinu vrednost konkubine. Sin, međutim, nema takvu vlast nad očevom konkubinom. Zato, dete stiče slobodu samo kada otac da svoj pristanak.

Rob ne može da se oženi sa više od dve žene.

Mâlik (r.a.h.) kaže: "Rob takođe ima pravo da se oženi sa četiri žene. Jer ropstvo ne utiče na vlasništvo u braku[123] i ne sprečava roba da ima ženu kroz brak. Kao što rob ima pravo da prizna ugovore, na odmazdu i na razvod, rob i slobodan čovek su jednaki u stvarima gde ropstvo nema uticaja".

(123. Koncept "mâlikijjet" se odnosi na posedovanje žene kroz brak. Posedovanje žene kroz ropstvo naziva se "mulukijjet".).

Hanefijski stav se prenosi od Hz.Umera (r.a.h.), koji je rekao: "Rob ne može da se oženi sa više od dve žene." Štaviše, ropstvo utiče na smanjenje broja propisanih kazni, kao što su broj telesnih kazni, broj razvoda i broj menstruacija tokom perioda čekanja. To je zato što se pravo na brak sa ženom zasniva na dozvoljenosti braka. Ova dozvoljenost se širi sa povećanjem statusa, a sužava sa smanjenjem statusa. Zaista, samo je Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), zbog svoje jedinstvene poslaničke vrline, bilo dozvoljeno da se oženi sa devet žena. Obim dozvoljenosti za njega bio je dovoljno širok da obuhvati devet žena. Nikome drugom nije dozvoljeno da se oženi sa više od četiri žene. Slično tome, obim dozvoljenosti se takođe širi zbog superiornosti slobode, i slobodan čovek može da se oženi sa četiri žene. Rob, međutim, ne može da se oženi sa više od dve žene.

Objašnjenje je sledeće: Ropstvo smanjuje legitimnost braka za polovinu. Zaista, legitimnost braka je takođe prepolovljena za robinju zbog ropstva. Čak i u pogledu obaveze čuvanja žena (kasm), što je posledica braka, status robinje je upola manji od statusa slobodne žene. Slično tome, kazna za nekoga ko ne dobije ono što je legitimno stečeno takođe je prepolovljena zbog ropstva. Na primer, rob koji počini preljubu dobija pedeset udaraca bičem, dok slobodna žena dobija sto udaraca bičem.

Pošto je utvrđeno da je dozvoljenost braka prepolovljena zbog ropstva, a broj žena koje se mogu udati zavisi od ove dozvoljenosti, kažemo da je u ovoj stvari status roba upola manji od statusa slobodnog čoveka. Zato, on može da se oženi samo sa dve žene. U tom pogledu, nema razlike da li su žene koje oženi slobodne ili robinje.

Šâfiîa (r.a.h.) se ne slaže sa nama po ovom pitanju. Jer, što se tiče roba, brak sa robinjom je podrazumevani, a ne zamena. Ženiti se sa robinjom ne znači da će njeno potomstvo biti podvrgnuto ropstvu, jer je ona već robinja u svakom pogledu. Zato je dozvoljeno da se oženi samo sa dve robinje.

[5/125]

Šâfiîa (r.a.h.), na osnovu ovog pravila, kaže: "Rob može da se oženi konkubinom dok je oženjen slobodnom ženom".

Međutim, prema nama, ovo nije dozvoljeno. Jer, kada konkubina postane druga žena slobodnoj ženi, ona nije među ženama kojima je dozvoljeno da se slobodan muškarac oženi. Ista presuda važi i za robove. Robovi koji su sinovi mudebera, mukateba ili ummuvelede, takođe se tretiraju kao čisti robovi u ovoj stvari. Jer je i za njih zakonitost braka prepolovljena. **Prema nama hanefijama**, rob se ne može oženiti bez dozvole svog gospodara.

Prema Mâlikovom (r.a.h.) stavu, ovo je dozvoljeno. Jer, prema njemu, ropstvo nema nikakvog uticaja na pravo na brak. Stoga, rob može sam da sklopi bračni ugovor, kao što može i da se razvede.

(**Hanefijski učenjaci**) su naveli očigledno značenje sledećeg ajeta kao dokaz po ovom pitanju:

ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا عَبۡدٗا مَّمۡلُوكٗا لَّا يَقۡدِرُ عَلَىٰ شَيۡءٖ وَمَن رَّزَقۡنَٰهُ مِنَّا رِزۡقٗا حَسَنٗا فَهُوَ يُنفِقُ مِنۡهُ سِرّٗا وَجَهۡرًاۖ هَلۡ يَسۡتَوُۥنَۚ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِۚ بَلۡ أَكۡثَرُهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ

75. Allah navodi kao primjer roba u tuđem vlasništvu koji ništa nema i onoga koga smo Mi bogato obdarili i koji udjeljuje iz toga, i tajno i javno – zar su oni jednaki? Neka je hvaljen Allah! Ali većina njih ne zna. [en-Nahl 16/75]

Pošto je brak takođe "stvar", rob ga ne može sam obaviti. Naše se mišlenje zasniva na rivâjetu od Hz.Umera (r.a.h.), koji je rekao: "Ko se oženi bez dozvole svog gospodara, preljubnik je".

Racionalni argument za ovo je sledeći: Brak čini roba odgovornim. Njegova imovina postaje zauzeta mirazom i izdržavanjem, dok imovina roba pripada gospodaru. Zato rob ne može da ostvari svoj status imovine bilo kakvom radnjom preduzetom bez dozvole gospodara. Ovo je dodatno pojašnjeno sledećom situacijom: Ako rob proda sebe ili da sebe kao zalog za dug (ili imovinu), a korist se na kraju vrati gospodaru, onda to nije dozvoljeno. S'hodno tome, prvenstveno je nedopustivo da rob zaključi bračni ugovor koji ne pruža nikakvu korist gospodaru.

Rob (mudebber), sin robinje (ummu'l-veled) i rob koji je ugovoren putem sporazuma o emancipaciji (mukâteb) ne mogu se venčati bez dozvole svog gospodara. To je zato što oni takođe poseduju oblik ropstva koji ograničava njihovu sposobnost delovanja. Ako gospodar da dozvolu, ugovor je važeći. Bilo bi dozvoljeno da je sam gospodar dogovorio brak. Isto važi i ako gospodar jednostavno da dozvolu. Međutim, da bi gospodar sam dogovorio brak, mora dobiti saglasnost roba koji je ugovoren. Ali čak i ako gospodar da dozvolu, ako sam rob dogovori brak, to je i dalje dozvoljeno.

Pitanje udaje robinje razlikuje se od gore pomenutog. Rob koji je ugovoren za određenu vrstu braka (mukâteb) može se oženiti svojom robinjom bez pristanka gospodara, jer ona nije gospodarevo vlasništvo. Ženidba robinjom je takođe vrsta ugovora koji generiše prihod, i mukâteb rob može zaključiti takve ugovore. Međutim, ženidba mukâteb roba samim sobom nije ugovor koji generiše prihod, a njegovo vlasništvo pripada gospodaru. Zato je dozvoljeno da se mukâteb rob oženi svojom robinjom, ali ako se uda, to je dozvoljeno samo uz dozvolu gospodara, jer je ona gospodarevo vlasništvo.

Čak i ako se rob oženi bez dozvole svog gospodara, to je dozvoljeno ako gospodar odobri (da dozvolu). Jer je dozvola data na kraju ista kao i dozvola data na početku.

Ako se rob razvede od svoje žene tri puta*** uz dozvolu gospodara, žena se razvodi tri puta i nije dozvoljeno da se rob ponovo oženi njome osim ako se ne uda za drugog muža. To je zato što se, kada brak postane važeći, sa robom postupa kao da je slobodan u pitanjima razvoda.

(PS: Samir B: Opširno objašnjenje u vezi prava muškarca na tri razvoda braka smo naveli na str. 26. ove knjige. Hvala).

Ako se rob razvede od svoje žene sa tri izjave o razvodu pre nego što gospodar da dozvolu za brak, brak se smatra ništavnim. Međutim, ovo predstavlja primirje (mutareke) jer je razvod specifičan za važeći brak. Rob koji sklapa bračni ugovor bez dozvole gospodara, nevažeći je; zato ne dolazi do razvoda. Međutim, ako je brak važeći, razvod poništava pravni status žene i služi kao razdvajanje. Ako je brak nevažeći, razvod nema uticaja na ove dve presude, ali otklanja svaku sumnju (sumnju u vezi sa brakom). Zato, ako rob ima seksualni odnos sa ženom pre razvoda, nije potrebna propisana kazna; međutim, ako ima seksualni odnos sa njom nakon razvoda, potrebna je propisana kazna.

(U gore navedenom slučaju) Ako gospodar nije dao dozvolu za brak koji je rob sklopio, ali mu je prvobitno dao dozvolu da se oženi, nema prigovora da se rob oženi tom ženom. Jer je zabrana žene (iako ona ispunjava uslove za razvod) posledica njenog razvoda. Međutim, ovde toga nema. Zato nema prigovora da se rob oženi tom ženom. U ovom slučaju, on je kao maloletnik ili luda osoba koja se razvede od svoje žene sa tri razvoda, a zabrana braka nije utvrđena njihovim razvodom. Štaviše, ako brak nije važeći, razvod je razvod koji se dogodio pre braka.

Međutim, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

لا طلاق قبل النكاح

“Nema razvoda pre braka“.[124]

(124. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/190, 207; Dârimî, Talâk 3; Ebû Dâvûd, Talâk 7; Tirmizî, Talâk 6; Ibn Mâce, Talâk 17; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, l/170.).

Čak i ako bi gospodar odobrio ovaj brak, njegovo odobrenje bi bilo nevažeće. Jer, odobrenje je validno samo ako ugovor postoji i zavisi od nečijeg pristanka (mevkuf). Međutim, u ovom slučaju, ugovor se poništava razvodom roba od žene. Jer, rob može sam da se razvede od svoje žene. Pošto se važeći brak poništava ako se rob razvede od svoje žene, kod suspendovanog ugovora, ugovor se prvenstveno poništava ako se on razvede od nje.

[5/126]

Ako gospodar naknadno dozvoli robu da se oženi tom ženom, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), za osudu je da se rob oženi njome. Ako se venčaju, njihova se veza ne može razdvojiti. Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), to nije za osudu. Dokazi za Ebû Yusûfov stav su jasni, jer žena nije razvedena. Zabrana braka se zasniva na činjenici toj da je razvedena. Sa druge strane, gospodarevo odobrenje ovog ugovora je nevažeće; kao da ne postoji. Čak i da gospodar nije dao svoj pristanak na ugovor, robu bi i dalje bilo dozvoljeno da se oženi ženom na osnovu prethodne dozvole gospodara. Ovo ostaje tačno čak i nakon što je gospodar dao svoj pristanak.

Dokaz za stav Ebû Hanîfe i Muhammeda (r.a.h.) je sledeći: Razvod je presuda zasnovana na bračnom ugovoru. Odobravanje ugovora podrazumeva odobravanje stvari zasnovanih na njima. Uzimanje u obzir ove suptilnosti zahteva da razvod bude validan i da žena postane zabranjena (haram). Zato smo to razmatrali u smislu njegove osudljivosti (mekruha), a ne u smislu stvarne zabrane (harama) žene.

Međutim, ovaj je dokaz netačan prema pravilu koje je usvojio Muhammed (r.a.h.). Prema njemu, ako neko kupi roba od uzurpatora, a zatim ga oslobodi, i (pravi) gospodar to odobri, ovo oslobođenje nije validno. Prema pravilu koje je usvojio Ebû Hanîfe (r.a.h.), ovo bi bilo validno samo ako bi razvod zavisio od odobrenja gospodara. Međutim, kao što smo prethodno objasnili, razvod roba ne zavisi od odobrenja gospodara. Poenta koju treba ovde izneti po ovom pitanju je: Odobrenje dato kasnije (icâzet) je kao dozvola data prvobitno. Kao što je zabrana uspostavljena na prvobitnoj datoj dozvoli, tako se i osudnost uspostavlja na i ako je oblik dozvole dat kasnije.

Ovo možemo objasniti na sledeći način: Rob je sposoban da se oženi po sopstvenoj volji. Zato, ako je oslobođen pre nego što mu gospodar da dozvolu, bračni ugovor (koji je prethodno sklopio) ostaje važeći. Uzimajući u obzir ovaj aspekt, potrebno je da njegov razvod bude važeći. Međutim, uzimajući u obzir pravo gospodara, njegov razvod ne bi trebalo da bude važeći. Pošto se dokazi ovde protivreče, rekli smo: U stvarnosti, zabrana je uspostavljena, ali kao mera predostrožnosti, utvrđuje se osudljivost. Jer, bolje je da se rob oženi ženom koja mu je dozvoljena nego ženom koja mu nije dozvoljena.

Ako se rob oženi slobodnom ženom bez dozvole svog gospodara, a gospodar ga potom oslobodi, brak je validan. To je zato što je rob strana vezana sopstvenom rečju. Nevažećost braka proističe iz gospodarevog prava. Pošto se gospodar odriče svog prava oslobađanjem roba, prepreka se uklanja te time brak postaje validan.

U gore navedenom slučaju, čak i ako gospodar proda roba, a kupac da svoj pristanak, brak je i dalje dozvoljen. To je zato što je kupac zauzeo mesto prodavca (gospodara) u pogledu vlasništva nad robom. Isto važi i za davanje saglasnosti na ugovor. Jer, prodaja ne uspostavlja valjanu dozvoljenost na osnovu saglasnosti. Jer, rob ne postaje dozvoljen kupcu. Zato je saglasnost kupca kao saglasnost prodavca. Međutim, prema Zuferu (r.a.h.), brak roba nije valjan uz saglasnost kupca. Ovo smo već objasnili.

[5/127]

Čak i ako gospodar umre i njegov naslednik da dozvolu, presuda ostaje ista kao gore navedena.

Ako gospodar da svom robu (apsolutnu) dozvolu za ženidbu, prema hanefijskoj školi mišlenja, rob se može oženiti samo jednom ženom. Međutim, prema šafijskoj školi, može se oženiti dvema ženama. Ova se presuda zasniva na prethodno objašnjenom principu: Prema hanefijskoj školi, ovlašćenje za ženidbu je uključeno u gospodarevo vlasništvo nad robom. Toliko da gospodar može oženiti svog roba bez njegovog pristanka. Zato, rob postaje gospodarev predstavnik (nâib) u pitanjima braka. U tom pogledu, on je kao slobodan čovek koji imenuje nekoga za svog predstavnika da mu dogovori brak. Ta osoba, sa ovim apsolutnim zastupništvom, može oženiti svog klijenta samo jednom ženom. Međutim, prema šafijskoj školi, ovlašćenje za ženidbu nije uključeno u gospodarevo vlasništvo nad robom. Rob ima pravo da se oženi, ali bračni ugovor sklopljen bez gospodareve dozvole je nevažeći. Jer, šteta koju prouzrokuje utiče na gospodareva prava. Kada gospodar da dozvolu u ovoj stvari, on je pristao na ovu štetu i odrekao se svog prava. Dakle, rob može da se oženi sa dve žene.

Ako rob oženi dve žene u jednom ugovoru, nijedan brak nije validan. Važi samo prvo mišlenje Ebû Yusûfa (r.a.h.). On kaže: “Brak jedne od ovih žena je dozvoljen. Izbor je na robu“. U ovom pitanju, rob je kao neko ko imenuje staratelja da ga oženi ženom. Ako ga staratelj oženi dvema ženama, prema Ebû Yusûfa (r.a.h.), brak jedne od njih je validan. Izbor po ovom pitanju pripada mužu (koji je imenovao staratelja). Objašnjenje ovog pitanja je dato ranije.

U ovoj stvari, ako gospodar kaže: “Mislio sam da može da se oženi sa dve žene“, onda je brak sa obe dozvoljen. To je zato što je gospodaru dozvoljeno da odobri brak sa dve žene, baš kao što je dozvoljeno kada kaže: “Nameravao sam to tokom dozvole“. To je zato što je nameravano značenje jedno od mogućih tumačenja njegovih reči, te time on nije pod sumnjom zbog ovog objašnjenja. Ako gospodar dozvoli robu da se oženi ženom, a rob je oženi u nevažećem braku te ima seksualne odnose sa njom, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), on je i dalje obavezan da plati miraz dok je još uvek rob. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), on nije odgovoran za miraz dok ne bude oslobođen.

Suština ovog pitanja je sledeća: Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), gospodareva dozvola njegovom robu da se oženi tumači se kao važeći ugovor, a ne kao manjkav. To je zato što je njegova namera da osigura čednost roba, što se može postići samo kroz važeći ugovor, a ne kao manjkav. Kao dokaz su naveli sledeće: Ako se osoba zakune da se neće udati, ova se zakletva tumači kao važeći brak, a ne kao manjkav. Iz ovoga razumemo da manjkav brak (zapravo) uopšte nije brak. Zapravo, gospodareva dozvola to ne uključuje.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Da li je ugovor važeći ili nevažeći karakteristika je ugovora. Međutim, gospodareva dozvola se odnosi na suštinu ugovora. Zato se ne može ograničiti specifičnom karakteristikom. To je kao davanje dozvole staratelju ili robu u kupovini ili prodaji, što uključuje i ništavan i važeći ugovor. Razlog zašto ovo kažemo je taj što se određene svrhe, kao što su uspostavljanje porekla putem seksualnog odnosa, neophodnost plaćanja miraza i poštovanje perioda čekanja, takođe utvrđuju ništavim ugovorom. Na primer, ako se neko zakune da nije bio u braku u prošlosti, ali se zatim oženi kroz ništavan ili važeći brak, smatra se da je prekršio zakletvu. Razlog zašto takvu zakletvu u vezi sa budućnosti tumačimo kao važeći ugovor je zbog indikacije običaja, jer se zakletve zasnivaju na običaju. Ovde je, međutim, poštovanje gospodareve dozvole da bi se sprečilo da on pretrpi štetu. Ovo obuhvata i važeći i ništavan ugovor.

[5/128]

Razumevši suštinu ovog rivâjeta, možemo reći: Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), kada rob ima seksualni odnos sa ženom kojom se oženio putem nevažećeg ugovora, on je dužan da plati miraz iz razloga koji mu je gospodar dozvolio. Zato je odmah dužan da ga plati. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), dozvola gospodara ne podrazumeva nevažeći ugovor. Zato je miraz potreban iz razloga koji gospodar nije dozvolio. S'hodno tome, odgovornost za plaćanje miraza se odlaže dok se rob ne oslobodi.

S'hodno tome, ako se rob oženi tom ženom sa važećim bračnim ugovorom nakon nevažećeg ugovora, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), to je dozvoljeno. To je zato što gospodareva dozvola nije prestala da važi nevažećim ugovorom. Zato je drugi ugovor sklopljen uz njegovu dozvolu. Međutim, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), drugi ugovor nije važeći jer je gospodareva dozvola prestala da važi prvim ugovorom. Zato je za drugi ugovor potrebna nova dozvola.

Ako se rob oženi i ima seksualne odnose sa ženom bez dozvole svog gospodara, a gospodar kasnije odobri brak, onda, prema istihsanu (pravnoj preferenciji), on treba da plati samo dogovoreni miraz (mehr-i musema). To je zato što je kasnije odobrenje poput početne dozvole. Međutim, prema kijasu (analogiji), on mora da plati dva miraza: uobičajeni miraz (mehr-i misil) zbog seksualnih odnosa i dogovoreni miraz (mehr-i musema) jer je ugovor postao važeći sa odobrenjem. Objasnili smo slično pitanje u vezi sa robinjama (čarije). Isto važi i za robove. S'hodno tome, ako gospodar oslobodi roba, ugovor ostaje važeći čak i nakon njegove emancipacije.

Ako se rob mukâteb, nekvalifikovani rob ili rob mudebber oženi i ima seksualne odnose sa ženom bez dozvole gospodara, a gospodar ih potom razdvoji, nije dužan da plati miraz dok ne bude oslobođen. To je zato što bračni ugovor nije komercijalni ugovor niti sredstvo za sticanje bogatstva za roba mukâteba. Obaveza plaćanja miraza proizilazi samo iz samog čina. Ako pisani ugovor ne sadrži bračni ugovor, imovina potrebna zbog bračnog ugovora se utvrđuje nakon što je lice steklo slobodu. To nije slučaj ako rob mukâteb počini ubistvo (koja bi zahtevala krvarinu). Zato što se posledice tog ubistva odmah isplaćuju iz zarade roba mukâteb. To je zato što se obaveza zasniva na samom činu. Ropstvo ne utiče na ograničenja delovanja. U ovom slučaju, obaveza plaćanja miraza zasniva se na samom ugovoru. Zato što seksualni odnosi bez ugovora ne zahtevaju miraz. Štaviše, žena je pristala na ove seksualne odnose. Zato se dug za miraz, kao i dug koji proizilazi iz jemstva, odlaže do posle emancipacije.

Dozvoljeno je jednoj osobi da oženi svog roba svojom robinjom u prisustvu svedoka. Miraz nije potreban za robinju, jer bi ga gospodar već uzeo. Štaviše, miraz se mora platiti iz robove sopstvene vrednosti, koja je imovina gospodara. Zato, zahtev za mirazom ovde nije od koristi. Kao što smo ranije objasnili, prema presudama nekih hanefijskih učenjaka, miraz se u početku zahteva kao versko pravo, ali kasnije prestaje da bude potreban zbog gospodarevog vlasništva nad robom. Ako je rob hrišćanin kome njegov gospodar dozvoljava da se oženi, a hrišćanka predstavi dva svedoka hrišćana da posvedoče da ju je oženio, ali rob poriče brak, ovaj dokaz je dovoljan za ženu, jer je protivnik rob. Zapravo, ako bi rob priznao brak, to bi se dokazalo njegovim priznanjem. Slično tome, to se dokazuje svedočenjem hrišćana, jer je i rob hrišćanin. Isto tako, ako hrišćani posvedoče da je sklopio transakciju i da je rob rob kome je dozvoljeno da se bavi trgovinom, ovo svedočanstvo se prihvata. Isto važi i za njihovo svedočanstvo u vezi sa brakom. Ako se kaže: “Brak je uključen u gospodarevo vlasništvo nad robom, zato se ovo svedočanstvo daje protiv gospodara. Međutim, on je musliman“, kažemo: “Suština ugovora je gospodarevo vlasništvo nad robom, ali njegov rezultat – koji je zakoniti brak – utvrđen je za roba. Štaviše, svedoci svedoče u korist žene, a protiv roba. Zato smo u obzir uzeli veroispovest roba“.

[5/129]

Kažemo: Ako bi gospodar bio nevernik, a rob musliman, njihovo svedočenje ne bi bilo dozvoljeno. Jer bi njihovo svedočenje bilo protiv roba, koji je musliman. Međutim, svedočenje nevernika nije dokaz protiv muslimana.

Po našem mišlenju, nije dozvoljeno da rob ima seksualne odnose sa robinjom kroz vlasništvo, čak i ako je gospodar dao dozvolu. Naši dokazi po ovom pitanju su sledeći ajeti:

وَٱلَّذِينَ هُمۡ لِفُرُوجِهِمۡ حَٰفِظُونَ

5. i koji stidna mjesta svoja čuvaju –

إِلَّا عَلَىٰٓ أَزۡوَٰجِهِمۡ أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُهُمۡ فَإِنَّهُمۡ غَيۡرُ مَلُومِينَ

6. osim od žena svojih ili onih koje su u posjedu njihovu, oni, doista, prijekor ne zaslužuju – [el-Mü'minün 23/5- 6].

Robinja nije ni žena ni konkubina roba. Od Ibn Umera (r.a.h.) se prenosi da je rekao:“Genitalije (vagina) robinje su dozvoljene samo osobi kojoj mu je ona slobodna i darovana". Nije dozvoljeno da robinja bude slobodna ili poklonjena. Zato mu nije dozvoljeno da ima seksualne odnose sa robinjom kroz vlasništvo. Razlog za to je taj što se robinja smatra imovinom.

Zato mu nije dozvoljeno da poseduje imovinu. Jer, postoji kontradikcija između vlasništva i toga da bude vlasnik. Vlasništvo se nad koristima uspostavlja samo tada kada se utvrdi razlog za to. Razlog za vlasništvo nad robinjom, koja je vlasništvo i nad robom, nije utvrđen za roba, niti je utvrđena njegova odluka. Međutim, brak je drugačiji. Sa druge strane, rob nije sposoban da poseduje imovinu pre dozvole gospodara. Dozvola gospodara ne čini roba sposobnim za nešto za šta nije sposoban. Ona utiče samo na gospodarevo odustajanje od svog prava kada rob stekne tu sposobnost. Zato roba nikada ne treba smatrati kao nekoga ko je sposoban da poseduje robinju. Jer, postoji kontradikcija između vlasništva i toga da bude vlasnik. Međutim, islamski zakon smatra roba podobnim za mut'u brak kroz brak, zbog potrebe zadovoljavanja pohote i nastavka loze. Ova nužnost prestaje uspostavljanjem zakonitosti kroz brak. Zato, ovde nema potrebe smatrati da rob ispunjava uslove za mut'u brak sticanjem vlasništva nad robinjom.

Isto važi i za mudebberske i mukâtebske robove (u tom pogledu, oni su poput nekvalifikovanih robova). Prema Ebû Hanîfinom (r.a.h.) mišlenju, rob koji je primoran da radi kako bi platio svoju vrednost, takođe je poput mukâtebskog roba.

Ako se robinja deli između dve osobe, i jedan od njih je oženi bez dozvole drugog, to nije dozvoljeno.

Kao što smo već objasnili, pravo na brak proizilazi od posedovanja robinje. Međutim, u ovom slučaju, nijedan od partnera ne poseduje u potpunosti ono što se naziva “robinja“.

Brak roba sa njegovom vlasnicom ili gospodara sa njegovom robinjom

Prema hanefijskoj školi mišlenja, nije dozvoljeno da se rob oženi svojom ljubavnicom ili ženom koja ima udeo u njegovoj imovini. Međutim, prema onima koji ne prihvataju analogiju (kijas), to je dozvoljeno.

Isti spor postoji i u vezi sa slobodnim čovekom koji se ženi svojom konkubinom ili konkubinom sa kojom ima udeo u njenoj imovini.

Oni koji odbacuju analogiju predstavili su očigledna značenja sledećih ajeta kao dokaz u ovoj stvari.

وَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تُقۡسِطُواْ فِي ٱلۡيَتَٰمَىٰ فَٱنكِحُواْ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۖ فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تَعۡدِلُواْ فَوَٰحِدَةً أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُواْ

4). Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. [en-Nisâ 4/3].

I

وَمَن لَّمۡ يَسۡتَطِعۡ مِنكُمۡ طَوۡلًا أَن يَنكِحَ ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِ فَمِن مَّا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُم مِّن فَتَيَٰتِكُمُ ٱلۡمُؤۡمِنَٰتِۚ وَٱللَّهُ أَعۡلَمُ بِإِيمَٰنِكُمۚ بَعۡضُكُم مِّنۢ بَعۡضٖۚ فَٱنكِحُوهُنَّ بِإِذۡنِ أَهۡلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِ مُحۡصَنَٰتٍ غَيۡرَ مُسَٰفِحَٰتٖ وَلَا مُتَّخِذَٰتِ أَخۡدَانٖۚ فَإِذَآ أُحۡصِنَّ فَإِنۡ أَتَيۡنَ بِفَٰحِشَةٖ فَعَلَيۡهِنَّ نِصۡفُ مَا عَلَى ٱلۡمُحۡصَنَٰتِ مِنَ ٱلۡعَذَابِۚ ذَٰلِكَ لِمَنۡ خَشِيَ ٱلۡعَنَتَ مِنكُمۡۚ وَأَن تَصۡبِرُواْ خَيۡرٞ لَّكُمۡۗ وَٱللَّهُ غَفُورٞ رَّحِيمٞ

25). A onome među vama koji nije dovoljno imućan da se oženi slobodnom vjernicom – eto mu one u vašem vlasništvu, robinje vaše, vjernice – a Allah najbolje zna kakvo je vjerovanje vaše – ta jedne ste vjere. I ženite se njima, s dopuštenjem vlasnika njihovih, i podajte im vjenčane darove njihove, kako je uobičajeno, kada su čedne i kada javno ne čine blud i kada tajno ne žive s ljubavnicima. – A kada one kao udate počine blud, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene. – To je za onoga od vas koji se boji bluda; – a bolje vam je da se uzdržite! Allah prašta i samilostan je. [en-Nisâ 4/25].

Naš dokaz za ovo pitanje je sledeća izjava Svemogućeg Allaha:

وَأَنكِحُواْ ٱلۡأَيَٰمَىٰ مِنكُمۡ وَٱلصَّٰلِحِينَ مِنۡ عِبَادِكُمۡ وَإِمَآئِكُمۡۚ إِن يَكُونُواْ فُقَرَآءَ يُغۡنِهِمُ ٱللَّهُ مِن فَضۡلِهِۦۗ وَٱللَّهُ وَٰسِعٌ عَلِيمٞ

32). Udavajte neudate i ženite neoženjene, i čestite robove i robinje svoje; ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati. Allah je neizmjerno dobar i sve zna. [en-Nûr 24/32].

U ovom ajetu, Allah Te'âlâ naređuje vlasnicima da udaju svoje robinje, a ne da se njima žene. Sa druge strane, ako se rob oženi svojom gospodaricom, on je dužan da joj obezbedi izdržavanje prema bračnom ugovoru. Međutim, zbog vlasništva, izdržavanje roba je odgovornost žene. Ako se ožene, nadoknadit će svoje dugove i umret će od gladi***.

(***PS: Samir B: Ova izjava ilustruje pravni i logički paradoks koji se javlja u jednoj od klasičnih debata u historiji islamskog prava (fikha): brak roba sa njegovom vlasnicom. Da bismo to razjasnili, hajde da razložimo koncepte i situaciju korak po korak:

Izdržavanje zbog vlasništva: U islamskom pravu, odgovornost je vlasnika (gospodara) roba da obezbedi robu hranu, piće i smeštaj (izdržavanje).

Bračni status: Ako se žena uda za svog roba, rob postaje njen muž.

Podešavanje duga: U normalnim okolnostima, muž je obavezan da izdržava svoju ženu i domaćinstvo. Međutim, u ovom slučaju, muž je takođe i rob žene. Žena je zakonski obavezna da izdržava svog muža (svog roba) zbog vlasničkog odnosa koji već poseduju. Ova situacija pravno dovodi do zamagljivanja uzajamnih prava i, teoretski, do poništenja (kao razmena) dugova.

Umret će od gladi: Logična ćorsokak je sledeći: žena ne plaća muževljevu alimentaciju (jer se bračni dug i dug za imovinu međusobno troše), a muž, budući da je rob, ne može sam da radi i stiče imovinu i ne može da ide dalje od imovine žene. Kao rezultat toga, ova prava i dugovi, koji su nominalno međusobno obavezni, postaju neisplativi, te se tvrdi da će oboje umreti od gladi u ovom apsurdnom ciklusu.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Problem ovde nije skriven.

Ako se gospodar oženi svojim robinjom, ugovor je nevažeći. Jer je uslov za brak da strane budu zakonite jedna drugoj. Pošto gospodar poseduje robinju, zakonitost već postoji. Štaviše, brak je zapravo legitiman iz nužnosti. Kada gospodar poseduje robinju, ne postoji takva nužnost. Zato je (u ovom slučaju) brak u osnovi nelegitiman. Štaviše, posedovanje udela u robinji, iako ne čini nužno seksualni odnos dozvoljenim, smatra se kao mera predostrožnosti, ekvivalentnim posedovanju celog roba, u smislu da brak čini nezakonitim***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz objašnjava pravni i moralni detalj u islamskoj jurisprudenciji (posebno u nekim klasičnim tumačenjima, prvenstveno hanefjske škole) koji se tiče robinje (Zajedničke konkubine) koja je u zajedničkom vlasništvu više od jedne osobe.Rečenicu možemo sumirati (sumirati- ponoviti najvažnije tačke) pod dva glavna naslova:

1. Seksualni odnos je nedozvoljen (uslov potpunog vlasništva)

Da bi seksualni odnos sa robinjom bio dozvoljen, muškarac mora posedovati puno pravo vlasništva (mulk-i jemin) nad njom. Ako je robinja u zajedničkom vlasništvu (na primer, pripada dvema ili više osoba), nijedan od suvlasnika ne može imati seksualni odnos sa njom. Da bi odnos bio dozvoljen, jedan od suvlasnika mora steći puno vlasništvo nad robinjom kupovinom ili preuzimanjem udela ostalih.

2. Zabrana braka (mera predostrožnosti)

Muškarac ne može da se oženi ili konzumira bračni ugovor sa robinjom čiji je vlasnik. Prema definiciji, ako je robinja u zajedničkom vlasništvu, što znači da muškarac poseduje samo deo (udeo) nje, to se smatra "celovitim vlasništvom" u svrhu braka.

Zašto? Zato što osoba koja poseduje deo robinje ima pravo da kupi preostale akcije po volji, čime stiče potpuno vlasništvo nad robinjom i koegzistira sa njom bez braka (prema zakonu koji se tiče robinja). Zbog ove potencijalne intimnosti i pravnog statusa, zabranjeno mu je, kao mera predostrožnosti (da bi se izbegla sumnja), da se oženi robinjom u kojoj poseduje deo.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

[5/130]

S'hodno tome, ako se gospodar oženi svojom robinjom sa kojom ima ugovor o oslobođenju, brak je nevažeći. To je zato što gospodar poseduje njenu imovinu. Iako je seksualni odnos sa njom zabranjen zbog ugovora o oslobođenju, ako ima odnos, robinja dobija miraz. Ovo je slično kao da je gospodar imao seksualni odnos sa njom pre braka. Jer se u ovom slučaju od kazne had odustaje zbog sumnje, pa je zato potreban miraz***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz je termin u islamskom pravu (fikhu) i objašnjava vezu između braka, miraza (mehr) i krivičnog prava (had).

Ukratko: "Ako postoji sumnja u to da li je brak nevažeći, kazna za preljubu (had) se ne može primeniti; međutim, pošto je došlo do seksualnog odnosa između strana, ženi se mora isplatiti 'mehr' (isplata za brak)".

Detalji po ovom pitanju su sledeći:

Sumnja i kazna Had: U islamskom pravu, za zločine sa strogim kaznama (had-kamenovanje do smrti), kao što je preljuba, zločin mora biti definitivno dokazan. Ako postoji pravna sumnja ili greška u vezi sa validnošću braka (šubhet-i nikâh), od kazne se oslobađa.

Miraz (Mehr): U islamskom pravu, miraz je osnovni uslov bračnog ugovora. Čak i ako je brak sumnjiv, ako je došlo do stvarnog seksualnog odnosa (ili konzumacije braka), žena ima pravo na miraz. Takvi brakovi, koji se smatraju pravno nevažećim, nazivaju se "fâsit nikâh" (nevažeći brak) te u tim slučajevima mora se platiti ekvivalentan miraz.

Ukratko, iako preljuba nije kažnjiva zakonom zbog postojanja pravne zabune ili sumnje, pravo žene na miraz je zaštićeno jer je situacija doživljavana kao brak.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Robinja, putem ugovora o oslobođenju od ropstva, ima više prava na sebe i svoju zaradu nego njen gospodar. Sve što se od nje dobije putem seksualnog odnosa smatra se delom nje. Baš kao što bi robinja dobila nadoknadu kada bi joj gospodar odsekao ruku, ona bi dobila svoj miraz i tada kada bi imali seksualni odnos. Slično tome, ako je osoba koja je imala seksualni odnos sa robinjom neko drugi, a ne njen gospodar, ona bi i tada sama dobila svoj miraz.

Ako robinja koja je ugovorena bila kao mukâteb (ona koja ima ugovor o oslobođenju) dobije slobodu nakon ovog braka, brak postaje nevažeći. To je zato što je nevaženje braka već utvrđeno zbog gospodarevog vlasništva nad njom. Zato, čak i ako to vlasništvo prestane, brak ne postaje važeći.

Ako rob kojem je odobren ugovor o oslobođenju (Mükâteb) oženi svoju gospodaricu te ima seksualne odnose sa njom, propisane kazna se oslobađa zbog sumnje u važeći brak. Zato je i dalje dužan da plati miraz. Iz gore navedenih razloga, čak i ako povrati slobodu, ovaj brak nije važeći.

Ako rob po ugovoru o oslobođenju od radne snage (Mükâteb) ili nekvalifikovani rob (vasıfsız) oženi gospodarevu ćerku uz gospodarevu dozvolu, brak je dozvoljen. To je zato što dok god je otac živ, ćerka nema ni vlasništvo niti bilo kakva prava povezana sa vlasništvom nad robom. Ako gospodar umre, brak se poništava. To je zato što je žena stekla vlasništvo nad svojim mužem putem nasleđivanja. Sticanje vlasništva od strane žene zajedno sa brakom čini brak nevažećim. Slično tome, njeno sticanje vlasništva nakon braka takođe poništava brak. To je zato što nešto što protivreči nečemu drugom, bilo da se dogodi nakon toga ili istovremeno, ostaje na snazi.

Prema hanefijskoj školi, brak roba mukâteba ne postaje nevažeći nakon smrti gospodara. Međutim, prema šafijskoj školi, on postaje nevažeći. Osnova za ovu presudu je sledeća: Po našem mišlenju, imovina roba mukâteba se ne nasleđuje; prema šafijskoj školi, ona se nasleđuje. Suština stvari je sledeća: Po našem mišlenju, naslednik ne može steći vlasništvo nad nečim što je testatoru (autoru testamenta) bilo potrebno, kao što je nasledstvo koje predstavlja dug. Rob mukâtab je takođe zauzet potrebama testatora (gospodara). Međutim, prema šafijskoj školi, sve što je u vlasništvu testatora postaje vlasništvo naslednika ako ne prestane da bude njegovo vlasništvo nakon njegove smrti.

Šafijin (r.a.h.) dokaz po ovom pitanju, zasnovan na njegovom poreklu, je sledeći: Ako bi se gospodareva ćerka udala za roba mukâteba nakon gospodareve smrti, brak ne bi bio validan. Slično tome, (ako bi se udala pre gospodareve smrti), brak se ne bi nastavljao. Isto važi i za (nekvalifikovane) robove. Objašnjenje je sledeće: Naslednik je naslednik. Vlasništvo nad robom mukâtebom pripadalo je gospodaru. Naslednik postaje njegov naslednik nakon gospodareve smrti. Zaista, ako rob mukâteb postane nesposoban da plati ugovornu naknadu, on postaje vlasništvo naslednika. Njegova nemogućnost plaćanja ne predstavlja novi razlog za vlasništvo naslednika. Iz ovoga razumemo da je on prethodno bio vlasnik mukâteba.

Naši dokazi po ovom pitanju su sledeći: Kao što se ne može steći vlasništvo nad robom mukâtebom putem drugih načina vlasništva, ne može se steći ni vlasništvo nasleđivanjem. U tom pogledu, on je kao rob muddeber. Dokaz za ovo je sledeći: Čak i ako rob mukâteb plati ugovornu cenu, njegovo starateljstvo (velâ) pripada njegovom gospodaru. Velâ se uspostavlja samo za onoga ko oslobodi roba koji je u njegovom posedu. Iz ovoga postaje jasno da je rob mukâteb i dalje u vlasništvu gospodara. Jer, gospodaru je potrebno da stekne pravo nad njim i njegovom voljom putem pisanog ugovora o emancipaciji. Zato, ako rob mukâteb nije u mogućnosti da donese ugovornu cenu, naslednik ga stiče. Jer je prepreka (vlasništvu naslednika) bila pravo gospodara.To je pravo uklonjeno. Ovaj razlog takođe služi da se zahteva vlasništvo nakon što je prepreka uklonjena.

[5/131]

Razlog zašto nije dozvoljeno gospodarevoj ćerki da se uda za njegovog ugovornog roba nakon njegove smrti je taj što kada se prepreka ukloni, ona stiče pravo da poseduje ugovornog roba.

Pravo vlasništva sprečava sklapanje braka, ali ne sprečava njegov nastavak. Zato, ako rob mukâteb kupi ženu svog gospodara, brak se ne poništava. Međutim, nije dozvoljeno da se gospodar oženi konkubinom roba mukâteba. Slično tome, ako rob mukâteb kupi svoju ženu, brak se ne poništava. Međutim, nije dozvoljeno da se od početka oženi svojom konkubinom.

Štaviše, dozvoljeno je da čovek bude garant za robinju mukâtebu u zamenu za imovinu koja pripada gospodarevom sinu. Ako otac umre, garancija se nastavlja kakva jeste. Međutim, nije dozvoljeno da sin bude garant u zamenu za imovinu koja će doći u njegov posed nakon očeve smrti.

Evo nekoliko primera van ove teme:

Period čekanja (iddet) sprečava početak bračnog ugovora, ali ne sprečava njegov nastavak. Bekstvo roba sprečava početak kupoprodajnog ugovora, ali ne sprečava njegov nastavak. Postoji mnogo pitanja sa kojima se ovo pravilo može uporediti.

U vezi sa gore navedenim pitanjem, pošto je utvrđen nastavak braka, kažemo: Ako je čovek koji je oslobođen emancipovan, ćerka njegovog gospodara ostaje njegova žena. Jer, dobijanjem slobode, ona se još više udaljila od svog gospodara (u smislu vlasništva). Ako on postane nesposoban da plati emancipatorsku taksu i bude vraćen u ropstvo, brak postaje nevažeći. Ako nije imao polni odnos sa njom, žena ne dobiva miraz.Jer,nevaženje braka zahteva njegovu suprotnost. Ako se ovo (odbacivanje iz ropstva) dogodi pre seksualnog odnosa, brak je potpuno ukinut i ne zahteva nikakav miraz. To je kao da se oženite ženom sa kojom je brak zabranjen. Ako je došlo do seksualnog odnosa, žena ima pravo na miraz u posedu roba. Međutim, ona više nije obavezna da plati deo miraza srazmerno svom udelu u robu. Jer je stekla vlasništvo nad delom roba. Gospodaru rob ništa ne duguje.

Ako muškarac oženi robinju, a zatim je kupi ili na drugi način stekne vlasništvo nad njom bez seksualnog odnosa, brak postaje nevažeći.

Zato što je nastala situacija koja predstavlja prepreku za brak: muž poseduje deo imovine roba. Ako nije došlo do seksualnog odnosa, nije dužan da plati miraz. Ako je došlo do seksualnog odnosa, mora da plati miraz vlasniku roba. To je zato što je brak poništen jer muž poseduje deo imovine roba.

Ako rob priđe slobodnoj ženi i tvrdi da je slobodan i pristane da je oženi pod tim uslovom, a kasnije žena otkrije da je on rob za koga joj je gospodar dozvolio da se ženi, ona ima izbor: može ostati sa njim ili se od njega razvesti. To je zato što ju je rob prevario te ona nije spremna da bude žena roba. Štaviše, rob nije jednak slobodnoj ženi. Kao što smo ranije objasnili, ako osoba sakrije svoje poreklo, a kasnije se otkrije da je njeno poreklo niže od onoga što je tvrdila, žena ima izbor. Ženino pravo na izbor je još više utvrđeno u slučajevima kada neko tvrdi da je slobodan, ali se kasnije otkrije njegovo ropstvo. Ako žena odluči da se razvede, razvod se mora obaviti pred sudijom, baš kao u slučajevima poništenja zbog krivice ili razvoda zbog nejednakosti. Ako rob nije imao seksualne odnose sa ženom, on nije obavezan da joj plati miraz, jer, ovaj razvod predstavlja fundamentalno poništenje braka.

Ako rob oženi ženu uz dozvolu svog gospodara, ali joj ne kaže da li je slobodan ili rob, i žena kasnije sazna da je on rob i da su njeni staratelji dogovorili brak uz njen pristanak, onda ni staratelji ni žena nemaju pravo izbora. To je zato što direktno izvršenje bračnog ugovora od strane staratelja negira njihovo pravo da zahtevaju jednakost. Muž takođe nije prihvatio uslov u korist žene koji nije posedovao; žena je samo pretpostavila da je slobodan. Ženina pretpostavka ne nameće nikakvu obavezu mužu. Zato žena nema pravo izbora. Ako je žena sklopila ovaj bračni ugovor bez prisustva svojih staratelja, staratelji ih mogu razdvojiti. To je zato što rob nije jednak slobodnoj ženi. Kada se žena uda za nekoga ko joj nije jednak, njeni staratelji imaju pravo da se usprotive kako bi sprečili sramotu koja bi ih snašla.

Allah je Sveznajući, i Njemu je povratak.

[5:132]

PRAVILA RADÂ (DOJENJA)

Dojenje stvara bračnu prepreku

Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

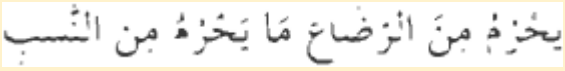

“Ono što je zabranjeno (haram) poreklom, zabranjeno je i dojenjem“.[125]

(125. Ahmed b. Hanbel, Musned, I/275, 339; Muslim, Rada 1; Ibn Mâce, Nikâh 34; Tirmizî, Radâ' 1; Nesâî, Nikâh 49; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/171.).

Urva (r.a.h.) je prenela ovaj hadis od Hz.Aiše (r.a.h.) na sledeći način:

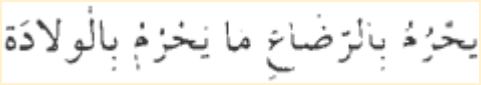

“Ono što je zabranjeno rođenjem, zabranjeno je i dojenjem“.[126]

(126. Muvetta, Radâ' 1255, 1268; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/66; Muslim, Radâ' 1; Ebû Dâvûd, Nikâh 6; Nesâî, Nikâh 49; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/171.).

Hadis je dokaz da je jedan od razloga zašto je ženi zabranjeno (haram) da se uda za muškarca (u sarodstvu mleka), i da je slično poreklu u uspostavljanju zabrane braka. Jer, zabrana zasnovana na poreklu zahteva da su strane zaista deo jedna drugoj, ili da postoji sumnja među njima o tome da li su deo jedna drugoj ili ne. Kod dojenja takođe postoji sumnja da li je neko deo, formiran mlekom. Kosti se formiraju a meso se razvija iz mleka, koji su delovi ljudskog bića. Resûlullah (s.a.v.s.) je na to ukazao rekavši:

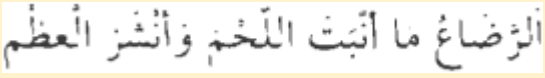

“Dojenje je ono što formira meso i razvija kosti“.[127]

(127. Abdurrezzak, Musannef, VII/463; Ibn Ebû Şeybe, Musannef, III/548; Ahmed b. Hanbel, Musned, I/432; Dârekutnî, Sunen, IV/172; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/91; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/481.).

Situacija između dojilje i njenog muža

Ovaj hadis je dodatni dokaz da zabranu koja proizilazi iz dojenja uspostavljaju i očevi i majke. Otac na koga se odnosi je muž koji uzrokuje da mleko teče kroz seksualni kontakt. To je zato što je Resûlullah (s.a.v.s.) uporedio dojenje sa poreklom u smislu zabrane. Zabranu kroz poreklo uspostavljaju obe strane. Presuda je ista i u vezi sa dojenjem (i sisanjem).

Izjava nekih učenjaka: “Muž koji izaziva dojenje nije zabranjen svojoj ženi“ protivreči ovom stavu. Ovaj stav je jedno od dva mišlenja [učenjaka]. Oni kao dokaz uzimaju činjenicu tu da Uzvišeni Allah pominje zabranu uzrokovanu dojenjem samo za žene. U ovom ajetu:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَٰتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَٰتُكُمْ وَعَمَّٰتُكُمْ وَخَٰلَٰتُكُمْ وَبَنَاتُ ٱلْأَخِ وَبَنَاتُ ٱلْأُخْتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُواْ دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَٰٓئِلُ أَبْنَآئِكُمُ ٱلَّذِينَ مِنْ أَصْلَٰبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُواْ بَيْنَ ٱلْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

23. Zabranjuju vam se: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše, i pomajke vaše koje su vas dojile, i sestre vaše po mlijeku, i majke žena vaših, i pastorke vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose – ali ako vi s njima niste imali bračne odnose, onda vam nije grijeh – i žene vaših rođenih sinova, i da sastavite dvije sestre – što je bilo, bilo je, Allah zaista prašta i samilostan je – [en-Nisâ 4/23].

Oni kažu: "Da je zabrana bila uspostavljena i za muškarce, Uzvišeni Allah bi je ovdje objasnio kao što je objasnio zabranu u smislu porekla".

Štaviše, zabrana braka se ne uspostavlja čak ni ako muškarac zapravo doji. Na primer, ako mleko uđe u muškarčeve grudi i on tim mlekom doji dete, zabrana se ne uspostavlja***. U ovom slučaju, važnije je da zabrana ne nastaje za muškarca zbog toga što njegova žena doji.

(***PS: Samir B: U islamskoj jurisprudenciji, da bi brak kroz “**mlečno srodstvo**“ bio zabranjen, mleko mora biološki poticati od žene. **Čak i ako, kao izuzetna okolnost, muškarac proizvede mleko te se beba hrani tim mlekom, to ne stvara zabranu braka.**

Na primer: **Ne postoji zabrana ili prepreka za brak između dece muža (oca) na čijim se dojkama izlilo mleko i stranog deteta koje je sisalo to mleko.**

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Dokazi hanefijske škole po ovom pitanju su sledeći: U hadisu koji je prenela Urva od Hz.Aiše (r.a.h.), Hz.Aiša (r.a.h.) prepričava: Resûlullah (s.a.v.s.) je u mojoj kući bio. Čula sam muški glas kako traži dozvolu da uđe u Hafsinu (r.a.h.) sobu. Rekla sam: “Ja Resûlullah (s.a.v.s.)! Čovek traži dozvolu da uđe u tvoju kuću“. Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

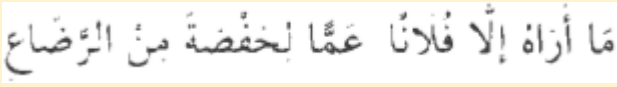

“Mislim da je on taj i taj, Hafsin ujak hranitelj“.[128] Upitala samga dalje: “Da je taj i taj, moj ujak hranitelj, živ, da li bi mogao da uđe u moju sobu?“ Rekao je:

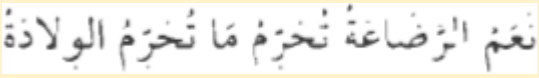

“Da, ono što porođaj zabranjuje, to zabranjuje i dojenje“.[129]

(128. Muvetta, Radâ' 1254, Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/178.).

(129. Muvetta, Radâ' 1255, 1268; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/66; Muslim, Radâ' 1; Ebû Dâvûd, Nikâh 6; Nesâî, Nikâh 49; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/171.).

U drugom hadisu koji je prenela Hz.Aiša (r.a.h.), kaže se: Ona je rekla: "Ja Resûlullah (s.a.v.s.)! Eflah b. Ebi Ku'ays (r.a.h.) ulazi u moju sobu. Ja uvek nosim svoju gornju odeću". Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

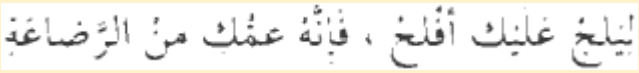

"Eflah može ući u tvoje prisustvo. On je tvoj ujak hranitelj". Rekoh: "Dojila me je žena, a ne muškarac". Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

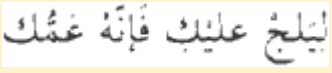

"On može ući u tvoje prisustvo; on je tvoj ujak".[130]

(130. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/271; Buhârî, Şehâdât 7; Muslim, Radâ' 3; Ebû Dâvûd, Nikâh 7; Nesâî, Nikâh 52; Xlll/116; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/212.).

Mogućnost da imaš ujaka hranitelja moguća je samo ako se u obzir uzme postojanje muža koji je prouzrokovao protok mleka.

[5/133]

To znači da je razlog za izlazak mleka sam čin osobe koja stupa u seksualni odnos. Zabrana uzroka mleka ostaje konstantna za obe strane, baš kao što važi i tokom porođaja***.

(***PS: Samir B: Ova izjava je pravilo u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi) koje objašnjava zabrane braka vezane za hraniteljsko srodstvo (hraniteljsko bratstvo).

Značenje teksta je sledeće:

Uzrok mleka: Uzrok mleka je seksualni odnos između partnera. Čak i ako ne postoji biološki ili medicinski razlog, seksualni odnos (ili muž) je uzrok za to mleko.

Zabrana (srodstvo): Bračne zabrane koje proizilaze mlekom iz dojki žene definitivno su utvrđene za obe strane (za dojilju i njene potomke, kao i za potomke oca), baš kao i u slučaju normalnog porođaja.

Ukratko, bez obzira na to da li mleko dolazi iz grudi žene usled seksualnog odnosa ili ako ona zatrudni, dojenje druge bebe uspostavlja odnos hraniteljskog bratstva između njih, a ova situacija stvara bračnu prepreku.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Što se tiče objašnjenja Allaha Te'âlâ o zabrani dojenja, posebno pominjući samo stranu žene, kažemo da kao što postoje propisi utvrđeni Kur'anom, postoje i oni utvrđeni Sunetom. Činjenica ta da se srodstvo po mleku odnosi i na muškarce jedna je od propisa utvrđenih Sunetom.

Zabrana zasnovana na mleku ne proizilazi iz toga što muškarac doji dete. Zato što mlečna supstanca koja bi mogla da se slije u grudi muškarca ne bi mogla da hrani dete onako kako ga hrani mleko majke. Ne formira meso. Ovo je slično seksualnom odnosu sa mrtvom osobom, što ne može biti osnova za srodstvo.

Usvojeni sin se ženi bivšom ženom svog hranitelja

Muškarac ne može da se oženi (bivšom) ženom svog mlečnog sina ili mlečnog oca.

Zabrana uspostavljena dojenjem slična je zabrani uspostavljenoj poreklom.

Prema ovom principu, brak između sestara hranitelja je takođe zabranjen. Ako je žena dojila dve ćerke a muž je isti tokom tih dojenja bio, ove ćerke postaju sestre hranitelja koje dele i majku i oca. Ako su različite osobe bili muž tokom dojenja, deca postaju sestre hranitelja koje dele samo majku.

Ako muškarac ima dve žene prema bračnom ugovoru, i ako je mleko svake od tih žena naišlo zbog muža i ako je svaka od tih žena dojila po jednu devojčicu, onda su ta deca polusestre (hraniteljske sestre) jer mleko obe žene potiče od istog muškarca.

Opšte značenje naredbe Allaha Te'âlâ obuhvata sve ovo:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَٰتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَٰتُكُمْ وَعَمَّٰتُكُمْ وَخَٰلَٰتُكُمْ وَبَنَاتُ ٱلْأَخِ وَبَنَاتُ ٱلْأُخْتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُواْ دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَٰٓئِلُ أَبْنَآئِكُمُ ٱلَّذِينَ مِنْ أَصْلَٰبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُواْ بَيْنَ ٱلْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

23. Zabranjuju vam se: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše, i pomajke vaše koje su vas dojile, i sestre vaše po mlijeku, i majke žena vaših, i pastorke vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose – ali ako vi s njima niste imali bračne odnose, onda vam nije grijeh – i žene vaših rođenih sinova, i da sastavite dvije sestre – što je bilo, bilo je, Allah zaista prašta i samilostan je – [en-Nisâ 4/23].

Slično tome, ćerke braće i sestara hranitelja su kao ćerke krvne braće i sestara. Zaista, kada je Zeyneb bint Ebî Seleme (r.a.h.) bila zaprošena za Resûlullah (s.a.v.s.), Resûlullah (s.a.v.s.) je tada rekao:

لَوْ لَمْ تَكُنْ رَبِيبَتِي فِي حِجْرِي مَا كَانَتْ تَحِلُّ لِي أَرْضَعَتْنِي وَأَبَاهَا ثُوَيْبَةُ

"Čak i da nije bila moja pastorka koja je odrasla sa mnom, i dalje mi ne bi bila dozvoljena. Suvejba je dojila mene i njenog oca".[131]

(131. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/291; Buhârî, Nikâh 26; Muslim, Radâ' 15; Ebû Dâvûd, Nikâh 6; Nesâî, Nikâh 45; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/172.).

Hz.Ali (r.a.h.) je rekao:"Ja Resûlullah (s.a.v.s.)! Više voliš Kurejšije, a nas ostavljaš".

Resûlullah (s.a.v.s.) je upitao:"Imaš li nešto [da podeliš sa njima]?" Hz.Ali (r.a.h.) je odgovorio: "Hamzina ćerka". Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:"Ona je ćerka mog polubrata po mleku".

Situacija deteta koje je dojila žena koja se razvela i ponovo udala dok je još uvek dojila

Ako žena doji, a muž se razvede od nje, pa se uda za nekog drugog i zatrudni i počne da joj teče mleko, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), mleko koje teče dok se ne porodi smatra se od njenog prvog muža.

Mleko koje će doći nakon porođaja je od drugog muža.

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ako se zna da je ovo mleko poteklo od trudnoće sa drugim mužem, onda je mleko od prvog muža moralo presušiti, a ovo mleko je moralo poticati od drugog muža.

Prema drugom rivâjetu od Ebû Yusûfu (r.a.h.), važnost prvog mleka majke prestaje kada ona zatrudni sa drugim detetom.

Muhammed (r.a.h.) je smatrao dobrim da se mleko majke računa od oba muža dok žena ne rodi dete od sledećeg muža. Njegovo obrazloženje za to je sledeće bilo: mleko proizvedeno u vreme venčanja bilo je od prvog muža, a svaki višak mleka usled trudnoće bio je od drugog muža.

Pitanje zabrane je pitanje koje zahteva oprez. Zato je zabrana koja proizilazi iz ovog mleka uspostavljena sa obe strane, baš kao u slučaju kada se mleko dve žene izmuzi u flašicu i sipa niz grlo deteta.

Kada rodi dete od drugog muža, razlog mleka prvog muža nestaje jer se uključuje mleko ekvivalentno njegovom. Zato, od ovog trenutka, za nju, mleko pripada drugom mužu.

Ebû Yusûf (r.a.h.) je rekao: Ponekad mleko poteče posle porođaja. Ponekad poteče posle začeća, ali ne pre porođaja. Ako se zna da je mleko poteklo od drugog muža (zbog začeća), onda se poništava presudu o mleku od prvog muža, baš kao što se poništava i presuda o mleku od drugog muža.

[5/134]

Prema drugom rivâjetu, Ebû Yusûf (r.a.h.) je rekao: Kada trudnoća uzrokuje potek mleka, činjenica ta da to mleko dolazi od drugog muža, skrivena je. Radi lakšeg razumevanja i rasuđivanja, očigledni se razlog zamenjuje skrivenim (unutrašnjim, implicitnim) značenjem. Dakle, presuda u vezi sa mlekom od prvog muža je ukinuta ovim mlekom.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) takođe kaže: Sigurno je da su grudi ove žene proizvodile mleko zahvaljujući njenom prvom mužu. Proizvodnja mleka se takođe smanjuje ili povećava u zavisnosti od konzumirane hrane. Ovo povećanje može biti posledica unosa hrane, a ne druge trudnoće. Presuda u vezi sa proizvodnjom mleka zbog prvog muža ne prestaje osim ako se ponovo ne dogodi sličan događaj onom koji je izazvao proizvodnju mleka tokom braka. To se može dogoditi samo porođajem.

Čovek se ženi ženom koja ga je dojila

S'hodno tome, presuda o dojenju ne može se istovremeno primenjivati na dva čoveka kod jedne žene[Samir 1].

Zato što događaj koji dovodi do mleka ne može se desiti istovremeno i u legitimne i u halal svrhe. Zato je presuda ista za povezane stvari. Međutim, sve dok presuda prvog traje, druga se ne može uspostaviti. Ako se druga uspostavi, presuda se prvog ukida[Samir2].

Prema našem mišlenju, čovek ne može da se oženi ženom koja ga doji, bez obzira da li je dojenje minimalno ili intenzivno.

(PS: Samir 1: Ovaj izraz objašnjava pravilo "mlečnog srodstva" u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi), koje određuje da li se dve žene mogu istovremeno udati istim bračnim ugovorom.

Baš kao i krvno srodstvo (loza), dojenje stvara prepreku za brak. Suština ovog pravila je zabrana braka između muške dece i dece žene koju su dojili. Razrada je ovakva:

Muž dojilje: Muž žene koja deluje kao dojilja postaje hranitelj dečaka koga doji.

Značenje pravila: Kada muško dete (A) sisa mleko iz dojke žene (X), ono postaje "dete hranitelja" te žene. Ako je ova žena lučila mleko dok je trudna ili udata bila, mleko pripada mužu (Y) iz tog braka, (to se naziva lebenu'l-fahl). U ovom slučaju, muško dete se takođe smatra detetom tog hranitelja (muža).

Mleko ne može pripadati istom muškarcu: Ako bi žena po imenu X imala decu od dva različita muža (Y i Z) u dva različita vremena, i ako bi mleko od oba muža bilo u grudima iste žene i ona bi dojila različite bebe, stvorila bi se veza između beba koje su sisale od iste žene. Islamska jurisprudencija kaže da mleko žene ne može pripadati dvojici različitih muškaraca (muževa) u isto vreme; ako je vlasnik mleka poznat, ta osoba se smatra hraniteljem.

Ukratko, kada se bračna prepreka pojavi zbog dojenja, granice srodstva i privatnosti se definitivno utvrđuju identifikovanjem od kog je zapravo muža dojilja u tom trenutku primala mleko.

Za detaljne sudske zahteve, pogledajte odeljak Radâ' u turskoj enciklopediji islama TDV. Hvala.

PS: Samir 2: Ove izjave predstavljaju logičan pravni princip u islamskom pravu (fikhu) koji objašnjava srodstvo (neprobojne brakove) i posebno srodstvo po mleku. Osnovno značenje je sledeće: Žena ne može postati majka dojenjem dvoje različite dece.

Koncept možemo sumirati na sledeći način:

Događaj koji uzrokuje proizvodnju mleka: To je proizvodnja mleka kod žene. Sa verske perspektive, ovo se dešava kada žena rodi dete u zakonitom (bračnom) braku.

Ne može se desiti u isto vreme: Da žena bude zakonita "prava majka" dve različite osobe kroz isti događaj dojenja (isti porod) logično je nemoguće.

Pravni efekat i uspostavljanje drugog srodstva: Dokle god prva veza dojenja (odnos majke i deteta hranitelja) ostaje važeća i traje, istovremeno postojanje druge veze (bratstvo i sestra deteta hranitelja ili novo srodstvo) je protiv pravila. Ako dođe do sekundarne situacije, pravni efekat prve se poništava ili zamenjuje novom situacijom.

Dnevni primer:

Ovo se pravilo uglavnom koristi u zabranama braka. Na primer, osoba ne može da se ženi sa svojom hraniteljkom. Slično tome, ne može da se ženi sa ćerkom te hraniteljke. Pošto su pravila "povezana", novoformiranim odnosom hranitelja, poništava pravni efekat prethodne situacije u smislu bračnog prava.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), nema zabrane ako dete sisa manje od pet puta do mile volje.

Neki učenjaci Zahirî škole mišlenja kažu da su tri dojenčad dovoljna da bi se uspostavila zabrana. Oni koji insistiraju na određenom broju navode hadis Resûlüllaha (s.a.v.s.):

“Jedno ili dva dojenčad ili jedno ili dva dojenja ne čine to zabranjenim“.

U Amra'ovom rivâjetu od Hz.Aiše (r.a.h.), Hz.Aiša (r.a.h.) je rekla: “Postojao je poznati ajet u Kur'anu koji je zabranjivao deset dojenčadi. Ovo je ukinuto presudom koja je zabranjivala pet dojenčadi. Ovaj ajet je među onima bio koji su recitovani nakon Resûlullaha (s.a.v.s.). Nakon ovoga, prethodno postojeća presuda ne može biti ukinuta“.

Dokazi hanefijske škole su sledeći: Uzvišeni Allah kaže:

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَٰتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَٰتُكُمْ وَعَمَّٰتُكُمْ وَخَٰلَٰتُكُمْ وَبَنَاتُ ٱلْأَخِ وَبَنَاتُ ٱلْأُخْتِ وَأُمَّهَٰتُكُمُ ٱلَّٰتِيٓ أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَٰتُكُم مِّنَ ٱلرَّضَٰعَةِ وَأُمَّهَٰتُ نِسَآئِكُمْ وَرَبَٰٓئِبُكُمُ ٱلَّٰتِي فِي حُجُورِكُم مِّن نِّسَآئِكُمُ ٱلَّٰتِي دَخَلْتُم بِهِنَّ فَإِن لَّمْ تَكُونُواْ دَخَلْتُم بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَٰٓئِلُ أَبْنَآئِكُمُ ٱلَّذِينَ مِنْ أَصْلَٰبِكُمْ وَأَن تَجْمَعُواْ بَيْنَ ٱلْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

23. Zabranjuju vam se: matere vaše, i kćeri vaše, i sestre vaše, i sestre očeva vaših, i sestre matera vaših, i bratične vaše, i sestrične vaše, i pomajke vaše koje su vas dojile, i sestre vaše po mlijeku, i majke žena vaših, i pastorke vaše koje se nalaze pod vašim okriljem od žena vaših s kojima ste imali bračne odnose – ali ako vi s njima niste imali bračne odnose, onda vam nije grijeh – i žene vaših rođenih sinova, i da sastavite dvije sestre – što je bilo, bilo je, Allah zaista prašta i samilostan je – [en-Nisâ 4/23].

U ovom ajetu, Uzvišeni Allah je povezao zabranu sa činom dojenja. Štaviše, navođenje numeričkog uslova smatra se dodatkom ajetu.Tako se nešto ne može učiniti jednim haber-i vâhid-om.

U hadisu koji je preneo Hz.Ali (r.a.h.), Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

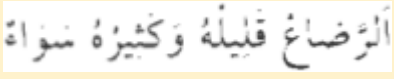

“Malo i mnogo dojenja je jednako“.[133]

(133. Abdurrezzak, Musannef, Vll/469; Nesâî, Nikâh 3311; Dârekutnî, Sunen, IV/171; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/458, lll/300; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/341; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/479.).

Ovde, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) misli na oskudicu ili obilje zabrane. Dojenje je jedan od razloga za zabranu. Za razliku od seksualnog odnosa, ne postoji brojčano ograničenje. Hadis koji prenosi Hz.Aiša (r.a.h.) je veoma slab. Jer, ako je to ajet bio koji je recitovan posle Resûlullaha (s.a.v.s.), onda nije dozvoljeno prekinuti njegovo recitovanje ni posle Resûlullaha (s.a.v.s.).

Pa, zašto se sada ne recituje? Isti hadis sadrži izraz "domaća životinja je ušla i pojela ga (stvar na kojoj su ti ajeti napisani)", što pojačava tvrdnju rafidija[134]: "Mnogi ajeti Kur'ana su izgubljeni posle Resûlullaha (s.a.v.s.), a as'habi ih nisu zabeležili u Mus'hafu". Njihova tvrdnja je nevažeća i neosnovana prema konsenzusu Ummeta.

(134. Rafidije: Ekstremni šiiti koji ne vide ništa loše u vređanju as'haba (r.a.h.). Nazivaju se ovim imenom jer su odbacili svog imama Zejda b. Aliju, koji im je rekao da ne vređaju Hz.Ebû Bekra i Hz.Umera (r.a.h.).).

Stavljanje kapi mleka u nos ili uho detetu

Čak i ako bismo rekli da je ovo postojalo u jednom trenutku, to bi moglo biti samo kada je dozvoljeno dojenje nekoga ko je prešao doba za dojenje. Drugi hadis se tumači u skladu sa tim. Jer se formiranje mesa i razvoj kostiju ne dešavaju jednim sisanjem kod starije osobe. Veliki broj sisanja bi mogao biti validan za nju. Ako Bog [dž.š.] da, kao što ćemo kasnije objasniti, propis o dojenju starije osobe je ukinut.

Zabrana konzumiranja mleka se takođe uspostavlja puštanjem da kaplje kroz nos ili grlo.

PS: Samir B: Ovde nam je potrebno podrobnije objašnjenje ovog podnaslova:

U islamskom pravu (fikhu), "mlečno srodstvo" se odnosi na situaciju u kojoj je brak kroz hraniteljsko srodstvo trajno zabranjen.

Detalji su sledeći:

Formiranje srodstva sa mlekom: Srodstvo sa mlekom se uspostavlja bez obzira da li mleko žene dospeva do detetovog stomaka normalnim putem (kao što je dojenje) ili kapanjem ili ukapavanjem kroz nos/grlo.

Šta znači "Zabrana konzumiranja mleka se takođe uspostavlja"? Dete koje odgaja žena smatra se njenim sopstvenim detetom. Ova situacija, baš kao i krvne veze (loza), stvara zabranu braka (haram) između tih osoba. Hraniteljke, braća i sestre hranitelja i drugi članovi porodice, postaju mahrem (zabranjeno im je da se žene/udaju) jedni drugima.

Razdvajanje puta: Iako postoje detaljne razlike među školama islamske jurisprudencije u vezi sa tim kako mleko dospeva do želuca ili koliko puta treba dojiti. Ako mleko prođe kroz grlo bebe na bilo koji način, to definitivno uspostavlja krvno srodstvo između žene koja je dala mleko i bebe, stvarajući tako prepreku za brak.

Ukratko, pošto je primarna svrha da mleko uđe u bebino telo (stomak) i hrani ga, a ne da bi sisalo, nije bitno kroz koji otvor se mleko sipa (usta ili nos); zabrana i dalje važi.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

[5/135]

Ovo su načini na koje dete dobija hranu. Jer kada mleko kaplje kroz nos, ono dospeva do nosnih prolaza, jačajući dete. Kada kaplje kroz grlo, dospeva do želuca, gde se formira mišićno tkivo i razvijaju kosti.

Što se tiče stavljanja kapi u uho, to ne predstavlja zabranu. Jer, očigledno, zbog toga što su njeni kanali uski, mleko ne dopire do grla.

spuštanje mleka u uretru ili otvor

Isto pravilo važi i kada se mleko ukapava u urinarni trakt. Najgora stvar koja se može desiti sa takvim ukapavanjem jeste da mleko dospe do bešike. Dete obično ne može da primi hranu ni na ovaj način.

Prema Zâhiru'r-Rivâye'tu, zabrana ne važi čak ni ako se mleko daje rektalno (kroz anus). Međutim, u Muhammedovom (r.a.h.) rivâjetu, ako se mleko žene daje rektalno detetu, zabrana je uspostavljena. To je zato što mleko i na ovaj način dospeva do želuca. Zaista, post se prekida konzumiranjem hrane na ovaj način.

Međutim, mi tvrdimo da ono što zahteva zabranu braka nije mleko koje dospeva u vaginu, već ishrana koja se odvija na način koji označava postajanje delom osobe koja daje mleko. To je moguće samo primanjem ishrane odozgo, a ne odozdo.

Autor je zatim objasnio ko su oni čiji je brak zabranjen zbog dojenja. Ukratko, oni kojima je zabranjen dojenjem su isti kao i onima kojima je zabranjeno poreklom. Zabrana utvrđena za majke i ćerke po poreklu odnosi se i na bake, unuke, tetke i tetke po majci. Odluka je ista i kroz dojenje.

Dojenje nakon što je dete odbijeno od dojke

Sisanje nakon odbijanja od dojenja nije obavezujuće.

Ovo mišlenje nam je preneto od Hz.Alije i Ibn Mes'ûd'a (r.a.h.).

Džâbir (r.a.h.) takođe prenosi da je Resûlullah (s.a.v.s.) rekao:

لا رضاعَ بعدَ الْفِصال ، ولا يُتْم بَعْدَ الْحُلُمِ ، ولا صَمْتَ يومٍ إِلَى اللَّيْلِ ، وَلا وِصَالَ فِي صِيَامٍ . ولا طَلاق قَبْلَ النِّكاح ، وَلا عِتْق قَبْلَ الْمِلْك ، ولا وَفاءَ فِي نَذْرٍ فِي مَعْصِيَةٍ ، ولا يَمِينَ فِي قَطِيعةِ رَحِمٍ ، وَلا تَغَرُّبَ بَعد الْهِجْرَة ، وَلا هِجْرَةَ بَعد الْفَتْح

“Nema propisa o dojenju nakon odbijanja od dojenja, o siročadi nakon puberteta, o postu do večeri, o postu dva dana bez prekida posta (visal), o razvodu pre braka, o oslobađanju bez vlasništva, o ispunjavanju zaveta koji rezultira grehom, o zakletvi koja šteti srodničkim vezama, o tome da budeš stranac nakon seobe i o seobi nakon osvajanja Meke“.[135]

(135. Abdurrezzak, Musannef, Vl/416, Vll/464; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/550; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/211.).

1). Prema hanefijskoj školi mišlenja, dojenje starije osobe ne stvara zabranu***.

(***PS: Samir B: U islamskom pravu (fikhu), termin radâ' odnosi se na bebu koju doji žena te se smatra njenim hraniteljskim detetom (mlečno srodstvo). Ovaj izraz naglašava da se ova srodnička veza može formirati samo dojenjem tokom detinjstva i da dojenje odraslih ne stvara hraniteljsko srodstvo niti zabranu braka.

Šta ovo pravilo znači?

Ne nastaje prepreka za brak: Pojedinci koje je žena dojila tokom detinjstva postaju "braća i sestre po mleku", a brak između njih je zauvek zabranjen prema zakonu islama. Međutim, ako starija osoba (adolescent ili odrasla osoba) pije ovo mleko, ne stvara se veza majke i deteta ili brata i sestre između njih ili sa drugima.

Starosna granica (trajanje dojenja): Prema imamu azam Ebû Hanîfi (r.a.h.), da bi ova zabrana nastala, dete je moralo biti dojeno u prirodnom periodu dojenja od prvih 30 meseci (približno 2,5 godine). Prema drugim hanefijskim učenjacima (dva imama), ovaj period je tačno 2 godine.

Gubi svoju nutritivnu vrednost: Fiziologija odrasle osobe ne zahteva majčino mleko, a mleko se ne smatra normalnom hranom u ovom uzrastu. Zato se u hanefijskoj jurisprudenciji dojenje odraslih smatra potpuno nevažećim i ne uspostavlja intimnost.

Napomena: Za detaljnije sudske dokaze i presude o ovoj temi, možete pregledati stranicu o fetvi Predsedništva za verska pitanja o srodstvu u hraniteljstvu.

(PS: Samir B: Nutritivnu vrednost: Pokazuje koliko je neka namirnica bogata korisnim sastojcima – proteinima, ugljenim hidratima, mastima, vitaminima i mineralima.).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Prema nekima, zabrana proizilazi iz hadisa koji je prenela Sehle'a (r.a.h.), supruge Ebû Huzeyfe (r.a.h.). Ona je rekla da je, kada je presuda o usvajanju ukinuta ajetom:

ٱدۡعُوهُمۡ لِأٓبَآئِهِمۡ هُوَ أَقۡسَطُ عِندَ ٱللَّهِۚ فَإِن لَّمۡ تَعۡلَمُوٓاْ ءَابَآءَهُمۡ فَإِخۡوَٰنُكُمۡ فِي ٱلدِّينِ وَمَوَٰلِيكُمۡۚ وَلَيۡسَ عَلَيۡكُمۡ جُنَاحٞ فِيمَآ أَخۡطَأۡتُم بِهِۦ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتۡ قُلُوبُكُمۡۚ وَكَانَ ٱللَّهُ غَفُورٗا رَّحِيمٗا

5. Zovite ih po očevima njihovim, to je kod Allaha ispravnije. A ako ne znate imena očeva njihovih, pa, braća su vaša po vjeri i štićenici su vaši. Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je ako to namjerno učinite; a Allah prašta i samilostan je. [el-Ahzâb 33/5].

otišla kod Resûlullaha (s.a.v.s.) i upitala:"Ja Resûlullah (s.a.v.s.), Ebû Huzeyfe (r.a.h.) je usvojio Sâlima (r.a.h.). Smatrali smo ga Ebû Huzeyfinim sinom te smo postupali sa njim u skladu sa tim. Imamo samo jednu sobu. Šta da radimo s njim?" U drugom je rivâjetu rekla:"On dolazi i izlazi iz moje sobe, a vidim znake nezadovoljstva na Ebû Huzeyfinom licu". Na to je Resûlullah (s.a.v.s.) rekao:

"Doji Sâlima pet puta i učini da ti bude zabranjeno da mu se približiš".[136]

(136. Muvetta, Radâ' 1265; Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/201; Muslim, Radâ' 27; Ebû Dâvûd, Nikâh 9; Nesâî, Nikâh 53; Ibn Mâce, Nikâh 36; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/478.).

Hz.Aiša (r.a.h.) je koristila ovaj hadis kao dokaz. Kada bi želela da neko može da uđe i izađe iz njene sobe, naredila bi svojoj sestri Ummu Kulsum (r.a.h.), ili jednoj od ćerki njene sestre, da tu osobu podoji pet puta. Nakon toga, te dve osobe bi ulazile i izlazile iz njene sobe.

Međutim, ostale žene (r.a.h.) Resûlullaha (s.a.v.s.) nisu ovo prihvatile te su rekle:

لَا نرى هذا من رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إلَّا رُخصَةً لِسَهْلَة خاصَّةً

"Znamo da je tako nešto bila posebna dozvola koju je Sehle'ji (r.a.h.) dao Resûlullah (s.a.v.s.)".[137]

(137. Emîr es-San' ânî, Subulu's-Selâm fî şerh-i Bulûgi'l-Merâm, lll/125.).

Štaviše, ovu presudu je ukinuo Resûlullah (s.a.v.s.) rečima:

اَلرَّضاعُ مَا أَنْبَتَ اللَّحْمَ وأَنْشَزَ الْعَظْمَ

"Dojenje se vrši mlekom, koje formira meso i razvija kosti".[138] Formiranje kostiju i razvoj mesa se ne dešavaju kod starijih osoba.

(138. Abdurrezzak, Musannef, Vll/463; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/548; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/432; Dârekutnî, Sunen, IV/172; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IX/91; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/481.).

Ponovo je Resûlullah (s.a.v.s.) rekao:

اَلرَّضَاعَةُ مِن الْمَجَاعَة

"Sisanje se vrši zbog gladi".[139] On misli na ono što ublažava glad. A ublažavanje gladi se ne vrši dojenjem starije osobe.

(139. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/94; Buhârî, Şehâdât 7; Muslim, Radâ' 32; Ebû Dâvûd, Nikâh 8; Nesâî, Nikâh 51; lbn Mâce, Nikâh 37.).

[5/136]

U hadisu koji je preneo Ebû Hureyre (r.a.h.), Resûlullah (s.a.v.s.) rekao:

اَلرَّضاعُ مَا فَتَقَ الْأَمْعَاء

"Dojenje se obavlja mlekom koje otvara creva".[140] Ovo je period pre nego što dete počne da jede čvrstu hranu.

(140. lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/550; Tirmizî, Radâ' 1152; lbn Hibbân, Sahih, X/37; Dârekutnî, Sunen, IV/173; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vll/288; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/456; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/480.).

As'habi su se složili oko ovog pitanja. U Muhammedovom (r.a.h.) delu el-Asl, on pominje da su Hz.Ali i İbn Mes'ûd (r.a.h.) rekli:

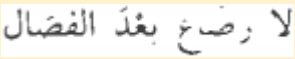

“Ne postoji propis o dojenju nakon odbijanja od dojenja“.[141]

(141. Abdurrezzak, Musannef, Vl/416, Vll/464; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/550; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/211.).

Priča se da je žena jednog beduina rodila, ali je dete umrlo. Ženine grudi su natekle od mleka. Čovek je počeo da sisa mleko i ispljune ga, a deo mu se slio niz grlo. Otišao je kod Ebû Musa eš-Šarije (r.a.h.) i pitao ga o presudi. On je odgovorio: “Tvoja žena ti je zabranjena (haram)“. Zatim je otišao kod Ibn Mes'ûd'a (r.a.h.) i pitao ga isto. On je rekao: “Tvoja žena ti je dozvoljena.“ Beduin ga je obavestio o Ebû Musinoj presudi. Zajedno su otišli kod Ebû Muse (r.a.h.). Ibn Mes'ûd (r.a.h.) ga je zgrabio za uho i rekao: “Da li se ovaj bradati čovek smatra hraniteljem među vama?“ Ebû Musa (r.a.h.) je odgovorio beduinu: “Ne pitajte me ništa dok je ovaj čovek, koji je stručnjak za znanje, među vama“.[142]

(142. Muvetta, Radâ' 1267; Dârekutnî, Sunen, IV/173; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/460.).

Jedan čovek je došao kod Hz.Umera (r.a.h.) i rekao: “Imam robinju. Moja žena ju je dojila“. Kada sam ušao u kuću, reće mi: “Skloni je od sebe!Tako mi Allaha Te‘âlâ, ja sam je dojila“. Hz.Umer (r.a.h.) mu tada (vidno ljut) reće: “Za ime Boga [dž.š.], idi kod svoje žene i pretuci je, a zatim idi kod svoje robinje i spavaj s njom“.[143] (143. Abdurrezzak, Musannef, Vll/462; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, 7/461.).

Sličan se rivâjet prenosi i od Ibn Umera (r.a.h.).Ovi rivâjeti ukazuju na to da je ukinuta presuda da je “dojenje starije osobe haram (zabranjeno)“.

Starost dojenja za srodstvo sa mlekom

Učenjaci imaju razlike u mišlenjima o tome u kom uzrastu je dojenje zabranjeno. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je procenio da je ovaj period trideset meseci, Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.) dve godine, a Zufer (r.a.h.) tri godine. Rekli su: "Ako se dojenje odvija u ovom periodu, zabrana je uspostavljena; u suprotnom, nije". Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.), oni kao dokaz uzimaju jasno značenje ajeta:

وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦ ۚ وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ۗ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ۗ وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ ءَاتَيْتُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bekare 2/233].

Kada se nešto završi i usavrši, ništa se više ne može dodati. Uzvišeni Allah kaže u drugom ajetu:

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَٰلُهُۥ فِى عَامَيْنِ أَنِ ٱشْكُرْ لِى وَلِوَٰلِدَيْكَ إِلَىَّ ٱلْمَصِيرُ

14.Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti.[Lukman 31/14].

Nema dojenja nakon odbijanja od sisanja. Jer, izgleda da je dete zadovoljeno mlekom dve godine. Posle dve godine, više nije zadovoljno mlekom. Sada se smatra odraslom osobom u smislu da je dojeno.Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao: "Činjenica da je trideset meseci povezano i sa trudnoćom i sa odbijanjem od dojenja u ovom ajetu pokazuje da je trideset trajanje svakog od njih. Međutim, dokazi ukazuju na to da period trudnoće ne može biti duži od dve godine. Stoga, period odbića od dojenja mora biti onakav kakav je naveden u ajetu".:

وَوَصَّيْنَا ٱلْإِنسَٰنَ بِوَٰلِدَيْهِ إِحْسَٰنًا ۖ حَمَلَتْهُ أُمُّهُۥ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا ۖ وَحَمْلُهُۥ وَفِصَٰلُهُۥ ثَلَٰثُونَ شَهْرًا ۚ حَتَّىٰٓ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِىٓ أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ ٱلَّتِىٓ أَنْعَمْتَ عَلَىَّ وَعَلَىٰ وَٰلِدَىَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَٰلِحًا تَرْضَىٰهُ وَأَصْلِحْ لِى فِى ذُرِّيَّتِىٓ ۖ إِنِّى تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّى مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ

15). Čovjeka smo zadužili da roditeljima svojim čini dobro; majka njegova s mukom ga nosi i u mukama ga rađa, nosi ga i doji trideset mjeseci. A kad dospije u muževno doba i kad dostigne četrdeset godina, on rekne: "Gospodaru moj, dozvoli Mi da Ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim, i pomozi mi da činim dobra djela kojima ćeš zadovoljan biti, i učini dobrim potomke moje; ja se, zaista, kajem i odan sam Tebi ". [el-Ahkâf 46/15].

Uzvišeni Allah kaže:

وَٱلۡوَٰلِدَٰتُ يُرۡضِعۡنَ أَوۡلَٰدَهُنَّ حَوۡلَيۡنِ كَامِلَيۡنِۖ لِمَنۡ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَۚ وَعَلَى ٱلۡمَوۡلُودِ لَهُۥ رِزۡقُهُنَّ وَكِسۡوَتُهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ لَا تُكَلَّفُ نَفۡسٌ إِلَّا وُسۡعَهَاۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةُۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوۡلُودٞ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦۚ وَعَلَى ٱلۡوَارِثِ مِثۡلُ ذَٰلِكَۗ فَإِنۡ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٖ مِّنۡهُمَا وَتَشَاوُرٖ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَاۗ وَإِنۡ أَرَدتُّمۡ أَن تَسۡتَرۡضِعُوٓاْ أَوۡلَٰدَكُمۡ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ إِذَا سَلَّمۡتُم مَّآ ءَاتَيۡتُم بِٱلۡمَعۡرُوفِۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bekare 2/233].

U oba slučaja, obostrani pristanak i sporazum se smatraju važećim nakon dve godine. To ukazuje da dojenje može da se nastavi i nakon dve godine.

Uzvišeni Allah kaže u drugom ajetu:

وَٱلۡوَٰلِدَٰتُ يُرۡضِعۡنَ أَوۡلَٰدَهُنَّ حَوۡلَيۡنِ كَامِلَيۡنِۖ لِمَنۡ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَۚ وَعَلَى ٱلۡمَوۡلُودِ لَهُۥ رِزۡقُهُنَّ وَكِسۡوَتُهُنَّ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ لَا تُكَلَّفُ نَفۡسٌ إِلَّا وُسۡعَهَاۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةُۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوۡلُودٞ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦۚ وَعَلَى ٱلۡوَارِثِ مِثۡلُ ذَٰلِكَۗ فَإِنۡ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٖ مِّنۡهُمَا وَتَشَاوُرٖ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَاۗ وَإِنۡ أَرَدتُّمۡ أَن تَسۡتَرۡضِعُوٓاْ أَوۡلَٰدَكُمۡ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ إِذَا سَلَّمۡتُم مَّآ ءَاتَيۡتُم بِٱلۡمَعۡرُوفِۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bekare 2/233].

Rečeno je da se ovo odnosi na vreme kada majka više ne želi da doji dete nakon dve godine. Jer, mleko hrani dete na isti način na koji ga hrani pre nego što navrši dve godine. Odvikavanje deteta ne dešava se u trenutku. Postepeno se odvikava tako da dete zaboravi mleko i navikne se na čvrstu hranu. Zato se na dve godine mora dodati određeni vremenski period. Ako se na dve godine treba dodati određeni vremenski period, procenili smo ovaj period kao šest meseci, što je minimalno trajanje trudnoće. Dakle, u obzir smo uzeli kako njen početak tako i njen kraj.

[5:137]

Zufer (r.a.h.) takođe navodi ovo kao dokaz. Međutim, on kaže: “Ako se uzme u obzir deo godine, onda treba uzeti u obzir celu godinu“. On procenjuje period razdvajanja na godinu dana. Jer, prema njegovim rečima, ovaj jednogodišnji period je bolji za eksperimentisanje i za posmatranje i promenu okolnosti.

Nakon što se dete odvikne od mleka, ponovo dojiti tokom perioda sisanja

Ako žena odbije dete od dojenja pre nego što prođu dve godine, a zatim, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), u roku od trideset meseci, ili prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), u roku od dve godine, ponovo doji dete nakon odbijanja, zabrana je uspostavljena jer je dojenje obavljeno u potrebnom vremenskom roku. Ovo je stav Ebû Hanîfe (r.a.h.), a takođe se razume i iz stavova Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.). Odbijanje između, smatra se kao da se nikada nije ni dogodilo.

Hasan b. Zijad (r.a.h.) prenosi od Ebû Hanîfe (r.a.h.): Ova se presuda primenjuje kada se dete, nakon odbijanja, još nije naviklo na čvrstu hranu do te mere da je samostalno. Ako je dostiglo fazu samostalnosti, onda zabrana nije uspostavljena mlekom koje pije nakon toga. Jer, nakon što dete dostigne fazu samostalnosti, mleko nije dovoljno da ga hrani. Značenje postajanja delom dojilje nije ispunjeno. Objašnjenje ovoga je u hadisu Ebû Hurejre, gde se koristi izraz "pre jela". To znači pre nego što se čovek zasiti hrane.

Nema primedbi na to da se čovek oženi ženom koja doji njegovog sina.

Jer, pošto nema primedbi na ženidbu majkom svog sina po lozi, nema primedbi ni na ženidbu njegovom dojiljom. Slično tome, nema primedbi na ženidbu njenom ćerkom[PS: Samir 1]. Međutim, nije mu dozvoljeno da se oženi sestrom svog sina kojom je u hraniteljskom srodstvu. To nije zbog tog srodstva već zato što je ona njegova pastorka. Zato što je imao seksualni odnos sa devojčinom majkom. Ova karakteristika nije prisutna kod dojenja. Zato je dozvoljeno da se oženi njome.

Čovek može da se oženi sestrom svoje mlećne sestre koju je usvojila dojilja. Ako je veza po krvnoj liniji, brak bi i dalje bio validan. Ako čovek ima polubrata i polusestru, može da se uda/oženi svojim polubratom i polusestrom, jer ne postoji krvna linija između njih koja bi zabranjivala brak. Isto važi i za hraniteljske veze.

Nema prigovora da se čovek oženi ćerkom hale (oćeve sestre) dojilje, ćerkom amiđe (strica) dojilje, ćerkom daja (ujaka) dojilje ili ćerkom tetke dojilje. Zaista, nema prigovora čak i ako su u krvnom srodstvu.

Takođe nema prigovora da se oženi ženom koja je dojila njegovog brata ili bilo koju od njene dece, jer između njih ne postoji hraniteljska veza.

Čovek ne može da se oženi sa dve hraniteljske sestre, ili ženom i ćerkom njene hraniteljske sestre ili brata.

Isto važi i za brak sa bilo kojom ženom sa kojom je brak zabranjen zbog hraniteljske veze (zî rahim-i mahrem). Ovo se zasniva na pravilu koje smo objasnili u vezi sa poreklom. Ako dve žene, jedna muškarac i druga žena, nisu validne za brak sa muškarcem, onda njihovo spajanje pod jednim bračnim ugovorom takođe nije validno.

Do ove se presude dolazi po analogiji sa zabranom spajanja dve sestre pod jednim bračnim ugovorom. Isto važi i za hraniteljsko srodstvo.

Iz ovog se razume da zabrana njihovog spajanja pod jednim bračnim ugovorom nije zato što nosi mogućnost prekida srodničkih veza. Jer, ne postoji krvno srodstvo između dvoje dece koje doji ista majka, već postoji zabrana njihovog spajanja pod istim bračnim ugovorom.

Ako žena rodi dete a zatim se čovek razvede od nje, i ona se uda za drugog čoveka, i dok je pod bračnim ugovorom drugog muža doji dete mlekom svog prvog muža, hraniteljsko srodstvo deteta je sa prvim mužem, a ne sa drugim.

Jer, nije bitna osoba pod čijim bračnim ugovorom je mleko proliveno, već osoba kroz koju je proliveno. A proliveno mleko je od prvog muža.

(PS: Samir 1: U islamskom porodičnom pravu, hraniteljsko srodstvo (radâ') odnosi se na pravni odnos koji uspostavlja trajnu zabranu braka i stvara intimnost, kao da postoje krvne veze, između bebe koju je dojila strana žena do druge godine i njene porodice.

Dozvoljenost braka: Pošto ova karakteristika nije prisutna kod dojenja (tj. ne postoji takva mlečna veza između dve strane), na primer, dozvoljeno je oženiti se biološkom ćerkom dojilje koja je dojila vašeg sina. PS: Samir: A u gore navedenom primeru, sem kčerke otac deteta može oženiti i dojilju svog deteta, (Molim vas, dakle, ili kčerku dojilje ili samu dojilju, ne obe. Hvala).

[5/138]

Broj svedoka potrebnih za srodstvo u hraniteljstvu

Što se tiče hraniteljskog srodstva, svedočenje slobodne žene nije dovoljno, bilo da je ona stranac ili majka jednog od supružnika. Svedočenje takve žene ne razdvaja muža i ženu. Dozvoljeno je da muškarac i žena ostanu zajedno, osim ako o ovoj stvari ne svedoče dva pravedna muškarca ili jedan muškarac i dve žene.

Ovo je prema hanefijskoj školi mišlenja.

Prema šafijskoj školi, hraniteljsko srodstvo se uspostavlja svedočenjem četiri žene. Ova se presuda zasniva na stavu da četiri žene mogu svedočiti o stvarima koje muškarci ne mogu videti ili saznati, i da svaka od dve žene može zauzeti mesto jednog muškarca. On smatra da je dojenje takođe među stvarima koje muškarci ne mogu videti ili saznati, jer se dojenje odvija kroz dojku i nije dozvoljeno strancima da je gledaju. Mi, hanefije, smatramo da i muškarci mogu utvrditi da li je dojenje bilo. Jer, krvni srodnik u stepenu koji zahteva večno srodstvo može pogledati dojku, te je u tom pogledu njihovo svedočenje validno. Štaviše, zabrana se uspostavlja ne samo direktnim dojenjem već i sipanjem mleka u usta deteta iz flašice. To je nešto što muškarci mogu znati. Zato, svedočenje samo žena nije validno u vezi sa dojenjem. (Svedočenje muškaraca je takođe validno.).

Mâlik (r.a.h.) kaže da se zabrana braka zbog dojenja takođe utvrđuje svedočenjem žene, ako je ona pravedna (pobožna, iskrena i kvalifikovana da svedoči). Ovo se prenosi i od Hz.Uthmana (r.a.h.). On takođe navodi hadis Ukbe b. Harisa (r.a.h.) kao dokaz. Ukba je oženjen bio ćerkom Ebû Hanîfe (r.a.h.). Došla je crnkinja i ispričala da je oboje dojila istovremeno. Kada je to rečeno Resûlullahu (s.a.v.s.), on se okrenuo. Kada je to pomenuto drugi put, on se ponovo okrenuo. Kada je to pomenuto treći put, rekao je: - “Onda se odvojite od nje“.

“Ja Resûlullah (s.a.v.s.)! Ona je samo crnkinja“, rekao je.

Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao: - “Kako god (bilo)!?“ naredi.[144]

(144. Abdurrezzak, Musannef, Vll/482; Dârimî, Nikâh 51; Ebû Dâvûd, Akziye 18; Tirmizî, Radâ' 4; Nesâî, Nikâh 57; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, lll/306.).

Dokaz za nas hanefije po ovom pitanju je hadis Hz.Umera (r.a.h.). On je rekao:

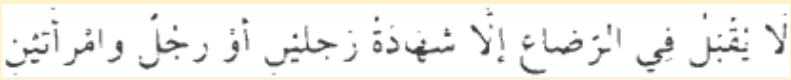
لَا يُقْبَلُ فِي الرَّضَاعِ إِلَّا شَهَادَةُ رَجُلَيْنِ أَوْ رَجُلٍ وَامْرَأَتَيْنِ

“Samo svedočanstvo dva muškarca ili jednog muškarca i dve žene je prihvatljivo u pitanjima dojenja“.[145]

(145. Abdurrezzak, Musannef, Vlll/332, 338; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/498; Aynî, Umdetu'l-Kârî XX/99.).

Štaviše, zabrana braka je nešto o čemu muškarci mogu da saznaju. To se može dokazati samo svedočenjem dva muškarca ili jednog muškarca i dve žene, kao u slučaju zabrane koja proizilazi iz razvoda.

Hadis Ukbe b. Hâris'a (r.a.h.) je takođe naš dokaz. Resûlullah (s.a.v.s.) je okrenuo svoje blagoslovljeno lice u prvom i drugom slučaju. Da se zabrana mogla utvrditi svedočenjem jedne žene, on (a.s.) to ne bi učinio. Zatim, nakon što ju je više puta ispitivao i video da je Ukbino srce potpuno ubeđeno u rečima žene, naredio joj je da ode iz predostrožnosti. Dokaz za to je taj da je svedočenje žene u vezi sa dojenjem proisteklo iz negodovanja. U prenošenju hadisa se navodi: “Došla je crnkinja i tražila od nas hranu. Kada smo odbili da joj damo hranu, ona je svedočila o pitanju hraniteljskog srodstva“.

Postoji konsenzus da se zabrana ne može utvrditi ovom vrstom svedočenja. Iz ovoga razumemo da su reči Resûlüllaha (s.a.v.s.) bile oprezan pristup, a njegove reči “Kako?!“ takođe ukazuju na to.

Rečeno je da, prema hanefijskoj školi mišlenja, ako neko ima osećaj u srcu da žena govori istinu, razumno je distancirati se od ove sumnje i postupati u skladu sa tim, prihvatajući ono što je sigurno. Nema razlike da li svedok daje ove informacije pre ili posle bračnog ugovora, ili da li ih je prijavio samohranitelj ili samohraniteljka.

Međutim, sudija ne može razdvojiti par osim ako ne svedoče dva muškarca ili jedan muškarac i dve žene. Jer, svedočenje jedne osobe, kada je pouzdana, dokaz je u verskim pitanjima, ali ne i dokaz u sudskim presudama. Sudija može razdvojiti muškarca i ženu samo na osnovu dovoljnih dokaza da dokaže njihov slučaj. Kada se predoče versko prihvatljivi dokazi, fetva se izdaje sa oprezom. Jer je bolje za njega da se ne oženi ženom koja mu je dozvoljena nego da se oženi ženom koja mu je možda zabranjena- (PS: Samir B:?!!! – Ovo je za mene lićno koliko nesvatljivo toliko i neprihvatljivo. Hvala.).

Dojenje device

Ako neudata devstvena devojka proizvodi mleko i njime doji malo dete, ovo dojenje se smatra validnim.

[5/139]

Razlog za zabranu dojenja je sumnja na zajednički deo (parcijalnost) između deteta i žene. Mleko koje se slije u grudi žene, bez obzira da li ima muža ili ne, deo je nje. Ona hrani onog ko je sisa. Zato se time uspostavlja sumnja na zajednički deo.

Mleko koje se iscedi od žene dok je još živa daje se detetu nakon što žena umre

Ako se mleko iscedi iz ženskih grudi, a zatim ta žena umre, a dete popije to mleko, zabrana (haram) braka se uspostavlja tim mlekom. To je zato što se čin koji zahteva zabranu braka dogodio kroz to mleko.

Ženine akcije u vezi sa dojenjem se ne uzimaju u obzir. Zar ne vidite, čak i ako dete sisa njene grudi dok spava, zabrana ostaje na snazi. Slično tome, ako bi žena, dok je živa, sipala mleko niz grlo deteta umesto da doji, zabrana bi i dalje bila na snazi. Odluka je ista čak i ako se to uradi nakon njene smrti.

Davanje detetu mleka koje je isceđeno iz grudi mrtve žene

Prema hanefijskoj školi mišlenja, čak i ako se mleko iscedi iz ženskih grudi nakon njene smrti i sipa niz grlo deteta, to samo po sebi ispunjava zabranu.

Međutim, prema Šâfiiîi (r.a.h.), to nije moguće.

Ova se stvar zasniva na dva pravila.

1). **Prema hanefijskoj školi mišlenja**, mleko ne postaje nečisto zato što biće nije živo. Zar ne vidite da je mleko čisto kada se muze od žive životinje? Međutim, kada se živi organ odvoji od životinje, smatra se mrtvim (lešina). Pošto u mleku nema života, ono ne postaje nečisto smrću. Naprotiv, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ostaje čisto.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), mleko postaje nečisto ako je njegova posuda prljava- baš kao i usne žlezde uginule životinje. To je kao kada bi se mleko žene sipalo u prljavu bocu, a zatim ulilo u dečje grlo. Zato se takvo mleko smatra haramom (zabranjenim).

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), mleko umire. Postaje nečisto (nadžisu'l-ajn). Zabrana se ostvaruje dojenjem, zbog urođene plemenitosti ljudskog bića. Tako se nešto ne može dogoditi sa mlekom koje je nečisto u svakom pogledu.

2). Prema Šâfiiîi (r.a.h.), zločin preljube, koji je sam po sebi zabranjen čin, ne uzrokuje srodstvo (srodstvo kroz brak). To je zato što se srodstvo kroz brak (srodstvo preko tazbine) uspostavlja na način koji izražava čast i ugled. Slično tome, sipanje mleka preminule osobe niz grlo deteta je zabranjeno, ali ovaj čin ne predstavlja zabranjeni čin. Tada je Šâfiîa (r.a.h.) uporedio mleko preminule osobe sa seksualnim odnosom sa preminulom osobom.

Prema hanefijskoj školi mišlenja, čak i ako sam čin nije verski dozvoljen, zabrana je uspostavljena kada postoji opravdanje za zabranu. Stoga kažemo da preljuba uspostavlja zabranu.

Jer, i mleko sadrži deo osobe koja je izazvala njegovo rođenje u biću deteta. Ovde je zabrana mleka uspostavljena zbog njegove uloge u ishrani i jačanju deteta.

Čak i ako prihvatimo njegovu tezu i kažemo da "mleko postaje zabranjeno nakon smrti", mleko ne prestaje da bude hranljivo samo zato što postaje zabranjeno. Zar ne vidite da su meso i mleko nečiste životinje takođe hranljivi?

U tom pogledu, davanje detetu mleko mrtve žene razlikuje se od socijalnog odnosa sa njom. Jer, kod seksualnog odnosa ne postoji stvarna veza sa postajanjem dela ljudskog bića. To je značenje izjave pomenute u Kitabu'l-Aslu: "Seksualni kontakt nakon smrti nije kontakt. Sipanje mleka mrtve žene u grlo detetu je dojenje".

Mleko je upoređeno sa jajima. Kao što jaje ne prestaje da bude hranljivo kada životinja ugine, tako ni mleko.

Dvoje dece sisaju od životinje

Ako dvoje male dece sisaju mleko jedne životinje, to se ne smatra istim kao sisanje ljudskog mleka.

Kao da jedu zajedno iz istog tanjira.

Muhammed b. İsmâil (r.a.h.), autor dela el-Ahbâr, kaže da je zabrana mleka uspostavljena životinjskim mlekom.

Došao je u Buharu za vreme šejha Ebû Hafs'a (r.a.h.). Počeo je da daje fetve. Iako mu je Ebû Hafs (r.a.h.) rekao: "Nemoj to da radiš, nisi u toj poziciji", on nije poslušao njegov savet. Konačno, jednog dana, zamoljen je za fetvu o tome šta bi se desilo ako bi dvoje dece sisala istu ovcu. Dao je fetvu u kojoj je naveo da će se to smatrati haramom (zabranjeno). Nakon toga, ljudi su se okupili i proterali ga iz Buhare zbog ove fetve.

[5/140]

To je zato što je zabrana braka utvrđena zbog časti i dostojanstva. Ova je osobina jedinstvena za ljudsko mleko, a ne za mleko životinje.

Sumnja u srodstvo putem dojenja ne nastaje između osobe koja pije mleko i životinje čije se mleko pije. Isto nije moguće između dve osobe koje sisaju i piju mleko iste životinje. Ova se stvar upoređuje sa srodstvom uspostavljenim polnim odnosom. Kontakt sa životinjom ne stvara bračnu prepreku. Isto važi i ovde.

Dete jede hranu pomešanu sa majčinim mlekom

Ako se majčino mleko doda hrani i dete pojede tu hranu, ali, ako se hrana naknadno kuha na vatri i menja, to se ne smatra dojenjem. Te time to ne stvara bračnu prepreku.

Jer, vatra ga je promenila. Sposobnost mleka da hrani, formira kosti i upotpunjuje meso je nestala.

Ako se mešavina mleka i hrane ne kuha na vatri, i ako je količina mešavine veća od količine mleka, onda dete koje jede ovu hranu ne čini greh. To je zato što je propis o hrani koja je manja od polovine količine kao da ona ne postoji.

Sa druge strane, ovo je hrana. Ono što je čini zabranjenom nije hrana, već pijenje mleka.

Čak i ako je količina mleka u hrani veća od polovine, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), presuda ostaje ista; zabrana se ne dešava.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), zabrana se dešava zato što je presuda zasnovana na onome što je u većini, a mleko je većina. Nijedno od njegovih svojstava nije se promenilo.

Ebu Hanifa je rekao: Ako se hrana doda mleku, to ga menja. Zar ne vidite da se razređuje, ponekad mu se boja menja? U ovom slučaju, to se smatra promenom izazvana vatrom. Rečeno je da se ovaj propis primenjuje ako mleko ne kaplje iz hrane kada se donese ustima. Ako kapljice mleka kaplju iz hrane, prema Ebu Hanifi, to se takođe smatra haramom (zabranjenim). Jer, čak i jedna kap mleka koja siđe u grlo deteta dovoljna je da se utvrdi haram***.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ispravan stav je da nijedan od ovih slučajeva ne uspostavlja zabranu, jer se u ovom slučaju ishrana vrši hranom, a ne mlekom.

(PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava tehnički detalj u islamskoj jurisprudenciji u vezi sa „mlečnim srodstvom“ (mlečnim bratstvom), tačnije kako se zabrana braka (haram) primenjuje kada se mleko meša sa drugom hranom.

Objašnjenje je sledeće:

1. Osnovno pravilo (Uspostavljanje zabrane): Prema islamskom zakonu, dete koje sisa majčino mleko postaje njeno hraniteljsko dete. U okviru određenih pravila (na primer, čak i jedna kap u hanefijskoj školi mišljenja) ovo stvara zabranu braka (haram) između tog deteta i hraniteljke i drugih članova hraniteljske porodice.

2. Dodavanje hrane mleku: Ako se hrana (kao što je hleb itd.) doda mleku, razređujući ga ili menjajući mu boju, smatra se, jurisprudencijalno, da je promenila strukturu mleka.

a). Baš kao što vatra isparava vodu, ova smeša menja tečno i čisto stanje mleka, čime se menja njegov kvalitet.

b). Ako, nakon što se detetu da zalogaj ove mešavine, te nijedna kap mleka ne procuri iz hrane, onda, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), srodstvo (zabrana) mleka nije uspostavljena jer je hrana potpuno apsorbovala i uništila mleko.

3. Izuzetak i detalj "kapi"

Ako kapljice mleka procure u grlo deteta iz hrane/zalogaja, ne može se smatrati da je hrana potpuno svarila ili transformisala mleko. Čak je i jedna kap čistog mleka ili mešavine koja uđe u grlo deteta, dovoljna je i validna za uspostavljanje srodstva/zabrane mleka.

Ukratko: Ako se mleko potpuno integrisalo sa hranom te je izgubilo svoj kvalitet, nema srodstva; međutim, ako kap mleka može da se slije niz grlo deteta, veza (zabrana) mleka je definitivno uspostavljena.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Dete je pilo majčino mleko pomešano sa lekovima

Ako se mleko žene pomeša sa lekovima, a zatim sipa u grlo ili nos detetu, a količina pomešanog mleka je veća od količine leka, to se (legalno) smatra dojenjem.

Zato što je mleko pomešano sa lekom da bi dostiglo snagu delovanja koju ne bi mogla da postigne sama po sebi. To takođe čini ishranu jačom. Zbog toga je u ovom slučaju zabranjena.

Dete pije majčino mleko pomešano sa vodom

Ako se mleko pomeša sa vodom i dete ga popije, zabrana se uspostavlja ako je mleko u većini. Međutim, ako je voda u većini, zabrana se ne uspostavlja.

Ista odluka važi i kada se ljudsko mleko meša sa mlekom životinje.

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), ako se količina mleka dovoljna za pet sisanja ptrlije u posudu za vodu i dete je popije, i time se uspostavlja zabrana.

Dete pije pomešano mleko dve žene

Ako se mleko jedne žene pomeša sa mlekom druge žene i sipa u grlo deteta, prema Muhammedu (r.a.h.), zabrana se uspostavlja za obe žene. Jer, kada se nešto pomeša sa svojom vrstom, to ne nestaje; ono se povećava.

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), zabrana se odnosi na ženu koja ima više mleka. Jer, na presudu one sa više mleka ne može uticati presuda one sa manje mleka.

[5/141]

Postoje dva rivâjeta od Ebû Hanîfe (r.a.h.) po ovom pitanju:

1. Kao što je po mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), razmatra se ono sa više dokaza.

2. On kaže da je zabrana uspostavljena za obe žene.

Ovo drugo mišlenje je takođe mišljenje Zufera (r.a.h.).

Koren ovog problema leži u sledećem: “Ako se neko zakune da neće piti mleko određene krave, a mleko te krave se pomeša sa mlekom druge krave te mu se da, i on ga popije...“ Isti spor važi i u tom slučaju.

Što se tiče zabrane kroz Musâheret - srodstvo (tazbinu), dojenje i polni odnos se smatraju validnim.

Nema razlike da li se dojenje odvija u nemuslimanskoj zemlji (Dâru'l-Harb) ili islamskoj zemlji (Dâru'l-i-Iskâm).

Razlog zašto je brak zabranjen

Ako muškarac ima seksualni odnos sa ženom, ili je dodiruje sa požudom ili gleda sa požudom u njen polni organ; ta žena nije dozvoljena muškarcu kao sina po krvi niti kao oca, kao što nije dozvoljena ni njegovom sinovcu po mleku niti njegovom mlečnom ocu. Majka te žene po mleku ili njena ćerka po mleku takođe nisu dozvoljene tom muškarcu.

Ova je zabrana povezana sa terminima poput “očinstva“ i “majčinstva“,termini koji su uspostavljeni kroz dojenje. Slično tome, ne može se venčati sa hraniteljskom sestrom ili bliskim rođacima žene koja je u periodu čekanja (ida) nakon razvoda. To je zato što je zabrana istovremenog braka povezana sa konceptom sestrinstva. Ovo se odnosi i na krvno srodstvo i na hraniteljstvo. Kao što se sam brak tretira kao prepreka za brak, tako je i sa periodom čekanja.

Čovekovu mladu ženu doji bliska rođakinja

Ako se muškarac oženi mladom devojkom, a njena dojilja, ili njena majka, ili njegove krvne ili hraniteljske sestre, ili žena njegovog sina – bilo po krvi ili hraniteljstvu – doji je, onda mu devojka postaje zabranjena.

Jer, srodstvo (rezultujuća zabrana i veza) predstavljaju prepreku braku. Postoji kontradikcija između onoga što je dozvoljeno i onoga što je zabranjeno. Kada se ono što je dozvoljeno i ono što je zabranjeno spoje u jednom trenutku, postoji kontradikcija između njih. Ova kontradikcija ima dejstvo kada se spoji kroz poreklo, a takođe sprečava nastavak veze kada se ona kasnije pojavi. S'hodno tome, ako mu devojka kojom se oženio postane zabranjena, mora joj dati polovinu dogovorenog miraza. To je zato što je razdvajanje, koje se dogodilo bez seksualnog odnosa, uzrokovano situacijom na muževlevoj, a ne na devojčinoj strani, koja je dovela do razdvajanja. Ovo predstavlja bračnu prepreku. Zato on mora dati devojci polovinu miraza. Nakon toga, ako je to učinio sa zlonamernom namerom ili svesno, muž može da se žali ženi koja je dojila devojčicu da bi vratio ono što je platio. Međutim, ako je dojila dete greškom ili iz dobre vere, strahujući da će dete umreti od gladi, ne može se žaliti. U ovom slučaju, ako nema dokaza koji dokazuju zlonamernu nameru, izjava žene je validna. Jer namera je nešto u srcu žene; niko drugi to ne može znati. Zato, u ovom slučaju, njena reč treba da se prihvati.

Presuda se razlikuje u zavisnosti od toga da li je imala nameru da nanese štetu ili nije imala nikakvu nameru. U oba slučaja, žena ih nije direktno razdvojila; ona je samo izazvala razdvajanje. Njena primarna radnja je dojenje bila, što nije valjan razlog za razdvajanje. Ako neko ko nešto prouzrokuje prekorači granice prouzrokovanja, mora to nadoknaditi. Ako ne prekorači granice, to nije kao da kopa bunar na svom zemljištu i plaća za ono što u njega upadne. Presuda za kopanje bunara na tuđem zemljištu je drugačija.

Ako je namera bila zlonamerna, onda se izazivanje razdvajanja smatra prekoračenjem granica učtivosti. Ako namera nije bila zlonamerna, onda se izazivanje razdvajanja ne smatra prekoračenjem granica.

Od Muhammeda (r.a.h.) se prenosi da je smatrao da u svakom slučaju treba da se obrati ženi koja ga je dojila kako bi povratio polovinu miraza koji je platio. Ovo se zasniva na Muhammedovom (r.a.h.) principu da je "onaj ko nešto prouzrokuje kao onaj koji to zaista i učini" (podstrekač je kao onaj koji nadgleda). Iz tog razloga, smatrao je da ko god otvori kavez ili vrata štale, ili odveže odbeglog roba, treba da plati otkup za one koji su pobegli.

Nema razlike između onoga ko prekoračuje granice u stvarnom izvršenju dela i onoga ko to ne čini. Prema njemu, isto važi i za njegovo uzrokovanje.

[5/142]

Prema Šâfiiîinom (r.a.h.) mišlenju, muž, da bi dobio miraz (mehr-i misl) devojke kojom se oženio, treba da se obrati ženi koja doji. To je zato što je ona ta koja je prouzrokovala raskid braka. Prema Šâfiiîi (r.a.h.), imovina iz braka se isplaćuje po njegovom raskidu. Na primer, ako dva svedoka koji svedoče o razvodu nakon seksualnog odnosa povuku svoj iskaz, obavezni su da plate mehr-i misl. Ovo je presuda zato što posedovanje polnog organa, nakon seksualnog odnosa, postaje muževljeva imovina te stiče vrednost mehr-i misl. Ovo važi i kada napusti njegovu imovinu.

Mi hanefije kažemo da vlasništvo stečeno brakom nije inherentno vredno. Jer, to nije ni posedovanje imovine niti bilo kakva korist. To je nužno vlasništvo. Ono nastaje samo kada je neko obavezan da ga zahteva. Zar ne vidite? Ne može se preneti na drugu osobu. Ne manifestuje se u smislu nasleđivanja za naslednike. Isto važi i za procenu vrednosti imovine. Jer, predmet bračnog ugovora nije imovina. Zato se ne može nadoknaditi imovinom. Jer je dokazima dokazano da ako je nešto uništeno, mora se nadoknaditi identičnom stvari. Procena vrednosti polnog organa kada dođe u vlasništvo muža je zbog nužnosti. Jer je muž stekao polni organ (pravo da ima seksualne odnose sa ženom na zakonit način) te time biva poštovan. Zato ovo pravo ne nastaje bez nadoknade. Međutim, ako se pravo vlasništva izgubi, ova nužnost ne postoji. Jer, ovo nije prenos (prenos vlasništva) od strane žene, već otkazivanje muževljevog prava. Ovo ne zahteva procenu vrednosti polnog organa.

Kao dokaz razlike između sticanja i pribavlanja imovine možemo pokazati sledeće: Otac može oženiti svog malog sina koristeći imovinu deteta. Međutim, on ne može izvršiti hul (razvod u zamenu za imovinu) nad svojom ćerkom, koja je udata u mladosti, nudeći joj deo njene imovine u zamenu za brak.

U slučaju razdvajanja od imovine, pošto se utvrdi da se imovina ne može proceniti u novčanom smislu, od dojilje se ne zahteva nikakva naknada za uzrokovanje gubitka prava na polni odnos. Međutim, ona je osigurala eventualni gubitak nečega što je na ivici gubitka bilo. Iako je miraz obavezan ugovorom, on je podložan gubitku i može pasti, sve dok ne dođe do seksualnog odnosa. Pošto je dojilja izazvala ovo razdvajanje, ona je osigurala da muž plati polovinu miraza.

Ako je dojilja postupila u lošoj veri u ovoj stvari, smatra se da je povredila tuđa prava, a muž može da joj se obrati sa žalbom da povrati ta prava.

Udati kćerku udate hale (očeva sestra)

Ako se muškarac oženi devojčicom, a potom oženi i tetku te devojčice, budući da postoji zabrana, brak tetke je nevažeći.

Ako bi halina majka dojila mladu devojčicu, brak između devojčice i njenog muža ne bi bio razdvojen. To je zato što, iako je devojčica postala halina hraniteljska sestra, halin brak je nevažeći, te se zato nije dogodio zabranjeni čin sjedinjenja dva bliska srodnika pod istim bračnim ugovorom. Iz tog razloga, devojčin brak ostaje važeći.

Žena doji mlade devojke jednog muškarca

Ako čovek oženi dve maloletne devojke, a žena ih doji, bilo zajedno ili odvojeno, obe će se razvesti od svog muža.

Jer, kada žena doji svoju drugu ćerku, njih dve postaju sestre po mleku. Zabrana (da ih drže zajedno u jednom braku) je time potvrđena. Nijedna od njih nije važnija od druge u smislu da je njihov brak nevažeći. U slučaju razvoda, svaka dobija polovinu miraza.

Kao što smo ranije objasnili, ako je dojilja postupila zlonamerno i namerno u ovoj stvari, muž će joj se obratiti da povrati novac koji je platio kao miraz.

Ako su to tri ćerke, i žena iscedi mleko iz svojih dojki i slije ga u flašicu, da jednu dojku jednom detetu, a drugu drugom, a flašicu trećem, i doji ih sve u isto vreme, onda će sve tri biti razvedene od muža. Jer, kroz ovo dojenje, postale su sestre po mleku.

Ako ih doji jedno za drugim, brak prve dve prestaje; ali treća ostaje njegova žena. Jer, kada doji drugu, bratstvo između prve i druge se uspostavlja, te se njihov odnos sa mužem takođe ukida. Zatim, ako bi podojila i treću, muž više ne bi imao drugih žena; zato ona (tjs., treća) ostaje udana za njega.

[5/143]

Ako čovek ima četiri mlade žene i sve su zajedno dojene, ili ako je prvo dojena jedna, a zatim tri istovremeno, sve su odvojene od muža. Presuda je ista čak i ako doji svaku od njih pojedinačno. To je zato što kada doji drugu, prva i druga su odvojene hraniteljskim srodstvom, a kada doji treću i četvrtu, sve one su odvojene hraniteljskim srodstvom (od muža).

Ako je zajedno dojila troje dece, a četvrto kasnije, prvo troje se smatra razvedenim od muža. Međutim, četvrto dete ostaje u braku. To je zato što ako bi podojila i četvrto, muž više ne bi bio u zakonskom braku ni sa jednom.

Čovekova starija žena doji njegove mlađe žene

Ako muškarac oženi ženu koja ima dve ćerke, i žena doji obe ćerke uzastopno, a muž još nije imao odnos sa njom, onda su mu i žena i prvo dete zabranjeni.

Jer, kada žena doji prvo dete, one postaju jedna drugoj mlećna majka i mlećna kćerka. Obe su odvojene od muža***. Kasnije, kada je ta žena dojila drugo dete, u muževljevom braku nije bilo nikoga drugog osim te druge ćerke. Jer ono što je prethodno ućinjeno sa majkom bio je samo ugovor, te samo to ne znači da ćerka postane zabranjena (haram).

(***PS: Samir B: Šta znači razdvajanje od muža?: Obim brakova zabranjenih islamskim pravom odnosi se i na hraniteljsko srodstvo. Pošto je dojilja hraniteljka bebe, uspostavljanje "bračne veze" između biološkog oca bebe i ove hraniteljke je verski zabranjeno. Zato, ako se ovaj događaj dojenja dogodio dok su majka i otac bili u zakonskom braku (na primer, ako je muž bio oženjen hraniteljkom koja je dojila njegovu bebu), ova situacija dojenja mogla bi poništiti brak. Ovi metaforički ili jurisprudencijski primeri iz svakodnevnog života dati su da bi se naglasilo koliko duboko čin dojenja stvara prepreku braku (privatnost).

PS: Samir B: Ipak, bolje je poči redom i dati objasnjenje celokupnom tekstu:

Tekst koji ste pomenuli je veoma tehnička i izuzetna fetva koja se nalazi u islamskim pravnim (fikh) izvorima, a bavi se pitanjem poništenja braka zbog hraniteljskog srodstva (dojenja).

Ova situacija rešava problem dve žene udate za istog muškarca (na primer, mlećna majka i mlećna ćerka ili dve mlećne (hraniteljske) sestre). Pojednostavljeni rezime situacije opisane u tekstu je sledeći:

Srodstvo hraniteljske majke: Kada jedna žena doji dete druge žene, između njih se uspostavlja odnos hraniteljske majke/hraniteljske ćerke, čime je brak između njih trajno zabranjen.

Rezime događaja: Muškarac se ženi ženom i konzumira njihov brak. Kasnije, ova žena doji dete (ćerku) druge žene. Nakon ovog incidenta sa dojenjem, brak između muža i žene koja je dojila dete automatski postaje ništavan.

Logika u citatu: Recimo da se muž oženio biološkom ćerkom majke ili je imao prethodni bračni ugovor sa njom pre nego što je njegov brak sa majkom postao nevažeći. Samo prethodni bračni ugovor sa majkom ne čini ćerku zabranjenom.Zato, samo druga ćerka ostaje u braku muža. U tekstu se navodi da je u ovom slučaju brak između muža i preostale druge ćerke važeći i da se nastavlja.

Napomena: Za rešenja za tako složena pravna pitanja, a posebno u vezi sa uticajem presuda o hraniteljskom srodstvu na porodični život, možete se konsultovati sa institucijama poput Predsedništva za verska pitanja za detaljne fetve i pouzdane izvore. Hvala.).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Tada, starijoj ženi nije potrebno dati miraz, jer je do razdvajanja došlo od nje bez seksualnog kontakta. Ćerka, međutim, dobija polovinu miraza, jer nije izazvala razdvajanje. Razdvajanje je nastalo dojenjem starije žene***. Mleko stiže do detetovog stomaka bez njenog učešća. Kao što smo ranije objasnili, ako je žena postupila sa lošom verom i namerno dojila, muž uzima nazad polovinu miraza koji je dao mlađem detetu.

(PS: Samir B: Ova izjava objašnjava klasično pravilo u islamskom pravu (fikhu) koje određuje iznos miraza koji se plaća ako se brak raskine pre konzumacije (seksualnog odnosa). Suština pravila zavisi od toga ko je uzrokovao raskid braka i da li je do konzumacije došlo ili ne.

Detalji su sledeći:

Zašto starija žena ne dobija miraz?

Ako se brak završi pre seksualnog odnosa (pre konzumacije braka) i žena je uzrok razdvajanja, gubi se njeno pravo na miraz. Ovde "starija žena" predstavlja ženu koja prekida brak sopstvenom slobodnom voljom ili zbog sopstvene zakonske/verske krivice. Pošto nije došlo do seksualnog odnosa i razdvajanje je poteklo od žene, miraz se ne mora plaćati.

Zašto se polovina miraza daje malom detetu?

Ćerke, koje još nisu dostigle pubertet, ne mogu doneti odluku o razvodu sopstvenom voljom. Ako se brak završi bez seksualnog odnosa iz razloga koji su van njihove kontrole (na primer, intervencijom staratelja ili verskom obavezom), polovina dogovorenog miraza se isplaćuje kao nadoknada za gubitak, jer taj razlog nije bio uzrok razdvajanja.

Ukratko, u slučajevima razdvajanja pre konzumacije (razvoda ili poništenja braka), ako žena prekida brak, ona nema pravo na miraz (mehr). Međutim, ako je razdvajanje van kontrole žene (kao u slučaju maloletnika), njeno pravo na miraz je delimično zaštićeno. Osnovni princip u vezi sa ovim pitanjem naveden je u 237. ajetu sure el-Bekare u Kur'anu. Detaljno tumačenje ovog ajeta možete pročitati na Dijanet Haber. Hvala.).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Starija ćerka se nikada više ne može udati za tog muškarca. Jer ugovor sklopljen sa devojkom čini majku haramom čak i samo po sebi. Ako se razvede prvo žensko dete, a druga devojka koja je u braku sa tim muškarcem se razvede od njega, ponovo mu je dozvoljena. Jer, ugovor učinjen sa majkom ne zahteva da devojka bude haram.

Ako je dojilja imala seksualni kontakt sa odraslim muškarcem, sve žene postaju zabranjene tom muškarcu (zauvek). Zato što su devojčice postale hraniteljice velike dame kroz dojenje. Seksualni odnosi sa majkom čine ćerke zabranjenim (haram).

U ovom slučaju, starija žena dobija svoj puni miraz. Svaka od mlađih ćerki dobija pola miraza. Pošto je on imao odnose sa majkom i sporazumi sklopljeni sa ćerkama su validni, svaka od njih postaje zauvek zabranjena toj osobi.

Ako muškarac oženi dve odrasle žene i dve ćerke, i svaka od žena doji mlađe dete, onda će biti razveden od svih njih.

Jer, svako dete postaje mlećna ćerka ženi koja ju je dojila. Zabranjeno je spajanje mlećne majke i mlećne ćerke u jednom braku.

Ako dve ćerke prvo doji jedna od starijih žena, a zatim druga, i ovo dojenje se desi pre bilo kakvog kontakta sa starijima, prva žena i prvo dete su odvojeni od svojih muževa iz razloga koji je prethodno objašnjen. Drugo dete nije odvojeno od muža dojenjem prve žene. Međutim, ako je druga žena prvo dojila drugu ćerku, njen brak takođe prestaje. Ali, ako je počela prvo da doji prvu ćerku, druga ćerka ostaje njenom mužu.

Jer kada ju je prva žena dojila, ona je postala njena dojilja, a prethodni bračni ugovor prve ćerke je važeći, pa je njen brak raskinut. Nakon što bi podojila drugu, tad u braku muškarca ne bi imalo nijedne druge osim nje. Zato, ne dolazi do razdvajanja između ove ćerke i muškarca.

Muškarac se ženi ženom za koju tvrdi da mu je mlećna rođaka

Ako muškarac prizna da je žena njegova mlećna (hraniteljska) sestra, hraniteljska majka ili hraniteljska ćerka, a zatim želi da je oženi i kaže: "Tako sam i mislio", ili "Pogrešio sam", ili "Zaboravio sam", a žena potvrdi njegovu izjavu, onda se smatra da i muškarac i žena govore istinu u svojim izjavama.

Kao rezultat toga, ta osoba može da se oženi tom ženom***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz je u islamskoj jurisprudenciji (posebno u hanefijskoj školi) povezan sa dokazom o hraniteljskom srodstvu i povlačenjem (ruku') ove tvrdnje.

Ukratko, ova odredba sprečava nekoga da zatvori vrata braku samo na osnovu sopstvene izjave, ali takođe obezbeđuje pravnu zaštitu braka u slučajevima sumnje.

Detalji situacije su sledeći:

1. Dejstvo izjave (priznanja)

U islamskom pravu, dojenje je trajna prepreka za brak, baš kao i krvno srodstvo. Ako muškarac tvrdi: "Žena kojom želiš da se oženiš je moja dojilja, mlećna sestra ili mlećna ćerka", ne može je oženiti. Ova izjava takođe zabranjuje ženi da se uda.

2. Ispravka i verifikacija

Ako muškarac kasnije povuče svoju izjavu i kaže: "Mislio sam da je ona moja mlećna sestra, pogrešio sam" ili "Zaboravio sam/pomešao sam ih", a žena potvrdi njegovu novu izjavu, onda se obe njihove izjave smatraju verodostojnim.

3. Sposobnost za sklapanje braka (Zaključak)

Kada strane potvrde međusobne izjave da su njihove prethodne izjave bile posledica greške ili propusta, smatra se da više ne postoji zakonska prepreka za negovanje srodstva između njih i te osobe mogu sklopiti brak.

Zašto se ovo dogodilo?

Jer hraniteljsko srodstvo mora biti utvrđeno na osnovu ubedljivih dokaza (svedoka ili definitivnog znanja). Ako muškarac daje izjave zasnovane na pretpostavci ili lažnom sećanju bez sigurnosti, a te izjave kasnije ispravi i potvrdi žena, početna tvrdnja postaje nevažeća, a prepreka za brak se uklanja.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ako ne povuče svoju prvu izjavu i ne kaže: "Ono što sam ranije rekao je istina", a zatim se oženi tom ženom, doći će do njihovog razdvajanja. Ako između njih nije bilo seksualnog odnosa, žena ne može dobiti miraz od svog muža. To je u skladu sa principom istihsana (pravne preferencije).

Prema analogiji, presuda je ista u oba slučaja. Zato što je muškarac priznao da mu je žena zauvek zabranjena. Ono što je priznato smatra se kao da je dokazano dokazima ili direktnim posmatranjem. Poništavanje priznanja je nevažeće, jer je samo priznanje obavezujuće. Nije bitno da li osoba kasnije povuče priznanje ili ne. Prema njenom uverenju, ovaj brak je nevažeći. Zato se oni razdvajaju. Muškarac nije dužan da ženi plati miraz za takav brak.

[5/144]

Međutim, Muhammed (r.a.h.) je usvojio argument istihsana (pravne preferencije) i rekao: Može doći do zabune u vezi sa pitanjem hraniteljskog srodstva. Osoba može imati sumnje u to da li su on i njegova supruga hraniteljski srodnici ili da li dobija takve informacije. Tada, nakon istraživanja, može postati jasno da je pogrešio po ovom pitanju.

Kada neko prizna da je napravio grešku u vezi sa zabunom, njegovu izjavu treba religiozno prihvatiti iz dve perspektive:

1. Da li je nešto zakonito ili nezakonito, stvar je verskog autoriteta. Ako muškarac i žena potvrde jedno drugom pogrešnu izjavu, nema ničega što bi opovrgnulo njihove tvrdnje u vezi sa informacijama koje su dali.

2. Prvobitno priznanje ove osobe nije bilo protiv njega samog, već protiv žene, navodeći da mu je ona zabranjena. Da li je nešto dozvoljeno ili zabranjeno, stvar je konteksta sporazuma. Priznanje koje jedna osoba da protiv druge ne obavezuje tu osobu. Kada kaže da je napravio grešku u svom priznanju, on ne pokušava da poništi nešto što je već definitivno utvrđeno i obavezujuće je. Zato njegova izjava po ovom pitanju ostaje validna.

Muževo priznanje zabrana nakon ugovora je važeće. To zahteva razdvajanje. Ako ih je priznao pre ugovora, njihova presuda je i tad važeća.

Ako čovek nastavi kako je priznao i oženi se ženom, a ženi se kaže: “Polovina miraza mora joj se dati, kao što je priznala posle braka“, rekli bismo: Miraz se ne mora dati jer žena nije optužena (ili podignuta optužnica) da je potvrdila da je prvobitni brak bio nevažeći, ili da je nameravala da se odrekne miraza. To je zato što je muž prethodno priznao da je miraz neophodan zbog braka***.

(***PS: Samir B: Ovaj tekst razmatra pravne posledice muškarčevih kontradiktornih izjava (priznanja) u vezi sa brakom i mirazom u islamskom pravu (posebno hanefijskoj jurisprudenciji).

Proces i značenje teksta mogu se sumirati na sledeći način:

Osnovna situacija:

Muškarac je prethodno priznao (priznao) validnost braka i svoju obavezu da ženi plati miraz. Kasnije, ovaj čovek izjavljuje: „Ja sam zapravo oženjen tom ženom i nastaviću svoj brak.“

Argument i njegova kritika:

1.Tekst povezuje odricanje od miraza sa dva uslova:

2. Brak je nevažeći od samog početka: Ako žena prizna i potvrdi da je brak bio nevažeći od početka.

Muž ne postupa u lošoj veri: Ako muž nije optužen za obmanu kako bi izbegao plaćanje miraza ili za namerno izazivanje njegovog odricanja.

Ukratko: Pošto je muškarac prethodno priznao brak i svoju obavezu da plati miraz, ako se brak sada smatra nevažećim od tog trenutka pa nadalje, ili ako muž ne postupa prevarno, onda nema potrebe da se ženi plati miraz. Tekst razmatra pravne posledice početnog priznanja muškarca.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Razliku između njih možemo objasniti na sledeći način: Priznanje je validno kada utiče na imovinu stvaranjem ili eliminisanjem kontradikcije između njih. Priznanje muškarca ima dejstvo u tom pogledu. Zato, kada muškarac istraje u svom priznanju, ono je validno u smislu poništavanja validnosti braka. Međutim, priznanje žene nema dejstvo u ovoj stvari; ono ne može sprečiti validnost braka.

Ako muž prizna ove izjave (da je žena njegova mlećna sestra ili dojilja...) i ne povuče to priznanje, već dovede svedoke da ga potkrepe, a žena se kasnije uda za ovog muškarca ne znajući za to, i nakon braka predstavi ove dokaze, njihov razvod je konačan. Nakon ovoga, muževljevo poricanje je besmisleno. Jer njegovo insistiranje na njegovom početnom priznanju, njegovo uverenje da nije pogrešio i da je to istina, učinilo je njegovo priznanje obavezujućim za njega. To je kao kada neko obnovi svoje priznanje nakon braka. Njihov razvod je konačan. Poricanje više nije korisno***.

Čak i ako oboje u početku priznaju ove reči, a kasnije ih povuku govoreći: "Pogrešili smo", a zatim se venčaju, njihov brak je validan***.

(*** *** PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava pravnu diskusiju o bračnim preprekama i priznanju (priznanju krivice ili istine) koje se nalaze u islamskim pravnim (fikh) izvorima. Ukratko, navodi se da ako muž prizna da je u srodstvu sa suprugom preko hraniteljske braće i sestara ili hraniteljske majke, kasnije ne može poreći te izjave i brak će biti poništen.

Koraci pravnog postupka opisanog u tekstu su sledeći:

1).Situacija: Muževljevo priznanje i razvod

a). Muževo priznanje: Muž priznaje na sudu ili u prisustvu svedoka da postoji hraniteljski odnos (bratstvo po mleku ili hraniteljsko majčinstvo) između njega i njegove žene koji zabranjuje brak.

b). Ženina situacija: Žena se udaje za muža nesvesna ove situacije.

c). Iznošenje dokaza: Nakon braka, žena predstavlja dokaze ili svedoke koji dokazuju ovu hraniteljsku vezu.

d). Rezultat: Brak je definitivno poništen. Čak i ako muž kasnije kaže: "Pogrešio sam, nije bilo tako nešto", ova se izjava više ne smatra validnom; jer je njegovo početno priznanje obavezujuće za njega.

2).Situacija: Obe strane priznaju svoje greške (radi spašavanja braka).

a).Priznanje i poricanje: Muž i žena priznaju da su imali hraniteljski odnos pre braka. Međutim, kasnije povlače ovu izjavu, poričući svoju raniju tvrdnju i govoreći: "Tada smo pogrešili; nije bilo takvog hraniteljskog odnosa između nas".

Zaključak: U ovom slučaju, njihov brak je validan i može se nastaviti. To je zato što su obe strane ispravile svoje izjave, odbacile prepreku među njima i pristale na brak.

Logika u islamskom pravu:

Ova pravila se zasnivaju na principu zaštite porodičnih veza (mlečnog srodstva) i pozivanja stranaka na odgovornost samo na osnovu njihovih sopstvenih izjava (priznanja). Prvobitne jasne izjave stranaka pred sudom se uzimaju kao osnova.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ovo važi i za poreklo (nesep-krvno srodstvo). Sve što je izvan onoga što smo objasnili nije pravno obavezujuće, jer su greške i zabuna u poreklu očiglednije. Osnova za utvrđivanje porekla je nejasnija od osnove za dojenje. Štaviše, baš kao što nepotvrđeno priznanje u pitanju dojenja ne zahteva zabranu, isto važi i za poreklo.

[5/145]

Ako muškarac oženi ženu i nakon braka kaže za nju: "Ona je moja mlećna sestra, ili moja mlećna ćerka, ili moja mlećna majka", a zatim kaže: "Pogrešio sam, ili sam bio prevaren", njihov brak se nastavlja putem istihsana (zakonskog preferencijalnog prava).

Ako bi ostao iza onoga što je rekao i insistirao: "Ono što sam rekao je istina", a svedoci bi to potvrdili, njihov odnos bi se pogoršao.

Čak i ako kasnije to porekne, njegovo poricanje neće biti od koristi. Jer, njegovo priznanje zahteva razdvajanje, uslovljeno njegovim ostajanjem čvrstim u svom uverenju. Kada kaže: "Bio sam prevaren", uslov ostajanja čvrstim nije ispunjen, a razdvajanje je i dalje potrebno. Kada ustraje u tome, uslov priznanja je ispunjen. Zato je presuda validna, a to je razdvajanje. Njegovo naknadno poricanje neće mu koristiti.

Ista bi presuda važila i tada kada bi neko rekao: "Ovo je moja sestra" ili "Ovo je moja ćerka" u vezi sa ženom čije je poreklo nepoznato. Ako kasnije kaže: "Pogrešio sam", njegova kasnija izjava se prihvata kao tačna.

Ako neko kaže za svog roba ili robinju: "Ovo je moj sin" ili "Ovo je moja ćerka", a kasnije kaže: "Pogrešio sam", to je suprotno prethodnoj presudi. U ovom slučaju, rob se oslobađa, a kasnija izjava te osobe ne smatra se istinitom.

Razlika leži u dva aspekta:

1. Priznanje očinstva od strane osobe u vezi sa njenim robom ili robinjom obavezuje samo tu osobu. Jer, kada izvrše ovo priznanje, posledica priznanja utiče samo na njenu sopstvenu imovinu, a to je gubitak vlasništva. Ako slobodna osoba kupi svog sina koji je rob, ova kupovina je dozvoljena. Dete postaje slobodno ovom kupovinom.

Pošto se dejstvo priznanja oseća u sopstvenom imanju, smatra se da je ta osoba priznanje dala u svom imanju. Priznanje dato u sopstvenom imanju je obavezujuće. Zato, bez obzira da li osoba istraje u svom priznanju ili ne, samo priznanje je potpuno.

Čovekovo priznanje porekla svoje žene nije priznanje čiji je efekat ograničen na njegovu sopstvenu imovinu. Jer, brak čoveka koji se ženi njegovom ćerkom nije fundamentalno validan. To nije nešto što je prvobitno utvrđeno, a zatim poništeno. Brak je nevažeći jer je predmet ugovora (žena) zabranjen (haram). Ovde se efekat priznanja ne oseća u čovekovoj sopstvenoj imovini, već u samom pitanju ugovora. On nema takvo ovlašćenje po pitanju ugovora. Jer je dozvoljenost ili nedozvoljenost kvalitet predmeta ugovora. Prvobitno priznanje ne obuhvata njegovu imovinu, niti je obavezujuće ako ne ustraje u svom priznanju. Ako ustraje, nastala šteta prelazi na njegovu imovinu. U tom pogledu, ono je i za njega obavezujuće.

2. Nema zabune između roba i sina. U većini slučajeva, rob se razlikuje od sina u pogledu hrane, odeće i društvenih okuplanja. Ako dođe do zabune, to je retko. Retki se slučajevi ne uzimaju u obzir.

Zabuna između žene i ćerke je moguća jer su bliske u pogledu hrane, odeće i društvenih okuplanja. Zato, ako kaže: "Prevario sam se", ovaj izgovor se prihvata.

Ako neko kaže: "Ovo je moja ćerka", u vezi sa svojom poznatom ženom i insistira na ovoj izjavi, oni nisu razdvojeni.

Ako postoji poznata majka; ako kaže 'Ovo je moja majka', presuda je i dalje takva. Jer reč te osobe je u religiji osporena kao netačna. To osporavanje zakona (religije) je jače od njegovog samoporicanja.

Čak i ako porekne sebe pa kaže: "Prevario sam se", oni i dalje nisu razdvojeni. Presuda je ista čak i ako mu pravna presuda protivreči.

Ova stvar se razlikuje od stvari roba. Jer u tom slučaju, ako se porekne, rob postaje slobodan. Situacija je ista kada verska odluka poriče poreklo roba jer je ono utvrđeno od druge osobe.

Značenje onoga što govorimo u vezi s tim je sledeće. Kada osoba daje priznanje u vezi sa poreklom svog roba, to znači da je dala priznanje u vezi sa svojom imovinom. U priznanju u vezi sa svojom imovinom, ona se takođe potvrđuje. Pošto se zna da poreklo pripada drugome, čak i ako nije moguće da pripada njoj, rob postaje slobodan.

Međutim, ako prizna poreklo svoje žene, to se u početku ne odnosi na njegovu sopstvenu imovinu. Ovo se priznanje odnosi na mesto ugovora (ženu). Tada se utvrđuje zabrana mesta ugovora. Naknadno, presuda da nema vlasništva nužno se zasniva na tome.

[5/146]

Zabrana braka sa ženom nije utvrđena jer se zna da njeno poreklo pripada drugoj osobi. Zato se brak ne poništava.

Ako nije poznato da ženino poreklo pripada nekom drugom, a postoji mogućnost da žena tih godina može biti od tog čoveka, i čovek insistira na njegovom priznanju, njihov se brak poništava. Međutim, činjenica ta da je poreklo zaista njegovo može se utvrditi samo ako žena to potvrdi. Jer, onaj ko daje priznanje delovao je u svoje ime. Ono što on priznaje je istina. Ali ne može potvrditi istinu u vezi sa istinom drugog. Poreklo koje se tiče te osobe smatra se kao da je utvrđeno u vezi sa samim osobom. Ženino pravo da se uda za njega prestaje.

Što se tiče žene, ono se može utvrditi samo njenom potvrdom. Sve dok ona to ne potvrdi, ne može se pripisati mužu u smislu porekla. Dato priznanje nije obavezujuće za nju***.

(PS: Samir B: Ova izjava objašnjava princip prava o poreklu i braku koji potiče iz islamske jurisprudencije (fikha). Ukratko, ona pojašnjava da jednostrano priznanje muža - kao što je "ovo dete je moje" ili "moja žena je trudna sa mojim detetom" - nije dovoljno da se utvrdi očinstvo deteta za koje se navodno kaže da je rođeno iz preljube. Žena takođe mora da potvrdi ovo da bi dete bilo pravno povezano sa mužem.

Da bismo dalje razjasnili koncepte:

a). Priznanje: Čin osobe kojim prihvata ili potvrđuje situaciju, pravo ili činjenicu koja je suprotna njenim sopstvenim interesima.

b). Poreklo (Nesep-Poreklo, krvno srodstvo): Ovo se odnosi na srodstvo. Označava kome dete legalno i zakonito pripada.

c). Ne može se pripisati mužu: To znači da se dete ne može zakonski smatrati delom tog braka (muževo dete).

Obrazloženje i primena ovog pravila:

1.Zaštita prava žena: Deca rođena u braku pripadaju mužu osim ako se ne dokaže suprotno (princip pretpostavke dobre vere). Međutim, ako žena izričito tvrdi da njen muž nije otac deteta (na primer, priznanjem vanbračne veze), jednostrano priznanje muža ne smatra se dovoljnim.

2. Priznanje muža nije obavezujuće: Čak i ako muž prizna zločin i preuzme odgovornost za dete, ovo priznanje nema pravnu snagu osim ako ga ne potvrdi žena, (PS: Samir B: A u ovom našem slučaju, ova presuda isto važi i obrnuto. Hvala). Muž može biti lično odgovoran za ovo priznanje (kao u slučaju preljube), ali poreklo nije definitivno utvrđeno.

3. Zahtev za potvrdu: Da bi se očinstvo deteta utvrdilo preko muža, potrebna je potvrda/priznanje supruge "Da, ovo je dete onako kako je opisano". Ukoliko supruga ovo ne potvrdi, dete ne može biti zakonski registrovano u porodičnom registru ili rodoslovu muža.

Napomena: Ova presuda je jedno od veoma osetljivih pravila ispitanih pod naslovom "Utvrđivanje (potvrđivanje) porekla" u klasičnoj islamskoj jurisprudenciji.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ako je nemoguće da žena ovih godina bude dete ovog muškarca, onda poreklo još uvek nije uspostavljeno. Niti se mogu razdvojiti. Jer je istina koja joj protivreči jača od istine koja sama sebi protivreči.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), razlika između ovog pitanja i oslobađanja roba je kao što smo naveli. Priznanje sopstvene imovine od strane osobe ima posledicu. Priznanje koje daju je prikriveni (figurativni) izraz koji se koristi metaforički, umesto da ispuni ovu posledicu. Kod priznanja porekla nema posledica vezanih za bračnu imovinu koje zahtevaju njegov prekid. Takođe nije moguće dati mu snagu kroz metaforu.

Najviše što se može reći po ovom pitanju je sledeće: Posledica ovog priznanja je potpuni prekid braka. Smatra se da su to eksplicitno izjavili. Poricanje suštine braka ne zahteva razdvajanje. Presuda o priznanju u tom smislu je ista.

Kada čovek kaže za svoju ženu: "Ona me je dojila", ako je nemoguće da ga je žena tih godina dojila, ili ako žena nema mleko, onda se ono što kaže smatra neistinitom. Ovo se smatra samoprotivrečnošću. Zato, njihov razvod ne bi trebalo da se dogodi.

Alah, Uzvišeni i Slavni, najbolje zna istinu, i Njemu je povratak i konačno odredište.

PODODREDBE İHSÂNA[147]

([147] **İhsân /الإحصان:** Stanje slobode i muslimana koji je konzumirao brak važećim bračnim ugovorom. U islamskom pravu, odnosi se na prisustvo osobina koje se smatraju verski neophodnim za primenu propisanih kazni za krivična dela klevete (kazf) i preljube (zina).).

Musliman postaje muhsan samo tada kada ima seksualni odnos sa slobodnom muslimankom.

Ovo je tako prenošeno od Şa'bî'e i Nehal'a (r.a.h.).

To znači da muškarac ne postaje muhsan (čedan) kada se oženi robinjom te ima odnos sa njom. Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

لَا يُحْصِنُ الْمُسْلِمَ الْيَهُودِيَّةُ ، وَلَا النَّصْرَانِيَّةُ ، وَلَا الْحُرُّ الْأَمَةُ ، وَلَا الْحُرَّةُ الْعَبْدُ

"Ni Jevrejka ni hrišćanka ne čine muslimanku muhsanom. Slobodan muškarac nije muhsan od strane robinje, niti je slobodna žena muhsan od strane robinje".[148]

(148. Abdurrezzak, Musannef, Vll/306, 307; lbn Ebû Şeybe, Musannef, V/535; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/338.).

Mudrost koja stoji iza ovoga je: Uspostavljanje dobročinstva je specifično za seksualni odnos u braku. Ovaj se kvalitet ne ostvaruje kroz seksualni odnos sa robinjom koju neko poseduje. Međutim, nema razlike u smislu zadovoljavanja seksualne želje.

Uticaj veze sa nemuslimankom na dobročinstvo

Znamo da je jedino što zahteva razliku to što je ihsan seksualna veza sa osobom ravnopravnog statusa, uz ispunjavanje svih uslova i sa atributima dobrog karaktera. Bračni ugovori se obično sklapaju između ljudi ravnopravnog statusa. Ne postoji jednakost između gospodara i roba. Ova se mudrost ne primenjuje kada se konzumira brak sa robinjom, jer, ne postoji jednakost između robinje i slobodnog muškarca.

Ako muškarac konzumira brak sa Jevrejkom ili hrišćankom, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), on se ne smatra muhsanom.

[5/147]

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ona se smatra muhsan (čednom). Kaže se da je ovo presuda zasnovana na rivâjetu koje se pripisuje Ebû Yusûfu (r.a.h.), koji kaže: "Žena iz naroda Knjige je muhsan. Ako počini preljubu, bit će kamenovana do smrti". Međutim, ovo pitanje je nezavisno i ne zavisi od drugog pitanja.

Dokaz za Ebû Yusûfov (r.a.h.) stav je sledeći: Pravo vlasništva u braku sa ženom iz naroda Knjige i pravo vlasništva u braku sa muslimankom su ista. Dokaz za to je dozvoljenost braka sa svakom od njih kao drugom ženom, jednakost supružnica (pravedan odnos muža prema supružnicama) i pravo svake od njih da nezavisno sklopi ugovor. Zato se muškarac smatra muhsanom kada konzumira svoj brak sa muslimankom, baš kao što jeste kada ga konzumira sa ženom iz naroda Knjige. Robinja je drugačija. Jer, nema jednakosti između roba i slobodne žene u pogledu odluke o braku. Status roba je upola manji od statusa slobodne žene.

Ona ne postaje muhsan (čedna žena) kada ima odnos sa maloletnom ili ludom osobom. One nisu jednake ženama punoletnim ili onima zdravog razuma u pogledu prava da lično sklope bračni ugovor.

Takođe nisu jednake u pogledu pohote, jer osoba, po prirodi, oseća distancu i imunitet prema ludoj osobi.

Dokaz Ebû Hanîfe i Mehammeda (r.a.h.) je hadis koji smo preneli.

Slično tome, kada je Huzeyfe b. el-Yemân (r.a.h.) želeo da se oženi Jevrejkom, Resûlullah (s.a.v.s.) mu je rekao:

دَعْها فإنَّها لا تُحصنُك

"Ostavi je; ona te neće učiniti muhsanom (čednim muškarcem)".[149]

(149. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, l/193; Dârekutnî, Sunen, lll/148; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vlll/216; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, XIX/103; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/338.).

Ka'b b. Mâlik (r.a.h.) je želeo da se oženi Jevrejkom, ali mu je Hz.Umer (r.a.h.) rekao: "Ostavi je. Ona te neće učiniti muhsanom (čednim/vrlijim)".

Dalje, ropstvo je ostatak neverovanja. Ako muškarčev seksualni odnos sa robinjom ne uspostavlja čednost jer ona i dalje poseduje karakteristiku robinje, onda isto važi i za odnos sa nemuslimankom.

Ovo je presuda po ovom pitanju jer se koristi braka ne ostvaruju u potpunosti kada se religije razlikuju. Retko je moguće da se one naklone jedna drugoj i da se integrišu. Zato se nemuslimanka smatra da je na nivou lude devojke ili lude osobe.

Objašnjenje je sledeće: Ako su i muž i žena nevernici, njihov polni odnos ih ne čini muhsanom (čednim). Međutim, sasvim je jasno da postoji jednakost među njima. Ako odnos između njih ne predstavlja muhsan, još je jasnije da se to ne može dogoditi između muslimana i nemuslimanke.

Muslimanka ne može postati muhsan od strane svog neverujućeg muža. Ako žena pređe u islam i njen neverujući muž ima odnos sa njom pre njihovog razdvajanja, prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.) – kao što smo ranije objasnili – žena ne postaje muhsan kroz ovaj odnos.

Pošto se situacija muškarca mora uzeti u obzir kao i situacija žene, rob, luda osoba ili neko ko nije dostigao pubertet ne može učiniti ženu muhsanom.

Stanje muhsana je stanje zrelosti i savršenstva. To se postiže kroz sjedinjenje koje je potpuni blagoslov kako za ženu tako i za muškarca.

Ovi brakovi čine ženu dozvoljenom mužu koji se prethodno razveo od nje uz tri izjave o razvodu.

Dakle, ako se žena koja je muslimanka razvede sa tri izjave o razvodu i uda se za muškarca koji je musliman, zatim pređe u islam, i njen muž ima seksualni odnos sa njom pre njihovog razdvajanja, ovaj kontakt je čini dozvoljenom prvom mužu koji se od nje razveo sa tri izjave o razvodu. To je zato što je njihov brak važeći pre nego što sudija donese presudu o njihovom razvodu. Čak i ako muškarac pređe u islam u ovom trenutku, njihov se prethodni brak nastavlja. Seksualni odnos zasnovan na važećem braku čini ženu dozvoljenom prvom mužu koji se od nje razveo sa tri izjave o razvodu.

Ako se rob oženi takvom ženom uz dozvolu svog gospodara te ima odnos sa njom, žena postaje dozvoljena prvom mužu. To je zato što je odnos drugog muža opravdan kao vrsta kazne za prvog muža prilikom poništavanja tri izjave o razvodu. Ovo se odnosi na seksualni odnos slobodne i osobe muslimana, kao i na roba ili nemuslimana. Možda je značenje kazne iz besa značajnije u ovom slučaju.

[5/148]

Međutim, situacija je drugačija u slučaju Muhsana. Ona se ostvaruje kroz seksualni odnos u braku, uzimajući u obzir da nosi značenje potpunog blagoslova. Rob ili nevernik se ne smatra slobodnim i jednakim muslimanu u tom pogledu.

Dete je pilo majčino mleko pomešano sa lekovima

Prema onome što je objašnjeno, kontakt između deteta detinjskog uzrasta i žene čini je dozvoljenom njenom prvom mužu, koji se od nje razveo sa tri izjave o razvodu, prema hanefijskoj školi mišlenja.

Međutim, prema šafijskoj školi, kontakt deteta ne čini ženu dozvoljenom njenom prvom mužu. To je zato što činjenje dozvoljenom prvom mužu zahteva potpuno ispunjenje čina. Zaista, kontakt van genitalnog područja ne uspostavlja dozvoljenost. Kontakt deteta nije kao kontakt odrasle osobe. Zato, pošto puna zrelost čina nije postignuta, žena nije dozvoljena svom prvom mužu.

Mi, hanefije, navodimo sledeći ajet kao dokaz:

فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُۥ مِنۢ بَعۡدُ حَتَّىٰ تَنكِحَ زَوۡجًا غَيۡرَهُۥۗ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ أَن يَتَرَاجَعَآ إِن ظَنَّآ أَن يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِۗ وَتِلۡكَ حُدُودُ ٱللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوۡمٖ يَعۡلَمُونَ

230. A ako je ponovo pusti, onda mu se ne može vratiti što se neće za drugoga muža udati. Pa ako je ovaj pusti, onda njima dvoma nije grijeh da se jedno drugome vrate, ako misle da će Allahove propise izvršavati; to su Allahove odredbe, On ih objašnjava ljudima koji žele znati. [el-Bekara 2:230]. [Samir B. Ispravljeno].

Reč "muž" u ovom ajetu obuhvata i odraslu osobu i dete koje još nije dostiglo pubertet.

Zatim, ovo je pravilo specifično za seksualni odnos u braku. Isplata dogovorenog miraza zavisi od seksualnog odnosa deteta, baš kao što žena poštuje period čekanja (idu) u slučaju razvoda. Ovo značenje odražava kajanje, bes i ogorčenost prvog muža, što se takođe manifestuje kroz odnos deteta.

Ako navedu reči Resûlullah (s.a.v.s.):

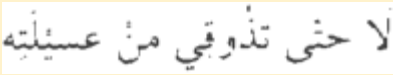

"Ne, osim ako ne okusite njegov med".[150]

kažemo: Kušanje meda ne znači oslobađanje sperme, već zadovoljstvo koje se doživljava. Žena doživljava ovo zadovoljstvo čak i dodirom deteta koje je punoletno. Zato žena treba da obavi ritualno kupanje (gusl) jednostavno zbog penetracije genitalija. Tako postaje jasno da se čin seksualnog kontakta sa detetom smatra potpunim.

Slično tome, zabrana braka koju zahteva seksualni kontakt između zrele i udate osobe takođe zahteva njihove postupke.

Na primer, kontakt sa detetom uzrasta u kojem vršnjaci mogu imati kontakt, ili kontakt sa devojčicom uzrasta u kojem je kontakt dozvoljen, uspostavlja bračnu srodničku vezu.

Što se tiče kontakta sa devojčicom uzrasta u kojem vršnjaci ne mogu imati seksualne odnose, učenjaci se razlikuju oko toga da li nastaje zabrana braka;

Prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), kontakt sa takvom devojčicom ne stvara bračnu zabranu.

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ona nastaje zato što se čin kontakta zaista dešava. Ovaj čin je, sam po sebi, potpun čin. Čak i ako se ne ejakulira sperma, sama penetracija genitalija zahteva ritualno kupanje (gusl). Sve presude utvrđene seksualnim odnosom primenjuju se i na ovu vrstu seksualnog kontakta.

Seksualni kontakt se upoređuje sa bračnim ugovorom. Prilikom uspostavljanja srodstva, ugovor sklopljen sa mladom devojkom je isti kao i ugovor sklopljen sa odraslom devojkom. Seksualni odnos je takođe isti.

Ebû Hanîfe i Muhammed (r.a.h.) kažu: "Zabrana srodnosti ne zasniva se na samom polnom odnosu". Zapravo, ova se zabrana ne uspostavlja polnim odnosom iz izvora koji nije prirodni put. Zabrana srodnosti se uspostavlja zato što se jedna strana smatra delom druge. Ovo se ne može razmatrati u slučaju kontakta sa devojkom koja još nije dostigla uzrast za polni odnos. Kontakt sa devojkom istih godina koja je dostigla uzrast za polni odnos je drugačiji. Jer, činjenica ta da je neko deo nečega, iako se odnosi na spermu i jajnu ćeliju, skrivena je stvar. Veoma je teško znati šta je to. Zato, dostizanje uzrasta seksualne želje zauzima mesto skrivenog, osnovnog razloga. Ako je devojka dostigla uzrast seksualne želje, smatra se ekvivalentnom devojci koja je dostigla pubertet u smislu ispunjenja odredbi vezanih za srodnost. To nije slučaj sa devojkom koja još nije dostigla uzrast seksualne želje.

Primećeno je da je opravdanje za polni odnos u svrhu rađanja. Štaviše, dostizanje seksualne sposobnosti kod devojčice zamenjuje dostizanje stvarnog puberteta u smislu dozvoljenosti ovog čina. Isto važi i ovde. Međutim, neophodnost gusla (obrednog kupanja) je drugačija. Potreba za guslom zavisi od pucanja semenih kesica. Ovo je povezano sa telesnom temperaturom i mekoćom organa. Zato su po ovom pitanju jednaki oni koji su dostigli uzrast za seksualni odnos i oni koji nisu, i oni koji su imali seksualni kontakt prirodnim putem i oni koji su ga imali na druge načine.

[5/149]

Zahtev za miraz i period čekanja za validnu izolaciju (halvet-i sahiha)

Prema našem mišlenju, kada su musliman i odrasli muž i žena sami iza zavese ili zatvorenih vrata, to zahteva plaćanje miraza i poštovanje perioda čekanja (ide).

Šâfiîa (r.a.h.), on to ne čini obaveznim na osnovu ajeta:

وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّآ أَن يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَاْ ٱلَّذِي بِيَدِهِۦ عُقْدَةُ ٱلنِّكَاحِ ۚ وَأَن تَعْفُوٓاْ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۚ وَلَا تَنسَوُاْ ٱلْفَضْلَ بَيْنَكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

237. A ako ih pustite prije nego što ste u odnos sa njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete, to je bliže čestitosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allah zaista vidi šta radite. [el-Bekara 2:237].

"Dodirivanje" u ovom ajetu (PS: Samir: Autor ovde misli na reč dodirivanje koje se spominje na prevodu ovog ajeta na turskom jeziku. Hvala.) se odnosi na seksualni odnos.

İbn Abbâs (r.a.h.) je rekao ovo. Rekao je da kao što Allah Te'âlâ metaforički opisuje seksualni odnos kao fizički kontakt, On Te'âlâ takođe metaforički opisuje ružno kao lepo.

Štaviše, u ovoj izolaciji (boravlanju sami zajedno u zatvorenom prostoru) nema seksualnog kontakta. Zato, ne zahteva miraz ili period čekanja, kao u manjkavoj izolaciji gde uslovi nisu ispunjeni.

Ovo je presuda. Jer, u ugovorima sa recipročnim plaćanjem, pravo se ostvaruje tek tada kada se primi predmet ugovora. Ovde je predmet ugovora unutar žene. Plaćanje se ostvaruje tek kada stigne tamo. Zato, biti sam zajedno u zatvorenom prostoru ne znači da je predmet ugovora primljen.

Slično, isto je i kod odmazde (kısas). Pravo osobe koja ima pravo na odmazdu je unutrašnje. Pravo se može uzeti samo instrumentom za sečenje. Predaja osobe koja će biti podvrgnuta kısasu vlasnika prava, njen boravak nasamo sa njim, ne znači primanje tog prava.

Dokaz za ovo je taj da je pravo žene razvedene opozivnim razvodom da se pomiri sa svojim mužem validno. Iz ove dve perspektive, izolacija se ne računa kao prijem predmeta ugovora. Isto važi i za presude o mirazu i o periodu čekanja.

Dokazi hanefijske škole po ovom pitanju su sledeći:

Allah Te'âlâ kaže:

وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُۥ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنكُم مِّيثَٰقًا غَلِيظًا

21. Kako biste mogli i oduzeti to kada ste jedno s drugim živjeli i kada su one od vas čvrstu obavezu uzele. [en-Nisâ 4/21].

U ovom âyet-i kerime'u je zabranjeno vraćati bilo šta od miraza datog nakon osamljivanja. Jer, življenje ("ifdâ") se sastoji od osamljivanja. Zato se prazno, pusto mesto naziva "fedâ".[151] U arapskom jeziku se koristi kao poslovica:

أَفْضَيْتُ إِلَيْهِ بِسِرِّي - "Bio sam sam sa njom, rekao sam joj svoje tajne".

(151. Danas se na turskom uglavnom izgovara kao

Iz ovoga je jasno da se ajet na koji Šâfiîa (r.a.h.) navodi dokaze, odnosi na polni odnos ili nešto ekvivalentno njemu. Ovaj ekvivalent je izolacija (halvet).

Abdurrahman b. Sevbân (r.a.h.) prenosi da je Resûlullah (s.a.v.s.):

مَنْ كَشَفَ قِنَاعَ امْرَأَتِهِ وَقَبَّلَهَا فَلَهَا الْمَهْرُ كَمِلًا دَخَلَ بِهَا أَوْ لَمْ يَدْخُلْ

"Ako muškarac podigne veo sa svoje žene i poljubi je, mora joj dati puni miraz, bez obzira da li je imao odnos sa njom ili ne".[152]

(152. Dârekutnî, Sunen, lll/307; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/256.).

Hz.Umer i Hz.Ali (r.a.h.) su presudili da kada impotentan čovek razdvoji svoju ženu od njega, mora joj isplatiti puni miraz, govoreći: "Ako impotencija dolazi od vas, koja je njihova krivica?"

Zurâre b. Ebî Evfâ (r.a.h.) je rekao: Put kojim slede pravedne halife (Hulefâ-i Râşidîn)[153] jeste da svako ko zatvori vrata ili navuče zavesu na svoju ženu - bez obzira da li ima odnos ili ne - mora isplatiti puni miraz.

Štaviše, žena je došla da preda ono što joj po pravu pripada prema ugovoru. Zato, baš kao što muž ima pravo na nadoknadu za vreme provedeno u odnosu sa njom, i ona takođe ima pravo na nadoknadu kroz ovu isporuku.

Ova je presuda validna jer se u ugovorima sa naknadom, nadoknada zarađuje po isporuci primaocu. Štaviše, ne postoji obaveza da se dobije ono što joj po pravu pripada. Na primer, kod kupovine ili prodaje, prodavac se povlači iz ugovora između kupca i prodavca, a kod ugovora o zakupu, stanodavac zarađuje nadoknadu kada preda kuću zakupcu u predviđenom roku. To je slučaj čak i ako osoba još nije imala koristi od imovine ili kuće.

Jer, ako bismo povezali nadoknadu sa stvarnim korišćenjem onoga što je zasluženo, osoba bi mogla namerno odlagati ovo korišćenje, čime bi naštetila osobi koja ima pravo na nadoknadu.

Poenta koju treba razmotriti je ta da kada se utvrdi da se predala, kažemo da je dužnost žene da ispuni ono što je obavezna da učini najbolje što može. Ovde je obavezna da se preda svom mužu u situaciji u kojoj nema prepreke. To ne znači da je došlo do stvarnog seksualnog odnosa. Kada žena ispuni svoju obavezu, njeno pravo na nadoknadu je takođe završeno. Zaista, da bi ugovor bio validan, ona se postavila na mesto stvarne stvari koja je predmet ugovora (njegovog polnog organa). Isto važi i za presudu o predaji. Jer se nadoknada završava isporukom stvari koja se smatra validnom za ugovor.

[5/150]

Pravo na povratak (na razvod) je drugačije od ovoga. Jer, ovo pravo pripada mužu. On zapravo ima mogućnost da povrati svoje pravo. Ako ga ne povrati, on sam je taj koji otkazuje svoje pravo. Neophodnost poštovanja perioda čekanja (ide) ne zahteva uspostavljanje prava na povratak. Zapravo, smrt muža takođe zahteva plaćanje miraza i poštovanje perioda čekanja. Međutim, u ovom slučaju, ne postoji želja da se muškarac vrati svojoj razvedenoj ženi te da ima odnos zbog njene čednosti. To je zato da bi ona na kraju mogla postići status muhsana (čedne). To su stvari koje se ne dešavaju kroz izolaciju (halvet).

Pošto je ovo utvrđeno, kažemo da je definicija validne izolacije sledeća:

Definicija Halveta (Izolacije)

"Halvet (izolacija); prirodno ili po veri, tamo gde ništa ne sprečava seksualni odnos, znači biti nasamo".

Na primer, ako je jedno od njih toliko bolesno da to sprečava seksualni odnos, ili posti tokom Ramazana, ili je u stanju ihrama (pod zabranama hadža ili umre), ili ako žena ima menstruaciju... u tim slučajevima, izolacija se ne smatra validnom. To je zato što postoji prirodna ili verska prepreka za seksualni odnos.

Situacije koje sprečavaju pravilno izolovanje (halvet-i sahiha)

Postoje dva rivâjeta o tome da li je nadoknađivanje propuštenih postova (k'ada postova) prepreka za validnost osame (halvet). Tačnije navodi da je osama validna jer ako neko prekine post, dužan je da nadoknadi samo jedan dan posta, što je lahko. To je slučaj i sa dobrovoljnim postovima.

Drugi rivâjet navodi da osama nije validna, po analogiji sa nadoknađivanjem propuštenih postova.

Šaz (suprotno glavnim rivâjetima) rivâjet navodi da dobrovoljni postovi takođe poništavaju osamu. U tom pogledu, dobrovoljni postovi su poput dobrovoljnog hadža.

Ako su ženini genitalije pričvršćene ili blokirane komadom kosti, postoji fizička prepreka te se zato njena pokornost ne smatra validnom.

Presuda je drugačija u slučaju da su genitalije muža odsečene ili impotentne. Ovo smo već objasnili.

Ako je treća osoba prisutna sa mužem i ženom, to se smatra preprekom te zato osama ponovo nije validna. Međutim, presuda je drugačija ako je treća osoba neko ko nije svestan ove situacije, kao što je maloletnik, neko ko je bez svesti ili slične osobe.

Ako je muškarac sam sa ženom u zatvorenom prostoru a njegova konkubina je prisutna, Muhammed (r.a.h.) je u početku rekao: "Osama je validna". Međutim, prisustvo konkubine protivreči ovome. Jer je dozvoljeno da muškarac spava sa svojom konkubinom, ali ne i sa konkubinom svoje žene.

Onda je Muhammed (r.a.h.) promenio mišlenje i rekao: "Takva se osama ne smatra validnom". Ovo je takođe stav Ebû Hanîfe i Ebû Yusûfa (r.a.h.). Jer, muškarac prirodno ne želi da spava sa ženom pred svojom konkubinom.

Zato, ako je muškarac sam sa svoje dve žene u zatvorenom prostoru – kao što smo rekli – ova osama nije validna.

Uslovi autentične izolacije

Važeće mesto za izolaciju (halvet) je kuća, soba ili slično mesto gde ih drugi ne mogu videti ili čuti bez dozvole. Zato se sastanci u džamijama, glavnim ulicama i na nepokrivenim krovovima ne smatraju važećom izolacijom.

Ako, nakon važeće izolacije, oba partnera potvrde da nije došlo do seksualnog odnosa, nijedan se ne smatra muhsanom (muhsan). To je zato što se izolacija smatra ispunjenjem nečijeg prava u stvari predviđenoj ugovorom, dok biti muhsan nije uslov samog ugovora.

Ako oba partnera priznaju da je došlo do seksualnog odnosa, na njih se primenjuju pravila koja se odnose na muhsan.

Ako samo jedan od njih prizna da je došlo do seksualnog odnosa, to ne obavezuje supružnika već potvrđuje njegovo sopstveno priznanje.

Kastrirana osoba, ako je u stanju u kojem ne može imati seksualni odnos, ne može biti muhsan. Isto važi i za osobu sa odsečenim ili impotentnim organom.

Ako žena rodi dete i očinstvo deteta se utvrdi preko muža, onda se i evnuh i impotentna žena smatraju muhsanom. Jer, proceniti da je poreklo utvrđeno znači proceniti da postoji seksualna veza.

Što se tiče osobe kojoj je amputiran organ; u delu "İhtilâfu Züfer ve Yakub"[154] se navodi da se prema Zuferovom (r.a.h.) mišlenju, "kada procenimo da je poreklo utvrđeno od muža, žena se smatra muhsanom".

(154. Ebû Yusûfovo (r.a.h.) ime je Jakub. Ime njegovog oca je Ibrahim.)

[5/151]

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena se ne smatra muhsan (čednom) jer je polni odnos nezamisliv bez organa. Ovde se uspostavljanje porekla zasniva na mogućnosti ejakulacije trlanjem, što nema nikakve veze sa polnim odnosom. Ispunjenje presude o ihsanu u potpunosti zavisi od polnog odnosa.

Žena sa netaknutim genitalnim organom ne može učiniti muškarca muhsanom, jer je polni odnos nemoguć sve dok postoji ova prepreka.

Seksualni odnos zasnovan na nevažećem braku ne čini nekoga muhsanom. Jer je stanje ihsana potpuno stanje koje zahteva ispunjenje svih uslova. To se postiže polnim odnosom koji je blagoslov – čak i dostizanjem krajnjeg nivoa blagoslova. Zato, polni odnos sa robinjom nije dovoljan da nekoga učini muhsanom. Spolni odnos zasnovan na nevažećem braku je zabranjen. Ne zahteva ihsan.

Odnos između hermafrodita i njegovog partnera; odnos između hermafrodita i njegove žene

(Hermafrodit- Reč hermaphrodit (ili dvopolac) označava organizam koji poseduje i muške i ženske reproduktivne organe.).

Ako hermafrodit (Hünsâ- neko čiji je pol nejasan) ima odnos sa ženom kojom se oženi, ili ako je oženjen muškarcem i njegov muž ima odnos sa njim, obojica postaju muhsan (čedni).

Jer, ako je utvrđeno da je neko od njih muškarac ili žena, veza je ostvarena na osnovu važećeg braka među njima. Zato se i ostvaruje odredba o dobročinstvu.

Uticaj napuštanja islama od strane supružnika na ihsan

Ako musliman ima odnos sa svojom ženom muslimankom, a zatim – ne daj Bože – odstupe od islama (napuste ga), njihov brak postaje nevažeći.

Jer, otpadništvo poništava dobra dela. Neko ko napusti islam je kao neko ko istrajava u neverovanju. Kao što neko ko je prvobitno bio nevernik ne može biti smatran muhsanom (čednim), tako može biti i neko ko napusti islam.

Čak i ako se oboje kasnije vrate islamu, ne mogu biti smatrani muhsanom osim ako ponovo ne imaju seksualni odnos. Njihova je situacija slična situaciji muža i žene koji su ranije smatrani harbijem (nemuslimanima u islamu) ili zimijem (nemuslimanima koji podležu islamskom zakonu), a kasnije su prešli na islam. Isto važi i za roba i njegovu robinju. Ako ponovo nemaju seksualni odnos nakon što budu oslobođeni, ne mogu biti smatrani muhsanom. Ako imaju seksualni odnos – bez obzira da li su svesni svoje slobode i da li žena zna da ima pravo izbora – smatraju se muhsanom. Ako ova žena odluči da se razvede od muža, i pre razvoda, njen muž ima odnos sa njom, onda se oboje smatraju muhsan jer su imali odnos na osnovu važećeg braka te da njihova situacija (biti muhsan) ispunjava sve uslove za muhsan.

Ako muž i žena poriču da su imali seksualni odnos, ali žena rodi dete čiji je otac muž, onda oboje postaju muhsan.

Zato što je dete svedok njihovog odnosa. Ovaj dokaz je jači od svedočenja dva svedoka.

Ako se brak osobe može utvrditi svedočenjem dva svedoka, onda utvrđivanje porekla ima prednost.

Ova je presuda validna jer se poricanje ovog para odbacuje u očima religije. Poricanje nekoga čije se poricanje odbacuje u verskim terminima ne smatra se verodostojnim.

Ako žena prizna da je njen muž imao odnos sa njom, dok muž to poriče, a muž se kasnije razvede od nje, ženi je dozvoljeno da se njen bivši muž ponovo oženi njome nakon što se završi period čekanja, pod uslovom da i on potvrdi njeno priznanje. Zato njen bivši muž može ponovo da je oženi.

Jer, u ovom slučaju, žena prenosi pitanje koje postoji između nje i njenog Gospodara Te'âlâ. Taj problem se odnosi na to da li je dozvoljena svom prvom mužu ili ne. Drugi muž nema pravo u tom pogledu. Da li on poriče takvu presudu, bila ona punopravna ili bespravna. Presuda je ista čak i ako je izveštava pouzdana osoba.

Ako žena prizna da je imala odnos, a zatim to porekne nakon što se ponovo udala za svog prvog muža, njeno se poricanje ne smatra validnim jer je njena izjava kontradiktorna.

Čak i ako muž koji se rastao od nje prizna da je imao odnos, ali žena to porekne, nije dozvoljeno da se prvi muž ponovo oženi njome. Priznanje drugog muža protiv žene takođe se ne smatra validnim jer on nema zakonsko ovlašćenje da utvrdi da li je žena dozvoljena ili zabranjena prvom mužu. On u suštini nema pravo glasa po ovom pitanju.

Nije bitno da li su muž i žena bili u izolaciji ili ne. Zaista, kada žena poriče vezu, priznanje drugog muža je ne čini "muhsan" (čednom). Zato ona nije dozvoljena prvom mužu.

Udati se za ženu koja kaže da je njen period čekanja završen

Ako žena kaže: "Moj muž se razveo od mene (ili je umro) i moj period čekanja je završen", dozvoljeno joj je da se uda za nekoga ko želi da je oženi i potvrdi svoju izjavu.

Jer, halal ili haram pripada veri. Po pitanjima koja pripadaju veri, svaki musliman je pouzdan i njegova reč je prihvaćena.

Reči jedne osobe se ne prihvataju kada se odnose na pravo druge osobe i kada vlasnik prava negira te reči.

[5/152]

U ovoj stvari, izjava žene se ne tiče prava bilo koga drugog. Zato je dozvoljeno prihvatiti njenu izjavu.

Zapravo, Allah Te'âlâ je Onaj Te'âlâ koji najbolje zna.

MUT'A BRAK[155]

([155] **Müt'a Nikâhı:**- Mut'a brak- Privremeno stupanje u brak sa ženom u zamenu za određeni miraz. Šiiti smatraju ovu vrstu braka dozvoljenom i i danas je praktikuju, uz poštovanje određenih pravila.).

Prema rivâjetima koja su do nas došla, Resûlullah (s.a.v.s.) je dozvolio privremeni brak (mut'a) u trajanju od tri dana tokom rata. U to vreme ljudima je veoma teško bilo biti neoženjen. Kasnije ga je zabranio.

Mut'a brak se definiše kao brak u kome muškarac pristaje da se oženi ženom, govoreći: "Imat ću koristi od tebe određeni vremenski period u zamenu za određenu naknadu". Prema našem mišlenju, ovaj brak je nevažeći te se smatra kao da se nikada nije dogodio.

Prema Mâlik b. Enes'u (r.a.h.), to je dozvoljeno. To je takođe ono što proizilazi iz izjave Hz.İbn Abbâsa (r.a.h.). On (r.a.h.) je kao dokaz naveo ajet:

وَٱلْمُحْصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَٰنُكُمْ ۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمْ أَن تَبْتَغُوا۟ ۞ بِأَمْوَٰلِكُم مُّحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَٰفِحِينَ ۚ فَمَا ٱسْتَمْتَعْتُم بِهِۦ مِنْهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَٰضَيْتُم بِهِۦ مِنۢ بَعْدِ ٱلْفَرِيضَةِ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ 4/24].

I zato što se svi učenjaci slažu da je to (prvobitno) bilo dozvoljeno. Kažu da doneta presuda ostaje važeća dok se ne ukine. Međutim, ukidanje ove dozvoljenosti utvrđeno je poznatim rivâjetima.

Jedno od rivâjeta je sledeći hadis koji je preneo Muhammed b. Hanifija (r.a.h.) od Hz.Alija (r.a.h.):

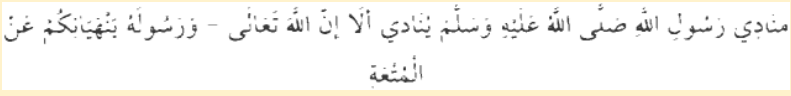

"Na Dan Hajbera, glasnik Resûlullaha (s.a.v.s.) je je objavio: 'Čuvajte se! Allah Te'âlâ i Njegov Te'âlâ Hz.Poslanik (s.a.v.s.) vam zabranjuju privremeni brak (mut'a)'".[156]

(156. Musned-i Bezzar, ll/252; Ayrica bkz. Ahmed b. Hanbel, Musned, l/103; Buhârî, Nikâh 32, Zebâih ve Sayd 28; Muslim, Sayd ve Zebâih 34; Dârimî, Nikâh 16; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vll/112; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, Vll/642.).

Rebî ' b. Sebrâ (r.a.h.) je rekao: Resûlullah (s.a.v.s.) je dozvolio privremeni brak (mut'a) tri dana u Godini osvajanja. Moj amiđa i ja smo otišli i stali pred vratima jedne žene. Oboje smo nosili haljine. Haljina mog amiđe je lepša od moje bila. Žena je došla i stala pred vratima. Bila je kao naslikana slika, sa dugim vratom. Počela je da gleda moju mladost i haljinu mog ujaka. Onda je rekla: "Kad bi samo njegova haljina bila kao ova tvoja, ili tvoja starost kao njegova mladost". Onda je više zavolela moju mladost. Ostao sam sa njom te noći. Ujutro sam video da glasnik Allaha Te'âlâ objavljuje:

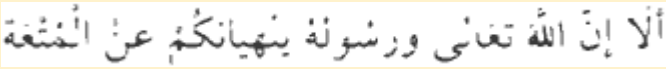

"Čuvajte se! Allah i Njegov Poslanik vam zabranjuju privremeni brak".[157] Nakon ovog proglašenja, ljudi su napustili privremeni brak (Mut'a nikâh).

(157. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/404; Dârimî, Nikâh 16; Muslim, Nikâh 19; Nesâî, Nikâh 71; lbn Hibban, Sahih, IX/453; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vll/109; lll/178, 179.).

Štaviše, dozvoljenost u privremenom braku (mut'a) nikako nije apsolutna (bez ikakvih ograničenja) dozvoljenost. To je dozvoljenost utvrđena na period od tri dana. Nakon tri dana, više nije važeća. Zato nisu potrebni novi dokazi da bi se opozvala njena validnost.

Ibn Mes'ûd (r.a.h.) je rekao: 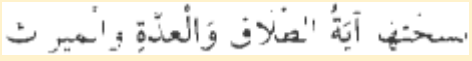

"Mut'a brak je ukinut ajetima o razvodu, iddi i nasleđivanju".[158]

(158. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/207.).

Hz.Umer (r.a.h.) je rekao:

"Kad bi mi se predstavio neko ko praktikuje privremeni brak (mut'a), kamenovao bih ga do smrti".[159]

(159. Muvetta, Nikâh 1130; Musned-i Sâfiî, l/225; lbn Ebû Şeybe Musannef, lll/551; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/206.).

Džabir b. Jezid (r.a.h.) kaže: "İbn Abbâs (r.a.h.) nije napustio ovaj svet, a da nije napustio svoja verovanja o sarfu (razmeni novca) i muta ugovorima".

As'habi su se jednoglasno složili da je privremeni brak (mut'a) ukinut. Hz.Aiša (r.a.h.) je upitana po ovom pitanju, a ona je odgovorila:"Postoji knjiga Allaha Te'âlâ koja sudi između nas i vas", a zatim je recitovala ajet:

وَٱلَّذِينَ هُمۡ لِفُرُوجِهِمۡ حَٰفِظُونَ - i koji stidna mjesta svoja čuvaju- [el-Mu'minun 23/5].

Štaviše, ova žena sa kojom je sklopio privremeni bračni ugovor (mut'a) nije ni njegova žena niti je njegova konkubina. Objašnjenje zašto ona nije njegova žena nalazi se u Muhammedovim (r.a.h.) rečima u delu el-Mabsut: "Niko ne može naslediti od drugog kroz brak. Presude o razvodu, ziharu i ilã'u***, ne primenjuju se na ovu ženu." Muhammed (r.a.h.) je naveo mnoge dokaze o ovoj temi u svom delu el-Mabsutu.

(PS: Samir B: U islamskom pravu, zıhâr i ilâ su vrste zakletvi vezanih za brak/razvod koje potiču iz preislamskog doba, ali su bile regulisane, ograničene i podložne kefâretu sa pojavom islama kako bi se ublažila patnja žena.

Detaljne definicije i odredbe su sledeće:

1). Šta je Zıhâr i koje su njegove presude?

Značenje: To je kada se muž distancira od svoje žene upoređujući je sa bliskim rođakom (mahremom) sa kojim je brak religiozno zabranjen, koristeći fraze poput "Ti si mi kao leđa moje majke" ili "Ti si mi kao moja majka", sa namerom da je učini zabranjenom za sebe.

a). Predislamska era (džahailije zaman-Doba neznanja): Ova fraza je bila oblik razvoda, i nakon što bi je izgovorila, žena bi bila zauvek zabranjena svom mužu, ali se nije mogla udati za bilo koga drugog.

b). Presuda u islamu: Ova se praksa u islamu smatra ružnom i neosnovanom i kao takva je zabranjena (haram). Osoba koja obavlja zihâr smatra se da je počinila težak greh.

c). Zahtev za kefâret'om: Ako muškarac ovo kaže svojoj ženi i želi ponovo da živi sa njom kao muž i žena, obavezan je da plati pokajanje za zihar pre nego što je dodirne. Kefâret je sledeći:

a). Da oslobodi roba.

b). Ako to nije u stanju da učini, onda mora da posti dva meseca zaredom bez prekida.

c). Ako ne može ni to da priušti sebi, onda bi trebalo da nahrani šezdeset siromašnih ljudi.

2. Šta je İlâ i koje su njene presude?

Značenje: To je kada muž sebi zabranjuje seksualne odnose sa ženom prizivajući ime Boga [dž.š.] ili kunući se Njegovim svojstvima (na primer, govoreći: "Kunem se da ti se neću približiti četiri meseca").

Pravilo u islamu: To je metoda koja se koristi za kažnjavanje ili zlostavljanje žena. Kur'an dozvoljava period od 4 meseca za ove zakletve.

Četvoromesečni period (prema hanefijskoj školi mišlenja):

a). Ako muž prekrši zakletvu te bude imao odnos sa svojom ženom u roku od 4 meseca, mora da plati iskuplenje (kefâret) (kefâret za zakletvu).

b). Ako muškarac ne priđe svojoj ženi četiri meseca i ustraje u svom zavetu, smatra se da je razvod automatski nastao kada taj period istekne. Potrebna je nova ceremonija venčanja da bi se brak nastavio.

Druge škole mišlenja: U nekim drugim školama mišlenja, razvod se ne dešava automatski po isteku propisanog roka. Na zahtev žene ili sudije, mužu se daje vreme da se vrati ženi ili da se razvede od nje.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ajet kaže:

وَٱلۡمُحۡصَنَٰتُ مِنَ ٱلنِّسَآءِ إِلَّا مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۖ كِتَٰبَ ٱللَّهِ عَلَيۡكُمۡۚ وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ فَمَا ٱسۡتَمۡتَعۡتُم بِهِۦ مِنۡهُنَّ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةٗۚ وَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ فِيمَا تَرَٰضَيۡتُم بِهِۦ مِنۢ بَعۡدِ ٱلۡفَرِيضَةِۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمٗا

24. i udate žene, osim onih koje zarobite; to su vam Allahovi propisi – a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. A ženama vašim s kojima ste imali bračne odnose podajte vjenčane darove njihove kao što je propisano. I nije vam grehota ako se, poslije određenog vjenčanog dara, s njima nagodite. Allah zaista sve zna i mudar je. [en-Nisâ 4/24].

[5/153]

Jer:

"... وَأُحِلَّ لَكُم مَّا وَرَآءَ ذَٰلِكُمۡ أَن تَبۡتَغُواْ بِأَمۡوَٰلِكُم مُّحۡصِنِينَ غَيۡرَ مُسَٰفِحِينَۚ ..." - "... a ostale su vam dozvoljene, ako želite da im vjenčane darove date i da se njima oženite, a ne da blud činite. ...". [en-Nisâ 4/24].

PS: Samir B: Ovde sam primoran da dodam uz ovaj prevod ovog dela ajeta sa našeg jezika i prevod sa turskog jezika , zašto? To čete sami uvideti. Hvala.:

"... dozvoljeno vam je da tražite druge osim njih, pod uslovom da ste čedni (muhsan) i ne činite preljubu, dajući im svoj miraz. ...". [en-Nisâ 4/24].

To je ono što se misli. Muhsan znači onaj ko se ženi.

Privremeni (ograničeni) Brak

Ako muškarac kaže ženi: "**Ženim te na jedan mesec**", **a žena prihvati, govoreći**: "**I ja se udajem za tebe**", **prema hanefijskoj školi mišlenja**, **to je privremeni brak** (**mut'a brak**); **to nije pravno važeći brak**.

Zufer (r.a.h.): Ovo je valjan brak. Jer je vremensko ograničenje manjkav uslov. Bračni ugovor ne može biti vremenski ograničen. Manjkav uslov ne može poništiti brak. Naprotiv, ugovor je važeći, ali je uslov ništavan. Ovo je slično kao kada se odrede da miraz mora biti vino ili slične stvari.

Objašnjenje je sledeće: Ako muškarac oženi ženu pod uslovom da se od nje razvede posle mesec dana, taj brak je dozvoljen, ali uslov je nevažeći. Ista presuda važi i za brakove sklopljene na jedan mesec.

Naši dokazi su sledeći: Hz.Umer (r.a.h.) je rekao:

لَا أُوتِي بِرَجُلٍ تَزَوَّجَ امْرَأَةً إِلَى أَجَلٍ إِلَّا رَجَمْتُهُ ، وَلَوْ أَذْرَكَتْهُ مَيِّتًا لَرَجَمْتُ قَبْرَهُ

"Ako mi se dovede čovek koji se oženi ženom na određeni vremenski period, kamenovaću ga. Ako čujem za njegovo stanje nakon što umre, kamenovaću mu grob".[160]

(PS: Samir B: Ova surovost Hz.Umera (r.a.h.) je za mene lićno nedopustiva. Ne primenjivanje kazne kamenovanjem nad gore navedenom osobom nego kamenovanje njegovog groba. Hvala).

(160. Abdurrezzak, Musannef, Vl/265; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/552, Vll/292; Muslim, Hac 145; lbn Mâce, Nikâh 44; lbn Hibbân, Sahih, IX/247; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, V/21.).

Racionalni dokaz za ovu presudu je sledeći: Brak ne prihvata vremensko ograničenje. Vremensko ograničenje je dozvoljeno samo u mut'u (privremenom braku). Ako su se venčali navodeći vreme između sebe, ovo je ugovor sklopljen navođenjem mut'a'e. Čak i ako se reč "brak" izgovori pod takvim uslovom, bračni ugovor nije sklopljen.

[5/154]

Ova je presuda zato što se bračni ugovor sklapa ili zauvek ili ograničavanjem na određeni period. U ovom slučaju, prva od ove dve opcije je nevažeća. Zato što nisu sklopili ugovor van vremena koje su naveli. Zato nije dozvoljeno presuditi da je ugovor sklopljen tokom vremenskog perioda u kojem nisu sklopili ugovor. Na primer, ako bi se venčali mesec dana kasnije, ugovor ne bi bio sklopljen u tom trenutku. Zato što prethodno nisu sklopili ugovor da se to desi odmah. Slično tome, ni ovaj ugovor ne bi bio sklopljen kasnije.

Ugovor ne bi bio važeći u navedenom vremenskom periodu. Zato što brak ne prihvata takvo vremensko ograničenje.

Ovo ukazuje na to da ograničavanje braka na određeni period nije isto što i nametanje bilo kakvih uslova. Bračni ugovor je ništavan tokom vremenskog perioda isključenog ovim ograničenjem.

Ovo se razlikuje od braka sklopljenog pod uslovom razvoda nakon jednog meseca. Razvod je prekid braka. Određivanje da nešto što prekida brak treba da se prekine nakon jednog meseca dokaz je da su prihvatili trajnost braka do smrti.

Zaista, čak i da je uslov važeći, brak ne bi postao nevažeći nakon jednog meseca. Međutim, u slučaju koji razmatramo, ako bi vremensko ograničenje bilo važeće, ugovor bi prestao da postoji nakon isteka vremenskog ograničenja – kao u ugovoru o zakupu.

Hasan b. Zijad (r.a.h.) kaže: Ako su između sebe ugovorili vreme, kao što je sto godina ili više, tokom kojeg znaju da neće duže živeti, onda je brak važeći. Ovo pojačava ideju da je brak večan. Brak se ugovara za ceo život. Ako ugovore period tokom kojeg mogu duže živeti, onda je presuda suprotna.

Po našem mišlenju, (bez obzira da li je ugovoreni period kratak ili dug) sve je isto. Jer, neodređeno vreme je uslov za brak. Bilo kakvo vremensko ograničenje, bilo kratko ili dugo, čini ga nevažećim.

Sveznajući je Allah, Uzvišeni, i Njemu pripada povratak i konačno odredište.

TUŽBA U VEZI SA BRAČNIM UGOVOROM

Ako neko tvrdi da se oženio ženom i iznese dokaze protiv nje, a sestra te žene iznese dokaze da je ona njegova žena, a čovek zatim dovede muža njene sestre — bez obzira da li žena to potvrdi ili ne — muškarčeva izjava i dokazi koje on iznosi bit će prihvaćeni*.**

[5/155]

(***PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava rešenje složenog slučaja braka (nikah) i pravila dokazivanja u klasičnom islamskom pravu (fikhu), posebno onako kako su ih razmatrali hanefijski pravnici.

Ukratko, opisuje pravni prioritet koji treba slediti kada muškarac tvrdi i dokaže da je istovremeno oženjen dvema sestrama, sa kojima je pravno nemoguće da budu u braku.

Da bismo situaciju učinili jasnijom i razumljivijom, možemo sumirati proces u tačkama:

1. Nemoguća situacija (bračna prepreka)

U islamskom pravu (a takođe i u turskom građanskom zakoniku), apsolutno je zabranjeno da muškarac bude istovremeno oženjen dvema sestrama (harem/bračna prepreka). Zato, ako muškarac tvrdi da je oženjen sestrom iste žene, barem jedna od ovih tvrdnji mora biti pravno nevažeća.

2. Razvoj slučaja

Prva žena: Muškarac tvrdi da je oženjen prvom ženom i to dokazuje dokazima na sudu.

Druga žena: Isti muškarac tvrdi da je oženjen sestrom prve žene. Sestra pokušava da dokaže njihov brak iznošenjem dokaza na sudu.

Potez muškarca: Kao odgovor na ove tvrdnje, muškarac iznosi sudu dokaze (ili muža druge žene) koji pokazuju da je druga žena (sestra) zapravo udata za nekog drugog.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Jer, pravo na posedovanje bračnog ugovora sa ženom pripada mužu. Zato je muževa odgovornost da ženi isplati nadoknadu.Muž dokazuje svoje pravo dokazima koje on iznosi. Sestra, sa druge strane, dokazuje muževljevo recipročno pravo vlasništva nad ženom kroz brak, dokazima koje ona iznosi. Dokazi koji su izneti da bi se dokazalo sopstveno pravo, verodostojniji su.Štaviše, kada se dva dokaza međusobno protivreče, oslanjanje na sestrin dokaz da bi se dokazao brak nema smisla niti objašnjenja. Ako bismo prihvatili taj dokaz, prihvatili bismo ga da bi se poništio brak žene čiji je brak muž već dokazao. Međutim, takav dokaz služi za dokazivanje prava, a ne za njegovo poništavanje.

To znači da, muževljeva tvrdnja o braku jedne od dve sestre predstavlja priznanje da mu je druga zabranjena u tom trenutku. Ovo priznanje zahteva razdvajanje. Dakle, razumemo da ne postoji način da se presudi o braku druge sestre. Zato, ovaj dokaz ostaje kao dokaz usmeren na poništavanje drugog braka.

Ako nije došlo do seksualnog odnosa, miraz se ne daje drugoj sestri; jer brak nije utvrđen.

Ako muž donese dokaz da je oženjen jednom od njih, ali nije sigurno koja je njegova žena, već pokaže na jednu i kaže: "To je ona", i žena to potvrdi- jer se njihove izjave međusobno potvrđuju- ta jedna postaje njegova žena. Jer je njihova potvrda međusobnog prava jača od dokaza.

Ako žena porekne ovu tvrdnju, muškarac se ne smatra oženjenim ni sa jednom ženom. To je zato što svedoci nisu svedočili o određenom događaju. Svedočenje o nečemu nepoznatom nije validan dokaz.

Dalje, ova osoba se ili oženila za jednu od njih, a da nije precizirala kojom, u kom slučaju, brak je nevažeći. Ili se definitivno oženio jednom od njih, ali su svedoci kasnije zaboravili na nju. U ovom slučaju, svedoci su izgubili svoju validnost kao svedoci. Kada je svedočenje nevažeće, ostaje samo tvrdnja muža. Ipak. Samo njegova tvrdnja ne utvrđuje brak.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), on nema pravo da natera ženu za koju tvrdi da će je oženiti da položi zakletvu. Jer Ebû Hanîfa (r.a.h.) ne prihvata pravo da zahteva zakletvu u bračnom ugovoru!!! Ako nije bilo seksualnog odnosa, muž ne plaća miraz.

Slično, ako postoji dokaz da se žena udala za jednog od dva muškarca, ali svedoci ne znaju koji je to zapravo muškarac, a muškarci poriču takav brak, ova tvrdnja je nevažeća. Nijedan od muškaraca nije obavezan da plati miraz.

Ako žena tvrdi da se udala za jednog od dvojice muškaraca, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), muškarcu se ne nudi zakletva. To je zato što je ženin zahtev bračni slučaj.

Ako bi žena tužila, tvrdeći da se njen muž razveo od nje bez konzumiranja braka i da bi trebalo da dobije polovinu miraza, mužu bi se ponudila zakletva u vezi sa polovinom miraza. To je zato što se slučaj tiče zahteva za imovinu. Zakletve se mogu tražiti i u slučajevima koji se tiču imovine. Ako muškarac odbije zakletvu, naređuje mu se da plati polovinu miraza. Međutim, bračni se ugovor ne utvrđuje. To je zato što se zahtev za zakletvom odnosi na imovinu, a ne na brak. Kada se zakletva odbije, presuda se donosi samo po pitanju za koje je zakletva tražena. Ovo je slično optužbi za krađu. U tom slučaju, osumnjičenom se takođe nudi zakletva. Ako odbije zakletvu, naređuje mu se da plati imovinu, a ne da mu se odseče ruka.

Dve sestre tvrde da su se udale za istog muškarca

Ako dve sestre tvrde da se isti čovek oženio njima obema, i svaka od njih pruži dokaz da se on prvi oženio njima, reč muža je konačna. Za koju god od sestara muž kaže da je prva bila, ta sestra je prva, te da je njegova žena baš ona.

Jer je nastala kontradikcija između dokaza. Pošto je zabranjeno spajanje dve sestre jednim brakom, nije moguće postupati na osnovu oba dokaza. Znamo da je od dve čiji je brak utvrđen, samo onaj čiji je brak bio ranije validan.

Što se tiče prepuštanja mužu da odredi koja je od njih bila prva, jer je on taj koji najbolje zna. Štaviše, on je taj koji ima pravo.

[5/156]

Ili se može reći: Njegovo potvrđivanje jedne od njih zahteva davanje prednosti tom dokazu. Kada se pojavi situacija u kojoj se dokaz jedne preferira, procenjuje se da je oženjen njome. Dokaz druge se odbacuje. Ako nije bilo seksualnog odnosa sa onom čiji je dokaz odbijen, onda joj se ne mora dati miraz.

Ako muškarac porekne sve njih i kaže: “Nisam se oženio nijednom od njih“, ili: “Oženio sam se obema, ali ne znam koja je prva bila“, onda se muškarac i žene razdvajaju. Pošto jedan dokaz ne može biti preferiran u odnosu na drugi, nije moguće postupati na osnovu oba dokaza. Zato razdvajanje ostaje jedina opcija.

U takvoj situaciji, ako nije došlo do seksualnog odnosa, muž mora da plati polovinu miraza. Dve sestre dele ovu polovinu miraza podjednako. Ovo važi ako muž može da utvrdi da li je bilo prethodnog kontakta ili ne. Ako ne može da utvrdi da li je bilo seksualnog odnosa ili ne, i dalje je obavezan da plati miraz.

Značenje ove izjave je: U ovom slučaju, brak jedne od sestara je validan. Jer, ako bi muž mogao definitivno da razlikuje jednu od njih rekavši: “Ova se prva samnom udala“, presudili bismo da je njegov brak sa njom validan. Izbegavajući pojašnjenje, smatra se da je on izazvao razdvajanje između sebe i žene sa kojom je njegov brak validan. Ako je do seksualnog odnosa došlo pre toga, on mora da plati polovinu miraza. Nijedna sestra nema prednost nad drugom u primanju miraza. Zato one dele polovinu miraza međusobno.

Neki su od naših učenjaka rekli da je autor sumirao pitanje u dva dela i dao odgovor na jedan od njih. Ovaj odgovor se daje kada muž kaže: “Oženio sam se obema, ali ne znam kojom sam se prvo oženio“. Ako muž kaže: “Nisam se oženio nijednom od njih“, odgovor je da nije obavezan da da miraz nijednoj od njih. Pošto su dokazi u suprotnosti, nijedan se ne može smatrati osnovanim. Muž poriče brak. U ovom slučaju, miraz postaje obavezan samo ako se dokaže drugim dokazima.

Tačnije, ovo je odgovor na obe opcije. Jer, sukob dokaza nije oko samog miraza, već oko presude u vezi sa legitimitetom jedne od žena. Zaista, ako se oba dokaza predoče nakon smrti muža, na oba se može postupati u vezi sa mirazom i nasleđem. Ako ne postoji prepreka za postupanje po presudi u vezi sa mirazom a dokazi se međusobno ne protivreče, muž mora dati polovinu miraza. Pošto jedna žena ne može biti preferirana u odnosu na drugu, miraz se deli između njih.

Prema rivâjetu od Ebû Yusûfa (r.a.h.) u knjizi el-Emâlî, kaže se: Muž nije obavezan da da bilo šta. Jer je presuda o tome koja od žena treba da dobije miraz nepoznata. Nepoznavanjem na koga treba da se primeni presuda i u čiju korist, takođe je prepreka za donošenje presude.

Prema Muhammedu (r.a.h.); Puni miraz je određen. Jer, brak se ne poništava njegovim poricanjem. Zato on mora dati puni miraz onoj sa kojom mu je brak validan.

Ako ovaj čovek ima seksualne odnose sa jednom od sestara, ona dobija miraz. Zbog te veze, njena će strana biti poželnija i ona će postati njegova žena.

Ako se dva dokaza sukobljavaju u vezi sa ugovorom, činjenica ta da je predmet ugovora primljen (preuzet), razlog je za preferiranje jednog od dokaza.

Na primer, ako dve osobe tvrde da su stekle vlasništvo nad imovinom kupovinom od treće strane i podnesu dokaz, a jedna od njih je zaista preuzela imovinu, dokaz onoga ko zaista poseduje imovinu ima prednost.

[5/157]

Dalje, postupci se muslimana tumače kao validni i dozvoljeni koliko god je to moguće. Ovde je moguće smatrati da je brak žene sa kojom je imao odnose prvi izvršen.

Muž sa dve sestre; Ako muž kaže: "Ova (sa kojom je imao odnose) je kasnija bila, ona pre je druga bila", onda se razdvajaju jer je priznao da mu je žena zabranjena. Ovo je dozvoljeno u slučajevima postupaka koji dovode do razdvajanja nakon kontakta na osnovu važećeg bračnog ugovora. U takvoj situaciji, muž je obavezan da ženi plati dogovoreni miraz, a svaka obećanja da će platiti manje od dogovorenog miraza su neprihvatljiva.

Nakon ovog priznanja, druga žena postaje njegova supruga. Jer su jedno drugom potvrdili brak, a muž je priznao da je ona ta sa kojom je sklopljen prvi bračni ugovor.

Dva muškarca tvrde da je ista žena njihova supruga

Ako se dva muškarca svađaju oko žene, svaki tvrdeći za sebe da je ona njegova žena i iznoseći dokaze koji potkrepljuju tu tvrdnju, a žena je u kući jednog od njih i da je taj muž imao odnos sa njom, onda je žena žena tog čoveka.

Jer kada se dokazi u vezi sa bračnim ugovorom sukobljavaju, prednost se daje dokazima koje žena poseduje.

Štaviše, sposobnost muškarca da ima odnos sa ženom ili da je odvede u svoj dom smatra se dokazom o prioritetu bračnog ugovora sa njom.

Navođenje datuma je kao eksplicitno navođenje datuma. Međutim, ovo je izuzetak ako druga strana pruži dokaze da su se ranije venčali. U ovom slučaju, dokazi koji eksplicitno navode da je to bilo ranije, zanemaruju se u poređenju sa dokazima koji implicitno ukazuju da je to bilo ranije.

Ako žena nije ni sa jednim od njih, ko god pruži dokaze da su se ranije venčali ima pravo na ženu. Jer su njihovi svedoci posvedočili da je datum ugovora bio raniji. Nešto što je utvrđeno dokazima je kao nešto što se vidi okom ili nešto što je utvrđeno priznanjem protivnika.

Ako nijedno od njih nema dokaze naspram ove stvari, žena je žena onoga ko prizna da se prvi oženio njome. Zato što je njen dokaz – kao što smo ranije objasnili kada smo razgovarali o perspektivi muža – ili da je preferiran zbog priznanja žene, ili, kada se dva dokaza sukobljavaju i kada je nemoguće postupiti na osnovu oba, žena mora da potvrdi jedan od njih u vezi sa brakom. Zato se brak između njih smatra važećim jer su se međusobno potvrdili.

Ako žena ne da priznanje, žena i dva muškarca su razdvojeni. Zato što je došlo do sukoba i neravnoteže u dokazima. Nemoguće je istovremeno postupati na osnovu oba dokaza. Zato što legitiman bračni ugovor ne prihvata partnerstvo. Pošto nijedan ne može biti preferiran nad drugim, njihov se brak poništava. Konkubina je drugačija. Zato što je imovina otvorena za partnerstvo. Ovde je potrebno postupati na osnovu obe strane u najvećoj mogućoj meri.

To je zato što se imovina odnosi na sposobnost raspolaganja njome. To se uspostavlja kroz partnerstvo. Međutim, u braku je svrha da se seksualni odnos učini dozvoljenim i da se razmnoži. Sa partnerstvom se ova svrha gubi. Pošto je nemoguće postupati na osnovu bilo kog dokaza, i da nijedan ne može biti preferiran nad drugim, nevažećost oba dokaza postaje izvesna.

Ako nijedan od muškaraca nije imao odnos sa ženom, žena nema pravo na miraz. To je zato što nijedan od njih nije zakonski venčan. Razvod se dogodio iz razloga koji potiče od žene. Miraz je potreban pre seksualnog odnosa.

Ako su oba muža imala seksualni odnos sa ženom, a nije poznato koji je muž to učinio prvi, onda svaki mora da plati miraz manji od ugovorenog miraza ili uobičajenog miraza. To je zato što ako se jedan od njih prvi oženio, ugovoreni miraz bi postao definitivan nakon seksualnog odnosa. Ako se to dogodilo kasnije, pošto se kazna za preljubu oslobađa zbog sumnje oko ugovora, on je i dalje obavezan da plati uobičajeni miraz zbog seksualnog odnosa. Međutim, kada postoji sumnja, miraz nije potreban; samo određeni iznos postaje obavezan. Definisani iznos je manji od ugovorenog miraza ili uobičajenog miraza. Zato svaki muž plaća iznos manji od ugovorenog miraza ili uobičajenog miraza.

Ako žena rodi dete, to je obavezujuće za oba muža, i to se dete smatra da pripada obojici. Obojica su staratelji deteta.

Ova se presuda zasniva na našem stavu da se poreklo može uspostaviti preko dve osobe. Šâfiîa (r.a.h.), međutim, zastupa suprotan stav. Ova je stvar zapravo povezana sa predmetom tužbe (kitab u'd-Dava).

Oba muškarca nasleđuju imovinu deteta kao očevo nasleđe i dele je podjednako među sobom. Jer, u stvarnosti, otac je jedan od njih. Dete je stvoreno od njegove sperme. Zato je potrebno nasleđe jednog oca. Pošto jedan nije važniji od drugog, oni nasleđe dele podjednako među sobom.

Prema hanefijskoj školi, dete dobija puno dečje nasleđe od svakog od njih.

Zufer (r.a.h.), međutim, kaže da dete dobija polovinu nasledstva koje bi dete dobilo od svakog od njih. Njegovo obrazloženje je sledeće: Kao što očevi, ako sin nasleđuje samo od jednog oca, tako i sin treba da nasledi kao da ima samo jednog roditelja od oba oca.

[5/158]

Međutim, mi kažemo, kao što su rekli Hz.Umer i Hz.Ali (r.a.h.), “On se smatra detetom obojice i nasleđuje od obojice“.

To je zato što je status detinjstva nedeljiv. Međutim, što se tiče očeva, dve su osobe polagale pravo na očinstvo, te je zato nasledstvo podjednako podeljeno. To nije slučaj sa detetom. Zato dete ima pravo na puni deo nasledstva od oba oca. Zapravo, ako jedan od očeva umre pre deteta, a zahtevi za očinstvo više osoba sa očeve strane se eliminišu, druga osoba (otac) dobija puno očevsko nasledstvo od imovine deteta.

To je takođe značenje izreke Hz.Umera i Hz.Alije (r.a.h.): “Nasledstvo pripada onome ko ostane.“

Ako žena prizna da je jedan od dvojice muškaraca njen muž, poreklo se deteta isključivo pripisuje njemu. To je zato što se brak osobe u čiju korist je dala priznanje utvrđuje međusobnim priznanjem obe strane. Poreklo se deteta utvrđuje od njega jer je žena njegova supruga. Pošto se važeći i nevažeći brak ne takmiče, poreklo se deteta pripisuje osobi u čiju korist je dato priznanje.

Ako žena umre bez takvog priznanja, svaki od muževa je dužan da plati polovinu dogovorenog miraza. Nasleđe koje mužu padne od žene deli se podjednako među njima. To je zato što je jedno od njih imalo važeći brak koji je završen smrću. Zato nasleđe pripada njoj te je ona dužna da plati miraz. Međutim, u slučaju smrti bez priznanja braka, nijedno ne može biti preferirano. Zato se nasleđe i utvrđeni miraz dele na dva dela.

To je zato što nemogućnost delovanja na osnovu bilo kog dokaza i nemogućnost donošenja presude u ovoj stvari, proizilazi iz činjenice te da je žena dozvoljena muškarcu. Ovo se poništava smrću. Zaista, da su ova dva muškarca predstavila dokaze nakon smrti žene, bilo bi neophodno delovati na toj osnovi. Presuda ostaje ista čak i ako ona umre nakon što su dokazi predstavljeni. To je zato što je namera braka nakon smrti nasleđivanje, što je imovina podložna partnerstvu. Međutim, namera braka tokom života je da žena bude dozvoljena muškarcu, a ova imovina nikada ne uključuje partnerstvo.

Ako jedan od muškaraca umre umesto žene, a žena kaže: "Prvo sam se udala za ovog rahmetliju", ona dobija miraz i nasledstvo od imovine tog muškarca.

To je zato što je njena potvrda nakon smrti njenog muža kao njena potvrda tokom njegovog života. Ovim priznanjem, brak između njih je uspostavljen i završava se smrću.

Slično, ako neko prizna da se oženio ženom, a žena to potvrdi nakon njegove smrti, njena potvrda je validna. Jer (smrću muža) brak se pretvara u period čekanja (idu) koji zamenjuje bračni ugovor.

Žena koja se udaje za dva muškarca sa istim ugovorom

Ako se žena uda za oba muža istim ugovorom, brak je nevažeći.

Jer brak ne prihvata partnerstvo. Nema razloga da se jedno preferira u odnosu na drugo. U ovom slučaju, ženi nije dato pravo izbora. Jer, pravo izbora zavisi od valjanosti razloga. Pošto ovaj ugovor sadrži situaciju suprotnu braku, ne postoji valjan razlog ni za jedno.

[5/159]

Ako je žena zimmi ili harbi (nemuslimanka koja živi u zemlji neverovanja) i kasnije pređe u islam, onda je presuda i dalje ista. Jer, ovaj ugovor nema mogućnost valjanosti prema bilo kome ko ima versko uverenje. Svi oni koji imaju veru isti su po ovom pitanju.

Ako je jedan od dva muškarca oženjen sa četiri žene, dozvoljeno je muškarcu koji je neoženjen da se oženi jednom od ove četiri žene.

Jer, da žena, da se uda samo za onog koji ima četiri žene, to venčanje ne bi bilo važeće. Ali da se uda samo za drugog, njeno venčanje bi bilo važeće. Kada se oboje venčaju, venčanje je važeće sa onim sa kim je samo jedno venčanje važeće. Jer, onaj čiji je brak validan i onaj čiji brak nije validan ne mogu biti rivali. Kada je brak jednog od njih validan – na primer, ako su se dogovorili o hiljadu dirhema – taj plaća ceo dogovoreni miraz.

Ova je presuda jasna prema principu Ebû Hanîfe (r.a.h.). Ovo je pitanje slično čoveku koji oženi dve žene, od kojih mu jedna nije dozvoljena, sa samo jednim mirazom***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz je analogija koja se koristi u tekstovima klasične islamske jurisprudencije (fikha), posebno u okviru hanefijske škole mišlenja, da bi se objasnio pravno nevažeći ili manjkav status bračnog ugovora.

Da bismo razjasnili značenje rečenice, hajde da je analiziramo:

“Ova je presuda jasna prema principu Ebû Hanîfe (r.a.h.)“.- Prema pravilu islamskog pravnika imami azamu Ebû Hanîfe (r.a.h.), u slučajevima kada se više pravnih posledica ili transakcija izvrši jednom rečju (izjavom), ako je jedna od ovih transakcija pravno validna, dok druga nije (ako je jedan deo manjkav ili nevažeći), hanefijsko pravo generalno propisuje da je ovaj ugovor nedeljiva celina. Nevažeći deo poništava celu transakciju (ili taj ceo deo) tu transakciju kao takvu čini ništavnom.

“Ovo je pitanje slično čoveku koji oženi dve žene, od kojih mu jedna nije dozvoljena, sa samo jednim mirazom“.- Prema islamskom pravu, iznos miraza (materijalna isplata data ili obećana ženi) i kome se daje moraju biti jasni i nedvosmisleni u bračnom ugovoru. Ako muškarac pokuša da se istovremeno oženi sa dve žene za jedan miraz - jedan dozvoljeni (halal) i drugi zabranjeni (na primer, njegova mlečna sestra ili tetka) - ova transakcija se smatra ništavnom (nevažećom) prema islamskoj jurisprudenciji. To je zato što se u transakciji mešaju višestruke pravne situacije, a miraz je nejasno podeljen između dve osobe (ili u jedan brak sa jednim uslovom miraza).

Ukratko, šta znači ova analogija?

Naglašava da je kombinovanje pravno odvojenih situacija ili situacija različitih statusa (kao što su dve žene, jedna dozvoljena, a druga zabranjena) pod jednim uslovom (jednim mirazom) nevažeće. Prema pravilima imami azamu Ebû Hanîfi (r.a.h.), takva složena i manjkava transakcija prestaje da važi u celini i ne dolazi do validnog bračnog ugovora.

Napomena: U klasičnim islamskim sudskim izvorima, ovi se primeri često koriste za ilustraciju pravnih debata o validnosti ugovora i načinu na koji više pitanja treba rešiti u okviru jednog sporazuma.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.) razlikuju ova dva pitanja i kažu: Hiljadu dirhema ovde je cena za dobijanje prava na seksualni odnos sa ženom. Ovo pravo u potpunosti pripada onome čiji je brak validan. Ali hiljadu u drugom pitanju je nadoknada za pravo na seksualne odnose sa dve žene. Ako samo jedan od njih ispunjava uslove, on/ona dobija svoj deo miraza. Ako je svaka od ovih osoba izdvojila po pet stotina dirhama za sebe, morala bi dati samo pet stotina. Jer je preuzela samo taj iznos. Nije obavezna da plati bilo koji iznos koji nije preuzela.

Ovo se razlikuje od prethodnog slučaja. U tom slučaju, svaki od muškaraca je izdvojio hiljadu dirhema da bi ih dao u zamenu za dobijanje prava na kontakt sa jednom ženom. Ako se ovo pravo odnosi samo na jednu od njih, on daje ceo miraz.

Koncept musâheret (Koncept srodstva) u nevažećem (neispravnom) braku (fâsid nikâh) gde nema dodirivanja ili gledanja

U nevažećem braku (fâsid nikâh), odsustvo fizičkog kontakta ili pogleda ne stvara srodstvo (musâheret) po afinitetu (sklonosti, privlačnost ili prirodnu srodnost prema nekome ili nečemu).

Zato što brak zamenjuje polni odnos uspostavljanjem srodstva kroz brak. Ovaj je odnos verski uspostavljen kroz brak, što se ne može dogoditi kroz nevažeći ugovor. Zato on ne stvara zabranu.

Štaviše, nevažeći brak ne predstavlja važeći ugovor. Samo nezakonito vlasništvo proizilazi iz nevažećeg razloga. Međutim, uslov braka je da postoji legalnost odnosa sa ženom. Postoji kontradikcija između zakonitosti i nezakonitosti. Kada se zakonitost izgubi iz bilo kog razloga, nezakonito vlasništvo stvoreno brakom ne postaje razlog za zakonitost. Verski su razlozi validni zbog presuda koje izražavaju. Bilo koji razlog koji ne nosi presudu smatra se besmislenim.

Ako žena predstavi dokaz o braku, a muž to porekne, brak između njih ostaje utvrđen. Poricanje muža ne čini ga nevažećim. Jer, utvrđeni brak se raskida samo razvodom. Poricanje muškarca nije razvod. Razvod je prekid braka; poricanje je zanemarivanje istine. Zato, poricanje ne čini brak nevažećim. Iz tog razloga, postojanje braka između njih se potvrđuje.

Nesumnjivo je da je Allah Te'âlâ Onaj Te'âlâ koji najbolje zna istinu.

OBMANA U VEZI SA KONKUBINOM

Ako se muškarac oženi ženom verujući da je slobodna te imaju decu, a kasnije se otkrije da je žena mukâtebe (robinja koja je sklopila dogovor sa svojim gospodarem da dobije slobodu u zamenu za plaćanje njene vrednosti) i da je njen gospodar dao dozvolu za brak, onda žena dobija ukr (miraz u slučaju sumnjivog braka) i vrednost deteta.

Međutim, prema rivâjetu Hasan b. Ebi Ziyâd'u od Ebû Hanîfe (r.a.h.), nije potrebno davati vrednost deteta. Jer, žena radi na tome da bi stekla svoju i slobodu svog deteta. Na taj način ona postiže deo svojih ciljeva.

[5/160]

U Zâhiru'r-Rivâye'tu se navodi: Ova presuda važi ako je dete uključeno u dogovor mukâtebe. Međutim, ako dete nije uključeno, jer je dete začeto u materici kao slobodna osoba, onda ukr i vrednost deteta pripadaju njoj. Ista presuda važi i za nekoga ko je prevaren.

Žena je, kroz ugovor o oslobođenju, stekla veća prava u pogledu sopstvenih udova i koristi. Ima pravo na nadoknadu za deo svog tela.

Zatim, ako je osoba koja ga je prevarila slobodan čovek i ako je on udao ženu za njega pod izgovorom da je slobodna, otac će se obratiti toj osobi da zahteva zakonito **nasledstvo deteta**.

Ako je žena koja je sklopila ugovor o oslobođenju ta koja ga je prevarila, i udala se za njega tvrdeći da je slobodna, prema početnom mišlenju Ebû Yusûf (r.a.h.), ona ne može ništa dobiti od muža kao **vrednost deteta**. Jer, ako bi žena dobila vrednost deteta od muža, to bi bila beskorisna presuda jer bi i muž morao da se obrati njoj zbog prevare.

Tada je Ebû Yusûf (r.a.h.) promenio mišlenje i rekao: “Žena može dobiti vrednost deteta.“ Ovo je takođe Muhammedovo (r.a.h.) mišlenje. Jer, muž može da se obrati ženi tek nakon što je stekla slobodu. Nadoknada za prevaru je slična nadoknadi za kauciju; Odlaže se do posle emancipacije.

Međutim, muž je obavezan da odmah preda vrednost deteta ženi. Zato je korisnije da žena apeluje na svog muža.

Ako gospodar umre pre nego što žena ispuni uslove ugovora o emancipaciji i dobije svoju slobodu, a otac deteta nasledi od preminulog gospodara, robinja je slobodna da ili raskine ili nastavi sporazum o slobodi koji je prethodno sklopila. Jer, ako raskine sporazum o slobodi, postaje robinja oca deteta kroz nasleđe. Pošto ima dete čije je poreklo povezano sa njom, ona postaje njegova majka roda (robinja čije je poreklo povezano sa njenim gospodarem). Dakle, ona se suočava sa dve vrste slobode. Jedna se ostvaruje tokom vremena i bez nadoknade je. To je postajanje majkom roda. Druga se može dogoditi odmah, ali zahteva nadoknadu. To je ugovor o emancipaciji. Ako ona nastavi ugovor o emancipaciji i stekne slobodu plaćanjem cene ugovora, smatra se da je stekla slobodu dok je još uvek bila vlasništvo svog prvog vlasnika. Zato, starateljstvo žene pripada njemu.

Ako otac deteta umre pre nego što žena plati svoju emancipatorsku naknadu, ona postaje slobodna, a ugovor o slobodi se poništava. To je zato što se ona smatra majkom deteta te je stekla slobodu nakon smrti svog gospodara. Ako se kaže da muškarac ne poseduje ženu kada ona nastavi sa svojim ugovorom o emancipaciji, rekli bismo: “Da, on je ne poseduje, ali ima najveće pravo nad njom. Toliko da ako bi je emancipovao, emancipacija bi bila validna. To važi i nakon njegove smrti. Zato što je emancipacija robinje koja se smatra “umuveled'om“ (majkom deteta) pravno zavisna od smrti njenog gospodara. Dakle, njen gospodar postaje osoba koja je emancipuje“.

Štaviše, žena preferira ugovor o emancipaciji (kitabet- Islamski zakon (fikh): Pisani sporazum između roba ili robinje i njihovog gospodara za određenu naknadu, kojim se robu dozvoljava da otkupi svoju slobodu.) zato što bi, ako bi izabrala put “umuvelede“, došlo bi do kašnjenja u dobijanju njene slobode. Kada odmah dobije priliku da bude oslobođena po smrti svog gospodara, jasno je da bi izabrala taj put.

Kada žena koja je sklopila sporazum o emancipaciji postane slobodna, naknade za kitabet se odriče. Ovo odricanje se dešava ili zato što se ugovor raskida njenim sopstvenim pristankom ili zato što više nema potrebe za plaćanjem naknade. Ovo je slično kao kada muškarac ne primi naknadu za emancipaciju i pokloni je ženi.

To znači da pravo gospodara nad suprugom traje do njene smrti. Nakon smrti, njegovo pravo se gubi. U ovom slučaju, kao da se odrekao svog prava da primi isplatu za ugovor o emancipaciji. Ako je naslednik samohrana osoba, odricanje od naknade za emancipaciju roba je važeće te rob postaje slobodan. Zato, ako naslednik ima partnera u nasleđu, žena radi samo da plati naknadu za ugovor o emancipaciji koja mu pripada. Jer, ako jedan od naslednika ne zahteva svoj deo ugovorne cene, čime oslobađa roba od tog dela, to ne oslobađa roba od dela njegovog dela.

Rahmetliju smatramo nekim ko oslobađa ženu od njenih obaveza (praštenje (ibrâ) duga) kako bi ona mogla biti oslobođena. Ako ona neće biti oslobođena u ovoj situaciji, ne smatra se oslobođenom.

Štaviše, muškarac joj nije odmah dao slobodu bez nadoknade; žena je nastavila sa svojim početnim preferencijama, ugovorom o emancipaciji. Zato ona ima pravo na ugovornu cenu. On je pokušao da plati cenu. Kada je platio cenu, pravo starateljstva prirodno pripada osobi sa kojom je prvo sklopio sporazum.

[5/161]

Na primer, ako roba koji ima sporazum nasledstva dve osobe, a jedna od njih je oslobodi, ovo oslobađanje postaje nevažeće. Ako robinju koja je sklopila sporazum o slobodi naslede dve osobe i ona odluči da ostane majka deteta, sporazum postaje nevažeći. Otac njenog deteta plaća polovinu vrednosti svom partneru u nasledstvu. Jer je presuda o tome da je majka deteta utvrđena i u njenom udelu kao i u udelu njenog partnera. Jer je status majke deteta nedeljiv. Zato se smatra da je ova osoba stekla udeo svog partnera plaćanjem vrednosti. Naknada za sticanje imovine ne razlikuje se u zavisnosti od toga da li je osoba bogata ili ne.

Ako robinja obmane dve osobe o sebi, i oni je ožene verujući da je slobodna, i ona ima decu sa njima, a kasnije na bilo koji način dođe u vlasništvo tih osoba, ona postaje majka oboje.

Jer su postali vlasnici žene. Oboje imaju potvrđeno poreklo od nje te imaju decu od nje.

Ako jedno od njih postane vlasnik, onda ona postaje njegova ummuveled (robinja koja rađa dete za svog gospodara) iz istog razloga.

Presuda je ovakva zato što, kada se detetovo poreklo utvrdi kroz sumnjiv brak, uspostavlanje prava na slobodu je kao sticanje robinje kao majke deteta nakon što je ona postala vlasništvo. Isto važi i za pravo žene da bude majka deteta, jer je pravo žene podređeno pravu deteta.

Ako žena ima decu dok je sa svojim gospodarem, a zatim, zajedno sa svojom decom, postane vlasništvo jednog od muškaraca za koje se udala, deca od drugog muškarca su robinje. To je zato što se pravo žene da bude majka deteta uspostavlja tek nakon što postane vlasništvo muškarca od koga je rodila decu. Pravo na slobodu je kao istinska sloboda u pogledu dozvoljenosti muškarcu da ima seksualne odnose sa ženom. Deca su odvojena od žene pre nego što se uspostavi njeno pravo na slobodu. Zato se ovo pravo ne odnosi na njih.

Ako robinja obmane nekoga o sebi, tvrdeći da je robinja određenog muškarca, i taj muškarac je kupi od njega i zajedno imaju decu, a kasnije neko drugi dokaže da robinja pripada njemu, muškarac dobija robinju, njen ukr (vrstu nadoknade) i vrednost deteta.

Otac deteta se obraća prodavcu da bi dobio kupovnu cenu i vrednost deteta. Jer je razlog obmane bio čin prodaje, koji je počinio prodavac.

Ako prevaren muškarac nakon toga uzme ženu za svoju, pošto je poreklo deteta od njega sigurno, žena će takođe postati ummuveledi.

Svemogući Allah najbolje zna šta je ispravno.

[5/162]

Broj žena koje mogu biti udate u isto vreme

Prema učenjacima koji nisu Râfidije[161], nije dozvoljeno muškarcu da se oženi sa više od četiri žene istovremeno. Međutim, prema rafidijama, dozvoljeno je oženiti se sa devet žena istovremeno. Oni ovo zasnivaju na očiglednom značenju ajeta:

وَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تُقۡسِطُواْ فِي ٱلۡيَتَٰمَىٰ فَٱنكِحُواْ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۖ فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تَعۡدِلُواْ فَوَٰحِدَةً أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُواْ

3. Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. [en-Nisâ 4/3],

te kažu sledeće:

U ajetu, reči "dva", "tri" i "četiri" su povezane harfom "vav". Harf "vav" označava "zajedništvo" (sakuplanje, prikuplanje). Kada se ovi brojevi (dva, tri i četiri) saberu, dobijaju devet. Štaviše, Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je istovremeno bio oženjen sa devet žena. Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je primer za zajednicu. Sve što je dozvoljeno njemu, dozvoljeno je i njegovoj zajednici.

([161] Râfizîler: Ekstremistički šiiti koji ne vide problem u vređanju as'haba (r.a.h.) Hz.Pejgambera (s.a.v.s.). Nazvani su ovim imenom jer su odbacili svog imama, Zejd b. Alija, koji im je rekao da ne vređaju Hz.Ebû Bekra i Hz.Umera (r.a.h.).

Dokazi hanefijske škole po ovom pitanju su sledeći:

"... مَثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۖ ..." - "... sa po dvije, sa po tri i sa po četiri žene između onih koje vam se sviđaju (ili onih koje su vam dozvoljene) ...". [en-Nisâ 4/3].

Ajet se odnosi na izbor jednog od ovih brojeva.

[Samir B. Napomena: Prevod ovog dela ajeta je prevod sa turskog na naš jezik. Hvala.].

[5/163]

Ferrâ (r.a.h.) kaže: "Nemoguće je svatiti brojeve u ovom ajetu kao zbir. Jer bi se izražavanje broja devet na ovaj način smatralo nedostatkom u govoru". Još jedan dokaz onome što smo rekli je ajet:

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ فَاطِرِ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ جَاعِلِ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ رُسُلًا أُوْلِيٓ أَجۡنِحَةٖ مَّثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۚ يَزِيدُ فِي ٱلۡخَلۡقِ مَا يَشَآءُۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيۡءٖ قَدِيرٞ

1). Hvaljen neka je Allah, Stvoritelj nebesa i zemlje, koji meleke sa po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima; On onome što stvara dodaje što hoće, On, uistinu, sve može. [el-Fâtır 35/1]. [Samir B. Ispravljeno].

Ajet se odnosi na bilo koji od ovih brojeva.

Štaviše, kao što smo ranije objasnili, dozvoljenost istovremenog braka sa devet žena je jedinstvena za Hz.Poslanika (s.a.v.s.). To je zato što je, zbog vrline poslanstva, granica dozvoljenosti za njega šira. Baš kao i kod slobodnih ljudi i robova, granica dozvoljenosti se širi sa povećanjem vrline. Od vremena Hz.Poslanika (s.a.v.s.) do danas, nije zabeleženo da se neko istovremeno oženio sa više od četiri žene.

Hz.Pejgamberov (r.a.h.) hadis;

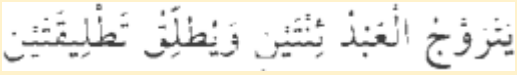

“Rob može da se oženi sa dve žene te ima pravo da se od njih razvede dva puta“.[162]

(162. Muvetta, Talâk 1193; Abdurrezzak, Musannef, Vll/221, 274; lbn Ebû Şeybe, Musannef, lll/535; Dârekutnî, Sunen, lll/308; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/152; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/219, 220.).

takođe ukazuje na to da slobodna osoba ne može da se oženi sa više od četiri žene istovremeno. Jer, u smislu propisa, situacija robova je upola manja od situacije slobodnih ljudi. Ako rob može da se oženi sa dve žene, slobodna osoba može da se oženi sa četiri. Međutim, slobodna osoba može imati onoliko robinja koliko želi, pod uslovom da to nisu žene koje su mu mahrem po poreklu ili srodstvu (pod uslovom da ne drži zajedno žene koje su jedna drugoj mahrem). Prema hadisu od Ammar b. Yâsir'a (r.a.h.):

“Allah Te‘âlâ je zabranio robinjama ono što je zabranio slobodnim ženama, osim da ih muškarac stekne“. Amar (r.a.h.) se ovde poziva na broj. Ne postoji posebno ograničenje broja robinja. Razlog za ograničavanje broja u braku je osiguranje pravde među ženama i jednakosti u muževljevoj podeli noći. Kada je broj previsok, muž ne može ispuniti ovaj uslov. Međutim, jednakost nije potrebna među robinjama. Zato, sticanje robinja nije ograničeno brojem. Uzvišeni Allah ukazuje na ovu situaciju u ajetu:

وَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تُقۡسِطُواْ فِي ٱلۡيَتَٰمَىٰ فَٱنكِحُواْ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثۡنَىٰ وَثُلَٰثَ وَرُبَٰعَۖ فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا تَعۡدِلُواْ فَوَٰحِدَةً أَوۡ مَا مَلَكَتۡ أَيۡمَٰنُكُمۡۚ ذَٰلِكَ أَدۡنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُواْ

3. Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. [en-Nisâ 4/3].

Ne postoji razlika između udate žene i robinje zbog drugih razloga koji zahtevaju zabranu, kao što su srodstvo po roditeljstvu, srodstvo i mahrem (bliski srodnici).

Postupak razvoda za muškarca sa više žena

Ako se muškarac oženi sa četiri žene u Kufi, zatim se razvede od jedne u Meki, a da ne navede koju, zatim se oženi ženom iz Meke, zatim se razvede od jedne od svojih žena, zatim se oženi drugom ženom u Taifi, a zatim umre, a da nije konzumirao brak ni sa jednom od njih; prema nama, svi ugovori koje je sklopio su validni. To je zato što se oženio Mekankom nakon što se razveo od jedne od svojih žena iz Kufe pre konzumacije. Kada se oženio Mekankom, imao je tri žene prema svom bračnom ugovoru.

Međutim, ako se postavi pitanje da li dvosmislen razvod (talak) treba smatrati uslovnim razvodom (mu'alak) i zato brak Mekanke ne bi trebalo da bude validan, odgovorili bismo: Dvosmislenost ovde je povezana sa mestom razvoda (žena), jer nema dvosmislenosti sa strane muža koji se razvodi. Jer on zna od koje se od žena razveo. (Izračunavanje broja žena u njegovom braku se pristupa iz perspektive muža. Ovde muž zna da je imao tri žene u braku kada se oženio ženom iz Meke. Zatim, dok je još uvek imao samo tri žene u braku, oženio se ženom iz Taife.)

Ovo pitanje takođe uključuje aspekte vezane za miraz, nasleđivanje i period čekanja:

U vezi sa mirazom: Žena iz Taife dobija puni miraz. Jer je njen brak važeći. Nije došlo do razvoda nakon braka. Zato, njen miraz postaje konačan nakon smrti muža.

Žena iz Meke dobija 7/8 svog miraza. To je zato što se, nakon što se oženio njome, muž razveo od jedne od svoje četiri žene pre nego što je konzumirao brak. Ovaj razvod (jer se dogodio pre konzumacije) smanjuje miraz za polovinu. Ovo smanjenje je neizvesno između Mekkanke i ostale tri žene iz Kufe (pošto nije jasno koja je razvedena, takođe nije jasno čiji je miraz smanjen za polovinu). Zato se ovo smanjenje raspoređuje među ove četiri žene srazmerno, (iznos se odbija od polovine miraza svake žene). Mekkanka dobija 1/8 polovine svog miraza, i (nakon ovog odbitka) 7/8 njenog miraza ostaje kod nje. Kufanke, sa druge strane, imaju tri miraza i 1/8 jednog miraza koji se dele podjednako među njima. To je zato što kada se muž prvi put razveo od jedne od svojih žena, polovina miraza je oduzeta ovim razvodom. Od drugog razvoda, njihov udeo je 3/8 manji od miraza. To je 3/8 miraza. U stvari, trebalo je da imaju ukupno četiri miraza. Međutim, pošto je polovina miraza oduzeta jednom, a 3/8 drugi put, ostala su tri miraza i 1/8 jednog miraza. Pošto su im okolnosti iste, ovaj iznos se deli podjednako među njima u odnosu na 4.

Što se tiče nasleđa: Udeo muškarčevih žena je 4 ili 1/8 ukupnog nasledstva. Žena iz Taife dobija 1/8 ovog dela, jer je ona definitivno jedna od muškarčevih žena. Žena iz Mekke dobija 1/4 preostalog iznosa (nakon što žena iz Taife dobije svoj deo), jer preostala 1/8 dela (nasledstva za žene) uključuje ženu iz Mekke i tri žene iz Kufe. Situacije ove četiri žene su iste. Zato, žena iz Mekke dobija 4/8, a preostali deo se deli podjednako među ženama iz Kufe.

U ovom slučaju, svaka žena mora poštovati period čekanja (četiri meseca i deset dana) koji je propisan udovicama. Žena iz Taife poštuje ovaj period čekanja jer je sigurno da je njen brak završen smrću. Za ostale, to je zato što postoji mogućnost da je njihov brak završen smrću muža. Oprez je potreban u vezi sa periodom čekanja.

Ako je ova osoba iz Taife... Ako se muž razvede od jedne od svojih žena nakon što se oženi ženom, a zatim umre: U ovom slučaju, žena iz Taife dobija 7/8 svog miraza. To je zato što se muž razveo od jedne od svojih žena nakon što se oženio njome. Ovaj razvod smanjuje ženin miraz za polovinu. Od ovog smanjenog iznosa (pošto nije jasno od koga se miraz smanjuje, deli se između četiri žene), žena iz Taife dobija 1/4 svog miraza. Nakon oduzimanja ovog iznosa, ostaje joj 7/8 svog miraza.

Žena iz Mekke dobija 6/8 svog miraza i 1/32 punog miraza. To je zato što, zbog smanjenja miraza od poslednjeg razvoda, njen deo je 3/16 polovine miraza. Ovo smanjenje je između nje i tri žene iz Kufe. 3/16 polovine miraza jednako je 3/32 punog miraza. Kao što je ranije pomenuto, deo žene iz Mekke je iznos njenog miraza umanjen drugim razvodom. Smanjenje od 1/8 miraza vrši se od prvog razvoda, a smanjenje od 3/32 miraza od drugog razvoda. U ovom slučaju, ženi ostaje 6/8 njenog miraza i 1/32 miraza. Kada se ovo sabere, to je jednako jednom mirazu, jednoj 1/8 miraza i jednoj 1/32 miraza.

Žene iz Kufe, sa druge strane, dobijaju (ukupno) 2 miraza, 6/8 miraza i 3/32 miraza. To je zato što se prvim razvodom (talak) smanjuje polovina njihovog ukupnog miraza; drugim razvodom smanjuje se 3/8 miraza; a trećim razvodom smanjuje se 2/8 i 1/32 miraza. Kada se ovo sabere, dobija se jedan miraz, jedna 1/8 miraza i jedna 1/32 miraza. Kada se ovaj iznos oduzme od četiri miraza, ostaju 2 miraza. Ostaje 6/8 miraza i 3/32 drugog miraza.

Što se tiče nasleđivanja i perioda čekanja (idde), nema razlike između ove stvari i onoga što smo gore pomenuli.

Ako muškarac oženi jednu ženu jednim ugovorom, dve žene jednim ugovorom i tri žene jednim ugovorom, i ne zna koja je prva bila: Brak sa slobodnom ženom je definitivno validan. Jer je samo jedan od druga dva ugovora validan. (Jer, ako se oba smatraju validnim, to čini ukupno 5 žena.) Brak sa jednom ženom je validan bez obzira da li je sklopljen prvi ili kasnije. U ovom slučaju, izjava muža se smatra verodostojnom u vezi sa tim koji je od brakova sa dve ili tri žene bio prvi. Jer je brak sa prvom od ove dve grupe validan. Muž zna koji je prvi bio, jer je on taj koji je sklopio ugovore. Štaviše, muž je ovde vlasnik imovine. Zato je određivanje lokacije njegove imovine takođe njegova odgovornost. Sa druge strane, prava koja su stečena brakom, na muža su. Zato, muž bi trebalo da ima pravo da izjavi ko ima prava nad njim.

Bilo koja od ove dve grupe žena, ako umre dok je muž živ i muž kaže da su umrle prve koje su stupile u brak, postaje naslednik preminulih. Plaća im miraz i prekida odnos sa ženama iz druge grupe. Pravo na objašnjenje koje je važeće za muža ne može biti poništeno smrću žena iz jedne grupe. Smrt prekida brak i potvrđuje odredbe braka.

[5/164]

Ako je muž u ovoj situaciji imao seksualne odnose sa svim ženama kojima se oženio, i tokom života ili u vreme smrti tvrdi da je njegov brak sa jednom od grupa bio raniji, onda se odvaja od prvog muža i žena iz druge grupe. Svaka žena odvojena od svog muža dobija manji od ekvivalentnog miraza (mehr-i misil) i dogovorenog miraza (mehr-i musema), pošto je muž imao odnos sa njima kroz neispravan brak. Muhammedova (r.a.h.) primarna namera u rešavanju ovog pitanja je da kaže sledeće: Činjenica ta da je muškarac konzumirao brakove sa više žena ne utiče na njegovu izjavu ako nije svestan sa kojom grupom je prvo konzumirao brak. Jer je u ovom slučaju status obe grupe jednak.

Ako muž kaže: “Ne znam koju sam grupu prvo oženio“, on se drži odvojeno od ostalih, osim žene sa kojom se pojedinačno venčao. Jer je samo žena sa kojom je njegov brak bio važeći odvojena od njega. Brak sa ženom sa kojom se pojedinačno venčao je važeći te je zato muškarcu dozvoljeno da ima odnose sa njom. Nije jasno koja od druge dve grupe ima važeći brak. Zato se muškarac drži odvojeno od njih te mu se daje pravo da odredi koji je brak bio prvi. Ako umre pre nego što donese ovu odluku, mora se razjasniti način na koji će se odrediti miraz, nasleđe i period čekanja.

U vezi sa mirazom: Žena sa kojom se pojedinačno venčao mora dobiti puni miraz utvrđen u vreme venčanja. Jer je njen brak definitivno važeći.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), iako se njihova pravila razlikuju, kada se tri žene udaju po istom ugovoru, one dobijaju 1,5 (jedan i po) miraz koji se dele među sobom, a dve žene dobijaju 1 miraz koji se dele među sobom. Prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) pravilu, u takvim stvarima sve strane treba razmatrati zajedno a pitanje treba rešiti u skladu sa tim. Zato kažemo: Ako se prvo udaju tri žene, maksimalni miraz koji mogu dobiti je tri miraza. Ako se prvo udaju dve žene, minimalni miraz koji mogu dobiti je dva miraza. Neizvesnost se ovde tiče jednog miraza, koji varira u zavisnosti od situacije. Zato se ovaj jedan miraz deli na dva. Tri žene ostaju sa ukupno 2,5 (dva ipo) miraza.

Grupa od dve žene ne može zahtevati više od dva miraza. Zato se ova polovina miraza daje grupi od tri. Ovo ostavlja dva miraza. Obe grupe imaju jednaka prava na ova dva miraza. Zato se podjednako dele među njima. Dakle, grupa sa tri žene dobija 1,5 miraza, a grupa sa dve žene dobija 1 miraz.

Muhammedovo (r.a.h.) pravilo u takvim slučajevima je da se razmotre individualne okolnosti svake grupe. On navodi: Ako bi grupa od tri žena imala važeći brak, dobile bi tri miraza; ako bi bio nevažeći, ne bi dobile ništa. Zato, dobijaju polovinu svakog miraza, što je 1,5 miraza. Ako bi grupa od dve žene imala važeći brak, dobile bi dva miraza; ako bi bio nevažeći, ne bi dobile ništa. Dobijaju polovinu svakog miraza. Ako je brak bio ranije, on je važeći; ako je kasnije bio, on je nevažeći. Zato dobijaju jedan miraz.

[5/165]

Što se tiče nasleđivanja: Žena koja se udaje pojedinačno dobija 7/24 ukupnog nasledstva dodeljenog ženama, bez obzira da li je to 4/1 ili 1/8 ukupnog nasledstva. To je zato što je njen brak važeći u svim slučajevima. Međutim, ako je njen brak bio važeći sa grupom od tri žene, ona dobija 4/4 nasledstva dodeljenog ženama. Ako je brak važeći sa grupom od dve žene, onda bi dobila 1/3 nasledstva dodeljenog ženama. Zato je iznos od 4/4 siguran za ovu ženu. Iznos koji upotpunjuje 1/4 do 1/3 je fiksiran u jednoj situaciji, a ne u drugoj. Zato se ovaj iznos deli na dva. U ovom slučaju, vršimo sledeći proračun: Žena ima udeo od 1/3 prema jednoj situaciji, a 1/4 prema drugoj. S'hodno tome, ukupan imenilac postaje 12. Zatim se iznos koji upotpunjuje 1/4 do 1/3 deli na dva, a polovine postaju razlomci. Imenilac se udvostručuje, a ukupan imenilac postaje 24. Ako je brak ove žene važeći sa grupom od tri osobe, ona dobija 8/24 udela; ako je važeći sa grupom od dve osobe, ona dobija 6/24 udela. Zato, neizvesnost leži u dva imenioca. Iz tog razloga, jedan od ova dva udela se oduzima, a drugi je fiksiran. Dakle, žena koja se udala sama dobija 7/24 udela u nasledstvu dodeljenom ženama.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), preostalih 17 delova se podjednako deli između druge dve grupe. Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), grupa od dve žene dobija 8 delova, a grupa od tri žene dobija 9 delova. Obrazloženje iza mišljenja Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) je sledeće: Grupa od dve žene nema pravo na (1) deo iznad 16. Jer, ako je njihov brak važeći, dobijaju 2/3 nasledstva, tj. 16/24.

Zato se ovaj jedan deo od 16 daje grupi od tri žene. Obe grupe zahtevaju jednaka prava na 16 delova. Zato se ovih 16 delova podjednako deli između dve grupe. Ili, uzimajući u obzir situaciju obe grupe, kažemo:

Ako je brak grupe od tri žene važeći, žene dobijaju 1/3 nasledstva, tj. 18 delova. Ako je njihov brak nevažeći, ne dobijaju ništa. Zato, dobijaju prosek ove dve situacije, tj. 9 delova. Ako je brak grupe od dve osobe važeći, žene dobijaju 2/3 nasledstva, tj. 16 delova. Ako je njihov brak nevažeći, ne dobijaju ništa. Zato, dobijaju prosek ove dve situacije, tj. 8 delova.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Nakon što žena koja se udala sama dobije svoj deo, preostalo nasledstvo za žene se izračunava kao da žena koja se udala sama nije bila glavni akcionar, kao da je ona celokupno nasledstvo. Da ova žena ne postoji, celokupno nasledstvo bi bilo podeljeno podjednako između dve grupe. Zato, ista situacija važi i za preostali iznos nakon što neudata žena dobije svoj deo. Jer, u smislu opravdanja (uzroka) za pravo na nasledstvo, dve su grupe jednake. To je zato što obe grupe imaju pravo na nasledstvo ako se prvo venčaju, ali gube pravo na nasledstvo ako se kasnije venčaju.

Što se tiče pristupa Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) da grupa od dve žene nema pravo na deo koji prelazi 16, (ovo je netačno): Grupa od dve žene ne zahteva deo na osnovu činjenice te da žena koja se udala pojedinačno ima pravo na taj deo. Ako ta žena nema pravo, onda grupa od dve žene zahteva pravo na ceo ostatak nasledstva. U ovom slučaju, deo (iznad 16) prestaje da bude deo žene koja se udala pojedinačno. Zato su zahtevi obe grupe jednaki u delu isključujući iznos koji pripada ženi koja se udala pojedinačno. S'hodno tome, nakon što žena koja se udala pojedinačno dobije svoj deo, preostali iznos se podjednako deli između dve grupe.

U ovom slučaju, kao što smo ranije objasnili, sve žene treba, kao meru predostrožnosti, da poštuju period čekanja (četiri meseca i deset dana) udovice. Ako je muž konzumirao brak sa svim ženama kojima se oženio, a nije poznato koja je žena prva konzumirala brak, a koja poslednja, onda obe grupe žena – dve i tri – moraju izdržavati i period čekanja na smrt (četiri meseca i deset dana) i period čekanja na menstruaciju (tri menstrualna ciklusa). To jest, svaka žena poštuje period čekanja od četiri meseca i deset dana, čime se završavaju tri menstrualna ciklusa. Iz jedne perspektive, žene moraju izdržavati period čekanja na smrt, pod uslovom da je njihov brak važeći. Iz druge perspektive, moraju izdržavati tri menstrualna ciklusa, pod uslovom da je njihov brak nevažeći. U nevažećem (fasid) braku, od konzumacije, žena mora izdržavati period čekanja od tri menstrualna ciklusa. Kao mera predostrožnosti, ova dva perioda čekanja se kombinuju. Međutim, žena koja je udata bila pojedinačno mora izdržavati period čekanja na smrt, a ne tri menstrualna ciklusa, jer je njen brak definitivno važeći.

Ako je uobičajeni miraz (mehr-i misil) svake žene u grupi od dve ili tri žene manji od miraza određenog u vreme ugovora (mehr-i musema), onda im se daje njihov uobičajeni miraz plus polovina razlike između uobičajenog miraza i određenog miraza. To je zato što je manji iznos, uobičajeni miraz, definitivno potreban ugovorom ili konzumacijom braka. Svaka žena ima pravo na razliku između uobičajenog miraza i određenog miraza, pod uslovom da je njen brak valjan. Ova validnost važi ako je brak zaključen prvi, a nevažeća je ako je zaključen kasnije. Zato, svaka žena dobija polovinu ove razlike.

Ako je muž živ te je imao seksualne odnose sa jednom od žena, ili se razveo od nje, ili je izvršio zihar,[163] to predstavlja priznanje muža da je brak te žene i grupe kojoj ona pripada bio prvi. To je zato što se prvi brak može navesti ili dokazati. Razvod od jedne od svojih žena ili obavlanje zihara (oblika razvoda) protiv nje znači da muž proglašava svoj brak sa njom važećim.

([163] Zıhâr / ظهار: To je kada muškarac upoređuje celo telo svoje žene, ili deo njega, kao što je polovina ili trećina, ili deo tela koji predstavlja celo telo, kao što je glava ili vrat, sa delom tela žene kojom se nikada ne može oženiti, kao što je njegova majka ili sestra, koju mu je zabranjeno gledati.).

Ove su radnje dozvoljene u važećim brakovima. Isto važi i ako ima seksualne odnose sa jednom od svojih žena. Radnje muslimana se, koliko je to moguće, tumače kao zakonite i važeće. Seksualni odnosi muža sa njegovom ženom su dozvoljeni samo ako je brak žene važeći. Ako je jedna od tri žena majka jedne od druge dve, a muž nije konzumirao brak ni sa jednom od njih, presuda ostaje ista kao gore. Zato što je brak koji je prvi sklopljen između dve grupe važeći. U ovom slučaju, situacija se ne menja u zavisnosti od toga da li postoji mahrem (bliski srodnik) između njih.

Ako je robinja takođe udata zajedno sa ove tri žene, brak robinje je nevažeći u svim slučajevima. Jer, ako je prvi brak robinje sklopljen, brak se slobodne žene smatra važećim. A ako je brak slobodne žene važeći, brak robinje dodat ugovoru postaje nevažeći. Ako je brak robinje sklopljen nakon braka slobodne žene, ovaj brak je nevažeći. Zato je brak robinje nevažeći u svim slučajevima. Situacija je ista kada je jedna od dve žene čiji se ugovori sklapaju zajedno robinja. Iz razloga koji smo ranije objasnili, brak robinje je definitivno nevažeći.

Ako muž umre pre nego što konzumira brak sa ovim ženama i ne otkrije kojom ženom se prvo oženio, i ako je jedna od žena u grupi od tri i jedna od žena u grupi od dve robinje, brakovi su svih slobodnih žena važeći, dok su brakovi dve robinje nevažeći. Nevažećost brakova robinja je zbog gore nevedenog razloga objašnjeno. Pošto su brakovi robinja nevažeći, brakovi četiri slobodne žene su važeći. U ovom slučaju, nema razlike između braka koji je prvi sklopljen i braka koji je kasnije sklopljen.

Ako je jedna od žena u grupi od tri robinja, a dve su slobodne žene, a poznato je da se on prvo oženio slobodnom ženom, onda je brak robinje nevažeći jer znamo da je sklopljen pored slobodne žene. U ovom slučaju, slobodna žena koja je sama bila udavata dobija puni miraz i 1/3 nasledstva koje pripada ženama. Jer je njen brak definitivno važeći. One se slažu sa njom oko nasleđa.

Svaka grupa koja se sastoji od dve žene bez robinje i svaka grupa koja se sastoji od dve žene udate sa robinjom (PS: Samir B: Dakle dve udate zene koje obe poseduju jednu robinju) dobija 1/3 nasledstva dodeljenog ženama. Svaka grupa od dve slobodne žene dobija polovinu preostalog nasledstva. Pošto su situacije ove dve grupe jednake. Koja god grupa da je prva sklopila brak, nasledstvo pripada njima. U suprotnom, ne bi dobile ništa.U ovom slučaju, postoje ukupno 2 miraza za obe grupe. Ova 2 miraza se dele podjednako među njima. Jer, kao što smo već rekli, obe grupe imaju jednako pravo na ova 2 miraza.

Ako je jedna od dve žene koje je muž oženio jednim ugovorom robinja, a druga grupa od tri žena su slobodne, a nije poznato sa kojom grupom se prvo oženio, onda je brak robinje nevažeći (fasid). Jer je sigurno da je brak sklopljen sa slobodnom ženom.

[5/166]

Nasledstvo se deli između pet slobodnih žena na četiri dela. Grupa od tri žene dobija 1,5 akcija, a dve žene koje deluju same dobijaju 2,5 akcija.

Ova je stvar slična u pogledu presude: Čovek je oženio tri žene jednim ugovorom, zatim jednom ženom drugim ugovorom, te još jednom ženom trećim ugovorom. On ne zna koju je prvo oženio. U stvari, ovo je upravo pitanje o kojem je reč. Presuda po ovoj stvari je sledeća: Ako je brak grupe od tri žene validan zato što je sklopljen prvi, ili nakon što je sklopljen sa jednom od dve žene koje su se pojedinačno udale, onda bi one dobile deo nasledstva koji pripada ženama. Jer, ako je njihov brak validan, bez obzira da li je sklopljen prvi ili kasnije, samo jedna od dve žene koje su se pojedinačno udale imat će validan brak. Međutim, ako je brak tri žene sklopljen nakon što su se dve žene pojedinačno udale, onda njihov brak ne bi bio validan te ne bi dobile ništa. Zato bi dobile polovinu od 3/4 (prosek ove dve situacije), ili 1,5 od 4 dela nasledstva koje pripada ženama. Preostali deo bi bio podeljen između dve žene koje su se pojedinačno udale, jer su njihove okolnosti jednake. Da su se ove dve žene udale pre grupe od tri, dobile bi celokupno nasledstvo. Da su se udale posle, dobile bi 1/4. Sigurno je da će dobiti 4 dela, odnosno ukupno 4 dela. Preostala 3 dela su ili njihova ili nisu njihova. Zato se ova 3 dela dele na dva, što rezultira sa ukupno 2,5 dela (uključujući i 1 deo koji će sigurno dobiti). Pošto imaju jednaka prava na ova 2,5 dela, ono se deli podjednako između dve žene.

Grupa od tri žena dobija ukupno 1,5 miraza. To je zato što bi, ako bi njihovi brakovi bili važeći, dobile bi 3 miraza; ako bi bili nevažeći, ne bi dobile ništa. Zato uzimaju prosek ova dva scenarija, što je jednako 1,5 miraza. Dve žene koje su se udale pojedinačno takođe dobijaju 1,5 miraza. To je zato što je brak jedne žene definitivno važeći, bez obzira da li je ranije ili kasnije bio. Zato 1 (jedan) miraz definitivno pripada njoj. Druga žena bi dobila 1 miraz ako bi njen brak bio važeći, a ništa ako bi bio nevažeći. Zato ona dobija polovinu miraza kao prosek ova dva scenarija. Sa druge strane, nijedna od ove dve žene nema prednost nad drugom. Zato se njihov ukupan udeo u mirazu, 1,5 miraza, deli podjednako između njih.

Ako čovek oženi jednu ženu jednim ugovorom, zatim dve žene sa drugim, zatim tri žene sa još jednim, i onda četiri žene sa trećim, a zatim umre i ne zna se koji je brak bio prvi, kažemo:

Nasleđe dodeljeno ženama, bilo da je to 4% ili 1/8 ukupnog nasledstva, ravnomerno se raspoređuje među grupama od dve, tri i četiri osobe, pri čemu svaka dobija 1/3. To je zato što se nasleđe deli prema okolnostima naslednika. Postoje samo tri definitivne mogućnosti: ili je brak grupe od četiri osobe važeći; ili je brak grupe od tri osobe važeći sa ženom koja se udala pojedinačno; ili je brak grupe od dve osobe sa ženom koja se udala pojedinačno je važeći. Ne postoji četvrta mogućnost. Uzimajući u obzir ove situacije, svaka grupa je jednaka drugim dvema grupama u pogledu prava na nasledstvo u sledećem smislu: ako se brak dogodio prvi, nasledstvo je njihovo pravo; ako se dogodio kasnije, nije. Zato se nasleđe deli među njima tako da svaka grupa dobija 1/3. Žena koja se udala pojedinačno ne može učestvovati u 1/3 udela dodeljenog grupi od četiri osobe. To je zato što njen brak nije važeći kada je brak grupe od četiri osobe važeći. Ova grupa od četiri osobe je dobila svoj deo na osnovu mogućnosti da je njihov brak bio važeći. Zato žena koja se udala pojedinačno nasleđuje zajedno sa grupom od tri osobe. Ona dobija 1/8 njihovog dela. To je zato što je grupa od tri osobe dobila svoj deo nasledstva na osnovu mogućnosti da njihov brak bude važeći. Brak žene koja se udala pojedinačno može biti važeći zajedno sa grupom. Međutim, postoji sumnja u vezi sa brakom žene koja se udala pojedinačno. Njen brak može biti važeći sa grupom od tri osobe ili može biti važeći sa grupom od dve osobe. Ako je važeći sa grupom od tri osobe, ona bi dobila 1/4% iznosa koji pripada grupi od tri osobe. Ako je važeći sa grupom od dve osobe, ona ne bi dobila ništa od dela grupe od tri osobe. Zato (kao prosek ove dve situacije), ona dobija polovinu od 4, ili 1/8, dela grupe od tri osobe. Preostali deo (od dela grupe od tri osobe) se zatim deli među ove tri žene, pri čemu svaka dobija 1/3. Zatim, žena koja se udala pojedinačno nasleđuje zajedno sa grupom od dve osobe.

Ona dobija 1/6 njihovog dela. Jer, dvočlana grupa dobija svoj deo na osnovu validnosti njihovog braka. Brak žene koja se sama udala može biti validan sa ostalima. Ako je brak žene koja se sama udala validan sa ostalima, ona dobija 1/3 njihovog dela. Ako je brak žene koja se sama udala validan sa tročlanom grupom, ona ne dobija ništa od dela dvočlane grupe. Zato (kao prosek ove dve situacije), ona dobija polovinu od 1/3 dela dvočlane grupe, tj. 1/6. Nakon što dobije 1/6, preostali iznos se deli podjednako između dve žene.

[5/167]

U vezi sa pravilima o mirazu: Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), ove žene dobijaju ukupno 3,5 miraza. Jer, ako je brak četvoročlane grupe validan, dobijaju ukupno 4 miraza. Situacija je ista ako je brak tročlane grupe validan sa ženom koja se sama udala. Ako je brak grupe od dve osobe validan samo sa jednom ženom, onda bi dobile ukupno 3 miraza. Zato je sigurno da će biti dato ukupno 3 miraza. Četvrti miraz je određen u dve situacije, a ne u jednoj. Međutim, situacije u kojima je ovaj četvrti miraz određen su samo jedna. Zato je kao da je četvrti miraz određen u jednoj situaciji, a ne u drugoj. Iz tog razloga, (uzimajući prosek ove dve situacije) jedan miraz se deli na pola, što rezultira sa ukupno 3,5 miraza za žene.

Što se tiče raspodele polovine ovog 3,5 miraza: Grupa od četiri osobe dobija 3/4, a grupa od tri osobe dobija 1/4. To je zato što grupa od dve osobe nema pravo na ovu polovinu miraza. Međutim, grupa od četiri osobe tvrdi da ova polovina miraza pripada njima, a grupa od tri osobe tvrdi pravo uključivanjem žene koja je udata pojedinačno. Uključivanje jedne osobe u grupu od tri osobe je moguće u jednoj situaciji, ali ne i u drugoj (jer, njihov brak može biti validan i sa grupom od dve osobe). Uzimajući u obzir obe situacije, grupa od tri osobe dobija polovinu ovog miraza, tj. 4/5, dok grupa od četiri osobe dobija 4/5.

Raspodela jednog miraza (od 3,5 miraza) vrši se na sledeći način: Grupa od četiri osobe dobija 2/6 i 1/12 (ukupno 5/12); grupa od tri osobe dobija 2/6 i 1/12 (ukupno 5/12); i grupa od dve osobe dobija 1/6. To je zato što grupe od tri i četiri osobe zahtevaju miraz kao svoj. Međutim, grupa od dve osobe zahteva pravo samo ako je žena koja se pojedinačno udala doda njihovoj grupi.

Dodavanje žene koja se pojedinačno udala dešava se u jednoj situaciji, a ne u drugoj. Ako se ona doda, dobijaju 1/3 ukupnog miraza; ako se ne doda, ne dobijaju ništa. Zato, (usrednjavanjem ove dve situacije) dobijaju polovinu od 1/3, tj. 1/6. Što se tiče preostalog dela, tj. 5/6 miraza, zahtevi grupe od tri i četiri osobe su jednaki. Zato se podjednako deli između dve grupe. Svaka grupa dobija 2/6 i 1/12 (ukupno 5/12), a druga grupa dobija 2/12.

Što se tiče raspodele preostala 2 miraza: Tri grupe imaju jednaka prava na ova 2 miraza. Zato su podeljeni podjednako među njima, svaka dobija 1/3, i (pošto ukupno ima dva miraza) svaka grupa dobija 2/3 miraza. (Što se tiče ukupnog miraza koje je primila svaka grupa): Grupa od četiri osobe je dobila 2/3 miraza jednom, 2/6 i 1/12 (ukupno 5/12) jednom, i 4/8 miraza jednom. Ovi se iznosi sakupljaju i dele podjednako među njima. Jer, žena koja se udala pojedinačno nema pravo na miraz zajedno sa grupom od četiri osobe.

Grupa od tri osobe je dobila 1/8 miraza jednom, 2/6 i 1/12 (ukupno 5/12) jednom, i 2/3 jednom. Svi se ovi iznosi sabiraju. Žena koja se udala pojedinačno dobija 1/8 od ukupnog iznosa. Jer, ako je njen brak sa grupom od tri osobe važeći, one dobijaju 4/4 miraza. Ako je brak sa njima nevažeći, ona ne dobija ništa. Zato, (uzima se prosek ove dve situacije) ona dobija 1/8 njihovog dela. Preostali se iznos deli podjednako između tri žene.

Grupa od dve osobe je dobila 2/3 miraza jednom i 1/6 jednom. Žena koja se udala pojedinačno pridružila im se. Ona dobija 1/6 njihovog ukupnog miraza. Jer, ako je brak slobodne žene važeći sa njima, ona dobija 1/3 njihovog dela. Ako nije važeći sa njima, ona ne dobija ništa. (Dakle, ona dobija prosek ove dve situacije, tj. polovinu od 1/3, što je 1/6.) Preostali se iznos deli podjednako između dve žene.

Ako želite da proverite proračun, način da to uradite je da pomnožite izvore[164] zajedno. Proračun je jasan. Da bismo izbegli produžavanje diskusije, nema potrebe da se ovde time bavimo.

([164] Mahrec / المحرج: Broj (imenilac) koji ukazuje na koliko delova je nasledstvo podeljeno.).

[5/168]

Prema Muhamedovom gledištu, grupa od četvoro dobija 1 miraz plus 1/3 miraza; grupa od troje dobija 1 miraz; grupa od dvoje dobija 2/3 miraza; a neudata žena dobija 1/2 miraza. Ukupno ovi iznosi 3,5 miraza, kao što je po Ebû Yusûfovom (r.a.h.) gledištu. Muhammedovo (r.a.h.) tumačenje je sledeće:

Ovde postoje tri vrste situacija. Svaka se situacija mora razmotriti. Muhammed (r.a.h.) kaže: Brak grupe od četvoro je validan u jednoj situaciji. U dve situacije je nevažeći. Ako je njihov brak validan, dobit će 4 miraza; ako je nevažeći, neće dobiti ništa. Situacije u kojima ne dobijaju miraz su nekoliko vrsta. (U jednoj situaciji imaju pravo na miraz, u dve situacije ga ne dobijaju), tako da dobijaju 1/3 od 4 miraza na koja imaju pravo, što je 1 miraz plus 1/3 miraza, i to se deli podjednako među njima.

Grupa od tri osobe dobija tri miraza ako je njihov brak važeći. Ako je nevažeći, ne dobijaju ništa. Njihov brak je važeći u jednom slučaju, a nevažeći u dva. Zato dobijaju 1/3 miraza koji bi normalno trebalo da dobiju, što je 1 miraz.

Grupa od dve osobe dobija dva miraza ako je njihov brak važeći. Njihov brak je takođe važeći u jednom slučaju, a nevažeći u dva. Zato dobijaju i 1/3 miraza koji bi trebalo da dobiju, što je 2/3 miraza.

Što se tiče žene koja se udaje pojedinačno: Njen brak je važeći u dva slučaja. To je kada je njen brak sa grupom od dve osobe ili sa grupom od tri osobe. U jednom slučaju, odnosno kada se prvo sklopi brak grupe od četiri osobe, on nije važeći. Međutim, situacije u kojima ona ima pravo na miraz su iste (i s'hodno tome se smatraju jednom situacijom). S'hodno tome, njen brak je važeći u jednom slučaju, a nevažeći u drugom. Zato ona dobija polovinu (14) miraza (polovinu od 1 miraza koji bi trebalo da dobije ako je njen brak važeći).

Ovde, žena udata pojedinačno, kao i svaka žena u grupama od dve, tri ili četiri osobe, mora izdržava--ti period čekanja (tj. četiri meseca i deset dana) udovice, kao meru predostrožnosti.

Ako je jedna od četiri žene u gore navedenom slučaju robinja, njen brak je definitivno nevažeći (fasid) jer je uključena u brak slobodnih žena. Zato robinja ne može dobiti deo ni nasledstva ni miraza. Međutim, brak žene udate pojedinačno je važeći u svim slučajevima. Jer, isključujući robinju, preostale grupe su tri, dve i jedna. Zato je sigurno da je brak žene koja se udaje pojedinačno važeći sa jednom od dve ili tri grupe.

Što se tiče miraza: Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), žene imaju ukupan miraz od 3,5. Kao što smo ranije objasnili, ukupan miraz koji mogu dobiti (u zavisnosti od toga čija je grupa važeća) je najviše 4, a najmanje 3. Zato, (usrednjavanjem ove dve situacije) četvrti se miraz deli na pola (ostavljajući 3,5 miraza).

U ovom slučaju, žena koja se udaje pojedinačno dobija 1 puni miraz od ovih 3,5 miraza, jer je njen brak definitivno važeći. Ostaje 2,5 miraza. Grupa od dve osobe nema pravo na ovu polovinu miraza. Međutim, grupa od tri osobe ima pravo na ovu polovinu. Zato se ova polovina miraza podjednako raspoređuje između dve grupe od tri osobe. Ovo ostavlja 2 miraza. Sve tri grupe (dvojne, tročlane i ostale tročlane grupe) imaju jednako pravo na ova dva miraza. Zato je podeljen na 1/3 dela, a svaka grupa dobija 2/3 miraza (što je 1/3 od 2 miraza).

Prema Muhammedu (r.a.h.), iz razloga koji smo objasnili, žena koja se udaje pojedinačno dobija puni miraz od 1. Svaka od tri grupe takođe dobija 1 miraz. To je zato što je brak svake grupe važeći u jednoj situaciji, a nevažeći u dve. Ako je njihov brak važeći, dobile bi 3 miraza. Postoji više situacija u kojima su lišene miraza. Zato svaka grupa dobija 1/3 miraza na koji imaju pravo, što je 1 miraz.

Brak dve grupe je važeći u jednoj situaciji, a nevažeći u dve. Ako je njihov brak važeći, dobijaju 2 miraza. Zato, takođe dobijaju 1/3 miraza na koji imaju pravo, što je 2/3 (pošto je ukupan miraz na koji imaju pravo 2).

Raspodela nasledstva je sledeća: Žena koja se udaje pojedinačno dobija 7/24 nasledstva. To je zato što je njen brak definitivno važeći. Ako je brak važeći sa grupom od dve osobe, žena dobija 1/3 nasledstva, tj. 8/24. Ako je važeći sa grupom od tri osobe, ona dobija 1/4 nasledstva, tj. 6/24. Deo od 6 je definitivan; višak je fiksiran u jednoj situaciji, a ne u drugoj. Zato, (2 dela koja su fiksirana u jednoj situaciji, a ne u drugoj, podeljena su na dva dela), žena dobija 7/24. Ne može se reći: “Pošto bi brak ove žene mogao biti važeći sa jednom ili drugom od dve grupe od tri osobe, ona dobija 6/24 u oba slučaja; zato ovo treba smatrati dvema odvojenim situacijama. Jer, postoje dve situacije u kojima ona ne može dobiti više od 6 delova“. Jer, nema razlike između toga da li je njen brak važeći sa jednom grupom ili da li je važeći sa drugom. Zato razmatranje ovih situacija ne stvara razliku. Pošto ne stvaraju različitu situaciju za ženu, ove se dve situacije smatraju jednom situacijom.

[5/169]

Jedan od preostalih 17 delova se deli podjednako između tri grupe. To je zato što nijedna od njih nema pravo na više od 2/3, (tj. 16 delova). (Nakon što se oduzme ovaj jedan deo), preostalih 16 delova se deli podjednako između tri grupe, pri čemu svaka grupa dobija 1/3, zbog njihovog jednakog statusa u pogledu prava.

Međutim, ova je presuda je prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.). Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), nakon što neudata žena koja je udata bila dobije svoj deo, preostali se deo deli podjednako između tri grupe, pri čemu svaka grupa dobija 1/3. To je zato što su, nakon što neudata žena dobije svoj deo, ove tri grupe podjednake u pogledu prava. Slična pitanja su već objašnjena.

U gore navedenom slučaju, ako se muž razvede od dve svoje žene i umre, a da nije naveo od kojih se razveo, žene imaju pravo na ukupno 2,5 miraza. Pošto je razvod dve žene pre konzumacije braka rezultirao gubitkom 1 miraza (polovina za svaku). Pre razvoda, njihov ukupan miraz je fiksiran bio na 3,5 miraza. Nakon gubitka 1 miraza, ostaje 2,5 miraza.

Ovde je maksimalni miraz koji žena može dobiti ako je brak važeći sa tri žene 1/4 od 3 miraza. U ovom slučaju, zapravo su potrebna ukupno 4 miraza. Međutim, 1 miraz je izgubljen zbog razvoda; ostaju 3 miraza. Neudata žena će dobiti 1/4 od ovoga.

Minimalni miraz koji ova žena može dobiti je 1/3 od 2 miraza koje bi dobila da je njen brak bio važeći sa dve žene. U ovom slučaju, u suštini su potrebna ukupno 3 miraza. Međutim, 1 miraz je oduzet razvodom (talak), ostavljajući 2 miraza. Neudata će žena dobiti 1/3 ovog iznosa, tj. 2/3 miraza. Sigurno je da će dobiti 2/3 miraza. Iznos koji ovo upotpunjuje na 4 miraza, što je 1/12, fiksiran je u jednoj situaciji, a ne u drugoj. Zato se ovaj iznos deli na dva, a žena čiji je brak bio neudata dobija 2/3 miraza i 1/24 jednog miraza.

Preostali se iznos raspoređuje između tri preostale grupe u odnosu 1/3, pošto su zahtevi u ovom slučaju jednaki.

Raspodela nasledstva je kao što je objašnjeno u prvom slučaju.

Hakim eš-Šehid (r.a.h.) kaže: "Ova je presuda pogrešna sa Ebû Yusûfove (r.a.h.) tačke gledišta u vezi sa mirazom. Međutim, on nije objasnio koja je ispravna presuda prema Ebû Yusûfu (r.a.h.). Prema Ebû Yusûfovom gledištu, trebalo bi reći:

Kada je miraz koji treba dati ženama 2,5 puta veći, neudata žena dobija polovinu. To je zato što grupa od dve osobe koje su u braku nema pravo na ovaj deo. Međutim, grupa od tri osobe ima pravo kada su sa neudatom ženom, a ne kada ona nije.Zato neudata žena ima prednost nad ostalima koji imaju pravo na ovu polovinu miraza. Iz tog razloga, ona dobija polovinu miraza. Ostaju dva miraza. U ovom delu polovine miraza, grupa od tri osobe ima pravo pojedinačno, dok grupa od dve osobe ima pravo zajedno sa neudatom ženom. U ovom slučaju, neudata žena je sa njima u nekim situacijama, a u drugim nije. Zato, 1/6 ove polovine miraza pripada grupi od dve osobe. Svaka od dve grupe od po tri osobe dobija 2/6 i 1/12 polovine miraza (tj. ukupno 5/12). (Nakon što se ova polovina miraza raspodeli na ovaj način), ostaje 1,5 miraza. Pošto su zahtevi sve tri grupe podjednake u ovom delu, svaka grupa dobija 1/3 ovog iznosa.

[5/170]

Zaključno; grupa od dve osobe dobija 4 miraza jednom i 1/12 miraza jednom, što ukupno čini 7/12 miraza. Svaka od dve grupe od po tri osobe dobija 4 miraza jednom i 2/6 i 1/12 polovine miraza jednom (tj. ukupno 5/12 polovine miraza). To čini 8,5 od 12 (8,5/12 miraza) (ukupno 17/24).

Ako je brak neudate žene validan bio zajedno sa grupom od dve osobe, ona bi trebalo da dobije 2/3 miraza. Već je dobila 4 miraza. Da bi upotpunila svoje pravo, potrebno je da dobije još 1/6 miraza. Brak je ove žene validan u jednom slučaju sa dve grupe, ali ne i u dve. Zato ona dobija 1/3 od 1/6 miraza (tj. 1/18 miraza) iz te dve grupe. Zatim ova neudata žena ide u svaku od tri grupe. Ako je njen brak validan sa jednom od ovih grupa, ona dobija 3/4 miraza. Već je dobila polovinu miraza. Da bi upotpunila svoje pravo, preostaje 1/6 i 1/12 (ukupno 3/12- 1/4) miraza. Ona dobija 1/3 ovog iznosa iz svake od tri grupe, što ukupno čini 2/3 miraza i 1/18 miraza (13/18 miraza). Zatim, Iznos koji svaka grupa dobija, podjednako se raspoređuje među ženama u grupi.

Ako muškarac oženi ženu i dve ćerke sa različitim ugovorima, a zatim umre, a nije poznato koji je brak bio prvi, postoji jedan miraz (ukupno za ženu i ćerke).

Jer je važeći brak, koji god da je bio, onaj koji je prvi sklopljen.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.): U ovom slučaju, polovina ovog miraza pripada majci, a druga se polovina deli podjednako između dve ćerke. Slično tome, nasledstvo se deli podjednako između majke i ćerki.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), miraz i nasledstvo dele se podjednako među njima, svaka dobija 1/3.

Metod koji su Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.) sledili (kada su došli do ovog zaključka) jasan je. Jer, ovde su dokazi u vezi sa pravom svake od ove tri žene na miraz ili nasledstvo isti kao i za druge dve žene. To jest, ako je nečiji brak bio ranije, ona ima pravo. Ako je njen brak bio kasnije, ona ne dobija ništa. Jednakost u razlogu za pravo zahteva jednakost u pravu. Zaista, ako su dotične žene bile žena, njena majka i njena ćerka, ili žena, njena majka i sestra njene majke, nasledstvo i miraz bi se podelili podjednako među njima, svaka dobija 1/3.

Ebû Hanîfe (r.a.h.), međutim, ima dva objašnjenja po ovom pitanju. Muhammed (r.a.h.) el-Mabsuta pominje jedno od njih i kaže: Pre svega, brak jedne od ćerki nije definitivno utvrđen. To znači: Pouzdano znamo da je brak jedne od ćerki nevažeći. Majka ima samo jednu ćerku koja ima pravo na nasledstvo. Zato majka dobija polovinu nasledstva i miraz. Preostali deo se podjednako deli između dve ćerke, jer nijedna ćerka nema prednost nad drugom u smislu nevaženja braka.

Drugo objašnjenje Ebû Hanîfe (r.a.h.) je sledeće: Postoji samo jedan razlog za nevaženje braka sa stanovišta majke, a to je srodstvo kroz brak. Jer, ako se muž oženio starijom ili mlađom ćerkom pre majke, majci je zabranjeno da se uda zbog utvrđenog srodstva. Postoji više razloga za nevaženje braka svake od dve ćerke. U jednom slučaju, razlog je taj što su dve sestre istovremeno udate; u drugom, to je taj što je jedna od ćerki bila pod brakom istovremeno sa svojom majkom. Ova su dva razloga odvojena. Zato, za svaku od ćerki, moraju se razmotriti ova dva različita razloga za zabranu, a raspodela se mora izvršiti prema razlozima zabrane. S'hodno tome: Ako postoji jedan razlog za zabranu za majku i više od jednog za ćerke, ne postoji jednakost u smislu zabrane između majke i svake ćerke. Naprotiv, majčina je situacija bolja. Zato majka dobija dvostruko više nego što dobija svaka od ćerki.

[5/171]

Što se tiče pitanja (žena udata sa svojom majkom i ćerkom, ili žena udata sa svojom majkom i sestrom svoje majke sa istim muškarcem sa različitim ugovorima) koje su Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.) koristili kao dokaz, rečeno je da je i ovo pitanje kontroverzno. (Zato ne može biti dokaz). Muhammed (r.a.h.) navodi još jedno kontroverzno pitanje kao dokaz za kontroverzno pitanje. Tačan stav je taj da se ova pitanja razlikuju jedno od drugog u sledećem pogledu: Pre svega, nije sigurno da je brak bilo koje od žena nevažeći u tom pitanju. Slično tome, razlozi za zabranu braka za svaku od njih proizilaze iz razlika u njihovim titulama, kao što su majka-baka, majka-tetka, majka-ćerka. Kada su njihove okolnosti jednake, ono što je neophodno, deli se podjednako među njima, pri čemu svaka dobija 1/3.

(U gore navedenom slučaju) ako sve žene umru dok je muž živ, baš kao što se muževa reč smatra validnom u vezi sa tim koja se žena prva udala dok su žive bile, njegova se reč takođe smatra validnom u vezi sa tim koja je žena prva umrla. Jer, imovina pripada mužu. Zato se njegova reč uzima u obzir pri određivanju koja je prva umrla nakon njihove smrti.

Čovek koji ženi dve sestre jednim ugovorom

Ako muž umre nakon smrti žena, a da nije naveo koji je od njegovih brakova bio prvi punovažan, on ima pravo na 1/3 svog dela imovine od svake žene i duguje svakoj ženi 1/3 miraza utvrđenog prilikom sklapanja bračnog ugovora. Ova se obaveza zasniva na okolnostima žena, jer je brak svake žene punovažan u jednom slučaju (ako je prvi bio) i nevažeći u dva slučaja. Zato svaka žena dobija 1/3 svog ugovorenog miraza, uzimajući u obzir punovažnost svog braka. Muž takođe dobija svoj deo nasledstva od svake žene. Međutim, pošto je njegov brak sa svakom ženom punovažan u jednom slučaju, a nevažeći u dva slučaja, on dobija 1/3 svog dela nasledstva od svake žene.

Ako muškarac oženi dve devojke jednim ugovorom, brak između dve devojke je nevažeći.

Jer smo apsolutno sigurni da je ovaj brak (bilo da je sklopljen pre ili posle majčinog braka) ništavan zbog zabrane istovremene udaje sa dve sestre. Pošto je brak dve ćerke definitivno ništavan, majčin se brak definitivno smatra važećim, bez obzira da li je sklopljen pre ili kasnije.

Ako je muž imao odnos i sa majkom i sa njenim ćerkama, a zatim umro, ali nije poznato sa kim je prvo imao odnos, kažemo: svaka od dve ćerke dobija manje od uobičajenog miraza (mehr-i misil) i određenog miraza (mehr-i musema). To je zato što je muž imao odnos sa njima pod uslovima ništavnog braka. Međutim, pošto je njihov brak ništavan, one ne mogu naslediti. Majka takođe ne može naslediti. To je zato što je njen brak, bilo da je sklopljen pre ili posle, postao ništavan za muževljevog života zbog odnosa sa ćerkama. Jer, odnos sa ćerkama čini majku večno zabranjenom za njega.

Što se tiče miraza (mehra): Prema analogiji (kijas), majka ima pravo na jedan puni miraz i četiri miraza (-1,25 miraza). Prema dokazima istihsana (pravne preferencije), ona ima pravo na jedan miraz.

Dokaz za analogiju je sledeći: (Pošto ne postoji mogućnost da brak dve ćerke bude validan), majčin brak je definitivno validan. Ako je muž imao odnose sa jednom od ćerki pre majke, majka mu je zabranjena. Pošto je razdvajanje inicirao muž pre konzumacije, majka dobija polovinu miraza. Ako je muž kasnije imao odnose sa majkom, žena ima pravo na puni miraz. Iz ove perspektive, žena bi trebalo da dobije 1,5 miraza. Ako je prvo imao odnose sa majkom, onda bi žena trebalo da dobije jedan miraz, tj. njen propisani miraz. Nakon ovog prava, majka je zabranjena mužu zbog njegovih odnosa sa ćerkom. Ako žena dobije 1,5 miraza u jednoj situaciji i 1 miraz u drugoj, onda je 1 miraz definitivan, a polovina miraza je fiksna u jednoj situaciji, ali ne i u drugoj. Zato se ova polovina miraza deli na dva (i žena dobija 1,25 miraza).

Međutim, Muhammed (r.a.h.) je usvojio istihsan (pravnu preferenciju) i izjavio da je za majku potreban samo jedan miraz. To je zato što je prihvatio da je muž prvo imao odnos sa majkom. Jer, ono što muž radi smatra se dozvoljenim koliko je to moguće (samo zato što je brak majke validan). Međutim, čin može biti dozvoljen samo ako je prvo imao odnos sa majkom. Nakon toga, to nije moguće. Zato, osim ako nije drugačije poznato, smo smatrali to kao da je prvo imao odnos sa majkom.

[5/172]

Drugo, potreba za 1,5 miraza nastala je iz dva razloga: važeći ugovor i veza uspostavljena pod sumnjom ugovora. Oba se razloga nisu dogodila istovremeno, jer je očigledan bio samo jedan razlog: važeći ugovor.

Međutim, konzumacija braka je transakcija koja uključuje imovinu koja se dešava nakon ugovora. Čak i ako se u obzir uzme važeći ugovor, majci je potreban samo 1 miraz. Zato majka dobija 1 miraz.

Majka i svaka njena ćerka moraju izdržavati period čekanja od tri menstrualna ciklusa zbog konzumacije braka.

Ako muž nije imao odnos sa majkom, ali je imao odnos sa jednom ili obema ćerkama, majka dobija polovinu određenog miraza. To je zato što je brak bio važeći a razlog za konzumaciju je zbog muža bio. Majka ne mora izdržavati period čekanja. Ćerka sa kojom je muž imao odnos dobija miraz manji od određenog ili uobičajenog miraza.

Mora izdržavati period čekanja od tri menstrualna ciklusa.

Udaja majke i njenih ćerki putem različitih ugovora

Ako muž oženi svoju ženu i ćerke pod različitim ugovorima, nije konzumirao brak ni sa jednom od njih, a zatim kaže: "Jedna od vas je razvedena", to je nevažeća izjava (bez ikakvih pravnih posledica).

Jer, u ovom slučaju, čovekova žena je samo žena kojom se prvo oženio. Druge dve su strankinje (ne njegove žene). Ako neko dovede svoju ženu i dve strankinje zajedno i kaže: "Jedna od vas je razvedena", ne nastaju nikakve pravne posledice.

Ako muž izjavi da je jedna od njegovih žena razvedena, onda se žena koja je njegova supruga smatra razvedenom.

Zato što je muž povezao razvod sa svojom ženom. On ima samo jednu ženu prema svom bračnom ugovoru. Ako čovek koji ima samo jednu ženu prema svom bračnom ugovoru kaže da je jedna od njegovih žena razvedena, ova izjava predstavlja razvod za njegovu ženu. Događaj opisan u gornjem pasusu je drugačiji. Zato što se tamo muž razvodi od jedne od (konkretnih) žena, a da ne navodi koje. Među tim ženama su neke koje nisu njegove zakonski venčane supruge. Zato se ne smatra da je razvod izvršen za njegovu ženu.

U ovom slučaju, kada je žena razvedena, ona dobija polovinu miraza. Spor oko polovine miraza ovde je sličan sporu oko punog miraza u prvom slučaju. Pošto do razdvajanja dolazi razvodom pre konzumacije, nijedna od žena ne dobija deo nasledstva.

Da se prvo oženi majkom, a zatim njenim dvema ćerkama, jednim ugovorom

Ako muž oženi dve sestre (po njihovoj majci) jednim ugovorom, a zatim jedna od njegovih žena proglasi da je razvedena, majka se smatra razvedenom.

Jer je samo njen brak validan. Ovom izjavom, muž usmerava razvod prema onome sa kim je njegov brak validan. Stoga, majka je razvedena. U ovom slučaju, majka dobija polovinu svog miraza, ne mora da izdržava period čekanja (idu) i ne može da nasledi.

U ovoj stvari, ako muž kaže: "Jedno od vas je razvedeno", a to nije nameravao majci, ona nije razvedena. Jer je muž spojio svoju ženu i dve žene koje su mu strankinje i razveo se od jedne od njih. U ovom slučaju, ako to nije nameravao u svom srcu, njegova žena nije određena kao mesto razvoda.

Ako je čovek oženio majku i njene ćerke jednim ugovorom, svi njihovi brakovi su nevažeći. Jer je oženio žene koje ne bi trebalo da budu istovremeno pod bračnim ugovorom iste osobe.

Ako među njima postoje dve robinje (majka i dve ćerke udate po jednom ugovoru), brak slobodne je validan.

[5/173]

Zato što je brak dve robinje apsolutno nevažeći. To je zato što su ove dve robinje ili sestre ili majka i ćerka. Zato, pošto je njihov brak nevažeći, njihovo uključivanje u brak slobodne žene je takođe nevažeće. Brak slobodne žene je validan. Ovo je slično situaciji kada su dve žene udate ili izdržavaju period čekanja zbog drugog muža. U ovom slučaju, kada je brak dve od njih nevažeći, brak druge žene postaje validan.

Oženiti pet slobodnih muškaraca i četiri robinje putem ugovora

Ako čovek oženi pet slobodnih žena i četiri robinje jednim ugovorom, brakovi robinja su važeći, ali brakovi slobodnih žena su nevažeći.

To je zato što su brakovi pet slobodnih žena bili nevažeći čak i ako su sklopljeni odvojeno od robinja. Međutim, brakovi robinja bili su važeći samo ako su sklopljeni odvojeno od slobodnih žena. Ako su njihovi brakovi sklopljeni zajedno, onda su brakovi koji su bili važeći kada su sklopljeni odvojeno važeći.

Sličan primer je ovaj: Ako čovek oženi jednu slobodnu ženu i četiri robinje jednim ugovorom, brakovi slobodnih žena su važeći. To je zato što su brakovi slobodnih žena bili važeći ako su sklopljeni odvojeno od robinja. Zato, baš kao i u slučaju braka sa jednom slobodnom ženom i jednom robinjom jednim ugovorom (brak robinje je nevažeći), i ovde se brakovi robinja smatraju ništavnim zbog brakova slobodnih žena.

Osnovni princip koji stoji u osnovi takvih pitanja je sledeći: Ako jedan ugovor uključuje brak i sa slobodnim ženama i sa robinjama, uzima se u obzir sledeće: Ako je brak slobodnih žena validan kada se sklopi odvojeno od robinja, onda se brak robinja smatra nevažećim. To je zato što se robinja dodaje slobodnoj ženi u istom ugovoru. Ako je brak slobodne žene nevažeći kada se sklopi odvojeno, onda je brak robinje validan. To je zato što se u ovom slučaju robinja ne dodaje slobodnoj ženi. Kao što je poznato, ako je slobodna žena mahrem (bliska rođaka sa kojom je brak zabranjen) čoveku, i čovek se oženi ovom mahrem ženom i robinjom u jednom ugovoru, onda je brak robinje validan. To je zato što se robinja ne dodaje slobodnoj ženi u istom ugovoru. U ovom slučaju, ne postoji mogućnost da brak slobodne žene bude validan ni pod kojim okolnostima.

Brak sa jednom slobodnom ženom i jednom robinjom u jednom ugovoru

Ako čovek oženi slobodnu ženu i robinju jednim ugovorom, i jedna od žena koju je oženio je ćerka druge, brak slobodne žene je validan.

Jer bi brak bio validan samo ako bi obe žene bile same. Zato, pošto je robinja učestvovala u braku slobodne žene, brak slobodne žene, a ne robinje, bio bi validan.

Čovek oženjen sa četiri žene ženi se sa petom ženom

Ako čovek ima četiri žene, a zatim se oženi petom te ima seksualne odnose sa njom, brak je nevažeći i on se rastaje od pete žene. Muž mora dati petoj ženi miraz manji od uobičajenog ili dogovorenog miraza, a žena mora izdržavati idu (period čekanja). Pre nego što ova žena završi svoju idu, muž ne može imati seksualne odnose sa svojim ostalim ženama. To je zato što ako to učini, njegova sperma će biti u matericama svih pet žena. **Štaviše, ako se ida ove pete žene dogodila tokom braka ostale četiri žene, to bi poništilo njihove brakove**. Zato, ako se dogodila kasnije, to takođe sprečava seksualne odnose. Ovo je slično idi sestre. Ako se ženin brak dogodi tokom braka njene sestre, to poništava brak; ako se dogodi kasnije, to sprečava muža njene sestre da ima seksualne odnose sa njom. Zato, ako muž ima seksualne odnose sa sestrom svoje žene (svastikom) zbog sumnje na nepravilan brak, ne može imati odnose sa svojom ženom dok sestra sa kojom je imao odnose ne završi svoj period čekanja (idu).

Čin čoveka koji se ženi sestrom svoje tašte

Nema ništa loše u tome da se čovek oženi sestrom svoje robinje koja je sa njim imala decu.

[5/174]

Jer krevet robinje (firâşı)[165] je slab status. Kao što je poznato, krevet robinje omogućava da detetovo poreklo pripada ocu, ali ga ne obavezuje. Čak i ako gospodar kaže da detetovo poreklo ne pripada njemu, detetovo poreklo se odbacuje isključivo ovim poricanjem. Brak, sa druge strane, je snažan status koji obavezuje da detetovo poreklo pripada ocu. Zato, slab status (krevet robinje) ne sprečava snažan status (brak). **Dokaz za to je sledeći**: Ako gospodar uda svoju robinju, koja je majka deteta, za nekog drugog, brak je validan. Krevet robinje ne sprečava je da se uda za nekog drugog, **niti sprečava gospodara da se oženi njenom sestrom**. Jer, ne sprečavanje jedne situacije uzima se u obzir kao ne sprečavanje druge. Isto važi i ako se čovek oženi sestrom svoje robinje[166] sa kojom je imao seksualne odnose. U stvari, ovo je još jače u smislu validnosti (od ženidbe sestrom konkubine). Jer, za konkubinu koja je "mudebber" (ona koja nije konkubina) ili sa kojom je imao seksualni odnos, nema pitanja o krevetu. Međutim, u ovom slučaju, on ne bi trebalo da ima seksualni odnos sa ženom kojom se oženio dok neko drugi ne poseduje i ne ima odnos sa njegovom konkubinom. Jer, ako ima odnos, njegova će sperma biti u materici dve sestre istovremeno. **Imati seksualni odnos sa dve sestre istovremeno je zabranjeno**. Seksualni odnos sa prvom sestrom se već dogodio. **Zato nije dozvoljeno imati seksualni odnos sa drugom sestrom pre nego što se završi presuda o vezi sa prvom sestrom**. Veza sa prvom sestrom završava se njenom udajom ili prodajom nekome drugom za konkubinu. Međutim, ako čovek nije imao odnos sa svojom konkubinom, bilo da je mudebber ili ne, nema štete u tome da ima odnos sa svojom ženom (koja je njihova sestra). Međutim, nakon braka sa drugom sestrom, više ne može imati odnos sa konkubinom ili mudebber konkubinom. Jer, kao rezultat bračnog ugovora, žena je postala muževa "firaš" (žena sa kojom može imati seksualne odnose). Muž više ne može imati odnose sa robinjom. Može imati odnose samo sa legalno udatom ženom. Jer, više nije slučaj da je njegova robinja njegov "firaš", ni u stvarnosti ni legalno.

([165] **Firâş /الفراش:** U rečniku, to znači krevet, tepih, kuća i stan. Kao pravni termin, odnosi se na ženu koja može da rađa decu samo za osobu koja je poseduje. Za slobodnu ženu, njen vlasnik je njen muž, a za konkubinu, njen vlasnik je njen gospodar. U ovoj situaciji, muškarac se naziva "mustefrış", a žena "mustefreşe".).

([166] **Müdebber Köle:** Rob čija je sloboda uslovljena smrću njegovog gospodara; robinja se u ovoj situaciji naziva "mudebbera".).

Ako čovek oženi svoju robinju (koja je sestra njegove žene) nekim drugim, zatim ima odnos sa njegovom ženom, a zatim muž robinje umre ili se on razvede od nje, čovek može imati odnos sa svojom ženom dok robinja poštuje svoju idu (period čekanja).

To je zato što je odnos sa robinjom tokom njene ide zabranjen, baš kao što je zabranjen kada je udata. Ne može imati odnos sa svojom ženom dok je ne da nekom drugom nakon što joj se ida završi, jer je brak završen sa svim svojim posledicama te se vratilo prethodno stanje. Ako je čovek imao odnos sa svojom robinjom, koja nije njegova žena ili je mudebber, pre nego što se oženio njenom sestrom, presuda je ista kao i za robinju.

Ako čovek oslobodi svoju robinju koja je majka deteta, prema nama (hanefijskoj školi), robinja mora da izdržava period čekanja od tri menstrualna ciklusa. Međutim, prema šafijskoj školi, ona mora da izdržava period čekanja od samo jednog menstrualnog ciklusa.

Naše mišlenje prenose Hz.Umer, Hz.Alija i Ibn Mes'ûd (r.a.h.), dok Šâfiiîîno (r.a.h.) mišlenje prenosi Ibn Umer (r.a.h.). U ovoj stvari nema razlike između smrti vlasnika i oslobađanja roba. Međutim, Abdullah b. Amr b. As (r.a.h.) je imao drugačije mišlenje. Rekao je: "Nemojte nas zbunjivati u Sunnetu Hz.Poslanika (s.a.v.s.). Period čekanja za robinju čiji je vlasnik umro je četiri meseca i deset dana".

Abdurahmanov (r.a.h.) stav je takođe naš dokaz kao hanefijske škole. Jer, on smatra obaveznim da robinja izdržava period čekanja kao oslobođene žene. Međutim, mi (hanefije) smo smatrali da je neophodno da robinja izdržava period čekanja izračunat prema broju menstruacija (u slučaju oslobađanja ili smrti gospodara). Jer je u ovom slučaju period čekanja neophodan samo zbog seksualnog odnosa, što je mogućnost da žena zatrudni. Zato, bez obzira da li je muž živ ili mrtav, period čekanja (idda) je određen menstruacijom, baš kao što je to slučaj i sa odnosima koji proizilaze iz neispravnog braka ili odnosa zasnovanog na sumnji u brak.

Šâfiîa (r.a.h.) opravdava svoj stav na sledeći način: Period čekanja robinje je posledica njenog boravka u posedu svog gospodara. Period čekanja je određen kao jedan menstrualni ciklus, baš kao kod istibrâe (čekanje menstruacije pre seksualnog odnosa sa robinjom). Dokaz ispravnosti poređenja sa istibrâom je da se period čekanja ne menja (kao kod istibrâe) u zavisnosti od toga da li je muž živ ili mrtav. Svrha čekanja perioda čekanja ovde je samo da se utvrdi da li je (oslobođena) robinja trudna ili ne. Ova svrha se postiže prolaskom jednog menstrualnog ciklusa (ili, prema Šâfiîi (r.a.h.), perioda čistoće između dva menstrualna ciklusa).

Mi (hanefije) odgovaramo na Šâfiîeve argumente na sledeći način: Ovo je period čekanja koji slobodna žena mora da izdržava (pošto je sada slobodna). Menstrualni ciklus nije dovoljan, kao što je slučaj sa periodom čekanja zbog braka. Ovaj period čekanja je možda čak i stroži od perioda čekanja zbog braka, jer, dok se period čekanja zbog braka ponekad zahteva od robinje, ovaj period čekanja se zahteva samo od slobodne žene. Posledica ovoga je ta da je status slobodne žene potpun. Zato, dužnost koja se zahteva samo od slobodne žene mora se obavljati na najsuperiorniji način.

Jer, ono što se ovde razmatra jeste neophodnost izdržavanja perioda čekanja, a ne prethodnog (ropskog) statusa. Dakle, razlika između ovog perioda čekanja i istibrâe postaje jasna, jer se istibrâ zahteva od vlasnika, a ne od robinje. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

أَلا لا تُوطأُ الْحبالى مِنْ الْفَيْء حَتَّى يَضَعْنَ . وَلا الْحبالى حَتَّى يَسْتَبْرَأْن بِحَيْضَةٍ

"Pazite! Ne prilazite trudnim robinjama dok se ne porodi, niti prilazite netrudnim robinjama dok ne završe menstruaciju".[167]

(167. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/108; Tirmizî, Siyer 15; Nesâî, Buyû' 79; Ibn Hibbân, Sahih, II/180; Hâkim, Mustedrek, II/64, 147; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, IV/35; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/321.).

Obraćanje u hadisu nije upućeno robinji, već njenom gospodaru. Jer, kada neko kaže: "Ne udaraj tog i tog!", ovo obraćanje je upućeno onome ko udara, a ne onome ko je udaren.

[5/175]

Objašnjenje je sledeće: Razlog za nužnost istibrâe (očišćenja nakon emancipacije) jeste taj što pravo na korist od žene proizilazi iz njenog posedovanja. Zar ne vidite da je istibrâ neophodna i kada se robinja kupi od žene ili deteta?

Ovde je razlog za idu (period čekanja) oslobođene robinje (ummuveled) taj što je pravo na seksualnu korist od nje (firaš) završeno. Menstrualni period nije dovoljan za idu potrebnu nakon prestanka ovog prava.

Ako se gospodar oslobođene robinje oženi njenom sestrom dok joj traje ida, ovaj brak nije dozvoljen prema Ebû Hanîfi i Zuferu (r.a.h.). Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), dozvoljen je. Međutim, muž ne može imati seksualne odnose sa svojom ženom dok se ne završi period čekanja oslobođene robinje.

Ako se gospodar oženi sa četiri druge žene tokom perioda čekanja oslobođene robinje, prema nama hanefijama, ovaj brak je dozvoljen. On može imati seksualne odnose sa njima.

Međutim, prema Zufaru (r.a.h.), to nije dozvoljeno. On po ovom pitanju kaže sledeće: Oslobođena robinja izdržava svoj period čekanja. Zato njen (bivši) gospodar ne može da se oženi ni njenom sestrom niti sa ostale četiri žene. Njena situacija je kao situacija žene koja izdržava svoj period čekanja zbog neispravnog braka ili veze sa sumnjom na brak. U stvari, još je jača. Jer, neispravan brak ili veza sa sumnjom na brak nije, u suštini, situacija koja ženu čini dozvoljenom muškarcu. Oslobođena robinja, međutim, zapravo jeste dozvoljena toj osobi. Štaviše, period čekanja (idda) koja proizilazi iz braka sklopljenog kroz neispravan brak ili vezu sa sumnjom na brak sprečava ženu koja izdržava idu da se osoba uda za njenu sestru ili sa četiri druge žene pored nje. Zato ida oslobođene robinje (ummuveled) treba prvenstveno da predstavlja zabranu.

Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.), međutim, navode: Period čekanja ummuveled je posledica njenog braka sklopljenog preko nje (spolnog odnosa njenog gospodara sa njom). Posledica nečega ne može nametnuti veću prepreku od same te stvari. Kao što brak sklopljen preko robinje ne sprečava njenog gospodara da se oženi njenom sestrom ili sa četiri druge žene pored njene sestre, ida koja proizilazi iz ovog braka takođe ne bi trebalo da predstavlja prepreku. Međutim, brak sklopljen kroz neispravan ili važeći brak sprečava ženu da se uda za svoju sestru ili sa četiri druge žene pored nje nakon seksualnog odnosa. Zato je ida koja proizilazi iz ovog braka takođe prepreka.

Ovde ida ne predstavlja novu prepreku, niti ona ne stvara novu prepreku; ona samo održava postojeću. Ovo se razlikuje od braka robinje sa drugim muškarcem. Zato što bračni ugovor robinje, sve dok traje, sprečava je da se uda za drugog muškarca. Čak i ako je robinja trudna, njen gospodar je ne može udati. Slično tome, period čekanja (idda) koji proizilazi iz ovog bračnog ugovora takođe sprečava da se robinja uda. Međutim, ako je robinja trudna, njen gospodar može raskinuti bračni ugovor tako što će je udati. Samo kada je robinja trudna, njen gospodar može raskinuti svoje pravo na bračni ugovor tako što će je udati. Međutim, on ne može prekinuti period čekanja jer je to Božje pravo.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), ova dva pitanja (razlika između ženidbe sa sestrom robinje dok ona izdržava period čekanja i ženidbe sa četiri žene) su dvojaka (dvostruka).

[5/176]

Prvo: Tokom perioda čekanja (idda), postelja robinje (firaš) takođe se nastavlja. Kao rezultat toga, ako oslobođena robinja (ummuveled) rodi dete, poreklo deteta pripada gospodaru. Važenje porekla deteta se zasniva na razmatranju postelje. U ovom slučaju, ako se muškarac oženi sestrom robinje, ima pravo da ima odnose sa dve sestre istovremeno, što je zabranjeno. Ako se oženi sa četiri žene pored sestre robinje, i dalje ima pravo da ima odnose sa pet žena istovremeno. Međutim, ovo se dešava iz dva različita razloga. Zato je dozvoljeno. Jer, kao što je poznato, muškarac oženjen sa četiri žene može imati seksualne odnose sa onoliko robinja koliko želi.

Drugo: Postelja robinje je ojačana njenom emancipacijom. Kao rezultat toga, poreklo deteta rođenog nakon emancipacije pripada gospodaru na način koji se ne može poreći. Međutim, pre oslobađanja robinje, gospodar je imao pravo da se odrekne njenog porekla. Slično tome, iako je ranije bilo dozvoljeno, gospodaru nije dozvoljeno da oženi oslobođenu robinju nakon što je oslobodi. Svaka prepreka koja je prvobitno uspostavljena u poreklu robinje ojačana je njenim oslobođenjem. Poreklo robinje je prvobitno sprečavalo seksualne odnose sa njenom sestrom. Čak je zabranjeno bilo gospodaru da ima odnose sa njenom sestrom, ni kroz brak ni kao robinjom. Ova je prepreka dobila na snazi sa oslobođenjem robinje. Ona sprečava brak sa njenom sestrom. Međutim, poreklo robinje nije sprečavalo gospodara da ima seksualne odnose sa četiri druge žene kroz brak. Ako se ovo spreči nakon oslobođenja robinje, to ne znači jačanje prethodne prepreke, već stvaranje nove.

Objašnjenje je sledeće: Svrha braka je polni odnos. Kao što gospodaru koji ima četiri žene prema svojim bračnim ugovorima nije zabranjeno da ima odnose sa svoje četiri žene dok njegova oslobođena robinja izdržava (poštuje) svoj period čekanja, slično tome, nije mu zabranjeno da se oženi sa četiri žene dok njegova oslobođena robinja poštuje svoj period čekanja.

Ženidba sa četiri žene u jednom ugovoru i sa tri žene u drugom***

Ako muškarac oženi četiri žene jednim ugovorom, a zatim tri žene drugim jednim ugovorom, a zatim se razvede od jedne od svojih žena, a potom umre ne otkrivši od koje se razveo, ukupan miraz za žene je tri*.**

Prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) mišlenju, objašnjenje je sledeće: Maksimalni miraz koji ove žene mogu dobiti je 3,5 miraza ako je brak četiri žene važeći. To je zato što se polovina miraza gubi ako se jedna od njih razvede. Minimalni miraz koji mogu dobiti je 2,5 miraza ako je brak tri žene važeći. To je zato što se polovina miraza gubi ako se jedna od njih razvede. Zato je deo od 2,5 miraza određen. Deo od 1 miraza je fiksiran u nekim slučajevima, a u drugim ne. Iz tog razloga, ovaj 1 miraz je podeljen na dva. Postoje ukupno tri miraza za žene. Od ova tri miraza, polovina miraza pripada samo grupi od četiri žene. To je zato što grupa od tri žene ne polaže pravo na ovu polovinu miraza. Kod preostalih 2,5 miraza, obe grupe polažu jednaka prava. Zato se podjednako deli između njih, i svaka grupa dobija 1 miraz i 4 miraza (1,25 miraza). Nasleđe se podjednako deli između dve grupe jer obe imaju pravo na njega.

(***PS: Samir B: **Prošle historijske prakse**: U ranim danima islama (Zlatno doba), pre nego što je uvedeno ograničenje od četiri žene, postojali su as'habi Hz.Poslanika (s.a.v.s.) koji su bili oženjeni sa više od jedne žene (na primer, oni sa osam ili deset žena). Nakon što je ova presuda objavljena, Hz.Muhammed (s.a.v.s.) je utvrdio da četiri od postojećih žena moraju biti izabrane, a ostale razvedene.

Dalje ..

*** Ova izjava objašnjava teoretsko/matematičko pravilo u slučajevima nasleđivanja koje se tiče plaćanja obaveza “mehra“ (miraza) utvrđenih tokom braka, koje se nalaze u izvorima islamskog prava nasleđivanja i fikha (islamske jurisprudencije).

Situaciju možemo korak po korak i jasno rezimirati na sledeći način:

1. Status brakova

Prvi ugovor (**četiri žene**): Četiri žene su se udale po jednom bračnom ugovoru. U ovom slučaju, svaka žena ima pravo na jedan pun mehr (M1, M2, M3, M4).

Drugi ugovor (tri žene): Nakon toga, još tri žene su se udale po jednom ugovoru. Svaka od ovih žena ima pravo na jedan pun mahr (M5, M6, M7).

Ukupno je sklopljeno sedam brakova, **što je rezultiralo sa sedam obaveza mehra**.

2. Razvod i neizvesnost

Muškarac se razveo samo od jedne od ovih sedam žena, ali je umro, a da nije naveo koje.

Pošto se ne zna koja je žena bila preminuli supružnik, svaka žena ima pravo na nasledstvo, pitajući se: “Da li sam ja ta koja se razvela?“ ili “Da li sam ja zakonski naslednik svog preminulog muža?“

3. Logika pravila “Ukupno tri miraza“.

Prema islamskom pravu, obračun nasledstva i miraza u ovoj složenoj situaciji rešava se pravnom formulom:

Ukupan broj udatih žena je 7.

U proračunima verovatnoće između razvedenih žena i udatih (nastavak) žena, uspostavlja se ravnoteža tako da nijedna žena ne gubi manje prava na miraz od druge.

Kao rezultat pravnih ispitivanja i proračuna raspodele nasledstva, iznos duga koji treba platiti ili udeli u nasledstvu matematički odgovaraju 3 iznosa miraza.

Ovo je pravilo teoretski problem nasleđivanja u starim islamskim pravnim izvorima koji objašnjava kako se prava žena na miraz (ili izdržavanje za idu) uravnotežuju u slučaju raskida braka.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Prema Muhammedu (r.a.h.), miraz koji žene dobijaju je sledeći: Jer, ako bi se grupa od četiri žene razvela pre konzumacije, dobile bi 3,5 miraza ako bi njihov brak bio važeći, a ništa ako bi bio nevažeći. Zato dobijaju prosek ove dve situacije, tj. 1 miraz i 3/4 miraza (51,75 miraza). Slično, ako bi se grupa od tri žene udala, dobile bi 2,5 miraza ako bi njihov brak bio važeći, a ništa ako bi bio nevažeći. Zato uzimaju prosek ove dve situacije, što je 1 miraz i 4 miraza (1,25 miraza).

Ako muškarac oženi tri žene jednim ugovorom, zatim ima odnose sa jednom, ali ne i sa druge dve, zatim se razvede jednom od jedne, a od druge tri puta, a zatim umre bez objašnjenja, žena sa kojom je imao odnose dobija svoj miraz u celosti. Jer je njen miraz ojačan odnosom. Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.): Dve žene sa kojima nije konzumirao brak dobijaju 1 miraz i 4 miraza (21,25 miraza). Jer, ako je jedan od dva razvoda protiv žene sa kojom je konzumirao brak, a drugi protiv jedne od njih, maksimalni miraz koji mogu dobiti je 1,5 miraza. Ako su oba razvoda protiv njih, minimalni miraz koji mogu dobiti je 1 miraz. Zato je sigurno da će dobiti 1 miraz. Pola miraza je ponekad njihovo, a ponekad ne. Zato se ova polovina miraza deli na dva. Njihov udeo je 1,25 miraza koji se dele podjednako između njih.

[5/177]

Prema Muhammedovom (r.a.h.) stavu, dve žene sa kojima nije imao odnos dobijaju 1 miraz i 1/3 miraza. Ovo se pominje u Kitabu'l-Asl. U el-Zijadatu, međutim, Muhammed (r.a.h.) kaže da će dobiti 1,25 miraza, kao i Ebû Yusûf (r.a.h.). Međutim, iako postižu isti rezultat, to se dešava na drugačiji način. To je sledeće: Jedna od dve žene je definitivno razvedena. Zato se polovina njenog miraza gubi. Druga žena će dobiti polovinu miraza ako je razvod protiv nje, a puni miraz ako nije protiv nje. Ona će sigurno dobiti polovinu miraza. Druga polovina je određena u jednoj situaciji, a ne u drugoj. Zato se (polovina miraza) deli na dva dela. Ova žena dobija 3/4 miraza (uključujući i polovinu koju će sigurno dobiti). Kada se ovaj iznos doda polovini miraza (koji pripada drugoj ženi koja je definitivno razvedena), njihov ukupan udeo postaje 1 miraz i 1/4 miraza (=1,25 miraza). Objašnjenje ove priče u Kitabu'l-Asl je sledeće: Ako muškarac nije konzumirao brak ni sa jednom od svojih žena, pošto bi miraz bio izgubljen sa dva razvoda (pola svake), trima ženama bi moralo biti dato ukupno 2 miraza. U ovom slučaju, svaka bi žena dobila 2/3 miraza, što je 1/3 ukupnog iznosa. Činjenica ta da je muž imao odnos sa jednom od žena i da je njen miraz zato bio potpun ne utiče na miraze druge dve žene. Tretira se kao da muž nije imao odnos ni sa jednom od svojih žena. (Kada žena koja je imala odnos dobije svoj deo od 2/3 miraza), dve žene dobijaju ukupno 1 miraz plus 1/3 ukupnog miraza, koji se dele podjednako. Svaka bi žena tada dobila 2/3 miraza.

Što se tiče raspodele nasledstva: Prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) stavu, žena sa kojom je muž imao odnos dobija 5/12 nasledstva dodeljenog ženama, dok druge dve žene dobijaju po 7/12. To je zato što se tri razvoda smatraju ništavnim. Položaj svake žene je jednak u pogledu ovih razvoda. Konkretno, koji god razvod da se dogodio lišava ženu nasledstva, ostavljajući samo jedan razvod. Ako je ovaj razvod bio za ženu sa kojom je muž imao odnos, ona dobija 1/3, ili 4/12, nasledstva dodeljenog ženama. Ako je razvod bio za jednu od druge dve žene, ona dobija polovinu, ili 6/12, nasledstva dodeljenog ženama. Zato deo od 4/12 nije definitivno njen. Preostalih 2/12 je ponekad njeno, a ponekad ne. Dakle, ova dva dela se dele, što rezultira time da ona dobije 5/12. Preostali deo (nasledstva dodeljenog ženama) pripada drugim dvema ženama sa kojima nije uspostavljena veza. Ako se razvod dogodio sa jednom od dve žene sa kojima nije uspostavljena veza, one dobijaju polovinu nasledstva. Ako je žena sa kojom je došlo do konzumacije dobila 2/3, onda su druge dve dobile 6/12 nasledstva. Zato je 6/12 nasledstva definitivno za ove žene, dok je 2/2 nasledstva fiksno u nekim slučajevima, a ne u drugim. S'hodno tome, ova 2/2 dela se dele, što rezultira sa 7/12 dela za dve žene.

U nekim verzijama ove knjige (el-Hakimov el-Kafsi), pominje se da se Muhammed (r.a.h.) složio sa Ebû Yusûfom (r.a.h.) u vezi sa podelom nasledstva. U drugim se verzijama navodi da je Muhammed (r.a.h.) bio mišlenja tog da žena sa kojom je došlo do konzumacije dobija 5/8 nasledstva dodeljenog ženama, a druge dve žene dobijaju ukupno 3/8. Objašnjenje za ovo mišljenje je sledeće: Sigurno je da je jedna od dve žene sa kojima nije uspostavljena veza razvedena i zato je lišena nasledstva. Ako je lišenje nasledstva (raskid) posledica jednog razvoda, onda ostaju tri razvoda. Žena sa kojom je došlo do razvoda je lišena nasledstva. U ovom slučaju, nasledstvo se deli na dva dela. Polovina ide ženi sa kojom je veza zasnovana, a druga polovina ide dvema ženama sa kojima veza nije zasnovana. Ako je lišenje nasledstva posledica tri razvoda protiv muškarca, a jedan razvod nije protiv žene sa kojom je veza zasnovana, onda žena sa kojom je brak zasnovan dobija celo nasledstvo. Ako je jedan razvod protiv žene sa kojom je veza zasnovana, onda se nasledstvo deli između ove žene i druge žene koja nije lišena nasledstva. U ovom slučaju, žena sa kojom je veza zasnovana dobija 4/8 nasledstva. Smatra se da u jednom slučaju dobija polovinu nasledstva, a u drugom slučaju dobija celo nasledstvo. U prvom slučaju, dobila je 4 dela, što je za nju određeno. Iznos koji upotpunjuje ova četiri dela na šest je određen u jednom slučaju, a u drugom ne. Zato se deli na dva dela. Žena sa kojom je brak sklopljen dobija 5/8 nasledstva. Ostatak pripada dvema ženama sa kojima brak nije konzumiran.

Drugo objašnjenje je sledeće: U drugom slučaju, dve žene sa kojima brak nije konzumiran dobijaju 1/4, a u prvom slučaju 1/2. Uzimajući u obzir okolnosti, uzima se prosek ovih 1/4. Dakle, 3/8 nasledstva dodeljenog ženama postaje njihovo.

[5/178]

Prema Muhammedovom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), žena sa kojom je brak konzumiran dobija 3/4 nasledstva dodeljenog ženama. Objašnjenje ovog stava je sledeće: Jedna od žena sa kojom brak nije konzumiran, lišena je nasledstva. Ovo se oduzima ako su tri razvoda bila protiv nje. Jer, znamo da tri razvoda definitivno lišavaju jednu nasledstva. Međutim, to nije sigurno kod jednog razvoda. Zato smo pretpostavili da su tri razvoda bila protiv žene koja je lišena nasledstva. U ovom slučaju, preostaje samo jedan razvod. Ako je ovaj jedini razvod protiv žene sa kojom je brak konzumiran, ona dobija polovinu nasledstva; ako je protiv druge žene, ona dobija celokupno nasledstvo. Uzimajući u obzir ove tri situacije, 3/4 nasledstva ide ženi sa kojom je uspostavljena veza. Preostali iznos, tj. 3/4 nasledstva, pripada dvema ženama sa kojima nije uspostavljena veza.

Ako muškarac konzumira brak sa dve žene, a situacija je ista (razvod od jedne sa tri izjave o razvodu, a od druge sa jednom), obe žene sa kojima je konzumirao brak dobijaju svoj puni miraz. To je zato što su njihovi mirazi važeći zbog konzumacije koja je nastala kao rezultat važećeg braka. Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), žena sa kojom nije konzumirao brak dobija 3/4 svog miraza. Jer, ako je razvedena, dobija pola miraza, ako razvod nije u pitanju, dobija ceo miraz. Zato je polovina miraza definitivno određena, dok je druga polovina određena u nekim slučajevima, a ne u drugim. Dakle, ova polovina miraza je podeljena na dva dela.

Prema Muhammedu (r.a.h.), presuda je ista. Međutim, prema Muhammedovom (r.a.h.) stavu, koji smo ranije objasnili, svako bi trebalo da dobije 2/3 miraza. To jest: Ako muškarac nije konzumirao brak ni sa jednom ženom, svako bi dobio 2/3 miraza. Žena sa kojom nije imao odnos tretira se kao da nije imao odnos ni sa jednom ženom. Jer, veza sa nekim drugim ne može povećati njen deo miraza.

Što se tiče raspodele nasledstva: Prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) stavu, žena sa kojom nije došlo do konzumacije braka dobija 1/6 nasledstva dodeljenog ženama. To je zato što da joj se razvod nije dogodio, dobila bi 1/3, ali da joj se dogodio, ne bi dobila ništa. Zato ona dobija 1/6. Muhammed (r.a.h.) je takođe na ovaj način opravdao Ebû Yusûfov (r.a.h.) stav u svom delu, el-Asl. Međutim, ovo je objašnjenje netačno. Jer, da nije bilo razvoda, ona bi dobila polovinu nasledstva. Jer, postoji samo još jedna žena koja može dobiti deo nasledstva sa njom. Žena sa kojom je došlo do konzumacije braka lišena je nasledstva ako su joj se dogodila tri razvoda. Metod koji je sledio prilikom izvođenja presude trebalo je da bude sledeći: Postoje tri situacije za ženu sa kojom nije došlo do veze: Ako je imala jedan ili tri razvoda, ona ne dobija ništa od nasledstva. Ako nije imala razvod, dobija polovinu nasledstva. S'hodno tome, u dva slučaja, lišena je nasledstva, a u jednom slučaju dobija deo. Zato ona dobija 1/3 polovine dela, odnosno 1/6 nasledstva.

[5/179]

Prema Muhammedu (r.a.h.), presuda o nasleđivanju je sledeća. Međutim, Hakim eš-Šehid (r.a.h.) kaže da ovo nije tačno. Prema njemu, najtačniji stav, prema Muhammedovom (r.a.h.) mišljenju, jeste to da žena sa kojom muž nije konzumirao brak dobija 1/8 nasledstva (koje pripada ženama). Ovo se takođe pominje u nekim rivâjetima. Jer, jedna od žena sa kojom muž nije konzumirao brak je (definitivno) naslednica. To sprečava ženu sa kojom muž nije konzumirao brak da dobije deo nasledstva. Ako razvod nije bio protiv te žene, onda žena sa kojom muž nije imao odnos nema udela u nasledstvu. Jer, jedan od razvoda je definitivno bio protiv nje. Ako je žena lišena nasledstva kao rezultat jednog razvoda protiv nje i tri razvoda protiv druge žene sa kojom je muž imao odnos, onda žena sa kojom nije imao odnos dobija polovinu nasledstva. Ako su tri razvoda bila protiv žene sa kojom nije imao odnos, ona ne dobija ništa.

Žena sa kojom nije imao odnos dobija polovinu u jednoj situaciji, a ništa u drugoj. Zato ona dobija 1/4 nasledstva kao prosek ove dve situacije. Sa druge strane, ovaj 1/4 udela pripada joj u poslednjem slučaju (tj. ako je jedna od žena sa kojima je muž imao odnos lišena nasledstva kao rezultat jednog razvoda). Međutim, u prvom slučaju (tj. ako nije bilo razvoda od naslednice sa kojom je muž imao odnos), ona ne dobija nikakav deo. Zato ona dobija 1/8 nasledstva kao prosek ove dve situacije. Preostali iznos pripada dvema ženama sa kojima je muž imao odnos.

Muškarac koji se ženi sa dve žene u jednom ugovoru, a sa tri žene u drugom

Ako muškarac oženi dve žene jednim ugovorom, a tri žene drugim, a zatim tvrdi da je konzumirao brak sa jednom od njih, a zatim umre, a da ne navede sa kojom je to bilo, u ovom slučaju: Grupa od dve osobe dobija ukupno 1 miraz, a grupa od tri osobe dobija ukupno 1,5 miraza.

To je zato što bi grupa od tri osobe dobila 3 miraza ako je njihov brak bio važeći a konzumacija se dogodila, a da ne bi dobili ništa ako je nevažeći. Zato dobijaju 1,5 miraza kao prosek ove dve situacije. Grupa od dve osobe bi dobila 2 miraza ako je njihov brak bio važeći a konzumacija se dogodila, a ništa ako je nevažeći. Zato dobijaju 1 miraz kao prosek ove dve situacije. Nasleđe se deli podjednako između dve grupe jer obe imaju pravo na njega.

Sudski pristup rešavanju ovog pitanja može se izraziti na sledeći način: Čovekovo priznanje da je konzumirao brak sa jednom od grupa smatra se priznanjem da je konzumirao brak sa onima čiji je brak validan, na osnovu principa da se njegovi postupci i reči tumače kao validni. To je zato što i religija i razum nalažu da se čovek upušta samo u zakonite seksualne odnose i da bi ga sprečavale da se upušta u nezakonite odnose.

Situacija je ista čak i ako je čovek rekao: "Razveo sam se od jedne od svojih žena sa tri razvoda". To je zato što se razvod izražen ovom izjavom odnosi na žene čiji je brak validan. One čiji je brak nevažeći nisu njegove žene. Izdavanje tri razvoda nakon konzumacije ne umanjuje miraz. Zato je ovaj slučaj ekvivalentan prethodnom u pogledu miraza.

Ako čovek nije konzumirao brak ni sa jednom od žena i razveo se od jedne od njih sa tri razvoda, onda grupa od tri osobe dobija 1 miraz i 4 miraza plus 1/4 miraza (= 1,25 miraza). Jer, ako je njihov brak važeći, dobijaju ukupno 2,5 miraza, pošto je jedna od njih razvedena pre konzumacije, čime se njen miraz smanjuje za polovinu. Ako je njihov brak nevažeći, ne dobijaju ništa. Zato, kao prosek ove dve situacije, dobijaju 1,25 miraza. Grupa od dve osobe dobija 3/4 miraza. Jer, ako je njihov brak važeći, dobijaju 1,5 miraza, pošto je jedna od njih razvedena pre konzumacije, čime se njen miraz smanjuje za polovinu. Ako je njihov brak nevažeći, ne dobijaju ništa. Zato, kao prosek ove dve situacije, dobijaju 3/4 miraza, koji se podjednako deli među njima.

Ako se muškarac oženi sa tri žene i konzumira brak sa onom čiji je identitet nepoznat, onda se razvede od jedne od svojih žena sa tri razvoda, a od druge sa jednim razvodom, a zatim umre bez objašnjenja: žene dobijaju ukupno 2 miraza i 4 miraza (22,25 miraza).

Jer; Ako je muškarac dao jedan od dva razvoda ženi sa kojom je konzumirao brak, žene dobijaju ukupno 2,5 miraza. Ako je dao oba razvoda ženama sa kojima nije konzumirao, one dobijaju dva miraza. To je zato što davanje oba razvoda ženama sa kojima nije konzumirao rezultira odricanjem od dva miraza. Zato je iznos dva miraza fiksiran, dok je iznos pola miraza fiksiran u nekim slučajevima, a ne u drugim. Iz tog razloga, ova polovina miraza se deli na dva. One dobijaju ukupno 2,25 miraza. Ovaj iznos se zatim deli među njima, pri čemu svaka dobija 1/3. Pošto je žena sa kojom je konzumirao nepoznata, sve tri žene imaju podjednako pravo na miraz. Nasleđe se takođe deli među njima, pri čemu, iz tog razloga, svaka dobija 1/3.

U ovom slučaju, svaka žena mora poštovati idu (četiri meseca i deset dana) žene čiji je muž umro. Pored toga, moraju završiti tri menstrualna ciklusa (ako ovaj period nije završen). To je zato što je svaka od žena mogla biti žena sa kojom je muž imao odnos, a zatim se tri puta razveo. Zato moraju poštovati idu izračunatu po hajzu. Ili, svaka žena možda uopšte nije bila razvedena.

Zato, moraju poštovati idu smrti (PS: Samir B: tjs., posle smrti muža). Pošto je oprez neophodan u pitanjima ide, svaka od njih mora poštovati i idu smrti i idu razvoda.

[5/180]

Ako se zna sa kojom ženom je muž imao odnos, ona dobija puni miraz jer je miraz ojačan odnosom. Ako postoje dve žene sa kojima nije imao odnos, prema Ebû Yusûfovom (r.a.h.) stavu, one dobijaju jedan miraz i četiri miraza (21,25 miraza); Prema Muhammedovom (r.a.h.) gledištu, oni dobijaju jedan miraz i jednu trećinu miraza. Prethodno smo objasnili obrazloženje oba gledišta. Takođe smo objasnili raspodelu nasledstva prema oba gledišta.

Ako se zna sa kojom ženom je muž imao odnos, i ako se od jedne od njih razveo drugi put, onda se nasledstvo deli podjednako, pri čemu svako dobija 1/3. To je zato što je njihovo pravo na nasledstvo jednako. Drugi razvod će lišiti ženu nasledstva, bez obzira da li je brak bio konzumirana sa prvom ili drugom.

Ako rob oženi dve žene jednim ugovorom, a zatim tri žene drugim jednim ugovorom, a zatim umre, brak grupe od tri osobe je nevažeći.

To je zato što rob ne može da oženi više od dve žene. Zato je sigurno da je brak grupe od tri osobe nevažeći, bez obzira da li se dogodio pre ili posle, a brak grupe od dve osobe je validan, bez obzira da li se dogodio pre ili posle.

U ovom slučaju, ako je jedna od žena u tročlanoj grupi robinja, onda je brak te robinje nevažeći jer je dodata u brak slobodnih žena. Pošto je brak nevažeći, ona ne može dobiti miraz. Dve slobodne žene, čiji je brak sklopljen zajedno sa robom, dobijaju ukupno jedan miraz. To je zato što ako je njihov brak bio ranije (te zbog toga važeći), dobijaju dva miraza; ako je kasnije bio, ne dobijaju ništa. Slično tome, zbog ovih mogućnosti, druge dve žene takođe dobijaju ukupno jedan miraz.

Ako je gospodar oslobodio roba u ovoj stvari, a rob je umro nakon ovog oslobođenja, nasledstvo se deli podjednako između dve grupe, jer, obe grupe imaju jednako pravo na nasledstvo. Da li se rob oženio uz dozvolu gospodara ili ne, nije bitno. Jer, ugovori sklopljeni bez dozvole gospodara važe samo ako je rob slobodan. Pravo gospodara sprečava da ugovori budu važeći, a ovo pravo prestaje po emancipaciji roba.

Osoba koja deluje kao staratelj za sklapanje braka između dve žene

Ako muškarac naredi drugom muškarcu da ga oženi određenom ženom, a taj muškarac ga oženi dvema ženama jednim ugovorom, onda su oba braka nevažeća.

Već smo objasnili ovu stvar. Prema početnom mišlenju Ebû Yusûfa (r.a.h.), brak jednog od njih je validan, bez obzira koji je to. Muž određuje koji je to. Ako je muškarac naložio svom staratelju da ga oženi određenom ženom, a staratelj ga oženi i tom određenom ženom i drugom ženom jednim ugovorom, onda je brak žene koju je naručio validan. To je zato što je staratelj ispunio muževljevo naređenje u vezi sa ugovorom sa ovom ženom. Međutim, u ugovoru sa drugom ženom, staratelj ne samo da ispunjava muževljevo naređenje već deluje nezavisno (nezakonito). Zato je brak sa ženom koju je muž naručio validan, dok je drugi brak uslovljen muževljevom dozvolom (suspendovani brak).

Allah Svemogući najbolje zna. Njemu Uzvišenom je povratak.

NAFAKA (IZDRŽAVANJE)

Obaveza muža plaćanja alimentacije

Obaveza osobe da izdržava druge zasniva se na različitim razlozima.To uključuje bračne ugovore, odnos između gospodara i roba i krvno srodstvo. Ovaj odeljak se bavi izdržavanjem supružnika. Dokazi u vezi sa izdržavanjem udate žene su sledeći: Uzvišeni Allah je rekao:

وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ ۞ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦ ۚ وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ۗ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ۗ وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ ءَاتَيْتُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bakara 2/233].

[5/181]

Uzvišeni Allah takođe kaže:

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ وَبِمَآ أَنفَقُوا۟ مِنْ أَمْوَٰلِهِمْ ۚ فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُ ۚ وَٱلَّٰتِى تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهْجُرُوهُنَّ فِى ٱلْمَضَاجِعِ وَٱضْرِبُوهُنَّ ۖ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا۟ عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيًّا كَبِيرًا

34. Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju brigu voditi, jer i Allah njih štiti. A one čijih se neposlušnosti pribojavate, vi posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih i udarite; a kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! – Allah je, zaista, uzvišen i velik! [en-Nisâ 4/34].

U drugom ajetu, Uzvišeni Allah kaže:

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا۟ عَلَيْهِنَّ ۚ وَإِن كُنَّ أُو۟لَٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا۟ عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ ۚ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ ۖ وَأْتَمِرُوا۟ بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ ۖ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ

6. Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk 65/6].

Značenje ovog ajeta je: “Obezbedi im sklonište u svom domu i obezbedi im život prema svojim mogućnostima“.

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je takođe rekao:

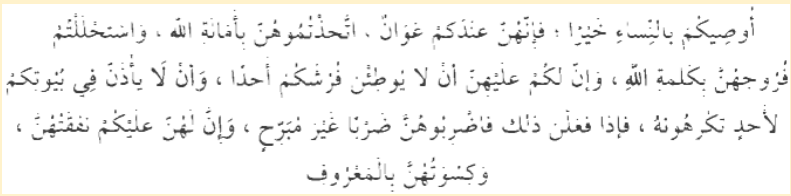
أُوصِيكُمْ بِالنِّسَاءِ خَيْرًا ؛ فَإِنَّهُنَّ عِنْدَكُمْ عَوَانٌ ، اتَّخَذْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللهِ ، وَاسْتَحْلَلْتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللهِ ، وَإِنَّ لَكُمْ عَلَيْهِنَّ أَنْ لَا يُوطِئْنَ فُرُشَكُمْ أَحَدًا ، وَأَنْ لَا يَأْذَنَّ فِي بُيُوتِكُمْ لِأَحَدٍ تَكْرَهُونَهُ ، فَإِذَا فَعَلْنَ ذَلِكَ فَاضْرِبُوهُنَّ ضَرْبًا غَيْرَ مُبَرِّحٍ ، وَإِنَّ لَهُنَّ عَلَيْكُمْ نَفَقَتُهُنَّ ، وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

“Savetujem vam da se dobro ophodite prema ženama. Jer su vam poverene na brigu i zaštitu. Uzeli ste ih kao amanet od Allaha Te‘âlâ. Dozvoljeno vam je da imate odnose sa njima, po reči Allaha Te‘âlâ. Vaše pravo nad njima je da ne dozvole nikome da vam oskrnavi krevet i da ne puste nikoga koga ne volite u vašu kuću. Ako to učine, onda ih udarite na način koji im ne nanosi štetu. Njihovo pravo nad vama je da im obezbedite hranu i odeću u skladu sa običajem“.[168]

(168. Tirmizî, Radâ' 11; Nesâî, Sunen-i Kubrâ, V/372; Ibn Mâce, Nikâh 3; Aclûnî, Kesfu'l-Hafâ, I/130.).

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je rekao Hindi:

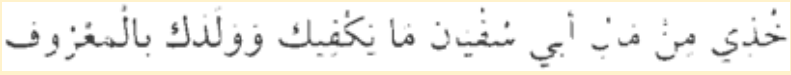
خُذِي مِنْ مَالِ أَبِي سُفْيَانَ مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ

“Uzmi od Ebû Sufjanove imovine dovoljno za sebe i svoje dete, prema običaju“.[169]

(169. Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/39; Buhârî, Buyû‘ 2097; Muslim, Akdiye 7; Ebû Dâvûd, Buyû‘ 79; Nesâî, Adâbu'l-kuzât 31; Ibn Mâce, Ticârât 65; Ibn Hibbân, Sahih, X/68; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/275.).

Pošto žena, ograničavajući se i povlačeći se od drugih zadataka, posvećuje svoje vreme svom mužu, ona ima pravo na deo njegove imovine koji joj je dovoljan. Ovo je slično poreskom službeniku koji, provodeći sve svoje vreme sa siromašnima, ima pravo na deo njihove imovine koji mu je dovoljan. Slično tome, sudija, posvećujući svoje vreme muslimanima, ima pravo na deo njihove imovine koji mu je dovoljan.

Načini isplate izdržavanja ženi

Svativši ovo, možemo reći da postoje dva načina da se ženi obezbedi izdržavanje: ili tako što joj se ponude sredstva da dobije ono što joj je potrebno, ili tako što joj se da ono što joj je potrebno. Zato, ako muž obezbeđuje ženi ono što joj je potrebno za hranu, a ona ima sredstva da jede ono što joj je dovoljno, ona nema pravo da zahteva izdržavanje od svog muža. Ako muž nije u ovoj situaciji, a žena ga tuži na sudu radi dodele izdržavanja, odredit će se mesečni iznos izdržavanja dovoljan prema običaju. Jer je legitimno propisano da izdržavanje bude dovoljno. Zato se određuje iznos za koji se zna da je dovoljan za ženu. U ovoj se stvari u obzir uzima običaj. Iznos koji je u skladu sa običajem nije ni nedovoljan ni rasipnički. Jer, sudija mora u obzir uzeti korist obe strane. To se postiže kroz ono što je u skladu sa običajem.

Priroda odeće kod izdržavanja

Slično tome, sudija naređuje da se ženi obezbedi odeća pogodna i za zimu i za leto. To je zato što ljudski opstanak zavisi od toga. Kao što ljudi ne mogu da žive bez hrane, ne mogu ni bez odeće. Potrebe za odećom variraju u zavisnosti od vremena i mesta. Zato se u pogledu odeće u obzir uzimaju i običaji.

Održavanje sluškinje (sluge, poslugu)

Ako žena ima sluge, sudija će odrediti izdržavanje za jednog slugu. To je zato što je muž obavezan da se brine o potrebama svoje žene, od kojih je najvažnija priprema hrane. Sluga žene zauzima mesto muža u pripremi hrane. Zato, prema običaju, izdržavanje sluge postaje obaveza muža.

Izdržavanje sluge žene ne može biti jednako izdržavanju žene. U stvari, neki su učenjaci rekli: "Sudija će odrediti isplatu najnižeg iznosa izdržavanja koji siromašni muž može da priušti za slugu žene".

Prema Ebû Hanîfi i Mehammedu (r.a.h.), sudija će odrediti izdržavanje samo za jednog slugu. Međutim, prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), sudija će odrediti izdržavanje za dve sluge. To je zato što ženi mogu biti potrebni dve sluge, jedan za kućne poslove, a drugi za stvari koje bi ženi mogle biti potrebne van kuće.

Ebû Hanîfe i Mehammed (r.a.h.) kažu: "Potrebe žene uglavnom zadovoljava jedan sluga. Više od jednog sluge je samo ukras i luksuz. Izdržavanje koje muž mora da plaća je dovoljno za ženu. Sudija ne može odrediti više od iznosa izdržavanja koji je dovoljan za ženu, niti može povećati izdržavanje sluge. Ako sudija treba da odredi izdržavanje za dve sluge, može odrediti više od toga. Ovo se nastavlja unedogled".

[5/182]

Kriterijumi za određivanje visine izdržavanja

Prema očiglednom rivâjetu, bogatstvo i siromaštvo muža se uzimaju u obzir kada je u pitanju izdržavanje. Uzvišeni Allah kaže sledeće po ovom pitanju:

لَّا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ إِن طَلَّقۡتُمُ ٱلنِّسَآءَ مَا لَمۡ تَمَسُّوهُنَّ أَوۡ تَفۡرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةٗ وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى ٱلۡمُوسِعِ قَدَرُهُۥ وَعَلَى ٱلۡمُقۡتِرِ قَدَرُهُۥ مَتَٰعَۢا بِٱلۡمَعۡرُوفِۖ حَقًّا عَلَى ٱلۡمُحۡسِنِينَ

236. Nije vaš grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite, ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom, zakonom propisanim: imućan prema svome stanju, a siromah prema svome; to je dužnost za one koji žele dobro djelo učiniti. [el-Bekara 2:236].

On Te'âlâ, dalje kaže:

لِيُنفِقۡ ذُو سَعَةٖ مِّن سَعَتِهِۦۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيۡهِ رِزۡقُهُۥ فَلۡيُنفِقۡ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفۡسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَاۚ سَيَجۡعَلُ ٱللَّهُ بَعۡدَ عُسۡرٖ يُسۡرٗا

7. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao; Allah će, sigurno, poslije tegobe, slast dati. [et-Talâk 65/7]

U ovim ajetima, Uzvišeni Allah kaže da je odgovornost srazmerna nečijim mogućnostima, a izdržavanje koje muškarci moraju da plaćaju određeno je prema njihovim okolnostima.

Hassâf (r.a.h.) u svojoj knjizi navodi da visinu izdržavanja treba odrediti uzimajući u obzir okolnosti oba supružnika. S'hodno tome, ako su oboje bogati, žena ima pravo na izdržavanje srazmerno bogatstvu bogatog. Ako je žena siromašna, a njen muž bogat, ona dobija manje izdržavanje nego što bi bogata žena dobila, jer je čak i manji iznos dovoljan za njene potrebe. Ako je žena bogata, a njen muž siromašan, ona dobija veće izdržavanje nego što bi siromašna žena dobila, jer samo tim iznosom može da zadovolji svoje potrebe.

U Zâhiru'r-Rivâye se navodi: Kada se žena uda za siromašnog čoveka, ona pristaje da prima izdržavanje srazmerno siromaštvu siromašnog. Zato ona ne može zahtevati više nego što je prikladno okolnostima njenog muža.

Prema hanefijskoj školi, ne postoji fiksni iznos za izdržavanje za hranu.

Hrana koja se daje kao izdržavanje

Šâfiîa (r.a.h.) je po ovom pitanju izjavio sledeće: "Količina hrane je određena kao dva muda dnevno za bogatog muža, jedan i po mud za umereno imućnog muža i jedan mud za siromašnog muža".

Šâfiîin (r.a.h.) stav nije jak. Jer je glavni cilj da se primaocu izdržavanja obezbedi dovoljno hrane. Ovo varira u zavisnosti od ljudske konstitucije, njihovih godina (mladost i starost) sa vremena na vreme. Zato je ograničavanje hrane na određenu količinu štetno za jednog od supružnika.

Iako je Muhammed (r.a.h.) u svojoj knjizi "el-Asl" naveo da "Ako je muž siromašan, za ženu se određuju četiri ili pet dirhema mesečno, a za slugu tri dirhema ili više ili manje", ovo nije obavezujuće ograničenje. Jer, ovo varira u zavisnosti od cene, da li je skupo ili jeftino, te se razlikuje od regiona do regiona i sa vremena na vreme. Zato se ograničavanje izdržavanja na određeni novčani iznos ne razmatra. Muhammed (r.a.h.) je pomenuo ovu količinu na osnovu situacije kojoj je lično svedočio tokom svog života.

Dužnost je sudije da odredi količinu koja će biti dovoljna ženi, u skladu sa običajem, u svakom trenutku i na svakom mestu.

Sudija će odrediti količinu suhe hrane koja treba da se da ženi, kao i namirnice koje treba dati uz nju. Jer se hleb obično jede samo sa prilogom.

Što se tiče tumačenja ajeta:

لَا يُؤَاخِذُكُمُ ٱللَّهُ بِٱللَّغۡوِ فِيٓ أَيۡمَٰنِكُمۡ وَلَٰكِن يُؤَاخِذُكُم بِمَا عَقَّدتُّمُ ٱلۡأَيۡمَٰنَۖ فَكَفَّٰرَتُهُۥٓ إِطۡعَامُ عَشَرَةِ مَسَٰكِينَ مِنۡ أَوۡسَطِ مَا تُطۡعِمُونَ أَهۡلِيكُمۡ أَوۡ كِسۡوَتُهُمۡ أَوۡ تَحۡرِيرُ رَقَبَةٖۖ فَمَن لَّمۡ يَجِدۡ فَصِيَامُ ثَلَٰثَةِ أَيَّامٖۚ ذَٰلِكَ كَفَّٰرَةُ أَيۡمَٰنِكُمۡ إِذَا حَلَفۡتُمۡۚ وَٱحۡفَظُوٓاْ أَيۡمَٰنَكُمۡۚ كَذَٰلِكَ يُبَيِّنُ ٱللَّهُ لَكُمۡ ءَايَٰتِهِۦ لَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ

89. Allah vas neće kazniti ako se zakunete nenamjerno, ali će vas kazniti ako se zakunete namjerno. Otkup za prekršenu zakletvu je: da deset siromaha običnom hranom kojom hranite čeljad svoju nahranite, ili da ih odjenete, ili da roba ropstva oslobodite. A onaj ko ne bude mogao – neka tri dana posti. Tako se za zakletve vaše otkupljujte kada se zakunete; a o zakletvama svojim brinite se! Eto, tako vam Allah objašnjava propise Svoje da biste bili zahvalni. [el-Mâide 5/89].

rečeno je: Najbolja hrana kojom čovek hrani svoju porodicu je hleb i meso. Umerena hrana je hleb i maslinovo ulje. Najniži nivo hrane je hleb i mleko. Posebno u vrućim predelima, nemoguće je bez ulja. Zato je na tim mestima ulje među osnovnim potrepštinama kao i hleb.

"Ako žena nema slugu, sudija ne naređuje mužu da plaća izdržavanje sluge".

Prema onome što se prenosi od Zufera (r.a.h.), sudija naređuje izdržavanje sluge. Jer, muž je dužan da obezbedi hranu i druge potrebe za svoju žene. Ako to ne učini sam, naređuje ženi da plati izdržavanje sluge. Tada žena ili sama obavlja te poslove ili angažuje slugu.

Prema Zâhiru'r-Rivâye'tu, pravo žene na izdržavanje sluge zavisi od toga da li poseduje slugu ili ne. Ako nema slugu, nema pravo na izdržavanje sluge. Ovo je slično vojniku u pešadiji koji, čak i ako je pokazao više zasluga od konjice, nema pravo na deo konjice.

[5/183]

Hrana koja se daje kao izdržavanje

Zimska odeća koju siromašni muž treba da da svojoj ženi je košulja, gornji deo od tkanine zut, mahrama za glavu iz regiona Sabur i najjeftiniji kaput koji će joj biti dovoljan i grejati je. Takođe treba da da svom sluzi pamučnu košulju, pantalone (da pokrije donji deo tela) i najjeftiniji kaput.

Letnja odeća za slugu je pamučna košulja i pantalone. Letnja odeća za ženu je košulja, gornji deo i mahrama za glavu.

Ako je muž bogat, treba da da svojoj ženi osam ili devet dirhema[170], a svom sluzi četiri ili pet dirhema kao izdržavanje. Zimska odeća koju bogati muž treba da da svojoj ženi je jevrejska ili heratska tkana košulja, haljina od tkanine dinever, mahrama za glavu od čiste svile i azerbejdžanski tkani kaput. Treba da da svom sluzi košulju zut, pamučne pantalone i jeftin kaput.

(170. U vreme Hz.Poslanika (s.a.v.s.), približno 5 dirhema srebra) (Cena novca je cena ovce.)

Odeća koja se daje ženi za Leto je sabur košulja, lanena haljina i mahrama za glavu od čiste svile. Takođe daje svom sluzi košulju i pantalone poput ovih“.

Ukratko: Iz razloga koji smo prethodno naveli, Muhammed (r.a.h.) (procena alimentacije u novčanom smislu se ne smatra validnom).

Ono što je Muhammed (r.a.h.) rekao o odeći zasnivalo se na običajima ljudi njegovog vremena. Odeća može da varira u zavisnosti od intenziteta hladnoće i vrućine od regiona do regiona, kao i običaji koje ljudi slede u svakoj eri u vezi sa onim što nose. Zato, kada sudija donosi presudu po ovom pitanju, uzima u obzir običaje naroda.

Nigde Muhammed (r.a.h.) nije pomenuo izar (odeću koja pokriva donji deo tela) i meskirt (kožne čarape) kada je nabrajao odeću žena. Pomenuo je izar kada je nabrajao odeću sluškinje, ali ne i meskirt. Ako sluškinja izađe zbog nekih potreba, daje joj se meskirt ili cipele da bi bila zadovoljna. Žena je, međutim, obavezna da ostane kod kuće i zabranjeno joj je da izlazi. Zato, nema pravo da primi meskirt ili cipele od svog muža. Slično tome, ona nema pravo da primi izar. Jer, žena je obavezna da se pripremi za svog muža. Mužu se ne može narediti da uzme nešto što ga sprečava da ispuni svoje pravo. Zato se izar (prekrivač oko struka) ne pominje među odećom koju žena treba da nosi.

Izdržavanje se sastoji u obezbeđivanju žene dovoljno hrane svakodnevno. Odeća se određuje dva puta godišnje, svakih šest meseci. Ako muž obezbedi odeću, ne može mu se narediti da obezbedi više pre nego što istekne dato vreme. Međutim, ako se odeća pocepa ili pohaba pre nego što istekne vreme, iako ju je žena obično nosila, ima pravo na novu. To je zato što se podrazumeva da odeća nije dovoljna za njene potrebe. Ako žena odloži datu odeću i ne koristi je, a ona ostane u dobrom stanju nakon isteka vremena, ima pravo na novu. To je zato što bi se odeća pohabala da ju je nosila. Njeno se pravo ne smanjuje zbog toga što je nije nosila. Potreba se smatra obnovljenom sa obnovom vremena.

Odeća drugih bliskih srodnika nije takva. U tom slučaju, ono što se uzima u obzir jeste postojanje stvarne potrebe. Ako je prethodno primljena odeća ostala u dobrom stanju, to znači da nema potrebe za drugim odevnim predmetom.

U našem slučaju, ne razmatra se da li postoji stvarna potreba ili ne. Jer, čak i ako žena ima odeću, ima pravo da dobije novu odeću od svog muža. Zato smo doneli različite presude u vezi sa potrebama za odećom bliskih rođaka i potrebama žena.

"Ako je muž čovek poznat po svom bogatstvu, njegova će žena dobijati petnaest dirhema svakog meseca, a njena će sluškinja dobijati pet dirhema svakog meseca. Kao zimsku odeću, žena može dobiti jevrejsku tkanu košulju, haljinu Herat i krzneni kaput, ili svilenu košulju i mahramu za glavu od čiste svile. Njena će sluškinja takođe imati pravo na jevrejsku tkanu košulju, izar (prekrivač oko struka), ogrtač, kaput i par čarapa".

[5/184]

Muhammed (r.a.h.) je kasnije rekao: "Nije potrebno određivati izdržavanje u dirhemima, jer cene variraju. Izdržavanje se određuje u iznosu dovoljnom za svaku eru. Uzima se u obzir vrednost onoga što je dovoljno za ženu. Zatim se ovaj iznos mesečno određuje za ženu, a plaća ga muž".

Već smo objasnili ovu stvar. Izraz "određeno mesečno" zasniva se na običajima ljudi u to vreme.

Vreme plaćanja izdržavanja

Neki kasniji učenjaci hanefijske škole mišlenja, sledeći imame, takođe razmatraju situaciju muža po ovom pitanju. Prema njima, ako je muž trgovac, izdržavanje se određuje dnevno, jer bi mu bilo teško da ga plati odjednom na mesečnom nivou. Ako je muž trgovac, naređuje mu se da plaća izdržavanje mesečno. Ako muž ostvaruje prihod od polja, naređuje mu se da plaća izdržavanje godišnje, jer mu je najlakše da plati kada svake godine prikuplja prihod od svojih polja. Trgovcu je lahko plaćati izdržavanje kada svakog meseca prikuplja zakupninu od prodavnica i drugih mesta. Trgovcu je lakše plaćati izdržavanje jer ga zarađuje svakodnevno.

Zahtev garancije od muža za izdržavanje

Od muža se ne može zahtevati da bude garant za plaćanje alimentacije ni pod kojim okolnostima, jer buduća alimentacija još uvek nije neophodna. Osoba ne može biti primorana da pruži garanta za nešto što nije njena odgovornost. Međutim, prošle isplate alimentacije podležu istim pravilima kao i drugi dugovi; mužu se nalaže da ih plati, ali ne može biti primoran da pruži garanta.

Neplaćeni dugovi za izdržavanje

Ako žena tuži svog muža za prošle isplate izdržavanja iz perioda za koji sudija nije odredio izdržavanje, prema hanefijskoj školi mišlenja, ništa se iz tog perioda ne plaća. Prema šafijskoj školi, sudija naređuje isplatu bilo kojeg neisplaćenog izdržavanja iz prethodnog perioda. Ovo se pitanje zasniva na sledećem:

Prema hanefijskoj školi, izdržavanje nije dug osim ako ne postoji sudska presuda ili međusobni sporazum između supružnika.

Međutim, prema šafijskoj školi, izdržavanje je dug. To je zato što se obaveza plaćanja izdržavanja utvrđuje bračnim ugovorom. Zato, nakon što je ugovor zaključen, baš kao i kod miraza, nije potrebna sudska presuda ili sporazum između stranaka da bi se to smatralo dugom. Štaviše, obaveza plaćanja izdržavanja zavisi od toga da li muž održava kontrolu nad ženom nakon bračnog ugovora. Ova situacija dobija na snazi nakon ugovora. Zato, baš kao što se zakupnina mora platiti po dobijanju koristi nakon ugovora o zakupu, alimentacija postaje dug bez potrebe za sudskom presudom.

Naši su dokazi po ovom pitanju sledeći: izdržavanje je poklon koji se daje bez naknade. Stvari date bez naknade ne postaju definitivne samim ugovorom, osim ako ne postoji pojačavajuća okolnost. Zar ne vidite da se pokloni i sadaka ove prirode izvršavaju tek po prijemu? To možemo objasniti na sledeći način: Izdržavanje nije cena za korist od ženske seksualnosti. Cena za žensku seksualnost je miraz. Jedna stvar u istom ugovoru ne zahteva dve cene. Štaviše, cena za seksualnu korist mora se platiti u jednom iznosu, jer muž dobija seksualnu korist u potpunosti odjednom. Zato izdržavanje ne može biti cena za korist od žene i držanje nje pod svojom kontrolom. Jer je ovo raspolaganje koje muž čini na svojoj imovini. Ovo raspolaganje ne zahteva plaćanje bilo kakve cene. Iz ovih se objašnjenja razume da se izdržavanje daje bez naknade. Presuda o izdržavanju se donosi ili sudskom presudom ili međusobnim sporazumom supružnika. Sa druge strane, ovo je legitimno izdržavanje koja je dovoljna da zadovolji potrebe žene. Zato nema duga osim ako ne postoji sudska presuda. Zar ne vidite da alimentacija koja se plaća roditeljima i deci takođe ne postaje dug samo protokom vremena? Isto važi i za izdržavanje koja se plaća supružniku.

Presuda o ženi koja pozajmljuje novac u ime svog muža

Slično tome, ako žena pozajmi novac u ime svog muža bez sudskog naloga ili međusobnog sporazuma između stranaka, ovaj dug ne postaje odgovornost muža. To je zato što žena nema pravo da pozajmljuje u ime svog muža; ona samo ima ovlašćenje da raspolaže stvarima koje se tiču nje same. Stoga, stvari koje pozajmi postaju njena odgovornost. Trošenje onoga što pozajmi isto je kao i trošenje njene druge imovine. S'hodno tome, žena ne može ništa da potraži od svog muža za ove troškove. Međutim, ako sudija odredi mesečno izdržavanje za muža, ili ako se supružnici međusobno dogovore o mesečnom iznosu, a zatim muž nestane ili bude zatvoren zbog duga za izdržavanje, žena može da zahteva neplaćeno izdržavanje od njega, bez obzira da li je pozajmila novac u njegovo ime ili ne. To je zato što se pravo žene na izdržavanje utvrđuje sudskim nalogom ili međusobnim sporazumom između supružnika. Ovlašćenje muža da preuzme odgovornost je veće od ovlašćenja sudije da ga pozove na odgovornost.

[5/185]

Od Kadi Šurejha (r.a.h.) se prenosi da je rekao: “Ako žena čiji je muž nestao uzme zajam u njegovo ime, ona zapravo uzima zajam samo u svoje ime“. Šurejh je pod ovim mislio da žena treba da uzme zajam kada joj sudija ne naloži da plaća izdržavanje ili joj naloži da plaća alimentaciju, ali joj ne dozvoli da pozajmi novac. Međutim, ako joj sudija naloži da pozajmi novac u ime svog muža, dug postaje odgovornost muža. To je zato što sudija ima autoritet nad mužem. Sudijina naredba ženi da pozajmi novac u ime svog muža je kao da naređuje samom mužu.

Presuda o izdržavanju protiv nestalog muža

“Ebû Hanîfe (r.a.h.) je rekao: 'Ne smatram da je dozvoljeno da sudija odredi izdržavanje za nestalog muža.'

Jer, odredivanje izdržavanja za nestalog muža nameće odgovornost njemu. Međutim, sudija nema ovlašćenje da nametne odgovornost nestaloj osobi.

Ako žena ima dete sa svojim nestalim mužem i zahteva izdržavanje za sebe i dete, sudija će odrediti izdržavanje za malu decu, žene i muškarce koji pate od hroničnih bolesti. Muškarci bez takvih bolesti nemaju pravo na izdržavanje. **Naređuje im se da sami zarađuju za život radom. Muškarci koji pate od hroničnih bolesti nisu sposobni za rad**. Žene su očigledno nesposobne za rad. Naređivanje ženi da radi izazvalo bi razdor, jer, kada je žena obavezna da radi, ona zarađuje za život svojom seksualnošću“.

Izdržavanje za neudatu punoletnu ćerku ili ženu

Kada žena nema muža, ona je, u smislu pravnog položaja, kao mlada devojka. Kao što je izdržavanje mlade devojke odgovornost njenog oca jer joj je potrebno, isto važi i kada se ne uda nakon puberteta. Jer se potrebe devojke povećavaju kada dostigne pubertet. Dokaz za ovo je hadis koji smo prethodno preneli (kada je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao Hind):

خُذِي مِنْ مَالِ أَبِي سُفْيَانَ مَا يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ

“Uzmi od Ebû Sufjanove imovine dovoljno za sebe i svoje dete, prema običaju“.[171]

(169. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/39; Buhârî, Buyû‘ 2097; Muslim, Akdiye 7; Ebû Dâvûd, Buyû‘ 79; Nesâî, Adâbu'l-kuzât 31; Ibn Mâce, Ticârât 65; Ibn Hibbân, Sahih, X/68; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/275.).

Sa druge strane, troškovi dojenja deteta su odgovornost oca prema ajetu (nass). Uzvišeni Allah kaže:

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُوْلَـٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُواْ عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُواْ بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ

6. Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et- Talâk 65/6].

To je potreba deteta sve dok nastavlja da sisa. Ovo ukazuje na to da je očeva dužnost da se brine o detetu sve dotle dok mu potrebe za tim trajau.

Izdržavanje starije dece se isplaćuje njima. Jer je izdržavanje njihovo pravo. Imaju sposobnost da ostvare svoja prava. Niko nema starateljstvo nad njima.

Izdržavanje mlađe dece je povereno ženi. Jer je mlađe dete pod brigom žene (u njenom krilu). Žena mu priprema hranu. Zato je izdržavanje deteta povereno ženi.

Muhammed (r.a.h.) je zatim precizirao iznos u dirhemima i količinu odeće koju siromašni muž treba da plati za svoje malo dete. Kao što smo ranije objasnili u vezi sa izdržavanjem žene, ono što treba u obzir uzeti po ovom pitanju je iznos koji će biti dovoljan za primaoca izdržavanja. To se jasnije vidi u slučaju izdržavanja deteta. Jer, potreba varira u zavisnosti od uzrasta deteta. U tom se pogledu ne uzimaju u obzir nikakva obavezujuća ograničenja. Ako je muž imućan, dužan je da odredi veći iznos za izdržavanje i odeću koliko sudija smatra prikladnim. Kao što se običaj u obzir uzima po pitanju izdržavanja supružnika, tako se i u ovoj stvari u obzir običaj uzima.

Žena pristaje na nedovoljno izdržavanje

Ako se žena sa suprugom dogovori o iznosu izdržavanja koji joj nije dovoljan, ima pravo da odustane od tog sporazuma i zahteva iznos koji joj je dovoljan.

[5/186]

Zato što je izdržavanje neophodna u ratama. Ako žena pristane na iznos koji nije dovoljan za njene potrebe, to je odustajanje od svog prava pre nego što je to zaista neophodno. Ovo je nevažeće. Zar ne vidite da ako žena oslobodi muža izdržavanja, njegovo izdržavanje ne prestaje? Sa kirijom je drugačije. Zato što je dozvoljeno odustati od dela kirije nakon što je sklopljen ugovor o zakupu, ali pre nego što se primi korist. Nema neslaganja među učenjacima po ovom pitanju. Zato što kod zakupa postoji ugovor koji zahteva kiriju. Da bi smanjenje kirije bilo validno, ugovor se smatra kao da je kirija zaista neophodna. Međutim, kod izdržavanja, razlog za nužnost plaćanja nije bračni ugovor. Već je razlog taj što se žena posvetila službi svom mužu. Ovo se može obnavljati u bilo kom trenutku. Zato je nevažeće da se žena odrekne svog prava na alimentaciju pre nego što se nužnost ispuni.

Ovo pitanje možemo objasniti na sledeći način: Izdržavanje je legitimno da bi se zadovoljile potrebe. Ako se supružnici dogovore o iznosu koji je nedovoljan za ženu, to ne postiže svrhu, već dovodi do uništenja svrhe. Zato bi ovo bilo nevažeće. Isto važi i ako sudija dosudi ženi nedovoljan iznos izdržavanja. Jer, kada sudija utvrdi nedovoljan iznos izdržavanja, postaje jasno da je njegova presuda pogrešna. Zato mora ispraviti svoju grešku tako što će ženi dosuditi iznos izdržavanja koji je dovoljan.

Muž kome je naređeno da plaća izdržavanje postao je bogat

Ako sudija naloži mužu da plaća izdržavanje, a zatim se muž obogati i žena ga tuži, muž je i dalje dužan da plaća izdržavanje.

Jer, kao što smo i ranije objasnili, izdržavanje se zahteva postepeno (trenutak po trenutak). Zato se situacija muža stalno razmatra. Kao što sudija ne može da naloži mužu da plaća izdržavanje nakon što se obogati, prethodno doneta presuda ne ostaje na snazi. Ranije je mužu bilo naređeno da plaća izdržavanje zbog siromaštva. Kada izgovor prestane da postoji, ovo postaje nevažeće. Ovo je slično sledećem: osoba koja počne da ispunjava kefâret posta posteći zbog siromaštva, ako se obogati dok izdržava kefâret posta, dužna je da plaća izdržavanje svojom imovinom.

Situacije u kojima žena nema pravo na izdržavanje

Žena ne može primati izdržavanje ako nestane ili odbije da se preseli u kuću svog muža ili gde god on želi, čak i ako joj je muž u potpunosti isplatio miraz.

Žena koja ne posluša svog muža (bez dozvole) ne može primati izdržavanje. Uzvišeni Allah kaže:

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعۡضَهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ وَبِمَآ أَنفَقُواْ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡۚ فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٞ لِّلۡغَيۡبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُۚ وَٱلَّٰتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهۡجُرُوهُنَّ فِي ٱلۡمَضَاجِعِ وَٱضۡرِبُوهُنَّۖ فَإِنۡ أَطَعۡنَكُمۡ فَلَا تَبۡغُواْ عَلَيۡهِنَّ سَبِيلًاۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيّٗا كَبِيرٗا

34. Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju brigu voditi, jer i Allah njih štiti. A one čijih se neposlušnosti pribojavate, vi posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih i udarite; a kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! – Allah je, zaista, uzvišen i velik! [en-Nisâ 4/34].

Ajet naređuje da se neposlušnoj ženi spreči pravo da bude sa svojim mužem. Ovaj ajet ukazuje da je u takvoj situaciji prvenstveno sprečeno izdržavanje žene. Jer je zajednički boravak koristan za oba supružnika. Međutim, korist od izdržavanja pripada samo ženi. Štaviše, žena stiče pravo na izdržavanje tako što se potčinjava svom mužu i posvećuje se njegovim poslovima.

Ako to izbegava, počinila je nepravdu. Pošto je eliminisala situaciju koja zahteva izdržavanje, nema pravo na njega.

Kada je Šurejh (r.a.h.) upitan: “Da li žena koja ne posluša svog muža ima pravo na izdržavanje?“, rekao je: “Da“. Kada je upitan: “Koliko?“, odgovorio je: “Vreća puna zemlje“. To znači: “Žena nema pravo na izdržavanje“.

Ako muž ne plati ženi miraz, a žena izbegava da se podnese dok ne dobije miraz, ona ima pravo na izdržavanje. Jer, u ovom slučaju, žena se nije podnela na osnovu prava. Zato, sa pravnog stanovišta, ona nije eliminisala situaciju koja zahteva izdržavanje. Naprotiv, muž, time što ne daje miraz na koji njegova žena ima pravo, eliminiše njeno pravo. Štaviše, i alimentacija i miraz su prava žene. Potraživanje jednog prava žene ne negira ostala.

Slično tome, prema očiglednom rivâjetu, presuda je ista čak i ako muž nije imao seksualni odnos sa svojom ženom. Međutim, prema rivâjetu od Ebû Yusûfa (r.a.h.), ako se žena ne preda da bi primila miraz pre konzumacije, nema pravo na izdržavanje. Prema ovom rivâjetu, Ebû Yusûf (r.a.h.) je izgleda smatrao preselenje žene u kuću njenog muža preduslovom za izdržavanje. Ako se to ne dogodi, žena nema pravo na izdržavanje. Međutim, kada se žena preseli u kuću svog muža a izdržavanje dospe, ovo se pravo eliminiše samo ako žena nepravedno odbije da se preda.

[5/187]

Prema očiglednom rivâjetu, čak i ako se žena ne useli u kuću svog muža nakon što je bračni ugovor važeći, ona ima pravo na izdržavanje. Zar ne vidite da ako muž ne želi da se žena useli u njegovu kuću, žena ima pravo da zahteva izdržavanje? Isto važi i ako se ne preda da bi dobila miraz.

Ako se neposlušna žena vrati u kuću svog muža, ona ima pravo na izdržavanje. Jer, ono što je uzrokovalo da se žena odrekne izdržavanja bila je njena neposlušnost. To je otklonjeno. Dokaz za ovo je sledeći ajet:

ٱلرِّجَالُ قَوَّٰمُونَ عَلَى ٱلنِّسَآءِ بِمَا فَضَّلَ ٱللَّهُ بَعۡضَهُمۡ عَلَىٰ بَعۡضٖ وَبِمَآ أَنفَقُواْ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡۚ فَٱلصَّٰلِحَٰتُ قَٰنِتَٰتٌ حَٰفِظَٰتٞ لِّلۡغَيۡبِ بِمَا حَفِظَ ٱللَّهُۚ وَٱلَّٰتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَٱهۡجُرُوهُنَّ فِي ٱلۡمَضَاجِعِ وَٱضۡرِبُوهُنَّۖ فَإِنۡ أَطَعۡنَكُمۡ فَلَا تَبۡغُواْ عَلَيۡهِنَّ سَبِيلًاۗ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلِيّٗا كَبِيرٗا

34. Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu trebaju brigu voditi, jer i Allah njih štiti. A one čijih se neposlušnosti pribojavate, vi posavjetujte, a onda se od njih u postelji rastavite, pa ih i udarite; a kad vam postanu poslušne, onda im zulum ne činite! – Allah je, zaista, uzvišen i velik! [en-Nisâ 4/34].

Da li se mladoj dami plaća izdržavanje?

"Prema hanefijskoj školi mišlenja, devojka koja je premlada za seksualni odnos, u poređenju sa svojim vršnjacima, nema pravo da prima izdržavanje".

Prema Šâfiiî (r.a.h.), ona ima pravo na izdržavanje. Jer je izdržavanje imovina koja se mora platiti bračnim ugovorom. Baš kao i kod miraza, mlađi i stariji supružnici su jednaki u izdržavanju. Neophodnost izdržavanja je za potrebe supružnika. Mladoj devojci je podjednako potrebno izdržavanje kao i starijem robu. Zar ne vidite da je, kao što je potrebno dati izdržavanje starijem robu zbog vlasništva, tako je potrebno dati i mlađem robu? Isto važi i za izdržavanje zbog braka.

Naši hanefijski dokazi po ovom pitanju su sledeći: U ovoj situaciji, mlada se devojka nije predala svom mužu u njegovoj kući. Zato ona nema pravo na izdržavanje kao neposlušna (nâšiza) žena. Jer, veoma mlada devojka ne može sama da se useli u kuću svog muža; tamo je odvode drugi. Štaviše, ona nije odvedena u kuću svog muža da tamo ostane. U ovom slučaju, ona je kao žena koja je na silu odvedena u kuću svog muža. Štaviše, pravo žene na izdržavanje od muža proizilazi iz njenog posvećivanja njegovim potrebama. Mlada devojka, iz nekog razloga, nema pravo na ovo, i to predstavlja prepreku koju je sama žena sebi stvorila. Zato ona nema pravo na izdržavanje. To nije slučaj sa robinjom. Njeno se pravo na izdržavanje zasniva isključivo na vlasništvu njenog muža. Ovo se ne menja u zavisnosti od njenih godina ili statusa.

Kada žena dostigne stanje u kojem je sposobna za seksualni odnos, ona ima pravo na izdržavanje bez obzira na to da li je njen muž mlad ili star. To je zato što se predala domaćinstvu svog muža, stavljajući se na raspolaganje za njegove potrebe. Muž nije u mogućnosti da primi ono što mu pripada zbog invaliditeta u sebi. Ovo ne negira pravo žene na izdržavanje.

Obaveza izdržavanja maloletnog muža koji nema imovinu

Ako je muž maloletan i nema sredstva za plaćanje izdržavanja, izdržavanje njegove žene ne može se zahtevati od njenog oca, osim ako on ne deluje kao garant. To je zato što je pravo žene da prima izdržavanje od muža slično njenom pravu da primi miraz. Kao što otac ne može biti odgovoran za plaćanje miraza svog deteta, osim ako ne deluje kao garant, ne može biti odgovoran ni za izdržavanje.

Kazna koja će biti izrečena zbog duga za izdržavanje

“Bez obzira da li je muž mlad ili star, kada se supruzi naloži da plaća izdržavanje svom mužu koji je siromašan i koji ne može da to sebi priušti, nalaže joj se da pozajmi novac, a zatim ga vrati mužu. Ako sudija zna da muž nije u mogućnosti da plaća ženi izdržavanje i da je siromašan, neće ga pritvoriti“.

Jer, zatvorska kazna ima za cilj da odvrati nekoga ko je očigledno počinio prekršaj. U ovom slučaju, jasno je da muž ima valjan izgovor, a ne prekršaj. Zato, sudija ga ne zatvara. Međutim, on (sudija) štiti ženu tako što joj naređuje da pozajmi novac.

[5/188]

Kada žena pozajmi novac po nalogu sudije, smatra se kao da ga je pozajmila po nalogu muža. Zato, kada muž pronađe sredstva da vrati novac, žena ga dobija od njega. Sudija nije svestan siromaštva muža, pa ako žena zatraži njegovo zatvaranje zbog neplaćanja izdržavanja, sudija ne zatvara odmah muža. Jer, zatvor je oblik kazne koji zaslužuju samo oni koji su počinili prekršaj. Međutim, u ovom slučaju, nije jasno da je muž počinio prekršaj. Zato sudija ne zatvara odmah muža na zahtev žene. Naprotiv, on naređuje mužu da plaća ženi izdržavanje. Obaveštava je da će biti zatvoren ako to ne učini. Ako se žena pojavi pred sudijom još dva ili tri puta te ponovi isti zahtev, sudija zatvara muža jer se razume da je počinio nepravdu zbog toga što nije platio ono što duguje. Ako sudija zna da je muž u nevolji, pušta ga na slobodu. Jer, prema ajetu (nas), dužniku (mužu) treba dati vremena dok ne postigne finansijski prosperitet. Ne smatra se da je počinio nepravdu ako ne može da plati izdržavanje zbog teškoća.

“Kada sudija zatvori osobu na dva ili tri meseca zbog duga izdržavanja ili drugih dugova, treba da ispita stvar“.

U drugim se odeljcima navodi da je ovaj period četiri meseca. Prema Hasanovom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), on je ograničio ovaj period na šest meseci. Prema Tahavijevom (r.a.h.) rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), minimalni period zatvora je jedan mesec.

Ukratko, ne postoji obavezujući vremenski rok u ovoj stvari. Jer je zatvaranje u svrhu izazivanja teškoća, koje obično variraju u zavisnosti od okolnosti ljudi. Sudija ima diskreciono pravo*** po ovoj stvari. Ako sudija smatra da je prošlo dovoljno vremena da zatvorena osoba pretrpi teškoće i otkrije bilo kakvu skrivenu imovinu, onda može istražiti stvar. Prema Hišamovom (r.a.h.) rivâjetu u “en-Nevâdir'u” od Muhammeda (r.a.h.), sudija sprovodi istragu dok je osoba u zatvoru. Muhammed (r.a.h.) nije uzimao u obzir nikakvo određeno vremensko ograničenje u ovoj stvari.

Ako sudija, nakon sprovođenja istrage, bude obavešten da je dotična osoba siromašna, on je pušta na slobodu. To je zato što se ono što se zna putem informacija koje su pružile pouzdane osobe smatra ekvivalentnim onome što je dokazano priznanjem suprotne strane.

(***PS: Samir B: Diskreciono pravo u islamu znaći oprez u toku ispitivanja nekoga ili nečega: U islamu, oprez (ihtijat) znači usvajanje najpouzdanijeg, najisplativijeg i najrazumnijeg načina delovanja u sumnjivim stvarima kako bi se izbegle greške i pad u greh. U islamskoj jurisprudenciji, odnosi se na princip izbegavanja situacija koje se mogu smatrati haramom (zabranjenim) ili mekruhom (nepoželjnim i pokuđenim).

Detalji se mogu navesti na sledeći način:

a). Izbegavanje grehova: U situacijama kada nije sasvim jasno da li je nešto definitivno zabranjeno prema verskom zakonu, već je sumnjivo (mušebbeh), to je najpouzdanije rešenje za očuvanje validnosti ibadeta ili postupaka.

b). Mere predostrožnosti u ibadetu: Na primer, pitanje je predostrožnosti ostaviti marginu greške pri početku posta kako bi se osiguralo da je došlo tačno vreme ili obnoviti abdest ako postoji bilo kakva sumnja u to da li je poništen.

c). Sudska presuda (obavezna (farz)/preporučena (mustehab) mera predostrožnosti): Kada postoje različita tumačenja među imamima škola mišlenja ili mudžtehida, to znači primenu najstrožeg ili najrazumnijeg.

Princip predostrožnosti (Diskreciono pravo) ima za cilj da zaštiti muslimana od rizika pada u greh stvaranjem kruga sigurnosti u njegovom verskom životu.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

PS: Samir B: Ipak. Da bih utolio svoju znatiželju kako zapravo glasi značenje “Diskreciono pravo“ u ovosvetskoj pravnoj nauci, njeno značenje glasi:

“Diskreciono pravo (ili diskreciona ovlašćenja) je zakonsko ovlašćenje koje nosiocima vlasti (sudijama, tužiocima, policiji ili upravnim organima) omogućava da po sopstvenom nahođenju donesu odluku (presudu) između više opcija. To znači da zakon ne propisuje tačan ishod, već ostavlja prostor za slobodnu procenu šta je u datoj situaciji najsvrhovitije.

Iako deluje da je odluka potpuno proizvoljna, diskreciona ocena je strogo ograničena zakonom i kao takva mora služiti javnom interesu.

Evo u kojim se oblastima najčešće primenjuje:

a). Sudstvo i tužilaštvo: Sudija ima diskreciono pravo da odmeri visinu kazne (npr. između \(6\) meseci i \(5\) godina zatvora) u zavisnosti od olakšavajućih i otežavajućih okolnosti, dok tužilac može odlučiti da li je krivično gonjenje u javnom interesu.

b). Upravni postupak (državna uprava): Organi vlasti mogu slobodno da odluče da li će izdati neku dozvolu ili odobrenje na osnovu procene okolnosti u konkretnom slučaju.

Korišćenje ovog prava zahteva visoku odgovornost i ono nikada ne sme biti zloupotrebljena, odnosno odluka mora biti obrazložena i srazmerna.

Hvala.).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Poverilac goni dužnika

Prema hanefijskoj školi mišlenja, sudija ne može sprečiti poverioca da goni dužnika.

İsmail b. Hammâd (r.a.h.) je govorio: "Poverilac nema pravo da goni dužnika".

Šafiijska škola takođe zastupa ovaj stav. Pošto Allah Te'âlâ daje odlaganje dužniku, dužniku se takođe daje odlaganje. To je slično kao što protivnik daje odlaganje ili oslobađa dužnika od duga ili odgovornosti. Kao što protivnik nema pravo da goni dužnika kada daje vreme, nema pravo ni da goni u ovoj stvari.

Mi, hanefije, uzimamo sledeće kao dokaz: Prenosi se da je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) kupio devu na kredit od beduina. Kada je vreme isteklo, beduin je zatražio plaćanje. Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao: "Nemamo čime da platimo". Beduin je tada rekao: "Teško meni zbog nepravde koja mi je učinjena!" Kada su as'habi pokušali da ga napadnu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je rekao:

دعوه فإنّ لصاحب الحقّ اليدَ واللّسان

"Ostavite ga na miru! Jer onaj ko ima pravo ima pravo ruke i jezika".[172]

(172. İbn Mâce, sadakât 17; Dârekutnî, Sunen, IV/232; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/217.).

"Pravo jezika" se odnosi na podnošenje tužbe, a "pravo ruke" na naplatu duga. Štaviše, dužnik mora da plati iz svoje imovine i zarade. Ako dužnik ima imovinu, poverilac može zahtevati isplatu iz te imovine, a ako dužnik ima sredstva za zaradu, poverilac može zahtevati da zaradi da bi otplatio dug. To se može dogoditi samo ako poverilac progoni dužnika. Kada dužnik zaradi više nego što mu je potrebno za izdržavanje, poverilac to oduzima zbog duga. Ne mislimo da poverilac primorava dužnika da boravi na određenom mestu; to bi zatvor bio. Poverilac ne može sprečiti dužnika da donosi odluke. Međutim, poverilac može da ide gde god se dužnik nalazi.

Ako je dužnik bogat, sudija ga neće pustiti iz zatvora dok ne plati dug izdržavanja kao i druge dugove. Jer je Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) rekao:

ليُّ الواجد يُحِلُّ عِرْضه وعُقُوبتَهُ

"Ako osoba koja ima sredstva da plati svoj dug pa odloži njegovo plaćanje, dozvoljeno je da se o njoj govori i da se kažnjava".[173]

(173. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/222, 388; Ebû Dâvûd, Kâda 29; Nesâî, Buyû' 100; İbn Mâce, sadakât 18; Hâkim, Mustedrek, IV/114; Aclûnî, Kesfu'l-Hafâ, II/1156.).

Otplata duga iz imovine dužnika

Štaviše, bogata osoba, uprkos mogućnosti plaćanja, meša se između zakonitog vlasnika i onoga što mu pripada time što to ne čini. Zato se kažnjava na način sličan svom postupku. To se postiže nametanjem ograničenja na sopstvene transakcije dok ne plati svoj dug.

Ako bogati muž ima lako raspoloživu imovinu, sudija može uzeti dirheme i dinare (novac) iz njegove imovine da bi platio izdržavanje i druge dugove. Jer, zakoniti vlasnik ima pravo da uzme ono što je iste vrste kao i njegovo pravo. Sudija pomaže zakonitom vlasniku u ovoj stvari. Slično tome, ako bogata osoba ima jestivu robu, ona se može zapleniti radi izdržavanja. Jer, dug je na samoj hrani. Žena ima sredstva da je uzme kada je u mogućnosti. Sudija joj pomaže u ovoj stvari.

[5/189]

Prava dužnika ograničena, a imovina prodata

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), sudija ne može prodati robu dužnika zbog duga izdržavanja ili drugih dugova. Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), sudija može prodati svu. Ovo se pitanje zasniva na konceptu "hadžra" (ograničenje sposobnosti osobe da raspolaže svojom imovinom). Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), sudija ne može ograničiti dužnika zbog neizmirenih dugova. Prodaja imovine dužnika bez njegovog pristanka je također oblik ograničenja; zato sudija nema ovlašćenje da to učini.

Međutim, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), sudija može ograničiti dužnika zbog dugova i prodati njegovu imovinu. Oni su kao dokaz za ovo pitanje uzeli sledeći rivâjet:

أَنَّ النَّبِيَّ صلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسلَّمَ حَجَرَ عَلَى مُعَاذٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وَبَاعَ عَلَيْهِ مَالَهُ وَقَسَمَ ثَمَنَهُ عَلَى غُرَمَائِهِ بِالْحِصَصِ

"Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je naterao Muaza (r.a.h.) da obavi hadž. Prodao je svu svoju imovinu i raspodelio prihod među poveriocima prema njihovim udelima".[174]

(174. Hakim, Mustedrek, ll /67, IV/113; Dârekutnî, Sunen, IV/230; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Evsât, Vl/105; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/48; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/254.).

Hz.Umer (r.a.h.) je rekao u svojoj hutbi:

أَيُّهَا النَّاسُ إِيَّاكُمْ وَالدَّيْنَ فَإِنَّ أَوَّلَهُ هَمٌّ وَآخِرَهُ حَرْبٌ...

"O ljudi! Čuvajte se duga. Jer, dug je prvo briga, a zatim rat". Usejfi Džuhejne (r.a.h.) bio je osoba toliko cenjena u svojoj religiji i pouzdanosti da se za njega govorilo da je nadmašio čak i hadžije. Ipak, nastavio je da pozajmljuje. Na kraju ga je dug potpuno progutao. Prodat ću njegovu imovinu te ću raspodeliti prihod među poveriocima prema njihovim udelima. "Neka se javi ko god ima potraživanje prema njemu".[175]

(175. Muvetta, Vasiyye 1460; lbn Ebû Şeybe, Musannef, IV/536; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/49, X/141.).

Značenje ovde je sledeće: Zatvaranje dužnika zbog duga ukazuje da je on obavezan da plati svoj dug. Ako odbije da to učini, sudija zauzima njegovo mesto jer on prihvata ovlašćenje (nijâbet) da plati dug. Na primer, ako impotentni čovek odbije da se razvede od svoje žene, sudija zauzima njegovo mesto i razdvaja supružnike. Učenjaci se jednoglasno slažu da on može da razmenjuje dinare i dirheme jedne za druge. Slično tome, može da prodaje trgovačku robu.

Dokaz Ebû Hanîfe (r.a.h.) je sledeći:

أَنَّ رَجُلًا مِنْ جُهَيْنَةَ أَعْتَقَ شِقْصًا مِنْ عَبْدٍ بَيْنَهُ وَبَيْنَ آخَرَ فَحَبَسَهُ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حَتَّى بَاعَ غَنِيمَةً لَهُ وَأَدَّى ضَمَانَ نَصِيبِ شَرِيكِهِ

“Čovek iz plemena Džuhejna oslobodio je deo roba koji je u zajedničkom vlasništvu bio između njega i druge osobe“. Resûlullah (s.a.v.s.) je zatvorio ovog čoveka dok nije prodao svoj deo plena i isplatio drugom partneru njegov deo“.[176]

(176. Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vl/48, X/276.).

Poznato je da je Resûlullah (s.a.v.s.), kada je obavezao ovog čoveka da plati odštetu za njegovo oslobađanje, znao da ima sredstva da plati. Ipak, nije prodao njegovu imovinu. Naprotiv, zatvorio ga je. Da je dozvoljeno bilo prodati njegovu imovinu, Hz.Poslanik (s.a.v.s.) bi to učinio. Jer bi to bilo u najboljem interesu obe strane.

To znači da je dužnikova obaveza da plati dug. Postoje i drugi načini za otplatu duga osim prodaje robe. Zato, sudija nema ovlašćenje da odredi ovaj način otplate duga. Zar ne vidite da sudija nema ovlašćenje da uda dužnicu kako bi ona mogla da otplati dug svojim mirazom, kao što nema ovlašćenje da primora dužnika da radi kako bi otplatio dug svojom zaradom, na osnovu toga što je to jedini način da se otplati dug? Slično tome, sudija ne može prodati imovinu dužnika, na osnovu toga što je to jedini način da se otplati dug. Prema analogiji, dirhemi i dinari se ne mogu zamenjivati jedni za druge. Međutim, prema istihsanu (pravnoj preferenciji), smatraju se istom vrstom, jer je svrha ovih valuta ista. Zato je sudijino plaćanje duga kao plaćanje dužniku nečim iste vrste kao što je dužnikovo pravo. To je ono što je dužnik obavezan da plati zakonitom vlasniku, jer, zakoniti vlasnik ima pravo da primi nešto iste vrste kao što je njegovo pravo.

Slično tome, sudija takođe ima ovlašćenje da mu pomogne. Što se tiče hadisa Muaza (r.a.h.), Hz.Poslanik (s.a.v.s.) je prodao njegovu imovinu uz njegov pristanak i volju. Pošto njegova imovina nije bila dovoljna da plati njegove dugove, zato je zamolio Hz.Poslanika (s.a.v.s.) da proda njegovu imovinu kako bi bila dovoljna da pokrije njegove dugove, kako bi ga Hz.Poslanik (s.a.v.s.) blagoslovio.

[5/190]

Što se tiče poznatog hadisa koji se prenosi od Hz.Umera (r.a.h.): “Podelit ću njegovu imovinu među njegovim poveriocima“, ovo se tumači tako da se njegova imovina sastojala od dinara i dirhema. Dokaz za to je da, prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), sudija nema ovlašćenje da proda imovinu dužnika osim ako to druga strana ne zatraži. U ovom slučaju, nije bilo takvog zahteva druge strane. Iz ovoga razumemo da je imovina osobe bila iste vrste kao i njegov dug. Ili je ovo bila odluka koju je doneo HzUmer (r.a.h.) jer je video korist u korist “Usejfija“ Džuhejna.

Obezbeđivanje jednakosti u isplatama izdržavanja supružnika

Ako muškarac ima više od jedne žene, kao što smo ranije pomenuli, njihova izdržavanja se određuju tako da budu dovoljna za svaku od njih. Ako je jedna od žena žena iz naroda Knjige (nemuslimanka) ili robinja kojoj je gospodar dodelio kuću za život, onda se za svaku ženu određuje dovoljno izdržavanje. Slobodna muslimanka, robinja ili zimmi (nemuslimanski građanin) ne može primati veće izdržavanje od ovoga.

Jer je legitimno propisano da izdržavanje bude dovoljna za pojedinca. Ovo se ne menja u zavisnosti od religije osobe ili da li je rob ili slobodan.

Ako sudija odredi izdržavanje u korist žene, znajući da je muž siromašan, on naređuje ženi da pozajmi novac u ime muža. Na ovaj način, i muž i žena su zaštićeni.

Situacija sa izdržavanjem nestalog muža

U slučaju odsustva muža, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je prvobitno rekao: "Kada je muž odsutan, ako je sudija upoznat sa bračnim ugovorom između muža i njegovih žena, on naređuje ženama da pozajme novac u ime muža". Ovo je takođe stav Zufera (r.a.h.). Zapravo, ista situacija važi i kada je muž prisutan. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je kasnije povukao ovaj stav, rekavši: „Sudija to ne naređuje." Ovog stava se pridržavaju i Ebû Yusûf i Muhammed (r.a.h.), jer to predstavlja presudu protiv nekoga u njihovom odsustvu. Sudija nije ovlašćen da to učini.

Prema hanefijskoj školi, ako sudija naređuje ženama da pozajme novac, a one ga ne mogu dobiti, on ne razdvaja žene. Ne može prisiliti muža da se razvede od svojih žena.

Uticaj neplaćanja izdržavanja na razvod

Prema Šâfiiîi (r.a.h.), kada žene zahtevaju razvod, sudija razdvaja supružnike. To je zato što Allah Svemogući kaže:

ٱلطَّلَـٰقُ مَرَّتَانِۖ فَإِمۡسَاكُۢ بِمَعۡرُوفٍ أَوۡ تَسۡرِيحُۢ بِإِحۡسَـٰنٖۗ وَلَا يَحِلُّ لَكُمۡ أَن تَأۡخُذُواْ مِمَّآ ءَاتَيۡتُمُوهُنَّ شَيۡـًٔا إِلَّآ أَن يَخَافَآ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِۖ فَإِنۡ خِفۡتُمۡ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ ٱللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَا فِيمَا ٱفۡتَدَتۡ بِهِۦۗ تِلۡكَ حُدُودُ ٱللَّهِ فَلَا تَعۡتَدُوهَاۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلظَّـٰلِمُونَ

229. Puštanje može biti dvaput, pa ih ili velikodušno zadržati ili im na lijep način razvod dati. A vama nije dopušteno uzimati bilo šta od onoga što ste im darovali, osim ako se njih dvoje plaše da Allahove propise neće izvršavati. A ako se bojite da njih dvoje Allahove propise neće izvršavati, onda im nije grehota da se ona otkupi. To su Allahovi propisi, pa ih ne narušavajte! A oni koji Allahove propise narušavaju, nepravedni su. [el-Bekara 2:229].

Zadržavanje sa ljubaznošću znači potpuno obezbeđivanje ženi njenog miraza i prava na izdržavanje. Ako muž to ne može da učini, onda ostaje otpuštanje sa milošću. To je značenje ovog ajeta. Drugim rečima, muž mora da ispuni jednu od dve stvari. Ako jedna nije moguća, onda se mora učiniti druga. Zar ne vidite da ako muž ne može imati seksualni odnos sa svojom ženom zbog odsečenog penisa ili seksualne impotencije, uslov zadržavanja sa ljubaznošću nije ispunjen te sudija time razdvaja supružnike? Ako izdržavanje nije obezbeđeno, sudija daje prioritet razdvajanju, jer potreba žene za izdržavanjem dolazi ispred njene potrebe da zadovolji svoje seksualne želje.

Međutim, ako je razdvajanje neophodno da bi žena ostvarila svoja prava na drugi način osim svog muža, onda sudija razdvaja supružnike. I ovde je razdvajanje od muža neophodno da bi žena ostvarila svoja prava na drugi način, osim od svog muža. Ovo se pitanje razlikuje od miraza i prethodno akumuliranih plaćanja izdržavanja u ovom pogledu. Jer, u ovom slučaju, razdvajanje supružnika nije u svrhu omogućavanja ženi da primi svoj miraz i prethodna plaćanja izdržavanja od drugih. Trenutno izdržavanje obezbeđuje drugi muž za koga će se žena udati nakon razdvajanja.

[5/191]

Šafija je uporedio izdržavanje žene sa izdržavanjem roba ili robinje. Ovo izdržavanje je neophodno zbog vlasništva nad robovima. Kada gospodar ne može da obezbedi izdržavanje svojih robova, sudija naređuje gospodaru da okonča svoje vlasništvo nad njima prodajom robova. Isto važi i za bračno izdržavanje. Šâfiîa (r.a.h.) je takođe naveo hadise Hz.Umera i HzAlije (r.a.h.) kao dokaz po ovom pitanju. Poslali su pisma vojnim komandantima na sledeći način:

أَنَّهُمَا كَتَبَا إِلَى أُمَرَاءِ الْأَجْنَادِ أَنْ مُرُوا مَنْ قِبَلَكُمْ

أَنْ يَتَعَشُّوا نَفَقَةَ أَهْلِيكُمْ أَوْ يُطَلِّقُوهُنَّ

“Naredite onima pod vašom komandom da ili pošalju izdržavanje svojih žena ili da se razvedu od njih“.[177]

(157. Abdurrezzak, Musannef, Vll/93; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/469; Musnedu'ş-Şâfiî, 1/267.).

Said b. el-Museyyeb'e (r.a.h.) je upitan: “Da li biste razveli čoveka od njegove žene ako on ne može da je izdržava?“ On je odgovorio: “Da.“ Zatim je upitan: “Da li je ovo sunnet?“ On je odgovorio: “Da.“ Kada reč “sunet“ nije precizirana bilo kakvom posebnom kvalifikacijom, podrazumeva se da se odnosi na sunet Hz.Poslanika (s.a.v.s.).

Dokazi hanefijske škole po ovom pitanju su sledeći:

Uzvišeni Allah kaže:

وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ ۚ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

280. A ako je u nevolji, onda pričekajte dok bude imao; a još vam je bolje, neka znate, da dug poklonite. [el-Bekara 2:280]

Ovaj ajet jasno objašnjava neophodnost davanja odlaganja siromašnima. Da je žena dala svom mužu odlaganje u ovoj stvari, ne bi mogla da traži razod od sudije. Ista situacija važi i kada se mužu da odlaganje prema islamskom zakonu. Međutim, pravo koje muž dobija kroz ajet (nas) nije da eliminiše dug, već da ga odloži. Jer je ovo situacija izvan onoga što je navedeno u tekstu. U slučaju roba, postoji prestanak vlasništva. Jer rob ne može biti u položaju poverioca prema svom gospodaru. Iz perspektive prava supružnika, ovo je odlaganje, a ne poništenje. Iz ovih se objašnjenja razume da muž nije izgubio mogućnost da izdržava svoju ženu na dobar način, na način koji odgovara njegovoj situaciji, odnosno preuzimanjem obaveze izdržavanja. Jer, što se tiče izdržavanja, poznato je da bogati daju izdržavanje prema svojim mogućnostima, a siromašni prema svojim. Ovo je preuzimanje obaveze izdržavanja. Ss druge strane, njihovo sporazumno otpuštanje je razvod.

Prema Šâfiiîinom (r.a.h.) mišljenju, ovde je neophodno poništenje (raskid) braka zbog nedostatka, (skrivene bolesti, seksualni nedostaci itd.). Zato, kada sudija razvede supružnike, to nije razvod, (Prema šafijitskoj školi mišlenja, ovaj proces se ne smatra razvodom (talak) nego poništenjem braka .).

Ovo kažemo kao odgovor na gore pomenuti hadis Hz.Umera i Hz.Alije (r.a.h.). Sa druge strane, vojnici u vojsci nisu bili nesposobni da plaćaju miraz i izdržavanje svojim ženama. Jer se izdržavanje onih za čije izdržavanje su vojnici u vojsci odgovorni pokriva iz blagajne. Šef države im isporučuje izdržavanje. Hz.Umer i Ali (r.a.h.)su se plašili da će žene pasti u iskušenje zbog toga što su njihovi muževi dugo odvojeni od njih. Iz tog su razloga, naredili vojnicima da šalju izdržavanje svojim ženama kako bi ih usrećili.

To znači da je izdržavanje imovina. Baš kao i kod miraza i akumulirano izdržavanje, nemogućnost plaćanja izdržavanja ne zahteva razvod. U stvari, razvod je ovde još udaljenije od pitanja miraza i prethodnog izdržavanja. Jer miraz i akumulirano izdržavanje su fiksni dugovi koji su postali obaveza za pojedinca. Međutim, trenutno izdržavanje još nije postala obaveza. Svrha braka nije imovina. U braku je imovina sekundarni element (ne primarni). Neispunjavanje sekundarne obaveze ne može biti razlog za izdržavanje primarne obaveze. Žena ne može da povrati svoj miraz od muža zbog razvoda od njega, ali može dobiti sličan miraz na drugi način. Izdržavanje je slično. U tom pogledu, nemogućnost plaćanja izdržavanja se razlikuje od odsečenog genitalnog organa ili impotencije, jer se u tim slučajevima eliminiše primarna svrha braka. U ovom slučaju, brak se ne poništava prema našem gledištu; Umesto toga, sudija razvodi supružnike na osnovu principa “sporazumnog oslobađanja“. Zato je ovo razvod koji se vrši kako bi se otklonila nepravda ostavlanja žene u neizvesnosti. Ovo se razlikuje od pitanja nemogućnosti plaćanja izdržavanja u nekoliko aspekata. Možemo ih navesti na sledeći način:

Prvo, ako je polni odnos nemoguć, sposobnost žene da dobije ono što se od nje očekuje od braka je sprečeno, osim ako se supružnici ne razvedu. Međutim, u slučaju neplaćanja izdržavanja, sposobnost žene da dobije izdržavanje nije sprečena bez razvoda. Jer žena može da pozajmi novac i da pokrije sopstveno izdržavanje od njega.

Drugo, u slučajevima kada je muž impotentan ili su mu genitalije amputirane, on zadržava ženu pod bračnim ugovorom iako mu nije potrebna svrha braka, čime čini nepravdu. Međutim, što se tiče izdržavanja, on zadržava ženu pod bračnim ugovorom zbog svoje potrebe za svrhom braka te zato ne čini nepravdu.

[5/192]

Sa druge strane, u prethodnom slučaju, pravo žene je ništavno jer se supružnici ne razdvajaju. Jer, dužnost seksualnog odnosa ne postaje dug na muževljevim plećima tokom vremena. Kada donosimo dekret o razvodu, prestaje muževljevo vlasništvo nad ženom. Oba supružnika trpe jednaku štetu od raskida. Pošto je potreba žene izvesna, njena je strana više zaslužna za prednost. Što se tiče izdržavanja, kada se supružnici ne razvode, pravo žene se odlaže. Jer, izdržavanje ostaje dug na muževljevim plećima. U slučaju razvoda, muževljevo se vlasništvo eliminiše. Šteta nastala odlaganjem prava je manja od štete nastale ukidanjem prava. Ovo se pitanje razlikuje od pitanja ropstva u ovom pogledu. Jer, u slučaju ropstva, ne postoji gubitak odlaganja, već gubitak ukidanja. Jer, u tom slučaju, izdržavanje ne može postati pravo koje rob dobija od gospodara. U ovom slučaju, pravo roba se ukida bez nadoknade. Međutim, u slučaju prodaje roba, gospodarevo se pravo ukida u zamenu za cenu. U tom pogledu, gospodarev je gubitak manji.

Međutim, u slučajevima kada se gospodarevo pravo ukida bez nadoknade, rob se ne prodaje. Zaista, ako gospodar ne može da obezbedi izdržavanje svoje konkubine, sudija je ne može osloboditi.

Davanje prilike robinji (tebvie) znači da je gospodar ostavlja samu sa mužem i ne koristi je u službi.

Jer, kao što smo ranije objasnili, osnova za pravo na izdržavanje je žena koja se predaje željama svog muža povlačeći se iz drugih stvari. U slučaju robinje, ovo se dešava samo ako joj gospodar dozvoli da se naseli u kući svog muža, kao što smo naveli.

Ako gospodar zatim koristi robinju u svojoj službi i ne ostavi je samu sa mužem, robinja nema pravo na izdržavanje. Jer je ovim ponašanjem gospodar eliminisao situaciju koja je zahtevala izdržavanje robinje. U ovom slučaju, robinja je u položaju slobodne žene koja ne posluša svog muža.

Ako se pita: "Gospodar je eliminisao ovu situaciju zbog svog prava. Zašto se ovo ne smatra istim kao da se slobodna žena ne preda mužu kako bi dobila miraz?", odgovorili bismo kao na početku:

"Slobodna žena ima pravo da zahteva izdržavanje kada se ne preda kako bi dobila miraz. Ako gospodar u početku nije obezbedio svojoj robinji kuću za život sa mužem, robinja nema pravo na izdržavanje".

Značenje ovde je: Kada se slobodna žena ne preda kako bi dobila miraz, muž izbegava da plati ono što je trebalo da plati ženi da se useli u kuću, te time muž gubi pravo. U slučaju robinje, gubitak prava ne nastaje od strane muža, već od strane gospodara koji ima pravo na to. To je zato što gospodar zapošljava robinju da mu služi. Zato robinja ne može da traži izdržavanje od svog muža. Međutim, ako robinja dobrovoljno dođe i služi gospodaru bez njegovog zahteva, ona ima pravo na izdržavanje od njega. Jer, pravo pripada gospodaru. Nema govora o tome da on ukida pravo muža. Naprotiv, gospodar je poverio robinju mužu. Ako robinja dođe kod svog gospodara kada njen muž nije kod kuće, a porodica gospodara zahteva da im služi i sprečavaju je da se vrati kući, robinja gubi pravo na . Jer je zahtev porodice gospodara za uslugu robinje ekvivalentan zahtevu samog gospodara. Naveli smo da ova situacija eliminiše prisustvo robinje u kući muža. Međutim, kao što je poznato, prisustvo robinje u kući njenog muža je uslov da ona prima izdržavanje. Ako lice koje ima pravo na izdržavanje to spreči, robinja ne može primati izdržavanje.

Bolesna žena prima izdržavanje

Čak i ako se žena razboli, dužnost je muža da je izdržava.

Jer se u ovoj situaciji žena predala domu svog muža. Njena bolest nije poništila ovu predaju. Sa druge strane, druge koristi koje brak podrazumeva, poput intimnosti, nisu eliminisane bolešću.

Što se tiče izdržavanja, polni se odnos ne može koristiti kao mera. Jer, ako je polni odnos nemoguć, žena sa septumom koji sprečava polni odnos (spojena materica/rata) može primati izdržavanje. Prema rivâjetu od Ebû Yusûfa (r.a.h.), žena sa spojenom matericom ne može primati izdržavanje osim ako se njen muž ne složi. Muž ima pravo da je vrati porodici i da joj ne plaća izdržavanje.

Ako se bolesna žena preselila u kuću svog muža nakon što se razbolela, muž je može vratiti porodici dok se ne oporavi. Ako se žena razbolela u kući svog muža nakon što se tamo preselila, muž je ne može vratiti. On joj plaća izdržavanje, ali je može vratiti ako se bolest produži.

Ovo je presuda zasnovana na istihsanu (pravnoj preferenciji).

Pošto se brak sklapa radi toga da muškarac i žena budu zajedno, da budu sjedinjeni, nespojivo je sa principom braka da muž uskrati izdržavanje ženi zbog lakše bolesti i pošalje je njenoj porodici. Međutim, kada se bolest produži, generalno se smatra sraslim genitalijama koje se ne mogu izlečiti. Muškarac plaća izdržavanje ženi zbog svog autoriteta nad njom. Ova obaveza prestaje zbog bolesti žene. Zato, baš kao i u slučaju da je žena maloletna i nesposobna za polni odnos, pravo na izdržavanje prestaje. Međutim, kao što smo prethodno objasnili razliku između ova dva, pošto je maloletstvo stanje koje prestaje, pravo na polni odnos dobijeno ugovorom ne nestaje trajno. Srasla materica i prisustvo kosti koja sprečava polni odnos su različiti.

[5/193]

Ista presuda važi i u slučajevima kao što je žena koja pati od mentalne bolesti, suočava se sa stanjem koje sprečava polni odnos ili postaje prestara za polni odnos. Kada je Muhammed (r.a.h.) rekao u el-Aslu: "Ako žena naiđe na ove situacije nakon konzumiranja braka...", nije mislio na stvarni seksualni odnos, već na ženu koja se useljava u kuću svog muža.

Uticaj neispravnog (Fâsid) braka i konzumacije pod sumnjom na izdržavanje

U neispravnom (Fâsid) braku, u slučajevima odnosa zasnovanog na sumnji i tokom perioda čekanja (ide) nakon takvog odnosa, ne postoji obaveza plaćanja izdržavanja.

Jer, u ovim slučajevima, zahtev za izdržavanje ne podrazumeva da se žena preda mužu kako bi ispunila njegove želje. Zato što je neispravan brak religiozno zabranjen. Zato, u neispravnom braku, izolacija (muškarac i žena koji su sami zajedno u zatvorenom prostoru bez ičijeg prisustva) ne smatra se predajom u svrhu zahtevanja miraza. Slično tome, u neispravnom braku, žena ne stiče pravo na izdržavanje samo time što se predaje.

Prigovor na finansijsku situaciju muža

Ako se muž i žena ne slažu oko finansijske situacije muža , a muž tvrdi da je siromašan, dok žena kaže da je bogat, reč muža bit će prihvaćena nakon što položi zakletvu. Žena je obavezna da predstavi svedoke.

Jer je stvarnost da su ljudi siromašni. Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

يُولَدُ كُلُّ مَوْلُودٍ احْمَرَ لَيْسَ عَلَيْهِ قِشْرَةٌ أَيْ سُتْرَةٌ ، ثُمَّ يَرْزُقُهُ اللهُ تَعَالَى مِنْ فَضْلِهِ

"Svako se dete rodi golo. Zatim ga Allah Te'âlâ opskrbljuje iz Svoje blagodati".[178]

(178. Ahmed b. Hanbel, Musned, lll/469; lbn Mâce, Zuhd 14; Taberan1, el-Mu'cemu'l-kebir, IV/7; Beyhakî, Şuabû'l-Îmân, ll /119; Aclûnî, Kesfu'l-Hafâ, l/265.).

U ovoj situaciji, muž je apsolutno nepokolebljiv u svojoj izjavi, dok žena tvrdi da je kasnije stekla bogatstvo. Zato žena mora da dovede svedoke. Pošto muž to poriče, od njega se zahteva zakletva. Muhammed (r.a.h.) je, u odeljku o "oslobađanju roba", naveo da "kada osoba koja se oslobađa tvrdi da je siromašna, njena se izjava uzima kao osnova za presudu".

Što se tiče drugih dugova, ako su ovi dugovi nastali kupovinom ili zajmovima, tvrdnja o siromaštvu se ne prihvata. To je zato što se osoba obogatila kroz stečenu imovinu. Princip je taj da kada sa sigurnošću znamo da je siromaštvo definitivno eliminisano, tvrdnja o siromaštvu se ne prihvata.

Slično tome, učenjaci su naveli da se isto odnosi na sve dugove koje osoba dobrovoljno preuzima putem ugovora, kao što su miraz i jemstvo. To je zato što preuzimanje duga od strane osobe podrazumeva priznanje njene sposobnosti da ga otplati. Mudra osoba ne bi dobrovoljno preuzela dug koji ne može da otplati.

U drugim slučajevima, izjava osobe o siromaštvu uzima se kao osnova. Neki od naših učenjaka, nakon naših imama, kažu: "U ovoj stvari, spoljašnji izgled osobe je kao kod sudije. Ako je nečiji spoljašnji izgled poput odeće bogataša, tvrdnja da je siromašan se ne prihvata. Jer se njegova odeća smatra dokazom njegovog bogatstva. Uzvišeni Allah kaže:

لِلۡفُقَرَآءِ ٱلَّذِينَ أُحۡصِرُواْ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِ لَا يَسۡتَطِيعُونَ ضَرۡبٗا فِي ٱلۡأَرۡضِ يَحۡسَبُهُمُ ٱلۡجَاهِلُ أَغۡنِيَآءَ مِنَ ٱلتَّعَفُّفِ تَعۡرِفُهُم بِسِيمَٰهُمۡ لَا يَسۡـَٔلُونَ ٱلنَّاسَ إِلۡحَافٗاۗ وَمَا تُنفِقُواْ مِنۡ خَيۡرٖ فَإِنَّ ٱللَّهَ بِهِۦ عَلِيمٌ

273. i to siromasima koji, zauzeti na Allahovom putu, nemaju vremena zarađivati pa onaj koji nije u to upućen misli da su, zbog skromnosti, imućni; poznaćeš ih po izgledu njihovu, oni proseći ne dodijavaju ljudima. – A ono što od imetka drugima date – Allah, sigurno, za to zna. [el-Bekara 2:273].

U drugom ajetu On Te'âlâ kaže:

وَلَوۡ أَرَادُواْ ٱلۡخُرُوجَ لَأَعَدُّواْ لَهُۥ عُدَّةٗ وَلَٰكِن كَرِهَ ٱللَّهُ ٱنۢبِعَاثَهُمۡ فَثَبَّطَهُمۡ وَقِيلَ ٱقۡعُدُواْ مَعَ ٱلۡقَٰعِدِينَ ۝

46. Da su imali namjeru poći, sigurno bi za to pripremili ono što je potrebno, ali Allahu nije bilo po volji da idu, pa ih je zadržao, i bî im rečeno: "Sjedite sa onima koji sjede!" [et-Tevbe 9/46]

U drugom ajetu, Allahu Teâlâ kaže:

قَالَ هِيَ رَٰوَدتۡنِي عَن نَّفۡسِيۚ وَشَهِدَ شَاهِدٞ مِّنۡ أَهۡلِهَآ إِن كَانَ قَمِيصُهُۥ قُدَّ مِن قُبُلٖ فَصَدَقَتۡ وَهُوَ مِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ

26. "Ona je pokušala mene na grijeh navesti" – reče Jusuf. – "Ako je košulja njegova sprijeda razderana, onda ona istinu govori, a on neistinu" – primijeti jedan rođak njezin – [Jusuf 12:26].

Svi ovi ajeti ukazuju na to da spoljašnji izgled treba da bude arbitar. Međutim, pravnici i oni na visokim pozicijama su izuzeci. To je zato što oni, čak i ako su siromašni, pridaju važnost svom spoljašnjem izgledu kako bi ih ljudi poštovali. Pošto je njihovo ponašanje u suprotnosti sa gore pomenutim principom, njihov spoljašnji izgled se ne prihvata kao arbitar.

Žena je zamolila sudiju da ispita da li je njen muž bogat

"Ako žena nema dokaze da je njen muž bogat i zatraži od sudije da tajno istraži da li je njen muž bogat, sudija nije obavezan da to učini".

Zato što je sudija pronašao dokaze na kojima zasniva svoj sud. To je apsolutna istina. Ne mora da traži nikakve dodatne dokaze. Međutim, ako istražuje situaciju muža i neke osobe ga obaveste da je muž bogat, on se ne oslanja na ove informacije osim ako se ne radi o dva pravedna svedoka, poput onih koji svedoče da poznaju situaciju žene. Kada dve osobe sa navedenim karakteristikama svedoče na sudu, sudija presudi da je muž bogat na osnovu njihovog svedočenja. (Sudija ne sprovodi istragu.) Isto važi i kada dve osobe obaveste sudiju o tome. Zato što se sudijino znanje smatra pouzdanim. Sudija stiče znanje iz svedočenja dve osobe, kao i iz njihovog izveštavanja.

Ako dve osobe kažu da to znaju na osnovu priče jedne osobe, njihove se reči ne uzimaju kao osnova. Zato što su to izvestili ne na osnovu određenog znanja, već na osnovu pretpostavke ili izveštaja nekoga čijim se informacijama ne može verovati. Kada se vesti šire od osobe do osobe, obično se dodaju i oduzimaju. Zato se takvim vestima ne može verovati.

[5/194]

Svedočenja para se međusobno protivreče

Ako žena pruži dokaz da je njen muž bogat, a muž pruži dokaz da je u potrebi, dokaz žene bit će prihvaćen.

Jer, poslednja stvar koju treba reći o ovoj temi jeste to da je izdržavanje dug koji duguje muž. Kada se dva duga suprotstave jedan drugom, oni se izjednačavaju razmenom.

Zar ne vidite da muž može takođe da zameni miraz svoje žene za izdržavanje? To je još važnije.

Muž vrši kompenzaciju (naknadu) svog duga za izdržavanja na neisplačeni dug svoje žene

Ako je ženi određeno izdržavanje od strane muža, a žena takođe ima pravo na miraz, a muž joj nešto da i kaže: "Ovo je iz miraza", a žena kaže: "To je iz izdržavanja", prihvata se izjava muža da je to iz miraza. Ova se presuda primenjuje u svakom slučaju gde postoje različiti aspekti otplate duga.

Zato što je muž taj koji dodeljuje imovinu. Njegova se reč smatra merodavnom u pogledu razloga za dodelu. Štaviše, muž je taj koji treba da se oslobodi duga. Njegova se reč smatra merodavnom u pogledu toga od kog duga je oslobođena njegova obaveza.

Neslaganje oko vrste i iznosa izdržavanja

Ako se muž i žena ne slažu oko vrste ili iznosa izdržavanja o kojoj su se dogovorili ili koju je sudija odredio, reč muža ima prednost. Ako obe strane dostave dokaze, prihvata se dokaz žene.

Pošto žena tvrdi da je iznos višak, mora to dokazati dokazima. Pošto muž to poriče, njegova se izjava pod zakletvom prihvata.

Ako iznos koji muž priznaje i za koji se zaklinje nije dovoljan za ženu, sudija će povećati naknadne isplate izdržavanja na dovoljan iznos. Jer, izdržavanje treba da bude dovoljno da zadovolji potrebe osobe. Ranije smo naveli da ako je izdržavanje koju je dodelio sudija ili o kojoj su se supružnici dogovorili nedovoljna, žena može zahtevati iznos koji će biti dovoljan za njene buduće potrebe. Isto važi i za iznos izdržavanja koji je priznao muž.

Biti garant (jamac) za dug izdržavanja

Ako žena dobije jamac od svog muža za mesečne uplate izdržavanja, smatra se da je jamac garantovao izdržavanje samo za jedan mesec.

Zato što je garant reč “svaki“ zasnovao na nečemu čiji je kraj nepoznat. U ovom slučaju, reč obuhvata minimalni iznos. Zapravo, isto pravilo važi kada neko kaže: “Dugujem tom i tom svaki dirhem“. Osnova ovog pitanja leži u pitanju zakupa: kada osoba iznajmljuje kuću “za svaki mesec“, ugovor je obavezujući samo za jedan mesec.

Prema rivâjetu od Ebû Yusûfa (r.a.h.), smatra se da je osoba koja garantuje na ovaj način garantovala izdržavanje žene dok je živa ili dok traje njen brak sa mužem, na osnovu istihsana (pravne preferencije). To je zato što postoji široko rasprostranjen običaj u tom pogledu. Štaviše, žena želi da obezbedi celokupno svoje pravo kroz garanciju. Jamac, jasno navodeći nameru žene, rekao je “zauvek“ ili “dok je žena živa“ u svojoj garanciji. U ovom slučaju, ista situacija važi kao i kada se garantuje pravo žene na izdržavanje.

[5/195]

Ako neko garantuje izdržavanje žene godinu dana, ova garancija važi čak i ako izdržavanje još nije dospelo. To je zato što je navođenje trajanja izdržavanja i povezivanje sa potrebnim razlogom čini validnom.

Traženje od muža Jamca za dug za izdržavanje

Muhammed (r.a.h.), u delu “el-Asl“, ne pominje da li muž može biti primoran da obezbedi Jamca za svoj dug izdržavanja. Prema preovlađujućem mišlenju unutar škole mišlenja, baš kao što muž ne može biti primoran da obezbedi Jamca za druge dugove, ne može biti primoran ni da obezbedi Jamca za svoj dug izdržavanja.

Prema rivâjetu od Ebû Yusûfa (r.a.h.), on je rekao: “Ako žena kaže: 'Moj muž želi da ode, a da mi ne obezbedi izdržavanje', sudija, putem istihsana (pravne preferencije), naređuje mužu da unapred plati jednomesečno izdržavanje ili da obezbedi Jamca za jednomesečno izdržavanje. To je zato što je žena zamolila sudiju da je zaštiti. Pošto situacija zahteva zaštitu žene, sudija pozitivno odgovara na njen zahtev“.

Zahtev za neisplaćeno izdržavanje nakon smrti jednog od supružnika

Ako sudija odredi fiksni iznos izdržavanja koju ženi mora da plaća muž svakog meseca, a zatim jedan od supružnika umre nakon nekoliko meseci, a muž nije platio te iznose, ove isplate izdržavanja se ne mogu zahtevati od muža.

Jer, kao što smo prethodno naveli, izdržavanje se ne zarađuje za naknadu, već bezuslovno. Stvari date bezuslovno ispunjavaju se tek po prijemu. Smrt pre prijema je eliminiše. Muhammed (r.a.h.) je u “el-Asl'u“ uporedio ovu stvar sa sledećim: Ako neko ko je obavezan da plaća džizju umre, a da je ne plati iz razloga koje smo pomenuli, njena se vrednost ne oduzima od njegovog nasledstva. Štaviše, razlog za nužnost izdržavanja je muževljeva vlast nad ženom i ženina potčinjenost službi svog muža. Ova situacija prestaje pre nego što se primi izdržavanje. Zato prestaje i izdržavanje. Ovo je slično nedostatku prodate stvari; ako nedostatak nestane pre nego što kupac vrati stvar prodavcu, kupac je ne može vratiti naknadno.

Žena koja unapred prima svoje buduće izdržavanje

Ako žena prima izdržavanje za određeni period unapred, a zatim umre pre isteka tog perioda, prema rečima Ebû Hanîfe i Ebû Yusûfa (r.a.h.), muž ne može da povrati ništa vezano za to izdržavanje iz njene imovine.

Jer, kao što smo ranije pomenuli, izdržavanje je plaćanje koje se vrši bez očekivanja ičega zauzvrat. Kao što pravo na poništenje hibe' *** prestaje smrću, tako i pravo na poništenje plaćanja koje se vrši bez očekivanja ičega zauzvrat prestaje smrću.

(PS: Samir B: Hibe' - Reč "hibe" je arapskog porekla i znači donacija ili davanje bez očekivanja reciprociteta. Odnosi se na prenos vlasništva nad robom ili novcem na drugu osobu bez očekivanja bilo kakve otplate ili materijalne nadoknade.

Oni su kategorisani prema oblasti upotrebe na sledeći način:

a).Opšte i pravno značenje: Donacija je čin kojim jedna osoba prenosi pokretnu ili nepokretnu imovinu (kao što su kuća ili zemljište) na drugu osobu bez očekivanja ičega zauzvrat. Ovo se u zemljišnim knjigama naziva poklonom ili doniranjem.

b). Projektni i vladini grantovi: To su nepovratni finansijski ili grantovi u naturi koje pojedincima ili organizacijama daju javne institucije, fondacije ili međunarodne organizacije (npr. fondovi Evropske unije) u svrhu sprovođenja određenog projekta. Za razliku od kredita, ne postoji obaveza otplate.

Ova se reč takođe često koristi u osmanskom, turskom i islamskom pravu u značenju Božje milosti ili dara.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Prema Muhammedu (r.a.h.), muž ostavlja deo izdržavanja koji je plaćao ženi, a koji je postojao pre njene smrti. Ostatak uzima iz imovine. Jer je žena primila ovo izdržavanje od svog muža u određenu svrhu, ali ta svrha nije ispunjena. Zato muž uzima izdržavanje nazad. Slično, ako neko unapred daje izdržavanje ženi da bi se udala za njega, a zatim ta žena umre pre braka, ta osoba dobija nazad ono što je platila. To je potpuno isto.

Prema rivâjetu Ibn Rustema (r.a.h.), Muhammed (r.a.h.) je rekao: "Ako je preostalo vreme jedan mesec ili manje, muž ne može uzeti ništa od nasledstva svoje žene. Ako je više od toga, trebalo bi, putem istihsana (preferencijalnog razmatranja), da joj ostavi jednomesečno izdržavanje. On uzima ostatak. Jer je uobičajeno da muž daje ženi izdržavanje mesečno. Zato žena dobija iznos jednomesečnog izdržavanja. Ostatak se smatra unapred primljenim".

Ako su muž i žena živi i ne slažu se oko iznosa izdržavanja koju treba platiti nakon što je sudija doneo presudu o tome, reč muža ima prednost.

Jer, ona poriče da su višak iznosa i izdržavanja određeni ranije nego što ona tvrdi. Ako obe strane dostave dokaze, biće prihvaćen dokaz žene, jer je ona ta koja to dokazuje.

Kriterijumi za razlikovanje između izdržavanja i poklona

Čak i ako muž pošalje ženi haljinu, a žena kaže da je to poklon dok muž kaže da je to izdržavanje, muževa se reč prihvata, pod uslovom da se zakune.

Jer, osoba koja prenosi odeću je muž. Njegova izjava o razlogu davanja se prihvata. Međutim, situacija je drugačija ako žena pruži dokaz da joj je muž poslao odeću kao poklon.

[5/196]

Ako oba supružnika dostave dokaze, muževljev dokaz se prihvata. Jer, ovim dokazom muž dokazuje da je oslobođen duga za odeću ili miraz. Slično, ako svaki supružnik pruži dokaze da drugi priznaje ono što tvrde, dokaz muža se prihvata. Jer, muž tvrdi da je platio dug. Dokazni aspekt dokaza muža je jači.

Ako muž pošalje ženi dirheme, a ona kaže da je to izdržavanje, dok on kaže da je to poklon, izjava se muža prihvata iz razloga koji smo ovde naveli.

Žena koja nosi svoju haljinu pre nego što je vreme da kupi novu

Ako muž pokloni ženi haljinu, a ona je nosi ili se ošteti pre nego što dođe vreme za sledeću haljinu, muž nije obavezan da joj pokloni novu do sledećeg puta.

Jer, kao što smo ranije pomenuli, postoje razlike među ljudima u pogledu toga koliko dobro koriste i nose odeću. Zato je nemoguće povezati presudu sa stvarnim obnavlanjem potrebe. U ovom slučaju, vreme zamenjuje potrebu da se stvari olakšaju. Potreba se ne obnavlja dok vreme ne istekne. Zato se ni razlog za potrebu ne obnavlja. U ovom slučaju, žena ne može da traži nešto novo.

Vreme za nove isplate izdržavanja je stiglo pre nego što se potroše stare isplate izdržavanja

Ako žena zadrži haljinu koju joj je muž kupio i umesto nje nosi drugu, može da zatraži drugu haljinu nakon što istekne određeni period. Sudija prvobitno određuje period na osnovu vremena potrebnog da se haljina pohaba pod uobičajenim uslovima. Osim ako se ne dokaže da je sudija pogrešio u ovoj presudi, presuda mora biti zasnovana na tome. U obzir se ne uzima da li se ženska haljina brže troši ili se održava u boljem stanju nego obično.

Slično tome, ako žena prima izdržavanje jedan mesec i ne troši je do sledećeg meseca, ima pravo da zahteva izdržavanje i za novi mesec. Međutim, to nije slučaj sa izdržavanjem za srodnike, jer se u tom slučaju razmatra postojanje stvarne potrebe.

Zar ne vidite da, kada osoba ima imovinu, nema pravo da prima izdržavanje od nekog drugog? Za razliku od izdržavanja za supružnika, ako se izdržavanje daje rođacima, potreba nestaje.

Situacija žene i njenog rođaka koji zadovoljavaju svoje potrebe iz sopstvene imovine

Ako sudija naloži mužu da plaća izdržavanje svojoj ženi, ali ona koristi svoj novac da zadovolji svoje potrebe i ne dobije ništa od njega, ima pravo da od njega naplati prethodne isplate izdržavanja.

Jer, bilo sudskom presudom ili međusobnim sporazumom između supružnika, izdržavanje žene postaje dug koji duguje muž. Ovu smo stvar već ranije objasnili.

Ako se u ovoj situaciji nalaze bliski srodnici sa kojima je brak zabranjen, a srodnik koji ima pravo na izdržavanje zadovoljava svoje potrebe iz tuđe imovine nakon što sudija odredi iznos izdržavanja, on ne može naplatiti prethodne isplate izdržavanja od dužnika za izdržavanje.

Jer, kao što smo ranije objasnili, valjani uslov za pružanje izdržavanja rođacima je postojanje stvarne potrebe. Ova potreba prestaje nakon isteka vremenskog perioda. Zato, izdržavanje ne postaje dug.

U odeljku o "Zekâtu" u knjizi "el-Câmius-sağir", Muhammed (r.a.h.) navodi da izdržavanje rođaka postaje dug prema sudskoj presudi. Pošto su pitanja različita, presude u dve knjige su takođe različite.

Što se tiče zekata, on se bavi pitanjem na sledeći način: Ako primalac izdržavanja pozajmi novac da bi zadovoljio svoje potrebe, ovaj dug postaje dug osobe koja je obavezna da plaća izdržavanje. Pošto je primalac sada zadužen, njegova potreba se nastavlja. **Ovde, međutim, on se bavi pitanjem na sledeći način**: Ako primalac izdržavanja troši od sopstvene imovine ili od imovine koja mu je data kao sadaka, potreba prestaje nakon isteka vremenskog perioda. Ovim smo se pitanjem bavili u knjizi koju smo napisali kao komentar na "el-Câmius-sağir".

Uticaj nestanka muža na izdržavanje

Ako je muž nestao i pronađe se njegova imovina, ispituje se zahtev žene za izdržavanje; ako je sudija upoznat sa brakom između muža i žene, određuje izdržavanje za ženu iz te imovine, jer zna razlog koji zahteva izdržavanje.

[5/197]

Zar ne vidite da ako neko prizna dug, a zatim nestane, sudija može da presudi protiv njega na osnovu tih informacija? Isto važi i za izdržavanje. Međutim, sudija mora da uzme u obzir najbolji interes nestale osobe. To se radi tako što se žena zakune da joj muž nije plaćao izdržavanje. Razlog za ovu zakletvu je taj što je žena možda primala izdržavanje od svog muža pre nego što je nestao i pokušava da zavara sudiju zahtevajući drugu uplatu. Ako se žena zakune a sudija joj dosudi izdržavanje, sudija mora da dobije žiranta (jamca) od nje. To je zato što se muž kasnije može vratiti i pružiti dokaz da je plaćao ženi izdržavanje. Sudija je obavezan da zaštiti prava onih koji ne mogu sami da zaštite svoja prava.

Ako se nestali muž vrati i pruži dokaz da je plaćao izdržavanje ženi ili joj je slao dok je odsutan bio, sudija će mu naložiti da vrati ono što je primio.

Jer je pred sudijom otkriveno da je žena nepravedno primala izdržavanje. Muž ima izbor: može da prima izdržavanje od žene ili od žiranta.

Ako sudija nije svestan da je par u braku, a žena želi da predstavi dokaze da brak postoji, po našem mišlenju, sudija ih neće prihvatiti. Jer, ovi dokazi predstavljaju presudu protiv nestale osobe.

Prema rivâjetu od Zufera (r.a.h.), saslušavaju se svedoci koje žena dovede. Žena dobija izdržavanje iz imovine muža. Ako se imovina muža ne pronađe, sudija naređuje ženi da pozajmi novac. Ako se muž vrati i prizna brak, sudija joj naređuje da vrati dug. Ako on porekne brak, sudija obavezuje ženu da dovede nove svedoke kako bi dokazali brak. Ako žena ponovo ne dovede svoje svedoke, sudija joj naređuje da vrati ono što je pozajmila. Sudija ne dosuđuje nijedan deo dugova koje je pozajmila u ime svog muža u njenu korist. Jer, prihvatanje ovih dokaza podrazumeva zaštitu interesa žene te nije štetno za nestalog muža. Zato sudija pozitivno odgovara na zahtev žene.

Međutim, mi kažemo: Ovo predstavlja presudu protiv nestale osobe. Jer, davanje imovine muža ženi na trošenje moguće je samo presudom da je muž oženjen tom ženom.

Ako žena dovede na sud nekoga kome je njen nestali muž dugovao novac ili kome je poverio svoju imovinu, i ta osoba prizna dug i da je žena bila udata za njega, sudija mu naređuje da plaća izdržavanje žene iz svoje imovine. Međutim, ovo se ne odnosi na dugove nestale osobe osim izdržavanja.

Jer, kada poverilac pred sud izvede osobu koja duguje novac nestaloj osobi ili kojoj je nestala osoba poverila svoju imovinu, čak i ako ta osoba prizna da imovina pripada nestaloj osobi i da se drugoj osobi duguje novac, sudija joj ne naređuje da plati dug iz te imovine. To je zato što sudija naređuje radnje koje služe najboljem interesu nestale osobe i štite njenu imovinu. Kada sudija naređuje mužu da troši iz svoje imovine na suprugu, to predstavlja zaštitu imovine nestale osobe. Međutim, plaćanje duga nestale osobe iz njene imovine ne predstavlja zaštitu njene imovine. Naprotiv, to je presuda protiv nestale osobe na osnovu tuđeg svedočenja. Zato se izdržavanje i drugi dugovi međusobno razlikuju.

Ako dužnik ili lice kome je poverena imovina porekne brak između žene i nestale osobe ili porekne da poseduje bilo kakvu imovinu koja pripada nestaloj osobi, svedoci koje žena dovede u vezi sa bilo kojim od ovih pitanja neće biti prihvaćeni.

Razlog zbog kojeg se svedočenje u vezi sa dugom okrivljenog ili posedom poverene imovine ne prihvata je taj što ovo svedočenje dokazuje vlasništvo u korist nestale osobe. Kada se ovo vlasništvo dokaže, žena će imati pravo na njega. Međutim, žena ne može biti strana u parnici koja se tiče dokazivanja vlasništva nad imovinom njenog muža.

Što se tiče pitanja dužnika ili poverenika koji poriče bračnu vezu, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je prvobitno izjavio: “Svedoci koje je žena dovela u vezi sa brakom se prihvataju“. To je zato što žena polaže pravo na imovinu u posedu druge osobe iz određenog razloga. Zato je ona strana u parnici u smislu dokazivanja ovog razloga. **Ovo je slično sledećem**. Ako neko tvrdi da imovina u posedu drugog pripada njemu i da je kupio tu imovinu od nestale osobe, on bi bio strana u slučaju. Ebû Hanîfe (r.a.h.) je kasnije napustio ovaj stav i rekao: “Svedoci koje je žena dovela u ovoj stvari se ne prihvataju“. Ovo je takođe stav Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.). **Razlog za neprihvatanje svedoka je sledeći**: Žena dokazuje bračnu vezu protiv nestale osobe sa ovim svedocima. Osoba koja je primila depozit (depozit - novčani iznos koji se privremeno polaže na čuvanje.) i dužnik ne mogu biti stranke u postupku u ime nestale osobe u dokazivanju bračne veze protiv nestale osobe sa svedocima. Sudija može razmotriti korist stranaka samo ako zna bračnu vezu između supružnika. Ako nema ovo znanje, neće se truditi da sasluša svedoke koje dovode oni koji nisu stranke u postupku.

[5/198]

Ako nestala osoba nema postojeću imovinu, suprotno Zuferu (r.a.h.), po našem mišlenju, sudija ne određuje izdržavanje pozajmljivanjem novca od žene. Jer je ovo presuda protiv nestale osobe. Po ovom pitanju smo već razgovarali. Objasnili smo to ranije. Ako nestala osoba ima imovinu, raspoloživost njene imovine je ista kao i njeno sopstveno prisustvo.

Sudija ne može prodati imovinu nestalog muža da bi platio izdržavanje njegove žene.

Prema rečima Ebû Hanîfe (r.a.h.), ova presuda je jasna. Jer, po njegovom mišlenju, čak i ako je muž prisutan, sudija ne može prodati njegovu robu radi izdržavanja. Ako je on nestao, ne može je prodati uopšte.

Međutim, iz perspektive Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.), sudija može prodati robu osobe koja je prisutna samo nakon što joj nametne ograničenje (zakon) (ograničavajući njeno usmeno raspolaganje svojom robom). Međutim, sudija nema ovlašćenje da nametne ograničenja ili obaveze osobi koja je nestala.

Sudija naređuje da se ženi plaća izdržavanje iz prihoda od kuće i roba njenog nestalog muža.

Jer je ovo iste vrste kao i pravo žene.

Ako su odeća osobe koja je nestala, sudija će ženi dati te stvari. Ako ta osoba ima hrane, ženi će dati izdržavanje od toga. Zato što je ovo iste vrste kao ženin zavisni deo. Žena može uzeti imovinu koja je iste vrste kao njen deo i bez suda. Kao što je Hz.Poslanik (s.a.v.s.) rekao Hindi:

خُذِي مِنْ مَالِ أَبِي سُفْيَانَ مَا تَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ

“Uzmi od Ebû Sufjanove imovine dovoljno za sebe i svoje dete, prema običaju“.[179]

(179. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/39; Buhârî, Buyû‘ 2097; Muslim, Akdiye 7; Ebû Dâvûd, Buyû‘ 79; Nesâî, Adâbu'l-kuzât 31; Ibn Mâce, Ticârât 65; Ibn Hibbân, Sahih, X/68; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/275.).

Ako žena ima pravo da ovo sama uzme, sudija ima prvenstveno pravo da o tome odluči. U svim ovim slučajevima, sudija uzima jemca od žene da bi zaštitio korist nestale osobe. Ako se muž vrati i pruži dokaz da je žena primala izdržavanje tokom predmetnog perioda, jemac plaća ono što je žena uzela. Jer, jemac je preuzeo dug putem ugovora o garanciji. Ako muž nema dokaze, a žena se zakune po ovom pitanju, jemac nema odgovornost. Ako i žena i jemac odbiju da se zakunu, dug postaje obavezujući za ženu. Muž ima pravo da izabere da li će uzeti iznos koji je žena uzela od žene ili od jemca. Jer, jemac je garantovao izdržavanje koje žena mora vratiti. To se utvrđuje ženinim odbijanjem da se zakune. Zato je dug obavezujući i za jemca.

[5/198]

Allah Svemogući najbolje zna. I Njemu je povratak.

IZDRŽAVANJE ROBOVA

Izdržavanje žene roba

Ako rob ima ženu, bilo da je mudebba[180] ili mukatebe[181], bilo da je slobodna ili robinja, i živi sa njom u istoj kući, dužan je da joj obezbedi dovoljno izdržavanja.

([180] **Müdebber Köle:** Rob čija je sloboda uslovljena smrću njegovog gospodara. Robinja se u ovoj situaciji naziva "mudebbera".).

([181] **Mükâteb /المكاتب:** Rob koji sklapa ugovor sa svojim gospodarem da obezbedi i donese određenu sumu novca u zamenu za svoju slobodu.).

Razlog zašto je obavezno (farz) izdržavati ženu je taj što je ona potčinjena svom mužu u njegovom domu. Ovo se odnosi i na slobodne i na robove. Presuda se zasniva na razlogu. Rob, kao i slobodna osoba, obavezan je da plati miraz ženi kojom se oženi.

Zatim, kada se dugovi koje je rob dužan da plati odnose na njegovog gospodara, vrednost roba zavisi od njegove vrednosti. Ako gospodar nije spreman da plati, rob se prodaje da bi se namirili dugovi. Dugovi za izdržavanje su takođe povezani sa gospodarem.

Jer je razlog za nužnost izdržavanja brak, koji je samo uz saglasnost gospodara.

[5/199]

Ako se dugovi za izdržavanje nagomilaju a rob postane nesposoban da plati, prodaje se za dugove. Zatim, ako se dugovi za izdržavanje ponovo nagomilaju, ponovo se prodaje ako je potrebno. Rob se ne prodaje više puta za bilo koji dug osim za izdržavanje. Jer se nužnost izdržavanja stalno obnavlja tokom vremena. Zato se smatra novonastalim dugom.

Rob Mudaber ne može biti prodat za dug za izdržavanje. Međutim, naređeno mu je da radi da bi otplatio dug. Slično tome, rob Mukateb ne može biti prodat sve dok ugovor o ugovoru traje. Kao što se njegovi drugi dugovi plaćaju iz njegove sopstvene zarade, tako se i njegov dug za izdržavanje plaća iz njegove sopstvene zarade.

Ako rob ili mudebba (osoba koja je porobljena) ima dete sa svojom ženom, rob nije obavezan da izdržava dete. To je zato što ako je žena robinja (džarija), dete pripada njenom gospodaru. Gospodar, a ne otac, je odgovoran za izdržavanje roba. Ako je žena slobodna, i dete je slobodno. Rob nikada nije obavezan da izdržava slobodnu osobu, jer zarada roba ili mudebbe pripada njihovom gospodaru. Izdržavanje slobodnog deteta nije obavezno od gospodara. Slično tome, ovo se izdržavanje ne uzima od zarade roba ili mudebbe.

Izdržavanje slobodnog deteta nije obavezno od zarade mukatebe (osobe koja je porobljena po ugovoru sa drugom osobom). Isto tako, on nije obavezan da izdržava dete koje je rob drugog.

Ako je žena takođe ugovorni zaposlenik kod istog gospodara, a gospodar je sklopio jedinstveni ugovor sa oboje, onda je majka, a ne otac, odgovorna za izdržavanje deteta. Jer u ugovornom sporazumu, dete je podložno majci. Zar ne vidite da majka uzima zaradu deteta, ili ako se nad detetom izvrši ubistvo, majka je ta koja dobija odštetu?[182]

([182] Erş /الأرش: U rečnicima, to znači nadoknada, podmićivanje, korupcija i neprijateljstvo. U islamskom krivičnom pravu, odnosi se na finansijsku nadoknadu (krvni novac) koja se mora isplatiti žrtvi u slučajevima povrede ili invaliditeta koji ne rezultiraju smrću. Nadoknada za odsečene ili povređene organe, čiji je iznos određen islamskim zakonom, naziva se "erş-i mukadder"; dok se nadoknada za rane koje ostavljaju ožiljke na telu ili licu, čiji iznos nije određen, naziva "erş-i gayr-i mukadder".

Ako dete umre i ostavi za sobom imovinu, sve to pripada majci. Slično tome, izdržavanje deteta je takođe odgovornost majke.

Presuda je drugačija kada rob mukateb ima vezu i dete sa svojom robinjom kao rezultat te veze. U ovom slučaju, izdržavanje deteta pripada robu mukatebu. Jer je dete takođe uključeno u ugovor o mukatebu. Zarada deteta ili, ako je protiv deteta počinjen delikt, njegovo/njeno dete, pripadaju robu mukatebu. Pošto je robinja, nije obavezan/a da bilo šta da majci. Čak i ako bi nešto dao/la majci, ona je i dalje njegov/njena robinja. Zato, izdržavanje deteta pripada mukateb robinji.

Štaviše, ovo dete je deo njega. Kada dete postane njegov zakonski staratelj, izdržavanje koje mu pruža je kao izdržavanje koje pruža sebi.

Ako se rob, mudabber ili mukateb oženi bez dozvole svog gospodara, nije obavezan da daje izdržavanje ili miraz.

Jer, izdržavanje i miraz postaju obavezni nakon što ugovor postane važeći. Njihovi brakovi nisu važeći bez dozvole njihovih gospodara.

Ako je jedno od njih oslobođeno, brak postaje važeći jer gospodarevo pravo prestaje nakon njene emancipacije. On je i dalje obavezan da plaća miraz i buduće izdržavanje. Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), rob koji radi za deo svoje vrednosti (jer je delimično oslobođen) je kao mukateb (onaj koji je sklopio ugovor da postane rob).

Žena koja je mudabbera, robinja ili umuveled, ako se uda za slobodnog muškarca ili roba, nije dužna da izdržava svog muža sve dok ne žive u istoj kući.

Zato što nije bio ispunjen uslov predaje pre slanja kući. U ovom slučaju, da li je došlo do seksualnog odnosa ili ne, nije bitno.

Jer, polni odnos samo označava predaju ugovorene stvari. Ovo se ne uzima u obzir u slučaju izdržavanja. Predaja ugovorene stvari (mâkudun alejhin) je validna za pravo na nadoknadu. Izdržavanja, međutim, nije nadoknada. Zar ne vidite da ratkâ'a (žena sa sraslim genitalijama), iako ne može da preda ugovorenu stvar, stiče pravo na izdržavanja?

Ovo nam ukazuje na to da se kod izdržavanja smatra suštinskim spremnost žene da se u potpunosti stavi na raspolaganje svom mužu i da mu posveti svoje vreme. To je moguće samo ako žive zajedno u istoj kući. Muž je obavezan da izdržava svoju ženu sve dok žive zajedno u istoj kući.

[5/200]

Ako gospodaru trebaju usluge robinje i odvede je od muža, muž nije obavezan da je izdržava dok je sa njim. Međutim, ako je vrati i ona nastavi da živi sa svojim mužem, onda je muž obavezan da je izdržava. Ova robinja je slična slobodnoj ženi koja beži od muža, a zatim se vraća kući.

Ovu stvar možemo objasniti na sledeći način: Robinja je poput zatvorenice u kući svog gospodara, ispunjava svoju dužnost služeći mu. U tom pogledu, ona je slična ženi zatvorenoj zbog duga. Kada je mužu zabranjeno da prilazi ženi zatvorenoj zbog duga, on nije obavezan da je izdržava. Kada se dug plati i ona se vrati u dom muža, muž je ponovo obavezan da je izdržava.

Ako takva žena ima dete sa svojim mužem, muž nije obavezan da izdržava dete. To je zato što se dete robinje smatra robom svog gospodara, a gospodar je odgovoran za izdržavanje deteta.

Ako je žena mukatebbe (ona koja je sklopila bračni ugovor), ona prima izdržavanje bez obzira da li živi u istoj kući sa svojim mužem ili ne. To je zato što robinja mukatebbe deluje nezavisno, kao slobodna žena. Njen gospodar nema pravo da je koristi za svoje potrebe. Ona se tretira kao slobodna žena u smislu primanja izdržavanja od svog muža.

Ako postupa nepravedno time što se ne predaje mužu, ima pravo na izdržavanje.

Allah, Uzvišeni i Slavni, najbolje zna istinu. Konačni povratak i odredište su ka Njemu Te'âlâ.

IZDRŽAVANJE ZIMMIJA

Izdržavanje u brakovima nemuslimana

Kao što je musliman obavezan da izdržava svoju ženu, tako je i zimmi (nemusliman pod muslimanskom vlašću) obavezan da izdržava svoju ženu prema običaju.

Jer je izdržavanje dovoljan iznos imovine legitimno propisan za potrebe. Razlog zašto je neophodna je brak. Brak se sklapa između muslimana, kao i između zimija. Ako je zimijin brak između bliskih rođaka (mahrem srodnika) i to se smatra brakom u njihovoj religiji, a žena zahteva izdržavanje, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), to se utvrđuje na isti način kao i valjani brak.

Ova presuda, kao što smo prethodno objasnili, zasnovana je na principu Ebû Hanîfe (r.a.h.) da se takvi brakovi između nemuslimana smatraju validnim. Ako jedan od njih pokrene postupak pred sudijom, sudija ih neće razdvojiti nego će odredit izdržavanje za ženu.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), takvi brakovi između njih ne nose presudu o valjanom braku. Ako jedan od njih iznese stvar pred sudiju, sudija će ih razdvojiti. Sudija neće odlučivati o izdržavanju žene.

Nema neslaganja u vezi sa sudskom presudom o izdržavanju žene u brakovima sklopljenim bez svedoka (među zimijama). To je zato što su brakovi bez svedoka valjani među zimijama. Sklapanje braka sa svedocima je presuda koju propisuje islam. Oni nisu podložni ovoj islamskoj zapovesti. Zar ne vidite da se čak i nakon što postanu muslimani, njihovi brakovi sklopljeni takvim ugovorom smatraju valjanim?

U slučaju nemuslimana čija supruga nije muslimanka, primenjuje se obaveza izdržavanja

Ako muškarac koji nije musliman pređe u islam, a njegova žena pripada nehrišćanskoj religiji i ona odbije da pređe u islam, brak se obustavlja. Oni se razvodu. Tokom perioda čekanja (ide), ona nema pravo na izdržavanje.

Jer je razdvajanje između njih prouzrokovala žena zbog svoje buntovne prirode. Ona je odbacila islamsku veru koja joj je ponuđena. Zato, ako se njihovo razdvajanje dogodilo pre seksualnog odnosa, ona ne može dobiti miraz; ako se dogodilo posle seksualnog odnosa, ona ne može dobiti izdržavanje za period čekanja (iddu).

Ako se razdvajanje dogodilo pre seksualnog odnosa iz razloga koji potiče od žene, obaveza muža da plaća miraz se ukida. Bez obzira da li je opravdana ili ne, to ne menja situaciju. Jer, odricanje od miraza je posledica toga što žena sprečava muža da dobije ono što je dogovoreno ugovorom. Ovo važi u oba slučaja.

Odricanje od izdržavanja je posledica toga što žena postavlja prepreku između sebe i svog muža. Ovo je slično izdržavanju tokom braka. Baš kao što žena koja je loše naravi i neposlušna tokom braka nepravedno sprečava svog muža da joj priđe, ona ne može dobiti izdržavanje. Međutim, ako se drži na distanci od svog muža iz opravdanog razloga, kao što je mogućnost da dobije miraz, njeno pravo na izdržavanje se ne gubi.

Slično tome, ako je razvod iniciran od strane žene iz nepravednog i krivičnog razloga, ona ne može primati izdržavanje tokom perioda čekanja (ide). Ako nije kriva ili je kriva, primat će izdržavanje.

[5/201]

Ako joj je ime muslimanka i nema muža, onda je potrebno izdržavanje

Ako žena koja nije muslimanka pređe u islam, a njen muž ne, njihov brak se ukida. Muž je obavezan da je izdržava i da joj pruži smeštaj tokom perioda čekanja (ide).

Pošto je do razdvajanja došlo iz razloga koji potiče od muža, koji je odbio da prihvati islam, to negira mogućnost da njegova žena ostane u braku sa ljubaznošću. Zato je jedina preostala opcija da se prijateljski rastanu. Prijateljski, to podrazumeva vraćanje njenog miraza i preuzimanje njenog izdržavanja tokom perioda čekanja (ide).

U bračnoj vezi, ako jedan od supružnika uđe u zemlju islama kao musliman, plaća se izdržavanje

Ako jedan od bračnog para, koji su oboje nemuslimani i žive u zemlji neverovanja, pređu u islam i ode u zemlju islama, a drugi im se kasnije pridruži, muž nije obavezan da izdržava svoju ženu.

Jer je njihova bračna veza prekinuta kada je prvi došao u zemlju islama.

To znači da obaveza izdržavanja žene tokom njenog perioda čekanja (ide) počiva na pretpostavci toj da se utvrđeno pravo muža nad ženom nastavlja čak i tokom ovog perioda. Zato, izdržavanje nije potrebno ženi koja poštuje idu nakon neuspelog braka ili sumnjivog seksualnog odnosa. Slično tome, izdržavanje nije potrebno ženi koja poštuje idu od svog muža.

Razlike između zemalja mogu prekinuti sve bračne veze, uključujući i pravo vlasništva uspostavljeno brakom.

Ako muž prvi napusti nemuslimansku zemlju i uđe u zemlju islama, žena ne mora da poštuje period čekanja (idu). To je zato što je on iz zemlje neverovanja (daru'l-harb).

Ako je žena prva izašla, prema rečima Ebû Hanîfe (r.a.h.), presuda ostaje ista.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), žena je obavezna da poštuje period čekanja (idu) u ovoj situaciji. To je zbog islama, a ne zbog muža. Muž nije obavezan da joj obezbeđuje izdržavanje tokom perioda čekanja.

Allah (Subhanahu ve Te'âlâ) je Onaj Te'âlâ koji najbolje poznaje istinu, i Njemu Te'âlâ je povratak i konačno odredište.

IZDRŽAVANJE U SLUČAJU RAZVODA, RASTAVLJANJA I BRAKA

Izdržavanje za razvedenu ženu tokom perioda čekanja (ide)

Žena razvedena sa tri ili jednom talakom (izjavom o razvodu) ima pravo na smeštaj i izdržavanje tokom perioda čekanja (ide).

Prema Ric'î [183], žena koja je razvedena talakom ima pravo na izdržavanje ako ostane u kući svog muža i pod njegovim bračnim ugovorom, kao i ranije.

Njen brak prestaje završetkom perioda ide. Ovo ne smanjuje izdržavanje, kao u slučaju razvoda datog uz uslov Îlâda[184] ili jednomesečnog perioda čekanja.

Čak, i u slučaju konačnog razvoda (bâin talak), prema hanefijskoj školi mišlenja, žena ima pravo da živi u kući i prima izdržavanje tokom trajanja perioda čekanja (idda).

Prema Šâfiiîinim (r.a.h.) rečima, ona ima pravo na stanovanje, ali ako nije trudna, nema pravo na izdržavanje.

Prema Ibn Ebû Leylâ, osoba koja je definitivno razvedena nema pravo na izdržavanje tokom perioda čekanja (ide).

Oni navode hadis Fatime bint Kajs (r.a.h.) kao dokaz za svoj stav. U ovom hadisu Fatima (r.a.h.) kaže: Moj muž se razveo od mene sa tri izjave o razvodu. Resûlullah (s.a.v.s.) nije naredio da mi se da niti izdržavanje niti kuća za život.

Međutim, bilo je sporova oko autentičnosti ovog hadisa. Prenosi se da je Fatimin muž, Usâme b. Zejd (r.a.h.), kada je čuo ovaj hadis od Fatime (r.a.h.), bacio je na nju sve što je imao.

([183] **Ric'î Talak:** Ovo je vrsta razvoda koja se dešava nakon seksualnog odnosa sa ženom i ne uključuje eksplicitno ili implicitno tri razvoda ili nadoknadu, niti je okarakterisana bilo kakvim atributom koji bi je kvalifikovao kao neopozivi razvod (bâin talak), niti je upoređena sa bilo čim drugim. Može se dogoditi eksplicitnim (sarih) rečima ili figurativnim (kinâe) rečima. Kod ove vrste razvoda nije potreban novi brak, a postoji mogućnost pomirenja u roku čekanja (idde). Kod opozivnog razvoda (ric'î talak), miraz koji je određen kao odložen ne dospeva odmah, ali stupaju na snagu zakoni o nasleđivanju.).

([184] Îlâ ايلاء: To je čin kojim muž polaže zakletvu da neće prilaziti svojoj ženi. Muž koji se zaklinje naziva se "muli", a žena kojoj se zaklinje naziva se "mulâ minhâ". Ilâ je podeljena na tri dela:

a). Îlây-ı Muvakkat - (Privremena objava): ovo je objava koja je ograničena na određeni vremenski period, kao što su četiri meseca, osam meseci itd.

b). Îlây-ı Muebbed:- Ovo je deklaracija data sa namerom da se nikada više ne približimo jedni drugima.

c). Îlây-ı Mechul:- Ovo je objava koja se daje bez navođenja određenog perioda ili nepromenljivog uslova. Ako muž nema odnos sa ženom tokom Îlây perioda, dolazi do bâin talak'a (neopozivi razvod). Ako ima odnos sa ženom tokom ovog perioda, potreban je kefâret.).

(PS: Samir B: (sarih- eksciplitnim) rečima: Eksplicitni jezik se odnosi na izjave koje su toliko jasne i nedvosmislene da ne sadrže dvosmislenost ili sumnju u svom značenju; primalac razume šta se namerava odmah kada ih čuje, bez potrebe za daljim objašnjenjem ili tumačenjem.

Ovi izrazi imaju sledeće karakteristike:

Namera je nebitna: Kada se daju eksplicitne izjave, izgovori poput "šalio sam se", "Rekao sam to greškom" ili "Mislio sam na nešto drugo", ne prihvataju se. Očigledno značenje onoga što je rečeno je ono što je važno.

Uobičajena upotreba u islamskoj jurisprudenciji i pravu: Najčešća upotreba je u islamskom pravu (fikh) i pitanjima braka/razvoda (talak). Na primer, muškarac koji kaže svojoj ženi: "Razvodim se od tebe" ili "Razvedi se" je eksplicitna izjava. Razvod stupa na snagu bez obzira na njegovu nameru.

Reč "sarih", arapskog porekla, ušla je u naš jezik sa značenjem j"asan, očigledan, evidentan". Njena suprotnost je metaforički (indirektan) jezik, koji se može tumačiti na druge načine i koji zahteva dalju analizu i utvrđivanje namere.

(kinâe) rečima: Figurativni jezik, prema svojoj rečničkoj definiciji, odnosi se na prikrivene izraze koji prenose ideju na skriven, indirektan i metaforičan način. Ovi se izrazi generalno koriste u književnosti ili u specijalizovanim oblastima kao što je islamsko pravo (fikh) i koji imaju fleksibilnost da nose više od jednog značenja u zavisnosti od konteksta.

Njegovo značenje u dve glavne oblasti je sledeće:

1. Ironija u književnosti i svakodnevnom jeziku

Ovo se odnosi na korišćenje reči ili fraze i u njenom doslovnom (rečničkom) značenju i u metaforičkom ili implicitnom značenju. Poželjno je da se izbegne uvreda druge strane, da se ublaži tema ili da se poruka učini efikasnijom.

a). Primer: "Da bismo se setili starog prijatelja, seli smo i popili kahvu". Iako kahva zapravo može biti uključena u ovu rečenicu, namera je da se prisetimo prošlosti sa tim prijateljem i da vodimo prijatan razgovor.

b). Primer: "Gde ima dima, ima i vatre". Iako ova izreka izražava činjenicu (dim), ona prvenstveno ilustruje da svaka glasina ima izvor i osnovu.

2. Figurativni jezik u islamskom pravu (fikhu)

U islamskoj jurisprudenciji, reči koje imaju pravne posledice, kao što je razvod, podeljene su u dve kategorije: eksplicitne (jasne) reči koje mogu značiti samo razvod i figurativne (kinâje) reči. Figurativne reči su one koje se, kada se izgovore, mogu protumačiti kao razvod (talak) ili se mogu protumačiti na potpuno drugačiji način. Da bi transakcija koja koristi ove reči bila validna, neophodno je da govornik ima nameru ili da situacija (na primer, razgovor o razvodu) potkrepi to značenje.

Primer: "Spakuj svoje stvari i idi kod majke!"

Primeri: Otvorene fraze kao što su "Koristi svoju volju", "Slobodan/na si" ili "Više ti se ne mešam".

Kontekst u kome se figurativni jezik koristi, ili namera koja stoji iza njega, ključna je za razjašnjenje pravog značenja.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Prenosi se da je Hz.Aiša (r.a.h.) rekla: "Ova je žena pokvarila svet svojim prenošenjem ovog hadisa"*.

(*PS: Samir B: Ova se izjava odnosi na slučajeve u islamskoj historiji gde je Hz.Aiša (r.a.h.) kritikovala tekstove ili kontekste određenih hadisa koje je preneo Ebû Hurejra (r.a.h.) (ili slični saradnici). Nameravano značenje u ovom konkretnom rivâjetu se zasniva, reč po reč, na sledećoj dinamici:

Ukratko: Hz.Aiša (r.a.h.) navodi da nepotpuno razumevanje ili pogrešna kontekstualizacija prenetog hadisa može dovesti do nesporazuma u društvu ("iskvarenost sveta") i oštetiti status žena u društvu.

Pozadina događaja i kritika hadisa

U primarnim hadisskim izvorima (Buhârî, Muslim, itd.) i islamskoj literaturi, osnovno značenje ove izjave je sumirano na sledeći način:

1). Primer nedostatka hadisa: Hadis koji je stigao do Hz.Aiše (r.a.h.), a koji je preneo Ebû Hurejre (r.a.h.), glasi: "Tri stvari donose nesreću: kuća, žena i konj".

2). Hz.Aišina (r.a.h.) ispravka: Hz.Aiša (r.a.h.) se snažno usprotivila ovom prepričavanju i dopunila početak i kontekst hadisa, rekavši: "Ovaj hadis nije takav; Resûlullah (s.a.v.s.) ga je pomenuo samo kada je govorio o sujevernim verovanjima (koncepcijama loših predznaka) iz predislamskog doba".

3). Fraza "Iskvarila je svet" odnosi se na ideju da prepričavanje takvih hadisa van konteksta uzrokuje štetu podsticanjem predrasuda prema ženama u društvu (svetu) i potkopavanjem islamskog pogleda na žene.

Šta znači "Uništio je svet"?

a). "Ovaj hadis" se odnosi na rivâjetu koji je izvučena iz konteksta.

b), "Pokvarila je svet" znači da je oštetila versko razumevanje ljudi, negativno uticala na društvenu harmoniju, ravnotežu između muškaraca i žena i na islamski koncept pravde.

Zbog svog jakog pamćenja i dubokog poznavanja Kur'ana i Hz.Poslanikovog (s.a.v.s.) karaktera, Hz.Aiša (r.a.h.) je često intervenisala kada su neki prepričani hadisi tumačeni ili generalizovani na način koji je prevazilazio njihovo predviđeno značenje.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Hz.Umer b. el-Hatab (r.a.h.) je rekao: "Ne možemo napustiti knjigu Allaha Te'âlâ i Sunnet našeg Hz.Poslanika (s.a.v.s.) na osnovu reči žene čija istinitost ili laž, bilo da se dobro seća ili je zaboravila, ne znamo šta radi." Čuo sam Hz.Poslanika (s.a.v.s.) kako kaže:

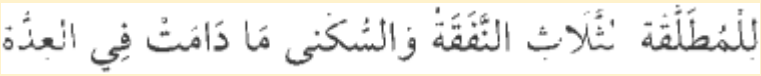

"Žena razvedena sa tri razvoda ima pravo na izdržavanje i smeštaj sve dok traje njen ida".[186]

(186. Ibn Hibbân, Sahih, XXIV/378.).

[5/202]

Postoje dva moguća tumačenja Fatiminog (r.a.h.) hadisa.

1-Njen muž nije bio sa njom. Krenuo je u Jemen. Postavio je svog brata za svog zamenika (15/202), tražeći od njega da obezbedi Fatimi ječmeni hleb i hranu, ali Fatima je odbila. Njen muž nije bio tamo kako bi se protiv nje mogla doneti drugačija presuda.

2- Priča se da je Fatima (r.a.h.) bila žena sa oštrim jezikom. Vređala je rođake svog muža. Ne mogući više da to podnesu, isterali su je iz kuće. Resûlullah (s.a.v.s.) joj je naredio da provede idu (period čekanja) u kući Abdullah b. Ummi Mektûm (r.a.h.). Međutim, ona je smatrala da joj Resûlullah (s.a.v.s.) nije dao nikakvu snabdevanje (izdržavanje) niti pravo da tamo živi.

Pravo žene na smeštaj tokom perioda čekanja (idd)

Nema neslaganja među učenjacima u vezi sa pravom žene na smeštaj tokom perioda čekanja (ide). Sledeći ajeti su jasni i eksplicitni po ovom pitanju:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُواْ ٱلْعِدَّةَۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ رَبَّكُمْۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنۢ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّآ أَن يَأْتِينَ بِفَٰحِشَةٖ مُّبَيِّنَةٖۚ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥۚ لَا تَدْرِي لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرٗا

1.O Vjerovjesniče, kada htjednete žene pustiti, vi ih u vrijeme kada su čiste pustite, a onda vrijeme koje treba proći brojte i Allaha, Gospodara svoga, bojte se. Ne tjerajte ih iz stanova njihovih, a ni one neka ne izlaze, osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi. Onaj koji Allahove propise krši – sâm sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti. [et-Talâk 65/1].

I u drugom ajetu:

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيْهِنَّۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمْلٖ فَأَنفِقُواْ عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّۚ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُواْ بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٖۖ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ

6). Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk 65/6].

Naši učenjaci kažu da su izdržavanje i smeštaj finansijska prava koja žena stiče brakom. Poštovanje perioda čekanja je takođe jedno od prava utvrđenih brakom. Kao posledica ovog prava, žena zadržava pravo na smeštaj, kao i pravo na izdržavanje.

Utvrđivanjem prava žene na smeštaj, postaje jasno da se bračna prava muža nad njom, stečena brakom, nastavljaju i tokom perioda čekanja.

Obaveza izdržavanja žene koja je robinja zasniva se na činjenici toj da je muškarac njen gospodar, baš kao što se obaveza izdržavanja žene zasniva na činjenici toj da je on njen muž.

Zar ne vidite da se izdržavanje roba koji je dat kao zalog plaća iz zarade roba, jer je vlasnik taj koji plaća izdržavanje roba? Ova se presuda ne odnosi na izdržavanje roba koji je dat kao zalog. Izdržavanje takvog roba nije obavezno za onoga ko ima pravo da ga zadrži. Jer, pravo onoga ko ima pravo da ga zadrži nije u samom robu, već u njegovoj vrednosti. Pravo koje poseduje je pravo da naplati ono što mu se duguje. Ovo takođe nije u samom robu, već u njegovoj vrednosti.

Ako je razvedena žena trudna, njeno pravo na izdržavanje je utvrđeno ajetom. Uzvišeni Allah kaže:

أَسۡكِنُوهُنَّ مِنۡ حَيۡثُ سَكَنتُم مِّن وُجۡدِكُمۡ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيۡهِنَّۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ فَأَنفِقُواْ عَلَيۡهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأۡتَمِرُواْ بَيۡنَكُم بِمَعۡرُوفٖۖ وَإِن تَعَاسَرۡتُمۡ فَسَتُرۡضِعُ لَهُۥٓ أُخۡرَىٰ

6). Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk 65/6].

Šâfiiîino (r.a.h.) pravilo po ovom pitanju je sledeće: Uslovljavanje presude ukazuje na to da će presuda biti uspostavljena kada se uslov ispuni, a da neće biti uspostavljena ako uslov nije ispunjen.

Međutim, prema hanefijskoj školi, uslovljavanje presude ne ukazuje na to da presuda neće biti uspostavljena ako uslov nije ispunjen. Jer implicitno značenje (mefhûmu muhâlif) nije dokaz.

Štaviše, presuda se može uspostaviti drugim razlogom pre nego što se uslov ispuni. Zar ne vidite da ako neko kaže svojoj robinji: "Kada ti počne hajz, slobodna si", a kasnije kaže: "Sutra si slobodna", ovaj uslovni uslov važi? Toliko da ako danas proda robinju i otkupi je sledećeg dana, robinja postaje slobodna na početku njenog hajza. Da je ostala na svom imanju do sutra, ponovo bi slobodna bila.

Kako bi moglo biti drugačije? Ajet kaže:

أَسۡكِنُوهُنَّ مِنۡ حَيۡثُ سَكَنتُم مِّن وُجۡدِكُمۡ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيۡهِنَّۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ فَأَنفِقُواْ عَلَيۡهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأۡتَمِرُواْ بَيۡنَكُم بِمَعۡرُوفٖۖ وَإِن تَعَاسَرۡتُمۡ فَسَتُرۡضِعُ لَهُۥٓ أُخۡرَىٰ

6). Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk 65/6].

Ibn Mes'ûdov (r.a.h.) kiraet je:

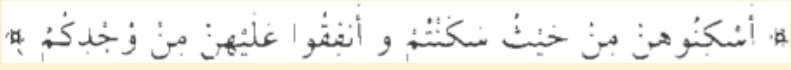

6)."Naselite ih u delu mesta gde živite i brinite o njima prema svojim mogućnostima.. ...". [et-Talâk 65/6].

Ovaj njegov kiraet je svakako ono koje je čuo od Resûlullaha (s.a.v.s.). Ovo je takođe dokaz da je primanje izdržavanja tokom perioda čekanja (ide) pravo žene.

Fraza u ajetu: "... وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ ..." - "... Ako su trudne, ...", služi da eliminiše potencijalni problem. Jer, trudnoća često traje dugo. Ako se ovaj period produži, nameće se pitanje: da li treba i dalje da se obezbeđuje izdržavanje tokom perioda čekanja? Da bi se eliminisao ovaj problem, Uzvišeni Allah dalje, u istom ajetu kaže:

"... حَتَّىٰ يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ ..." - "... sve dok se ne porode ...". [et-Talâk 65/6].

Zatim, moramo reći da ovo izdržavanje koje se daje ženi dok je trudna nije za dete. Dokaz za to je taj da ako dete ima imovinu koja mu je zaveštana testamentom, nije potrebno dati izdržavanje iz te imovine. Štaviše, ako ima više od jednog deteta, iznos se izdržavanja ne povećava u skladu sa brojem dece. Ako je žena robinja, njeno je izdržavanje i dalje odgovornost njenog muža. Međutim, izdržavanje deteta treba da bude odgovornost njenog gospodara, kako tokom trudnoće tako i nakon porođaja.

[5/203]

Izdržavanje udate žene se ne udvostručuje kada zatrudni. Ako je dete u materici imalo pravo na izdržavanje, onda bi izdržavanje udate žene trebalo da se udvostruči kada zatrudni.

Nakon što utvrdimo da je izdržavanje pravo žene, kažemo da mora postojati razlog između žene i njenog muža da bi žena imala pravo na izdržavanje. Ne postoji drugi razlog za ovo osim perioda čekanja (ide). U tom pogledu, trudnice i žene koje nisu trudne, jednake su.

Žena koja poštuje period čekanja (iddet) ne bi trebalo da napušta svoj dom

Žena koja poštuje period čekanja (idu) ne izlazi iz kuće ni danju ni noću. Dokaz za to je ovaj ajet:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلنَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ ٱلنِّسَآءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُواْ ٱلْعِدَّةَۖ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ رَبَّكُمْۖ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنۢ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّآ أَن يَأْتِينَ بِفَٰحِشَةٖ مُّبَيِّنَةٖۚ وَتِلْكَ حُدُودُ ٱللَّهِۚ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ ٱللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُۥۚ لَا تَدْرِي لَعَلَّ ٱللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَٰلِكَ أَمْرٗا

1. O Vjerovjesniče, kada htjednete žene pustiti, vi ih u vrijeme kada su čiste pustite, a onda vrijeme koje treba proći brojte i Allaha, Gospodara svoga, bojte se. Ne tjerajte ih iz stanova njihovih, a ni one neka ne izlaze, osim ako očito sramno djelo učine. To su Allahovi propisi. Onaj koji Allahove propise krši – sâm sebi nepravdu čini. Ti ne znaš, Allah može poslije toga priliku pružiti. [et-Talâk 65/1].

İbrahim en-Nehaî (r.a.h.) je rekao:" Težak je greh za ženu da napusti svoj dom".

Štaviše, zadovoljene su potrebe žene koja poštuje period čekanja (idu).Zato ona ne mora da izlazi ni danju ni noću.

Međutim, to nije slučaj za ženu čiji je muž preminuo. Ona nema pravo na dodatno izdržavanje iz imovine svog muža (imovine koju je ostavio za sobom nakon smrti). Potrebno joj je da izlazi tokom dana kako bi zadovoljila svoje potrebe.

Isto važi i za slučaj "Hul"[187], Îla, i liân[188] i ženu koja se razvodi od muža zbog muževljevog otpadništva ili muževljevog seksualnog odnosa sa njenom majkom. Jer su sva ova razdvajanja zasnovana na razlozima koje je prouzrokovao muž nakon što je žena stekla pravo na izdržavanje kao uslov braka. I ovo se pravo nastavlja sve dok traje period čekanja.

([187] Hul'/الخلع (Muhâlea/المخالعة): Brak je prestanak imovinskog prava uz saglasnost žene. Razvod se vrši uz saglasnost obe strane u zamenu za isplatu od strane žene mužu ili odricanje žene od miraza.).

([188] **Liân /اللعان (Mülâane /الملاعنة)**: U rečniku, to znači proklinjati jedno drugo. U islamskoj terminologiji, odnosi se na situaciju u kojoj muž optužuje ženu za preljubu, ali ne može da dovede četiri svedoka. Muž i žena se zatim pojavljuju pred sudijom, svako svedoči četiri puta prema islamskoj proceduri, a zatim jedno na drugo pozivaju kletve i gnev. Muž se zaklinje da je njegova optužba za preljubu istinita, i ako je lažov, neka je na njega Alahovo prokletstvo; žena se zaklinje da je njen muž lažov u svojoj optužbi za preljubu, i ako je istinit, neka je na nju gnev Allaha Te'âlâ, [en-Nur 24/6-9]. Ove zakletve služe kao kazna za klevetu (had-i kazif) za muža i kazna za preljubu (had-i zina) za ženu, gde ih sudija zatim razvodi.

وَٱلَّذِينَ يَرۡمُونَ أَزۡوَٰجَهُمۡ وَلَمۡ يَكُن لَّهُمۡ شُهَدَآءُ إِلَّآ أَنفُسُهُمۡ فَشَهَـٰدَةُ أَحَدِهِمۡ أَرۡبَعُ شَهَـٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ

6). A oni koji okrive svoje žene, a ne budu imali drugih svjedoka, nego su samo oni svjedoci, potvrdiće svoje svjedočenje zakletvom Allahom, i to četiri puta da zaista govore istinu,

وَٱلۡخَـٰمِسَةُ أَنَّ لَعۡنَتَ ٱللَّهِ عَلَيۡهِ إِن كَانَ مِنَ ٱلۡكَـٰذِبِينَ

7). a peti put da ih pogodi Allahovo prokletstvo, ako lažu!

وَيَدۡرَؤُاْ عَنۡهَا ٱلۡعَذَابَ أَن تَشۡهَدَ أَرۡبَعَ شَهَـٰدَٰتِۭ بِٱللَّهِ إِنَّهُۥ لَمِنَ ٱلۡكَـٰذِبِينَ

8). A ona će kazne biti pošteđena, ako se četiri puta Allahom zakune da on, doista, laže,

وَٱلۡخَـٰمِسَةَ أَنَّ غَضَبَ ٱللَّهِ عَلَيۡهَآ إِن كَانَ مِنَ ٱلصَّـٰدِقِينَ

9). a peti put da je stigne Allahova srdžba, ako on govori istinu! [en-Nur 24/6-9].).

Prema Zuferu (r.a.h.), baš kao i u slučaju kada muž ukine službu ženi nakon razvoda, isti bi slučaj bio i tada kada bi se ona ponovo vratila mužu tako što bi muž i dalje bio obavezan da joj obezbeđuje izdržavanje. Tako bi trebalo da bude. Jer, obaveza izdržavanja prestaje zbog naknadnog razloga. Kada taj razlog nestane, kao da nikada nije ni postojao od početka.

Zar ne vidite da, ako slobodna žena, nakon što se razvede od muža, ponaša buntovno i pobegne iz kuće svog muža, a zatim se ponovo vrati, ona ima pravo da prima izdržavanje tokom perioda čekanja (ide) na istim osnovama?

Dokazi hanefijske škole mišlenja po ovom pitanju su sledeći: Što se tiče perioda čekanja (ide), ono što je prethodno uspostavljeno nastavlja se tokom ovog vremena. Ono što nije prethodno uspostavljeno ne postaje uspostavljeno. To je zato što da bi nešto bilo uspostavljeno od samog početka, apsolutno je potrebno stvarno postojanje vlasništva.

[5/204]

Ako je žena u kući svog muža kada dođe do razvoda, muž joj obezbeđuje izdržavanje tokom perioda čekanja (ide). To je njeno pravo. Izdržavanje se nastavlja dok traje period čekanja. Ako se tokom ovog perioda desi nešto što bi prouzrokovalo prestanak izdržavanja, i ta situacija naknadno nestane, tretira se kao da se nikada nije ni dogodila.

Ali, ako, u vreme razvoda, žena nije imala pravo na izdržavanje, a mi joj priznamo pravo na izdržavanje tokom perioda čekanja (ide), to bi podrazumevalo davanje prava na izdržavanje od početka perioda čekanja, što je netačno.

Svrha života žene u kući svog muža jeste ta da se posveti zadovoljavanju njegovih potreba. Ova se služba nastavlja tokom trajanja braka. Dok žena živi sa mužem u njegovoj kući tokom braka, ima pravo na izdržavanje. Ovo se pravo nastavlja tokom celog perioda čekanja (ide). Međutim, ako žena počne da živi u kući svog muža tokom perioda čekanja, onda ova svrha nije ispunjena, jer ne obavlja potrebe i usluge mužu.

Ova se presuda zasniva na analogiji sa slučajem žene koja je loše naravi i neposlušna svom mužu.

Međutim, mi hanefije smo izabrali put ihtihsana (pravne preferencije) po ovom pitanju. Jer, slobodna žena ima pravo na izdržavanje kao uslov bračnog ugovora. Iz njene perspektive, nema razlike da li se nešto što uzrokuje prekid izdržavanja dogodi tokom razvoda ili nakon toga. Zato, kada se stvar koja je uzrokovala prekid ukloni, izdržavanje se nastavlja kao da se taj događaj nikada nije ni dogodio. To nije slučaj sa robinjom.

Ako je razdvajanje rezultat otpadništva žene (napuštanja islama), kao što je dozvoljavanje muža (nevernika) da mu žena ima seksualne odnose sa drugim muškarcem ili, u posebnom slučaju, sa sopstvenim sinom, muž (vernik) nije obavezan da plaća izdržavanje sve dok ona nastavlja sa takvim ponašanjem (teške nevernosti (nušuz) koja podriva temelje braka). Čak i ako se ona vrati islamu i pokaje se nakon otpadništva, presuda ostaje ista.

Što se tiče prava na smeštaj, muž je obavezan da obezbedi smeštaj svojoj ženi. To je zato što je pravo žene da kuću muža učini svojim domom jedno od prava muža nad njom. Ovo pravo ne prestaje ako žena počini greh. Ipak, izdržavanje je pravo žene. Ali ovo pravo prestaje ako žena pokrene razvod zbog počinjenog greha.

Ako robinji gospodar obezbedi kuću, a kasnije je oslobodi, i nakon što postane slobodna, odluči da se rastane od muža, ima pravo da prima izdržavanje od njega tokom perioda čekanja (ide).

Zato što je učinila svoj izbor na osnovu prava izbora koje joj je dato islamom. Kao što smo ranije objasnili, sve dok brak traje, pravo žene na izdržavanje ne prestaje ako ne pređe na stranu svog muža zbog nečega što je njeno pravo. Slično tome, žena ne gubi pravo na izdržavanje ako se rastane od muža zbog prava koje joj je dato.

Ako oslobođena robinja ne podnese zahtev za izdržavanje a njen period čekanja (ida) istekne na ovaj način, ona više nema pravo da prima izdržavanje.

Presuda u vezi sa ženom razvedenom od strane muža je ista u ovoj situaciji. To je zato što izdržavanje koje se mora platiti tokom perioda čekanja (ide) nije jača od izdržavanja koja je dospevala tokom braka. Kao što smo ranije objasnili, izdržavanje koja se brakom zahteva ne postaje dug tokom perioda pre nego što o njoj sudija ne donese presudu.

Nakon što je bračna veza raskinuta, žena ne može to da zahteva. Zato ona uopšte ne može da zahteva izdržavanje tokom perioda čekanja (ide).

To je zato što je razlog ovde taj što muškarac zadržava ženu pod svojim bračnim ugovorom. Zato se ono što je zasluženo smatra ekvivalentnim nečemu što je dato rođaku bez naknade. Da bi se utvrdilo pravo žene na tužbu, razlog mora postojati.

Zar ne vidite da ako nemusliman pređe u islam pre nego što plati džizju (danak), ta džizja se od njega ne zahteva? Jer, razlog koji zahteva džizju prestaje da postoji pre nego što se ona naplati. Izdržavanje je slično ovome.

Ako je muž odsutan, a žena, poštujući svoj period čekanja (idu), obezbeđuje njegovo izdržavanje pozajmljujući novac u njegovo ime, a muž se vrati kući nakon završetka perioda čekanja, presuda o ovom izdržavanju je ista kao i izdržavanje dato u vreme sklapanja braka.

Kao što smo objasnili kada smo razgovarali o toj temi, prema prethodnom mišlenju Ebû Hanîfe (r.a.h.), dozvoljeno je (validno) da takva žena pozajmljuje novac u ime svog muža.

Po drugom mišlenju, dug koji je primila smatra se da je uzet u njeno ime i da muž ne mora ništa plaćati od tog duga. Sudbina izdržavanja za iddet je ista kao i ovo.

Ako se period čekanja (ida) kod žene produži, bilo da se završava hajzom ili, u slučaju žena koje su prestale sa hajzom, nakon nekoliko meseci, njeno izdržavanje je odgovornost njenog muža dok se period čekanja ne završi.

Zato što razlog za pravo žene na izdržavanje i dalje postoji. Dokle god traje period čekanja (idet) – bilo da je duži ili kraći – pravo na izdržavanje ostaje važeće, jer, i razlog za njeno pravo nastavlja da postoji.

[5/205]

Zar ne vidite da kod razvoda koji se može opozvati (**rıc'î**) (gde se muž vraća ženi nakon perioda čekanja) nema razlike između dugog ili kratkog menstrualnog ciklusa? Dokaz za to je praksa as'haba koju prenosi Alkame (r.a.h.). U ovom rivâjetu, Alkame prepričava da se razveo od svoje žene i da je njen menstrualni ciklus trajao sedamnaest meseci, nakon čega je preminula. Abdullah ibn Mes'ûd (r.a.h.) mu je dao njegov deo njenog nasledstva i rekao: "Allah Svemogući je sačuvao njeno nasledstvo za tebe".

Spor između muža i žene oko toga da li je period čekanja (ida) završen

Ako se muž i žena ne slažu oko toga da li je period čekanja (ida) završen, reč žene, zajedno sa njenom zakletvom, bit će prihvaćena.

Jer, niko osim nje ne zna šta je u njenoj utrobi. U ovoj stvari, ona se smatra pouzdanom i njena reč se smatra autoritativnom. Ubej b. Kab (r.a.h.) je rekao: "Verovati ženi u vezi sa onim što je u njenoj utrobi smatra se poverenjem".

Štaviše, žena se pridržava osnovnog principa: nastavka perioda čekanja (idda) i njenog prava na izdržavanje tokom ovog vremena. Ovaj se princip poštuje sve dotle dok ne postoje ubedljivi dokazi da je period čekanja završen. Izjava muža nije dovoljna da dokaže kraj perioda čekanja, jer njegova izjava nije dokaz protiv žene.

Međutim, ako muž može da pruži dokaz da je njegova žena priznala da je njen period čekanja (ida) završen, on je oslobođen obaveze plaćanja izdržavanja. To je zato što se priznanje žene, kada je dokazano dokazima, smatra ekvivalentnim tome da je svedok bila događaju iz prve ruke.

Izdržavanje žene koja je imala vezu sa sinom svog muža dok je poštovala period čekanja (iddet)

Ako žena, dok poštuje period čekanja (idu), ima polni odnos sa sinom svog muža od druge žene uz svoj pristanak, ovaj čin ne negira njeno pravo na izdržavanje.

Zufer (r.a.h.) je mišljenja tog da će obaveza prestati. On kaže: Izdržavanje je pravo koje postaje neophodno postepeno kako vreme prolazi. Ako bi žena pristala na takav odnos sa sinom svog muža dok je brak još trajao, ne bi imala pravo na izdržavanje. Takođe ga ne može primiti ako to učini tokom perioda čekanja (ide).

Međutim, mi hanefijski učenjaci kažemo: Ženin postupak ovde nema uticaja na razdvajanje od muža. Razdvajanje se već dogodilo pre nego što je počinila ovaj čin. Ovaj čin takođe nema uticaja na prekid perioda čekanja. Pošto period čekanja traje, izdržavanje ostaje pravo žene.

Međutim, drugačije je ako žena učini tako nešto tokom samog braka. Jer, u tom slučaju, postupak žene uzrokuje prekid braka te ona je grešna zbog tog postupka.

Izdržavanje žene koja se odrekne svoje religije dok poštuje period čekanja (iddet)

Ako žena odstupi od vere (napusti veru islam) tokom perioda čekanja (idda), njene obaveze izdržavanja prestaju. To nije zato što je napustila veru, već zato što će biti zatvorena, ali ne u kući svog muža. Muž nije obavezan da izdržava ženu zatvorenu zbog dokazanog prestupa, čak i dok je brak još uvek važeći. Slično tome, nije obavezan da je izdržava tokom perioda čekanja. Ako se pokaje i vrati u kuću svog muža, ona ponovo stiče pravo na izdržavanje, jer je zatvor koji je sprečavao ovo pravo završen.

Međutim, situacija je drugačija ako je otpadništvo uzrok razvoda. U ovom slučaju, čak i ako se žena pokaje, ne može da prima izdržavanje, jer je brak završen zbog greha koji je počinila.

Ako žena potraži utočište u Daru'l-Harb (neprijateljskoj teritoriji) nakon otpadništva, svi bračni odnosi između nje i njenog muža prestaju. Zato, bez obzira da li se pokaje i pređe u islam, ili se vrati kao zarobljenik- bilo da je oslobođena ili ne- ne može da prima izdržavanje. To je zato što je izdržavanje pravo koje se stiče na osnovu nastavka braka. Takva razlika u zemlji potpuno prekida bračnu vezu.

Ako osoba koja uđe u zemlju islama sa dozvolom (musta'men) oženi se zimmi ženom, te ima seksualne odnose sa njom, a zatim se razvede od nje, oni koji smatraju da je neophodno da zimmi žena poštuje period čekanja (iddu) veruju da ona ima pravo da prima izdržavanje.

Ranije smo objasnili da postoje dva rivâjeta slična onom od Ebû Hanîfe (r.a.h.) po ovom pitanju. Oni koji kažu da žena zimmi mora poštovati idu (period čekanja) takođe kažu da mora primati izdržavanje. Oni tvrde da, pošto žena ima pravo da prima izdržavanje tokom braka, ovo pravo treba da se nastavi tokom ide.

Ovo nije kao zimmi čiji su roditelji iz nemuslimanske zemlje i koji su ušli u zemlju islama sa dozvolom. Oni nemaju pravo da primaju izdržavanje od svog sina zimmija. Jer, iako su formalno u našoj zemlji, oni su zapravo iz nemuslimanske zemlje. Imaju mogućnost da se vrate u nemuslimansku zemlju (dar u'l-harb) u bilo kom trenutku. Održavanje srodničkih veza je kao besplatni poklon.

Osoba koja živi u nemuslimanskoj zemlji ne može imati pravo da održava srodničke veze sa nekim ko se smatra delom našeg društva. Jer, ovo pravo ima za cilj da rođaka održi u životu. Međutim, ova osoba je iz neprijateljske nacije. Sa ovom karakteristikom, on zaslužuje da bude ubijen, a ne da bude ostavljen u životu.

[5/206]

Ako sin roditelja u zemlji neverovanja, koji je zimmi (nemuslimanski podanik), nema pravo na izdržavanje, onda sin muslimana svakako nema pravo na to.

Izdržavanje oca koji nije musliman

Ako je otac nemusliman siromašni zimmi (podanik nemusliman), prema analogiji, sin nije obavezan da ga izdržava zbog razlike u veri.

Međutim, mi hanefije, oslanjajući se na ajet:

وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗاۖ وَٱتَّبِعۡ سَبِيلَ مَنۡ أَنَابَ إِلَيَّۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ

15. A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovome svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća; Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti. [Lukmân 31/15].

primenjujemo princip istihsana (pravne preferencije) u vezi sa roditeljima koji su zimmi (nemuslimani pod muslimanskom vlašću). Ova se naredba odnosi na roditelje nemuslimane. Dokaz za to se nalazi na početku istog ajeta:

وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗاۖ وَٱتَّبِعۡ سَبِيلَ مَنۡ أَنَابَ إِلَيَّۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ

15. A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovome svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća; Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti. [Lukmân 31/15].

Ne može se smatrati da je neko prema njima postupao ljubazno ako živi u izobilju, a ostavlja roditelje da umru od gladi.

Zatim, zakonska obaveza izdržavanja između oca i sina proizilazi iz činjenice te da je jedan rođen zahvaljujući drugom. To se dešavalo čak i ako se njihove religije razlikuju. Situacija je drugačija sa drugim rođacima. Zakonska obaveza izdržavanja kod njih proizilazi iz činjenice nasleđivanja.

Allah Uzvišeni kaže:

وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ ۞ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦ ۚ وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ۗ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ۗ وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ ءَاتَيْتُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bekara 2:233].

Razlika u religiji je prepreka za nasleđivanje.

Razumevanje ograničenja reči Allaha Te'âlâ i njegovog Hz.Poslanika (s.a.v.s.) ulepšava jurisprudenciju. Zar ne vidite da zabrana da se rob koji je ušao na nečiji posed oslobodi, a zatim povrati ono što je dato kao poklon, čak i ako je to zbog bliskog srodstva, ne menja stav islama zbog razlika u religijama?

Ako čovek oslobodi svoju robinju koja je rodila dete sa njim, robinja nema pravo na izdržavanje dok poštuje svoj period čekanja (idu).

Jer je njeno pravo na izdržavanje proizilazilo iz toga što je u vlasništvu svog gospodara bila. Sloboda je, međutim, suprotnost ovom vlasništvu. Ovaj period čekanja koji žena mora poštovati sličan je periodu čekanja koji mora poštovati nakon neispravnog braka ili nakon seksualne veze zasnovane na sumnji na brak. Zar ne vidite da period čekanja ovde ne menja ništa da li je muž živ ili mrtav? Ne postoji pravo na izdržavanje tokom ove vrste perioda čekanja.

Izdržavanje u slučaju razdvajanja braka

Ako muškarac prizna da mu je brak njegove žene prvobitno bio zabranjen i da je imao odnose sa njom, njihov razvod se smatra nevažećim. Žena dobija dogovoreni miraz i izdržavanje tokom perioda čekanja (ide).

Jer, ovaj brak je validan samo naizgled. Kada muž prizna da mu je ova žena zabranjena, ovo priznanje se prihvata u pogledu prestanka njegovih prava nad njom, ali se ne potvrđuje u pogledu prava žene. Ovo se priznanje smatra vrstom razvoda za ženu. Zato ona dobija puni iznos dogovorenog miraza i izdržavanja tokom perioda čekanja (ide).

Izdržavanje žene koja se razvodi koristeći svoje pravo izbora

Ako se devojka, koju je udao njen amidža u mladosti i sa kojom je njen muž imao seksualne odnose, razvede od svog muža kada dostigne punoletstvo koristeći svoje pravo izbora, ona ima pravo na alimentaciju tokom perioda čekanja (ide).

To je zato što je razdvajanje pokrenula ona. Međutim, ona je iskoristila pravo koje poseduje.

Ako sudija razvede par zbog nedostatka kompatibilnosti nakon što su devojka i njen muž imali seksualne odnose, žena ima pravo na izdržavanje i smeštaj tokom trajanja perioda čekanja. To je zato što je prvobitni brak važeći. Ako jedno od njih umre, drugo postaje njihov naslednik.

Ako do razvoda dođe zbog korišćenja posedovanog prava, to ne negira pravo na izdržavanje.

Krađa izdržavanja od žene

Ako sudija presudi da žena ima pravo na izdržavanje od svog muža, a muž joj isporuči taj iznos, ali ženi potom ukrade izdržavanje, muž nije obavezan da joj plati izdržavanje po drugi put pre datuma dospeća za sledeću isplatu.

Jer je žena dobila ono što joj je pripadalo. Iznos koji je dobila, baš kao i miraz, sada je njena odgovornost. Bilo kakav gubitak imovine nakon ovog trenutka je briga žene, a ne muža.

[5/207]

Ako muž pošalje izdržavanje svojoj ženi preko izaslanika, a izaslanik tvrdi da ju je dostavio, ali žena to poriče, valjana reč, zajedno sa njenom zakletvom, je reč žene. To je zato što je izaslanik predstavnik muža (deluje u njegovo ime). Njegova tvrdnja da je dostavio izdržavanje ženi je kao da muž tuži ženu po ovoj stvari. Zar ne vidite da ako muž kaže da je dao izdržavanje, a žena poriče da ju je primila, reč, zajedno sa njenom zakletvom, je reč žene? Ista presuda važi kada izaslanik tvrdi da ju je dao.

Ako žena prizna da je primila izdržavanje, a umre pre nego što istekne period za koji ima pravo da prima izdržavanje, postoji razlika u mišlenju- kao što smo prethodno objasnili- u vezi sa tim da li muž ima pravo da povrati ostatak iz imovine žene. U oba mišlenja nema razlike u tome da li data imovina ostaje ili je potrošena.

Allah (Subhanahu ve Te'âlâ) najbolje zna. I Njemu Te'âlâ je povratak.

ODREDBE O DECI U SLUČAJU RAZVODA BRAKA

[5/208]

Pravo na brigu i odgoj

Islam dodeljuje starateljstvo nad malom decom onima koji osećaju saosećanje prema njima, jer nisu u stanju da se sami o sebi brinu i da zadovolje svoje potrebe. Ovlašćenje da deluju u njihovo ime dato je očevima jer, pored saosećanja, poseduju i više zdravog rasuđivanja. To je zato što delovanje u njihovo ime zahteva zdravo rasuđivanje. Pravo da brinu o deci i odgajaju ih (hıdâne) dato je majkama jer su, pored saosećanja, nežnije prema deci i više zavise od njih kod kuće, pa zato imaju sposobnost da to čine. Poznata je činjenica ta da su majke saosećajnije i požrtvovanije prema svojoj deci nego li očevi. One podnose teškoće za svoje dete koje otac ne može. Zato je davanje prava na hıdâne majci od velike koristi za dete.

Dokaz prava na starateljstvo je sledeći hadis koji je preneo Amr b. Šuajb (r.a.h.) preko svog oca od svog dede: Jedna žena je došla Resûlullahu (s.a.v.s.) i rekla:

“Ovo je moje dete. Moja utroba je bila njegova posuda, moje krilo njegovo sklonište i utočište, a moje grudi njegov izvor. Sada ovaj čovek želi da mi ga oduzme“. Resûlullah (s.a.v.s.) joj je rekao:

“Tvoje pravo na dete je na prvom mestu sve dok se ne udaš za drugog muža“.[189]

(189. Abdurrezzak, Musannef, Vll/153; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/182; Ebû Dâvûd, Talâk 34; Hâkim, Mustedrek, ll/225; Dârekutnî, Sunen, lll/304; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/267.).

Umer (r.a.h.) se parničio sa majkom svog sina Âsım'a (r.a.h.) pred Ebû Bekrom (r.a.h.). Hteo je da uzme sina Âsım'a (r.a.h.) od majke. Ebû Bekrom (r.a.h.) mu je rekao:

“O Umere! Miris njegove majke- ili, u drugom rivâjetu, njena pljuvačka- bolja je za njega od ulja i meda koje poseduješ. Ostavi ga sa majkom dok ne odraste i ne dostigne punoletan uzrast“.

U još jednom se rivâjetu navodi da je rekao: “Miris vela njegove majke bolji je za njega od ulja i meda koje poseduješ“.

Trajanje hıdâne

Naučivši ovo, kažemo: Ako čovek koji se rastao od žene ima dete, majka ima veće pravo da ga zadrži. Dete ostaje sa njom dok mu više ne bude potrebno. Ako je dečak, ovaj period se nastavlja dok ne bude mogao samostalno da jede, pije i oblači se. U Davudovom (r.a.h.) “Navadiru“ se navodi “dok ne može da izvrši sopstveno očišćenje (istindžau)“.

Ako je dete razvedenih supružnika devojčica, majka ima veće pravo na starateljstvo dok ne dostigne punoletstvo.

Prema principu analogije, trebalo bi da postoje jednaka prava za mušku i žensku decu koja su pod starateljstvom.

Nakon što deca dostignu uzrast za starateljstvo, otac ima veće pravo nad oba pola. Jer, majka ima samo pravo na starateljstvo, koje prestaje kada im više nije potrebno. Nakon toga, primarna potreba je zaštita deteta. Otac ima moć da je zaštiti. Pošto žena nije u stanju da se sama zaštiti, potrebna joj je druga osoba da je zaštiti.

Kaže se da su žene, osim onih koje su zaštićene i o kojima se brinu, poput mesa stavljenog na sto. U ovoj situaciji, kako može zaštititi nekog drugog?

[5/209]

Međutim, ovde smo napustili analogne dokaze. Rekli smo da čak i ako devojčica dođe do tačke u kojoj joj više nije potrebno pravilan odgoj, ona i dalje treba da nauči kućne poslove kao što su pletenje, kuhanje i pranje odeće. Majka je kompetentnija u ovoj oblasti. Ako je data ocu, počeće da izlazi i ulazi kod muškaraca. To smanjuje njen osećaj skromnosti. Međutim, osećaj stida je ukras za žene. Ovaj osećaj se razvija i nastavlja ako ostane sa majkom. Zato je prikladnije da devojčica ostane sa majkom dok ne dostigne pubertet.

Kada devojčica dostigne pubertet, oseća potrebu da se uda. U braku, starateljstvo pripada ocu. Sada je ranjiva na iskušenje i biće meta seksualnih pogleda muškaraca. Osećanja ljubomore i zaštite koja muškarci imaju nisu prisutna kod žena. Otac ima sredstva da zaštiti svoju ćerku koja majka nema.

U Hišamovom (r.a.h.) Nevadiru, nalazi se sledeća priča od Muhammeda (r.a.h.): Kada devojčica dostigne pubertet, otac ima više prava da je povede sa sobom iz gore navedenih razloga. Zato što je jači u zaštiti i brizi o devojčici tog uzrasta.

Sa druge strane, majka bi mogla biti prevarena. Možda je uhvaćena u zamku. Možda nije u stanju da to unapred predvidi. U ovim stvarima, ocu se više veruje.

Što se tiče muškog deteta, kada mu više nije potrebna majka, počinje da uči stvari koje muškarci rade. Otac je jači u tom pogledu. Detetu je sada potreban neko ko će ga odgajati i disciplinovati. Otac pruža veću podršku u ovim stvarima.

Štaviše, boravak sa ženama kvari moral muškaraca. Ako muško dete ostane sa ženama, njegov govor omekšava i postaje krhak. Njegovo ponašanje počinje da liči na ponašanje žena. Na kraju krajeva, ovo može dovesti do vrste ženstvenog (muhanes) muškarca.

Zato, kada potreba za majčinskom negom prestane, muško dete se daje ocu.

Ovo je stav hanefijske škole.

Prema šafijskoj školi, detetu se daje izbor između majke i oca. Daje se bilo kom roditelju sa kojim odluči da ostane. Dokaz za to je rivâjet Ebû Hurejre;

Ovo je hadis: “Resûlullah (s.a.v.s.) je dao dečaku izbor između oca i majke“.[190]

(190. Tirmizî, Ahkâm 21; lbn Mâce, Ahkâm 22; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vlll/3; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/269.).

Mi hanefije kažemo: Takva presuda je obaveza i sud zasnovan na rečima deteta, a to nije dozvoljeno. Štaviše, dete obično preferira ono što mu je štetno; ono što neće zahtevati da bude disciplinovano i neće ga ograničavati od njegovih želja i hirova.

U rivâjetu koje prenosi Šâfiîa (r.a.h.), Resûlullah (s.a.v.s.) je dovio za ovo dete:

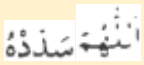

"O Allahu, uputi ga na pravi put",

i on je izabrao ono što je najbolje za njega kroz blagoslov dove Resûlullaha (s.a.v.s.). Ista mogućnost ne postoji kod nekog drugog.

Troškovi brige o deci i izdržavanja

Nakon što su se roditelji razveli, otac je odgovoran za troškove dojenja i izdržavanja deteta. U ajetu Uzvišenog Allaha se kaže:

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُوْلَـٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُواْ عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُواْ بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ

6. Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk 65/6].

Ovde se misli na troškove dojenja.

Ova se situacija razlikuje od dojenja tokom braka. Prema hanefijskoj školi mišlenja, dojenje deteta tokom braka ne zahteva plaćanje, čak i ako ju je muž angažovao. To je zato što, dok brak traje, dojenje je među verskim dužnostima majke. Međutim, nakon razvoda, to nije ni verska dužnost ni obaveza. Štaviše, otac je odgovoran za izdržavanje deteta nakon odbića od dojenja. Pošto je dete deo njega, niko drugi ne deli ovu odgovornost. Očevi troškovi za dete su kao troškovi za njega samog. Slično tome, troškovi dojenja pre odbića od dojenja su takođe njegova odgovornost.

Ako muškarac pronađe drugu dojilju za manje nego što njegova razvedena žena traži da doji njihovo dete, a njegova razvedena žena ne pristane na ovu naknadu, on može da angažuje dojilju za dete. Uzvišeni Allah kaže:

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُوْلَـٰتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُواْ عَلَيْهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُواْ بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُۥٓ أُخْرَىٰ

6. Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk 65/6].

Zato što je majka deteta nameravala da naudi svom otuđenom mužu vršeći pritisak na njega i zahtevajući visoku naknadu.

Međutim, treba napomenuti da angažovana dojilja dolazi i doji dete u prisustvu majke. Otac ne oduzima dete od majke. Zato što pravo brige (starateljstva) pripada majci. Otac nema ovlašćenje da ukine ovo pravo.

[5/210]

Ako majka pristane da doji za istu naknadu, pravo na dojenje je njeno. Zato što je majka saosećajnija prema detetu nego dojilja. Njeno mleko je takođe pogodnije za dete. Ako otac odbije da plati majci istu naknadu koju je pristao da plati dojilji, to ukazuje na tvrdoglavost i nameru da se nanese šteta.

Majčina obaveza dojenja i situacije dojenja

Ako roditelji nisu razvedeni, majka ne može primati nadoknadu za dojenje. Međutim, ako majka ne želi da doji svoje dete, ne može biti primorana na to. To je zato što je pravo muža nad ženom, utvrđeno bračnim ugovorom, ograničeno na to da mu se ona preda radi seksualnog zadovoljstva. Osim toga, obavljanje kućnih poslova kao što su metenje, pranje odeće, kuvanje i pečenje je verski obavezno za ženu i ona ne može biti zakonski primorana na to. Dojenje je takođe slično.

Troškovi dojenja deteta bez oca

Ako dete nema oca, ali ima majku i amidžu koji su finansijski dobrostojeći, troškove dojenja pokrivaju njih dvoje srazmerno svojim udelima u nasledstvu, deleći troškove podjednako između jedne trećine i dve trećine.

Dokaz za ovo je sledeći ajet:

وَٱلۡوَٰلِدَٰتُ يُرۡضِعۡنَ أَوۡلَٰدَهُنَّ حَوۡلَيۡنِ كَامِلَيۡنِۖ لِمَنۡ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَۚ وَعَلَى ٱلۡمَوۡلُودِ لَهُۥ رِزۡقُهُنَّ وَكِسۡوَتُهُنَّ ۞ بِٱلۡمَعۡرُوفِۚ لَا تُكَلَّفُ نَفۡسٌ إِلَّا وُسۡعَهَاۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةُۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوۡلُودٞ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦۚ وَعَلَى ٱلۡوَارِثِ مِثۡلُ ذَٰلِكَۗ فَإِنۡ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٖ مِّنۡهُمَا وَتَشَاوُرٖ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَاۗ وَإِنۡ أَرَدتُّمۡ أَن تَسۡتَرۡضِعُوٓاْ أَوۡلَٰدَكُمۡ فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡكُمۡ إِذَا سَلَّمۡتُم مَّآ ءَاتَيۡتُم بِٱلۡمَعۡرُوفِۗ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَٱعۡلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bakara, 2/233].

Međutim, ovde se odnosi na bliske rođake kojima je zauvek zabranjeno da se venčavaju. Dokaz za to je kiraet Abdulah Ibn Mes'ûda (neka je Allah Te'âlâ zadovoljan njim). Ovaj kiraet glasi:

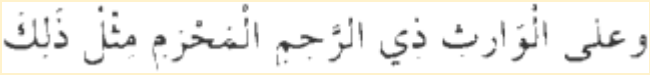

"Takođe je obavezno nasledniku koji je bliski krvni srodnik (mahrem) da se brine o njemu..."

Njegov se kiraet ne razlikuje od onoga što je preneo od Resûlullaha (s.a.v.s.). Jer, ovaj kiraet može biti samo iz onoga što je čuo od Resûlullaha (s.a.v.s.).

Prema rivâjetu Hasan b. Ziyâd'u (r.a.h.) od Ebû Hanîfe (r.a.h.), presuda o izdržavanju deteta nakon odbijanja od dojenja je takođe ista.

Presuda o izdržavanju potrebnom pre odbijanja od dojenja je slična.

Što se tiče dojenja, to je u potpunosti odgovornost majke. Jer, sredstva za obezbeđivanje mleka su kod nje, a ne kod amidže.

Međutim, u Zâhiru'r-Rivâye se navodi da "ako amidža obezbedi dojilju dajući joj platu, on takođe postaje sposoban u ovoj stvari. Zato je obaveza dojenja podeljena između njih u odnosu dve trećine i jedna trećina".

Kao što je gore objašnjeno, majka ima veće pravo da ostane sa detetom do kraja perioda starateljstva.

Obaveza majke da plaća izdržavanje

Ako je amidža siromašan, a majka bogata, obaveza dojenja i izdržavanja pada isključivo na majku. To je zato što obaveza izdržavanja – kao što ćemo objasniti u odeljku o izdržavanju bliskih rođaka, ako Bog [dž.š.] da – leži na imovini amidže, a ne na njegovim prihodima. Siromašna osoba nema imovinu, zato nije obavezna da preuzima bilo kakve dužnosti izdržavanja. Tretira se kao da ne postoji. Majka preuzima odgovornost za obezbeđivanje izdržavanja.

Ako dete ima majku, brata po rođenju i amidžu, i svi su bogati, obaveza dojenja se deli podjednako između majke i brata (dve trećine i jedna trećina), kao kod nasleđivanja. U ovom slučaju, amidža nema obavezu, jer amidža ne može biti naslednik kada je brat prisutan. Teret je u zamenu za korist. Kada dete umre, korist (nasledstvo) pripada bratu.

Ukratko, ako posle oca postoje bogati krvni srodnici, njihove obaveze u vezi sa izdržavanjem deteta određuju se prema njihovom statusu naslednika. Oni koji su siromašni ne mogu biti primorani da plaćaju izdržavanje. Ako neko dobrovoljno nešto daje, to je prikladnije.

Ako dete nema oca i majka je siromašna, ali dete ima bogate tetke i tetke po majci, tetka preuzima dve trećine obaveza izdržavanja deteta, a tetka po majci jednu trećinu. U ovom slučaju, siromašna majka se smatra nepostojećom. Ako majka nije prisutna, nasledstvo se deli podjednako između tetaka i tetki po majci. Njihove obaveze izdržavanja se takođe dele prema njihovim udelima u nasledstvu.

Prema ovoj situaciji, čak i ako dete ima rođaka pored tetke po majci i tetke po majci – i čak i ako je rođak naslednik – on se ne smatra bliskim srodnikom sa kojim je brak zabranjen i stoga nema obavezu izdržavanja. On se zanemaruje u pitanjima izdržavanja, a obaveza izdržavanja se deli podjednako između tetke po majci i tetke po majci. Činjenica da rođak ima pravo da nasledi celu imovinu ne menja ovaj ishod.

[5/211]

Svi srodnici deteta (bliski muški srodnici sa očeve strane) sa kojima ne postoji večna zabrana braka podležu ovoj odredbi. Oni nisu dužni da daju izdržavanje, čak i ako su naslednici.

Zar ne vidite da osoba koja oslobodi roba, ako postane naslednik na osnovu svog statusa agnatskog rođaka (srodnik po muškoj liniji), nema obavezu da se brine o njegovom izdržavanju? Isto važi i za rođake koji nisu mahrem (blisko srodstvo).

Zapošljavanje kućne pomoćnice za čuvanje više dece

Ako razvedeni supružnici imaju više od jednog deteta, bogatom ili srednje imućnom roditelju koji je dužan da izdržava decu, naređuje se da angažuje sluškinju za brigu o toj deci. Ako jedna sluškinja nije dovoljna, angažuju se dve sluškinje da se brinu o potrebama dece.

Jer se smatra da je jedna od minimalnih (dovoljnih) potreba imati nekoga ko će služiti detetu. Zadovoljavanje ove potrebe, kao što je obezbeđivanje izdržavanja i odeće, odgovornost je oca. Međutim, siromašna osoba koja je obavezna da izdržava nije u mogućnosti da to učini. Obaveze treba da budu srazmerne njenim mogućnostima. Bogata ili umereno imućna osoba, ako je u mogućnosti da to priušti, takođe je obavezna da obezbedi slugu, što se smatra obezbeđivanjem potreba deteta.

Dete se oduzima od majke koja se ponovo udala

Ako se majka uda za drugog muškarca, otac ima pravo da joj oduzme dete.

Osnova za ovo je: (Žena koja je razvedena bila od muža i kojoj je bivši muž trebalo da oduzme malo dete, došla je kod Resûlullaha (s.a.v.s.) i zatražila da joj se dete da. (Na to je Resûlullah (s.a.v.s.) rekao:

أَنْتِ أَحَقُّ بِهِ مَالَمْ تَنْزَوَّجِي

"Tvoje pravo na dete je na prvom mestu sve dok se ne udaš za drugog muža".[191]

(191. Abdurrezzak, Musannef, Vll/153; Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/182; Ebû Dâvûd, Talâk 34; Hâkim, Mustedrek, ll/225; Dârekutnî, Sunen, lll/304; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/267.).

U ovom hadisu, majci se daje prednost u zadržavanju deteta dok se ne uda za drugog muškarca. Odredba reči ispred cilja /حَتَّى protivreči odredbi reči posle njega.

Jer, ako se žena uda za muškarca, bit će zauzeta služenjem svom mužu te zato neće moći da posveti dovoljno vremena odgajanju deteta. Dete često doživljava hladan tretman i zlostavljanje od strane očuha. Otac ima pravo da se ne složi sa tim i da oduzme dete od majke.

Prava na brigu o deci nakon majke

Posle majke, baka po majci zauzima mesto deteta te se smatra da je u majčinom položaju.

Jer, pravo na brigu o (hıdâne) detetu proizilazi iz toga što je neko majka. Baka po majci je takođe povezana sa detetom preko majke. Ona ima prednost nad bakom po ocu u pitanjima hıdâne (brige i odgajanju deteta), jer je baka po ocu povezana sa detetom preko oca. U hıdâne, loza preko majke ima prednost nad lozom preko oca.

To da li je majka muslimanka, pripadnica Knjige ili zoroastrijanka (poklonik vatre) ne pravi razliku u svrsi starateljstva.

Jer je ovo pravo dato majci iz saosećanja i ljubavi prema detetu. Ovo se ne menja u zavisnosti od razlika u religijama. Postoji poslovica koja kaže: كل شيئ يحبّ وَلَدَه حَتَّى الخنزى

“Svako živo biće voli svoje potomstvo; čak i ako je droplja, (velika kopnena ptica (Otis tarda) iz reda stepskih ptica, koja naseljava otvorena travnata staništa i stepe.)“.

Naši su hanefijski učenjaci izjavili sledeće: Ako majka nije muslimanka, dete, bilo muško ili žensko, oduzima se od majke kada dostigne doba rasuđivanja (kada počne da razume). To je zato što je dete musliman na osnovu muslimanske vere oca. Majka će, međutim, pokušati da nauči dete svojoj religiji. Ako se dete ostavi sa majkom, ne može se garantovati da će biti odvedeno u iskušenje. Zato se oduzima od majke.

Ako majka ima muža, gleda se to. Ako je taj muž deda deteta, on je ponovo taj koji ima pravo da uzme dete. Jer deda je pun nežnosti prema detetu. Dete se pored njega ne odbacuje, ne doživljava nepažnju ni hladno ponašanje. Ako nema muža, a muškarac joj je stranac, kada se uda za stranog muškarca, njemu, kao i majci, ne priznaje se pravo nad detetom.

Prema hanefijskom učenju, pravo starateljstva pripada baki po ocu nakon bake po majci.

Zufer (r.a.h.) kaže da puna sestra ili tetka (koja deli oba roditelja) ima prednost nad bakom po ocu. Jer, baka po ocu dolazi do deteta preko oca. Veza sa sestrama i tetkama je preko majke. U pitanjima starateljstva, razmatraju se majčinske veze.

Međutim, mi kažemo ovo: Kada se posmatra izolovano, baka po ocu je u krajnjoj liniji majčinska figura, baš kao i baka po majci. U pitanjima starateljstva, majka ima prednost nad nekim drugim.

Sa druge strane, osnova osećaja naklonosti vezana je za rođenje. Ovo se odnosi na bake, a ne na sestre i tetke. Zato, baka po ocu ima prednost nad njima u pitanjima starateljstva.

Ako baka po ocu ima muža, ovo se razmatra. Ako je taj muž deda deteta, presuda ostaje ista. Ako je on očuh ili ako baka po ocu nije živa, onda pravo starateljstva prelazi na sestre.

Sestra sa oba roditelja ima prednost nad sestrom koja ima samo majku.

Prema Zuferovom (r.a.h.) stavu, one su jednake. Jer se u ovom pravu uzima u obzir veza preko majke. Majčinske veze su jednake kod obe sestre.

[5/212]

U vezi sa ovim, kažemo: Srodstvo između punih sestara je dvostruko. Saosećanje je posledica srodstva. Onaj ko je u srodstvu sa obe strane je saosećajniji. Zato, puna sestra ima veće pravo na starateljstvo. Takođe je dozvoljeno da razlog za preferenciju bude nešto drugo osim primarnog razloga za pravo. Zar ne vidite, puni brat dolazi ispred polubrata u smislu očevog srodstva jer i on ima majčinsko poreklo. Samo majčinsko poreklo nije jedan od razloga za sticanje prava na očevo srodstvo.

Sa druge strane, u hıdâneu majka ima prednost pred sestrom od oca. Jer pravo hıdânea potiče od srodstva sa majčine strane. Njeno potomstvo takođe je sa majčine strane. Druga sestra je sa očeve strane.

Dok "Kitabu'n-Nikâh" navodi da polusestra (koju deli otac) ima prednost nad tetkom (tetkom po majci) nakon polusestre (koju deli majka), "Kitabu't-Talâk" navodi da tetka ima prednost nad polusestrom (koju deli otac).

U delu Kitabu'n-Nikâh, Hâkim eş-Şehîd Mervezi (r.a.h.) razmatra stepen srodstva. Polusestra je bliža u smislu očevog srodstva jer je dete oca, dok je tetka dete dede.

Međutim, u delu Kitabu't-Talâk razmatra se posrednički aspekt srodstva. Posrednički aspekt srodstva za tetku je majka, dok je za polusestru to otac. Majka takođe ima prednost nad ocem u dobijanju prava starateljstva. Oni koji su u srodstvu preko majke takođe imaju prednost nad onima koji su u srodstvu preko oca.

Posle sestara, redosledom koji smo pomenuli kada smo govorili o sestrama, dolaze njihove ćerke. Ćerke sestara imaju prednost nad ćerkama braće u pitanjima starateljstva. To je zato što, za razliku od ćerki sestara, ćerke braće imaju brata u svojoj lozi koji nema pravo starateljstva.

Nakon ćerki braće i sestara, pravo starateljstva pripada tetki sa očeve strane deteta, a zatim tetki sa očeve strane koja deli istu majku i oca.

Dokaz za pravo starateljstva tetke sa očeve strane je sledeći hadis:

“Hz.Ali ibn Ebî Talib, Džafer i Zejd ibn Hâris (r.a.h.) su se prepirali pred Resûlullaha (s.a.v.s.) oko toga ko treba da uzme Hz.Hamzinu (r.a.h.) ćerku na brigu.

Hz.Ali (r.a.h.) je rekao: “Ona je ćerka mog ujaka, ja treba da je uzmem“, dok je Džafer rekao: “Ona je i ćerka mog ujaka i njena tetka u mom braku“. Zejd je, međutim, polagao pravo, rekavši: “Ona je takođe ćerka mog brata. Ja, Resûlullah (s.a.v.s.)! Proglasio si Hamzu i mene braćom“.

Resûlullah (s.a.v.s.) je presudio da je treba dati Džaferu i rekao:

“Tetka je kao majka“.[192]

(192. Ebû Dâvûd, Talâk 34; Hakim, Mustedrek, lll/130; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vlll/6; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IX/245; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/268.).

Redosled tetaka po ocu određuje se poređenjem sa redosledom sestara.

Tetke (sa očeve i majčine strane) imaju prednost u odnosu na tetke sa očeve strane u sticanju prava starateljstva. To je zato što je srodstvo tetaka preko majke, dok je srodstvo tetaka sa očeve strane preko oca. Pravo starateljstva zasniva se na srodstvu po majčinoj strani. Zato, tetke imaju prednost u odnosu na tetke sa očeve strane u pitanjima starateljstva.

Posle tetki sa majčine strane, pravo starateljstva pripada tetkama sa očeve strane. Biološka tetka sa očeve strane deteta ima prednost nad ostalim tetkama. Posle nje, sledi tetka koja je očeva polusestra (sa majčine strane), zatim tetka koja je očeva polusestra (sa očeve strane) i tako dalje, u poređenju sa tetkama sa očeve strane.

Ćerka brata ima prednost nad tetkama po ocu. To je zato što svaka od njih ima rodovsku vezu preko nekoga ko nema pravo starateljstva. Ćerka brata je bliža po rodovskoj liniji.

Tetka ima prednost nad ćerkom brata jer srodstvo tetke je preko majke, koja ima pravo starateljstva. Međutim, srodstvo ćerke brata je preko nekoga ko nema pravo starateljstva. Zato se ona i dalje smatra zaslužnijom za prava starateljstva.

Kada dete- bilo da je dečak ili devojčica- počne samostalno da jede, pije i oblači se, pravo starateljstva prestaje za one koji nisu majka i bake.

Zato što se devojčica ostavlja sa majkom ili bakama da bi mogla da nauči kućne poslove. To je moguće samo ako je nateraju da služi. Majke i bake imaju pravo da nateraju dete da im služi. Nijedan od ostalih gore pomenutih rođaka nema pravo da natera dete da radi. Pošto je učenje zanata moguće samo kroz službu, dete se oduzima od ostalih rođaka.

Kada muško dete o kome brine majka ili baka postane samostalno, a žensko dete dostigne pubertet, ili žensko dete o kome brinu drugi rođaci postane samostalno, pravo starateljstva nad detetom prelazi na oca. Ako je otac odsutan, pravo prelazi na bake po ocu, zatim na potpuno braću, a potom na polubraću. To je zato što ovlašćenje za preuzimanje deteta u svoj dom zavisi od toga ko je najbliži rođak. Među rođacima sa krvnim srodstvom (asabe) koje bi trajno ometalo brak, onaj ko je bliži po rangu ima prednost u preuzimanju deteta.

Objasnili smo redosled asaba (rođake povezane preko očeve i muške linije) na početku ovog odeljka.

Rođak (sin amidže) nema pravo da preuzme dete. Iako je i on bliski rođak, ova bliskost ne stvara prepreku za brak između njega i deteta. Ako je dete devojčica, ne može se garantovati da rođak kome je dato neće gajiti seksualna osećanja prema njoj. Zato, iako rođak, kao najbliži rođak (rođak po ocu), može imati pravo da oženi striničinu ćerku, devojčica mu se ne daje radi starateljstva (hıdâne).

Brat koji ima pravo starateljstva (Hıdâne)

Ako postoji više braće od istih roditelja, prednost se daje onome koji je pošten i pobožan.

Zato što se dete daje najbližem rođaku među srodnicima po srodstvu, jer se smatra da je to u njihovom najboljem interesu. Prednost se daje najbližem rođaku iz tog razloga. Najkorisnije je za dete dati najpoštenijem i najpobožnijem rođaku, jer će dete usvojiti njihov moral.

Ako su braća i sestre jednaki u ovom pogledu, pravo pripada najstarijem. Resûlullah (s.a.v.s.) je po ovom pitanju rekao:

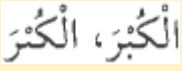

“Stariji, stariji...“[193]

(193. Ahmed b. Hanbel, Musned, IV/2; Ebû Dâvûd, Diyât 8; Nesâî, Kasâme 4; lbn Hibbân, Sahih, Xlll/358; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Vl/99; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/456.).

Sa druge strane, pravo najstarijeg je uspostavljeno pre ostalih. Kada se razlozi za preferenciju sukoblavaju, ovaj se aspekt uzima u obzir.

Posle braće i sestara, i stričevi imaju prava nad detetom na ovaj način

Muško dete ima pravo da napusti svoj dom kada dostigne pubertet. Ako ne postoji strah od njegovog moralnog propadanja ili padanja u loše navike, otac nema pravo da ga primorava da ostane. Ako postoji takav strah, može ga zadržati, srazmerno njegovoj imovini. To je zato što kada dete dostigne pubertet, otac više nema pravo da raspolaže svojom imovinom ili svojim ličnim stvarima. Međutim, ako dete uđe u pubertet kao rasipnik, otac ima starateljstvo da zaštiti njegovu imovinu. Slično tome, može ga zadržati da bi ga zaštitio od iskušenja u koja bi moglo da padne ili da bi sprečio sramotu koju bi moglo da nanese sebi. Jer je roditelj kriv za moralni pad svog deteta.

Čuvanje devojčice koja je dostigla pubertet kod njenog staratelja

Što se tiče ćerke, ako je devstvenica, njen otac ima pravo da je primi nakon što dostigne pubertet. To je zato što devstvenica nema iskustva sa muškarcima i lako se može prevariti. Ako je udovica, ima pravo da živi samostalno jer ima iskustva sa muškarcima; naučila je njihove trikove, spletke i zamke. Zato, otac nema ovlašćenje da primora svoju udovicu ćerku da ostane sa njim nakon što dostigne pubertet, jer je njegovo pravo starateljstva nad njom prestalo postizanjem puberteta. Međutim, njegovo pravo da zadrži devstvenicu ćerku sa sobom se nastavlja, jer ona može biti podložna obmanama i iskušenjima. Ove su opasnosti manje izražene za udovicu ćerku.

Dokaz na koji se oslanja po ovom pitanju je sledeći hadis Resûlullaha (s.a.v.s.):

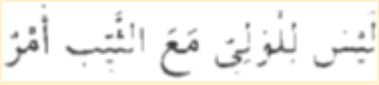

“Staratelj nema autoritet nad udovicom“.[194]

(194. Abdurrezzak, Musannef, Vl/145; Ahmed b. Hanbel, Musned, l/334; Ebû Dâvûd, Nikâh 24; Nesâî, Nikâh 31; lbn Hibbân, Sahih, IX/399; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/118; Zeyleî, Nasbu'r-Râye,lll/183.).

U drugom se hadisu navodi:

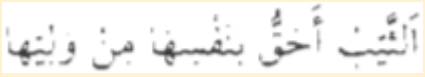

“Udovica ima više prava da odlučuje u svoje ime nego njen staratelj“.[195]

(195. Ahmed b. Hanbel, Musned, l / 219; Muslim, Nikâh 67; Ebû Dâvûd, Nikâh 26; Nesâî, Nikâh 32; lbn Hibbân, Sahih, IX/398; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/183.).

Ovo se odnosi na njeno pravo da stekne sopstveni dom.

Ova presuda važi samo ako je žena pouzdana. U Kitabu't-Talâk piše: Ako udovica nije pouzdana, ne treba joj verovati. Međutim, otac ima pravo da je zadrži kod sebe zbog stalnog straha.

[5/213]

Više puta smo objasnili da je razlog zašto se devstvena devojka drži kod oca je strah koji se oseća za nju. Ako takav strah postoji za udovicu, onda i otac ima pravo da je zadrži kod sebe.

Ako devstvena devojka nema oca ili dedu po ocu, ali ima brata ili amidžu, oni takođe imaju pravo da je povedu sa sobom. Jer, iako ne u istoj meri kao otac, oni su saosećajni prema ovoj devojci. Oni je štite. To je pravo amidže i brata da je udaju posle oca i dede.Ako su brat ili amidža devojke tako niskog moralnog karaktera da to opravdava strah, devojku ne treba dati njima i ostaviti je njima samu. Jer je razlog davanja devojke njima da se zaštiti od iskušenja u koja bi mogla da upadne. Ako sami žele da izazovu razdor, nemaju pravo da je vode sa sobom. Smatraju se ništavnim. Nakon ovoga, pravo da zaštiti i brine o devici pripada sudiji.

Sudija pronalazi pouzdanu muslimanku i ostavlja devojku sa njom. Ako devojka postane nesposobna u pitanjima koja se tiču njene imovine, sudija ima ovlašćenje da je zaštiti i brine o njoj u tom pogledu. Isto važi i ako devojka postane nesposobna u pitanjima koja se tiču njene sopstvene ličnosti. Ako devojčica devica dostigne pubertet i poseduje određeni nivo intelektualne i mentalne zrelosti, a njen brat ili amidža su moralno slabe osobe koje izazivaju strah, ona je oslobođena da živi na sigurnom mestu. To je zato što se plaši da se devica drži sa svojim starateljima, jer bi to moglo dovesti do iskušenja ili seksualnog uživanja. Ovaj strah nestaje kada dostigne pubertet i postigne intelektualnu i mentalnu zrelost.

Pravo starateljstva Ummu Veled deteta

Kada robinja (Ummu Veled – koja ima dete sa svojim gospodarem) bude oslobođena od strane svog gospodara, presuda u vezi sa detetom je ista kao i presuda u vezi sa oslobođenom razvedenom ženom.

Zato što je pravo starateljstva dato majci, uzimajući u obzir osećaj saosećanja koji ima prema svom detetu. Ovaj osećaj postoji i kod majke deteta. U stvari, možemo reći da je njihovo saosećanje prema deci veće od onog koje osećaju slobodne žene. Zato što je dete razlog njene slobode. Međutim, pre nego što stekne slobodu, ona je obavezna da služi svom gospodaru te zato nema pravo starateljstva. Štaviše, pošto je robinja, nema pravo ni starateljstva nad samom sobom. Zato što je pravo starateljstva vrsta starateljstva. Kao što drugi oblici starateljstva nisu ustanovljeni za robove, tako nije ni pravo starateljstva. Ova se prepreka uklanja dobijanjem slobode. Nakon dobijanja slobode, ona podleže istom pravilu kao i žena rođena slobodna u pogledu prava starateljstva.

Kada se muž razvede od svoje robinje, dete postaje rob gospodara robinje. Zato gospodar uzima majku i dete. Pravo gospodara ima prednost nad pravom oca.

Gospodari imaju više prava nad detetom nego bilo ko drugi. Ovo pravilo važi i kada je muž slobodan. Dete nije odvojeno od majke. Pošto je dete vlasništvo gospodara, gospodarevo pravo nad detetom ima prednost.

Međutim, nije ispravno razdvajati majku i njeno malo dete. U jednom od svojih hadisa, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

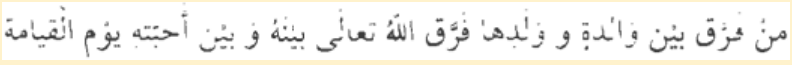

“Ko razdvoji majku od njenog deteta, neka ga Allah razdvoji od onih koje voli na Sudnji dan“.[196]

(196. Ahmed b. Hanbel, Musned, V/412; Tirmizî, Buyû‘ ٥٢ (52); Hâkim, Mustedrek, ll/63; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, IV/182; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, IX/126; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, IV/35.).

Allah (Subhanahu ve Te‘âlâ) je Onaj koji najbolje zna istinu. I Njemu je povratak i konačno odredište.

ODREDBE O KUĆNIM PREDMETIMA

Deljenje kućnih stvari u braku

Ako se muž i žena ne slažu oko kućnih stvari, predmeti koji pripadaju ženi, kao što su haljine, mahrame, konopci, alati za predenje itd., smatraju se imovinom žene; dok se predmeti koji pripadaju mužu, kao što su oružje, kaftani, fesovi, pojasevi, pantalone i konji, smatraju imovinom muža.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), stvari koje mogu pripadati ili mužu ili ženi, kao što su sluge, robovi, ovce i posteljina, smatraju se imovinom muža ako su oba supružnika živa. Ako jedan od njih umre, a preživeli supružnik je u sporu sa naslednicima drugog, imovina pripada preživelom supružniku.

[5/214]

Prema Muhammedu (r.a.h.), ako je muž živ, imovina koja koristi i mužu i ženi pripada mužu; ako je preminuo, pripada njegovim naslednicima.

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.) , ženi se daje ekvivalentni miraz. Ostatak se smatra pripadanjem mužu. On dolazi do ove presude putem istihsana (pravne preferencije).

Prema İbn Ebi Leylâ'i, imovina i stvari koje mogu pripadati i mužu i ženi pripadaju mužu ako je živ, a njegovim naslednicima ako je preminuo. Samo se imovina žene smatra njenom.

Prema Ibn Šubrumi (r.a.h.), sva imovina osim ženske odeće pripada mužu.

Prema Zuferu, osim ako se ne dostave dokazi za bilo kog supružnika, postojeće kućne stvari se dele podjednako među njima. Ovo je takođe jedno od mišlenja Mâlika i Šâfiîe (r.a.h.). Drugo mišlenje Šâfiîe (r.a.h.) kaže da se imovina čije se vlasništvo ne može utvrditi deli podjednako.

Prema Hasanu el-Basriju (r.a.h.), ako je kuća kuća žene, onda sva imovina pripada njoj, osim odeće koju muž nosi. Ako je kuća muža, onda sva imovina pripada mužu. To je zato što je posedovanje i kontrola vlasnika kuće nad imovinom u njegovoj kući jača i definitivnija nego kod drugih.

Sa druge strane, žena je ta koja stalno boravi u kući. Zato se to naziva“**kaîde** “, što znači “**doseljenik**“. Pošto kuća pripada njemu, sve se u njoj smatra da je u njegovom posedu. U slučaju apsolutnog vlasništva, reč posednika (onog ko drži imovinu) je validna.

Oni koji kažu da sva imovina pripada mužu objašnjavaju to na sledeći način: Žena je u posedu muža. Zato se i imovina u kući žene smatra da je u posedu muža. Zar ne vidite, muž je vlasnik kuće. Kuća se pripisuje njemu. Zato, ako dve osobe tvrde da je žena njihova supruga i oboje predstave dokaze da im je ona supruga, dokaz one u čijoj kući se žena nalazi smatra se validnim. Ova je stvar slična sporu između radnika i prodavca u vezi sa robom u radnji. Prodavčeva reč je validna. Samo odeća koju nosi smatra se vlasništvom radnika. Stvar o kojoj razgovaramo je slična ovoj.

Oni koji kažu: “Sva imovina je podeljena podjednako“, tvrde da su strane jednake u svom pravu na imovinu. To je zato što oboje žive u istoj kući, a kuća i njen sadržaj su u posedu oboje. Sumnje se ne razmatraju u parnicama i sporovima.

Zar ne vidite obućara i travara (trgovca začinima, trgovca iglama i koncem) kako se ne slažu oko cipela ili travarske robe? Ako je ova roba u posedu oboje, presuđuje se da se podeli podjednako. Jer, ponekad osoba stiče nešto za ličnu upotrebu, a ponekad u komercijalne svrhe. Isto važi i ovde.

Oni koji kažu da se roba čije se vlasništvo ne može utvrditi između razdvojenih supružnika deli između njih, kažu: Svako od njih ima neku vrstu razloga za preferenciju u svom području. Ono što je jasno jeste to da su je stekli za ličnu upotrebu. Zato su preferencijalni.

Ova je stvar slična sporu između vlasnika kuće i stanara kuće u vezi sa drvenom pločom na plafonu čije rezbarije podsećaju na one na drugim drvenim pločama na plafonu. Ovde reč vlasnika kuće preovladava jer situacija to jasno potvrđuje. Ako panel (panel-ravna ploča ili tabla) ne poseduje ove kvalitete, onda reč stanara ima prednost, kao i kod drugih stvari.

Što se tiče dobara čije se vlasništvo ne može utvrditi, nema razloga da se jedno preferira nad drugim. Zato je stepen vlasništva nad ovim dobarima jednak. Ova su dobara podjednako podeljena među njima.

Prema Ebû Yusûfu (r.a.h.), analogija zahteva da sva dobara pripadaju mužu, jer je žena, zajedno sa svojim stvarima, pod kontrolom muža.

[5/215]

Međutim, jasna je činjenica ta da devojka dolazi u kuću svog muža sa mirazom uporedivim sa mirazom drugih devojaka u njenoj zajednici. U ovoj uporedivoj količini miraza, analogija je napuštena običajem. Nakon što se ova količina imovine da ženi, muž ima poslednju reč u vezi sa preostalom imovinom- prema analogiji koju smo ranije pomenuli.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Imovina pogodna za muža je ona koju muškarac više koristi, a imovina pogodna za ženu je ona koju žena više koristi. Čin korišćenja predmeta takođe podrazumeva posedovanje. Na primer, ako se dve osobe ne slažu oko odeće, pri čemu jedna nosi, a druga drži njen rub, ili ako polažu pravo na životinju, pri čemu jedna nosi, a druga drži uzde, reč korisnika preovladava. U ovom se slučaju, posedovanje korisnika smatra jačim u imovini koja je pogodnija za jednog od njih. Međutim, u slučaju imovine pogodne za oboje, muž ima prednost u brakorazvodnom postupku jer je on vlasnik kuće, a žena, zajedno sa svojim stvarima, je u njegovom posedu.

Podela kućnih stvari u slučaju smrti jednog supružnika

Mišlenja u vezi sa podelom kućnih stvari u slučaju smrti jednog supružnika su sledeća:

Prema Muhammedu (r.a.h.), u slučaju smrti muža, njegovi naslednici zauzimaju njegovo mesto. Štaviše, u slučajevima kada nije jasno koji supružnik poseduje imovinu, reč preživelog supružnika je važeća, kako za života muža, tako i nakon njegove smrti, reč njegovih naslednika je važeće.

Prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), preživeli supružnik ima preče pravo na kućne stvari. To je zato što se posed naslednika uspostavlja tek nakon smrti testatora (osoba koja je napisala testament). Posed koji je jači zbog pogodnosti za upotrebu je razlog za preferenciju, kao i posed koji je ranije stečen.

Sa druge strane, posed preživelog supružnika je njegovo sopstveno posedovanje. Posed naslednika je posedovanje koje zamenjuje posedovanje testatora. U takvoj vrsti preferencije, u slučajevima kada nije jasno koji supružnik više poseduje imovinu, ona pripada onome supružniku koji je preživeli supružnik.

Ako roba uključuje trgovačku robu, a muž se bavi trgovinom ovom robom, smatra se da pripada mužu.

Postavljene haljine, odeća od dlake morskih životinja i uvijene svile, kao i haljine, pripadaju muškarcima. To je zato što ove vrste odeće nose muškarci, a ne žene.

Bunde dugih rukava i prugaste košulje mogu pripadati i muškarcima i ženama.

Ako je jedan supružnik slobodan, a drugi rob ili mukateb (onaj koji je sklopio ugovor sa svojim gospodarom o oslobođenju), prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), kućna potrepština pripada slobodnom supružniku.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), kao što je objašnjeno u prethodnom odeljku, presuda je ista bez obzira da li je jedan supružnik slobodan ili su oboje slobodni. Međutim, ova razlika u mišlenju je eksplicitno navedena u delu el-Câmiu's-Sağir.

Dokazi za stavove Ebû Yusûfa i Muhammeda (r.a.h.) su sledeći: Prilikom polaganja prava na posed, rob se smatra istim kao i slobodna osoba. Jer je i posedovanje roba validno. Zar ne vidite da ako se rob i slobodna osoba spore oko imovine koju oboje poseduju, imovina se deli podjednako među njima? Posed slobodne osobe nije preferiran zbog njihove slobode. Ova stvar je slična.

Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) kaže: Posed slobodne osobe je jači jer je to posedovanje imovine. Posedovanje roba nije posedovanje imovine.

U ovoj stvari, pošto je jači posed razlog za preferiranje, činjenica ta da je osoba pogodnija za korišćenje imovine, takođe je razlog za preferiranje. To nije slučaj u drugim parnicama i sporovima.

Ovde, pošto je posedovanje slobodne osobe jače zbog njihove slobode, njihova strana je preferirana. Objašnjenje je sledeće: Posedovanje slobodne osobe je posedovanje u njihovo sopstveno ime. Posedovanje roba, sa druge strane, je, u izvesnom smislu, posedovanje u ime njihovog gospodara. Već smo objasnili da je ovde preferiranje zato što je posedovanje slobodne osobe njihovo sopstveno posedovanje. Ista presuda važi i kada jedan od njih umre.

[5/216]

Ako je jedan supružnik nevernik, a drugi musliman, musliman i nevernik su jednaki u pogledu prava na kućnu imovinu.

Jer, prava na sticanje imovine imaju jednaku snagu. Svako ima posed na svoje ime. To je posed koji izražava vlasništvo. Takođe su jednaki u razlogu za pravo. Nema razlike da li se spor oko imovine javlja tokom braka ili nakon razvoda, a razlozi za razvod- bilo od muža ili žene- ne utiču na situaciju.

Ako je žena oslobođena robinja i odluči da se razdvoji od muža za koga je udata bila dok je robinja bila, prema Ebû Hanîfi (r.a.h.), stvari za koje se zna da su bile u kući pre njenog oslobođenja pripadaju mužu. Ova je situacija slična sporu oko imovine pre nego što je oslobođena. Navedeni dodaci nakon što je žena postala slobodna i pre nego što je izabrala razdvajanje su kao što smo objasnili u kontekstu razvoda. Jer je posed žene ojačan njenom emancipacijom, a ono što stekne nakon što je oslobođena postaje jednako posedu muškarca.

Ako čovek ima više žena, a između njega i njih dođe do spora oko kućnih stvari, a sve žive zajedno u istoj kući, onda žene treba da podele međusobno materijal koji im odgovara podjednako.

Zato što su osnovi za pravo jednaki. Taj razlog je taj što je imovina pogodna za upotrebu žene, te zato postoji jednakost u moći posedovanja.

Ako svaka žena živi u posebnoj kući, imovina se u toj kući deli između nje i muža kao što je prethodno navedeno. Žene se ne smatraju suvlasnicima imovine u kućama jedna drugoj. To je zato što nijedna od njih nema posed imovine u kući druge. Osim ako nema dokaza, nijedna ne može polagati pravo na ovu imovinu.

Ako žena prizna da je njen muž kupio stvari u kući, onda te stvari pripadaju mužu.

Jer je kupovina razlog koji zahteva vlasništvo. Žena je priznala da je on ispunio ovaj razlog. Štaviše, nešto što je priznato je kao da je viđeno. Ako bismo videli muža kako kupuje predmet, taj predmet bi se smatrao njegovim vlasništvom. Ista presuda važi i kada žena prizna da je kupila predmet.

Ako osoba umre, a njeni naslednici tvrde njenoj ženi da se "tri puta razveo od tebe dok je živ bio" te zahtevaju da steknu imovinu čije se vlasništvo – bilo muško ili žensko – ali ne mogu potvrditi, njihov zahtev neće biti prihvaćen.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) **se bavi ovim detaljnim pitanjem**. **On kaže**: Ako do razdvajanja muža i žene dođe razvodom, reč muža je validna u stvarima gde nije jasno koji supružnik poseduje imovinu. Ako do toga dođe zbog smrti, reč preživelog supružnika je validna.

Sa druge strane, ovde naslednici traže razvod iz neobjašnjivog razloga. Bez dokaza, njihov zahtev po ovom pitanju se ne prihvata. Zar ne vidite da ako žele da spreče ženu da nasledi ovim zahtevom, njihov zahtev po ovom pitanju se ne prihvata?

Dalje, u takvom slučaju, reč žene se prihvata ako se zakune Allah-om Te'âlâ da nije znala da se njen muž razveo od nje. Jer, ako prizna razvod, to je obavezuje. Ako ga porekne, obavezna je da se zakune. Međutim, zaklinjanje u vezi sa nečim što je neko drugi uradio samo podrazumeva nedostatak znanja u toj oblasti. Ako se zna da se muž tri puta razveo od svoje žene dok je bio zdrav, a zatim umro, ili ako se tri puta razveo od nje na samrti i ona je umrla nakon što je završio period čekanja (idda), reč naslednika je validna u vezi sa imovinom čije se vlasništvo ne može utvrditi. To je zato što je žena postala stranac za njega kroz ovaj razvod. Ako je do spora oko imovine čije se vlasništvo ne može utvrditi došlo nakon razvoda, validna reč u ovoj stvari bila bi muževa. Stoga, validna reč nakon njegove smrti je reč naslednika.

Ako muž umre pre nego što se završi period čekanja žene, takva imovina pripada ženi. To je zato što razvod sklopljen na njegovoj samrti ne otuđuje ženu sve dok se njen period čekanja nije završio. Zar ne vidite da kada žena čeka period čekanja i njen muž umre, ona nasleđuje na osnovu bračnog odnosa između njih? Ovde nema razlike između prestanka braka razvodom i njegovog prestanka smrću. Zato je reč žene validna u vezi sa imovinom čije se vlasništvo ne može utvrditi.

[5/217]

Bez obzira da li su muž i žena robovi, mukateb (oni koji su se oslobodili ropstva) ili nemuslimani, njihova reč u vezi sa kućnim stvarima važi na isti način kao i za muslimana i slobodnog muža i ženu. To je zato što je to pitanje sporova i sukoba. Nemuslimani i robovi su jednaki u ovoj stvari, baš kao i u drugim sukobima između slobodnih muslimana.

Allah je Sveznalac. I Njemu Te'âlâ je povratak.

PODELA MEĐU DAMAMA (DNEVNA RASPODELA)

Dokazi o jednakom tretmanu žena

Čovek oženjen sa više žena mora biti pravedan u podeli noći među njima. Ovo je utvrđeno Kur'anom i Sunnetom. Dokaz iz Kur'ana je sledeći Allah-ov ajet:

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُواْ فِي ٱلْيَتَـٰمَىٰ فَٱنكِحُواْ مَا طَابَ لَكُم مِّنَ ٱلنِّسَآءِ مَثْنَىٰ وَثُلَـٰثَ وَرُبَـٰعَ ۖ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُواْ فَوَٰحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَـٰنُكُمْ ۚ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰٓ أَلَّا تَعُولُواْ

3. Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni, onda se ženite onim ženama koje su vam dopuštene, sa po dvije, sa po tri i sa po četiri. A ako strahujete da nećete pravedni biti, onda samo sa jednom; ili – eto vam onih koje posjedujete. Tako ćete se najlakše nepravde sačuvati. [en-Nisâ 4/3]

Značenje ajeta je: "Ne činite nepravdu".

Prema Ahkâmu'i-Kur'ânu, Šâfiîa (r.a.h.) kaže da je značenje ajeta: "Ne dozvoli da se tvoja porodica preterano množi".

Ovo protivreči stavu ranih (selef) učenjaka. Značenje koje se od njih prenosi je: "Ne naginji se ka tome".

Šâfiiîin (r.a.h.) stav je također pogrešan sa leksičke tačke gledišta. Jer, ako se ovde mislilo na veliki broj članova porodice, reklo bi se: لا تعلُوا ="Ne uzimajte žene". Jer, kada je neko sklon nečemu, to se u rečniku naziva أعَالَ = "e'âle", a kada imaju porodicu i decu, to se naziva عال = "âle". Ovaj stav je također pogrešan u pogledu značenja. U ajetu, kada se strahuje od takve nepravde, naređuje se da se bude zadovoljan jednom ženom i, kao što smo objasnili, da se uzme robinja. Imati veliku porodicu i biti odgovoran za njihovo izdržavanje moguće je kroz brak, kao i kroz uzimanje robinje. Međutim, u slučaju uzimanja robinje, nije obavezno pridržavati se principa jednakosti u deljenju noći. Dokaz iz Sunneta je ono što se prenosi od Hz.Aiše (r.a.h.).

أنَّ النَّبِيَّ صلَّى اللهُ عليه وسلَّم كان يقسِمُ في القَسْمةِ بيْنَ نسائه ، وكان يقُولُ : اللَّهُمَّ هذا قَسْمِي فِيمَا أَمْلِكُ فلا تُؤاخِذْنِي فِيمَا لا امْلِكُ

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je pravedan bio u raspodeli noći među svojim ženama te bi dovio na sledeći način:

اللَّهُمَّ هَذَا قَسْمِي فِيمَا أَمْلِكُ فَلا تُؤَاخِذْنِي فِيمَا لَا أَمْلِكُ

"O Allahu! Ovo je raspodela (pravda) koju mogu da održim; nemoj me smatrati odgovornim za ono što nisam u stanju da održim".[197]

(197. Ebû Dâvûd, Nikâh; Dârimî, Nikâh 25; Hâkim, Mustedrek, ll/204; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ,Vll/298; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/204.).

Ovim je Resûlullah (s.a.v.s.) želeo da pokaže više naklonosti nekim svojim ženama nego drugima.

U hadisu koji je preneo Ebû Hureyre (r.a.h.), Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

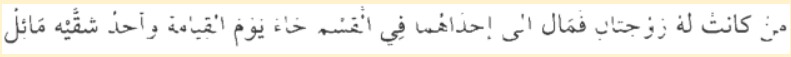

“Osoba koja ima dve žene, pa prilikom njihovog razvoda, zanemaruje jednu, a favorizuje drugu, pojaviće se pred Bogom [dž.š.] na Sudnji dan sa jednom pognutom stranom“.[198]

(198. Ibn Ebû Şeybe, Musannef, IV/37; Ahmed b. Hanbel, Musned, II/295; Nesâî, Işretu'n-Nisâ 3; Ibn Mâce, Nikâh 47; Ibn Hibbân, Sahih, X/7; Beyhakî, Şuabu'l-Îmân VI/413.).

Sa druge strane, žene muškarca su mu podložne. One su među onima o kojima je dužan da se brine. Zar ne vidite da ih on štiti i obezbeđuje im izdržavanje? Svakom vladaru je naređeno da bude pravedan prema onima koji su pod njegovom vlašću. Resûlullah (s.a.v.s.) je to ukazao hadisom:

“Svi ste vi pastiri i odgovorni ste za one koji su pod vašom brigom“.[199]

(199. Ahmed b. Hanbel, Musned, II/5, 54; Buhârî, Cuma 11, Itk 17; Muslim, Imâret 20; Ebû Dâvûd, Harac 1; Tirmizî, Cihad 27; Ibn Hibbân, Sahih, X/342; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, V/374.).

Naučivši ovu istinu, kažemo: Ako slobodan čovek ili rob ima dve slobodne žene, on će ostati sa svakom od njih jedan dan i jednu noć. Ako želi, može čak odrediti i tri dana za svaku. Jer pravo nad njim je da osigura jednakost. Izbor trajanja boravka je njegov.

[5/218]

Jednakost propisana između supružnika je da provedu noć jedno sa drugim radi druženja, razgovora i intimnosti. Seksualni odnos nije uključen u ovo. Jer to zavisi od toga da li osoba želi ili ne. Možda neće biti moguće osigurati jednakost u tom pogledu. Ovo je slično vrsti ljubavi koja se oseća u srcu. Prenosi se od Eş'as b. Hakema (r.a.h.) da je rekao da je na dan kada je stupio u brak sa Ummu Selemom (r.a.h.), Resûlullah (s.a.v.s.) joj je rekao:

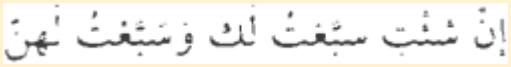

“Ako želiš, ostaću sa tobom sedam dana, a i ostalima ću dodeliti sedam dana“.[200]

(200. Abdurrezzak, Musannef, III/542; Ahmed b. Hanbel, Musned, VI/295; Muslim, Rada 41; Ebû Dâvûd, Nikâh 33; Ibn Mâce, Nikâh 26; Ibn Hibbân, Sahih, X/10; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, III/204.).

U nekim se rivâjetima dodaje: “Ako želiš, ostat ću sa tobom tri dana, a i ostalima ću dodeliti tri dana“. U drugom rivâjetu je rekao: “Ako želiš, ostat ću sa tobom tri dana, a onda ću otići kod ostalih“.

U deljenju dana, partneri su ravnopravni

Naši su učenjaci svoje mišlenje zasnovali na ovom hadisu. Oni su izjavili da nema razlike u podeli dana između nove i stare žene, bez obzira da li je žena devica ili udovica.

Šâfiîa (r.a.h.) kaže da ako je žena kojom se novooženio devica, treba da ostane sa njom sedam noći, a ako je udovica, tri noći, dajući joj prednost nad ostalima. Nakon toga, izjednačava noći sa ostalim ženama.

Dokaz na koji se Šâfiîa (r.a.h.) oslanja je sledeći hadis koji je preneo Ebû Hurejre (r.a.h.):

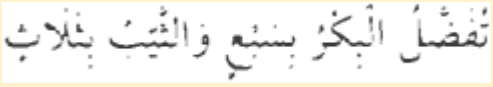

“Sa devicom se postupa bolje nego sa drugima sedam dana, a sa udovicom tri dana“.[201]

(201. Buhârî, Nikâh, 101; Muslim, Radâ 44; Ebû Dâvûd, Nikâh 33; Tirmizî, Nikâh 41; Tahâvî, Şerh-u meâni'l-Âsâr, lll/28; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/302; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/204.).

Štaviše, starija žena se navikla na njegovu bliskost te između njih se stvorila veza. Nova žena, međutim, nije navikla na ovo te doživljava neku vrstu čudnosti i usamljenosti. Da bi se postiglo navikavanje i dostiglo isti nivo kao starija žena, ova osećanja treba ublažiti pokazivanjem posebne pažnje tokom određenog vremenskog perioda. Nakon toga se postiže jednakost.

Ako je nova žena devica, ova čudnost i otuđenost od muškaraca je kod nje izraženija. Zato ona ostaje sa njim sedam noći. Ako je udovica, ranije je sa muškarcem bila te je navikla na ovo. Čudnost je usmerena ka njenom novom mužu. Nije imala intimnost sa njim. Zato su joj tri noći dovoljne da se navikne na njega i poveže.

Dokaz na koji se mi, hanefije, oslanjamo za jednakost između nove i starije žene u zajedničkim noćima je sledeći: Razlog za potrebu jednakog tretiranja žena je taj što su one ujedinjene bračnim ugovorom jednog muškarca. To se postiže sklapanjem ugovora. Ako bi jedno moralo biti preferiranija nad drugom, prvo bi morala biti izabrana kako bi mogla duže da ostane sa njim. Jer su usamljenost i gorčina koju će osećati veće zbog činjenice te da je u njen život dovedena druga žena. Takva je situacija obično dovodi do ogorčenosti i besa.

Sa druge strane, bivšem supružniku treba pokazati poštovanje i strahopoštovanje zbog njegovih prošlih zasluga. Zapravo, dobro je poznata poslovica koja glasi:

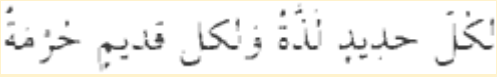

“U svakom novom postoji ukus, a prema svakom starom postoji poštovanje“.[202]

(202. Ebû'l-Fazl Ahmet b. Muhammed el-Meydânî, en-Neysâbûrî, Mecmau'l-Emsâl, 11/257.).

Značenje hadisa u vezi sa “provođenjem sedam dana sa devicom“, što šafijska škola mišlenja smatra dokazom, nije da se provodi više vremena sa njom nego sa drugim ženama, već da se prvo počne provoditi vreme sa njom. Hadis Ummu Saleme (r.a.h.) na to ukazuje.

Tamo se kaže: “Ako želiš, ostat ću sa tobom sedam dana, a sedam dana ću provesti i sa ostalima“. Slično tome, izjava “Ako želiš, ostat ću sa tobom tri dana, a zatim ću otići kod ostalih“ znači: “Obavestit ću svakog od njih da ću i sa njima provesti tri dana“. To i mi kažemo.

Muž počinje sa novom ženom zbog zadovoljstva koje je svojstveno svakoj novoj ženi. Međutim, on je obavezan da obezbedi jednakost tako što će sa svakom ženom provesti onoliko dana koliko i sa novom ženom.

Muslimanke, nemuslimanke, u pubertetu, ali još uvek nisu punoletne, mentalno bolesne i punoletne... sve su žene jednake u pogledu prava na delenje imovine.

Jer, razlog koji zahteva obezbeđivanje jednakosti prava među njima jeste princip zakonitosti jedno drugom, utvrđen bračnim ugovorom.

Duži boravak sa jednim supružnikom uz dozvolu drugog

Jer, razlog koji zahteva obezbeđivanje jednakosti prava između njih jeste zakoniti odnos utvrđen bračnim ugovorom.

Nije dozvoljeno da muž ostane sa jednom od svojih žena duže nego sa ostalima. Međutim, dozvoljeno je ako se jedna od žena odrekne svog prava i da dozvolu svom mužu. Prenosi se:

اسْتَأْذَنَ نِسَاءَهُ فِي مَرَضِهِ أَنْ يَكُونَ فِي بَيْتِ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهَا فَأَذِنَّ لَهُ فِي ذَلِكَ فَكَانَ فِي بَيْتِهَا حَتَّى قُبِضَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“Tokom svoje bolesti, Resûlullah je zatražio od svojih žena dozvolu da ostane u Ajšinoj kući. One su mu dale dozvolu. Ostao je u njenoj kući dok mu duša nije uzeta“.[203]

(203. Muvetta, Nikâh ll/7; Abdurrezzak, Musannef, Vll/265; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/204.).

Dalje, ovaj događaj je dokaz da su zdrave i bolesne žene jednake u pogledu raspodele dana. Jer je Resûlullah (s.a.v.s.) bio sa svakom od svojih žena tokom svoje bolesti. Kada je postao previše slab da bi se kretao od kuće do kuće, zatražio je od njih dozvolu da ostane sa Hz.Ajšom (r.a.h.). Ovo je dokaz da nema razlike između bolesnih i zdravih u ovoj stvari i da može ostati sa jednom od njih ako mu se da dozvola. Ako je robinja, **mukâtebe** (robinja koja je sklopila ugovor o slobodi u zamenu za novac), **mudabbere** (robinja kojoj je gospodar obećao slobodu nakon smrti) ili **ummuveled** (robinja koja ima dete sa gospodarem) žena muškarca, a njen muž se oženi slobodnom ženom, onda se slobodnoj ženi određuje dva dana smene, a robinji jedan dan smene. Dokaz za to je hadis Hz.Alije (r.a.h.) koji smo prethodno citirali. U ovom hadisu se navodi:

وَلِلْحُرِّ الثُّلُثَانِ مِنَ الْقَسْمِ وَلِلأَمَةِ الثُّلُثُ

“Podela se vrši tako što se dve trećine dana dodeljuju slobodnoj ženi, a jedna trećina robinji“.[204]

[5/219]

(204. Muvetta, Nikah ll/7; Abdurrezzak, Musannef, Vll/265; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/204.).

Dalje, pravni status robinje je upola manji od pravnog statusa slobodne žene. Ovaj se odnos takođe smatra validnim za određivanje prava u podeli dana. Ropstvo se nastavlja u slučajevima mukâtebe, mudabbere i ummuvelede.

Deljenje dana tokom putovanja

Ako muškarac putuje sa jednom od svojih žena na hadž ili bilo koju drugu svrhu, a po povratku druga žena želi isti broj dana koji je proveo sa prvom ženom tokom putovanja, ona nema ovo pravo. Dani koje je muž proveo sa drugom ženom tokom putovanja nisu uključeni u ovaj proračun. Ponovo se pravična raspodela bogatstva vrši među njima.

U takvoj situaciji, stvar se svodi na dve tačke:

1) Prema hanefijskoj školi, muž može putovati sa kojom god ženom želi bez potrebe za izvlačenjem žreba.

Prema šafijskoj školi, muž ne može postupati kako mu se prohte. On je dužan da žrebom baca među svojim ženama. U jednom hadisu, Hz.Aiša (r.a.h.) prenosi:

çekmek zorundadır. Bir hadîste Âyşe (r.a.): النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم كان إِذَا أَرَادَ سفرًا أَقْرع بين نسائه قالت عائشة رضي الله عنها وَأَصَابَتْنِي الْقُرْعَةُ فِي السَّفْرَة الَّتي أَصابني فيها مَا أَصابني

"Kada je Resûlullah (s.a.v.s.) želeo da putuje, bacao bi žreb među svojim ženama. Na tom putovanju gde se desilo ono što se meni dogodilo (Hz.Aiša (r.a.h.) je oklevetana), žreb je pao na mene".[205]

(205. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/194; Buhârî, Şehâdât 30; Muslim, Tevbe 56; Ebû Dâvûd, Nikâh 37; lbn Mâce, Nikâh 47; lbn Hibbân, Sahih, X/13; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/205.).

Dokazi hanefijske škola po ovom pitanju su sledeći: Žena nema pravo da se okreće tokom putovanja muža. Zar ne vidite da muž može putovati bez povođenja nijedne od svojih žena sa sobom? Zato, ne postoji uslov da se prema njima postupa jednako tokom putovanja. Da, Resûlullah (s.a.v.s.) je bacao žreb među svojim ženama kada je putovao. Ali to nije radio iz nužde, već da bi udovoljio svojim ženama i da bi se držao podalje od bilo kakve optužbe da naginje jednoj od njih. I mi ovo kažemo. Ovo se preporučuje mužu.

2- Prema hanefijskoj školi mišlenja, ako je muž otišao na put sa nekim od svojih žena, po njihovom povratku, ostale žene nemaju pravo da zahtevaju da im se dodeli isto vreme provedeno na putovanju.

Šâfiîa (r.a.h.) kaže: Ako muž putuje sa nekim od svojih žena bez žrebanja, mora dozvoliti ostalim ženama vremenski period jednak vremenu provedenom na putovanju. Do ove presude dolazi na osnovu principa da je muž obavezan da izvuče žreb i povede ženu čije je ime izvučeno sa sobom. Ako to ne učini, vreme provedeno na putovanju računa se kao red žene sa kojom je. Zato, da bi se zadovoljila pravda, i druga žena mora ostati sa njim toliko vremena.

Mi, hanefije, kažemo da potreba za obezbeđivanjem jednakosti nastaje kada je on obavezan da podeli dane između svojih žena. Kao što smo ranije objasnili, žena nema pravo da se smenjuje tokom muževljevog putovanja. Kao što nije obavezan da podjednako podeli dane kada putuje nakon žrebanja, takođe nije obavezan da podjednako podeli dane kada ne izvlači žreb. Zar ne vidite da nema razlike između određivanja reda žrebom ili ne prilikom putovanja? Presuda je ista i u slučaju putovanja.

Ako muž ostane sa jednom od svojih žena mesec dana, a druga se žena zbog toga žali, naređuje mu se da dane podjednako raspodeli među njima. Dani koji su protekli, ne uzimaju se u obzir. Uprkos ovoj presudi, muž se smatra grešnim zbog ovog ponašanja.To je zato što podelu dana vrši sudija na osnovu zahteva žena. Dani koji su protekli pre zahteva nemaju nikakvu vrednost u smislu podele dana. Ono što je on dužan da uradi jeste to da postupa pravedno u podeli koju vrši. Zar ne vidite da se dani koji su protekli pre nego što se jedno od njih venčalo ne uzimaju u obzir u korist onoga čiji se brak obnavlja? Isto važi i za dane koji su protekli pre zahteva žene.

Ako muž ostane sa jednom od svojih žena mesec dana, a druga se žena zbog toga požali, naređuje mu se da podjednako raspodeli smene između žena. Prošli dani se ne računaju. Uprkos ovoj presudi, muž se i dalje smatra grešnim zbog ovog ponašanja.

Jer, podelu dana vrši sudija na osnovu zahteva žena. Dani koji su protekli pre zahteva nemaju nikakvu vrednost u smislu podele dana. Ono što je on dužan da uradi jeste to da postupi pravedno u podeli koju će izvršiti. Zar ne vidite da se dani koji su protekli pre nego što se jedno od njih venčalo ne uzimaju u obzir u korist onoga čiji se brak obnavlja? Isto važi i za dane koji su protekli pre zahteva žene.

Kazna za one koji se ne ponašaju pravedno prema svojim ženama

Nakon što ga sudija upozori, ako muž nastavi da se ponaša nepravedno prema jednoj od svojih žena, sudija će mu propisati kaznu koja će mu prouzrokovati veliku bol. Nakon toga, sudija će mu naložiti da postupa pravedno.

Zato što je muž, ovim ponašanjem, pokazao neuglednost i počinio delo koje je zabranjeno. To je nepravda. Zato je kažnjen i naređeno mu je da ubuduće postupa pravedno.

[5/220]

Ako je nečija žena stara i on želi da se oženi mlađom ženom umesto nje, a stara žena to sazna i kaže da može ostati sa njim nekoliko dana, a sa drugom ženom samo jedan dan ako je oženi, a muž prihvati ovaj uslov i oženi je, ovaj dogovor je dozvoljen.

وَإِنِ ٱمۡرَأَةٌ خَافَتۡ مِنۢ بَعۡلِهَا نُشُوزًا أَوۡ إِعۡرَاضٗا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ أَن يُصۡلِحَا بَيۡنَهُمَا صُلۡحٗاۚ وَٱلصُّلۡحُ خَيۡرٞۗ وَأُحۡضِرَتِ ٱلۡأَنفُسُ ٱلشُّحَّۚ وَإِن تُحۡسِنُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٗا

128. Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode – a nagodba je najbolji način – ta ljudi su stvoreni lakomi! I ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali – pa, Allah dobro zna ono što radite. [en- Nisâ 4/128]

Hz.Ali (r.a.h.) je rekao da je ovaj ajet objavljen o ovoj stvari, pa je tim povodom rekao: "اِعْتَدِّي / "Sačekaj period ide". Savda (r.a.h.) je rekla da ga je zamolio da poništi ovaj razvod zbog Allaha Te'âlâ i da će, ako je ponovo oženi, ona dati svoj red Hz.Aiši (r.a.h.). Ona je želela da bude proživljena na Sudnji dan kao žena Hz.Pejgambera (s.a.v.s.) među ženama.

Ako čovek ima dve žene i jedna od njih mu da dozvolu, nema ništa loše u tome da duže ostane sa drugom ženom.

Dokaz za to je hadis koji smo prethodno pomenuli. Resûlullah (s.a.v.s.) je boravio u Hz.Ajšinoj (r.a.h.) kući uz dozvolu svojih ostalih žena.

Dalje, İbn Abbâsove (r.a.h.) reči su u vezi sa ajetom:

وَلَن تَسۡتَطِيعُوٓاْ أَن تَعۡدِلُواْ بَيۡنَ ٱلنِّسَآءِ وَلَوۡ حَرَصۡتُمۡۖ فَلَا تَمِيلُواْ كُلَّ ٱلۡمَيۡلِ فَتَذَرُوهَا كَٱلۡمُعَلَّقَةِۚ وَإِن تُصۡلِحُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ غَفُورٗا رَّحِيمٗا

129. Vi ne možete potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost pa da jednu ostavite u neizvjesnosti. I ako vi budete odnose popravili i nasilja se klonili – pa, Allah će, zaista, oprostiti i samilostan biti. [en- Nisâ 4/129].

“Ovde se misli na pravdu u ljubavi. On treba da bude pravedan u podeli dana između njih i ne treba da preferira jednu da ostane duže od druge bez dozvole druge“, takođe su dokaz za to. Takođe, İbn Abbâs (r.a.h.) je rekao nešto slično Hz.Alijevim (r.a.h.) rečima u vezi sa gore pomenutim ajetom:

وَإِنِ ٱمۡرَأَةٌ خَافَتۡ مِنۢ بَعۡلِهَا نُشُوزًا أَوۡ إِعۡرَاضٗا فَلَا جُنَاحَ عَلَيۡهِمَآ أَن يُصۡلِحَا بَيۡنَهُمَا صُلۡحٗاۚ وَٱلصُّلۡحُ خَيۡرٞۗ وَأُحۡضِرَتِ ٱلۡأَنفُسُ ٱلشُّحَّۚ وَإِن تُحۡسِنُواْ وَتَتَّقُواْ فَإِنَّ ٱللَّهَ كَانَ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٗا

128. Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode – a nagodba je najbolji način – ta ljudi su stvoreni lakomi! I ako vi budete lijepo postupali i Allaha se bojali – pa, Allah dobro zna ono što radite. [en- Nisâ 4/128].

Značenje je ovde da se žena koja pristane da njen muž ostane duže sa drugom ženom odrekla svog prava. I ona je osoba koja ima sposobnost da se odrekne svog prava. Međutim, ovaj pristanak je ne obavezuje. Ona može da povrati pravo kojeg se odrekla u korist drugog supružnika u bilo kom trenutku. Supružnici uvek mogu poželeti pravednost u podeli odgovornosti.

Ako rob ostane sa njom jedan dan, a zatim bude oslobođen, može ostati sa svojom drugom slobodnom ženom samo jedan dan.

Jer, robinja koja je postala slobodna jednaka je svom slobodnom mužu u pogledu podele dana. Zato je muž dužan da poštuje jednakost u podeli dana između žena. Slobodu koju je stekao na kraju svoje smene smatra se prethodnom slobodom koju je imao na početku smene te može da postupa u skladu sa tim.

Ako robinja dobije svoju slobodu nakon što provede dan sa svojim slobodnim mužem, ona prelazi sa strane slobodnog muža na stranu žene koja je stekla svoju slobodu. Jer je žena ta koja je stekla svoju slobodu takođe jednaka slobodnom mužu. Nakon što je žena koja je stekla svoju slobodu jednaka slobodnom mužu, muž više ne može, iz bilo kog razloga, dati prednost prethodno slobodnoj ženi u podeli dana.

Oženjen čovek je u ibadetu danju i noću

Ako čovek koji ima samo jednu ženu klanja namaz noću, a posti danju, a njegova žena se zbog toga žali, naređeno mu je da provede noć sa njom ili da se uzdrži od posta kako bi ispunio njena prava.

Prema rivâjetima koja su do nas stigla, Hz.Umer (r.a.h.) je zamolio Kaba b. Sûr'u (r.a.h.) da presudi između takvog muža i žene. On je odgovorio: "Ovu ženu smatram jednom od četiri žene. Ostalim ženama dodeljujem tri noći i dana, a njoj jednu noć i dan".

Rivâjet o ovom događaju je sledeći: Jedna žena je došla kod Hz.Umera (r.a.h.) i rekla: "Moj muž posti danju, a noću klanja namaz". Hz.Umer (r.a.h.) je odgovorio: "Kakav je dobar čovek tvoj muž!" Žena je ponovila iste reči, a Hz.Umer (r.a.h.) je nastavio da daje isti odgovor. Tada je Kab b. Sûr'a rekao: "O zapovedniče vernih! Ova žena se žali na svog muža. Kaže da joj ne obraća pažnju". Njegovo razumevanje i inteligencija su se dopali Hz.Umeru (neka je Allah Te'âlâ zadovoljan njim), te mu je on rekao: "Ti presudi između njih." Kab je presudio kao što smo ranije pomenuli. Nakon toga, Hz.Umer (r.a.h.) ga je imenovao za sudiju u Basri.

[5/221]

U Zâhiru'r-Rivâye'tu, o ovoj stvari se navodi: Za takvu ženu, jedna noć od svake četiri nije definitivno pravo. Međutim, mužu je naređeno da joj udovolji i da povremeno provede noć sa njom.

Hasan b. Zijad (r.a.h.) prenosi da je Ebû Hanîfe (r.a.h.) rekao: "Ako čovek ima samo jednu ženu, i taj čovek stalno provodi dane posteći i čineći namaz, ili se prepuštajući nedozvoljenim poslovima, zanemarujući je, i žena se žali sudiji, sudija određuje jednu noć od svake četiri kao pravo žene".

Dokaz na koji se ovde oslanja je hadis Kaba b. Sûr'a (r.a.h.). Štaviše, muž ima ovlašćenje da smanji prava svoje žene za preostala tri dana tako što će se oženiti sa još tri žene. Međutim, on nema ovlašćenje da smanji njena prava preko toga.

Značenje presude u predmetu Zâhiru'r-Rivâye je sledeće: Podela dana i obezbeđivanje pravičnosti su neophodni kada postoji problem redosleda i jednakosti sa drugim ženama. Međutim, pošto u braku ima samo jednu ženu, takav problem ne postoji. Zar ne vidite, ako bi ovaj čovek imao četiri žene u braku, zar ne bi bio obavezan da obavlja dobrovoljne namaze i post zauvek, sa danom dodeljenim za svaku od njih? Zar ne bi bio obavezan i da poštuje Ramazanski post i druge? Takva presuda svakako ne bi imala smisla. Ispravan pristup je taj da muž pokaže intimnost svojoj ženi, da provodi vreme sa njom i da se povremeno povezuje sa njom. Međutim, ova raspodela vremena ne može biti ograničena na određene periode. Ovo je neophodno jer, tokom rotacije sa drugim ženama, žena može osećati ljubomoru i bes dok ostaje sa jednom ženom, pa je muž obavezan da obezbedi jednakost među ženama. Kada nema više od jedne žene, takav se problem ne javlja.

Ako muškarac oženi dve žene, pod uslovom da sa jednom ostane jedan dan, a sa drugom dva dana, žena sa kojom ostane jedan dan može kasnije zahtevati jednak tretman među njima.

Kao što smo ranije objasnili, pristanak ove žene na nejednak tretman tokom prethodnog perioda ne obavezuje je u budućnosti.

Sa druge strane, takav uslov je suprotan propisu islama te je kao takav nevažeći.

Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

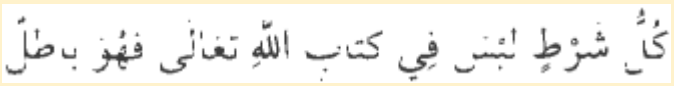

“Svaki uslov koji nije u Knjizi Allaha Te‘âlâ, nevažeći je“.[206]

(206. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/213; Buhârî, Şurût 2584; Nesâî, Talâk 31; lbn Mâce,, ltk 3; lbn Hibbân, Sahih, X/93; Taberânî, el-Mu'cemu'l-Kebîr, Xl/11; Heysemî, Mecmau'z-Zevâid, IV/154, 371.).

Muškarci koji su evnuh, kastrirani ili impotentni takođe podležu istom propisu u vezi sa podelom vremena između žena.

Jer, kao što smo ranije objasnili, jednakost u podeli vremena između žena je za zajedništvo i intimnost, a ne za seksualni odnos. Ove osobe su kao neko ko ima sposobnost da bude zastrašen u ovoj stvari.

Ako dete koje još nije dostiglo pubertet ima dve žene, i ono je obavezno da obezbedi jednakost među njima. Jer, jednakost je pravo žene. Kao što se prava pojedinaca odnose na odrasle, tako se odnose i na decu kada okolnosti to zahtevaju.

Ako žena da mužu određenu sumu novca i zamoli ga da doda dodatni dan njenom delu, mužu nije dozvoljeno da to učini. Žena mora vratiti novac koji je dala.

Zato što je ova žena podmitila muža da postupa nepravedno. Podmićivanje je zabranjeno (haram). Ovo je slično podmićivanju sudije da presudi u nečiju korist, što je takođe zabranjeno. Novac dobijen na ovaj način je takođe zabranjen. Zato žena mora vratiti ono što je dala u tu svrhu. Ukratko, muž je obavezan da se prema svima odnosi jednako u podeli dana.

[5/222]

Isto važi i ako žena smanji miraz u korist muža u zamenu za takav uslov. Ili ako muž doda miraz jednoj od svojih žena ili joj da dodatnu uplatu kako bi mogla dati svoj red drugoj ženi, sve je ovo nevažeće. Jer muž na ovaj način ne dobija ništa. S'hodno tome, on nije obavezan da ženi da novac u zamenu za nešto što ne dobija.

Sa druge strane, drugi supružnik bi takođe prihvatio mito pristajući na nepravdu. Ovo je takođe zabranjeno. S'hodno tome, prilikom delenja dana (Kasim), data imovina mora biti vraćena.

Allah, Uzvišeni i Slavni, je Onaj Te‘âlâ koji najbolje zna istinu. Konačni povratak i odredište su Njemu Te‘âlâ.

ODREDBE O IZDRŽAVANJU BLISKIH ROĐAKA (ZEVİ'L- ERHÂMIN)

Izdržavanje Roditelja

Hâkim eş-Şehid el-Mervezi (r.a.h.) kaže:

Bogata osoba je dužna da izdržava svoje roditelje u potrebi.

Dokaz za ovo je ajet:

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُ وَبِٱلْوَٰلِدَيْنِ إِحْسَٰنًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ ٱلْكِبَرَ أَحَدُهُمَآ أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُل ۞ لَّهُمَآ أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

23. Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: "Uh!" – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. [el-Isrâ, 17/23]

U ovom ajetu, reći "uf" je zabranjeno zbog značenja izazivanja patnje. Patnja koju izaziva nebriga o roditeljima kada su u potrebi je još veća. Zato, čak i ako sin može da radi, obavezan je da se brine o svojim roditeljima (kojima je potrebna pomoć). Jer je patnja napornog rada i umora veća od patnje koju izaziva govorenje "uf".*

(*PS: Samir B: Ovaj tekst objašnjava važnost obaveze "nafaka" (izdržavanja i podrške) u islamskom pravu i etici, kao i obim moralnih odgovornosti prema roditeljima.

Ukratko, ovo objašnjenje prenosi sledeću poruku:

Pored verbalne uvrede: Kur'an zabranjuje čak i izgovaranje "uf" roditeljima, jer čak i ta mala reč može da ih povredi.

Fizička i materijalna žrtva: Ako su roditelji u finansijskoj nevolji, dete treba da radi i trudi se da pokrije svoje troškove.

Odgovornost deteta: Tekst naglašava da je ostavljanje roditelja bez finansijske podrške daleko veći moralni greh i muka nego izgovaranje grube reči (uf). Zato je sin obavezan da obezbedi egzistenciju svojih roditelja, čak i ako to znači žrtvovanje sopstvene udobnosti ili fizičkog blagostanja i naporan rad.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Hz.Pejgamber (s.a.v.s.) je rekao:

إِنَّ أَطْيَبَ مَا يَأْكُلُ الرَّجُلُ مِنْ كَسْبِهِ ، وَإِنَّ وَلَدَهُ لَمِنْ كَسْبِهِ ، فَكُلُوا مِمَّا كَسَبَ أَوْلَادُكُمْ

"Najbolja zarada koju čovek može imati je njegova sopstvena zarada. Njegovo dete je takođe od njegove sopstvene zarade. Zato jedite od onoga što vaša deca zarade".[207]

(207. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/193; Ibn Mâce, Ticârât 64; Tirmizî, Ahkâm 22; Nesâî, Buyû' 1; Ibn Hibbân, Sahih, X/72, 74; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/480; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/279.).

Ako su deca dečaci i devojčice a svi su bogati, onda bi sva ta deca trebalo da podjednako izdržavaju svoje roditelje – prema jačem od dva rivâjeta.

Dokaz za drugi rivâjet je taj da je pravo roditelja na izdržavanje zasnovano na tumačenju da je imovina deteta njihova imovina. Zapravo, Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao svom as'habu:

"Ti pripadaš svom ocu, kao i njegova imovina".[208]

(208. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/204; Ibn Mâce, Ticârât, 64; Ebû Dâvûd, İcâre, 79; Ibn Hibbân, Sahih, ll/142; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/480.).

U ovom pitanju, dečaci i devojčice su ravnopravni. Iako razlike u veroispovesti mogu stvoriti prepreke u nasleđivanju, to ne sprečava roditelje da imaju pravo na izdržavanje.

Odgovornost siromašnog sina

Ako su i dete i roditelji siromašni, dete nije obavezno da se brine o njihovom izdržavanju.To je zato što kada roditelji i dete imaju jednaka finansijska sredstva, nijedno se ne smatra superiornijim od drugog u pogledu obaveza izdržavanja.

Međutim, prenosi se da je Ebû Yusûf (r.a.h.) rekao: "Ako je otac prikovan za krevet, a prihod deteta je dovoljan samo za njegovo izdržavanje, onda treba da uključi oca u svoju porodicu. Jer, ako to ne učini, otac će biti izgubljen. Ako ga uključi u svoju porodicu i podeli sa njim svoje izdržavanje, nema straha da će otac biti izgubljen. Jer čovek ne umire od toga što je polugladujući".

Izdržavanje Deda i Nane

Isto važi kako za dedu i nanu sa očeve strane, tako i za dedu i nanu sa majčine strane.

Zato što su oni majka i otac (roditelji) deteta. Njihova situacija u pogledu izdržavanja je ista kao i situacija majke i oca. Zar ne vidite da se svaka imovina koja preostane nakon što se udeli dodeljuju naslednicima daje ocu, a u njegovom odsustvu, dedi?

Izdržavanje male dece

Osoba se bori da obezbedi izdržavanje svoje male dece.

Dokaz je ova naredba Allaha, Uzvišenog i Slavnog:

أَسۡكِنُوهُنَّ مِنۡ حَيۡثُ سَكَنتُم مِّن وُجۡدِكُمۡ وَلَا تُضَآرُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُواْ عَلَيۡهِنَّۚ وَإِن كُنَّ أُوْلَٰتِ حَمۡلٖ فَأَنفِقُواْ عَلَيۡهِنَّ حَتَّىٰ يَضَعۡنَ حَمۡلَهُنَّۚ فَإِنۡ أَرۡضَعۡنَ لَكُمۡ فَـَٔاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّۖ وَأۡتَمِرُواْ بَيۡنَكُم بِمَعۡرُوفٖۖ وَإِن تَعَاسَرۡتُمۡ فَسَتُرۡضِعُ لَهُۥٓ أُخۡرَىٰ

6. Njih ostavite da stanuju tamo gdje i vi stanujete, prema svojim mogućnostima, i ne činite im teškoće zato da biste ih stijesnili. Ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode, a ako vam djecu doje, onda im dajte zasluženu nagradu sporazumjevši se međusobno na lijep način. A ako nastanu razmirice, neka mu onda druga doji dijete. [et-Talâk, 65/6].

Izdržavanje nakon odbića je kao troškovi dojenja pre odbića.

Sa druge strane, dete je deo oca. Zato je izdržavanje deteta kao njegovo sopstveno izdržavanje.

[5/223]

Prema Zahiru'r-Rivâye'tu," Niko ne deli sa ocem izdržavanje". Prema rivâjetu od Ebû Hanîfe (r.a.h.), obaveze izdržavanja oca i majke prema svojoj deci su dve trećine, odnosno jedna trećina (kao i odnos nasleđa od njihove dece).

U Zahiru'r-Rivâye'tu se navodi da niko nije obavezan da deli troškove dojenja deteta sa ocem, niti su obavezni da dele troškove izdržavanja.

Ova se presuda primenjuje kada je otac bogat. Ako je otac siromašan, a majka bogata, onda se majci naređuje da iz svoje imovine obezbeđuje izdržavanje deteta. Ovi se troškovi evidentiraju kao očev dug dok se njegova situacija ne poboljša.

Ako je otac siromašan, a njegov brat bogat čovek, odluka ostaje ista. Brat, koji je detetov amidža, obezbeđuje izdržavanje deteta. Ovo se izdržavanje evidentira kao očev dug, koji se vraća kada se njegove okolnosti pobolšaju. To je zato što je otac prvenstveno odgovoran za obezbeđivanje izdržavanja. Međutim, obezbeđivanje izdržavanja ne može biti odloženo. S'hodno tome, svaka imovina dovoljna da zadovolji potrebe deteta, čak i ako pripada nekom drugom, zauzima mesto očeve imovine. I ova imovina, kada se jednom isplati, smatra se očevim dugom, koji se vraća kada se njegove okolnosti poboljšaju.

Izdržavanje punoletnih kćerki

Ono što smo rekli o izdržavanju mladih dečaka odnosi se i na starije ćerke, jer žene ne mogu da zarađuju za život. Pravo na izdržavanje proizilazi iz činjenice te da primalac nije sposoban da ostvari prihod.

Izdržavanje odrasle muške dece

Ako su deca muškog pola koja su prošla pubertet, otac ne može biti primoran da se brine o njihovom izdržavanju jer su sposobna da zarađuju za život. Međutim, ako je jedno od dece prikovano za krevet, slepa, onesposobljena ili nesposobna da koriste svoje udeve, paralizovana i mentalno hendikepirana, onda je otac odgovoran za njihovo izdržavanje. U ovom slučaju, osoba kojoj će se davati izdržavanje nije u stanju da sama zaradžuje za život.

Ova se presuda primenjuje kada dete nema sopstvenu imovinu. Ako dete ima imovinu, njegovo izdržavanje se obezbeđuje iz te imovine. Jer je u ovom slučaju dete bogato i nije u potrebi. Odgovornost za izdržavanje siromašnih je na bogatima na osnovu potrebe. Kada su oboje bogati, nema razloga da se jedno preferira nad drugim.

Izdržavanje bogate žene

Međutim, izdržavanje supružnika je drugačije. Njeno pravo na izdržavanje proizilazi iz bračnog ugovora, jer će svo vreme posvetiti svom mužu. Zato žena ima pravo na izdržavanje bez obzira na to da li je bogata ili siromašna.

Pravo na izdržavanje deteta ovde se zasniva na potrebi. Ako detetu nije potrebna pomoć, nema pravo da prima izdržavanje.

Ako imovina deteta nedostaje, ocu se nalaže da koristi svoju imovinu za izdržavanje, kako bi je mogao uzeti iz imovine deteta kada se pronađe.

Ako roditelj ima svedoke troškova, može ih legalno naplatiti iz imovine deteta. Međutim, ako su učinili troškove sa namerom da uzmu novac od deteta, mogu ih nadoknaditi na verski način (traženjem regresa). Zakonski, ne mogu nadoknaditi ove troškove ako nisu bili prisutni svedoci. To je zato što su, spolja gledano, ovi troškovi učinjeni kao dobrotvorni čin (bez očekivanja ičega zauzvrat). Sudija presuđuje prema spoljašnjem izgledu (zâhir). Međutim, na sudu između njih samih i Allaha Te'âlâ, imaju pravo da nadoknade troškove koje su učinili, jer Allah Te'âlâ zna šta je u njihovom srcu.

Izdržavanje za rodbinu osim roditelja i dece

Slično tome, prema hanefijskoj školi mišlenja, osoba je obavezna da se brine o izdržavanju male dece, žena i muškaraca u potrebi, vezanih za krevet, koji su bliski srodnici (mahrem sa kojim je brak zabranjen).

Šâfiîa (r.a.h.) kaže da obaveza izdržavanja (nahim) je isključivo za roditelje i decu a ne i na druge, (braća i sestre, amidže (stričevi), tetke ili drugi rođaci koji nisu zakonski obavezni da se izdržavaju, čak i ako osiromaše.).

Prema Ibn Ebû Leylâ'i, svaki naslednik, bio on mahrem (bliski rođak) ili ne, obavezan je da i ih izdržava. On jasno navodi značenje ajeta Allaha Te'âlâ kao dokaz:

وَٱلْوَٰلِدَٰتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَٰدَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ ۖ لِمَنْ أَرَادَ أَن يُتِمَّ ٱلرَّضَاعَةَ ۚ وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ ۞ بِٱلْمَعْرُوفِ ۚ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا ۚ لَا تُضَآرَّ وَٰلِدَةٌۢ بِوَلَدِهَا وَلَا مَوْلُودٌ لَّهُۥ بِوَلَدِهِۦ ۚ وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ۗ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَن تَرَاضٍ مِّنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا ۗ وَإِنْ أَرَدتُّمْ أَن تَسْتَرْضِعُوٓا۟ أَوْلَٰدَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُم مَّآ ءَاتَيْتُم بِٱلْمَعْرُوفِ ۗ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَٱعْلَمُوٓا۟ أَنَّ ٱللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

233. Majke neka doje djecu svoju pune dvije godine onima koji žele da dojenje potpuno bude. Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. Niko neka se ne zadužuje iznad mogućnosti svojih: majka ne smije trpiti štetu zbog djeteta svoga, a ni otac zbog svoga djeteta. I nasljednik je dužan sve to. A ako njih dvoje na lijep način i sporazumno odluče dijete odbiti, to nije grijeh. A ako zaželite da djeci svojoj dojilje nađete – pa, nije grijeh kada od srca ono što ste naumili dadete. Allaha se bojte i znajte da Allah dobro vidi ono što radite. [el-Bakara, 2/233].

Međutim, kao što smo ranije objasnili, u kiraetu Abdullaha ibn Mes'ûd (r.a.h.) se navodi:

﴿ وعلى الوارث ذى الرحم المحرم مثل ذلك ﴾

"Njegova slična obaveza (pružanje izdržavanja) odnosi se i na naslednika sa kojim je brak zabranjen".

[5/224]

Šâfiîa (r.a.h.) dolazi do ovog zaključka na osnovu sopstvenog principa. Prema njemu, pravo na izdržavanje se zasniva na rođenju, a ne na srodstvu. Zaista, pravilo o slobodi automatskog delovanja u slučaju kupovine primenjuje se samo između roditelja i dece. Prema njemu, bliskost braće i sestara u ovoj stvari je kao bliskost rođaka. Isto pravilo važi i za pravo na izdržavanje. Izdržavanje između očeva i dece se ne zasniva na srodstvu, već na činjenici toj da su oni deo jedno drugog.

Prema Šâfiiî (r.a.h.), izraz u naredbi Allaha Te'âlâ: "... وَعَلَى ٱلْوَارِثِ مِثْلُ ذَٰلِكَ ..." - "... I nasljednik je dužan sve to. ...". [el-Bakara, 2/233], ne odnosi se na izdržavanje, već na otklanjanje međusobne štete. Ovo tumačenje se prenosi od Abdullaha ibn Abbâsa (r.a.h.).

Mi, hanefijski učenjaci, prihvatamo mišlenja Hz.Umera i Zejda (r.a.h.) kao dokaz. Oni su gore navedeni ajet svatili kao: "Ista obaveza izdržavanja je i na nasledniku".

Štaviše, obaveza da se ne nanosi šteta nije samo na nasledniku. Oni koji nisu naslednici takođe snose ovu obavezu, baš kao i naslednici.

Štaviše, reč ذَٰلِكَ - "to" u ajetu se koristi metaforički da označi udaljenost. Da se mislilo na blizinu, reklo bi se هذا - "ovo". Pošto kaže ذَٰلِكَ - "to", razumemo da je ono što je naznačeno u ajetu:

"... وَعَلَى ٱلْمَوْلُودِ لَهُۥ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِٱلْمَعْرُوفِ ..." - "... Otac djeteta ih je dužan prema svojoj mogućnosti hraniti i odijevati. ...". [el-Bekare, 2/233].

Značenje ovde je sledeće: Obavezno je štititi i održavati veoma bliske porodične veze, dok je zabranjeno njihovo prekidanje. Resûlullah (s.a.v.s.) je rekao:

ثلاثٌ مُعَلَّقاتٌ بِالْعَرْشِ النِّعْمَةُ والأَمَانَةُ والرَّحِمُ تقولُ النِّعْمَةُ : كَفَرْتَ ولَمْ أَشْكُرْ ، وتقولُ الأَمَانَةُ : خُوِنْتَ ولَمْ أُرَدَّ ، وَيَقُولُ الرَّحِمُ : قُطِعْتُ ولَمْ أُوصَلْ

"Tri stvari su okačene na Tronu (na Aršu): blagoslovi, poverenja i blisko srodstvo. Blagoslovi se žale pred Allah-om Te'âlâ, govoreći: 'Nisu me cenili, tretirali su me sa nezahvalnošću..' Poverenici se žale, govoreći: 'Poverenje (Emanet) je izdano, nije vraćeno vlasniku'. Srodničke veze se žale, govoreći: 'Nisam bio zaštićen i održavan, već sam bio prekinut'".[209]

(209. Beyhakî, Şuabu'l-Îmân, VI / 216.).

Uzvišeni Allah je ubrajao one koji prekidaju veze sa svojim rođacima među proklete te je rekao:

أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ لَعَنَهُمُ ٱللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَىٰٓ أَبْصَٰرَهُمْ

23. To su oni koje je Allah prokleo i gluhim i slijepim ih učinio. [Muhammed 47/23].

Kada lice koje je obavezno da plaća izdržavanje ima finansijska sredstva a lice koje je prima je zaista u potrebi, neplaćanje izdržavanja slabi i prekida porodične veze.

Zato, obaveza davanja izdržavanja leži posebno na bliskim srodnicima. Jer, kada se porodična veza prekine, prestaje obaveza zaštite i brige o srodniku. Iz tog razloga, brak između dalekih srodnika je dozvoljen, a koncept mahrema (zabranjene intimnosti sa srodnicima) se eliminiše.

Isto važi i za bogatu ženu. Ona je, kao i muškarac, obavezna da izdržava svoje bliske srodnike. Jer se ovo pravo zasniva na bliskom srodstvu. Zato nema razlike između muškaraca i žena u ovoj stvari. Oni su jednaki, baš kao što je rob-rođak koji je postao njegovo vlasništvo sada slobodan.

Plaćanja izdržavanja koja je siromašna osoba obavezna da plaća

Siromašna osoba ne može biti primorana da izdržava bilo koga osim svoje žene i male dece.

To je zato što je pravo žene na izdržavanje utvrđeno bračnim ugovorom. Što se tiče male dece, ona su deo svog oca. Kao što nečija obaveza izdržavanja ne prestaje zbog siromaštva, tako ni obaveza izdržavanja njene dece ne prestaje. Dokaz za ovo je sledeći ajet iz Kur'ana:

لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِۦ ۖ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُۥ فَلْيُنفِقْ مِمَّآ ءَاتَىٰهُ ٱللَّهُ ۚ لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا ۚ سَيَجْعَلُ ٱللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

7. Neka imućan prema bogatstvu svome troši, a onaj koji je u oskudici – prema tome koliko mu je Allah dao, jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao; Allah će, sigurno, poslije tegobe, slast dati. [et-Talâk 65/7]

Pravo na izdržavanje drugih bliskih rođaka je kroz ljubaznost (sıla). Zato su bogati, a ne siromašni, obavezni na ovu dužnost, baš kao i kod zekata.

Zato je Ebû Yusûf (r.a.h.) rekao: "Ako osoba nema više bogatstva nego što joj je potrebno da plati zekat, nije obavezna da izdržava svoju rodbinu".

Međutim, Hišam (r.a.h.) prenosi sledeće mišlenje od Muhammeda (r.a.h.): Ako nečija dnevna zarada iznosi jedan dirhem, a četiri dânık'a[210] su dovoljna za njegovo i izdržavanje njegove porodice, onda mu je naređeno da višak zarade troši na izdržavanje svojih rođaka. Jer, pravo na izdržavanje se zasniva na potrebi. Zato iz perspektive osobe koja obezbeđuje izdržavanje, u obzir se uzima mogućnost obezbeđivanja. Ako je nečija zarada veća od njegovog izdržavanja, onda to znači da ima sredstva da obezbeđuje izdržavanje.

([210] Dânık/دانق: Teži jednu šestinu dinara i dirhema, i dva karata. Dânık, što je vrsta dirhema, teži približno 0,538 grama prema današnjoj meri. Dinar, što je vrsta dirhema, teži 0,708 grama. (Vidite, molim vas: Kitabu'-İzah ve't-Tibyân fi Ma'rifeti'-Mikyali ve'İ-Mizân.).

Kazna za oca koji ne plaća izdržavanje deteta

Ako otac odbije da plaća izdržavanje za svoju maloletnu decu, biće zatvoren.

[5/225]

Međutim, otac se ne zatvara zbog drugih dugova prema detetu. Ne zatvara se zbog ovih vrsta dugova iz dva razloga:

1. Izdržavanje je vremenski ograničena obaveza. Ako neko izbegava plaćanje izdržavanja, to znači da namerava smrt svog deteta. Otac koji namerava smrt svog deteta zahteva kaznu. Zapravo, ako bi otac napao svoje dete mačem, dete bi ga moglo ubiti u samoodbrani.

Drugi dugovi su drugačiji. Oni ne prestaju da budu obaveza dužnika zbog kašnjenja u plaćanju. Međutim, izdržavanje ne ostaje dug; ono zastareva istekom roka dospelosti. Zato, ako otac ne plati izdržavanje, zaslužuje zatvorsku kaznu.

Ova je situacija slična situaciji muža koji postupa nepravedno u podeli posla između svojih žena. Takva se osoba kažnjava fizičkim povredama. Međutim, otac se ne zatvara kada izbegava ispunjenje drugog prava svog deteta. To je zato što ovo pravo ne zastareva istekom roka dospelosti. Nepravda muža u ovom pogledu ne uzrokuje pravo da ostane dug po svojoj obavezi. Zato, da bi ga sprečili da počini ovu nepravdu, on biva kažnjavan tako što će biti primoran da pati.

Osoba koja nema drugu imovinu osim kuće u kojoj živi ili jednog roba koji joj služi, smatra se siromašnom. Dozvoljeno joj je da prima zekat i sadaku. Bogati rođaci su obavezni da se brinu o njenim potrebama.

Hassâf (r.a.h.) citira ovo mišlenje od Muhammeda (r.a.h.) u svojoj knjizi, a zatim kaže: Drugi osim Muhammeda (r.a.h.) kažu: "Njegovi rođaci nisu obavezni da se brinu o njegovom izdržavanju. Rečeno mu je da proda svoju kuću i svog slugu, koji se smatra robom, i da se sam brine o svom izdržavanju". Jer je moguće da takva osoba bude zadovoljna iznajmljenom kućom.

Međutim, prema Zâhiru'r-Rivâye'tu, kuća i sluga su osnovne potrepštine. Potreba osobe za njima je izvesna. Posedovanje istih ne čini osobu nezavisnom od drugih.

Ako je vlasnik imovine odsutan ili nedostaje, sudija ne može naložiti isplatu izdržavanja iz imovine bilo koga osim roditelja, dece i žene.

Ako osoba ne boravi u gradu u kojem živi, onda se izdržavanje njenih roditelja, dece i supružnika naređuje iz njene imovine.

Preciznije rečeno; obaveza obezbeđivanja izdržavanja za one čija je obaveza sporna pojačana je sudskom presudom. Sudija ne može doneti presudu o nekome ko nije prisutan.

Međutim, pravo onih koji se dogovore o primanju izdržavanja utvrđuje se automatski bez potrebe za presudom. Osoba koja ima pravo na izdržavanje može uzeti ono što joj pripada iz svoje imovine bez potrebe za sudskom presudom. Bez obzira da li je vlasnik imovine prisutan ili ne, sudijina je dužnost da pomogne zakonitom vlasniku da dobije ono što mu pripada. Jer, sudija zna razlog postojanja ovog prava. Zar ne vidite da je Resûlullah (s.a.v.s.) rekao Hindi, Ebû Sufjanovoj (r.a.h.) ženi:

خُذِي مِنْ مَالِ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ما يَكْفِيكِ وَوَلَدَكِ بِالْمَعْرُوفِ

"Uzmi iz Abu Sufjanove imovine iznos dovoljan za sebe i svoje dete prema običaju", rekao je.[211]

(211. Ahmed b. Hanbel, Musned, Vl/39; Buhârî, Buyû' 2097; Muslim, Akdiye 7; Ebû Dâvûd, Buyû' 79; Nesâî, Adâbu'l-kuzât 31; Ibn Mâce, Ticârât 65; Ibn Hibbân, Sahih, X/68; Zeyleî, Nasbu'r-Râye, lll/275.).

Ebû Sufjan (r.a.h.) je u to vreme bio van Mekke.

Muhammed (r.a.h.) kaže u Kitabl-Mafkûd: Bolje je da sudija uzme jamca prilikom donošenja presude o izdržavanju, u slučaju da je lice koje ima pravo na izdržavanje već primilo izdržavanje ili je obveznik, koji je negde drugde, već poslao izdržavanje. Ovo sprečava da osoba drugi put mora da uzima izdržavanje. Sudija je obavezan da zaštiti prava svakoga ko ima poteškoća u zaštiti sopstvenih prava. Osoba koja nije u svom gradu takođe nije u mogućnosti da zaštiti svoja prava. Sudija može zaštititi svoja prava tako što će uzeti jamca, ili tako što ga ne uzme i sam preuzme odgovornost. Druga opcija je takođe pravilan postupak. Jer ne postoji tužilac koji bi tražio od sudije da uzme jamca. Sudija je obavezan da uzme jamca samo kada tužilac to od njega zatraži.

Ako je lice, koja je obavezna da plaća izdržavanje ima imovinu koja pripada licu ili licima za koja je odgovorno, i lice(a) prima/primaju izdržavanje iz te imovine, dozvoljeno im je da to učine. Nisu obavezni da kasnije vrate ono što su primili.

To je zato što je osoba pronašla imovinu koja joj po pravu pripada. Nema ništa loše u uzimanju iznosa iz ove imovine koji je sa pravom njegova.

Međutim, ako je imovina koja pripada odsutnoj osobi u posedu druge osobe, a ta osoba daje izdržavanje poveriocima izdržavanja bez sudskog naloga, ona je dužna da je vrati. To je zato što je ona odgovorna za čuvanje imovine. Davanje imovine nekome drugom kao izdržavanje nema nikakve veze sa čuvanjem. Time je postupila suprotno pravilima poverenja te mora platiti za ono što je učinila.

Ovakvo je ponašanje slično kao kada neko plaća dug osobe koja je položila imovinu (deponenta) iz imovine koja mu je poverena. Ona nema takvo pravo. Zato, ako postupa na ovaj način, dužna je da je vrati. Međutim, ako poverilac pronađe imovinu koja je sa pravom njegova, može uzeti svoj zakoniti deo iz te imovine.

Ako neko ko ima pravo na izdržavanje proda imovinu koja pripada nestaloj osobi kako bi dobila izdržavanje, ova prodaja je nevažeća.

Međutim, ako je prodavac otac u nevolji, verujem da može izvršiti prodaju u ime svog nestalog deteta a prodaja bi bila dozvoljena. Međutim, prema metodi istihsana (pravne preferencije), ova imovina ne bi trebalo da bude nepokretna imovina.

[5/226]

Takva prodaja nepokretne imovine nije dozvoljena ako dete nije punoletno. Ovo je mišlenje Ebû Hanîfe (r.a.h.) pomenuto u Kitabu'l-Mefkûd'u.

Prodaje imovinu svog nestalog sina kako bi obezbedio očevo izdržavanje

U poređenju sa njegovim stavom, presuda u vezi sa imovinom nestale osobe je ista.

Prema Ebû Yusûfu i Muhammedu (r.a.h.), nije dozvoljeno da otac proda svoju imovinu, izuzev nepokretne imovine, u ime svog punoletnog deteta koje živi van njegovog mesta, kao što nije dozvoljeno ni nekome drugom da izvrši takvu prodaju.

Analogija (Kijas) je u skladu sa stavovima ova dva učenjaka. Jer, kada dete dostigne punoletstvo sa zdravim razumom, prestaje očevo pravo starateljstva nad njim. Otac je sada u istom položaju kao i bilo ko drugi u pogledu prodaje imovine svog deteta. Dokaz za to je taj da pravo na izdržavanje nije potrebnije od drugih dugova. Otac ne može prodati imovinu svog deteta da bi otplatio dug koji mu duguje. Sudija, pošto sudi nekome ko je odsutan, ne može izdati takvu naredbu o prodaji. Isto važi i za izdržavanje.

Pravo majke na izdržavanje slično je očevom pravu. Međutim, majka nema ovlašćenje da proda stvari svog deteta da bi dobila sopstveno izdržavanje. Slično tome, ni otac to ne može učiniti.

Ebû Hanîfe (r.a.h.) je preferirao princip istihsana (pravne preferencije). Rekao je: Iako očevo pravo starateljstva prestaje kada dete dostigne punoletstvo, neki tragovi starateljstva ostaju. Na osnovu toga, otac može postati otac deteta sa konkubinom svog deteta. Pošto ostaju neki tragovi starateljstva, otac može prodati pokretnu imovinu svog deteta.

To je zato što je prodaja imovine oblik zaštite, jer bi imovina mogla biti oštećena. Zaštita novca je lakša nego zaštita same imovine. Moć zaštite se uspostavlja za onoga ko ima moć raspolaganja imovinom. Presuda o staratelju imenovanog za punoletnog naslednika koji nije u svojoj matičnoj zemlji je primer za to. Kao što imaju moć zaštite, tako imaju i moć prodaje imovine. Slična je i presuda o ocu.

Novac primljen nakon završene prodaje smatra se njegovim pravom na izdržavanje. Zato on ima pravo da uzima svoje izdržavanje od ovog novca.

Međutim, prodaja nepokretne imovine ne može se smatrati zaštitom. Jer je ona po svojoj prirodi pod zaštitom. Da bi je prodao, mora imati neograničeno pravo starateljstva. Ovo postoji u slučajevima kada je dete maloletno ili mentalno bolesno. Na osnovu ovog starateljstva, on može uzimati svoje izdržavanje od novca primljenog nakon prodaje, jer je taj novac njegovo pravo.

Situacija majke i drugih rođaka razlikuje se od situacije oca. To je zato što čak ni tokom detinjstva deteta nemaju ovlašćenje da raspolažu njegovom imovinom, a ovo ovlašćenje ne traje duže od deteta. Slično tome, nemaju ovlašćenje da štite imovinu deteta. Zato im nije dozvoljeno da prodaju pokretnu imovinu deteta (uruz)*.

(*PS: Samir B: Ovaj tekst je izraz koji potiče iz islamskog prava (fikha) i upoređuje prava bliskih srodnika, kao što su roditelji, da raspolagaju (koriste i upravljaju) imovinom deteta.

Ukratko, navodi se da se neka posebna prava upravljanja imovinom data ocu ne odnose na majku i druge srodnike i da nije dozvoljeno (verski neprikladno) da ove osobe prodaju imovinu deteta.

Radi razjašnjenja koncepata u tekstu, detalji su sledeći:

Situacija oca je drugačija: U islamskom pravu, otac se smatra zakonskim starateljem (zakonskim zastupnikom) imovine deteta. Zato, otac ima ovlašćenje da upravlja, štiti i prodaje imovinu deteta kada to zahtevaju najbolji interesi deteta.

Situacija majke i drugih srodnika: Majka, nana i dedo ili drugi srodnici nemaju pravo starateljstva nad detetom. Zato, čak i ako je dete punoletno, ovi srodnici ne stiču zakonsko pravo da raspolagaju imovinom deteta.

Uruz (Pokretna imovina): Ovo se odnosi na pokretnu imovinu kao što su zlato, novac, kućni predmeti ili komercijalna roba. Tekst naglašava da majka i drugi rođaci nemaju ovlašćenje da prodaju ili prenose takve predmete koji pripadaju detetu na drugu osobu.

Ukratko, ovo pravilo je zakonska mera uvedena radi zaštite imovine deteta od proizvoljne ili neovlašćene prodaje od strane članova porodice koji nisu otac, i radi sprečavanja neopravdanog gubitka imovine.

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom…

Izdržavanje rođaka različitih religija

Kao što musliman ne može biti primoran da izdržava svoje nemuslimanske rođake, tako ni nemusliman ne može biti primoran da izdržava svoje muslimanske rođake.

Jer, ovo pravo pravno zavisi od prava na nasleđivanje. Razlike u religiji takođe sprečavaju međusobno nasleđivanje.

Međutim, presuda u vezi sa roditeljima, decom i ženama se razlikuje. Jer, pravo žene na izdržavanje proizilazi kao zahtev bračnog ugovora. Ovo važi čak i ako se religije razlikuju. Što se tiče izdržavanja roditelja i dece, prema analogiji (kijasu), ako se religije razlikuju, oni takođe ne bi trebalo da imaju pravo na izdržavanje. Jer, kao i kod izdržavanja bliskih srodnika, razlog za pružanje izdržavanja njima je obaveza održavanja i očuvanja srodničke veze.

Međutim, Ebû Hanîfe (r.a.h.) je po ovom pitanju koristio princip istihsana (pravne preferencije). Rekao je: "Dete musliman je obavezno da pruža izdržavanje roditeljima koji su zimmij (nemuslimani koji žive pod vlašću muslimana)". Dokaz za ovo je ajet:

وَإِن جَٰهَدَاكَ عَلَىٰٓ أَن تُشۡرِكَ بِي مَا لَيۡسَ لَكَ بِهِۦ عِلۡمٞ فَلَا تُطِعۡهُمَاۖ وَصَاحِبۡهُمَا فِي ٱلدُّنۡيَا مَعۡرُوفٗاۖ وَٱتَّبِعۡ سَبِيلَ مَنۡ أَنَابَ إِلَيَّۚ ثُمَّ إِلَيَّ مَرۡجِعُكُمۡ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمۡ تَعۡمَلُونَ

15. A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovome svijetu, velikodušno ponašaj, a slijedi put onoga koji se iskreno Meni obraća; Meni ćete se poslije vratiti i Ja ću vas o onome što ste radili obavijestiti. [Lukmân 31/15].

Ne može se smatrati da je neko prema njima postupao ljubazno ako živi u izobilju, a ostavlja roditelje da umru od gladi.

Unuci i dede i nane s očeve i majčine strane su po ovom pitanju kao roditelji. Jer, njihovo pravo na izdržavanje je pravo zasnovano na rođenju te su po ovom pitanju kao roditelji.

Ako otac umre, a majka deteta i dedo po ocu prežive, oni su odgovorni za izdržavanje deteta prema svojim naslednim delovima. Prema Zâhiru'r-Rivâye'tu, izdržavanje je podeljeno na tri dela, za razliku od situacije kada je otac živ (gde majka daje jednu trećinu, a dedo dve trećine).

[5/227]

Niko ne deli očevu odgovornost za izdržavanje deteta jer se dete smatra delom sebe. Ovaj nivo veze ne postoji između dede i deteta. Odnos unučadi sa dedom je preko oca, kao što je slučaj sa braćom i sestrama. Isto važi i za obaveze izdržavanja braće i sestara i majki. Ako je njihova finansijska situacija dobra, izdržavanje se deli između njih prema njihovim naslednim delovima. Slično tome, obaveze izdržavanja majke i dede se dele između njih srazmerno njihovim naslednim delovima.

Ako dete ima bogatog amidžu i bogatog rođaka, čak i ako nasledstvo ide rođaku, isplate izdržavanja deteta će ići amidži, a ne rođaku.

Jer je izdržavanje obaveza rođaka sa kojima je brak trajno zabranjen. Pošto je brak sa rođakom dozvoljen, on se ne smatra mahremom (bliskim rođakom sa kojim je brak zabranjen). Zato nije obavezan da daje izdržavanje. Međutim, dajo po majci se smatra mahremom. Ako je finansijski imućan, obavezan je da daje izdržavanje.

Ako siromašna i invalidna osoba ima sina koji je nepokretan, bilo mladog ili starog, a ta osoba ima tri bogata brata iz različitih veza, obaveza izdržavanja te osobe deli se između njenog punog brata i polubrata srazmerno njihovim pravima nasledstva, na pet šestina, odnosno jednu šestinu.

Izdržavanje deteta je odgovornost samo jednog brata ili sestre koji dele iste roditelje.

Jer, kada je otac odsutan, nasledstvo deteta prvenstveno pripada njemu. Ta osoba je detetov amidža (očev brat, i po ocu i po majci). Kada je taj amidža prisutan, brat poluoca ili brat polumajke ne mogu biti naslednici.

Ako je dotično dete devojčica, odgovornost za njeno izdržavanje prvenstveno pada na oca ili punog brata (očev brat) ili sestru (očevu sestru). Već smo ranije objasnili zašto je ovaj brat obavezan da plaća izdržavanje devojčice. Obaveza oca da izdržava svoje dete dospeva, u takvom slučaju, posebno zato što je on naslednik. Jer, ako preminuli ima ćerku, samo njen punopravni brat ili sestra može naslediti sa njom. Majka ne može biti naslednica zajedno sa sestrinom ćerkom. Dakle, nema potrebe da se ćerka prihvati kao da ona ne postoji. Kvalifikacija naslednika se u obzir uzima zajedno sa njegovim postojanjem.

Situacija muškog deteta je drugačija. Jer nijedno od braće i sestara zajedno sa muškim detetom ne može naslediti. Stoga je obavezno da se smatra kao da ga nema. Kada se tako prihvati, očev nasledni deo se deli između polubraće (po majci) i polubraće (po ocu) u odnosu šestine (pet šestina i jedna šestina). Podela izdržavanja između njih takođe je u skladu sa ovim odnosom.

Ako umesto braće postoje sestre, sa različitim vezama, a dete je muškog pola, sestre su dužne da doprinesu petostruko (tri petine,i dve po jednu petinu) očevog izdržavanja.

Jer ni sin ni sestre ne mogu naslediti zajedno. Stoga se sin nužno smatra nepostojećim. Po njegovoj smrti, nasledstvo se deli među njima na pet delova. Kroz proces udela i restitucije (odbacivanja), tri od tih pet udela dobija sestra po ocu i majci, jedan sestra po ocu i jedan sestra po majci. Obaveza izdržavanja među njima se takođe deli prema ovom odnosu.

Što se tiče izdržavanja deteta, prema hanefijskim učenjacima, to je posebno na teret sestre po oba roditelja. Jer, u slučaju smrti, nasledstvo deteta- ako nema oca- pripada posebno sestri sa očeve strane, koja je sestra po oba roditelja. Samo tetka koja je sestra po ocu i tetka koja je sestra po majci ne mogu naslediti.

Prema delu ehl-i tenzile[212], koji je zastupao stav da tetke sa različitim vezama mogu naslediti kao sestre. Izdržavanje deteta je deljeno među njima u petočlanom udelu, baš kao i kod nasleđivanja.

([212] Ehl-i tenzil / اهل التنزيل: Oni koji zastupaju ovaj stav smatraju svakog od naslednika iz grupe “Zevi'l erhâm“ kao da su rođaci koji ih povezuju sa preminulim. Prema onima koji zastupaju ovaj stav, živi naslednici “Zevi'l erhâm“ dobijaju isti deo nasledstva kao što bi posredni rođaci dobili da su još uvek živi. Alkame, Ša'bi, Mesruk i Hasan ibn Zijâd iz hanefijske škole mišlenja zastupaju ovaj stav.).

Oni koji su zastupali stav Abdulah ibn Mes'ûd'a (r.a.h.) u vezi sa nasleđem su rekli da je sestra po ocu odgovorna za očevo izdržavanje u procentu od jedne šestine. Preostalo izdržavanje je podeljeno na četiri dela. Baš kao i kod naslednih udela, pune sestre dobijaju tri četvrtine, dok polusestre dobijaju jednu četvrtinu. Abdulah ibn Mes'ûd (r.a.h.) nije zastupao stav da se nasledstvo može dati polusestri putem odbijanja kada postoji sestra (i po ocu i po majci).

Ako je dete devojčica, očeva obaveza izdržavanja pada posebno na njegovu rođenu sestru. Jer je ona naslednik kada je sa devojkama. Sestre postaju "asabe" naslednice kada su prisutne sa devojčicama. Zato se u ovom slučaju devojčica ne tretira kao da je odsutna***.

(***PS: Samir B: Ovaj izraz je termin vezan za islamsko pravo nasleđivanja (fara'iz). Odnosi se na sestre koje, kada nasleđuju zajedno sa ćerkom ili unukom preminulog (sinovljevom ćerkom), postaju "asabe ma-gajrihi" (asabe sa drugima) te dobijaju svu ili deo preostale imovine.

Da bismo pojmove učinili jasnijima, možemo ih sumirati na sledeći način:

Šta znači asabe?

Asabe su rođaci koji nemaju određeni udeo (odnos) u Kur'anu, ali koji imaju pravo da dobiju svu ili deo preostale imovine nakon što su drugi naslednici dobili svoje delove.

Status ćerki: Ćerka ili unuka preminuloga (sinovljeva ćerka) dobija određeni udeo (npr. 1/2 ili 2/3).

Transformacija sestara: Ako ostane neka imovina nakon što su ove ćerke ili unuke dobile svoje delove, uključuju se sestre preminuloga (punorodne ili polusestre). Obično bi ove sestre dobile samo određeni deo, ali kada su zajedno sa ćerkama preminulog, postaju asabe (očinsko srodstvo, loza) te time dobijaju celu preostalu imovinu.

Ovo se pravilo zasniva na hadisu Hz.Pejgambera Muhammeda (s.a.v.s.): "Kada su sestre zajedno sa ćerkama, učinite ih asabama".

Napomena: Ove se informacije zasnivaju na fetvama predsedništva za verska pitanja i izvorima islamskog prava (fikha). Hvala).

Nastavljamo dalje sa našom knjigom...

Ako otac umre, polovina nasledstva ide ćerki, a ostatak polusestri. Zato je odgovornost izdržavanja ista kako ćerke tako i polusestre. Na isti način, prema saglasnosti svih učenjaka van ehl-i tenzila, on je obavezan i za izdržavanje kćerke. Ehl-i tenzil deli nasledstvo među očevim sestrama po pet delova. Naravno, izdržavanje devojčice takođe dele među sobom u istom odnosu, po pet delova.

Prema hanefijskoj školi mišljenja, kada otac premine, celokupno nasledstvo ćerke pripada njenoj hali (očevoj sestri), koja je njegova sestra. Zato je ona takođe odgovorna za njeno izdržavanje (bratske ćerke).

[6/228]

Zatim je Muhammed (r.a.h.) ukazao na princip koji smo ranije objasnili. Prema ovom principu, smatra se očev naslednik. Ako ovaj naslednik dobije celokupno nasledstvo i siromašan je, smatra se kao da je mrtav. Zatim se razmatraju njegovi naslednici, a izdržavanje se raspoređuje među njima srazmerno njihovom učešću u nasledstvu. Ako očev naslednik ne dobije celokupno nasledstvo, onda su oni koji su trebali da naslede zajedno sa njim odgovorni za izdržavanje.

Ako siromašna žena (bilo da je devojčica ili dečak) ima bogato dete i bogatu majku, dete, a ne majka, je odgovorno za izdržavanje žene.

Slično tome, sin je, a ne otac, odgovoran za izdržavanje deteta. Dokaz za to je ustaljeno tumačenje hadisa Resûlullaha (s.a.v.s.):

"Ti pripadaš svom ocu, kao i njegova imovina",[213] što je očevo pravo nad imovinom svog deteta. Takvo pravo i tumačenje ne postoji ni u slučaju očeve imovine ni u slučaju majčine imovine.

(213. Ahmed b. Hanbel, Musned, ll/204; Ibn Mâce, Ticârât, 64; Ebû Dâvûd, İcâre, 79; Ibn Hibbân, Sahih, ll/142; Beyhakî, es-Sunenu'l-Kubrâ, Vll/480.).

Sa druge strane, kada je u pitanju obezbeđivanje izdržavanja deteta, niko ne deli očevu odgovornost. Slično tome, kada je u pitanju izdržavanje roditelja deteta, nijedan od roditelja ili baba i deda ne deli odgovornost za izdržavanje deteta.

Izdržavanje rođaka koji nisu muslimani (Zimiji)

Baš kao što su muslimani obavezni da se međusobno izdržavaju, tako su i zimmije (nemuslimani koji žive pod muslimanskom vlašću) u islamskoj zemlji takođe obavezni da se međusobno izdržavaju, čak i ako dele različite religije.

Jer su jedna nacija. Čak i ako im se religije ne razlikuju, nasleđuju jedni od drugih. Slično tome, imaju obostrano pravo na izdržavanje.

Izdržavanje siromašnih rođaka koji su sposobni za rad

Bogata osoba ne može biti primorana da izdržava siromašnog rođaka koji je zdrav (sposoban za rad), čak i ako taj rođak nije u mogućnosti da zarađuje. To je zato što zdrava osoba koja nije vezana za krevet uglavnom nije nesposobna da se sama izdržava. Presude se zasnivaju na događajima koji se generalno verovatnije dešavaju, a ne na retkim pojavama.

Međutim, situacija je drugačija za dedu po ocu, koji je jedini preostali rođak nakon smrti detetovog oca. Kao što smo ranije objasnili, dete je obavezno da se brine o svojim potrebama, čak i ako je zdravo, kako bi ublažilo umor, tugu i teškoće sa kojima će se suočiti.

Rob koji je sklopio ugovor o slobodi sa svojim gospodarem ne može biti primoran da se brine o izdržavanju jednog od svojih rođaka.

Zato što zarada roba pripada njegovom gospodaru. Međutim, zarada mukatebe (onog ko je ugovorio roba putem pravnog postupka) zapravo nije njegova sopstvena imovina. To je nepodmirena imovina koja kruži između njega i njegovog gospodara. Zato on nije obavezan da obezbeđuje izdržavanje bilo kog od svojih rođaka.

Međutim, smatra se obaveznim da izdržava dete koje je rodila njegova konkubina tokom ugovora o oslobođenju, jer je dete uključeno u ugovor. Prihod deteta se smatra njegovim prihodom, a njegovo izdržavanje je njegova odgovornost.

Musliman ili zimmij ne može biti primoran da izdržava svoje roditelje koji žive na neprijateljskoj teritoriji (dâru'l-harb) i koji su građani te teritorije (harbi), čak i ako dođu u islamsku zemlju uz dozvolu (izm).

Jer, pravo na izdržavanje ima za cilj zaštitu i očuvanje bliskih porodičnih veza. Osoba koja je u ratu sa drugom nema takvu vezu sa građaninom zemlje islama. Zar ne vidite da čak ni nemuslimani iste veroispovesti ne mogu nasleđivati jedni od drugih? Njihove obaveze da obezbeđuju izdržavanje jedni drugima su iste.

Izdržavanje senilne osobe je odgovornost sina, a ne oca. Jer je imovina deteta očeva imovina, a imovina oca nije imovina deteta. Zar ne vidite da bi, čak i ako bi ova osoba bila zdrava i siromašna, obaveza izdržavanja bi i dalje pala na sina, a ne na oca? Isto važi i kada je neko senilan.

Allah, Uzvišeni i Slavni, je Onaj koji najbolje zna istinu. I Njemu je krajnji povratak.

Autor (Imam es-Serahsi (r.a.h.)) kaže: Ovo je kraj objašnjenja odeljka o braku. Ova objašnjenja se zasnivaju na značenjima koja su preneli naši raniji učenjaci i na pouzdanim rivâjetima.

Ove redove je napisao neko (zatvoren u bunaru) čekajući tračak nade i svetlosti za spas, šaljući blagoslove i pozdrave Hz.Poslaniku (s.a.v.s.), koji je poslat da širi pravu religiju na zemlji svojim mačem i kopljem, pobožnim i pravednim članovima Ehl-i-Bejta i as'haba (r.a.h.), i onima koji su pripremili glavne principe istinskog cilja i sledili put večnog spasa.

Time je peti tom završen. Nakon ovog toma sledi šesti tom, čiji će se prvi deo baviti brakorazvodnim pravom.

PS: Samir B: Neka je sva hvala i slava Allahu Te'âlâ koji mi je omogučio da privedem sa prevodom peti toma ove knjige el-Mebsut, jutros, 11.06.2026 u 02.54h.

Saljem selame i salevate na Resûlüllaha (بِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَطْعَمَهُ، وَسَقَاهُ – neka je mir i blagoslov Allaha Te'âlâ na njega), na sve njegove as'habe, i na sve hanefijske učenjake kao i na sve učenjake sva četiri mezheba u islamu.).